HÉRICS NÁNDOR
1021

le

Hérics Nándor grafikusművész kiállítása
Esztergomi Galéria, 1982. február

Fiatal grafikusművész mutatkozott be az Esztergomi Galéria februári kiállításán. Az 1956-ban született, szabadiskolákban felkészült, dorogi illetőségű Hérics Nándor műhelyében könyvborítók, hanglemeztasakok, prospektusok, illusztrációk, komplex grafikai tervek és plakátok készülnek, munkafeladat gyanánt, pályázati anyagként, megrendelésre vagy megrendelés nélkül. A szövevényes – és máig kellőképpen meg nem becsült, rendkívüli fontosságú – alkalmazott grafikai munkaterület ágazatai közül Hérics számára a plakát a legfontosabb; társadalmi ünnepek és jelenségek, politikai-történelmi események, ifjúsági megmozdulások, kulturális rendezvények kapcsán számos plakátterve született, amelyek közül néhány országos pályázatok mezőnyében került az élre, és így, nyomdai sokszorosítás után a hirdetőoszlopokra, házfalakra.

A falragasz talán legfontosabb alaptörvényei: meg kell ragadnia a figyelmet, gyorsan kell információt közölnie és emléket hagyó képként kell rögződnie a befogadóban, vagyis: önálló és új ötletek tömör, jelszerű, tiszta és egyértelmű megfogalmazása szükségeltetik a szabvány méretű papírlap határai között. Hérics vissza-visszatérő motívumai – a gitár, a cipő, a ceruza, a szögesdrót – mindig újabb és újabb kapcsolatban, más és más jelentéstartalommal bukkannak fel, nemegyszer a szürrealista alakítás törvénytelen törvényeinek engedelmeskedve, s így tárulhat fel a páncélszekrény ajtajában az üde természeti kép – környezetvédelmi tennivalóinkra emlékeztetve –, így hajolhat abszurd mivoltú, de mégis eredendő természetességű A betűvé a merev, szálkaszerű ceruza – az alkalmazott grafikai biennálét propagálva –, így szerveződhet bizarr lényegű festékkupaccá – Stúdiókiállításra invitálván – az emberi agyvelő.

Hérics kivitelezett plakátjai és tervként bemutatott lapjai mellett van egy alkotáscsoport, amely valójában olyan plakátokat sorakoztat fel, amelyek nem is plakátok. E tervek önálló gondolatok, szuverén megfogalmazások plakátszerű megfelelései, de itt nincs szöveg hordozta információ, e terveknek nincs alkalomhoz, történéshez, eseményhez köthető, konkretizálható, köznapi plakáttartalma, s mégis falragaszként, az utca forgatagában bontakozhatna ki leginkább tartalmuk. A műfogsorral antropomorfizált cipővel illusztrált vagy a ceruzacsonk-művégtaggal „felruházott" lábpárat megjelenítő lap egy fiatal művész kibontakozó tehetségének, eredményekkel biztató kísérletezésének bizonysága.

W. T.

Hérics Nándor: Lábbeli II., tempera, papír, 70x50 cm, 1981 (fotó Hérics N.)

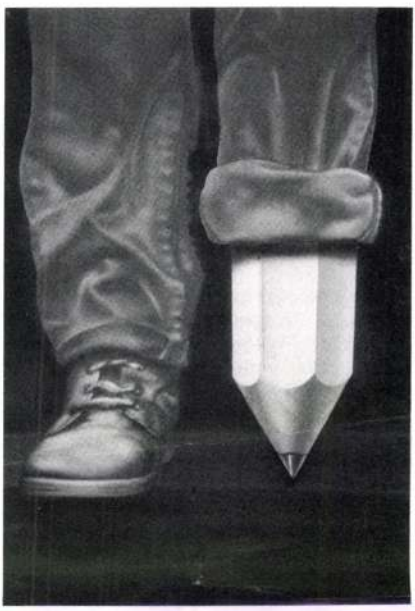

MŰVÉSZET
1982 6
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ar

A pécsi csoport

Jonathan Glancey, *Makovecz* szóló cikke után, az Architectural 1981/12. számában hosszabb ismerteti a napjainkra már többé-l felbomlott fiatal pécsi építészcsop kenységét. Építészeti munkásság lemzőnek találja, hogy a nemzet tást keresve sikeresen használták fel a különböző idegen kultúrák jeleit, formai sajátosságait s közben korszerű építészetet hozzateszi, hogy a p... terű alkotók, nem tekinthetők iskolás utánzóknak.

...rdai házak organikus

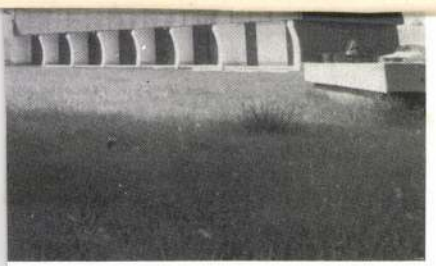

...ádd–Dombor.

formai jegyei és szerkezeti elemei sikeres kitörési kísérlet kezdetét jelenthették volna a betonsiló-építészetből, így teremtve meg az emberi léptékű építészet lehetőségét. A kaposvári iskolánál a határozott ikonográfiai jelek használata adja meg az épület egyéniségét. A siklósi ravatalozó a faragott fa sírjelek formai jegyeit használva készült el. A majdan elkészülő halászteleki templom zöldre és fehérre oxidálódó rézborítású kupolája olyan lesz a zöld környezetben, mint egy hatalmas kelta sisak. Észreveszi, hogy a pécsiek épületei erősen kötődnek a földhöz, akár a korai angol templomok vagy a gizehi piramisok és a korai kelta kőtemplomok. A faddi üdülő Glancey számára galaxisunkon túlról érkezett más világ üzenetének tűnik. Igen nagyra értékelte a cikkíró az orfűi házat, szokatlan és mégis hallatlanul organikus formájáért. Az épület egyértelműen és tisztán hű kifejezője a társaság világképének, például a kelta misztika iránti vonzódásának, ami nyilvánvalóan kellő visszhangra lelhet egy megértő an-

HÉRICS Nándor (1951)
94. Amerikai gyilkosságok, a988
The Killing of America (film)
offset, 81,5x57 cm
j.j.l. Hérics N '88 – Offset és Játékkártya Nyomda Budapest
ltsz.: xy 89.238

A változás jelei : Plakátok, 1988-1990. : Magyar Nemzeti Galéria, 1990.nov.14.-dec.31. A kat. szerk. Bakos Katalin, Bp. : MNG, 1990 18.

HÉRICS Nándor

Punkt a lépéről

ARS HUNGARICA
XIX.évf.1.sz. 1991 24.p.

TANULMÁNYOK

Hegyi Lóránd: Kalligráfia, absztrakt expresszionizmus, informel Magyarországon 1958–1970 között 3
Keserü Katalin: Pop art Magyarországon 15
Hegyi Lóránd: Struktúraelvű és geometrikus művészet Magyarországon 1968–1980 között 29
Andrási Gábor: A Zuglói Kör (1958–1968) 47
Mezei Ottó: A Szürenon és kisugárzása 65

DOKUMENTUM

Molnár Sándor: A festői elemek analízise (1962) 85
(Sajtó alá rendezte: Andrási Gábor)
Dokumentumok a Szürenon és kisugárzása című tanulmányhoz
(Összeállította: Mezei Ottó) 111

Ilkics Nándor grafikus

W.T.: Ilkics Nándor grafikusművész kiállítása

Kaposvár, 1982. június

Hérics Nándor.

Új tárlatsorozat a Hollósy-galériában

Komárom megye bemutatkozik

Nemrégiben a rádióban egy országos irodalmi vetélkedősorozat zsűrijében ülve, szurkolhattam elbocsátó megyém, Komárom válogatott csapatának. Akkor nem voltam igazán eredményes drukker. Néhány nap múlva annál nagyobb élményben volt részem, amikor a címben jelzett Akácfa utcai kisgalériában végignézhettem — új vállalkozásuk: a magyar tájegységeket bemutató sorozat első darabjaként — a Komárom megyei vagy onnan elszármazott képzőművészek tárlatát: festményeket, grafikákat, szobrokat és faragásokat, sőt egy plakáttervet is. Kezdjük ez utóbbi szatirikus munkával, amely *Punk* címmel egy jajlila ajakfestőrudacskát ábrázol; a rúzstartó viszont — egy *gyalogsági töltényhüvelyt*. A békés alkotó munka két legfőbb akadályát kombinálta itt össze *Hérics Nándor* grafikus: a giccsterrort és a háborús veszélyt.

Papp Albert: Favágók (tempera)

A megyei tárlat egyébként: rész az egészből. Az elmúlt évtized(ek) magyarországi törekvéseinek tükörképe kicsiben. Csak éppen az ügyes rendezés — *Fecske András* munkája — úgy csoportosítja az anyagot, hogy egyik falon a realista fogantatású művek feleselnek a szemközti fal nem-realista, absztrakt jellegű alkotásaival.

Vecsési Sándor: Érintetlen világ (olaj)

A derékhadhoz tartozó *Novák Lajos Tűzfalak előtt* című olajképe pedig mintha — kissé idézőjelesen — szintetizálna egy egész stílussort, *Bernáth* mestertől *Barcsay* mesterig.

A megye, amely egykor *Kernstok Károlyt* és a nyergesi kört adta a magyar művészetnek, most is útjára bocsátott országos hírűvé lett alkotókat: *Szlávik Lajost* például, vagy *Vecsési Sándort* (ki történetesen szintén nyergesújfalui születésű, és őt is képviseli itt két olajkép). De szívesen időzünk el *Kollár György* vagy a nemrég elhunyt *Kóthay Ernő* vegyes technikájú képei, *Nyergesi János* akvarell *Önarcképe* vagy *Dobroszláv Lajos* hangulatos *Nyári tája* előtt is. A vendégkönyv tanúsága szerint a közönséget megfogták a fafaragások: említsük meg tehát *Salló István* diófamunkáit. Az idősebbek és a derékhad mellett a több mint két tucat alkotó sorából emeljük ki az ígéretes tehetségű fiatalok — *Kollár György*, *Szentessy László* és *Varga Bencsik István* — nevét is.

Lukácsy András

A felújí

Iskolák

Az új

nisztertanácsi rendelet jelent meg a középfokú iskoláknak és a vállalatoknak a szakmai gyakorlati oktatásban való együttműködéséről, valamint a vállalati szakoktatásról. A jogszabály kiterjed a gimnáziumokra, a szakközépiskolákra, a szakmunkásképzőkre, a szakiskolákra, a bányaipari és az aknászképző technikumokra, valamint a gazdálkodó szervezetekre, az állami költségvetési szervekre és a magánmunkáltatókra. A rendeletet rövidítve ismertetjük.

Az iskolák és a vállalatok együttműködésének *célja* a tanulók *szakmai gyakorlati oktatásának segítése*, a gazdálkodó szervezet *munkaerőpótlásának biztosítása*. Az együttműködés átfogja a szakra, szakmára vonatkozó teljes tanulmányi időt, és hozzájárul a gyakorlati oktatás feltételeinek megteremtéséhez.

Az üzemi gyakorlati oktatás rendjét és tanmenetét az iskola a vállalattal közösen határozza meg. A gazdálkodó szervezet gondoskodik a tanulók egészségének és testi épségének megóvásáról, az őket megillető juttatásokról. Az iskola végzi a gyakorlati oktatás szakmai irányítását és pedagógiai felügyeletét.

A tanuló *a gyakorlati oktatásban való részvételéért nem fizet*, viszont az általa előállított termék *a vállalatot illeti meg*. Ha szakmunkás mellé osztják be a diákot, akkor a munkáját *elkülönítve* kell elszámolni, ám a nevelést-oktatást végzőnek ezért a tevékenységéért *pluszdíjazás* jár. Ennek mértékét a kollektív szerződésben kell megállapítani. Amennyiben ezt nem tartalmazza, akkor a speciális szakiskolákra vonatkozó rendelkezés az irányadó, amely szerint — a feladattól függően — az alapbér 15—30 százalékát kell fizetni.

A tanulónak *30 munkanap nyári oktatási szünet jár*, amelyet a tanév utolsó napjától az

tó időszakban — *megszakítás nélkül* — kell kiadni. Az utolsó évfolyam befejezését követő szakmai gyakorlatszerzést — hasonlóan a szakmai oktatáshoz — lehetőleg annál a vállalatnál kell megszerezni, melynek igénye alapján beiskolázták a fiatalt. Erre az időre az üzem munkabért fizet.

A zárórendelkezések között szerepel, hogy a tanulók gyakorlati oktatásában részt vevő *gazdálkodó szervezetek, állami költségvetési szervek, magánmunkáltatók adókedvezményt* kapnak.

A rendelet szeptember elsején lép hatályba.

(Illés)

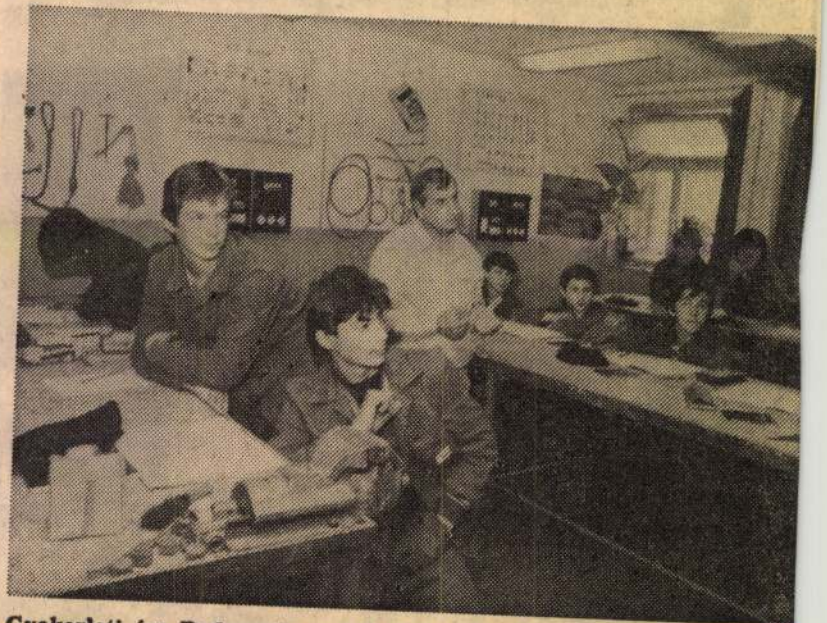

Gyakorlati óra Budapesten a Lékai János Közlekedésgépészeti, Hajózási Szakközépiskolában

Fotó: Grnák László

MTI
Sajtófigyelő

NÉPSZABADSÁG

Hérics Nándor
grafikus

1021

1983. szeptember 7., szerda

Képek a Stúdió '83 kiállításról

Negyedszázados a harmincöt évesnél fiatalabb alkotókat tömörítő szervezet, a *Fiatal Képzőművészek Stúdiója*. A jubileumot nem visszatekintéssel, hanem aktuális rendezvényekkel ünneplik: két egymást követő tárlaton mutatják be ezekben a hetekben a mai tagok munkáját, törekvéseit, a nemrégiben újra megnyitott *Ernst Múzeumban*. Képeink a *Stúdió '83/1.* címet viselő kiállítás sokféle stílusú, formájú, műfajú munkáiból mutatnak be néhányat, olyanokat, amelyekről úgy véljük, hogy a napilap fekete-fehér reprodukcióiban is érvényesülhetnek. Ez az első résztárlat vasárnapig tekinthető meg a Nagymező utcában; a folytatása, a *Stúdió '83/2.*, szeptember 23-án nyílik meg ugyanott. A kiállítások méltatására a második megnyitó után visszatérünk.

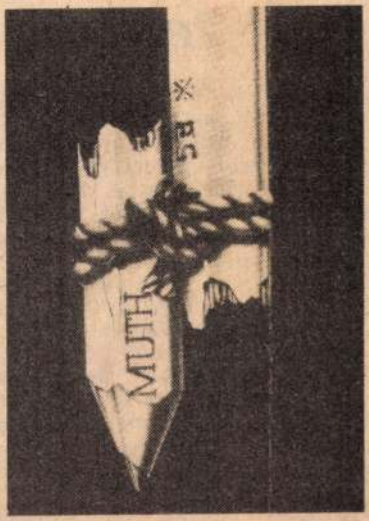

Hérics Nándor plakátterve.

SZABÓ MIHÁLY
ÉS WAHR JÁNOS FELVÉTELEI

A LEGFELSŐBB BÍRÓSÁ

Kényelmes vállalkozók – tetemes kötbérek

A vállalatok közötti szerződéses kapcsolatokról, a szerződéses fegyelemről ritkán esik szó a szerződésszegést elnéző vállalatok bírálata nélkül. Érthetően, mert a legtöbben nem fordulnak bírósághoz a szerződésszegés folytán járó kötbér, kártérítés megítéléséért.

Természetesen jó példák is vannak, amelyek azt bizonyítják: nem igaz, hogy a kötbér érvényesítése a jó kapcsolatokat rontja el, s nem ösztönöz a szerződéses fegyelemre. A pereskedés során a szerződésszegők szívósan védekeznek, fáradhatatlanok a kibúvók keresésében, s ez arra mutat, érzékeny anyagi és presztízsveszteségnek tekintenék a pervesztést. Aligha a kötbérek alacsony összegének, inkább az általánosan elterjedt elnéző magatartá-

a ködösítésre, a felelősség továbbhárítására.

Az alvállalkozót okolta a Vegyépszer salgótarjáni gyára is a Chemimas vállalat által ellene indított perben. A salgótarjáni gyárnak nyolc gyantaolvasztó tartályt kellett volna szállítania a Chemimasnak, de csak négy hónappal a szerződéses határidő után továbbította a tartályokat. A per során azt állította, hogy a Dunai Vasmű kéthónapos késedelemmel szállította a gyártáshoz szükséges saválló lemezeket, alapvetően ez okozta a határidő-eltolodást.

A vasmű csakugyan késett, így a Balassagyarmati Megyei Bíróság elutasította a Chemimas keresetét. Ám a Legfelsőbb Bíróság megváltoztatta a döntést.

Hérics Sándor, amatőr képzőművész

Megnyílt Tatán a X. országos amatőr képzőművészeti kiállítás, melyen a dorogi művész műve is szerepel.

Gombkötő Gábor: Merre tart az amatőr képzőművészet?
Dolgozók Lapja, 1978. júl. 6.

M.D.K.

Hering

2

nevét az egri különböző kőműves, kőfaragó, szobrász, stb. alkotások körül említi az opponens

Voit Pál: "Eger művészetföldrajza és a középkori barokk" c. kandidátusi értekezletének vitája 1967.II.14-én a Magyar Tudományos Akadémián

Művészettörténeti Értesítő, 1968. XVII.évf. 1-2. sz.

Garas Klára opponensi véleménye 147 old.

HERING egri kovácsmester család egyik tagja 1769-ben a liceum épitésekor a főajtó sarkának behelyezéséhez készit rudvasat. Hering József egri kovácsmester 1843-47 között az érseki palota déli szárnyának épitkezésekor szerepel, Hering János kovácsmester pedig Edelényben 1866-ban négy uj téglavető láda vasalását készíti el.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

M.D.K.

Hering András, könnüve

1766-71-körött szerepel az egri adókönyvekben.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 339 old.

HERING András kőműves, az egri városi adó-
könyvekben 1766-71 közötti években mutatható
ki.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

Herendi mindig szeretett volna fotózni, öt éve kapott egy fényképezőgépet, 1989-ben már díjat is nyert. Az izgatta, hogy amikor belenéz a keresőbe, egy egészen más világ tárul fel előtte, vallomása szerint mégsem tanult meg fotózni. A látványból, illetve egy esztétikai nézőpontból indul ki, de mögötte feltárja a saját belső világát, szorongásait és bemutatja környezetét, ahol él és dolgozik.
Részleteket fényképez, amelyből egész áll össze. Sokszor vált technikát, mert vonzza a más. Azt keresi állandóan.
Negatívjait maga laborálja, így mindig szembetalálkozik azzal a számára izgalmas és furcsa ténnyel, hogy pozitívban kinagyítva minden más, mint negatív filmen. Ezt akarja megmutatni az embereknek. Innen a kiállítás címe: FÉLKÉPEK. Félképek, mert nincsenek befejezve a nagyítás törvényei szerint a fotótechnika hagyományos értelmében. Bár az eljárás nála is nagyon fontos, sőt meghatározó, de az eredmény, a mintegy képzőművészeti alkotás a döntő. Egy-egy képegységét eleve blokkokban állítja össze, azért, hogy a részletek erősítsék egymást.
A Gobelin című képblokk otthoni környezete, egy szövőszék láncfonalainak részleteiről ad képet. A papírképek nyersanyagával meg a munkahelyén találkozik, hiszen azzal dolgozik. Mindezek természetesen csak azok a tárgyak, nyersanyagok, amelyeket Herendi a fényképezőgéppel, saját látásával képpé szervez. Feltétlenül kiemelném Folyosók című képblokkját. Legegyszerűbben, legtömörebben fogalmazva: az emberben a kórház, a katonaság, a börtön szorongató jelképe merül fel a mű láttán. A kiúttalanság, a kiszolgáltatottság és néha az ésszerűtlennek tűnő bezártság.
Kiállít a művész továbbá polaroidokat is. Herendi üvegcsendéletein a törvényszerű és véletlen fénytöréseket komponálja képpé. A művész az üvegtáblákból, a lencsékből és a tükrökből voltaképpen absztrakt képet komponál. Herendi Péternél az absztrakt a valóság, hisz minden elvont részletnek megtalálható a valós létező eleme.

Dobai Ágnes

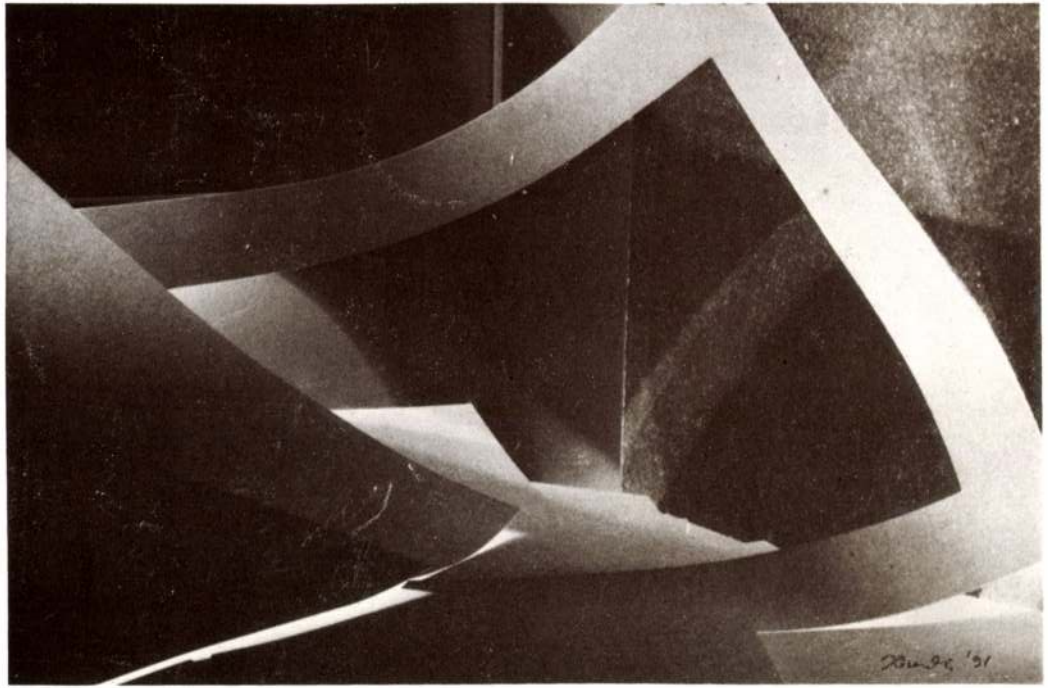

HERENDI PÉTER
PAPÍRKÉPEK II., 1991

Felelős kiadó: Keserü Katalin, a Műcsarnok igazgatója

A MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTÉRIUM
A MAGYAR FOTÓMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE
ÉS A MŰCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

HERENDI PÉTER

FÉLKÉPEK ÉS POLAROIDOK

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA
1993. ÁPRILIS 29-ÉN, CSÜTÖRTÖKÖN 17 ÓRÁRA
A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA: **TÖRÖK LÁSZLÓ**

DOROTTYA UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM
BUDAPEST, V., DOROTTYA U. 8.
A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ: 1993. MÁJUS 23-IG
VASÁRNAP KIVÉTELÉVEL, NAPONTA 10-18 ÓRÁIG

HERENDI Péter

Árnyékkötők Ziáll. Újvidék, 1992

6. 70.

Új Mív 1993

Felelős kiadó: Dr. Káldy Zoltán
MAGYAR HIRDETŐ

Az ünnepély rendje:
Megnyitót mond
Dr. KÁLDY ZOLTÁN püspök-elnök
A múzeumot köszönti
WEÖRES SÁNDOR Kossuth-díjas költő
Közreműködik:
Bitskey Tibor színművész,
ifj. Fasang Árpád és Fasang Zoltán
zeneművészek,
a Lutheránia énekkara
Weltler Jenő karnagy vezetésével

KOVÁTS ALBERT:

A varrógép rejtett arca

A fotóművészet különös, ellentmondásos viszonyban áll a látvánnyal. Nem létezhet nélküle, hiszen nap mint nap abból táplálkozik, kimeríthetetlen tartaléka és lételeme. Másfelől azonban korlát is lehet a valóság külső rajza, amihez a fotó ragaszkodni kénytelen; nem léphet át rajta, mint a festészet, amely nem kis részben éppen azért változtatott irányt, mert alulmaradt a hű leképezésért folyó versenyben. Röviden szólva: a látvány sohasem absztrakt, és a fotográfusnak nem adatik meg az átalakítás, a stilizálás lehetősége. Adatik viszont számtalan más mód a látványvilág kiszélesítésére. A fotótörténet voltaképpen a fotós eszköztár szüntelen bővülését mondja el. Az eszközök egyik alaptípusánál például a tudatos vagy véletlen témaválasztás mellé fokozatosan felzárkózik az esetleges és alkalmi téma tudatos keresése, a furcsa és extrém látvány iránti vonzalom, a szokatlan látószög, vagy vadászat a köznapi szem előtt rejtve maradó részletekre. Lehetővé válik a pillanatfelvétel, ami által mozgásban lévő jelenségek egyébként észrevehetetlen fázisai is megmutathatók. A látványvilág kiterjesztésének egy másik módjánál pedig a témát maga a fotós állítja be. Az ilyen modellről készült felvételek hasonlítanak leginkább a nonfiguratív képzőművészet alkotásaihoz.

Mindkét megközelítésmód szerepet kap *Herendi Péter* Dorottya utcai fotókiállításán. A főfalon helyet foglaló legterjedelmesebb szériája (Üvegcsendéletek) épp az utóbbi típus képviselője. A művész üvegtárgyakkal és fénnyel operál; a valóságban hoz létre absztrakt képet. Igazából azonban tárgyak: lencsék, prizmák, tükrök együttese az, amit objektivje számára összeállít, vagyis a modell se nem absztrakt, se nem kép. A kép a filmnegatívon keletkezik, mint a beállított csendélet leleményesen fölvett látszata. A leleményesség abban áll, hogy a felvételen sikerül mindent felismerhetetlenné tenni: így lesz absztrakt a kép. Kamuflázsról van tehát szó. Kérdés, hogy a látványvilág kibővítésének ez a kísérlete, amely itt a fotográfia eredeti céljának megfordítását, a látvány elkendőzését jelenti, értelmes, hasznos volt-e. Félő, hogy a feketefehér elvont formák eme változatai nem tudnak versenyre kelni képzőművészeti rokonaikkal; úgy gondolom, ez nem is lehet célja a fényképezésnek. Hidegek, sterilek ezek a fotók, mint üveg-modelljeik; nélkülözik a médium közvetlenségét.

A kiállítás további négy sorozata a félképek megjelölést kapota. Ezzel a művész azt tudatja, hogy a negatívot a pozitív rangjára emelte, tehát a laboratóriumi manipulációt is eszköztárába vonta. A Papírképek ciklus ezen túl az Üvegcsendéletekhez hasonlóan beállított látványon alapszik, kissé kevésbé elvont eredménnyel. A Folyosók sorozata valóságos látvány szellemes, eredeti leképezése, ahol is a negatívvá tevés nem öncél, hanem a témából következő nyomasztó kafkai hangulat kifejezésének eszköze. A Gobelinek szériája a szövőszéken készülő kárpit felnagyított és negatívban előadott részletfelvételeiből áll. Ezek szokatlanul attraktív képi információval szolgálnak.

Utoljára hagytam a Singer c. sorozatot, a kiállítás legsikerültebb teljesítményét. Ha nem kérdezem meg, nem jövök rá, mit is látok. Herendi Péter egy Singer varrógép intarziáit fotózta, s abszurd méretűre nagyítva állította ki a pozitívba fordított negatívokat. A kép nem-ábrázoló hatást kelt, a modell felismerhetetlen. Anélkül, hogy szükség lett volna a látvány manipulálására, pusztán a fotós szem és a leleményesség eredményeként elképesztően szép és eredeti formák és felületek keletkeztek. A természet, helyesebben az emberalkotta második természet egyik rejtett arca tárul fel így.

...ben a filmben. Esetleg több rész. Láthattunk ugyan szép, hosszan kitartott utcai felvételeket, viszont nem láttuk a Bakáj két végén felállított fafaragásos táblákat, melyek magyar nyelven üdvözlik az érkezőket. Nem láthattuk a Kossuth-parkot sem, ahol most fekete gyerekek rugdossák egymás gyomorfalát, vagy repelnek elkeseredetten kockás kiskabátban és jumbósapkában. Hát igen, a fekete kérdés. Hogy találkozik például a turáni átokkal. Mesélik, hogy a Bakáj leépülését, elszineződését a sok magyar-magyar cívódás is sietette. Márpedig olyképpen lehetett leginkább büntetni a gonosz szomszédot, hogy a költözők a házukat fekete embereknek adták tovább. Az volt a legnagyobb kitolás. Eszterhás István író, az amerikai magyar irodalom doyenje, aki a filmben is megszólalt, egy igencsak megfontolandó amerikai mondást idézett mirólunk.

Ha magyar barátod van, nincsen szükséged ellenségre.

Szerepelt továbbá a dokumentumfilmben Antal András is, a helyi római katolikus egyházközség vezetője. Csakhát vannak arrafelé református, meg még most is fenntartott evangélikus templomok is. Oda is be lehetett volna térni. Vagy állnak a Bakájon magyarok építette, már eladott templomok, ahol csak fekete bőrű háziasszonyok hallgatják, hogyan tagadja meg háromszor is Péter Jézus Krisztust. Van még a Bakájon magyar csárda, és bizonyára az ottani legények is szívesen meséltek volna egyet s mást. Aztán nem volt szó a filmben helyi klubokról, egyletekről, szervezetekről, lapokról, társadalmi életről sem. Csányi Miklós stábja mintha véletlenszerűen, találomra forgatott volna. Megmutatják a Balaton éttermet, de nem tértek be. Pedig állítólag ottan nagyon finom a bécsi szelet és egy magyar cigány asszony a tulajdonos.

Nem a saját kútfejemből tudom, amit tudok.

Apám mesélte. Ő negyedszázad után most költözött haza a Bakájról. Mesélte azt is, hogy sok magyar fiút elnyelt az amerikai kohó. Akik tisztán itták a viszkit, beleszerettek a fehér őrületbe, vagy kétes ügyletekbe keveredtek. Apámnak olykor három-négy munkája is volt. A hétvégeket is végigtakarította. Mosogatott is, füvet nyírt, kapált, virágot metszett, gyárat tisztogatott. Amikor megkérdeztük, hogy de miért, miért hajtott annyira, mélyen megszívta cigarettáját és egyetlen szóval válaszolt.

Féltem, mondta.

SEMJEN A...

A szócikkek szerzőinek ... deeni Egyetem közgazdaságtan/tanárai — szakmai felkészültsége lehetővé teszi, hogy a könyv elfogulatlan áttekintését adja a neoklasszikus szintézisre épülő közgazdasági vonulatnak, és a chicagói iskola elméleti téziseinek. Az egyes fogalmaknál rendszeresen utalnak is az eltérő elméleti megközelítésekre. A könyv a közgazdaságtan terminológiarendszerén kívül számos gyakorlati ismeretet közvetítő szócikket is tartalmaz.

A magyar címszavak kialakításánál több szempontot is figyelembe vettek a kötet összeállítói. Számtalan angol kifejezésnek több magyar megfelelője is meghonosodott már, sajnos azonban nem mindig a legmegfelelőbb. A szócikkeken belül sok kereszthivatkozás is található, amelyeket az egyértelműség érdekében (és az angol nyelvű címszórendszer miatt is) mindenhol az eredeti nyelven is szerepeltetnek. Az előbbiekből adódik, hogy a magyar címszavak száma több mint 3500, s ez pontosan ezerrel több, mint az angol címszószám.
(Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 700 oldal, 1 900 forint)

Mítosz és történelem

G. S. KIRK világhírű műve, A MÍTOSZ különbözik a század nevezetes mítoszkutatóinak és mítoszmagyarázóinak munkáitól. Néhány a könyv legfontosabb témái közül: mítosz és rítus, mítosz és népmese viszonya, a korai társadalmi intézmények kialakulása és a írásbeliség hatása a történelemre, a mítosz mint a tudattalan kifejeződése, mint az álomhoz hasonló rej-

... ...ének ...ve. A csa-
lád sorsa, a Medici hercegeké, pápáké elválaszthatatlanul egybefonódott Firenze történetének ragyogó időszakával. A család történetének regénye, politikai intrikák, vallási-, művészi és tudományos drámák, emberi viszályok szövevénye.
(Holnap Kiadó, 400 oldal, 465 forint)

ARTHUR KOESTLER egyike volt századunk nagy világpolgárainak. PÁRBESZÉD A HALÁLLAL című regénye vádirat az embertelenség ellen. Az író egy angol lap megbízásából a polgárháborús Spanyolországba ment, ahol riportokat készített. Egyik írása nem tetszett a falangistáknak, letartóztatták, és börtönbe zárták. Koestler kezdetben nem tudta, a börtön ott egyben siralomház is. Sok énje volt Koestlernek? Bizonyára, de szüksége is volt rá. Mert az egyiket biztosan megölték ott, Spanyolországban a folytonos rettegés közepette, amikor nem tudhatta, melyik gondolata lesz az utolsó, és megoszthatja-e azt még valakivel. Túlélte, megoszthatta. Ezekből az utolsónak hitt gondolatokból született ez a könyv.
(Fabula Kiadó, 240 oldal, 280 forint)

A Holnap kiadványai megvehetők
a Holikon Könyvesboltban
1054 Budapest, Zoltán u. 12.,
vagy a Holnap Kiadónál
1111 Budapest, Zente u. 5.

hetők, de csak a húzás napján este hétig vehetők át. A nyertes számokat az Írók és Olvasók falára tesszük ki.

Eladók: ezúttal a különböző könyvsátrakba neves színészek, zenészek és más híresség is beállnak eladónak rövidebb-hosszabb időre. A Könyvhéten eladó lesz többek között *Hernádi Judit, Koncz Zsuzsa, Bródy János, Demszky Gábor, Schneller István, Kepes András, Szegvári Kati, Erdi Sándor, Bodrogi Gyula, Koltai Róbert, Gálvölgyi János, Komoróczy Géza, Wisinger István, Orbán Viktor, Bánó András, Iványi György, Görög László, Egri Márta, Egri Kati, Töreky Zsuzsa és még sokan mások.*

A Kner Nyomda egy régi nyomdagépet üzemeltet a a saját sátra előtt, s a helyszínen nyomatokat készít. A Könyvtárellátó Vállalat buszánál különböző irodalmi heti- és havilapok ajándékba adják példányaikat az érdeklődő olvasóknak.

SZÍNPADI MŰSOR:

Péntek

11 óra Megnyitó: *Tornai József;* Tűzoltózenekar, Szóló: *Hernádi Judit*
fél 12 Versóra: *Gerendás Péter* versekre zenét rögtönöz. *Görgey Gábor, Kántor Zsolt, Nagy Gáspár*
fél 1 *Pesti Szalon Könyvkiadó* automata műsora
1ó. *Ab Ovo Könyvkiadó, Kardos G. György, Vámos Miklós*
fél 2 Első tombolasorsolás
2ó. Irodalmi paródiák *Éles István és tsa*
fél 3 *Cserépfalvi Könyvkiadó, Békés Pál, Györe Balázs, Szilágyi Andor*
3ó. *Balassi és Ikon Könyvkiadó, Esterházy Péter*
fél 4 *Bodrogi Gyula* és barátai, vadászokról és más emberi lényekről
4ó. *Typotex Könyvkiadó, Galkó Balázs*
5ó. *Századvég Könyvkiadó, Domokos Mátyás*
2 ó. Táncjáték: *A királynő üzenete*
T-Twins Könyvkiadó
fél 3 *Kráter Műhely, Masszi Péter, Turcsány Péter,*
3ó. Kaláka együttes
4ó. *Pataki Ferenc* fejszámológépművész számol és kisorsolja a második tombolát
fél 5 Az Ikon Könyvkiadó visszaadja a Balassi Könyvkiadónak a kölcsönt
5ó. SZABAD A MIKROFON: bárki beszélhet bele, a műsor tvezeti *Gálvölgyi János*
6ó. *A Méta együttes* játszik

Vasárnap

10ó. Tamási Áron Népdalkör énekel és citerázik
fél 11 Magvető Könyvkiadó, *Urbán György* bábozik
11ó. Jelenkor Könyvkiadó, *Balassa Péter, Földényi F. László, Balla Zsófia*
fél 12 Nesztor-Fortuna Könyvkiadó, *Szalay Károly, Görög László*
12ó. Versfélóra: *Gerendás Péter* versekre zenél. *Kántor Péter, Balla Zsófia*
fél 1 Magyar Világ, *Faludy György és mások*
1ó. *Katkó István* a magánkiadás örömeiről
fél 2 Szépirodalmi Könyvkiadó; felolvasás és beszélgetés
2ó. Határontúliak költők III. Kriterion-Castrum Kiadók (J. A. alapítvány)
fél 3 *Pataki Ferenc* fejszámológépművész,.harmadik tombola
3ó. Határontúliak IV. Fórum Kiadó
Vezeti Wisinger István
fél 4 a Katalizátor iroda meglepetése
4ó. *Bródy János* koncertje
5ó. ÉS— félóra,Váncsa István és Faludi Ádám dedikálja könyveit
6ó. A Félperces novellapályázat eredményhirdetése—*Koltai Róbert*

Herald. Peter

HERENDI Péter

FRANK János: Póz nélkül. = ÉS 1992. nov.27. 13.

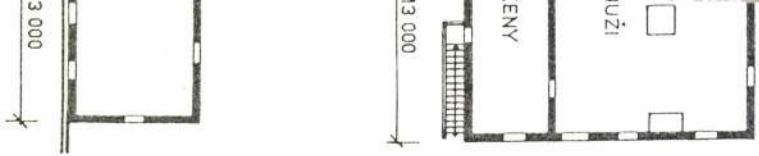

Modlitebňa a byt rabína v Zborove

Cintorín, ktorý sa rozprestiera na severozápadnom konci obce, má formu lichobežníka. V jeho blízkosti sa nachádza traktorová stanica. Terén je vodorovný. Rady hrobov sú obrátené smerom od severu na juh. Ženy a muži ležia zvlášť. Na mieste bývalej márnice pri vchode je hŕba kameňov. Betónový múr je zväčša zrúcaný.

Staršie náhrobné kamene sú veľmi pekné, ich tesanie je pozoruhodné. Písmená sú vryté do kameňa až 6—8 mm, figurálne a plastické ornamenty zobrazujú menory, svietniky, levy, vtáky, jeleňa, srnu, holuba a iné motívy. Je tu aj niekoľko farebných kameňov, najmladší má dátum 1934, najstarší pochádza z roku 1814.

Na viacerých náhrobných kameňoch je menoslov deportovaných martyrov. Cintorín je zanedbaný.

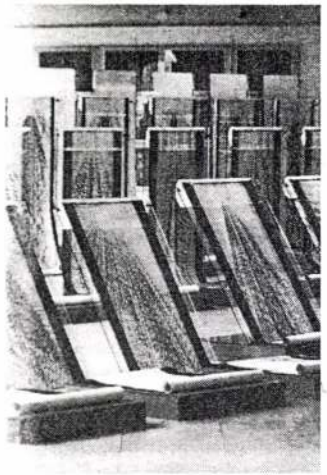

Részlet Lévay Jenő kiállításáról
(Fotó Halas István)

Lévay Jenő a fénymásológépek használatakor valóban kor-szerű „szövegelemzést" hajtott végre. Tudja, hogy a tradíciót csak megsejthetjük, bizonyosság nem létezik. A cselekedet mégis betöltheti azt az űrt, amit folyton maga mögött tudhat az ember. Az egymásra másolás, a zsoltár szövegeinek „újraírása" és a színek leképzése, egymásba játszása kiemeli azt, amit mondani nem tudunk, és ma csak így tudjuk megmutatni.

A négy kompozíciós elemből álló kiállítás zsolozsmaszerűen megjelenő absztrakciói a lila-kék-zöld effektusok hullámzásával az intenzív felületképzést hangsúlyozták, míg a középső alkotások térbe állított „képírásai" a szenzibilitás esélyeire hívták föl figyelmünket.

A tárlat nemcsak témaválasztásával, az írás hagyományának konceptuális földolgozásával mutatott föl jelentékeny értékeket, de a fénymásológép kreatív alkalmazhatóságát is elsőrendűen bizonyította.

Ez annál is fontosabb, mert a technika „negatív mítosza", az, hogy a „gép" ellenünk, s nem értünk van, jellegzetesen a modernista progresszió eredményei ellen ható tendencia. S minden olyan megnyilatkozás, amely az egyediséget, az egyszeriséget hangsúlyozza — mindezt korszerű médiumokon keresztül — pozitív ellenpólusként szolgálhat a konvencionális előítéletekkel szemben.
(Budapest Galéria 1992. IX. 15—X. 11.)

B. A.

Folyosók/labirintusok

Boros István és Herendi Péter kiállítása

Folyosók címet adták közös kiállításuknak *Boros István* és *Herendi Péter*. Az alapmotívum — Herendi Péteré — egy kelet-berlini lakóház folyosóinak fotográfiái.

A kékesszürke cibakróm fotókon az ajtók és falak egymásba csúszásai szinte *Gaspar David Friedrich Jeges-tenger*ének egymásra torlódó jégtömbjeit idézik. Csak míg a romantikus piktornál az alapszituáció ember és természet kölcsönös idegenségének, disszonanciájának egymásra hatásában jelentkezik, addig Herendinél az elidegenedési effektus az ember jelenlétének hiányában fokozódik fel.

Folyosókat láthatunk egyformaságukban. Csak azért különbözhetnek, mert az érzékelések sokfélesége művészi közvetítések segítségével történik. A munkák negatív toposzait vitte papírra Boros István barnás-fekete árnyalatú festményeivel. A folyosómodulációk Herendi által jelzett pontjait Boros képei bemozdítják, élő tájjá formálják az alakzatokat. Nem is annyira a hű leképzés kap jelentőséget, inkább a továbblépés, az együtt alkotás válik hangsúlyossá.

A meleg érzéki színek ellenpontozzák a kékesszürke, ködös zártságot. De ez a kontrapunkció egyben az alkotásfolyamat organikus egységére, az egymásra következések szigorú, ám mégis szépen harmonizáló illeszkedéseire is felhívja figyelmünket. A pólusok egymást erősítő, megsokszorozó voltuknál fogva az eredendő egység emlékeit is megidézik.

A két „táblaképsorozat" összefüggésrendszerét bontják a további improvizációk, ahol már az analitikus és a formákat előnyben részesítő szemlélet kerül mindinkább előtérbe. Herendi elektrografikai alapokra épülő festménykombinációi oldják a ci-

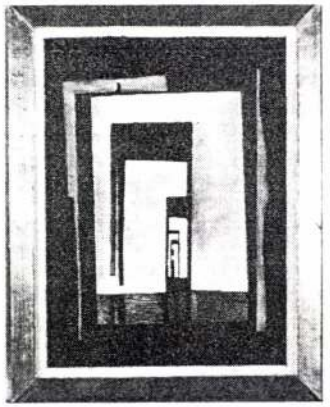

Boros István: Első vakáció, 1992,
olaj, akril, papír, vászon, 40×30 cm

bakróm fotókon megmutatkozó alig leplezett szorongást. A képek töredezett fekete kontúrjaikkal és az ezüst alapból előtűnő zöld és narancs repedésekkel egy megelevenedő világ rejtett újjászületését ígérik. A technikájában is nóvumokat nyújtó képsorozat egyúttal az alkotó kreativitásának és konceptuális erőterének kisugárzásait is eminensen jelzik.

Hasonlóan finom variációknak lehettünk tanúi Boros István kontúrozott vázlatai és minifestményei kapcsán. A tér- és tárgyhatárok körvonalazása, valamint a biztos és érzékeny felületkezelés egy lakhatóvá tett világ képzeteit idézik. A saját alaprajz elkészítésével a tőle idegen dolgokat és minőségeket hozza életközelbe, tapinthatóvá válnak az eddig megközelíthetetlennek hitt folyosók, felületeikkel és töréseikkel egyetemben.

A tárlat négy etapja együtt adta meg annak a történetnek a kezdetét és végpontját, ami nem szól másról, mint a műalkotás keletkezéstörténetéről, a folyosók bejárásának lehetőségeiről.

A folyosók labirintussá változhatnak, és ezt az alkotások egymásra felelő „tünetegyüttesei" igazolják is. Azt érezhetjük, hogy a felvázolt folyosók-labirintusok az individuum azonossághiányának és a lüktető szabad személyiség körül formálódó világnak olyan közös kerete, ahol a felmutatás elsődlegessége elhomályosítja, feledhetővé teszi a tárgyi világ sokszor rajtunk kívül álló ellenőrizhetőségét.
(Fiatal Művészek Klubja, 1992. X. 28—XI. 16.)

B. A.

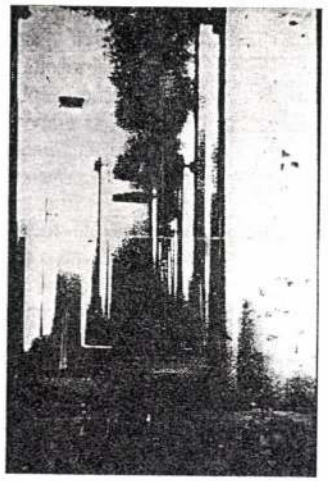

Herendi Péter: Folyosók ezüstben III., 1992, akril, xerox, tarost, 80×58 cm
(Fotók Herendi Péter)

Helmut Vakily Képek a térről és repülő sátrakról

A politikától eltérően, mely esetenként kimondottan ingujjas módszerekkel avatkozik bele a művészet ügyeibe (még demokratikus berendezkedésű országokban is), a művészet inkább arra hajlik, hogy távol tartsa magát a politikától — saját tapasztalatból tudja, mindig jobb messze lenni a hatalomtól, semmint függőségbe kerülni a hatalmasokkal. S Németország olyan ország, ahol a művészetnek jócskán volt alkalma alaposan megtanulni ezt a leckét...

*Helmut Vakily*nek éppen ezért egyáltalán nem áll szándékában, hogy legújabb munkáit, melyek a mai német valóság bizonyos jelenségeivel foglalkoznak, kiszolgáltassa annak a félreértésnek, miszerint művészi formába bújtatott politikai állásfoglalások lennének (hogy valóban sikerül-e majd elkerülnie ezt az értelmezést, az már más lapra tartozik). Ami őt, a tanult német bennfentes ismereteivel bíró külföldit, és egy másik kultúra tapasztalatával és kitekintésével is rendelkező németet elsősorban buzdítja és mozgatja, az annak a megkísérlése, hogy megértse, mi történik itt és ma a fejekben. Mert minden, ami oly döbbenetes módon az utcán végződik, a fejekben kezdődött el.

A művész, aki meg akarja érteni, miként állnak össze a német kirakósjáték elemei és milyen kép keletkezik belőlük, természetesen más módszerrel dolgozik, mint egy politikus vagy egy politológus. Nyelve absztrakt, fogalmak helyett szemléletes jeleket használ, a kép szemlélőjével szimbólumok útján értekezik, melyek asszociatív teret nyitnak meg.

A barbárság atavisztikus emblémái láthatók e műveken, amelyekkel a tegnapot visszasírók és a jövő nélküli nemzedék azonosul, így első helyen a büntetőjogi felelősségre vonás lehetősége miatt enyhén elváltoztatott horogkereszt. Érdekes kérdés, hogy a jobb napokat látott szimbólum kihívó felmutatásának van-e esetleg valami köze egy másik szimbólum vitán felüli jelentéséhez; konkrétan: mit jelent az aktuális kontextusban a kereszt és a horogkereszt egymásmellettisége?

Egy festő számára, akinek képeiben a mértani logika meghatározó elem, a kereszt alak legalábbis a konstrukció használható építőköve lehet. Helmut Vakily sátrai egy vonalállványzatra támaszkodva kapaszkodnak a síkba, de az egymást keresztező egyenesek soha nem rajzolódnak kereszt formájúvá.

Ez az eredendően formális megközelítés igen gyorsan tartalmi kérdéssé csúcsosodott. A sátor a biztonság, az otthon szinonimája, olyan lapon nyugszik, melyet ideológiailag terhelt mértani idomok alkotnak, szimbolikus formák, amelyek — az egyházra vagy a totalitárius államra vonatkoztatva — a hatalom ellenőrizetlen instanciáira utalnak. Kereszt és horogkereszt egymásba ékelődve — ennek egyszer már szörnyű következményei voltak. Mene tekel? Talán inkább figyelmeztetés. Mindenesetre világos és félreérthetetlen álláspont.
(Egri Galéria, 1992. november 5 — december 5.)

HELMUT SCHNEIDER
(Fordította: Szász Judit)

„30 éve együtt indultak el"

A Képző- és Iparművészeti Gimnázium 1966-ban végzett tanulóinak kiállítása

A Képző- és Iparművészeti Gimnázium (ma Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola) 1966-ban végzett növendékeinek kiállítását 1992. június 20—július 25-ig tekinthették meg az érdeklődők a Vigyázó Ferenc Művelődési Társaság rendezésében a patinás rákoshegyi Erdős Renée-házban.

A tárlatot Péli Tamás országgyűlési képviselő nyitotta meg, akinek nosztalgikus szavai híven tükrözték az egykori osztály szellemiségét, hangulatát, összetartozását. A gyűjtemény anyagán jól lemérhető volt, milyen irányban ágazott el a hajdan egy gimnáziumba járt művészek munkássága. A kiállítás a mű-

HERENDI Péter

Új Műv. 1993. 5.

FMK

MEGHÍVÓ

BOROS ISTVÁN
ÉS
HERENDI PÉTER

FOLYOSÓK
CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITJA: **SÍK CSABA**
1992. OKTÓBER 28-ÁN, SZERDÁN 18 ÓRAKOR
A FIATAL MŰVÉSZEK KLUBJÁBAN
BUDAPEST VI., ANDRÁSSY ÚT 112.

RENDEZŐ: **DOBAI ÁGNES**

NYITVA: NOVEMBER 16-IG
HÉTFŐTŐL-PÉNTEKIG 10-18 ÓRÁIG

FMK

HERENDI Péter

Kortárs művek bemutatkozása a millenniumon

Intermédia, festészet, fotó

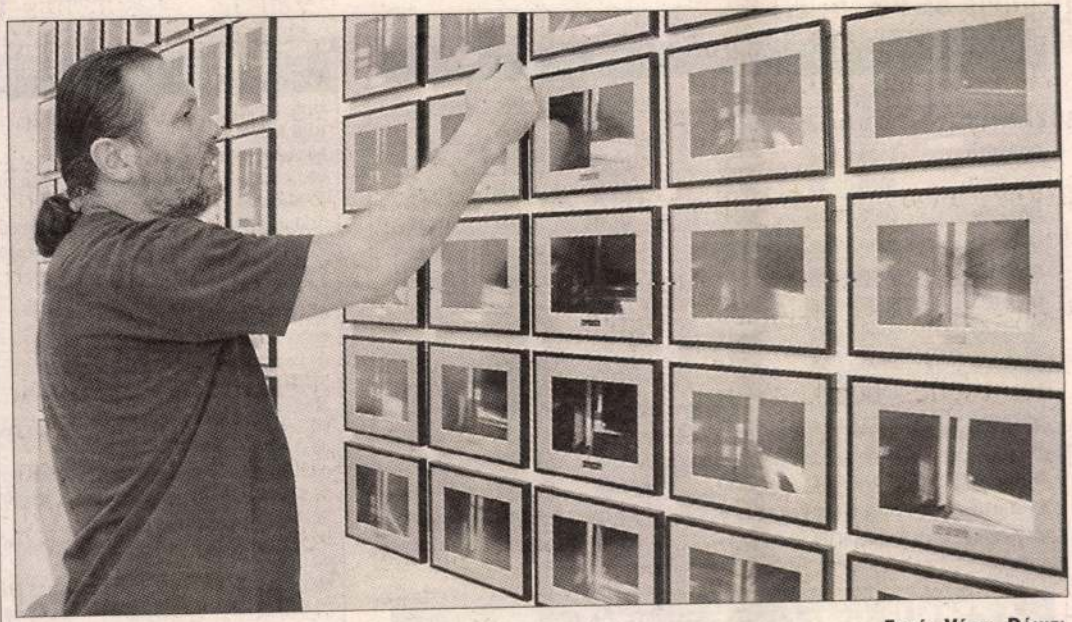

A főszerep a legfiatalabb alkotóké

FOTÓ: VÉGEL DÁNIEL

■ P. SZABÓ ERNŐ

A Műcsarnokban tegnap megnyílt Média Modell című kiállítással a millennium ünnepi eseményeként nagyszabású kortárs művészeti kiállítássorozat vette kezdetét. A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete és a Műcsarnok közötti együttműködést a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma koordinálta, és döntő mértékű anyagi támogatásban részesítette. Az együttműködés eredménye a sorozat, amely a kortárs művészek számos alkalommal megfogalmazott kívánságának megfelelően átfogó képet ad az egyes művészeti területekről. Az egyes eseményeket az adott művészeti ágakat képviselő szervezetek, egyesületek bevonásával, a területet jól ismerő szakemberek közreműködésével szervezik meg, s a mintegy fél évig tartó rendezvénysorozat folyamán a kiállítások elméleti vonatkozásainak feldolgozására is mód nyílik.

A sorozat első kiállítása, a szeptember 24-ig nyitva tartó Média Modell című, Intermédia – Új képfajták – Interaktív technikák alcímű bemutató és a hozzá kapcsolódó rendezvények (előadások, vetítések, on-line bemutató) célja az ezredforduló talán legdinamikusabban fejlődő művészeti újdonsága, a médiaművészet gyűjtőfogalom alá sorolható, az új technológia lehetőségeire alapozó művészeti munkák átfogó bemutatása, a hangsúlyt a legfiatalabb, az 1990-es években pályára lépő generáció munkásságára téve.

A sorozat következő rendezvényeként december 15-én nyílik és 2001. január 14-ig lesz látható a Műcsarnokban a Dialógus – festészet az ezredfordulón című kiállítás, ezt követően 2001. január 23.–február 18. között a Feketén-fehéren című tárlaton a grafikusművészek mutatkoznak be. Február 27.–március 18. között rendezik a szobrászok A szobrászaton innen és túl című kiállítást, április 4–29. között az iparművészek tárlatát. Az országos fotóművészeti kiállítás 2001 első felében az Olof Palme Házban lesz.

		11,75	99,44	12,37	7,04
K2001/02	2001.02.22	10	98,64	12,40	5,22
K2001/03	2001.03.29	9	97,96	12,33	3,85
K2001/04	2001.04.26	9,75	98,24	12,26	3,42
K2001/05	2001.05.31	9,75	98,16	12,15	2,48
K2001/06	2001.06.28	9,75	98,26	11,86	1,74
K2001/07	2001.07.26	9,75	99,01	10,85	0,99
K2001/08	2001.08.23	9,5	99,77	9,74	0,23

KÁRPÓTL

	Nyitó	Min.	Átlag	Max	Záró	Üzl. szám	For
Kárpótlási jegy (A B)	870	860	873	889	867	107	82

ÁLLAMKÖTVÉNYEK

Kötvény	Vételi nettó árf.	Eladási nettó árf.	Felhalm. kamat
2000/G	100,76	101,50	4,38
2001/C	104,12	107,03	3,33
2001/D	101,49	102,82	0,88
2001/E	102,15	104,01	4,76
2001/F	102,65	104,81	1,60
2001/G	100,31	101,39	1,89
2001/H	101,08	103,05	3,00
2001/I	102,27	105,03	3,70
2002/F	104,59	108,63	2,65
2002/G	106,49	111,27	3,11
2002/H	101,82	105,37	4,86
2002/I	102,81	107,27	5,51
2002/J	97,68	100,63	1,33
2002/K	97,40	101,19	2,58
2003/F	99,80	101,80	12,54
2003/H	98,70	100,70	4,95
2003/I	107,30	112,51	1,39
2003/J	99,21	104,04	6,14
2003/K	98,29	103,34	1,44
2004/F	100,10	102,10	6,16
2004/G	99,80	101,80	5,65
2004/H	102,85	108,46	3,22
2005/C	100,00	0,00	0,66
2005/D	100,00	102,00	25,64
2005/E	100,65	106,60	5,32
2005/F	98,85	100,85	0,23
2009/B	106,68	113,94	0,52
2011/A	96,02	102,58	0,02

DISZKONT KINCSTÁRJEGYEK

	Lejárat	árf.	hozam (%)	árf.	hozam (%)
D000913	2000.09.13	99,66	10,30	0,00	0,00
D000920	2000.09.20	99,47	10,30	99,69	6,06
D000927	2000.09.27	99,27	10,30	99,56	6,21
D001004	2000.10.04	99,07	10,40	99,42	6,45
D001011	2000.10.11	98,85	10,64	99,26	6,80
D001018	2000.10.18	98,62	10,87	99,09	7,15
D001025	2000.10.25	98,38	11,11	98,90	7,50
D001101	2000.11.01	98,14	11,34	98,71	7,85
D001129	2000.11.29	97,09	12,28	97,79	9,25
D001227	2000.12.27	96,19	12,36	97,09	9,36
D010124	2001.01.24	95,31	12,38	96,41	9,38
D010221	2001.02.21	94,45	12,40	95,73	9,40
D010418	2001.04.18	92,85	12,27	94,43	9,40
D010613	2001.06.13	91,35	12,12	93,16	9,40
D010808	2001.08.09	89,94	11,97	91,93	9,40

AZ MNB HIVATALOS DEVIZAÁRFOLYAMAI

Devizanem	Árf. 1 egységre forintban	Devizanem	Árf. 1 egységre forintban
Angol font	425,32	Olasz líra (1000)	134,97
Ausztrál dollár	168,75	Osztrák schilling	18,99
Cseh korona	7,39	Portugál escudo (100)	130,36
Dán korona	35,05	Spanyol pezeta (100)	157,07
Euró	261,34	Japán jen (100)	274,89
Luxemburgi frank (100)	647,84	Kanadai dollár	198,35
Finn márka	43,95	Lengyel zloty	66,79
Francia frank	39,84	Svájci frank	168,76
Holland forint	118,59	Svéd korona	31,03
Ír font	331,83	Szlovák korona	6,12
Német márka	133,62	USA-dollár	292,46

BÉT – HATÁRID

Lejárat	Vétel	Eladás
BUX Index		
00.Szeptember	-	-
00.December	8 615,00	8 730,00
01.Március	-	-
01.Június	8 600,00	8 600,00
01.December	9 450,00	9 650,00
BorsodChem részvény		
00.Szeptember	-	-
00.Október	-	-
00.November	-	-
00.December	-	-
01.Március	-	-
MATÁV részvény		
00.Szeptember	1 610,00	1 631,00
00.Október	-	-
00.December	1 668,00	1 705,00
01.Március	1 711,00	1 772,00
MOL részvény		
00.Szeptember	3 950,00	4 040,00
00.Október	-	-
00.December	3 950,00	4 205,00
01.Március	4 150,00	4 315,00
OTP részvény		
00.Szeptember	15 680,00	15 945,00
00.Október	16 035,00	16 035,00
00.November	-	-
00.December	16 415,00	16 415,00
01.Március	-	-
Richter részvény		
00.Szeptember	16 640,00	16 640,00
00.Október	16 780,00	16 780,00
00.December	16 820,00	17 100,00
TVK részvény		
00.Szeptember	3 640,00	3 640,00
00.December	3 625,00	3 900,00
01.Március	3 700,00	3 845,00

Hérics Nándor grafikusművész 2.) Folytatás
Eddig fájl: Hérics Nándor

HÉRICS NÁNDOR

(1956)

1978 óta a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának, 1982 óta a Művészeti Alapnak tagja. Rendszeresen szerepel a stúdió éves bemutatóin, továbbá hazai és nemzetközi plakátkiállításokon.

Elsősorban alkalmazott grafikával – plakátok, piktogramok, emblémák, katalógusok tervezésével – foglalkozik; de emellett fest is, a pop art és az amerikai plakátművészettől ihletett stílusban, míg legújabban neonplasztikákat készít.

Munkásságán belül plakáttervezői tevékenysége a legkiterjedtebb. Falragaszai zömmel fotó alapúak, de vannak rajzolt, sőt hiperrealista stílusban, retuspisztollyal fújtak is. Egyaránt készít kulturális, kereskedelmi és gazdasági kérdésekkel foglalkozókat is.

Több plakátján visszatérő motívum a ceruza.

Festményei magukon viselik a reklámgrafika stílusát és szemléletét, frappánsak, harsogóak. Az ötletes vágások és az erős színek a pop artot idézik, de van a kompozícióknak szürreális és sokszor erotikus hatásuk is.

Hérics Nándor 1988-tól egyre többet kísérletezik neoncsövekkel, az általuk megvilágított különböző felületekkel. A neonnal való találkozása nem lehetett véletlen, hiszen a neon is ugyanúgy, ahogy a plakát, a reklámszakma médiuma.

Ha a magyar képzőművészetben be akarjuk tájolni a fiatal grafikus munkásságát, akkor azt az alkalmazott, valamint a képzőművészet határterületén leljük meg. Két úton is elindult tehát, és indulása sikereket ígér.

L. L.

Hérics Nándor grafikusművész, 3.) Folytatás,
Lóska Lajos: Hérics Nándor

5. Hérics Nándor: Nemzeti érzékiség, karton, tempera, 90 × 90 cm, 1988

Művészet, 1989, 8., 33-old.

Hérics Nándor grafikusművész 4) Folytatás,
Lóska Lajos: Hérics Nándor.

6 Hérics Nándor: Futófelület, gipsz, Ø 70 cm, 1986 6

Művészet, 1989, 4., 33-old.

ERICS Nándor

E.Nagy Lajos: Három kiállitás. Uj Forrás 1988.4.

70. p.

Groteszk-Art c. kiállitás

Erőssége az ötlet, a bizarr szellemei szikra, kevésbé a koncepció.

új fórrás

KOMÁROM MEGYE TANÁCSA
KULTURÁLIS, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI FOLYÓIRATA
Megjelenik kéthavonta
Főszerkesztő: MONOSTORI IMRE

Szerkesztőség: 2800 Tatabánya V., Március 15. út 2. Telefon: 12—841 Levélcím: Tatabánya Pf.: 1231. A kiadásért felel: Vass Mihály, a Komárom Megyei Lapkiadó Vállalat igazgatója, Tatabánya V., Felszabadulás tér 4. Telefon: 11-010. — Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely Hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215—96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj egy évre 84,— Ft.
Kéziratokat, rajzokat, fényképeket nem adunk vissza.

INDEX: 25959
HU ISSN: 0133—5332

Készült a Komárom Megyei Nyomdában, Komárom, Igmándi u. 1989-8340
Felelős vezető: Kovács Jánosné igazgató

Hérics Nándor, grafikusművész 5.) Folytatás. (vége)

Lóska Lajos: Hérics Nándor.

7

7–8 Hérics Nándor: Neonobjekt I–II, vegyes technika, 50 × 50 cm, 1989 (fotók Sulyok Miklós)

8

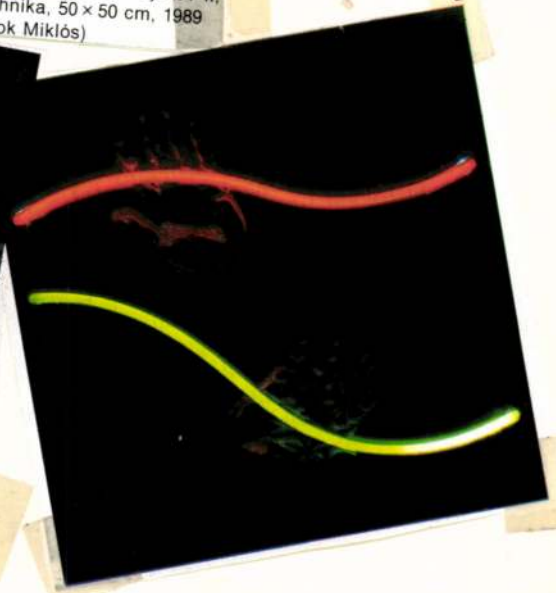

Művészet, 1989., 8., 33-old.

HÉRICS Nándor, grafikus

LÓSKA Lajos: Plakátok, neoplantikák. – Hérics Nándor munkáról. – Ú. Forrás 21. 1989. 3. 88 – 91., ill.

XXn. 45n / Mesterek

adítás, minden kollektivizálás

t az agitáció mérnöki pontos-

gyenesek és görbék alakjában

a konstruktiv művészet alko-

fölszabadult proletár rea-

y a proletárok millióiét.

inden lényeges alkotásában a

z architektura és a valóságos

abad dinamikus funkciók akarata.

talmas kiáltásai lappanganak

t ma még tárgyatlan, mert gaz-

reális térben és monumentális

Hering 1839

angol rajzoló
uchaiz rajza
repr.
a kör. muzben

Zichy Szech

ettörténész a Müemlékek Országos
yben müvészettörténeti

Fleming, George
Edwards
l. 1805–1879
Vayer Lechenyi
98. l. 107. l.

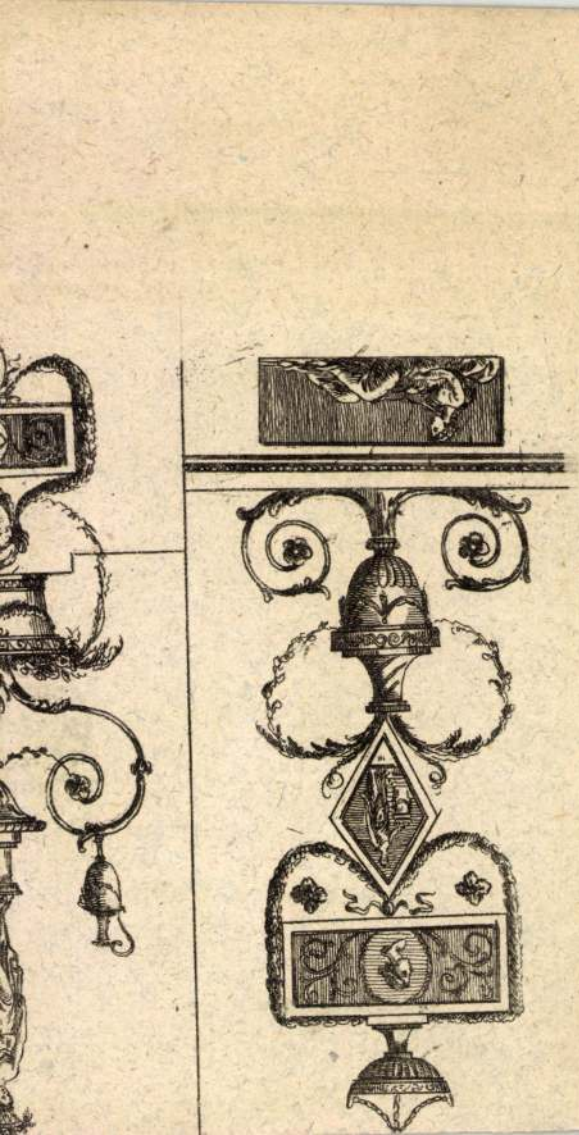

MDK

G. Hering

Schoen Csillaggyüjt 36.1.

M.D.K.

Hering

egri kovács-
mester.
Család

tagjai 1769-től műrödner
Egerben. József az egri liceum
épitkezésénél (1769) a Lőrinc több
károsat rendelkezik, ismét József
1834-47 között az cirseri palotán dolgozik,
János Edelényben 1866-ban.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 339. old.

Hering

bécsi épitész

l.

Művészi Ipar

1894. 150. l.

BUDAPESTEN

íma 6358	Egységár p	f	Pengő	f	Pengő	f
rés					6	50
					1	02
					–	26
	–	20			–	50
					8	28
2% adó					–	16
					8	44
pon belül						

Csakis az áru átvételénél emelt felszolalmások vehetők figyelembe.
Reklamationen werden nur bei Übernahme der Ware berücksichtigt.

Hering

Pécs i epités

1793

Lásd

Om IV. 164 l –

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

M.D.K.

Hering András, egri kovácsmester

Az egri fürdő bővitésénél, 1839-40-ben, ő is dolgozott
178.o.

Sugár István: Az egri melegvizü fürdők története.
II, rész. 1791-1965. 165.o.

Az Egri Múz. Évkönyve. IV. Eger. 1966

M.D.K.

Hering András, egri kovácsmester

A Pyrker féle egri fürdő bővitésnél dolgozott 1829-30-ban. 173.o.

Sugár István: Az egri melegvizü fürdők története. II.rész. 1791-1965. 165.o.

Hering Georg Edvard, grafikus és festő, (1805-1879)

Angliában született, különböző országokban dolgozott, Slovák népviseletekről is készitett grafikai lapokat.

Anna Petrová-Plesková: Slovenské výtvarné umenie obdobia národného obrodenia
Bratislava, 1966. 27. old.

HERING GEORGE EDWARDS, grafikus /L 1805-1897/

A Soproni Muz. grafikai gyüjteményében kb. 100 portré, sok Széchényi Itsván ábrázolás. -Ezek Jegyzéke:
6./.-Széchenyi István térdképe.
Hering George Edwardsrajza után Greatbach William /1802-1859/. 1839. Acélmetszet. Kiadó: Murray, London. 21.2+13 cm. Előkép: Barabás. 166.olx.

DAVIDNÉ ASKERCZ ÉVA: A Soproni Liszt Ferenc Múzeum grafikai gyüjteményének története 157. old

ARRABONA 1972 A Xantus János Múzeum Évkönyve

Georg Eduards Hering

rajza nyomán készült fametszet: „Hét-
szilvafás nemes viselet képe" cimmel. 35.
sz. reprodukció. 1839.

Rózsa György és Spira György: Negyven-
nyolc a kortársak szemével. Budapest,
1973. 5751

Hering György

„diplomás kovács", műhelye Egerben 1805-
től az egri Foglár u. 4. sz. alatt.

Voit Pál stb.: Heresmegye műemlékei II. köt.
Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

2871

E. G. Hering festő

M. 13.4.

angol tájrajzfestő

táj és városképei J. B. Pyne körajzai ban jelentek meg. Több Magyarországról készült rajza.

Gerszi, A magy. körajz. 1960 59.

HERING András diplomás kovács. Egerben a Foglár u.4.sz. /hrsz.23./n.Hering-ház/ tulajdonosa 1805-40 között, majd 1840-50 között ~~+ Hering József kovács kezébe jut.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

HERING, G. E.

G. E Hering

Dévény látképe

Magyarországi, [illegible]

Magyar Nemzeti Mus.

Katalógus Kozia György

MDK

Hering George Edwards /1805-1879/ német származású angol tájfestő

A soproni piac. Litographia.
A Magy.Történeti Képcsarnok tulajdona.
Repr. 471.l.

Magyar Művészet, 1928. 7.sz. 471.l.

Georg Eduards Hering

rajza nyomán készült fametszet. „Parasztház belseje." 21. sz. reprodukció.

Rózsa György és Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével. Budapest, 1973. 575 l.

Georg Eduards Hering

rajza nyomán készült Alexander Fussel

fametszete „Forspontozó jóbbágyok" címmel.

15. sz. reprodukció.

Rózsa György és Spira György: Nagyvennyolc

a kortársak szemével, Budapest, 1973

5751.

Georg Eduards Hering

rajza után készült fametszet „Nyomtatás." 5. sz. reprodukció.

Rózsa György és Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest, 1973. 575 l

12 l

Heritesz Gábor

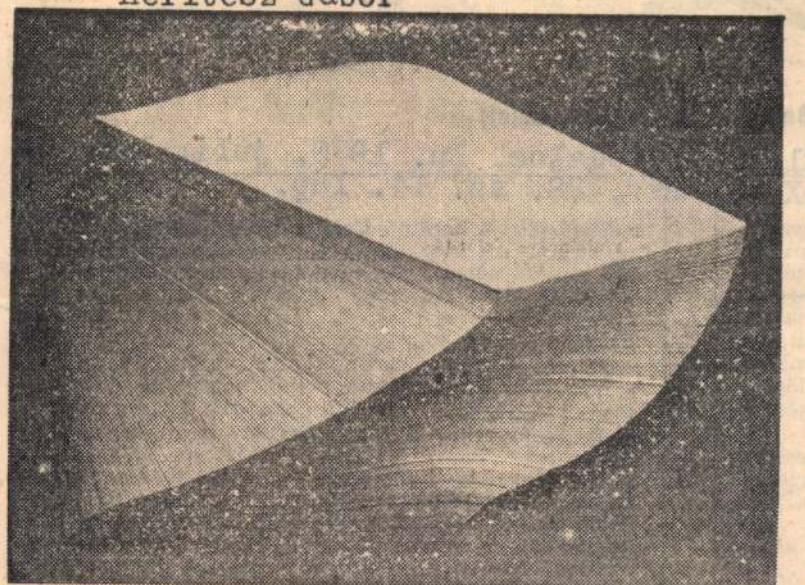

Heritesz Gábor: Elmozdulás
Élet és Irodalom, Bp. 1979. juli. 28.

tottságtól elfuló hangon kérném: „Azt a régi Salamon Béla számot, ha lehetne..." Mert kétségtelen, hogy a kívánságműsorok a legdemokratikusabbak, csakhogy a művészetben a demokrácia mindig kényes kérdés. Mert ha én, a „kisember" történetesen egy zsolozsmát kérek a Szent Kunigunda székesegyház előadásában, akkor legalább egymillió nézőnek kell azt a zsolozsmát végighallgatni, abban a

SZEKRÉNYESY JÚLIA:

Tandráma e

A régi magyar irodalom egyik jeles költeménye, a Cantio de militibus pulchra, gyors karrierre futott be jelenkori drámairodalmunkban. Hosszú ideig csupán filoszok bíbelődtek vele, manapság viszont legkorszerűbb keserűségeink egyik történelmi alapanyaga

Élet és Irodalom, Bp. 1979. juli. 14.
XXIII. évf. 28. sz. 14. lap.

~~...szik, halkra fogják a televíziót és összeb...~~
~~...y, levendulaszagú családi ágyban, amelybe...~~
~~...ák aludtak, míg értük nem jött a fekete fargon.~~

Rózsának tetszett, hogy a tömzsi, medveforma fiú gatagon ballag mögötte, szép csípőjét táncoltatva kedett a segéd előtt a hóban. Ha lehunyt szemhéja gött megjelentek a kampóra akasztott csirkedögök, oztatott léptei rtimusán, s tudta, hogy a segéd is cselekszik.

Vasárnap délelőtt volt, a segéd a főtéri eszpresszó- üldögélt a barátjával, Iharos Józseffel. Sörözték. A éd szokása szerint hallgatott, Iharos fecsegett, vic- et mesélt.

— Veled annyi minden történik — mondta a se-

Rózsának ilyen barátnője. Erzsébet széplős volt és kékszemű, az orra fitos, a tekintete tompa. Iharos megszokta már, hogy a széplányok suta barátnőt választanak, hogy mellettük még szebbnek látsszanak, s a barátnők, bár tisztában voltak helyzetükkel, belementek a dologba, mert úgy gondolták, hogy a másik szépségéből nekik is jut. Erzsébet nevetgélt, ahogy közeledtek.

— Na! — mondta Iharos. A segéd köszöntötte a lányokat, megesett a bemutatkozás. A főtéri eszpresszóba mentek. Iharos rendelt, vitte a primet, a lányok kacarásztak, a segéd hallgatott. Mit mondjon? Hogyan mondja? Az első mondatot már megfogalmazta magá-

XXIII. évf. 28. sz. 15. lap.

~~Ölkény István művei lengyelül~~

A tuloldalon lásd: Benyó Ildikó rajzát.

G. Hering.

angol festő felvételei

magyarország egyes
szerzeivel

Köpnatok - folio

nagyságba

HERING, *George Edwards*, angol tájképfestő, London 1805, † u. o. 1879 dec. 18. Münchenben tanult, azután hét év alatt beutazta csaknem egész Európát. John Paget hívására két évet töltött Magyarországon és Erdélyben s itt készített festményeinek javát 1838. Londonban „Sketches on the Danube, in Hungary and Transylvania etc." címen adta ki, 1836. Londonban telepedett le, hol műveit sokra becsülték.

1837.

Le. 4. I 454 l

Vasdarabok VII. 246.

Hering

l.

LykaMagyműI800-50

286,504 l

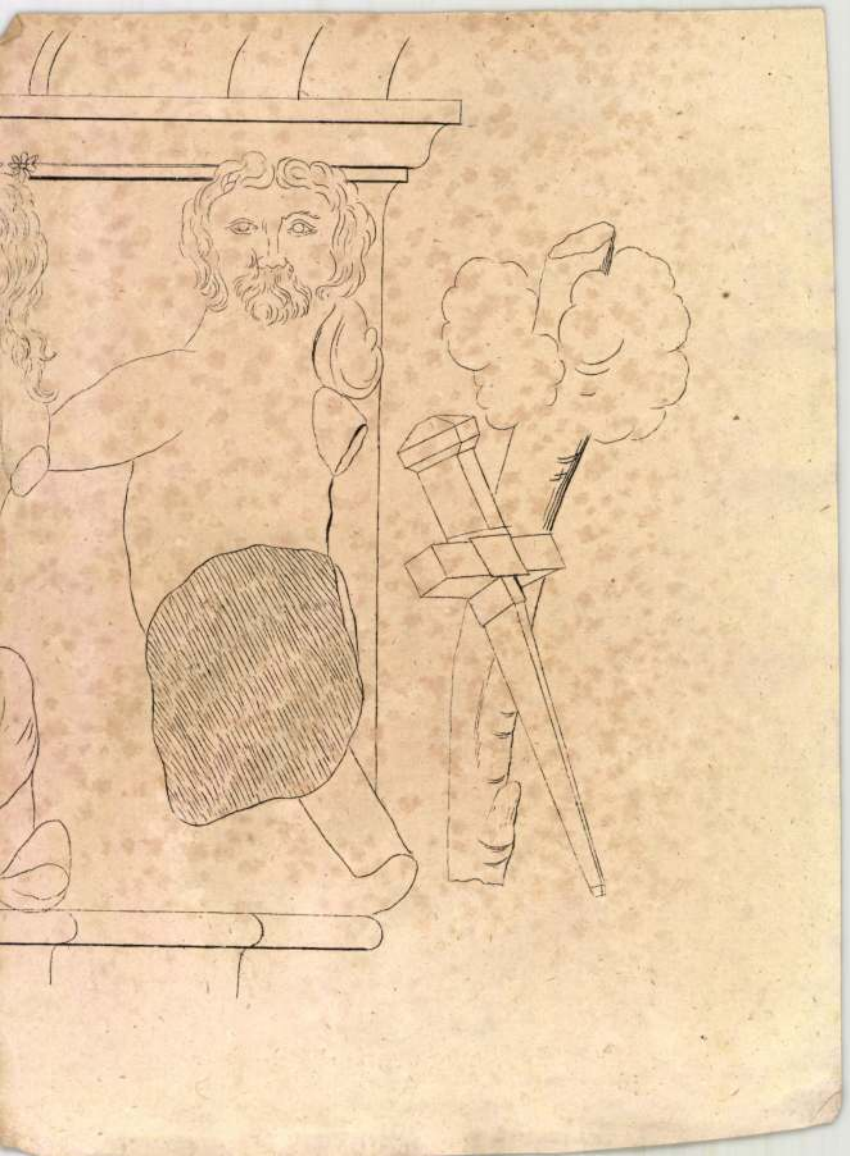

Hering G. A.

A forspont 1838.
Paget nuvéből át-
vett kép.
Repr.

~~Domanovszky Sándor~~

Magyar nuvelődéstört
V. k. Bp. é n. 262. l.
214
224
669

Hering G

festo XIX.

Wód

Kremrejí Bp 23. l.

m[illegible]
lis k[illegible] [illegible]—128. — Lajstroma,
A pe[illegible] [illegible]ügyelet [illegible]. 1041. Pótléklajstrom C. — Th-B. Kstlex. XVI. 533. l. —

HOFBAUER JÁNOS győri rajztanár, a 19. sz. 30-as éveiben. 1828-ban készült pest-budai vedutájának adatait a Pest-Budát ábrázoló kőrajzok jegyzékében közöljük. — Bibl.: Kazinczy Pestre (kép). — Főv. Múz. Graf. Gyüjt. — Kremmer II. 301. sz. — Th-B. Kstlex. XVII. 236. l. —

HÖCHLE JOH. NEP. német festő és kőrajzoló. München, 1780 — Bécs, 1835. Münchenben Kobell tanítványa, majd a bécsi akadémián Fügertől és Wutkytól tanul. 1820-ban résztvett a magyarországi hadgyakorlatokon, amikor tömegével készítette katonarajzait, amelyek igen fontos helyet foglalnak el művészetében. Ebből az időből származik „Darst. der k. k. österr. Armee mit allen Chargen . . . in 36 Heften . . . 1823." Joseph Trentsenskynél litografált sorozata, amely számtalan magyar viselettörténeti vonatkozása miatt érdekel bennünket. Egyéb magyar vonatkozású litográfiái: „Karolina Auguszta királynő koronázási menete Pozsonyban", 1825. Jelz.:: Gez. von Höchle, lith. v. Kriehuber. — „Ferenc császár életének kiemelkedő eseményei" (Hauptmomente aus dem Leben des Kaisers Franz). „Sechs Momente aus dem Leben eines Hussaren" (jelz.: Höchle del. Kriehuber lith.). A toborzó, a gyakorlás, a rajztanítás, a hőstett, a megjutalmazás, a hazatérés. — Bibliográfia: Gilh-Ranschb. Kat. 1911. nov. — Lantos X. A. Kat. 428, 481, 2, 3, 597. — Der Spiegel, Pest, 1831. 535. l. — Th-B. XVII. 180—181. l. —

HERIN[illegible] —1879.
Magyarországi és erdélyi rajzai J. B. Pyne kőrajzaiban jelentek meg, először „Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania . . .", London, 1838., majd J. Paget „Hungary and Transylvania" London, 1839. c. könyvének illusztrációjaként. Végül egyes lapjai után Bécsben készítettek litográfiákat, amelyek más lapokkal együtt „Magyarország festői mutatványokban" címen, 1844-ben jelentek meg, Hartleben kiadásában, Rauh nyomdájában. Az egyes lapok nem tüntetik fel a művészt, vagy a litográfust, sem a sorozat címét, ezért aukciókon s más katalógusokban gyakran mint önálló lapok szerepelnek. A lapok jelzése: „Pesten, Hartleben K. A. tulajdona — a kép címe németül és magyarul — Verlag von C. A. Hartleben." A következő képeket tartalmazza: 1. Pozsony. A természet után rajzolta és kőre metszette Zahradniczek József. 2. A' Duna Pozsonynál. Herings után kőre metszette Zahradniczek József. 3. A' Duna Visegrádnál, Herings után kőre metszette Kaiser A. 4. Pest alulról, Ender után kőre metszette Zahradniczek József. 5. Pest felülről. Ender után kőre metszette Zahradniczek József. 6. Selmec. Herings után kőre metszette Kaiser A. 7. Trencsén vára. Herings után kőre metszette Kaiser A. 8. A' Tisza Tokajnál. Herings után kőre metszette Kaiser A. 9. A' Tátra tavak. Herings után kőre metszette Kaiser A. 10. Schmöks fürdő, Alt után kőre metszette Brunner A. 11. Egy puszta. Herings után kőre metszette Zahradniczek József. 12. A' Herkules fürdő Mehádiában, Hering után kőre metszette Brunner A. 13. Sopron, Herings után kőre metszette Gerasch Aug. 14. Alcsuth. Klette után kőre metszette Zahradniczek József. Fraknóvára. Herings után kőre metszette Brunner L. — Bibl.: Főv. Múz. gyűjt. — Th-B. Kstlex

A túlnyomóan bécsi vándorpiktorok mellett néha távolabbi vidékekről való festők is felkeresték Magyarországot. Ki kell emelnünk ezek közül az angol *George Edwards Hering*-et, aki hosszabb olaszországi tartózkodás után 1837-ben elkísérte magyarországi és erdélyi útjára John Paget írót. Útirajzai két kiadásban is megjelentek. Először önállóan, „Sketches on the Danube, in Hungary and Transylvania, etc." London, 1838. Szőgyényi László grófnak ajánlva, majd, mint Page „Hungary and Transylvanie, London, 1839." c. könyvének illusztrációi. Végül többnyire az ő litográfiái után készült Rauh bécsi nyomdájában a Hartleben kiadásában megjelent „Magyarország festői mutatványokban" c. 15 lapból álló album. Hering stílusa a 18. századi angol tájfestészetben gyökerezik, de római útja alatt hatással volt rá a déli napfény, a derűs égbolt. A természet szinte mosolyog atmoszférikus képein. A magyar tájakat és népviseleteket ábrázoló kőrajzai kétségtelenül a legszebbek közé tartoznak, melyeket külföldi festők ebben az időben készítettek. Nagy hatásuk azonban ezeknek sem volt, s elterjedtségben messze elmaradnak a bécsi litográfiák mögött.

Méltán hihetnők, hogy ez a sok idegen művész nagy hatást gyakorolt a magyar művészet fejlődésére, stílusalakulására. Jelentőségüket azonban inkább abban kell keresni, hogy mennyiben járultak hozzá a magyar művészi élet kialakulásához. Két-

az arckép, ennek a korszaknak hazánkban fő művészeti ága. A XVIII. század derekán fellendülő miniatür-portréfestészet a XIX. század elején mind nagyobb rétegeket hódít meg a polgárság köreiben is, s szerepét a 20-as évektől kezdve a kőrajz veszi át. A bécsi portréfestők és rajzolók rajokban jönnek át a magyar városokba, a pozsonyi diétára, Pest-Budára, s a kevésbbé iskolázott magyar festők elől minden nagyobb megrendelést letarolnak. Többen letelepszenek Pesten, mások csak rövid időre jönnek, vagy a Bécsben megfordult magyar politikusokat, írókat és ott élő arisztokratákat festették le, illetve rajzolták kőre.

Az 1810—20-as évek fordulóján néhány évig Pesten tartózkodott a kolmári származású Joh. Stephan Decker, akinek csak egy magyar vonatkozású arcképéről, Verancsich esztergomi érseknek, bizonyára az Abbondió-féle szép érem után festett portréjáról van tudomásunk (18). Többet dolgozott magyar számlára két fia, Gábor és György (19).

A 20—30-as évek legnagyobb méretű (20), s talán legelterjedtebb arckép-kiadványa a Ponori Thewrewk József által a Bécsi Lith. Inst.-ban kőre rajzolt „Magyar Pantheon". Thewrewk először Lütgendorf báró profil rézkarcait adta ki ugyane címmel. Ennek folytatása az eleinte egyenként, majd 1837-ben együttesen, hat füzetben kiadott, külön lapokon szöveggel is ellátott kőnyomatos sorozat, amelynek — az

Hering

angol rajzoló illusztrálta Lajost, Johnak Magyarországról írott könyvét az 1830-as években.

Tonelli Sándor:

A régi Magyarország angol világításban.

Pesti Hírlap. 1910. január 16.

U 435

NI
670 C(1036).
807 (23).

hosszú hegyes bot
ld fedelü csatos könyvet tart.
zőke, köntöse zöld, palást-
áttér zöld draperia.

Resiminitől 500 lirán (225 frt.)
-én. (279/94.)
2620/95. és a 22919/95 min. számot.
és Lotz K. a vételhez hozzá-

8

Hering George 5

+ tiszeljiher dedikálva 26 Táblán
m. és erdéri
Tájak
minden képpel szöveg

Ézsiás. Sketches on the Danube, in Hungary and Transylvania. By George Hering. London. 1838.
Tarsalkodó. 1838 évf 362-364. C.

Boross Gyula

festő.

Hering G. rajzoló

Schoen Csillag gyűjt.

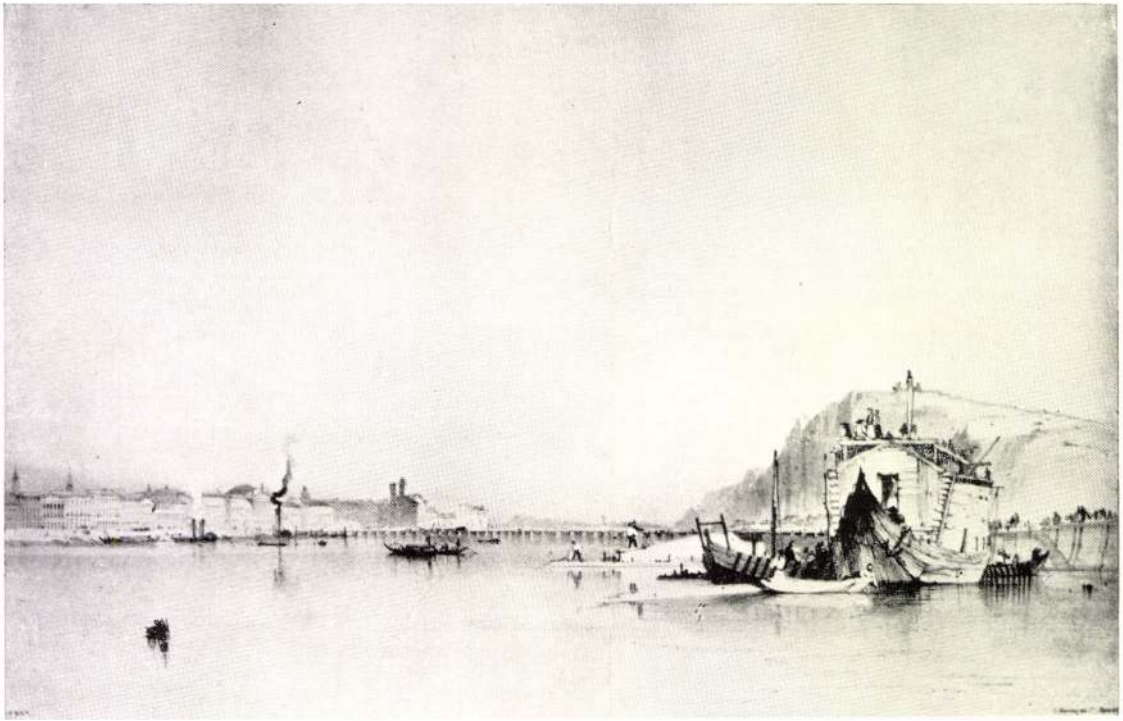

143.

Hering G. E.

rajzoló

l.

Stilagyi: Nagy. nemzet

tört. IX. Fig. l.

2 sz.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Hering G.

angol rapolo

irod

Tonellipestbud

2051 l.

H e r i n g , E d u a r d G e o r g e angol tájfestő,1805-1879.Magyarországi és erdélyi rajzai J.B.Pyne kőrajzaiban jelentek meg,először "Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania....",London, 1838.,majd J.Paget "Hungary and Transylvania" London,1839.c.könyvének illusztrációiként.Végül egyes lapjai után Bécsben készitettek litográfiákat,amelyek más lapokkal együtt "Magyarország festői mutatványokban" cimen,1844-ben jelentek meg,Hartleben kiadásában,Pauh nyomdájában.Az egyes lapok nem tüntetik fel a művészt,vagy a litográfust,sem a sorozat cimét,ezért aukciókon,s más katalógusokban gyakran mint önálló lapok szerepelnek.A lapok jelzése: "Pesten,Hartleben K.A.tulajdona - a kép cime németül és magyarul - Verlag von C.A.Hartleben".A következő képeket tartalmazza:1.Pozsony.A természet után rajzolta és kőre metszette Zahradniczek József. 2.A'Duna Pozsonynál.Herings után kőre metszette Zahradniczek József. 3.A'Duna Visegrádnál,Herings után kőre metszette Kaiser A. 4.Pest alulról,Ender után kőre metszette Zahradniczek József. 5. Pest felülről.Ender után kőre metszette Zahradniczek József. 6.Selmec. Herings után kőre metszette Kaiser A. 7.Trencsén vára.Herings után kőre metszette Kaiser A. 8.A'Tisza Tokajnál.Herings után kőre metszette Kaiser A. 9. A' Tátra tavak.Herings után kőre metszette Kaiser A. 10.Schmöks fürdő,Alt után kőre metszette Brunner A. 11.Egy puszta.Herings után kőre metszette Zahradniczek József.12.A' Herkules fürdő Mehádiában,Hering után kőre metszette Brunner A. 13.Sopron,Herings után kőre metszette Gerasch Aug. 14.Alcsuth.Klette után kőre metszette Zahradniczek József. Fraknóvára.Herings után kőre metszette Brunner L.- Bibl: Főv.Muz.graf. gyüjt.- Th-B.Kstlex.....1.-

hajtatnak végre..."/a/.Legfontosabb
ujitása a kromolitográfia meghonosi-
tására irányauló törekvése.Nem tudj
hogy nyomdája meddig maradt fenn,de
lapjai igen ritkák,mind a magán,min
a közgyüjteményekben.Kisérletei val
szinüleg nem hozták meg a várt anya
ereményt,s a 40-es évek k[illegible]n m
nem müködött.

Vietorist Grimm Vince,a ko
mükereskedő követte a szines nyomás
Kisérletei
meghonosítása terén.Könyomdáját 184
ben rendezte be.Ebből az évből való
a Fővárosi Nyilvános Könyvtárban őr
zött egyik körlevele/x/,melynek fej
lécén szines nyomatban ábrázolja az
általa készittethető tárgyakat,rajz
kat,középre foglalva cimét: "Kunst-

H E R I N G , Eduard George angol táj-

festő.Szül.Londonban 1805,megh.u.o.1879. december 18-án,Hosszabb olaszországi tartózkodás után a 30-as évek derekán elkisérte John Paget-t magyarországi és erdélyi utjára,s az általa kiadott utikönyvet /Hungary and Transilvania, London,1839. 1-2./illusztrálta, de itt készitett rajzait már előbb önállóan is kiadta "Sketches on the Danube, in Hungary and Transylvania etc.,London 1838." cimmel,Szőgyényi László grófnak ajánlva.L838-ban kiállitotta Londonban a vajda-hunyadi várat ábrázoló képét. Rajzait,felvételeit a pontosság,a szinek tisztasága és fényereje jellemzi, amivel nagyszerüen tudja előadni a táj atmoszféráját és hangulatát.A "Sketches.." rajzait J.B.PYNE rajzolta kőre.Ebből a sorozatból őrzi a Lanfr.Gy. a "Pest a hajóhiddal és a Gellérthegggyel",c.t.

Hartleben 1844-ben Rauh János bécsi kőnyomdájában kiadott egy 15 folio-lapból álló,"Magyarország festői mutatványokban"c.sorozatot,amelyben Hering után készültek a következő kőnyomatok:

2./A Duna Pozsonynál,Herings /sic!/ után kőre metszette Zahradniczek József./J.B.Pyne kőrajzában szerepelt Lantos X.aukcióján./
3./A Duna Visegrádnál.Herings után kőre metszette Kaiser A.
6./ Selmec,Herings után kőre metszette Kaiser A.
7./ Trencsén vára.Herings után kőre

metszette Kaiser A.
8./ A'Tisza Tokajnál.Kőre Herings után kőre metszette Kaiser A.
9./ A' Tátra tavak.Herings után kőre metszette Kaiser A.
11./Egy puszta,Herings után kőre metszette Zahradniczek József.
12./A Herkules-fürdő Mehádiában.Herings után kőre metszette Brunner A.
13./Sopron.Herings után kőre metszette Gerasch Aug.
15./Fraknóvára.Herings után kőre metszette Brunner L.

A lapok jelzése.Alól : Pesten,Hartleben C.A. tulajdona.- cim németül és magyarul, -- Verlag von C.A.Hartleben. /A lapok nem tüntetik fel a rajzolót,vagy litografust,ezért gyakran előfordul,hogy névtelenül szerepelnek aukciókon./

Hering, George Edwards

angol festő és kőrajzoló
1805-1879 és erdélyi
1837. elkísérte magyarországi utjára John Paget angol irót, akinek két utikönyvéhez készitett illusztrációkat /Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania/1838/ - Hungary and Transylvanie/1839//London/- Javarészt az ő litográfiái illusztrálják a Hartleben kiadásában megjelent, 15 lapból álló: "M.ország festői mutatványokban" c. albumot is. M. tájakat és népviseleteket ábrázoló kőrajzai a legszebbek közé tartoznak, amelyeket külföldi müvészek készitettek.

Felsorolásukat l. NagyZlitogr

Hering George

festő

Ha reánk lett volna szaintia a munka, akkor a szerző (kiakét magyar honban erdőkt mustely ket évvel hosszabb ideig tartozkodott, - ki mint Pestről elváltakor vallá, a kulön vidékekre tett néha fáradságos kirán, - dulásaiért, mellek alkalmaval rajzait gyűjte, gazdag jutalmat vön a táj - és nép charakter reá nézve meglepő ujdonságaiból stb.

Sketches on the Danube, in Hungary and Transylvania. By George Hering. London 1838.

Ezen cím alatt Londonban nyomtatott egy lithographiai képgyűjteméig jelent meg, nemely magyar és erdélyi vidékek vázlataiból, összesen

Brocky Károly

festő

sz. 1807. megh. 1855.

Henry George 2

26. táblán imperial folio alakban, csinos kötéssel. Ismes képek. A szerző a kötet elébe az első lapon mindenik kép szamarárövid de igen érdekes textust közöl. A képek sorozata: I. Dévény vára a Morva vizéről föltekintve, II. A Duna s annak vidéke a pozsonyi vérbul lenézve, III. Sopronyban a vásártér. IV. Esterházy hg Frakno vára. V. Tekintet Visegrád romjaibul le a Dunára s vidékére. VI. Pest városa a budai partról tekintve. VII. Selmeczbája. VIII. Egy tót sagy olát parasztt, IX. Kőrmőczön a városkapu, X. Beczkovára. XI. Parasztt

Burszky István

festő.

Herzig George 3

Besztercebánya vidékéről. XII. Trencsény vára. XIII. Tátra s annak öt tavas völgye. XIV. Egy magyar es egy oláh leány. XV. Árva vára. XVI Aggteleki barlang. XVII. Tokaj s a Tisza folyam mellettes XVIII. Magyar pusztai ronaság. XIX. Magyar parasztok Hadhad vidékéről. XX. Nándor Fejérvár. XXI. A dunaparti vj ut a Kazánnál. XXII. Orsova. XXIII. Mehádia. XXIV. A vaskapni kijárás Magyarországi Erdély határan. XXV. Egy hamplom meg a romaiak ide-

Bubenka Jónás

fametsző.

Hernig George 4

jéből Demsuson Hátszegben XXVI. Vajda Hunyad-Ará 50 ft. Mapparong iránt való ugy szeretettel ír ugy a beveretésben, mint a kepér ismertetésében! A dedicatio grof Szécheny-hez szól, amelyben várlatait a Gróf ur sanctiója alá helyezi

„Nem lennék igazságos saját erzelmeni iránt, ha ez alkalmat elmulasztanám öszinte köszönetet mondani azon szivességéért és nyájasságért, melyel Ö egy idegent olly messze országban fogadott és fölbátorított"

./.

Busz Miklós

építész

XVI. ker.

Hering G. E.

Készítette az illusztrá-
ciókat a kör. mű részére

Paget, John: Hungary
and Transylvania with
remarks on their con-
dition, social, political
and economical. Lon-
don, 1839. 2 kötet

E műből repr. kipek

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört.
V. k. Bp. é. n. 214, 669. l.
224. l.

Hering G.

Széchényi István:

Derékon alól áll, szem be néz. Jobb kezét csipőjére támasztotta. Haja göndör, bajusza kicsiny, leberetvált álla körüli szakálla rövid. Nyakravalója felett egy és mellén négy érdemjelt hord. Ingének kézelője kissé látszik, atillája szétáll, mentéjég vállra vetette, derekát öv szorítja, oldalán kard lóg. Felirata a kép alatt aláírásának másául:

„Szechenyi"

alól: „Engraved by W. Greatbutch from a sketch by G. E. Hering"

s legalól: „London, Published by John Murray, Albemarle Street 1839."

Acélmetszet, méretei a vonalkeretnek 12.5 : 9.4 cm.

Ltsza 8903

Paget John: Hungary and Transylvania. London: J. Murray 1839. Tom I. czim. lapja.

243/95 № 23

(8)

Viselet. T.6461.-

Az előtérben két férfi és egy asszony képez társaságot, kik mindannyian bundát viselnek és a kik közül a pipázó ül. Felirata alól

balra: PEASANT OF HADAD.- TRANSYLVANIA.
jobbra: G. HERING del.- Cattn Smith lith.

Szines kny., alányomással, melynek mér. 27.5: 36.2 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-95-

Viselet. T. 6465.–

A derékig ábrázolt szepesi nő jobbra fordulva arczélben látható, fejéket és kivágott derekú ruhát visel bő ujju ingvállal. Felirata alol balra:

PEASANT GIRL OF SIEPSER.

Szines kny., alányomással, mér. a papirosnak 28.3: 19 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-95

Viselet.

6902
T. 8466.

A derékig ábrázolt oláh asszony balra tekint, virágos fejéket lelogó fátyollal, bő ujjú ingvállat és prémszegésű ruhaderekat visel. Felirata alol jobbra:

WALACHIAN PEASANT OF ORSOVA.

ez után: G. Hering del, Cattn Smith lith.

Szines kny., alányomassal, melynek mér. 26.3: 18.4 cm.

G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-95

Viselet. T. 2609.

E kettós lapon balra egy PEASANT GIRL OF SIEBSER, jobbra pedig egy WALACHIAN PEASANT [illegible]ORSOVA látható derékig. Jelzése alól

jobbra: G. Hering del. Cattn Smith lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 26.6: 19.4 cm.

G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Viselet. T.2602.

E kettős lapon balra egy DYETWAR PEASANT széles karimájú tollas kalappal, jobbra pedig egy WALACHIAN PEASANT prémkucsmával van derékig ábrázolva. Jelzése alól jobbra: G. Hering del.- Catt'n Smith lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 27.6: 20.5 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Viselet. T. 2613.

Az előtérben két férfi és egy asszony képez társaságot, kik mindannyian bundát viselnek és a kik közül a pipázó ül. Felirata alól

jobbra: PEASANT OF HADAD.- TRANSYLVANIA.
jo bra: G. Hering del.- Cattn Shmith lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 27.5: 36.2 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

6903
T.6467.-

Viselet.

A derékig ábrázolt és kissé jobbra tekintő oláh paraszt prémkucsmát, bő ujjú inget, széles szijjon tarisznyát és jobbvállára vetve összekötött köpenyt visel. Felirata alól jobbra:

WALACHIAN PEASANT.

ez után: G. Hering del.- Cattn Smith lith.

Szines kny., alányomással, melynek mér. 27: 19 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-95

6904

Viselet. T. 6468. –

A derékig ábrázolt tót kissé balra tekint, jobbkezében széles karimájú pávatollas kalapot és botot tart, haját fonva hordja, zöld köpenyt, magas inget és tüszőt visel. Felirata alól balra:

DYETWAR PEASANT.

Szines kny., alányomással, melynek mér. 27.3: 19.7 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-95.

6898

Zolyóm. T. 6462. –

Az előtérben öt zólyomvidéki paraszt képez csoportot, kik közül az ülő kovát csihol, a mit a jobbról álló fiu néz. Felirata alól

balra: PEASANTS NEAR NEUSHOL.
jobbra: G. Hering del.- Cattn Smith Lith.

Szines kny., alányomással, melynek mér. 29.1: 39.1 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-95

Zólyom. T. 2605.

Az előtérben öt zólyomvidéki paraszt képez csoportot, kik közül az ülő kovát csihol, a mit a jobbról álló fiú néz. Felirata alól

balra: PEASANTS NEAR NEUSHOL.
jobbra: G. Hering del.- Cattn Smith Lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 29.1: 39.1 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Visegrád. T. 2599.

Az előtért a várromok foglalják el, a melyek között az utat két kecske élénkiti, míg jobbra a földön ülő asszony közelében két paraszt áll, a háttérben pedig a hegyek közt a Duna kanyarog. Felirata alól

jobbra: THE DANUBE FROM THE RUINS OF WISSEGRÁD
(BETWEEN PRESBURG-PEST).

Kny., alányomással, melynek mér. 39.7: 29.6 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Visegrád. T. 6661.

Az előtért a vár foglalja el, a hol a jobbra ülő asszony előtt, két férfi áll, mig balra két kecske szaladgál, és a honnan a Dunára nyilik kilátás, ~~melynek~~ balpartján templom bontakozik ki, több csolnak vesztegel, melyek közelében járókelők élénkitik az utat; a vizen vitorlás halad; a háttért pedig hegyek képezik. Felirata

alól balra: THE DANUBE FROM THE RUINS OF WISSEGRÁD
(BETWEEN PRESSBURG & PEST).

Szines kny., mér. 39.6: 29.4 cm.
G. Hering: Skethes on the Danube in Hungary and Transylvania, London.

140-95.

Vaskapu.

6900
T.6464.-

A hegyes vidék előterében jobbra feliratos kereszt van tetővel, mely előtt heten ájtatoskodnak. Felirata alól

balra: IRON-GATE PASS between HUNGARY and TRANSYLVANIA.- WALLACHIAN PEASANTS.
jobbra: G. Hering del. Cattn Smith.

Szines kny., alányomással, melynek mér. 28: 39.4 cm.
G. Hering : Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-95

Vaskapu. T.2657.

A hegyes vidék előterében jobbra feliratos kereszt van tetővel, mely előtt heten ájtatoskodnak. Felirata alól

balra: IRON-GATE PASS between HUNGARY and TRANSYLVANIA.- WALLACHIAN PEASANTS.
jobbra: G. Hering del. Cattn Smith.

Kny., alányomással, melynek mér. 28: 39.4 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Hering

Vajda-Hunyad. T. 2619.

A balra lévő várba korlátos hid vezet, a melyet járókelők élénkitenek, mig az előtért szelő Zalasdi patak tulsó partján a rom körül négyen vannak. Felirata alól

jobbra: THE CASTLE OF VAYDA HUNYAD IN TRANSYLVANIA.

Kny., alányomással, melynek mér. 36.7: 26.7 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Tréncsén. T. 2606.

A közép- és háttért a vár foglalja el, az előtérben pedig a házak előtt pihenőket az ajtóban álló két nő nézi, míg az utat járókelők élénkitik. Felirata alól jobbra:

Trentschin Castle.

alól jobbra: TRENTSCHIN.- VALLEY OF THE WAAG.
balra: G. Hering del.- J.B. Pyne Lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 38: 28.7 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Trencsén. T. 6544.

A háttérben emelkedő sziklán van a vár, az előtérben pedig az utat járó-kelők, és a házak tájékát ülő és álló alakok élénkitik. Felirata az előtérben jobbra: Trentschin Castle
alól balra: G. Hering del. -- J.B. Pyne Lith.
jobbra: TRENTSCHIN . -- VALLEY OF THE WAAG.

Szines kny., mér. 37.7 : 28.2 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London.

140-95.

Tokaj. T.2611.

A hegyes vidék középterét a város foglalja el, a hova egy szekér halad a melyet egy ló követ és a mely felől cseléd-leány közeledik karján kosárral, mig középütt a kosár és edény közelében parasztasszony siet odább. A Tisza partját járókelők élénkitik. Felirata alól

balra: TOKEY ON THE THEIS.
jobbra: G. Hering del. J.B. Pyne lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 26.1: 39.3 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Tokaj. T. 6543.

A hegyes vidéket átszelő Tiszától balra látjuk a várost, a hová ut vezet, a melyet járó-kelők élénkitenek és a mely felé szekér halad, melyen innen asszony közeledik kosárral, mig a rozoga ház felé, a kanna és a gyümölcsös-kosár közelében, leány halad. A part mentén csolnakok és bárkák kötöttek ki. Felirata

alól balra: TOKEY ON THE THEIS

jobbra: G. Hering del. J.B. Pyne lith.

Szines kny., mér. 26 : 38.8 cm.

G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London.

140-95.

Tátra hegység. T.2607.

A Magas Tátra előterét kirándulók és vadászok élénkitik, a kiknek egyike a tón átuszó zergét vette czélba. Felirata

balra: THE VALLEY OF THE FIVE LAKES IN THE TATRA.-(THE MOST NORTHERN PART OF THE CARPATHIANS.)
jobbra: G. Hering del. J.B. Pyne Lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 37.2: 27.8 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Hering, George

„Sketches on the Danube, in Hungary and Transylvania"

irod

Szentiványi Gyula dr.

Szerelmey Miklós. Petrovics Elek emlékkönyv

Bpest 1934. 111. l.

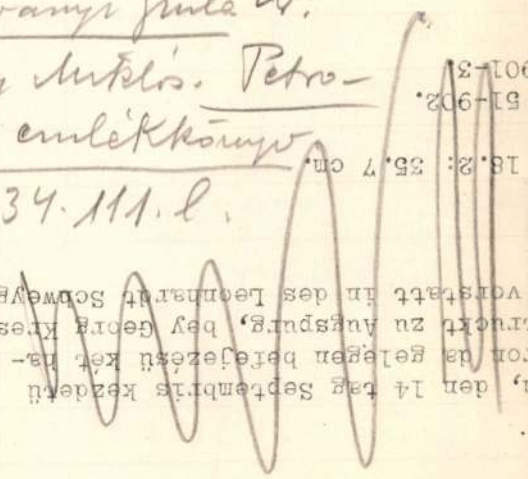

18.2: 35.7 cm.
51-902.
901-3

, den 14 tag Septembris kezdetü
ron da gelegen befejezésü két ha-
ruckt zu Augspurg, bey Georg Kress
vorstatt in des Leonhardt Schweygkers

Visegrád.

Az előtérben látjuk
nek bástyáira a kétfejü sasos
törökök kivonulnak, kiknek eg
MATTIAS hadi sajkája tünik fö
GRAN bontakozik ki, mig a vár
TER áll csapataival. Felirata

Sygreiche Newe
Von eroberung, der Statt vnnd
so das Christliche Krie
disem
1595. Jar erobert, Nämlich da
Berg 12 grosser stuck G
dern jedes durch 600 Pe
schiessen, die Türcken die V
auch bewilliget das S
haubt vnd blossen Fuss

Herrmann

Nagy Zoltán jegyzetei

MAGYARORSZÁG FESTŐI MUTATVÁNYOK BAN.

1844.

Herings (Herring)

1844.

Eduard George

Th-B.

Magyar [illegible], IV. 491. Repr.

Gerasch ld. iv-lapsk.

XVII. 464.

Zahradnicrek J.

Magyarország festői mutatványokban,
Pesten, Hartleben C. A. 1844.

15 folio.

I. Porsony. A terméret után rajzolta
és köre metszette Zahradniczek József.

Hfv. Mint.

Lauta
X. Aurió

596 **A katonai határőrvidék** román-illir ezredének területén lakó 2 magyar és 2 román viselete. Szines kőnyomat. Trischl del J. Zahradnicsek lith.

Zahradniczek József.

Magyarország festői mutatvá nyok-
ban, Pesten, 1844. Hartleben Konrád
Adolf úr tulajdona. 15 folio sorozat.

V. ö. Hesings, II. lap.
Ender, IV. lap. V. lap.
Klette, XIV. lap.

Zahradniczek.

ld. Trichtl,

~~P. Alt,~~

J. Alt

tény tartalommal,keresztény jelleget adnak neki.Ez már a második szakasz.A harmadik korszakban az uj keresztény ideál,mely először kölcsön vette a pogány müvészi formákat,ezeket leveti magáról és az uj tartalomnak,eszmének megfelelően uj formakat alakit ki.Ez pedig csak a VIII.században történik meg,sőt ekkor sem fejeződik be.Ha ebből a müvészi és mütörténeti -mai szemmel legfontosabb- szempontból nézzük az emlékeket,akkor a VIII.század az ókeresztény müvészetnek az első nagy,határozott,önmagából a müvészi fejlődésből adott határvonala.A VIII.században tünik el a keresztény müvészetből az antik,klasszikus pogány müvészetnek a nyoma.Ehhez hozzájárult az uj eszmének,az uj szellemnek és izlésnek dinamikus kiformáló ereje,de hozzájárult az átformáláshoz az akkori Európa kulturája,s a barbár népek müvészetének adaléka is.A barbár népek betörtek a régi római birodalomba,felvették a kereszténységét,részt kértek és kaptak a keresztény müvészet kialakitásában.A VIII.században fejeződik be az a folyamat,hogy a keresztény müvészet magába vonja a jó idegen elemeket,a rosszakat kiküszöböli és kialakitja saját uj stilusát.Történeti szempontból is indokolt ez az elhatárolás:keleten az ikonosztáz küzdelmek és narcok, nyugaton a Karolingok uralmának a megalapitása adja meg a fontos történeti hangsulyt.Ezen belül fenntarthatjuk a Konstantin előtti és utáni szakszokra való felosztást is,de ennek legföljebb tárgyi és nem müvészettörténeti,stilusfejlődési jelentősége van.Az igazi itáliai stilus,a keresztény müvészet első egységes,határozott stilusa csak ezer után lesz készen,a román müvészettel.A közbeeső két,illetve két és fél évszázad szinte lóg.Ekkor tovább folynak a barbárok küzdelmei a klasszicitással,Rómával és Bizánccal egyaránt.Bizánc is örököse lett a klasszicitásnak.Nagy Konstantin belátta,hogy a nyugati birodalom nem tud helyt állani a barbárokkal szemben és székhelyét Bizáncba tette át.Jellemzi ezt a két századot az emlékek kevés szama,ugy az előző,mint a következő szazadoknoz képest.Indokoltabb ezt az átmeneti küzdelmes korszakot még az ókeresztény müvészet korához csatolni,mint a keresztény középkoroz,amikor az olasz nemzeti müvészet is kezd kialakulni,amikor Itália ragadja magához a vezető szerepet Bizánccal szemben.A másik és ez a régibb felfogás az ókeresztény korszakot nagy

Zahradniczek Jós. Bécsben.

Felső Ennsvölgyi vidék Schladming
Környékén Stájerhonban.

p. Müggler 1841. olajf. 303.

Herring, Edward George

Hering, George Edwards, tájfestő,
szül. Londonban 1805., † u.o. 18-12-1879. - 1829-
müncheni Ak. 1830-ban u. ott kiállít. A 30-as
évek közepén hosszabb olaszországi tartózko-
dás után elkiserte John Paget-ot magyar-
országi és erdélyi utjára, s az általa kiadott
utikönyvet (Hungary and Transilvania,
London, 1839. 2 Bde) illusztrálta, ~~majd~~ és
Paget engedélyével önállóan is kiadta
rajzait „Sketches on the Danube, in
Hungary and Transylvania etc" London
1838. Szögyényi Lánló grófnak ajánlva.
1838-ban kiállította Londonban a hunyadi
várat ábrázoló látképét.... „Man rühmte
seine gewissenschafte Zeichnung, die Rein-
heit und Leuchtkraft seiner Farbe, mit
der er den Charakter der südlichen Land-
schaft: Sonne und Duft der Atmosphäre
wiederzugeben wusste." —

Irod: ... Bötticher, Malerwerke ... I. 2. (1895)

HB. XVI. 467. —

A Duna, háttérben a hajóhiddal.

[Kinezett körajz. G. Herring rajza után kénitette J. B. PYNE 40x25.5 cm. Hollós Osvár tulajdona]

(Kremmer: A r. B. és P. 189.)

„Pest a hajóhiddal és a Gellértheggel.

Hering G. „Sketsches on the Danube in Hungary and Transylvania" c. könyvéhez.

London. – Kinezett kép.

400/255 m/m.

Laufs. Gj. 157.

Kfv. Miz. Eat. X. 28.

A Duna Pozsonynál. G. Herring del.,
J. B. Pyne lith. – Egyetemi nincsi
könyvtár. folio. (Ritka).

Lautos X. A. 500.

másodrendü dologra kiterjed figyelme.A szöveg mellé igen fontos rézmetszetü táblákat mellékelt.WINCKELMANN az ókori müvészet mellett az ókeresztény müvészettel is foglalkozott.

Ezekben az egymásutánokban alakul ki az ókeresztény régészet,mely mint modern tudomány a XIX.század elején áll elő,Megalapitója és akkori legkiválóbb képviselője Gambattista DE' ROSSI/1822-1894./ Minden eddiginél több részletre kiterjed figyelme.Asató,leltározó és feldolgozó egy személyben.Ideális megtestesitője a jó régész követelményeinekAsatásoknál első dolga volt a topográfiai felvételezés,ami mérnöki munka.Ebben testvére segédkezett neki. Minden apró leletet fontosnak tartott,mert a régészet a lappaliak tudomanya.A régészetben a és amütörténeti kutatásban is,minden kis adatra ki kell terjedni a figyelemnek,mert nem lehet tudni,hogy a tudós épitő munkában mikor lesz rá szükség.Pl. igen fontos adatokat tartalmaznak a katakombak falán található u.n"grafitti"bekarcolasok. Ezek nagy történeti fontosságára De Rossi jött rá és ebből tudományos módszert csinált.Paleografiai ábécéket allapitott meg,melyekből könnyen meghatározhatók az ujabb ásatásoknál előkerültek is.De Rossi, aki a mai keresztényrégészeti tudomány megalapitója,ROMA SOTTERRANEA cimen adta ki főmüvét,amely 1864-67 között jelent meg és leforditották franciára és németre is.Elsősorban a katakombákkal foglalkozik, s ha sokhelyütt a keresztény régészet ma is egyenlő a katakombákkal, az elsősorban az ő tulnyomó hatására vezetnető vissza.Az ő iskolájába gyültek össze,nemcsak az olasz,hanem az egész fiatal régésznemzedék.Olasz tanitványai között első helyen áll CARRUCCI,aki elsősorban ikonográfiával foglalkozik Storia dell,arte cristiana c.I-IV.müvében. 1873-80.Ő már a katakombákon kivül is kiterjeszti a kutatást,az első nagyobb összefoglalást adja,de alapjában véve megmaradt annál a régi módszernél,amely minden apró részletet figyelemre méltat.Ebben az irányban haladt ORAZIO MARUCCHI /1852-1932./,a római egyetem keresztény régészeti katedrájának tanára.Főmüve Manuale dell'archeologia cristiana olaszul és franciául jelent meg.Tulajdonképen kézikönyv,de a szó jó értelmében,mert tudományos szempontból is hitellel bir.Még De Rossi megindította a Bullettino di archeologia cristiana c.folyó-

A Duna Pozsonynál. – Pesten, C. Hartleben
C. A. tulajdona. Csinos könyom. folio.

Santos a. x. 499.

Lesings után
~~A lesmészet után rajzolta és~~ köre metszette
Zahradniczek József.
Magyarország festői mutatványdban, 1844. – II. kap.

másodrendü dologra kiterjed figyelme.A szöveg mellé igen fontos rézmetszetü táblákat mellékelt.WINCKELMANN az ókori müvészet mellett az ókeresztény müvészettel is foglalkozott.

Ezekben az egymásutánokban alakul ki az ókeresztény régészet,mely mint modern tudomány a XIX.század elején áll elő,Megalapitója és ekkori legkiválóbb képviselője Gambattista DE' ROSSI/1822-1894./ Minden eddiginél több részletre kiterjed figyelme.Ásató,leltározó és feldolgozó egy személyben.Ideális megtestesitője a jó régész követelményeinekÁsatásoknál első dolga volt a topografiai felvételezés,ami mérnöki munka.Ebben testvére segédkezett neki. Minden apró leletet fontosnak tartott,mert a régészet a lappaliak tudomanya.A régészetben a és amütörténeti kutatásban is,minden kis adatra ki kell terjedni a figyelemnek,mert nem lehet tudni,hogy a tudós épitő munkában mikor lesz rá szükség.Pl. igen fontos adatokat tartalmaznak a katakombak falán található u.n"grafitti"bekarcolasok. Ezek nagy történeti fontosságára De Rossi jött ra és ebből tudományos módszert csinált.Paleografiai ábécéket állapitott meg,melyekből könnyen meghatározhatók az ujabb ásatásoknál előkerültek is.De Rossi, aki a mai keresztényrégészeti tudomány megalapitója,ROMA SOTTERRANEA cimen adta ki főmüvét,amely 1864-67 között jelent meg és leforditották franciára és németre is.Elsősorban a katakombákkal foglalkozik, s ha sokhelyütt a keresztény régészet ma is egyenlő a katakombákkal, az elsősorban az ő tulnyomó hatására vezetnető vissza.Az ő iskolájába gyültek össze,nemcsak az olasz,hanem az egész fiatal régésznemzedék.Olasz tanitványai között első helyen áll CARRUCCI,aki elsősorban ikonografiával foglalkozik Storia dell,arte cristiana c.I-IV.müvében. 1873-80.Ő már a katakombákon kivül is kiterjeszti a kutatást,az első nagyobb összefoglalást adja,de alapjában véve megmaradt annál a régi módszernél,amely minden apró részletet figyelemre méltat.Ebben az irányban haladt ORAZIO MARUCCHI /1852-1932./,a római egyetem keresztény régészeti katedrájának tanára.Főmüve Manuale dell'archeologia cristiana olaszul és franciául jelent meg.Tulajdonképen kézikönyv,de a szó jó értelmében,mert tudományos szempontból is hitellel bir.Még De Rossi megindította a Bullettino di archeologia cristiana c.folyó-

A Duna Vissegrádnál. Pesten,
Hartleben C. A. tulajdona —
hines könyom. fol.

Lautos X. a. 558.

Herings után köre metszette Kaiser A.
Magyaro. festö mutatványokban, 1844. — III.

ság,Az iskola vezetője Monsignore Kirsch német tudós,aki az etruszkológiának is egyik legkiválóbb képviselője.

Az első korszak tehát a martisok életére vonatkozó hageográfiai emlékek gyüjtésével foglalkozott,a XVIII.szazadban jut előtérbe a régészeti emlékek kutatasa.Az első korszak topografiai és hageográfiai, a második régészeti.Ennek a másodiknak hibája,hogy az előkerült művészeti emlékeknek csak régészeti jelentőségét vizsgálták,azt kutatták,hogy milyen jelentőségük volt az ókereszténység életében,s a művészi értékükkel nem törődtek.A XIX.század a reális régészeti tudományok közé iktatja és módszerezi,míg ma a keresztény archeológiat főleg művészeti szempontból vizsgáljuk.

ONOFRIO PANVINI /1523-68./ augusztinus szerzetes foglalkozott először a katakombákkal.Tizennárom katakombáról irt.Munkája még rendszertelen.Irodalmi formában már tökéletesebb ANTONIO BOSIO /1576-1629./,aki szintén topográfiai rendszerben dolgozta fel az egyes emlékeket "ROMA SOTTERRANEA" c.művében,mely 1632-ben jelent meg,halála után,a máltai lovagrend költségén.Olyan szerencsésen találta el a címet,hogy utána más irók is használták,s ma is igy nevezik a katakombák világat.Művéhez rézkarc felvételeket mellékelt,melyeket Carlo Aldobrandini készitett.A régészeti emlékeket feltárja,világosan leirja, de hipotézisek és kapcsolatok felvetésébe már nem bocsátkozik.Nem hitvitázó,de pontos adatokat tartalmazó művét a későbbi hitvitázók erősen felhasználták.Ekkor alakult ki a leltározó régész tipusa.Ezek az ásatások helyein az adatokat a topográfiát pontosan felveszik.Ilyenek FAVRETTI és BOLDETTI,kiknek ásatási naplói OSSERVAZIONI cimen 1720-ban jelentek meg.Boldetti asatási naplóját halála után,17 éven keresztül MARCONI vezette.MURATORI a XVII-XVIII.századi olasz historiá zól irany fő képviselője,s megalapitója.Erdeklődését a történeti és egyéb tudományokra is kiterjesztette,de elsősorban az ókeresztény épitészettel foglalkozott és erre vonatkozó fő müve "De Sacrorum Basilicarum" c.1719-ben jelent meg.A nem olasz kutatók közül kiemelkedik a XIX.század elején SEROUX D'AGINCOURT francia régész,aki az egész keresztény művészettel foglalkozik Histoire de l'art par les monuments c. hat kötetes,1824-25-ben megjelent munkájában.Minden apró,

Schnee, Herings után köre metsette
Kaiser A.

Magyarország testöi mutatványokban,
Pesten, 1844. Hartleben Konrád Adolf
tulajdona. – 15 folio. – VI.

Trencsén vára. Pesten, Hartleben C. A. Tul. —
Lines Könyvnak, fol.

Lantos X. a. 548.

Herings után köre metszette Kaiser A.
M. o. testöi mutatváng Ruban, 1844: VII.

ság,Az iskola vezetője Monsignore Kirsch német tudós,aki az etruszkológiának is egyik legkiválóbb képviselője.

Az első korszak tehát a martisok életére vonatkozó hageográfiai emlékek gyüjtésével foglalkozott,a XVIII.szazadban jut előtérbe a régészeti emlékek kutatasa.Az első korszak topografiai és hageográfiai, a második régészeti.Ennek a másodiknak hibája,hogy az előkerült művészeti emlékeknek csak régészeti jelentőségét vizsgálták,azt kutatták,hogy milyen jelentőségük volt az ókeresztenység életében,s a művészi értékükkel nem törődtek.A XIX.század a reális régészeti tudományok közé iktatja és módszerezi,mig ma a keresztény archeológiat főleg művészeti szempontból vizsgáljuk.

ONOFRIO PANVINI /1523-68./ augusztinus szerzetes foglalkozott először a katakombákkal.Tizenhárom katakombáról irt.Munkája még rendszertelen.Irodalmi formában már tökéletesebb ANTONIO BOSIO /1576-1629./,aki szintén topográfiai rendszerben dolgozta fel az egyes emlékeket "ROMA SOTTERRANEA" c.művében,mely 1632-ben jelent meg,halála után,a máltai lovagrend költségén.Olyan szerencsésen találta el a cimet,hogy utána más irók is használták,s ma is igy nevezik a katakombák világát.Művéhez rézkarc felvételeket mellékelt,melyeket Carlo Aldobrandini készitett.A régészeti emlékeket feltárja,világosan leirja, de hipotézisek és kapcsolatok felvetésébe már nem bocsátkozik.Nem hitvitázó,de pontos adatokat tartalmazó művét a későbbi hitvitázók erősen felhasználták.Ekkor alakult ki a leltározó régész tipusa.Ezek az ásatások helyein az adatokat a topográfiát pontosan felveszik.Ilyenek FAVRETTI és BOLDETTI,kiknek ásatási naplói OSSERVAZIONI cimen 1720-ban jelentek meg.Boldetti asatási naplóját halála után,17 éven keresztül MARCONI vezette.MURATORI a XVII-XVIII.századi olasz historiázól irany fő képviselője,s megalapitója.Érdeklődését a történeti és egyéb tudományokra is kiterjesztette,de elsősorban az ókeresztény épitészettel foglalkozott és erre vonatkozó fő müve "De Sacrorum Basilicarum" c.1719-ben jelent meg.A nem olasz kutatók közül kiemelkedik a XIX.század elején SEROUX D'AGINCOURT francia régész,aki az egész keresztény művészettel foglalkozik Histoire de l'art par les monuments c. hat kötetes,1824-25-ben megjelent munkájában.Minden apró,

A Tisza Tokajnál. Pesten, Hartleben
C. A. tul. – Címes könyvm. fol.
Lantos X. a. 545.

Herings után köre metszette Kaiser A.
Magyarország festői mutatványokban, 1844. VIII.

ság,Az iskola vezetője Monsignore Kirsch német tudós,aki az etruszkológiának is egyik legkiválóbb képviselője.

Az első korszak tehát a martisok életére vonatkozó hageográfiai emlékek gyüjtésével foglalkozott,a XVIII.szazadban jut előtérbe a régészeti emlékek kutatasa.Az első korszak topografiai és hageográfiai, a második régészeti.Ennek a másodiknak hibája,hogy az előkerült művészeti emlékeknek csak régészeti jelentőségét vizsgálták,azt kutatták,hogy milyen jelentőségük volt az ókereszténység életében,s a művészi értékükkel nem törődtek.A XIX.század a reális régészeti tudományok közé iktatja és módszerezi,mig ma a keresztény archeológiat főleg művészeti szempontból vizsgáljuk.

ONOFRIO PANVINI /1523-68./ augusztinus szerzetes foglalkozott először a katakombákkal.Tizennárom katakombáról irt.Munkája még rendszertelen.Irodalmi formában már tökéletesebb ANTONIO BOSIO /1576-1629./,aki szintén topográfiai rendszerben dolgozta fel az egyes emlékeket "ROMA SOTTERRANEA" c.művében,mely 1632-ben jelent meg,halála után,a máltai lovagrend költségén.Olyan szerencsésen találta el a címet,hogy utána más irók is használták,s ma is igy nevezik a katakombák világát.Művének rézkarc felvételeket mellékelt,melyeket Carlo Aldobrandini készitett.A régészeti emlékeket feltárja,világosan leirja, de hipotézisek és kapcsolatok felvetésébe már nem bocsátkozik.Nem hitvitázó,de pontos adatokat tartalmazó művét a későbbi hitvitázók erősen felhasználták.Ekkor alakult ki a leltározó régész tipusa.Ezek az ásatások helyein az adatokat a topográfiát pontosan felveszik.Ilyenek FAVRETTI és BOLDETTI,kiknek ásatási naplói OSSERVAZIONI cimen 1720-ban jelentek meg.Boldetti asatási naplóját halála után,17 éven keresztül MARCONI vezette.MURATORI a XVII-XVIII.századi olasz historiázól irany fő képviselője,s megalapitója.Erdeklődését a történeti és egyéb tudományokra is kiterjesztette,de elsősorban az ókeresztény épitészettel foglalkozott és erre vonatkozó fő müve "De Sacrorum Basilicarum" c.1719-ben jelent meg.A nem olasz kutatók közül kiemelkedik a XIX.század elején SEROUX D'AGINCOURT francia régész,aki az egész keresztény művészettel foglalkozik Histoire de l'art par les monuments c. hat kötetes,1824-25-ben megjelent munkájában.Minden apró,

Tátra. A tátrai tavak. Pest, Hartleben
C. A. tul. – Lines könyvm. fol.
Lantos X. a. 529.

Herings után metszette Kaiser A.
Magyarország festöi Mutatványokban.
Pesten, Hartleben, 1844. IX. lap.

másodrendü dologra kiterjed figyelme.A szöveg mellé igen fontos rézmetszetü táblákat mellékelt.WINCKELMANN az ókori müvészet mellett az ókeresztény müvészettel is foglalkozott.

Ezekben az egymásutánokban alakul ki az ókeresztény régészet,mely mint modern tudomány a XIX.század elején áll elő,Megalapitója és ekkori legkiválóbb képviselője Gambattista DE' ROSSI/1822-1894./ Minden eddiginél több részletre kiterjed figyelme.Asató,leltározó és feldolgozó egy személyben.Ideális megtestesitője a jó régész követelményeinekÁsatásoknál első dolga volt a topográfiai felvételezés,ami mérnöki munka.Ebben testvére segédkezett neki. Minden apró leletet fontosnak tartott,mert a régészet a lappaliak tudomanya.A régészetben a és amütörténeti kutatásban is,minden kis adatra ki kell terjedni a figyelemnek,mert nem lenet tudni,hogy a tudós épitő munkában mikor lesz rá szükség.Pl. igen fontos adatokat tartalmaznak a katakombak falán található u.n."grafitti"bekarcolasok. Ezek nagy történeti fontosságára De Rossi jött rá és ebből tudományos módszert csinált.Paleografiai ábécéket allapitott meg,melyekből könnyen meghatározhatók az ujabb ásatásoknál előkerültek is.De Rossi, aki a mai keresztényrégészeti tudomány megalapitója,ROMA SOTTERRANEA cimen adta ki főmüvét,amely 1864-67 között jelent meg és leforditották franciára és németre is.Elsősorban a katakombákkal foglalkozik, s ha sokhelyütt a keresztény régészet ma is egyenlő a katakombákkal, az elsősorban az ő tulnyomó hatására vezetnető vissza.Az ő iskolájába gyültek össze,nemcsak az olasz,hanem az egész fiatal régésznemzedék.Olasz tanitványai között első helyen áll CARRUCCI,aki elsősorban ikonográfiával foglalkozik Storia dell,arte cristiana c.I-IV.müvében. 1873-80.Ő már a katakombákon kivül is kiterjeszti a kutatást,az első nagyobb összefoglalást adja,de alapjában véve megmaradt annál a régi módszernél,amely minden apró részletet figyelemre méltat.Ebben az irányban haladt ORAZIO MARUCCHI /1852-1932./,a római egyetem keresztény régészeti katedrájának tanára.Főmüve Manuale dell'archeologia cristiana olaszul és franciául jelent meg.Tulajdonképen kézikönyv,de a szó jó értelmében,mert tudományos szempontból is hitellel bir.Még De Rossi megindította a Bullettino di archeologia cristiana c.folyó-

Magyarország festői mutatvá nyokban.
Pesten, 1844. Hartleben K. A. tul.
15 folio.

XI. Egy puszta. Herings után köre
metszette Zahradniczek József.

Afo. Múz.

A Herkules-fürdő Mehádiában.
Herings után köre metszette
Brunner A. –

Magyarorsz. festői mutatványokban.
Pesten, 1844. Hartleben Konrád Adolf
tulajdona. – 15 folio. – XII.

Afo. Nüz.

Sopron – Oedenburg. Pesten, Hartleben C. A. Tul. – Stines könyvm. fol.

Lautos X. a. 514.

Hevings után köre metszette Gerasch Aug.

Magyarország festői mutatványokban, 1844. XIII.

másodrendü dologra kiterjed figyelme.A szöveg mellé igen fontos rézmetszetü táblákat mellékelt.WINCKELMANN az ókori müvészet mellett az ókeresztény müvészettel is foglalkozott.

Ezekben az egymásutánokban alakul ki az ókeresztény régészet,mely mint modern tudomány a XIX.század elején áll elő,Megalapitója és ekkori legkiválóbb képviselője Gambattista DE' ROSSI/1822-1894./ Minden eddiginél több részletre kiterjed figyelme.Asató,leltározó és feldolgozó egy személyben.Ideális megtestesitője a jó régész követelményeinekAsatásoknál első dolga volt a topográfiai felvételezés,ami mérnöki munka.Ebben testvére segédkezett neki. Minden apró leletet fontosnak tartott,mert a régészet a lappaliak tudomanya.A régészetben a és amütörténeti kutatásban is,minden kis adatra ki kell terjedni a figyelemnek,mert nem lehet tudni,hogy a tudós épitő munkában mikor lesz rá szükség.Pl. igen fontos adatokat tartalmaznak a katakombak falán található u.n"grafitti"bekarcolasok. Ezek nagy történeti fontosságára De Rossi jött rá és ebből tudományos módszert csinált.Paleografiai ábécéket állapitott meg,melyekből könnyen meghatározhatók az ujabb ásatásoknál előkerültek is.De Rossi, aki a mai keresztényrégészeti tudomány megalapitója,ROMA SOTTERRANEA cimen adta ki főmüvét,amely 1864-67 között jelent meg és leforditották franciára és németre is.Elsősorban a katakombákkal foglalkozik, s ha sokhelyütt a keresztény régészet ma is egyenlő a katakombákkal, az elsősorban az ő tulnyomó hatására vezetnető vissza.Az ő iskolájába gyültek össze,nemcsak az olasz,hanem az egész fiatal régésznemzedék.Olasz tanitványai között első helyen áll CARRUCCI,aki elsősorban ikonográfiával foglalkozik Storia dell,arte cristiana c.I-IV.müvében. 1873-80.Ő már a katakombákon kivül is kiterjeszti a kutatást,az első nagyobb összefoglalást adja,de alapjában véve megmaradt annál a régi módszernél,amely minden apró részletet figyelemre méltat.Ebben az irányban haladt ORAZIO MARUCCHI /1852-1932./,a római egyetem keresztény régészeti katedrájának tanára.Főmüve Manuale dell'archeologia cristiana olaszul és franciául jelent meg.Tulajdonképen kézikönyv,de a szó jó értelmében,mert tudományos szempontból is hitellel bir.Még De Rossi megindította a Bullettino di archeologia cristiana c.folyó-

Fraknóvára, Herings után köre
metszette Brunner L. –

Magyarország festői mutatvá mjokban.
Pesten, 1844. Hartleben Konrád Adolf
tulajdona. – 15 folio. – XV.

Afv. mut. tul.

Brunies A. és L.

1844.

Th-B.

Brunner A.

Magyarország festői mutatványokban. Pesten, 1844. Hartleben Konrád A. tul. 15 folio, sorozat.

V. ö. Alt X. lap.

Herings XII. lap

Szendrei-Szentiványi I. 281. l. csak Brunner József bécsi festőről beszél, aki Saharadniczek József, majd Feid József tanítványa volt, s aki Magyarországon is többször megfordult (* 1824. III. 14. Bécs, + 1893. VIII. 12-én Hinterbrühlben). — A pesti Müegyletnek az 1850-es években állandó kiállítója volt. Üvei közül bennőnket közelebbről érdekelnek: Puszta Magyarországban, olajt (1853.) Magyar tájkép esti világítással (1855.), stb.

Irod.: Kiáll. lajstromok; Th-B. V. 141. Wurzbach, 1857. II. 175. — (Szendrei-Szentiványi, I. 281-82. l. —)

Valóczinü, hogy Brunner A. azonos Józseffel!

Lyka, IV. 72. l. Brunner József
pesti mérnökzrőlir.

Brunner L.

Magyarország festői mutatványokban.
Pesten, 1844. Hartleben K. A. Tul.
V. ö. Herings, XV. lap.

Kendrei-kentivanyinál nem szere-
pel. —

Lyka IV. 112 oldalon * alatt felsorol-
ja egy rénét azon külföldi művészeknek, akik
Pesten kiállítottak, de nem vetter rének
az itteni mű vészi életben. Köztük „Brunner."

Kaiser A~~n Tal~~.

Magyarország festői mutatványokban, Pesten, 1844. Hartleben K. A. tulajdona. 15 folio sorozat.

V. ö. – Herings III., VI., –IX. lapok,

kl. Th–B. —

Kaiser, Alexander, körajzoló és tájfestő, *Graz 1819 — tu. o. 1872. Eduard testvére. Grázban saját könyvendája volt, s sokat dolgozott Paterno réztére is, különösen Chapuy bécsi vedutaképeivel tünik ki. —

Th–B. XIX. 443. —

HERENDI PÉTER

FÉLKÉPEK ÉS POLAROIDOK/HALF-PICTURES AND POLAROIDS

DOROTTYA UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM BUDAPEST V., DOROTTYA UTCA 8. TEL.: 118-3899

1993. április 29-május 23.

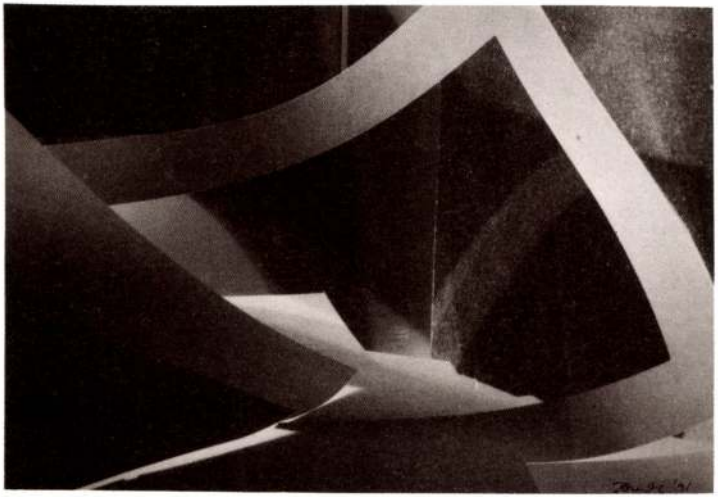

Papírképek II.

Herendi Péter negatívjait maga laborálja, így mindig szembetalálkozik azzal a számára izgalmas és furcsa ténnyel, hogy pozitívban kinagyítva minden más, mint negatív filmen. Ezt akarja megmutatni az embereknek, innen a kiállítás címe: FÉLKÉPEK.

A Gobelin című képblokk, otthoni környezete, egy szövőszék láncfonalainak részleteiről ad képet.

A művész polaroidokat is kiállít, amelyeken üvegek, prizmák, tükrök és lencsék láthatók. Üvegcsendéletein a törvényszerű és véletlen fénytöréseket komponálja képpé.

Dobai Ágnes, a kiállítás rendezője

Péter Herendi develops his negatives personally, thus finds that on the positive print everything is different from what can be seen on the negative. This is what he wants to show the public and where the title comes from: HALF-PICTURES. The block titled "Gobelin" gives detail of the chain-loops of string on a loom in a domestic environment. The artist exhibits polaroids as well which show bottles, prisms, mirrors, and lenses. In his glass still-lives Herendi composes the natural and haphazard refractions into a picture.

Ágnes Dobai, curator

Megnyitó/Opening: 1993. március 18-án, 18 órakor
Megnyitja/Opened by: Mr. Derek Fraser, Kanada magyarországi nagykövete
Rendező/Curator: Mészöly Suzanne
Nyitva: naponta 10-18 óráig, hétfőn zárva
Open: 10 a.m.-6 p.m. every day, except on Monday

Gauguin

A DERKOVITS-ÖSZTÖNDÍJASOK BESZÁMOLÓ KIÁLLÍTÁSA/ EXHIBITION OF THE DERKOVITS SCHOLARSHIP-HOLDERS

MŰCSARNOK, PALME-HÁZ BUDAPEST XIV., OLOF PALME SÉTÁNY 1. TEL.: 122-7405

1993. április 23-május 30.

Kiállító művészek/The exhibiting artists:
I. évfolyam/first year: Csontó Lajos, Erkel László, Gerhes Gábor, Kácser László, Kiss Péter, Koronczi Endre, Kovács István, Németh Gyula, Sárközi Antal

II. évfolyam/second year: Jánváry Zoltán, Szilágyi László, Szotyory László, Zsankó László, Faa Balázs, Nagy Csaba, Szij Kamilla, Várnagy Tibor, Biró János, Csikós István

III. évfolyam/third year: Baksay József, Csurgai Ferenc, Nemes Csaba, Veress Zsolt, Jelenczki István, Nagy Imre, Beöthy Balázs, Kungl György, Márkus Péter, Piller Csaba, Weber Imre

Rendező/Curator: Orosz Péter
Nyitva: naponta 10-18 óráig, hétfőn zárva
Open: 10 a.m.-6 p.m. every day, except on Monday

POLGÁR CSABA

FÉNY-NYOMATAI ÉS FROTTÁZSAI/PHOTOGENIC DRAWINGS AND RUBBINGS

Hérics Nándor, grafikusművész 1.) Folytatás

Lóska Lajos: Hérics Nándor!

∴ Művészet, 1989., 8., 32-old.

1–4 Hérics Nándor: Plakáttervek, papír, tempera, 70 × 50 cm, 1982–1988

1

2

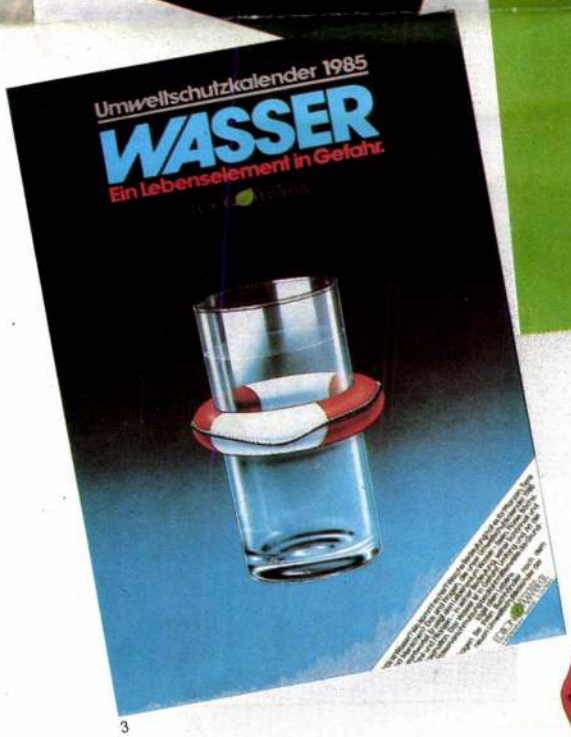

3

4

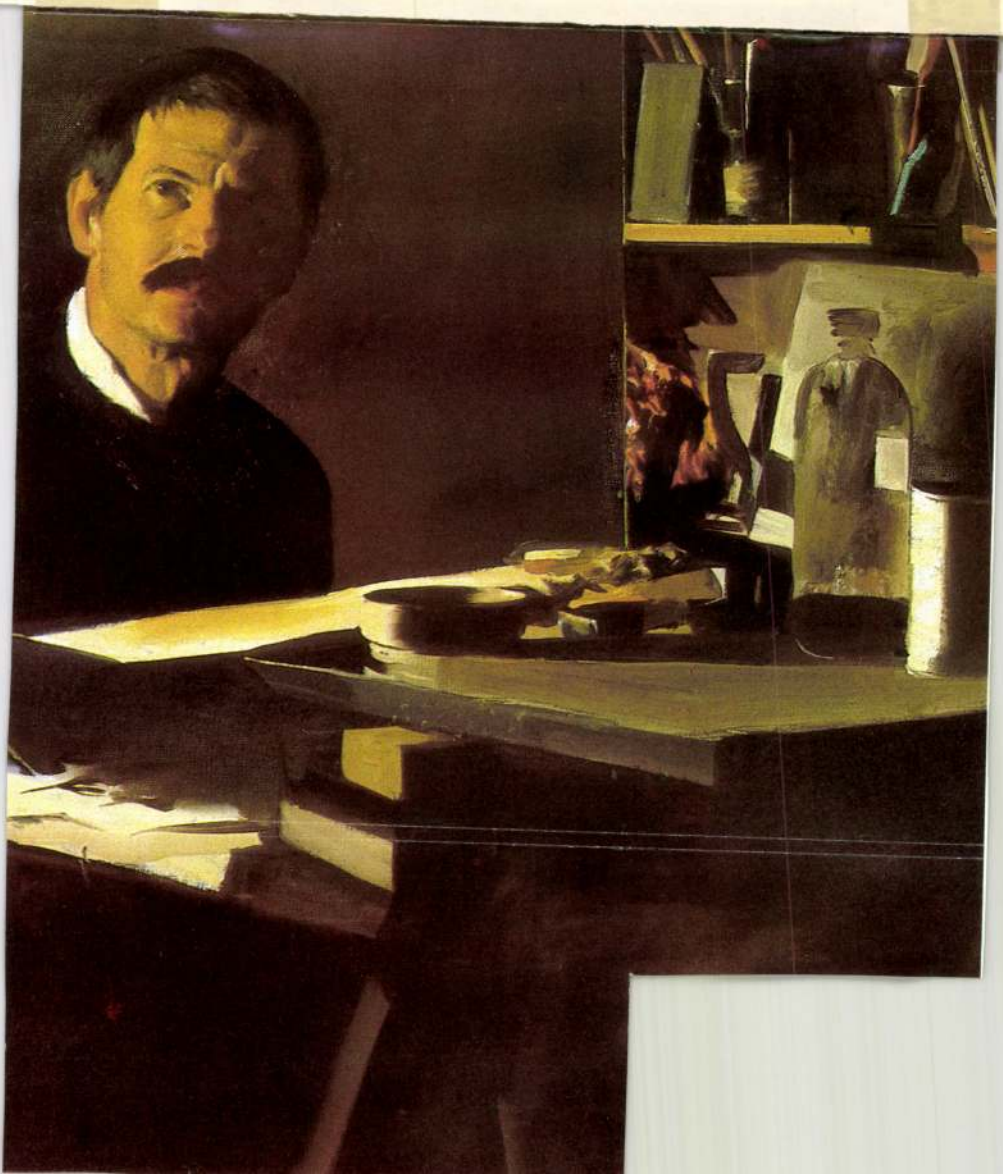

HERENDI PÉTER

MEGHIVÓ : BOLT GALÉRIA GYŰJTEMÉNYES KIÁLLITÁSA

LÁSD : BARTA ZSOLT PÉTER

1996 dec 19 - 1997 jan 1o

Robert Lacombe

a Francia Intézet igazgatóhelyettese

tisztelettel meghívja Önt

Detvay Jenő és Herendi Péter

A propos

című kiállítására

amely 2001 május 31-én csütörtökön

18h30-kor nyílik

a Francia Intézetben.

A kiállítást bevezeti: **Csizek Gabriella**,

a Magyar Fotográfusok Háza kurátora.

A kiállítás megtekinthető 2001 július 13-ig

hétfőtől péntekig 10h-tól 19h-ig.

(Francia Intézet, 1011 Budapest, Fő utca 17.)

Herendi Péter

PUBLISHER BOLT FOTOGALÉRIA

INSTITUT FRANÇAIS DE BUDAPEST

HTSART

ajartisztúdió

Képző és Iparművészeti
Közalapítvány
a XXII. ker. Kultúrájáért

HERITESZ Gábor

~~Terencsy Nóémi-díj~~ 1998
Munkácsy Mihály-díj

atőr fotográfus életművének feldolgozása
éhez mindenek előtt a felső-magyarországi
számbavétele fűződött. Fotográfusi
retlen maradt. Tudományos munkájának
9 között - Szepes, Sáros, Liptó, Zólyom,
Gömör vármegyék kéziratos műemléki
mint ezer fényképfelvétel, amelyet
gítségükkel be tudjuk mutatni a Felvidék
jelentős részét a század első feléből. Az
űvészeti és iparművészeti tárgyak egymást
nányozása rendkívül izgalmas szakmai

Mamuta
NYOMDAGRAFIKA
TELEFON : 220-7887

HERITES Gábor

VIGADÓ GALÉRIA

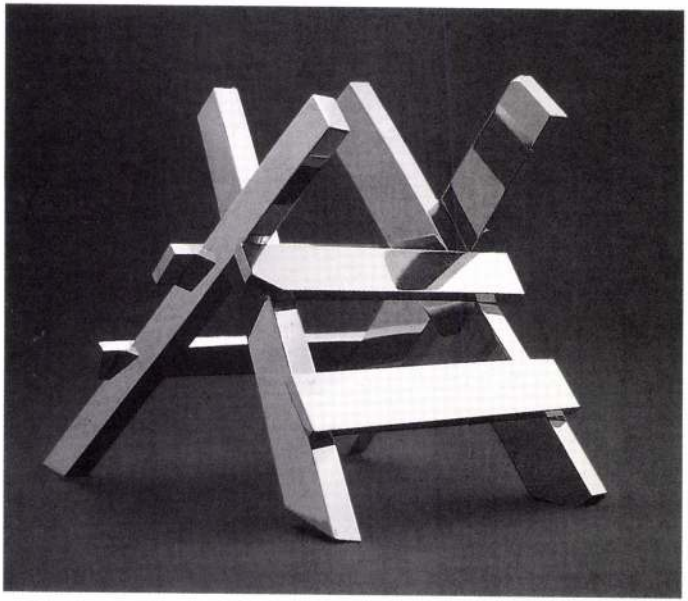

Tisztelettel meghívjuk Önt

1995. május 25-én, 17 órakor

a Vigadó Galériába
Budapest V. Vigadó tér 2.

Heritesz Gábor
szobrász

kiállításának megnyitójára

Megnyitja:
Sárkány József
művészettörténész

Megtekinthető: 1995. június 11-ig
hétfő kivételével, naponta 10-től 18 óráig

Herten Gába

Ziäll. Bp. József Galéria 1995
ism. Frank János A Minimal
rokokója. = ÉS 1995. június 9. 16.

Gejy

.....

.....

.....

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának, törvényerejű rendeletével módosított, illetve ki delete 10. §-ában foglalt jogkörben,

a csatolt jegyzékben leírt muzeális tárgy(ak)at

A kiállító művészek a

FERENCVÁROSI KÉPZŐMŰVÉSZEK EGYESÜLETE

tagjai

MEGHÍVÓ

Budapest V., Szabadság tér 7–9.

MEGHÍVJA

ÁBRAHÁM RAFAEL

festőművész és

HERITESZ GÁBOR

szobrászművész

kiállítására

1997. június 2-án, hétfőn 17 órára

MEGNYITJA:

KOZÁK CSABA

A kiállítás megtekinthető 1997. június 14-ig
naponta 10–19 óráig

Meghirdetett egyszerűség

Heritesz Gábor szobrairól / The sculptures of Gábor Heritesz

Proclaimed simplicity

A hetvenes évek elején nem lépett fel új szobrásznemzedék Magyarországon, az avantgardizmus nagy hullámai alig tudták ezt a súlyos anyagokhoz kötött műfajt a jól kitaposott, megbízásokkal övezett útról kimozdítani. Az új szobrászi nyelv megfogalmazói nem is a főiskola évfolyamairól kerültek ki, hanem a művészeti élet perifériáiról verbuválódtak, így a nagy megbízások kísértései sem érintették meg őket, de nem is irányították azokra a sínekre, ahol a jól ismert portrék vagy köztéri szobrok készültek. *Jovánovics György, Haraszty István* és *Csiky Tibor* szembefordultak a hagyományos szobrászi formálás módszereivel, Jovánovics a szobrászat lenézett, kísérletekhez használt anyagát, a gipszet emelte a nagyszobrászat szintjére, Haraszty az ipari forradalom korára utaló mozgó, archaikus szerkezeteivel, az egyensúly törvényeit kereső labilis mobiljaival, míg Csiky Tibor a plasztikai formálás már elvetett, ősi formájával: a famegmunkálással újította meg a szobrászi nyelvet, és tette alkalmassá a legkorszerűbb kifejezési eszközök használatára.

A különféle anyagokhoz kötött szobrászi mesterség tanulmányozása Csiky számára volt a legfontosabb, az ő didaktikus módszere emlékeztetett leginkább a főiskolai képzésre, s körötte szaporodtak el a hasonló érdeklődésű fiatalok. A különböző hagyományos és új szobrászi anyagok természetét, a rendbe szervezett

In the early 1970s there was no new generation of sculptors in Hungary; the big waves of the avantgarde could hardly move this art tied to heavy materials from the well-trodden path enclosed by orders. Those who formulated a new sculptural idiom did not come from the academy but were recruited from the peripheries of artistic life, hence they were not tempted by big orders which could have directed them to the beaten tracks leading to well-known portraits or public place sculptures. *György Jovánovics, István Haraszty* and *Tibor Csiky* turned against the methods of traditional sculpture. Jovánovics raised plaster, the scorned material used for sculptural experiments, to the level of great sculpture; Haraszty renewed the idiom with his moving, archaic devices recalling the age of the industrial revolution, and his unsteady mobiles in search of the laws of balance, Tibor Csiky returned to the discarded ancient form of plastic modelling, the treatment of wood; all three rendered the sculptural idiom fit for using the most up-to-date means of expression.

The study of sculptural craft linked to different materials was the major concern of Csiky whose didactic method seemed nearest to academic training, and a growing circle of young artists with similar interests assembled around him. They studied the nature of traditional and new sculptural materials, and the world of

1

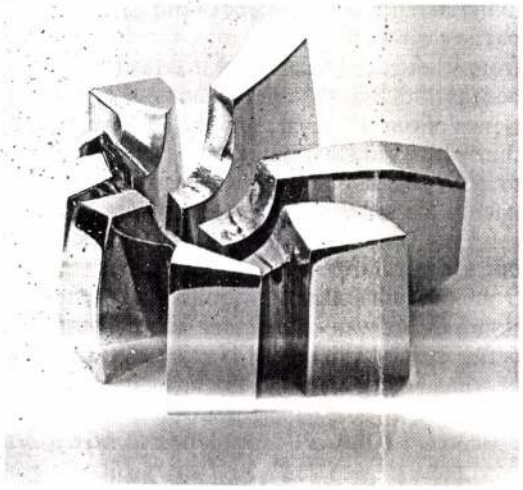

2

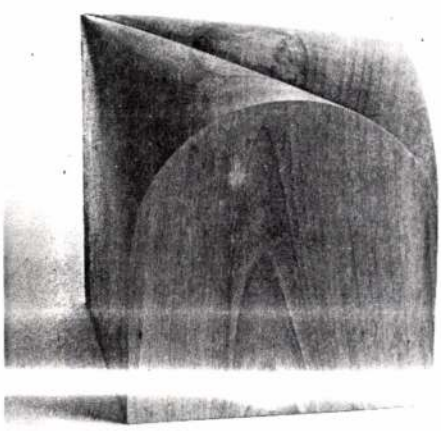

HERITESZ Gábor
H 1988/3

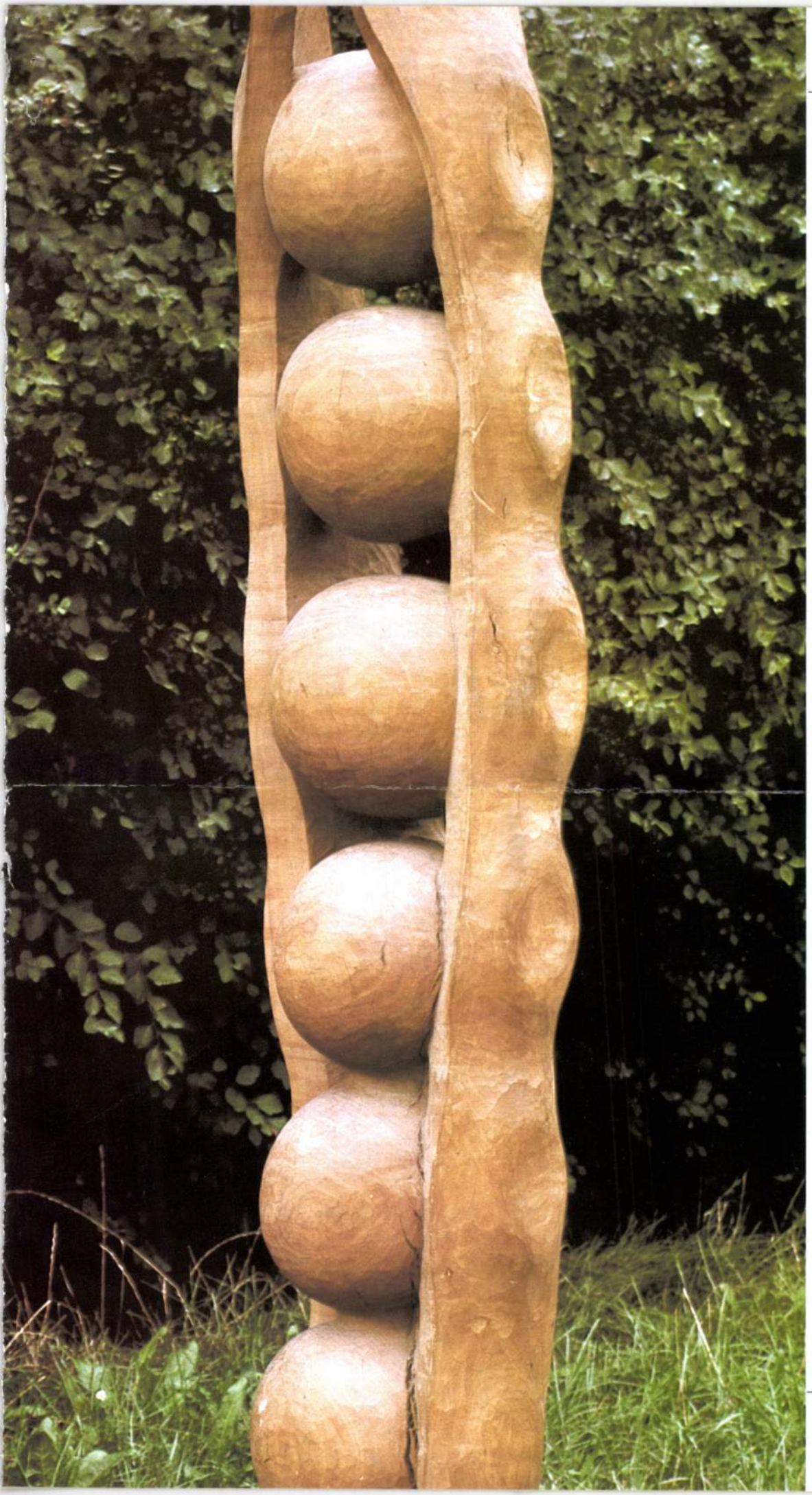

1 **Heritesz Gábor: Pók/Spider, sárgaréz, 22 × 22 × 10 cm, 1974**
2 **Heritesz Gábor: Kocka/Cube, diófa, 22 × 22 × 22 cm. 1977** *(fotó Tahin Gyula)*
3 **Heritesz Gábor: Borsó/Pea (részlet/detail), almafa, 22 × 22 × 152 cm,**

mértani formák világát tanulmányozták. *Heritesz Gábor* otthon érezte magát ebben a környezetben, munkásságának kibontakoztatásához a kedvező feltételek adottak voltak.

Nem szobrásznak indult eredetileg, a már kialakult nyomdász pályát kellett elhagynia, mert a plasztikai formálás, a természet viszontagságainak kitett anyag viselkedése egyre jobban izgatta.

Kezdetben valóságos természeti motívumokat dolgozott fel. Almafából faragta ki a *Borsó* (1972) című szobrát. A hüvelyből kibuggyanó borsószemek magasba nyúló oszloprendet alkotnak, felfelé törekvő vonaluk zárt, összefüggő rendszert alkotva *Brâncuşi Végtelen oszlopát* idézik. A pályakezdő Heritesz számára a külső és belső formák kialakítása, a valóságos motívum utánzása ekkor a megvalósítás próbaköve volt.

Ezután a természeti motívum egyre áttételesebben, eredeti alakzatát az új összefüggésrendszerben feloldva jelenik meg, már csak a munkát inspiráló élmény emlékeztet a kiindulásra. Makettnek tervezte *Pók* (1975) című szobrát, amelyből később hatalmas játszótéri plasztika készült. A pók lábainak térbe terjedő mozgási irányát követik az absztrakt formák, lendületüket a geometrikus rendszer lefogja. A modellt több változatban is elkészítette, finom művű

structured and organised geometrical forms. *Gábor Heritesz* felt at home in this environment where the conditions were favourable for his activity.

Originally he did not intend to become a sculptor, he was a printer who gave up his craft because of his insatiable interest for the behaviour of material amidst the vicissitudes of nature and plastic modelling.

In the beginning he treated real natural motifs. He carved his *Pea* (1972) from apple-tree. The peas emerging from the shell form a towering colonnade, their high-rising line is a closed, unbroken system, evoking *Brâncuşi's Endless column*. At the time the modelling of exterior and interior forms, the imitation of real forms were decisive tests for the beginner Heritesz.

Later the natural motifs became more and more transposed, their original forms dissolved in a new system of connexions where only the experience which had inspired the work reminded one of the starting point. His *Spider* (1975) had been originally planned as a maquette used later making a huge playing-ground sculpture. The abstract forms follow the direction of the spider's legs moving into space, their impetus being checked by the geometrical system. Heritesz made several versions of his model: a finely worked polished small bronze, and in the artist colony of Tokaj a functional sculpture: a plaything and space-divider assembled from laths.

Heritesz started from clear, simple forms: he controls his means incessantly, and avoids

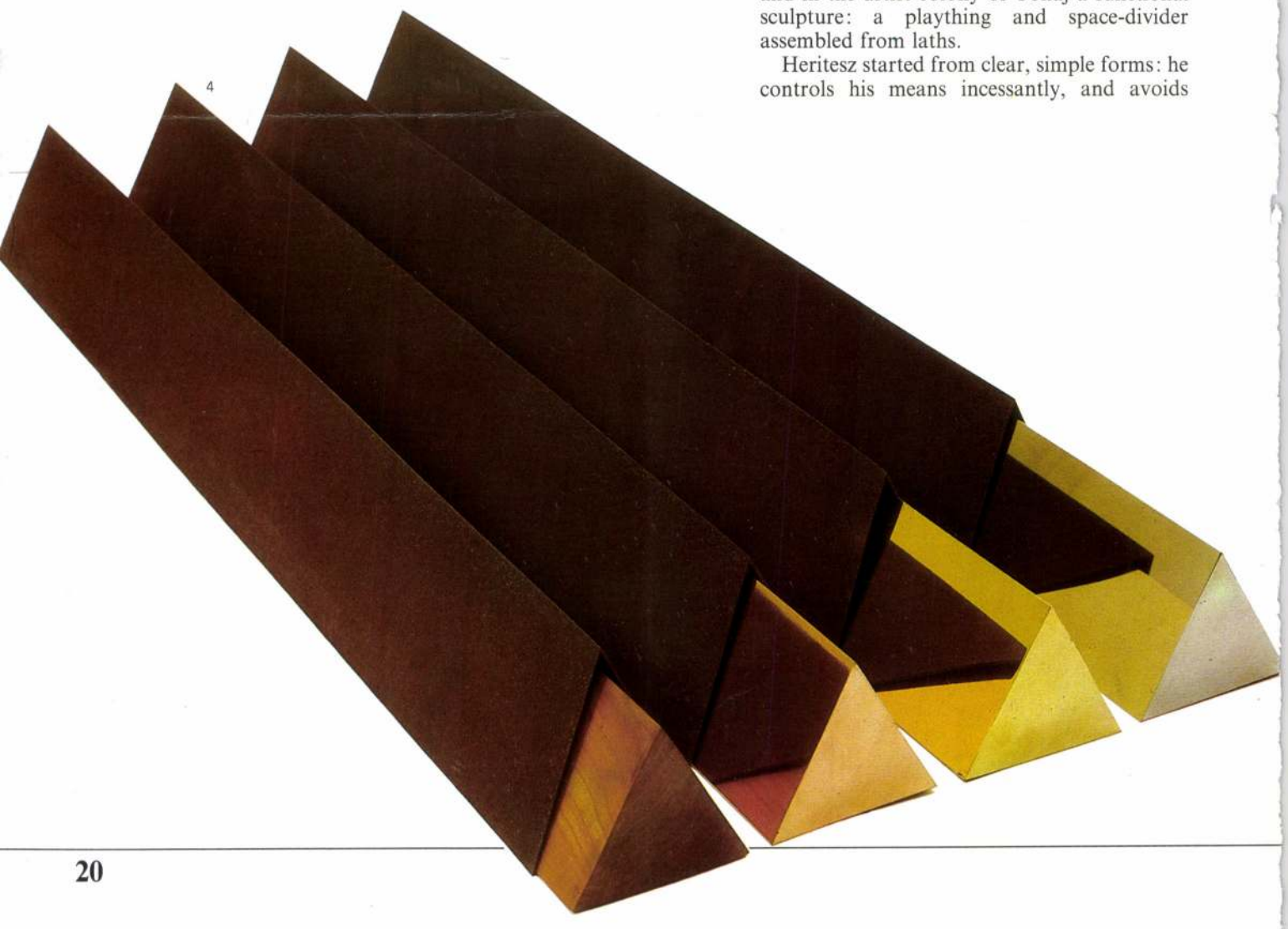

4

5

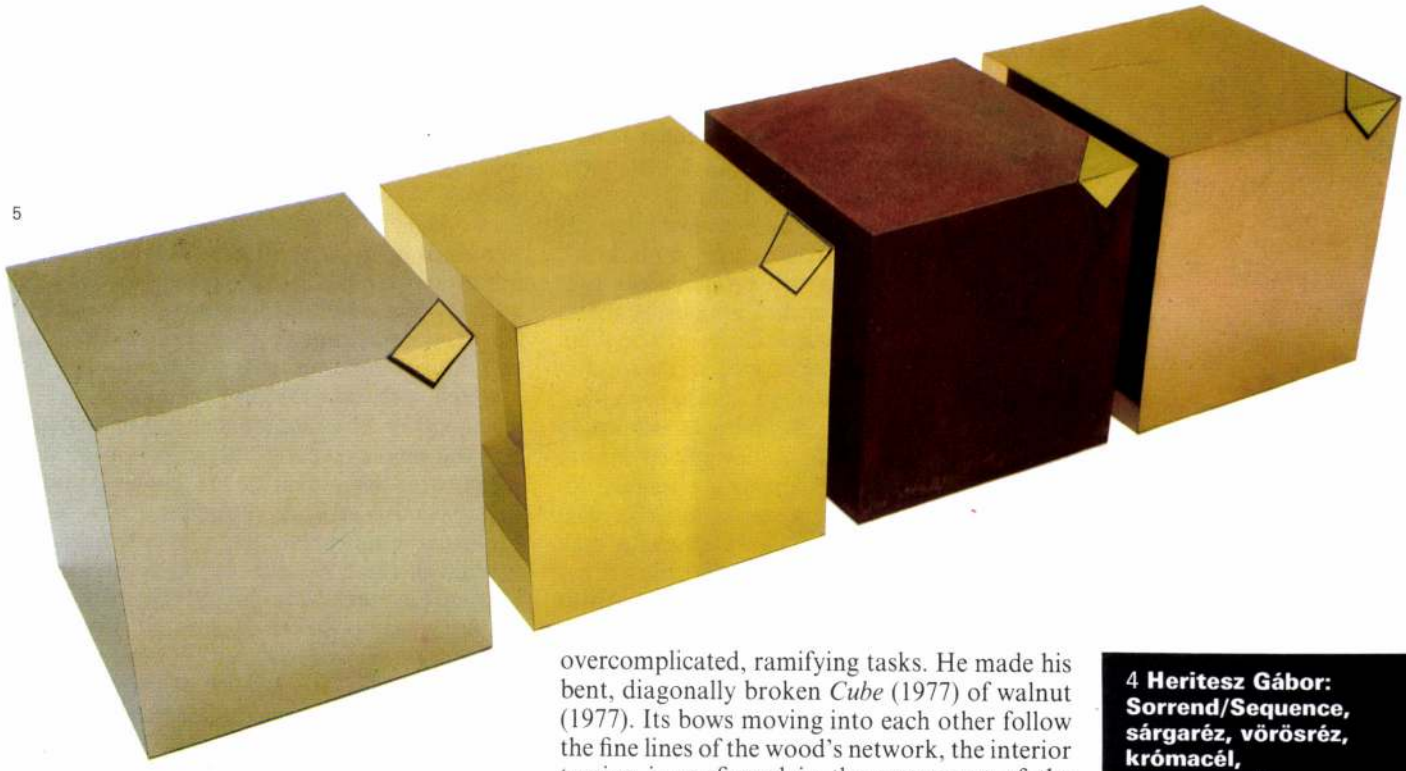

polírozott kisbronzként, a Tokaji Művésztelepen pedig funkcionáló, falécekből összeállított térelválasztó játszóplasztikaként.

A kezdő Heritesz egyszerű, jól áttekinthető formákból indul ki, szüntelenül ellenőrzi eszközeit, s elkerüli a túl bonyolult, túlságosan szerteágazó feladatokat. Diófából készíti el ívesen hajlított, átlósan megtört *Kockáját* (1977). Egymásba mozduló körívei a fa erezetének finom vonalait követik, a belső rajzolat a külső ív mozgásában nyer megerősítést.

A Kockával Heritesz hosszan tartó felkészülési időszaka lezárult, amit ezek után hoz létre, azok már a posztkonceptuális korszak jellegzetes szellemi termékei. A hetvenes évek második felében kezdi készíteni sorozatműveit, egy-egy kocka vagy ferdén elhelyezett hasábok szériáin vizsgálva az egymással kapcsolatba kerülő anyagok természetét.

Heritesz az egyszerűséget hirdette meg szobraival; kevés, visszafogott eszközzel dolgozik, a minimal art puritanizmusa formálja szemléletét. A geometriai alapformák mértani rendjét keresi, van ereje lemondani minden látványos megoldásról, mert ekkor már megtanulta, hogy elgondolásait az anyag természetéhez kell igazítania. Egymáshoz rendelt formáit az anyag törvényei hitelesítik.

Különösen érvényes ez a hetvenes évek rozsdásított fémkonstrukcióira, amelyekben éles ellentétbe kerülnek a finoman megmunkált fém- vagy faelemek a korrodeált, barnára elszíneződött és rusztikussá érlelt vaslemezekkel. *Húr*ján a fényesre csiszolt és polírozott négy fémcső

overcomplicated, ramifying tasks. He made his bent, diagonally broken *Cube* (1977) of walnut (1977). Its bows moving into each other follow the fine lines of the wood's network, the interior tracing is confirmed in the movement of the exterior arc.

The Cube closed the long preparatory period of Heritesz: his subsequent works are the characteristic spiritual products of the post-conceptual age. He started his serial works in the second half of the 1970s, examining the nature of materials entering into relations with each other on series of cubes and obliquely placed prisms.

Heritesz proclaimed simplicity with his sculptures, he used only a few, restrained means, his attitude has been formed by the puritanism of minimal art. He looks for the geometrical order of basic forms, he has the courage to renounce all spectacular solutions because he has learned that he must adjust his concept to the nature of the material. His coordinated forms are authenticated by the laws of the material.

This applies especially to the rusted metal constructions of the 1970s where the carefully worked metal- or wood-elements contrast sharply with the corroded, faded, brownish, rustic iron plates. On his *Tube sculpture* the brilliantly polished four metal tubes are gently broken along a diagonal line and continue in the rusty iron receiving cylinder. Heritesz analyses this pair of contrasts on the finely lined forms of triangular prisms; he moves with increasing sureness in this intimate, almost relief-like space until he arrives at his series *Sequence* where the symbiosis of interior and exterior forms creates a harmonic order.

The attitude of minimal art prevails in

4 Heritesz Gábor: Sorrend/Sequence, sárgaréz, vörösréz, krómacél, cseresznyefa, 10 × 50 × 200 cm, 1980
5 Heritesz Gábor: Különböző-azonos/ Different-Identical, krómacél, sárgaréz, vörösréz, acél, 19 × 19 × 80 cm, 1986

átlós vonal mentén enyhén megtörve folytatódik a befogadó rozsdás vashengerben. Heritesz végigelemzi ezt az ellentétpárt a háromszög alaprajzú hasábok finom rajzolatú formáin, egyre biztonságosabban mozogva ebben az intim, már-már relief hatású térben, míg eljut a *Sorrend* című szériához, ahol a külső és belső formák szimbiózisa harmonikus rendet képez.

A minimal art szemlélet mind a mai napig átszövi Heritesz munkásságát, amely az egyre jobban visszafogott szobrászi gesztusokban, árnyalatnyi jelentésváltozásokban mutatkozik meg. Különösen érvényes ez a *Különböző – azonos* (1986) ellentétpár meditációs objektumára. Négy egyenlő nagyságú, különböző fémekből készült kockát jelöl meg azonos sarkaikon háromszögbevágással. Az alapkockába foglalt kis idom minden esetben sárgaréz, az azonosság közvetítője, míg a befogadó formák egymástól alig különböző acél-, krómacél, sárgaréz, vörösréz felületei inkább a sorozatgyártás gépi megmunkálásának precizitását idézik, a csak gondos elemzéssel felfedhető eltéréseket. Ezek az egymáshoz oly jól illő darabok nem a gyártás célszerű termékei, noha megjelenésük ezt sugallja, hanem a végletekig egyszerűsített szobrászi gondolat kevés gesztussal, árnyalatnyi jelzésekkel megfogalmazott formája.

Az időben változó, öregedő anyag és a sorozatgyártás tökéletességét idéző tárgy ellentétpárja továbbra is foglalkoztatja, és a nyolcvanas években e szemléletből egy új, a korábbinál problematikusabb sorozat nőtt ki. Heritesz a XX. századi modern művészet egyik jól ismert módszerét, a talált tárgyat hasznosítja munkáiban. Keresgélése során ódon deszkatárgyakra lel, amelyek avítt bájukkal, időrágta, durva, de festői felületükkel lelkét megejtették. Heritesz

Heritesz's work appearing in increasingly restrained sculptural gestures and nuances in changes of meaning. This applies particularly to the contemplative object of the contrast pair *Different-identical* (1986). Four cubes of identical size made of different metals are marked on identical corners with a triangular cut. The small figure in the basic cubes is of brass, transmitting identity, whereas the steel, -chrome-steel-yellow brass and copper surfaces of the receiving forms evoke the precision of the machined-treatment of mass production where the slight differences can be discovered only with careful analysis. These well-fitting pieces are not practical products although their appearance suggests this, but forms of a sculptural idea formulated with few gestures and minute signals. The contrast of changing and ageing material and the object evoking the perfection of mess production has remained his concern, and in the 1980s this attitude produced a new, more problematic series. Heritesz uses a well-known method of the 20th century, the found object. During his search he found old objects made of planks whose obsolete charm and coarse but picturesque surfaces cut out by time fascinated him. He recalled the gesture of the surrealists looking for objects and raising them into new contexts, and he remembered how *Marcel Duchamp* had introduced the ready-mades of mass production to exhibition halls. In his recent series he tried to combine these major discoveries of the renewal of the sculptural idiom. His discarded wooden devices: the snow-fence along roads, the doors of old cellars or village outhouses inspired his series. On *Walldrawing* he put beside the moulding outhouse-door its new variant carved of mulberry-

6 **Heritesz Gábor: Dallam/Melody, cseresznyefa, acél, krómacél, fenyőfa, sárgaréz, vörösréz, szilvafa, 72 × 70 × 55 cm, 1988**
7 **Heritesz Gábor: Falrajz/Wall drawing, zebránófa, eperfa, fenyőfa, 282 × 166 × 8 cm, 1986–88**
8 **Heritesz Gábor: Elmozdulás/Shift, acél, sárgaréz, vörösréz, krómacél, 25 × 80 × 25 cm, 1981**
(fotók Juhász Imre)

6

7

felidézte magában a szürrealisták tárgyakat kereső és új összefüggésekbe emelő gesztusát, majd visszaemlékezett arra is, ahogy *Marcel Duchamp* a sorozatgyártás késztermékét (idegen szóval a ready made-et) a kiállítóterembe hozta. A szobrászi nyelv megújításának e két nagyszabású felfedezését megkísérelte legújabb sorozataiban egyesíteni. Kimustrált faszerkezetei: az utak mentén sorakozó hófogó, a régi pincelejáratok ajtaja vagy a falusi, kertes házak udvaron felvert árnyékszékének (budi) ajtaja mind egy-egy sorozat inspirálója. *Falrajz* című munkáján az elkorhadt budiajtó mellé helyezi annak új zebránófából, eperfából, fenyőfából faragott változatát. A különböző fák erezetének finom rajza ellentétbe kerül a korhatag eredeti bumfordi elnagyoltságával. A falra szerelhető szoborsorozat a reliefek festői hatását keresi, reagál *Sol Lewitt* markáns vonalhálós, egymásnak válaszolgató munkáira vagy *Jan J. Schoonhoven* monoton vertikális vagy horizontális rendszerbe szervezett vonalritmusaira.

A szobrászi nyelv megújítására tett erőfeszítések áldozatokat követeltek Heritesztől. Fel kellett adnia azt a biztonságot, amit a tiszta formák konstruktivista eszméje számára közvetített, és olyan harmonikus alkotások létrejöttéhez adott erőt, mint az *Elmozdulás* vagy a *Különböző – azonos*.

Heritesz romantikus kirándulásai a régiségek, az ódon és korhatag tárgyak közé, abból az elégedetlenségből fakadnak, amit e konstruktivista szemlélet fegyelmező szigora ráerőltetett. Innen próbál új eszmék bevetésével szabadulni, megkísérli a finom, visszafogott gesztusokkal dolgozó szobrászi nyelvet érzelmekkel feltölteni.

Sinkovits Péter

8

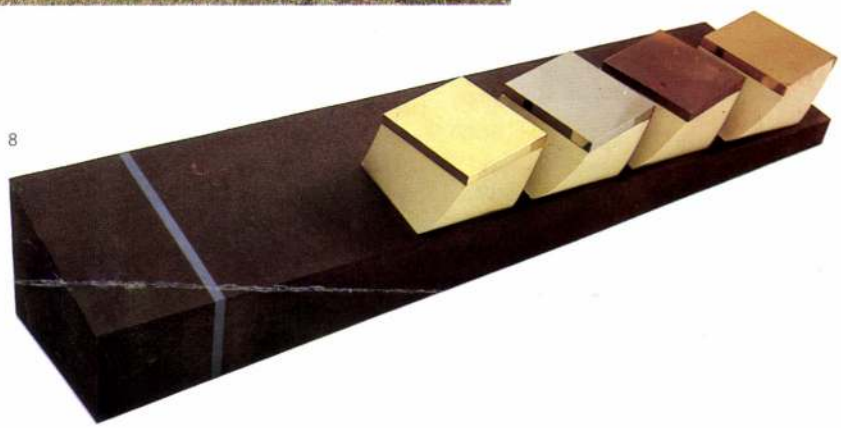

and pine-wood. The delicate tracing of the network of the different woods contrasts with the original's slipshod work. The sculpture-series which can be mounted onto the wall tries to find the picturesque effect of reliefs, reacts to *Sol Lewitt*'s works with their sharp network of lines answering each other or to the line-rhythms of *Jan J. Schoonhoven* organised in monotonous vertical or horizontal systems.

The efforts at renewing the idiom of sculpture demanded sacrifices from Heritesz. He had to give up the security offered to him by the constructivist ideal of pure forms, which had given him courage to create such harmonic works as *Shift* or Different-identical.

His romantic excursions among antique and decaying objects stem from the discontent forced on him by the disciplining severity of the constructivist attitude. He tries to liberate himself with the help of new ideas, and tries to fill the sculptural idiom with emotions with his delicate, restrained gestures.

Péter Sinkovits
Translated by Éva Polgár

Megalázva – alázattal

Megjegyzések Szentgyörgyi József festészetéhez
Remarks on the painting of József Szentgyörgyi

Humiliated—in all humility

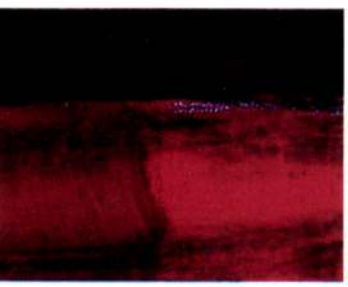

„Hol zsarnokság van,
ott zsarnokság van
[...]
hol zsarnokság van, ott van
jelenvalóan
mindenekben,"

(Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról – részletek)

Egész világunk művészete változófélben van; az új könyörtelenül tekint vissza a régire. Ezt bizonyítja – sok más írás mellett – *Suzi Gablik* tanulmánykötete is, mely első ízben 1984-ben Londonban látott napvilágot, s azóta több kiadást is megért. A *Has modernism failed?* (Kudarcot vallott-e a modernizmus?) azt fejtegeti, hogy a modernizmus a kezdeteitől fogva átértelmezésre szorul. Több okot sorol fel állításának bizonyítására. Ezek közül az egyik – s a szerző szerint a legfontosabb – az a kizárólagosság, amellyel a korábbi avantgárd és modernista irányzatok (mindegyik abszolutizálva önnön vívmányait) jelentkeztek, magukkal hordozva egyfajta ideologikummal együtt járó univerzalizálhatósági törekvést. Ebből fakadt, hogy képviselőik „igehirdetővé" váltak, egy (vagy legföljebb csak néhány) minta szerint ítéltek a jelen művei felett. Mindebből arra a következtetésre jut, hogy lázadás és szabadság nem elegendők: a modernizmus túl messze ment a szélsőséges egyéni jelleg és a bomlasztó viszonylagosság irányában. S megszívlelendő tanulságként azzal zárja könyvét, hogy nem tehetünk mást, mint hogy visszatérünk a hagyományhoz, mely bölcsességre int bennünket; a modernizmus végső tanulságaként pedig azt kell levonnunk, hogy termékeny feszültséget kell teremtenünk a szabadság és az önmegtartóztatás között.

A magyar képzőművészet útját vizsgálva, ezek a gondolatok igen találóak. Az utolsó két évtizedben gyökeresen átalakult hazánk képzőművészete. Ennek sok oka volt: az egyik legfontosabb, hogy a hetvenes évek új valóságszerkezete sokkot idézett elő, s ezt még fokozta az „irányműveknek", sőt irányt jelző egyéniségeknek a hiánya, amelyek és akik korábban meg-

"Where tyranny is,
there tyranny is
[...]
where tyranny is,
there it is omnipresent
in all things,"

(Gyula Illyés: One sentence on tyranny—details, translated by Klara Lashley)

Art is in the process of change everywhere in the world: the new looks back on the old without mercy. Among many other writings, this is proven also by *Suzi Gablik's* book of essays published for the first time in 1984 in London and republished several times since. *Has modernism failed* discusses that modernism needed reinterpretation right from the beginning. The author lists several reasons for proving her statement; one of them—the most important, in her opinion—is the exclusiveness with which the earlier avantgarde and modernist trends have announced themselves, absolutizing their own achievements and carrying in themselves a tendency to universalization implied by a kind of ideology. Consequently their representatives became "preachers" who judged contemporary works only on the basis of one (or a few) patterns. The author draws the consequence that rebellion and freedom are not enough: modernism has gone too far in the direction of extreme individualism and disintegrating relativism. The book closes with the lesson worth considering that we cannot do anything else than return to tradition teaching us wisdom: and the final conclusion of modernism should be that we must create fertile tensions between freedom and self-restraint.

These thoughts are very pertinent if we examine the course of Hungarian art. In the last two decades there has been a radical change owing to many reasons: one of the most important being that the new reality-structure of the 1970s has produced a shock increased by the absence of "trend-setting" works, resp. trend-signalling personalities which and who, in the past, had determined the horizon and opened perspectives.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 AUG 4

Szabad Föld

Heritesz Gábor

Szobor? Térdísz? 1021

Nyomdász készítette (Heritesz Gábor) Pakson, az ifjú amatőrszobrászok nyári alkotótáborában. Találgathatjuk, hogy mit ábrázol, egy biztos, szépen díszíti a paksi általános iskola parkját. (MTI Fotó — Tóth István felvétele.)

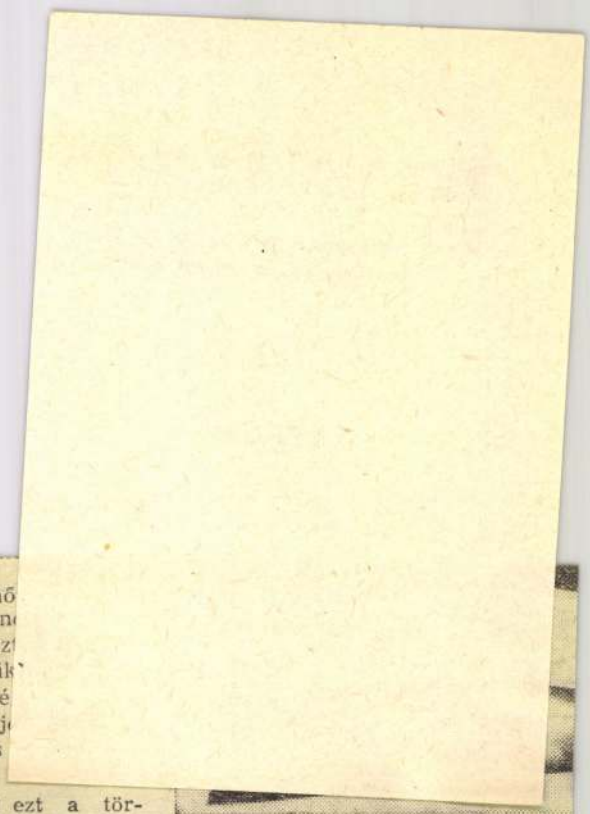

zetben is.
együtt megnő
rek műveltsége, ön
beri méltóságuk tisz
tása olyan igényük
maga a kenyér. Ré
volt az emberek j
pedig ez általános
lett.

Az a vezető, aki ezt a törvényt semmibe veszi, olyan mintha a jogszabályokat szegné meg.

Nem is beszélve a dolog másik oldaláról, a tagság véleményének, döntési jogának a lebecsüléséről. Ez már olyan vezetői hiba, amely a szövetkezeti törvényt súlyosan megsérti és veszélyezteti társadalmunk erkölcsi-politikai alapjait. Ezt semmiféle gazdasági eredménnyel, jövedelemmel nem lehet elfátyolozni vagy jóvátenni.

Nem csodálom, hogy ezt a becsületes, nagytudású és józándékú embert a bírálat tüze alá vette a közösség. Vagy ahogy a felesége mondja, a „hálátlan emberek".

Az emberek persze tudnak hálátlanok lenni, de erre a közösségre ezt aligha lehet mondani. Már csak azért sem, mert itt legfeljebb kölcsönös háláról beszélhetünk. Az elnök jó vállalkozásokat kezdeményezett, a tagok viszont olyan szorgalommal és odaadással dolgoztak, amivel nemcsak önmaguk boldogulását teremtették meg, hanem a vezetőkét is. Mondjuk ki kereken: a „nagy elnököket" a tagság teszi azzá! Öt-tíz holdon

Két pesti lány, falu

Hozzászólás

A július 6-i számunkban megjelent „Két pesti lány falun" című riportunk után több vidéken élő fiatal kérte látogatásunkat, hogy elmondhassa véleményét, bemutassa miként él és dolgozik. A kéréseknek természetesen eleget teszünk. Előbb azonban figyeljük meg a Kertészeti Egyetem kecskeméti Kertészeti Főiskolai Kar igazgatóhelyettesének, Komlóssi Lászlónak új gondolatokat ébresztő véleményét:

— Sokéves személyes tapasztalat és az utóbbi évek felmérései után úgy érzem: mindenekelőtt szemléletváltozásra és több sürgős társadalmi teendőre van szükség.

— Hallhatunk néhány gondolatot?

— Természetesen. Az állam évről évre sokmillió forintot költ a szakember-képzésre. Egyetlen tanévben közel két-ezer agrármérnököt, üzemmér-

BŰBÁJOSAK

Ki ne maradjon: október

Öregedő szépasszonyt elhagyja a szeretője. Sírást elinván, praktitkákba kezd. Újholdkor denevérhájjal keni az arcát. Visszafelé mondja a miatyánkot. A hűtlen kedves elcsent hajszálát láng fölé tartja, hamuját lenyeli. Nem csigázom tovább az olvasó figyelmét, inkább feloldom a hasonlatot. Az öregedő szépasszony esetünkben nem más, mint a politikától, vásárlóerőtől magára hagyott képzőművész. A hűtlen szerető szerepét az a drága közönség alakítja, amelynek eddig úgyahogy lekötötte figyelmét rajongója, a művészet. A bűbájolás pedig az a művészeti produkció, amelyet a riadt művész avégből hoz létre, hogy a csiholt csoda segítségével az elbitangolt vágyat ismét magára terelje.

Októberben szép-szomorú varázslatokat lehetett fővárosszerte megfigyelni. Nem gigászi kiállításokon, reprezentatív tárlatokon, kultúrpolitikailag fontoskodó eseményeken zajlottak a mágikus szeánszok: ide-oda kellett értük mászkálni. A művészet mellékhelyiségeiben kotyvasztották a bájitalokat.

Francia Intézet Galériája

Szőcs Miklós paliszandert és jávort, ajukadiót és avadirt, mahagónit és vörösfenyőt, gőzölt körtét és primavérát (az vajon mi lehet?) farag és fúr, gyalul és rétegel, csiszol és kelel, hogy bábokat és szobrokat, bútorokat és játékokat, talizmánokat és ereklyéket hozzon létre — saját bevallása szerint —, ugyanis minden érdekli, ami fában kifejezhető, megjeleníthető. Teszi pedig mindezt azért, mert képtelen silányságra csábító vulgár-civilizációnkba, lomhalmaz díszletünkbe, elvacakult körletünkbe belenyugodni. Abba a kulturális vákuumhelyzetbe, amely még a madáchi rémálmot is szétrebbenti, azaz még a széklábfaragás manuális örömétől is megfosztja a mindenkori Michelangelót.

Gyalul is Szőcs olyan széklábat, rétegel is olyan *Gepárd* szobrot, csirizel is olyan marionettegyüttest (egy *Othello*-bábjátékhoz), kelel is férája. Egyszeriben lehetővé lesz a lehetetlen. A véres tragédia hősei bábokká szelídülnek, az amúgy használható mobíliák szakrális méltóságot kapnak, miközben az *Orwell Állatfarmját* idéző torzpofák e helyről üzenik kacsintva: minden másképpen van, mint a közhelyekben.

Budapest Galéria Kiállítóháza

Kalmár János ez idő tájt hegesztett vaslemezek átvarázsolásával foglalkozik. Vigh Tamás egykori hűséges tanítványa, a kétdimenziós plasztikai létezés mániákus firtatója, eljutott a szobrászat egyik lehetséges végpontjáig. Innen csak csoda segítségével repülhet tovább. Kalmár a bűbájt a szobor befestésével éri el, azzal az eljárással, amelyre a műfaj klasszikusai általában csak biggyesztenek. Hideg fémkompozíciói tehát bánatos, meleg színburokba öltöznek: naplementéket idéző sáfrányságákba, mélytengeri emlékeket idéző palackzöldekbe, sóhajnehéz óvörösökbe és búgó éjfélkékekbe. Legsikerültebb bűbájai a tegnapi szentendreieket, egy örökre elsüllyedni látszó értelmiségi kultúrát álmodják vissza. A legeslegsikerültebb pedig ennek a varázslatfélének a főpapjához, mindjárt Paul Kleehez fohászkodik, aki a világot újratanította a lehelet-különbségek érzékelésére, rajzban, árnyalatban egyaránt. Nagyon szép tehát az a rozsdás vassztéle, amely fején büszkén hordozza a fogyó hold melankolikus költői jelét, testén pedig festékpalástot visel az éjszaka mindenféle titkával; boldogságával, baljós érzéssel és persze egy maksszemnyi tudattalannal.

Dorottya utcai Galéria

Heritesz Gábor szép módszerességgel babonázza a beés megtévedt nézőit. Vesz egy banális alakzatot, például egy tankcsapdát. A tankcsapda a maga rozsdás vas állagában a világ legunalmasabb formája, legfeljebb ha ellenszenv felkeltésére alkalmas. A művészi ráolvasásban a harcászati

Szőcs Miklós: Gepárd.

kibontja titkos lehetőségeit. Az eredeti undok formára rá sem lehet ismerni. A krómacél és az ácsolt gerenda, a vörösréz és a gyalult fagerenda replikák csúfot űzhessenek az eredeti médiummal kapcsolatos előítéletekből. És lám, ez a tankcsapda már nem az a tankcsapda, ez már minden, de nem rémes-pocsék, ez már elegáns vagy nyomorult, de luxe vagy ordenáré.

Jól kitalált bűbájjal szórakoztat az iparművészet és szobrászat határán egyensúlyozó Heritesz. Budiajtó parafrázisait, ülőkefedő capriccióit, hulladéknyaláb-variációit nézegetve csak úgy tolulnak a tippek. Mi lenne, ha atomerőműblokkok és határsorompók, kalasnyikovok és villamosszékek modelljeit is hasonló mágiának vetne alá? A végén még szeretnénk őket.

Stúdió Galéria

Beöthy Balázs is rendelkezik varázslójogosítvánnyal. Mint a Hejettes Szomjazók remek vizuális avantgárd bandának a tagja már évekkel korábban kikóstolhatta a koboldgaztett minden örömét. Aktív tettestárs volt ugyanis [illegible] Siralomházának, Grünewald Isenheimi oltárának, Széchenyi döblingi elmegyógyintézetének nevezetes „kutyába lement" átírásánál. Ha valaki, hát ő aztán tudja, hogy mi mindent lehet aranyból csinálni. Mostanában viszont az eljárás fordítottján töpreng. Ha nem is — hm — bélsárból bűvészkedik nemesfémet, de majdnem. Egy csomó szúette deszkából, fél tucat kampósszegből, néhány göngyöleg kerítéssodronyból áll rekvizitje. Elvarázsolt tér, babonázott helyzetbe hozott néző úgy válik ebből, hogy a deszkák ritmikus sugáralakzatba, a kampók megszegett monotóniába (zsidó van a pakliban alapon), a sodronyok szemidegizgató mintázatba helyezkednek.

A művész személyes elbeszélése alapján a manapság látható fiktív rend véletlen balesetnek köszönhető. A múlt héten a deszka-kampó-sodrony együttes még a plafonról csüngött alá és minden másképpen nézett ki. Ám egy jó bűbájos nem esik zavarba, ha az anyag, a plafon gipsze elfárad és ledobja a koncepciót. Átrendezi az elvarázsolt teret. Mert: van másik.

P. Sz. J.

HERITESZ Gábor

HERITESZ Gábor

EX LIBRIS

PAPP ÁGNES KLÁRA

Lászlóffy Aladár: Keleti reneszánsz

Egy recenzióban egy adott könyvről szokás összképet adni, ítéletet alkotni. Lászlóffy Aladár *Keleti reneszánsza* esetében ez az út járhatatlannak látszik. Egyrészt azért lehetetlen, mert ugyan nem gyűjteményes kötetről van szó, mégis a költő különböző korszakaiból tartalmaz verseket. Másrészt azért sem festene hű képet egy ilyen kritika Lászlóffy Aladárról, mert a kötet a román könyvkiadás kanyargós útjain elvesztette saját szerkezetét, és így egyszerű versgyűjtemény lett. Tehát két további lehetőség áll előttünk: a nagy, egész költészetet érintő tendenciákról beszélni vagy egyes versekről.

Arra válaszolni, hogy például *A fák hegyén* című versben miért gurul el Goethe úr kalapja („s a kor szelében ott gurul / a Goethe úr kalapja"). Mi a magyarázata ennek a komoly játékosságnak, hogyan dekódolható a tradícióhoz való kötődésnek az a foka, amelyben helyet kap a humor és a játék is. Miként fordítható le a racionalitás nyelvére a művészetnek, az európai kultúrának és a múló időnek ez a versbéli konstellációja. A válaszadást még nehezebbé teszi, hogy ugyanez a játékosság a mozgatórugója, teszem azt, a rímekkel, visszatérő sorokkal manipuláló *Tangónak*. Hogyan fér össze (mert Lászlóffy Aladárnál összefér) a „szó hatalma" a könnyed, már-már frivol hangnemmel. Ez a játékosság hogyan veszti el frivolitását mondjuk a *Haydn hallgatása közben* című versben, eladdig, hogy a visszatérő sorok és rímek egymásra válaszoló, egymással kiegészülő, beszédesen szimmetrikus szerkezetet hoznak létre.

Indíthatnánk más irányból is ezt a recenziót: milyen gondolatmenetek, milyen kötődések határozzák meg ezt a költészetet? A *kötődés* ki nem mondott kulcsszava Lászlóffy Aladár verseinek: szülőföldhöz, magyarsághoz, Európához csakúgy fűzi, mint az irodalomhoz, művészethez, történelemhez. Ezekben a „tündéri szálakban" összefonódik az erdélyi menni vagy maradni kérdésre adott válasz a személyes elmúlással: „Évül a táj, szeptemberül. / Örökre nem maradok én se, / pedig lelkemben el nem ül / az ittmaradás holdsütése." Éppen az erős ragaszkodás ténye hangsúlyozza ki a minden kötést kioldó *időt*. Az elmúlás azonban nemcsak tematikusan határozza meg a verseket, hanem maga is metaforikussá válik, mint a már idézett „kor szele" vagy a „holnemvolt idők sűrűjében" esetében. Máskor az idő *esővé* képszerűsödik, és a konkrét szituáció lényegül át költői gondolatmenetté: „Igen, én maradok, messze vagyok az / ablakoktól s az álmoktól, elutazó / örökkévalóságok búcsúznak sorra tőlem, / kinn eső zuhog."

Ennek a költészetnek azonban az az igazi rejtélye, hogy hogyan fér össze az ötletdús forma és a gyermeki fantáziával megalkotott képi világ a következetesen végigvitt eszmefuttatásokkal vagy az elmúlás borús gondolatával. Hogyan egyeztethető össze a játékosság a hagyománytisztelettel. Lászlóffy Aladár verslogikája nem racionális következetességből épül fel, hanem asszociatív alapokon nyugszik. A látszólag véletlenszerűen egymásra következő képekhez kapcsolódnak a gondolatmenetek. A nagyobb egységeket a rendszertelennek tűnő szabad asszociáció alakítja ki a visszatérő verssorokkal, képekkel, rímekkel. A tematikusan a hagyomány átélésével indokolható nyelvi játékosságot ily módon támasztja alá a versírás technikája. *(Kriterion, 132 oldal)*

Kertész Imre: Sorstalanság

„Csakhogy akár hátra-, akár előrenézünk, mindkettő hibás szemlélet" — vélekedik *Kertész Imre* főhőse, miután tizennégy éves fejjel megjárta Auschwitzot és Buchenwaldot. Ez a látásmód azonban nemcsak a szereplő gondolatvilágát hatja át, hanem a regény elbeszélésmódját is meghatározza. Az állandó jelenidejűség a fondorlatos sors beláthatatlanságát, vagyis a *sorstalanságot* tükrözi: „Csak most látszik minden késznek, befejezettnek, megmásíthatatlannak, véglegesnek... most, így utólag csupán, ha hátrafelé, a visszájáról nézzük." A *közben* és *utána* kettőssége magában rejti a főhős átalakulásának drámáját a gyanútlanságtól a gyűlölködésig, a szenvtelen stílus ironikussá változását; mindenekelőtt azonban a felelősség kérdését veti fel.

A regény elején a főszereplő a gyermek értetlenséggel vegyes bizakodásával szemléli az egyre sűrűsödő eseményeket az apja munkatáborba vonulásától a maga Auschwitzba érkezéséig. Mind lélektani, mind narrációs szempontból átmeneti típust képvisel: aktív résztvevője, egyszersmind kívülálló tanúja a történelemnek. Ez az ellentmondásosság teremti meg a regény *sorstalan* jelenidejűségét: a lelki változásra csak *utólag* derül fény, *közben* nem létezik más, csak a jelenlévő és a következő pillanat. A lassú, de biztos testi romlás és az érzékelhetetlen lelki leépülés leírásában jelenik meg az erkölcsi felelősség kérdése. Korábban csak a résztvevő objektív leírása, gyanútlansága és a magunk olvasói, utólagos tudása közti ellentmondásban rejlett az ítélet gesztusa. Azonban, ahogy a két pólus távolodik egymástól, úgy telítődik fel a stílus az irónia feszültségével. Ez a morális színezetű kettősség egybecseng a tizennégy éves kamasz lelkivilágában kavargó érzelmekkel. A gyermek szembesülése a felnőtt számára is felfoghatatlan borzalmakkal első ízben a gázkamrák létezésének tudatosulásakor következik be („...ekkortól számíthatom valójában pontos ismereteimet"), ami a gyomorkavaró valóság ellenére is a diákcsíny benyomását kelti a főhősben. Ettől kezdve a regény objektivitása egyre ironikusabbra vált, míg a hazatéréssel, vagyis a *lezárással* ez a szemlélet immár a főszereplő tárgyilagosságát is áthatja, és gyűlöletbe csap át.

Ez a regény nemcsak a narrátor-hős jelenidejű szemlélete, az objektívan ironikus stílus miatt megtévesztő, hanem azért is, mert látszólag statikus képet fest a világról és a középpontban álló gyermekről (ezt tükrözi a szenvtelenség, a nagyon kevéssé emocionális kifejezésmód), valójában azonban fejlődési folyamatot ábrázol. Ez a folyamat a történelem beláthatatlanságát firtatja, és a hős visszafordíthatatlan átalakulását példázza. Viszont az, hogy a mű bildungsroman volta ellepleződik egészen a végkifejletig, szintén jelentéssel telített. A sorsszerűség egy új értelmezésére vezet rá: „...ha sors van, akkor nem lehetséges a szabadság..., ha viszont szabadság van, akkor nincs sors, azazhogy... akkor mi magunk vagyunk a sors — jöttem rá egyszerre, de oly világossággal e pillanatban, mint ez ideig még soha." *(Kertész Imre összegyűjtött művei, Századvég, 210 oldal, 320 forint)*

Kántor Péter: Fönt lomb, lent avar

Kántor Péter kötetéből szinte lehetetlen úgy kiválasztani néhány sort, hogy az jellemző legyen költészetére, egyszersmind az alkotásmódját átható életfelfogásról is valljon. Ez a tény azonban már önmagában sokat elárul. Kántor Péter olyan eszközökkel dolgozik, amelyek nem szimbolikus jelentésükkel, hanem puszta létükkel közölnek valamit, amelyeknek nem önmagukban van költői konnotációjuk, hanem szövegkörnyezetbe helyezve vagy ellentétbe állítva telítődnek értelemmel. Vannak ugyan közvetlen jelentést hordozó, közéleti-politikai versek, ezeknek azonban a műértéket éppen nem az aktualitás adja, hanem az, hogy sikerül-e és mennyire a konkrétat valami költői-általános céljaira felhasználni.

Ha azonban tisztában vagyunk e képalkotásmód gesztusértékűségével, akkor már beszélhetünk ars poeticáról: *„Hiszek* „csigában, / árvacsalánban, / suszterbogárban, / ezerjófűben, // láthatatlan / madár szavában, / harmatcsöppben, / vaddisznókörömben, // pipacsban, / gyöngyvirágban, / falombban, / fagyökérben." Ez a vallomás akkor érthető, ha nem a szavak szimbolikus értelmét keressük, hanem egyrészt igenis *szó szerint* olvassuk a verset, másrészt pedig az egésznek, a természetbe vetett hitnek tulajdonítunk jelentőséget. (Ez az olvasási „recept" Kántor Péter műveire általában is érvényes.) Ennek a hitnek a fontosságára azonban csak az egész kötet ismeretében derül fény: a civilizáció és a természet szembeállítása a modern ember bukolikus szemléletét alapozza meg. Így kerül más megvilágításba az aktualizálás, ha a közéletet és a politikát mint a civilizáció tüneteit fogjuk fel, és metaforaként értelmezzük.

A természet azonban nemcsak a civilizációt ellenpontozza, hanem elveszett ősegységként is értelmeződik, az elidegenedéssel, a modern világ kaotikusságával szemben. Ez az életfelfogás olvasztja egybe a gyermekien naiv stílust a természetmotívumokkal. A költészet, a költői nyelv ezt az elveszett egységet tükrözi Kántor Péternél. Így nyernek értelmet a látszólag túl egyszerű és naiv (esetenként kritikusan álnaiv) megfogalmazások, a megszemélyesítések, a tárgyak élettel telítése, a képek miniatürizálása. Ez a szemlélet teszi lehetővé, hogy Kántor Péter a maga halálversének fő motívumául a *cicát* válassza *(Holdfény-monológ: Az új cicára)*. Ennek a felfogásnak a terméke maga a kötetterv is, ami szintén a költő munkája, és szöveg és kép művészi egységét valósítja meg.

A naivitás költői lelkiismeretként való felhasználása azonban csapdákat is rejteget magában. Ilyen csapda lehet a már említett túlkonkretizálás. Ez esetben a stílus nem áttekinthetőbbé teszi a szóban forgó kérdést, hanem leegyszerűsíti, és ezért csak a már említett, nagyon tág értelemben válik költőivé a szöveg. Úgyszintén veszélye ennek a stílusnak és a nem egy versben, hanem egy egész kötetben, költészetben működő motívumrendszernek, hogy egy-egy műben nem teremtődik meg a belső koherencia, egy-egy vers nem áll meg a maga lábán, csak az egész koncepció világítja meg az értelmét. Ezért fontos, hogy az a meggondoltság, ami ezt a hitvallást jellemzi, az egyes versekben is érvényesüljön. Hiszen a stílus emberközelisége, a természet és civilizáció szembeállítása mögött ott rejlenek a kozmosz és káosz, humanizmus és elidegenedés ellentétpárjai, amelyek huszadik századiasággal itatják át az ősöreg pásztorköltészetet. *(Cserépfalvi, 90 oldal, 249 forint)*

Nagy Olga: Táltos és Pegazus

Nem vagyok híve tartalom és forma erőltetett elkülönítésének, Nagy Olga tanulmánykötete esetében mégis kénytelen vagyok e két sokat vitatott fogalom rokonságát bolygatni. A megírás módját azért feltétlenül szükséges elválasztani a megfogalmazott gondolatoktól, mert a felmerülő (nem csekély számú) probléma szinte kivétel nélkül az előbbi kategória körébe sorolható. A gondok fő forrását az jelenti, hogy Nagy Olga nem tisztázta, milyen közönségnek szánja a könyvét. Az utolsó nagy fejezet kivételével, amely egyes mesék népi interpretációit vizsgálja és szövegváltozatokat vet össze, az egész kötetet az elméletírás kényszere hatja át. Csakhogy (és ezért mondtam kényszert) az elmélet igazi célja ez esetben nem hipotézisek tudományos bizonyítása. Mind a kötet stílusa, mind pedig kérdésfelvetései a didaktikus-népszerű kiadványokra, magyarán a szó legiskolásabb értelmében vett tankönyvekre emlékeztetnek. A két indíték (az elméleti és az ismeretterjesztő) közti ellentmondásból fakadó nehézségeket tetézi a jegyzetek hiánya és az irodalomjegyzék részlegessége.

A könyv didaktikusságának oka nem a megtárgyalt kérdésekben és nem is a válaszokban keresendő, hanem azok tálalási módjában. Nagy Olga a kulcsproblémákat nem a higgadt tudományos értekezés modorában vezeti fel, hanem lelkes kereszteshábort vív nézetei megvédése érdekében. Mivel nem sorakoztat fel pró és kontra tudományos érveket, a gondolatmenet kisiklik a teória vágányáról és a hittérítés irányába döcög tovább. Az a tétel például, hogy népköltészet és műköltészet közösen képviselik az irodalmi teljességet, a népköltészet „egyenjogúsításának" nem tudom ki ellen vívott harcába csap át. Pedig ez a hipotézis mélyreható következtetéseknek ad helyet a mítosz-elbeszélés (a népmese és a szűkebb értelemben vett irodalom közös forrásának) kettéválásáról. Ilyen megállapítás teszem azt a népmesei jelképességnek (ami például a fekete-fehér látásmódban realizálódik) a mitikus hit kiveszéséből való eredeztetése, vagy a mesei és a mitikus hős összehasonlítása, amely a kétféle, túlvilág- és evilágközpontú látásmódra mutat rá.

Nagy Olga valamennyi érve gyakorlatilag két alapgondolat köré csoportosítható: a mitikus szétválását „mély" és „magas" (szóbeli és írott) kultúrára a társadalmi differenciálódásból vezeti le; a mese csodás mivoltát pedig lélektani szükségszerűségként magyarázza. Ez utóbbi érvből bomlik ki a kötet középső része, amelyben a szerző egy irodalmi tipológiát állít össze, aszerint, hogy az egyes korszakokban a „vigasztaló funkció" vagy a „valóságtükröző funkció" kerekedett felül. Eszerint három nagy időszakot különböztet meg: a mese felépítését követő irodalomét, amely a romantikáig terjed, a realizmusét és a világ irracionalitását tükröző abszurdét. Ennek a résznek az igazi tanulsága azonban elsősorban nem a konkrét műelemzésekben rejlik, hanem a mitikus és népmesei örökség felbomlásának leírásában. *(Holnap, 240 oldal, 322 forint)*

Adorján Attila rajza

KOLTAI TAMÁS:

Archaikus mészárszék

Bárdolatlan, nyers iskolajátéknak látszik a rossz életű tudós ifjú és reneszánsz csavargó *Christopher Marlowe II. Edwardja Ruszt József* rendezésében. Különösen a vele egykorú Shakespeare költői világszínházához képest. A tanulatlan színházi ember Shakespeare pazarló szertelenségét ma modernebbnek érezzük a bölcsésztudori komor fenséggel szerkesztett Marlowe-drámáknál. Ez utóbbiaknak a színpadon épp ritkaságértékük ad különleges ízt. A II. Edward vad tirádái, zordon szárnyalású dialógjai, amelyek költőisége erősen különbözik az allegorikus-metaforikus, nyelvi játékokba szublimált shakespeare-i poézistől (s amelyet *Forgách András* a szikláról pattintott kődarabok szikrázó keménységével fordított), visszahelyezhetik jogaiba a nálunk már kihalni látszó, legutóbb a Royal Shakespeare Company Shakespeare-jében látott dikciódrámát.

Ruszt a Károly körúti színházi kuckóban az egykori Egyetemi Színpad hatvanas évekbeli „avantgárdjára" utal vissza az előadással. Nem véletlenül; akkori rendezése szenzációnak számított a teátrumi lapályon. Ma *csak* az évad eddigi legjobbja. Valami, ami közel tud kerülni hozzánk, s nem csupán a könyöktávolságú játék pusztán fizikai intenzitása miatt. Hanem mert egyszerre van diákos iróniája és stiláris fegyelme, egyszerre látszik benne a vérgőzös történelem borzadálya és bohózattá silányított rítusa, egyszerre képes eliszonyodni az általános öldöklés hentesmunka-burleszkjén és megrendülni a hatalmi harcban letaglózott emberáldozaton. Mindebben nem a képszerűen megjelenített allegória játssza a főszerepet, nem a mészárszékké alakított történelmi színpad a legfontosabb, ahol a lordok és peereka húskampóról veszik le és öltik föl henteskötényüket, slaggal locsolják a csempére száradt vért, bárddal csapkodják le a tönkretett fejeket, és a félsertéseket osztályozó láncra függesztik az áldozatot — ez csak része a gunyoros rituálénak —, a lényeg inkább az emberi viselkedésformák ugyancsak ritualizált megjelenítése.

Mindenekelőtt *Gálffi László* II. Edwardja, aki mintha nem is a reneszánszból, hanem a gótikából lépne elő, szoborszerű, mozdulatlan arcával, tartásának nyugodt, leegyszerűsített pózaival, gesztusainak takarékosságával.

Ebből az archaikus alakból, ellentétben a lélektani realizmus szabályaival, váratlanul, ösztönszerűen, irracionálisan törnek föl a szenvedélyek és a bizonytalanságok, elsősorban a fiú-kegyence iránti homoszexuális rajongás, amely emberi-királyi habitusának, uralkodáshoz való viszonyának alapvető meghatározója. Gálffi a régi táblaképek egyszerű festőiségével tud kívül-belül átjárható jellemet formázni, játéka merő stilizáció és érzékenység. Az alak egységének megteremtésében, egészen a megaláztatás legvégső fokozatáig, a lecsupaszított, inzultált test látványáig hatalmas szerepe van *Schäffer Judit* ruháinak, amelyek az archaikus egyszerűséghez és a modern csoportszínházi jelzésekhez — a történelmi aurához és a mészárszékhez — megtalálják a szerencsés ötvözetet.

A szereplők a történelmi húsdaráló részei; a masszából lépnek ki, és vissza is olvadnak ugyanoda, amikor haláluk után új szerepben reinkarnálódnak. Így lesz a régi hóhérból új áldozat és a régi áldozatból új hóhér, ahogy azt az életből is tudjuk. Föltűnik a főiskolás *Horváth Virgil* a pimaszul egykedvű, lustán vigyorgó fiúszerető, Gaveston szerepében, *Dunai Tamás* az érsekek és hóhérok széles skáláján, Egri Márta mint női megaláztatásában fáradhatatlan pálfordulásaival tüntető királyné, *Kránitz Lajos* mint bamba főúri hentes, *Rátóti Zoltán* mint a méltóság látszatát fönntartó nemesi rang. Háttérben, a tenyérnyi színpadon a historikus vágóhíd, elöl, a közönség közé nyúló keskeny földnyelven az archaikus királydráma szereplői, amint számunkra igen ismerősen tartják ki kegyenceiket, pártoskodnak, nyüglődnek a hatalomért, kaszabolják egymást, és változtatják véleményüket pillanatnyi érdekeiknek megfelelően. Piszkos kis öldöklések, a nyamvadt középszer történelmi közszerepben — így mutatja a valóság arcát a Budapesti Kamaraszínházban doktor Christopher Marlowe, hentes és mészáros.

CZERNY RÓBERT:

Ady hava

Sárgából szürkébe vált most az ősz
s november legelső éjjelén,
mikor a határban varjú a csősz,
sírokat mozgat a gyertyafény.

Köd takarja minden mosolygásunk,
belénk mászik a mogorvaság,
szó a szóra indulattal hág...
de messze vagy még szép Karácsonyunk!

Kamrákba költözött rég, aki rág,
s eltett befőttekbe bújt nyarunk;
az örök csendbe beolvadunk,
ha eljő a téli Magyarország.

Kísértesz: hűtlenül a hűs földhöz,
verseiddel vissza-visszajössz
átgázolva agyunk szűk velején,
mégis-makacs halottak élén...

FRANK JÁNOS:

Képzőművészet

Enjambement

Heritesz Gábort az absztrakt geometriából fakadó Minimal Art plasztika magyar mesterének tartják, alighanem ő maga is szívesen veszi ezt a skatulyát (hiszen a doboz is mértani test), pályakezdése óta hűséges az egyeneshez, háromszöghöz, négyszögekhez, kockákhoz (kivéve, amikor nem). A fenti irányzat minden alakzatot, hangsúlyt redukál, Heritesz is (akár az életben) formájában is szűkszavú, mialatt szép csendben felgazdagítja objektjeit egyúttal. A Minimal gyári, szűz idomvasakkal, fűrészelt gerendákkal dolgozik, ennek a szobrásznak azonban nem kell a késztermék, ő mindent saját maga csinál fából, papírból, fémekből, ért is az anyagokhoz, szereti is őket (és tagadja a kézi megmunkálás tagadását). A nagy könyv szerint a minimalizmus kedveli a szériák, sorozatok tervezését, építését, Heritesz Gábor egyik legutolsó híve ennek a műnemnek, csakhogy az ő sorozataiban előkelő helyet kapott a geg is, ami egyáltalán nincs benne a nagy könyvben. A fenti, hatvanas években indult irányzat magatartásában elsődleges a szenvtelenség, akár a Heriteszé is, azonban ő ebbe az *impassibilité*-be az indulatát, érzékenységét csomagolja. Lázadás volt az illuzionizmus ellen a Minimal: ez a szobrász éppenséggel megcsalja az érzékeinket, talán valamennyi munkáján. Ez viszont egybevág eredendő konceptuális hajlamával.

A Király utcai *Art Eve* galériabeli kiállításán jókora, fordított csonkagúla alakú, összerótt virágosláda fogad, csak éppen dupla falú, aranyló sárgaréz lemezből van, magán viseli a deszka összes tulajdonságát. A művész pszeudó-sorozatainak annak idején kiinduló darabja volt egy valódi budiajtó, amelyet sikerült megmentenie; azóta többszörözi a falusi nyílászárókat, például üstfedőt, vagy most egy aknafedelet. Ennek a variációit akasztotta a galéria falára. Mind egyforma, csak az anyagaik mások: nemesfa-vörösréz, korhadt fa-rozsdás vas, gyalult fa-krómacél, fa-sárgaréz. A Sarkok sorának négy egyforma kockája rozsdás vasból, sárgarézből, krómacélból, illetve vörösrézből (lemezekből) épült. Csak a bal felső sarkaikon, a csücskökben foglalja össze az oda illesztett, apró sárgaréz háromszögek ismétlése ezt a szériát.

Ugyancsak négy egyenlő oldalú (és 18 centiméter élű) hasáb sorakozik a fenti *Sarkok* című együttes mellett. Ám az utóbbi kockák lapjai már osztottak: a sárgaréz darab egy hat centiméteres rozsdás vaslemez illesztéssel kezdődik, a következő vörösréz kockán öt centi még a sárgarézből, utána a krómacél test már csak négy centit örökölt a sárgarézből, végül három centi krómacél vezeti be az utolsót, a rozsdás lemez kockát. Tehát mindegyik fém elfoglal ugyan egy tizennyolcszor tizennyolc centiméteres felületet (sőt hatszor), csak két külön kockán szerepelve. Minden fém tehát gyarmatosít a szomszéd testen. Kicsit nehézkes, tankönyvszagú a leírásom ennek a gyönyörű, precíz objektcsoportnak a logikus rendszeréről. Pedig — ha előttünk van — nem komplikált dolog ez, voltaképpen Heritesz fölfedezte a térbeli, vizuális *enjambement*-t. Darabjainak különböző fémanyagai úgy folytatódnak a mellettük lévőn, mint amikor a költészetben a gondolat, a mondat átgázol, átlép a következő verssorba, versszakba. De még folytatom. Oldalról is rálesve erre a padlóplasztikára, megláttam, hogy a szobrász csak — fekvő prizma vagy nyeregtető alakú — félkockákat szerelt a talapzatra, úgy tett, mint amikor félbevágott eprekkel díszítik a tortát. Csakhogy az ő fél kockái híven tükröződnek a fényesre polírozott, ferde síkú talplemezben, a geometriai testek teljességének illúziójával. Az eretnek minimalista Heritesz megint becsapta a szemünket.

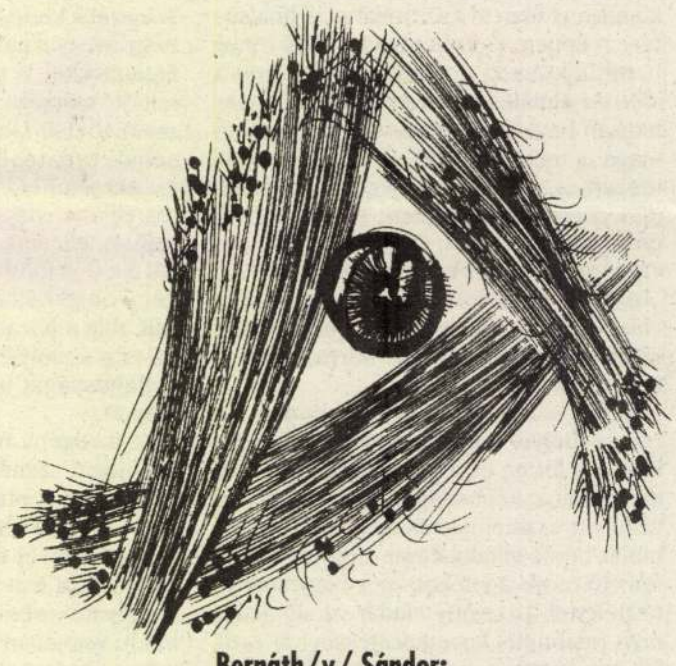

Bernáth/y/ Sándor:
BÚZAÖZEM GABONAKÖR

Heritesz Gábor

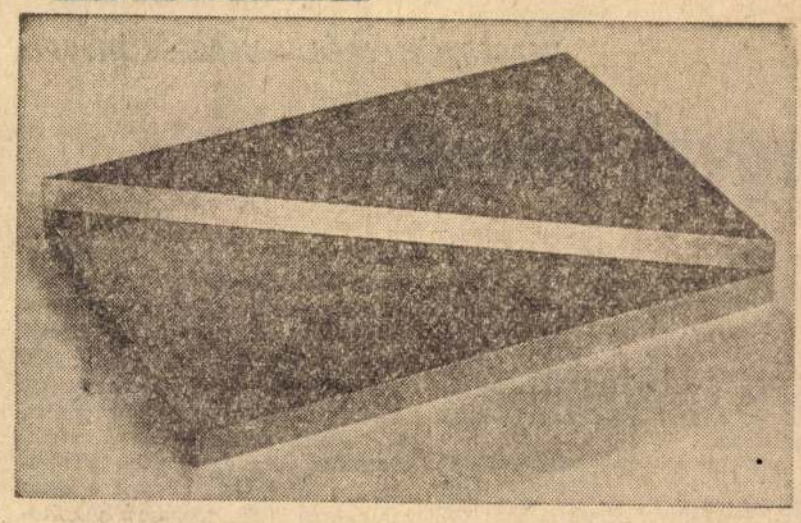

Heritesz Gábor: Rába R–12 (hőálló acél)

Mesterek nélkül?

Heritesz Gábor szobrászművészre az amatőr skatulyában találtam rá. Engem sohasem zavart ez a jelző, most az amatőr művészek SZOT-ban rendezett tanácskozása után mégis bátrabban írom le. Meghallgattam a tanácskozásról készített rádióriportot, olvastam a sajtóbeszámolót. Bátorságomat csak fokozza, hogy a profi művészekről szóló kritikáknak is szorgalmas olvasója vagyok. Heritesz 1970-ben állított ki először a *Fővárosi Művelődési Házban*. Azóta is rendszeres, aktív kiállító; két önálló tárlata volt már. Az egyik a *Központi Fizikai Kutató Intézetben*, 1977-ben, a másik rövidesen nyílik a *Jósa András Múzeumban, Nyíregyházán.*

— *Már az általános iskolában mintáztam, s már akkor jobban szerettem a plasztikát, mint a rajzolást. Nyomdász lettem, betűszedő, apám is nyomdász, a feleségem is. Tíz évig az Egyetemi Nyomdában dolgoztam. Amikor nyomdaipari tanuló voltam, megtanultam a linóleum- meg az ólommetszés technikáját: kevesellтem. 1964-ben beiratkoztam a Dési Huber iskolába, Laborcz Ferenc tanítványa lettem, a műtermébe is jártam, dolgoztam mellette, egészen a haláláig, 1971-ig. Én örököltem a faszobrászfelszerelését. Volt mesterem tehát, ha autodidakta vagyok is. Még Laborcz adta a kezembe a Művészetet, a Csiky Tiborról szóló cikkel. Fölfigyeltem rá, nemcsak azért, mert Csiky akkoriban faszobrász volt még, és én is nagyon szerettem a fát. Többször volt módom rá, hogy a Népművelési Intézet nyári művésztelepein dolgozzam. 1969-ben Pakson, 1971-ben Dunaföldváron. Azóta is tiszteletbeli Tolna megyei vagyok. Bonyhádon Tóth József kollégám tanított meg a fémek megmunkálására; szívesen váltottam át a faszobrászatból a fémre. 1976-ban emlékezetes volt számomra a Tokaji Művésztelep; Csiky Tibort osztották be hozzánk tanárnak. Nem kerestem mestert, sohasem akartam senkire se ráakaszkodni. Mégis Laborcz mellett Csikyt vallom tanáromnak. Nem mintha iskolásan tanított volna bármikor is. Ez a stúdium inkább beszélgetések láncolata volt, sok erős kritikát is kaptam. Egyszer azt mondta Csiky, túl mereven fogom meg a látványt, azóta megértettem: át kell alakítanom benyomásaimat, hogy jobban absztraháljak. A műalkotás belső problémáit tanultam meg tőle. Nem mondom, számtalan technikai fogást is megmutatott.*

— Ő kategorikusan a tanítványaként emleget mindig; manapság már ritka az ilyen mester-növendék viszony, főiskola után, például.

— *Kapcsolatunk azóta is tart. 1976-ban, a Tokaji Művésztelepen Csiky közreműködésével építettem a háromméteresnél is magasabb, tizenhat négyzetméter alapterületű — eddig legnagyobb méretű — plasztikámat, fából.*

Tavaly láttam először Heritesz-munkákat a Fiatal Művészek Klubja Népköztársaság úti termében. A *Csóplasztikáját* (annak idején reprodukálta az ÉS) ipari termékből, csődarabokból forrasztotta össze a szobrász, s ezeknek az „orgonasípoknak" a geometriájából állt össze ez a szűkszavú, de éppen ezért annyira hatásos mű. Talán visszaütött Heriteszben a nyomdász, amikor fehér papírlapokból komponálta meg meg az *Elmozdulást*. Úgy feküdtek ezek a lapok a kiállítási posztamentumom, mint a kiteregetett kártyacsomag. Remek arányaikkal, teljes egyensúlyban.

Az említett két darab anyaga az acél és a papír: két véglet. Technikában, anyagukban különben is rendkívül változatosak a Heritesz-művek, könnyen írja át a gondolatait egyik matériából a másikba, dolgozik sárgarézzel, acéllal, bronzzal, nemes fákkal, sőt olyan „talált tárggyal" is, mint a soklyukú tégla törmelékdarabja. Mondom, ezerféle plasztikáinak alapanyaga, eljárása, Konstans viszont a mondanivalója, s — egyre inkább — a kézjegye. Heritesz megérti az anyagokat, s megérzi természetüket: hatalma van fölöttük.

A tipográfia művészet is, Heriteszt — korábbi művein — elragadta a nyomda romantikája, ez a szellem átszivárgott plasztikáiba. És ez ellen küzd most a legerélyesebben. A konstruktivitásra, a jeges geometriára esküszik, igyekszik legyűrni eredendően lírai alkatát. Ez a törekvése helyes. Még jobb azonban, hogy azért teljes egészében sohasem sikerül neki alanyiságát kikapcsolni, hiszen akkor munkái csak iskolapéldák maradtak volna. A művész nem lúgozhatja ki saját egyéniségét a művéből.

Heritesz művészeti eszményeihez tévedhetetlenül pontos fogalmazásra van szükség. Érzékenység és — ha kell — szenvedélytelenség. Esetleg egyidejűleg mindkettő. Ez a szobrász gondolatainak árnyalatnyi jelentésváltozását is észleli, s ezt ha csak mikrométernyi eltéréssel — mindig úgy, ahogyan kell — érzékeltetni is tudja.

— Kerek évtizede vagy kiállító művész. Milyen tanulságokat vontál le eddigi munkádból, hogyan haladsz tovább?

— *A véletlen vezetett rá valami újra. Meglátogattam egy számítástechnikai központot, és végigkísérhettem egy teljes folyamatot az információ betáplálásától a végkifejletig, a kívánt információ kiválasztásának lehetőségéig. A betáplálás után a feldolgozás négyütemű, én is szeretem a dolgokat négyes tagoltságban felfogni. Egyre több rokonságot találok a számítástechnika tudománya és az én művészeti alkotófolyamatom között. Jeleket hozok létre, amikben a gondolat és az alaptárgy meghatározza a mű végső formáját. Plasztikai sorozataimban egy pontról, egy szerkezeten át eljutok egy másik pontig. Ez máris lehetősége annak, hogy bármely pontig eljussak. Az én munkámban is — mint a számítástechnikában — szükséges a menetközbeni ellenőrzés. Ilyenkor még szabadon módosíthatok rajta, hogy a negyedik fázisnál aztán megkapjam a kívánt eredményt. Tudom, ez bonyolultan hangzik, a kész szoborműveim mindenesetre egyszerűbbek lesznek: a néző a műre kíváncsi, s nem az alkotófolyamat részletezésére.*

— Én is kíváncsian várom új sorozataidat.

Frank János

ÉLET ÉS IRODALOM Bp. 1980 12 febr. 9.

árgyak jelentése

ez Vészire is jellemző —, ha a lírai teremtés eszközei terén, például a képalkotásban, a jelképteremtés módjában és a vers egész felépítés-rendjében a költő kerüli a szokatlant vagy az eredetieskedőt. Ha egy kialakult verskultúrán belül ír, s lírai célja a megfontolt szolídság.

A szavaknak ez a nem is tudom, hogy nevezzem milyensége (hitele? több irányú érzelmi telítettsége? megnövelt felidéző készsége?) éppen ilyen esetben válik perdöntővé. „*Valami ezután megváltozik*" — észleli maga Vészi a kötet egyik kiemelkedő versében — „*más lesz a minőség*". De ő a folyamatot nem a szavak gazdagodása, nem a költészet teljesedése, hanem az élet felől nézi, nem a kifejezés, hanem a tapasztalás felől, azért is adja *A lefokozás részletei* címet a versnek. A negatív élettani okról (az öregedésről) beszél és nem a pozitív költői következményről. Bár ez se egészen biztos. Mert igaz, hogy a vers azzal indul (minden mozdulatában milyen tömören, tartalmasan): „*Valami ezután megváltozik — Dühkitörése örömnek — éle a késnek... — szájban az íz — kézben a kéz*", de a verszárás már a költőre is utal: „*Folyik a nyilvános lefokozás — képzelt csillagait letépik egymásután — se győzelem se vereség — ott marad csupaszon üres tenyérrel — Nem lesznek titkai többé.*"

Ezt az értelmezést, a csupasz tenyér őszinteségét nyomatékolja az egész kötet, melynek, persze, számba lehet venni — kritikákban így szokás — a sikeres és szép verseit. De talán többre jutunk, ha ehelyett keletkezésük kulcsát kutatjuk, felszökkenésük lírai talaját vesszük szemügyre. Vészi a visszatekintő ember érzékeny, kifényesedett recehártyájával szemléli a világot, mintha minden, amit észrevesz, máris a múltba kerülne, „életrajzi" volna, „rajta a leltári szám". Így mutatja fel „tárgyait", amelyek nem általában vett lírai tárgyak — ahogy a költészetről beszélve a szót anyai csészét, dédanyja terítőjét, a tömzsi tölgyfazsámolyt (melyen üldögélve feje búbjával valaha elérte a holdat), az ónfoglalatú tükröt (az egyetlen, ami megmaradt), fiúkorának kisfűrészét, csavarhúzóját, kvarc-csillogású csiszolókorongját, a kétszer edzett kékacél vésőt, amely az anyai arcot rézbe örökítette. Az elkallódott tárgyak e tágas múzeuma után, melyben a költőtárs és példakép József Attila dedikált, dohánybarna Medvetánc kötete is méltó tárlóban áll, kitágul ez a személyes számbavétel, s helyet kap benne ifjúsága Akácfa utcája, melyben „soşe volt-vala akácfa", a tanonciskola kerámiatéglás. Nyár utcai épülete, a Széna téri esküvő, a MÁV marhavagon (nyolcvanad magával), szétbomlott régi közösségek, egy nemzedék retináján ma is szépnek maradt tegnapi nők, és így tovább, egészen a ma tárgyaiig, egy Horváth-kerti forsythiáig például, amelyre Vészi szintén *visszanéz*.

Ez a leltározás lehetne érzelmes is. Ahogyan lehetne indulatos is, kétségbeesett. Csakhogy Vészi Endre sem nem ilyen, sem nem olyan. A tárgyak szeretete, a hozzájuk fűződő erős érzelmi kapcsolat, melybe az egykori kézműves anyag-becsülése is belejátszik, Vésziben a tárgyilagosság szeretetével párosul. Leltározása visszafogott; nem hivatalnokként elidegenedett, de nem is elérzékenyült. Mint vers-eszménye kialakításában, itt is jellemzi a szolíd pontosság. Annyit mond, ami még biztos, ellenőrizhető, „rálapátolástól" mentes. Inkább kevesebbet, mint többet. Inkább lefelé licitál, mint felfelé. De mert szavaival történt valami, mert érzelmi aurájukban kiteltek: visszafogottságának nemcsak hitele, hanem hatékony érzelmi háttere, mélysége van.

A Farsangi király az önmagukon túlmutató tárgyak révén egy életút múzeuma. Vers-tárlóiból egy férfi arca néz vissza ránk — „*az a villanat mely reményeivel elmond-*

---

mi." Illyés Gyula az *Új Írás*nak adott nyilatkozatában, könyvszeretetéről szólván, nemrég ezt mondta: „Szeretem a szép könyvet, de fontosabb, hogy az írás az agyat is működtesse, ne csak a szemet, a tapintó ujjat".

Íme, hogy rímel a külső megteremtő könyvművész véleménye a belsőt, a tartalmat létrehozó művészével. És mégis: mióta a pergamentekercset először hajtották négyszögletűre, fűzték össze és tették két fatábla közé, mióta — még a könyvnyomtatás előttről — megszületett a kódex, a könyv őse, élt a vágy az alkotókban, hogy a szemnek is tetszetőssé formálják a művet. Persze, Petőfi művei is, plebejus módon szívesen elterültek a vásári ponyván, krajcáros kiállítású füzetek, de amióta könyvkiadás van, írókban és olvasókban nő az igény: a jó könyv legyen szép is. És ezért álltak csatasorba a tipográfusok, a könyvművészek.

Tevan Andor különös típusa volt a könyvművésznek: egyesíteni tudta magában a könyvkészítőt a kiadóval. Munkássága, mely a kor megszabta korlátok miatt időnkint eklektikus és végül is fájdalmasan csonka, mégiscsak életművet teremtett. Tevan Andor egyik gyöngéd és áldozatos világra segítője, egyszersmind dajkája, ápolója kora irodalmának. Az általa megindított Tevan Könyvtár olcsó sorozat volt, de egyrészt rangos írók gyülekezőhelye (s ez a kiadó Tevan ízlését dicséri), másrészt nem hivalgó, ám olcsósága ellenére is tipográfiailag ízléses sorozat (s ez a könyvművész igényességéről vall). Tevan mint kiadó, szervező is volt: kötethez segített olyan költőt, mint Juhász Gyula, s másokat is, akik az önadminisztrálásban igen ügyefogyottnak mutatkoztak. Aligha túlzás Baróti—Szántó könyvének címe: *Költők barátja*. Ehhez hozzátennék egy másik címet, melyet Kárpáti Aurél idézett, amikor *A könyv évezredes útja*, Tevan *posztumusz* könyve megjelenése alkalmából, 1956 nyarán Misztótfalusi Kis Miklós késői utódát — a XVI.—XVII. századi németalföldi klaszszikus elzevírek megteremtője nyomán — a *békéscsabai Elzevír*-nek nevezte.

●

A könyvnyomtató mesterről emlékezvén, egyik régi munkatársa, Kiss Gábor kéziszedő fölveti: vajon miért viseli a volt Tevan nyomda má a Kner nevet? „Ország-világ ismerte őket évtizedeken át: a Kner nyomdát — Gyomán, a Tevan nyomdát — Békéscsabán. Ma van Kner Nyomda Gyomán, Kner Nyomda Békéscsabán, Tevan Nyomda pedig nincs sehol..."

Ezt valóban nem lehet érteni. Aminthogy azt sem, hogy Tevan Andor 1925. május 30-án levelet írt Krúdy Gyulának, s közli vele, hogy kétévi szünet után újra megindítja a könyvkiadást, s a *Tegnapok ködlovagjai*-val szeretné kezdeni. Oly tökéletes és mesterien kiállított könyvet ígér, amilyet „a pesti kiadók legjobb igyekezetük mellett se tudnának produkálni". Csak azt kéri, hogy Krúdy lehetőleg ne támasszon nagy anyagi igényeket. S mintegy mentegetőzve megjegyzi: „A könyv megjelentetését természetesen csak őszre gondolom: remélem, Ön se akarja a kánikulában kiadatni." Tehát május 30-án közli, hogy „természetesen" csak ősszel jelenik meg a könyv. De nem a következő év őszén. Ezt valóban nem lehet érteni.

Imre György

Heritesz Gábor 2) Folytatás.

Heritesz Gábor

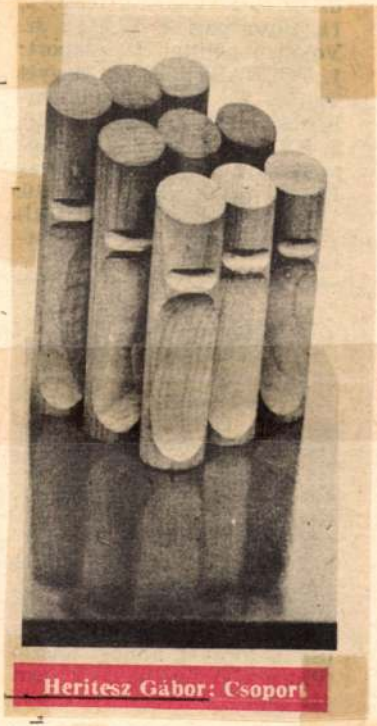

Heritesz Gábor: Csoport

Tolna Megyei Népújság, 1974. márc. 3.

Heviteru Gábor, szobrász 1.) Folytatás.

vfé: a KISZ képzőművészeti ösztöndíjasai
Tolna Megyei Népújság, 1977. márc. 3.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726
Heritesz Gábor
NÉPSZAVA
1972 MÁR. 5

Örökség

— *Miért kezdett fafaragással foglalkozni?*

— *Szerencsés véletlen, vagy talán a sors ujjmutatása, hogy kamaszkorom végén találkoztam Laborcz Ferenccel, aki tanítványául fogadott. Meg kell mondanom, nem csak a fafaragás terén, hanem az élet sok más témájában is bölcs, mesteri útmutatást kaptam tőle. Nagyon sokat jelentett számomra az ő értő szava. Mondhatom, megszabta az életem további folyását.*

— *Hogyan egyezteti össze munkájával a fafaragást?*

— *Nagyon nehezen. A MÉH Kiállításrendező Iroda nyomdájában dolgozom, és ez a munka teljes embert, megfeszített figyelmet követel. Amikor hazamegyek, előveszem a vésőket, ha még van hozzá erőm. Mégis csinálom. Nemcsak azért, mert megszerettem a fafaragást, hanem azért is, mert úgy érzem, hogy a mesterem által rámhagyott szerszámok, gondolatok, formavilág segítségével az ő művészi örökét teljesíthetem.*

— *Az itt látható szobra a Terhes anya címet viseli. Mit tudna szóban hozzátenni ehhez a látványhoz?*

— *Azt hiszem, lényeges pluszt a szavak nem tudnak adni. Nem vagyok a szavak embere. Ez a szobor, ha a konkrét jelentését nézzük, azt hiszem, semmi magyarázatra sem szorul. A fával és vésővel elmondtam mindent. Úgy érzem, hogy a folyamatos születés gondolata ezt a megfogalmazást kívánja.*

Heritesz Gábor, a 26 éves nyomdász féltő gonddal, művészi alázattal faragja faszobrait. Számára a művészi időtöltésen kívül sokkal többet: mestere útmutatásainak követését jelenti ez a sok figyelmet, fáradságot és időt követelő munka.

(knl)

)LLYWOOD

yik legnagyobb film-
ára, a Paramount cég
jtóképviselője bejelen-
te: ismét megfilmesítik
S. Fitzgerald világhírű
regényét, *A nagy Gats-
t.* (A regényből 1926-
n és 1949-ben is készí-
tek filmet.) Az új ver-
főszerepét *Ali McCroy*
ssza.

RRANDOV-STÚDIÓ,
ÁGA

rsó egyik legnépsze-
bb színésze *Leon Niem-
yk* és a keletnémet
lhelm Koch-Hooge
ssza a főszerepet a
cke című új csehszlo-
k filmben. A különös
ténet hőse egy német
rmazású professzor,
a nácik elől Svájcba
igrált. A filmet *Dusan
ein* rendezi.

RIZS

ncia—svéd koproduk-
ban készül *Jerry Le-
s* rendezésében és fő-
replésével *A nap, ami-
a bohóc sírt* című
n. Lewis partnere:

do Bertolucci
ban tartózkodik
a napokban. It
Az utolsó tan
filmjét *Marlon*
a főszerepben.

MAFILM-STÚDI
BUDAPEST

Már forgatják *B
ter* új filmjét, a
*úr szorongásait,
Péter* ötlete nyc
mai tárgyú,
hangvételű játék
két kispolgár tü
és bukása.

Ugyancsak mai témával — két fiatalember útkeresésével — foglalkozik *Gábor Pál* is. *Az utazás Jakabbal* forgatókönyvét *Császár István* írta a rendező társágában. A két főszereplő *Huszti Péter* és *Ion Bog* bukaresti színész.

Hamarosan műterembe „vonul" *Elek Judit* is. Második játékfilmje — a *Martinovics* — a magyar jakobinusok eredeti peranyagának felhasználásával készül. (G. L.)

a vallat, röpszóval közölte, hogy neki a fűtéshez semmi köze, ne bántsuk őt, s tovatűnt. Ekkor a didergő utasok egyike, egy deresedő katonatiszt, öntevékenyen felállt, arcát átrajzolta a kíváncsiság és felfedező derű, elindult jobbra, a szomszéd kocsi felé, hátha abban fűtenek? Csakhamar felállt egy másik kísérletező lélek, aki bal felé tágított hasonló szándékkal. Pár perc múlva mindketten egyszerre tértek vissza, újra sértődött arcvonásokkal visszasüllyedtek hideg zsöly-

tag, akar a Kelet
pölygő áradatot
az aluljáró. Ti
fok, hajtogatja
csivezető, még
nem fagyott me
mint a másik ko
val, indulhatunk.
dultunk a holdf
reggeli városba,
emitt alacsony
színű, régi házak
dődik, s minde
hallgatag, mint
avar s amott a g
fasor. Megannyi
rázik rejtve a fa
fejlesztődnek az
rügyek titokban
búva, valami jel
erős életnek, ne

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1979 JUL 14

Heritesz Gábor

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

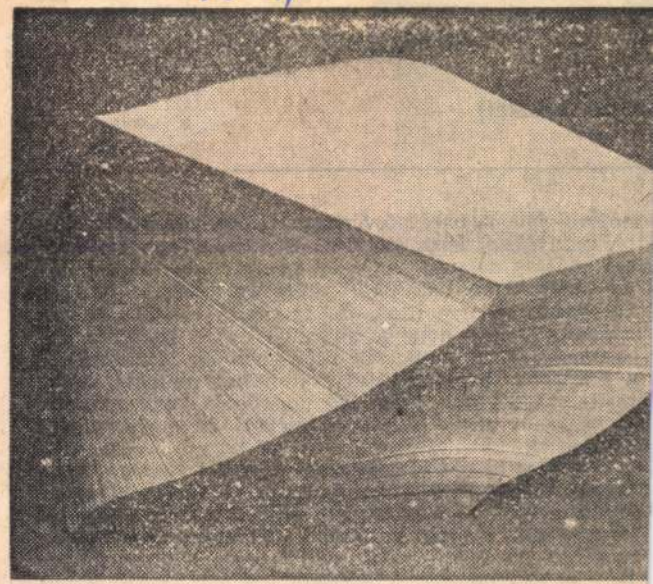

Heritesz Gábor: Elmozdulás

et)

A barátn
ka lány, E
nemrég. A segéd nem értette, hogy lehet
ven barátnője. Erzsébet szeplős volt és
orra fitos, a tekintete tompa. Iharos
ár, hogy a széplányok suta barátnőt vá-
gy mellettük még szebbnek látsszanak, s
bár tisztában voltak helyzetükkel, bele-
logba, mert úgy gondolták, hogy a másik
nekik is jut. Erzsébet nevetgélt, ahogy

– mondta Iharos. A segéd köszöntötte a
gesett a bemutatkozás. A főtéri eszpresz-
. Iharos rendelt, vitte a primet, a lányok
a segéd hallgatott. Mit mondjon? Hogyan
első mondatot már megfogalmazta magá-
ak venni feleségül. De aztán? Mit mond
miért akarja? Mondja el, mit érzett
mul követte napokon át? Nem is tudja,

Heritesz Gábor

Kocka

Heritesz Gábor és Tóth József
Pécs / Ifjúsági Ház

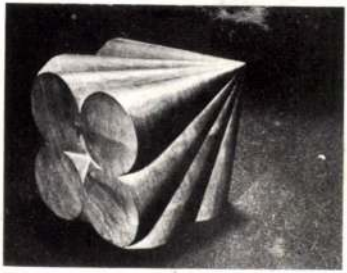

Heritesz Gábor: Kocka, diófa, 10 cm, 1977 (fotó Gabos)

------:Kiállitások
Művészet,1979.február/47.oldal.

Heritesz Gábor

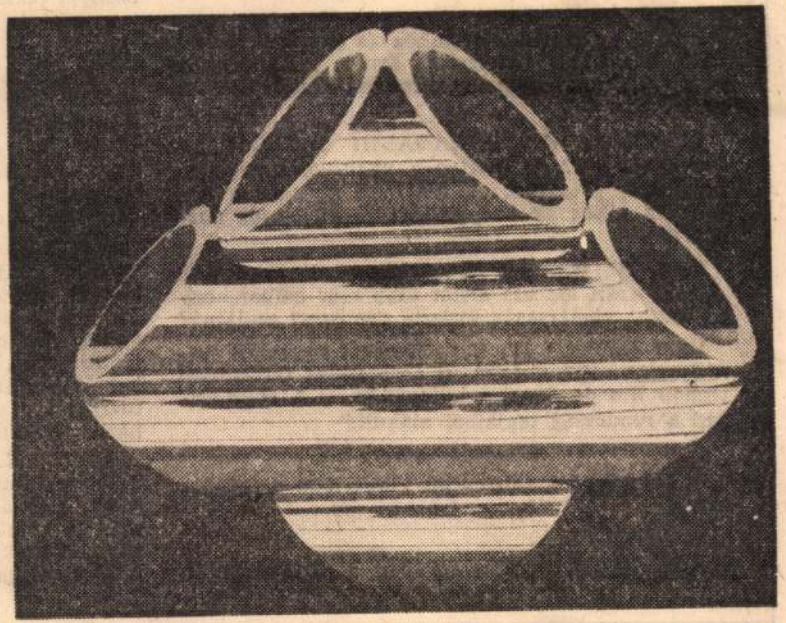

Heritesz Gábor: Csőplasztika

Élet és Irodalom, Bp. 1979. ápr. 28.
XXIII. évf. 17. sz. 4. lap.

1979. ÁPRILIS 28.

lőjét állítják bíróság elé.

vényszékekről."

MAGYAR NEMZET, IV. 18.: „Teleghani ajatollah... az önkényuralomhoz és despotizmushoz való visszatérés veszélyétől óvott... Leszögezte: nem családtagjainak meghurcolása késztette őt az eltűnésre".

MERCIER: A FORRADALMI PÁRIZS: „A Forradalom Terén csattog a nyaktiló, s egyetlen hang sem tiltakozik... Valóban ugyanez a nép csinálta július tizennegyedikét és augusztus tizedikét?"

DPA, IV. 17.: Ali Ashgar Dzsavadi iráni író: „Vajon azért áldozta életét több ezer ember, hogy az iszlám köztársaság fasiszta rendszert szüljön?"

ESTI HÍRLAP, IV. 12.: „Tizenkét agyonlőtt személyre, a Halálbrigád új áldozataira bukkantak tegnap Rio de Janeiro környékén... A Halálbrigád a rendőrség tagjaiból alakult."

Akasztófahumor:

— Könyörgöm, rejtsen el. Vérdíj van a fejemre tűzve!

— Mennyi?

AFP. IV. 17.: „Nicaraguában a kormányerők

tanokat."

AL
nté
tósz
sőséges politikai csopo

MERCIER: A FOR
„De már az a fájdalm
is elszántan lépnek a
két gyilkos fiatal lány
a guillotine alá, mint
lós nótákat dúdolva...
fogtak mostanában..
megérett az újraöntés
csípősebb szabályok ke

MAGYAR HÍRLAP,
városka rendőrségén a
kantak egy teljesen leg
17 nappal korábban b
személygépkocsinak, a
idézett elő... A rendő
ket és őt zárta be...
foglyáról... Az étlen-s
házba szállították."

FRANZ KAFKA: A
hatalmas vagyok. Pedi
rangú ajtónálló vagyok
masnál hatalmasabb a
harmadiknak a puszta
még én magam sem."

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 347-743, 340-726
1978 JÚL 8

ÉLET ÉS IRODALOM

Heritesz Gábor

1021

Heritesz Gábor: Kúpok

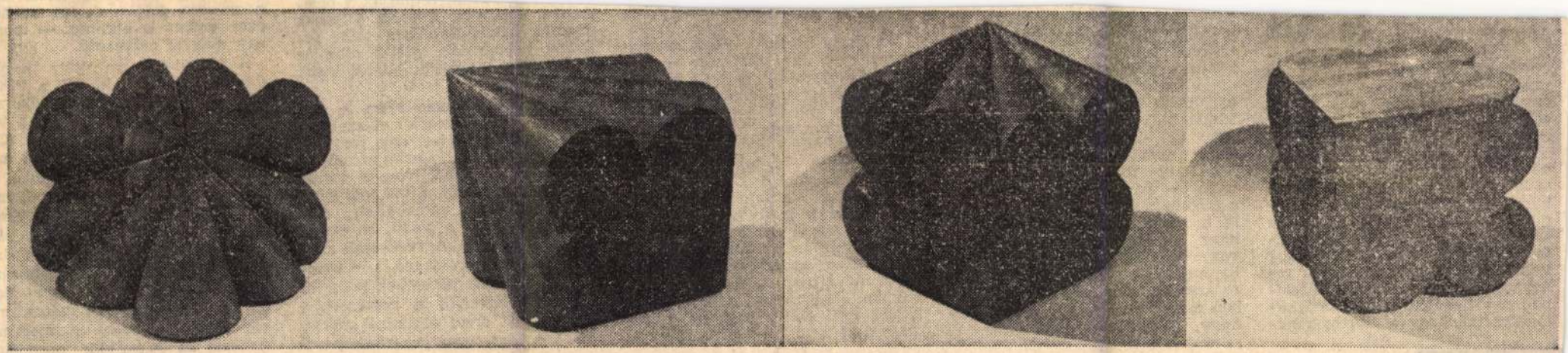

gyar történelemmel foglalkozott, és a két világháború között, esetleg a második alatt a közép-európai fejlődés kérdéseit Trianon magyar sérelmei szempontjából feszegette. A kisantantnak volt jó sajtója Angliában — Macartney csak Magyarországon volt szívesen látott vendég, itt adtak a szavára, itt ünnepelték a magyar társadalmi és politikai élet vezető körei. Otthon a háború alatt mindig megkérdezték véleményét, de sohasem hallgatták meg. A külügyminisztériumban a cseh lobby volt a befolyásos és a magyar rokonszenvű tudós állásfoglalásaiban nem lehetett mindig megkülönböztetni, hogy a Horthy-rend-

tíz—tizenöt fokot is zuhant a hőmérséklet, s ez nem tesz jót a szívnek. Sokan és sokszor panaszkodtunk pillanatnyi szédülésekre, múló rosszullétekre, ezek azonban körülbelül egy hét után elmúltak. Megszoktuk a változékony klímát, vagy az időjárás vált egyenletesebbé, nem tudnám megmondani. Szombaton még — az első szombaton — hóviharban másztunk a tajgában. Tenyerünkkel söpörtük le a havat a nyírfák oldaláról, hogy lehánthassuk a levélírásra vagy vers-skribálásra egyaránt alkalmas fehér kérget. Pár nap múlva szerdán, már ragyogó napsütésben csapoltam meg egy nyírfát: kicsiny háromszög alakú éket kell

hagy eső előtt sötétedett meg félelmetesen.

Az Uszty-ilimszki — vagy mondjuk inkább így: ilimszegi — magyarok megszokták már ezt az időt. Még a telet is. „Nem is a negyven-ötven fokos hideg elviselhetetlen, azt már nem is érzi az ember — mondja egy volt szegedi bölcsészlány, aki tolmács és mellesleg a doktori disszertációját írja itt Anna Ahmatova költészetéről —, de a húsz-harminc fokos Amikor reggel kilép a házból az ember, mintha vaskalapáccsal ütnék mellbe nehéz és fojtó a levegő, a hideg meg égeti az arcot." A munka fagyhatára mínusz negyvenöt fok, ekkor már abba kell hagyni a munkát a szabadban (a

kókba bejáratos mieink. Olyan ezek a házak ilyenkor, mint p lyába bebugyolált picik: csak orruk meg a szemük látszik a s takaró alól.

Hogy öltözködnek télen a sz bad ég alatt dolgozók? A szokás alsónemű fölé ujjas, egy vagy k réteg — ízlés és fázósság szerint honvédségi molinó, vagyis vast trikó és alsó kerül. Efölé ing, ma gyapjúpulóver, vattakabát, m néven pufajka, s végül a vast orosz irhabunda. A védősisak ala fülre lehajtott prémsapkát — usan kát — viselnek, némelyek pedig ez alá még fölveszik a vattázott, a fejet és fél arcot eltakaró „tökfedőt". A kézre egyujjas irhakesztyűt

polaju traktorok. Távolabb sárga, hatvan tonnát elbíró, japán Katodaruk. Az egyik exkavátor, mint egy tehetetlen vashüllő, meg-megcsúszik az óriásgödör martján, a

Heritesz Gábor, szobrászművész

Éremválogatás.

40 év érmeiből.

A Helikon Galériában 1985. márc. 21-ápr. 14-ig látható e kiállítás, azoknak a művészeknek a munkáit is bemutatja, akik a neokonstruktivizmus és a minimal art formavilágát vitték be az érem művészetbe: Giky T., Bohus Z., Lugossy M., Heritesz G.

Műcsarnok és Kamaratermei,
1985. márc.

Heritesz Gábor

"Történés" c. müvét bemutatja a lap.
Repr.

Fenti müvet lásd: Vadas József: "Jelszobrok" c. kritikájának hátlapján, Kiss István szobrászmüvész nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. okt. 8.
XXI. évf. 41. sz. 14. lap.

1977 OKT 8

MAGYAR HÍRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 133-068, 387-748, 340-728

ÉLET ÉS IRODALOM

Heritesz Gábor

1021

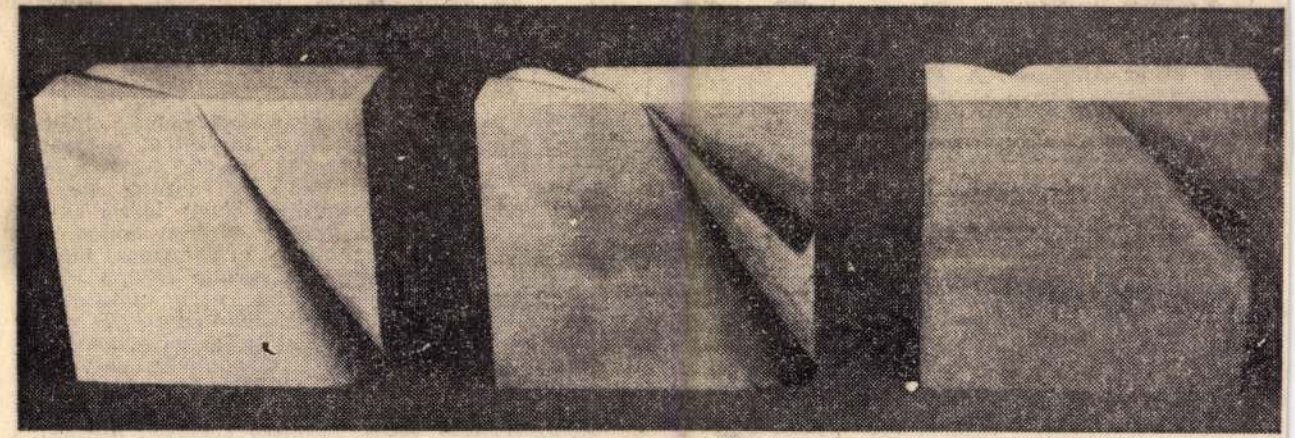

Heritesz Gábor szobra: Történés

demiai sablon javára egyszerűsödött, ha a Dózsa György úton álló kész művet szembesítjük a dinamikus kisméretű vázlattal. Máskor a kompozíció tudatos kettéhasítása oltja ki az átütőerőt. A *Munkás Prométheuszok* három alakból áll, ezek megjelenítése alig tér el az általános gyakorlattól: tiszta tekintet, vastag nyakak, erősen kitámasztott lábak, köpeny alá bújtatott markáns mellkasok hivatottak a munkásöntudatot szuggerálni. Ez a szuggeszció azonban nem sikerül, mert csupán a kezükből kilobbanó szabdalt lángcsóva kelt izgalmat a nézőben. Más — elementáris — lenne a hatás, ha az egész kompozíciót, tehát a figurákat is hasonló mozgalmassággal ábrázolta volna. (Nem mesterkélt teóriát hajtogatok: Varga Imre ugyanis egy minden részletében lángszerű Prométheusszal hajtotta végre jó egy évtizeddel ezelőtt a magyar szobrászat egyik legnagyobb tettét.)

Dráma — gor

A közrendű halandók, akiket divatosan vezetetteknek is nevezünk, nagy elfogultságukban szívesen megfeleldkeznek arról, hogy vezetőik is érző emberek. Nem így *Jan Druce Ami a legszentebb* című drámájának hőse, Kelin Ababij, a moldáviai állatgondozó. Az egykori frontharcos, a második világháború közkatonája békeidőkben sem búvik ki az angyalbőrből, rendíthetetlen továbbszolgáló: a különbség csupán annyi, hogy most már az istállók és a funkcionáriusi előszobák hadállásaiban vívja a szeretet kereszteshábo rúját.

A darab története afféle mo-

hogy ezúttal sem történt más: elhúzták az orrunk előtt a társadalombírálat és a valóságábrázolás mézesmadzagját. Pedig a történet tanulságos, nevelő hatású, bíztató. Olyannyira, hogy az állatgondozó győzelme a darab egyetlen pillanatában sem kétséges. Erkölcse kockázat mentes. A győzelmet azonban még neki sem adják ingyen. Ebben a műben kapitális veszteséget szen-

Heritesz Gábor

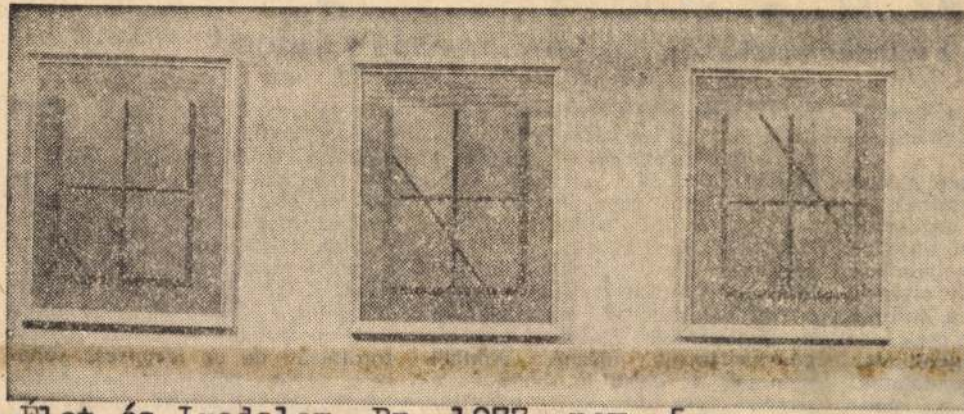

Élet és Irodalom, Bp. 1977. nov. 5.
XXI. évf. 45.sz.12.lap Heritesz Gábor: Elmozdulások

an Jeszenyin

!] Öregapám vörös
/ a vadóc unoka egy
ott fel — / hullj le a
zd el szememet! / Hol
vagy, hazám?"
lab Zsuzsa fordítása)
störedék, gondolom,
t, másoknak inkább
tatja eszébe. A má-
ıtatis mutandis —
co García Lorca ci-
idézné. Amiből
lerül ki, hogy ez a
Jeszenyin világiro-
volt, hanem az is,
gében csak nemke-
költőtársakhoz ha-

amelyet remélt és elképzelt, sokkal inkább hasonlított a népmesék csodáihoz — és méginkább a pravoszláv feltámadáshoz —, mint a valóságos, sőt: a lehetséges forradalomhoz. Megkísérelte ugyan profanizálni, a létezőhöz közelebb vinni a maga megálmodott forradalomképét (*„Ezért gyűröm fel nadrágszáramat, / és szaladok / a Komszomol nyomában"* — Lator László fordítása), de az *idegenség* sohasem szűnt, nem szűnhetett meg benne. *„Hová? Miféle csata volt? / A sztyeppe néma, mint az alvó. / S nem tudom, mi ragyog — a hold, / vagy ló lábáról hullt le patkó? / Zavart világ..."* — írja a Leninről

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR SAJTÓTÁJÉKOZTATÓ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1980 FEB 9.

Heritesz Gábor
szobrászművész

1021

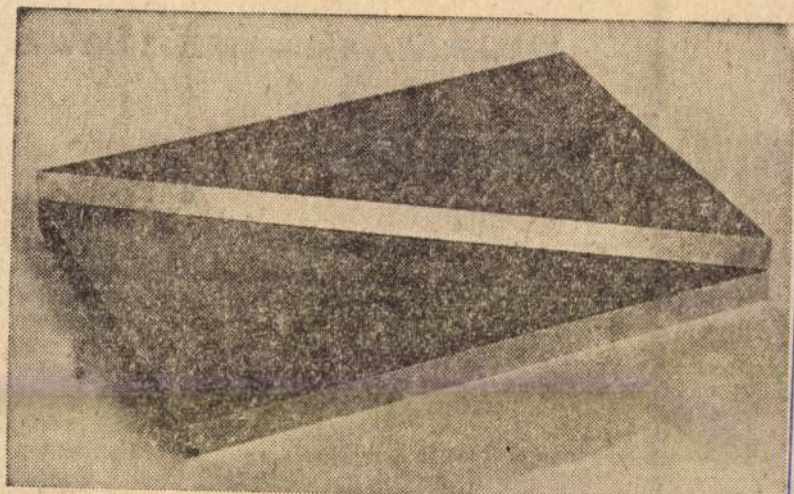

Heritesz Gábor: Rába R–12 (hőálló acél)

VERSESKÖNYVRŐL — VERSESKÖNYVRŐL

rgyak jelentése

z Vészire is jellemző —, ha a lí-
ai teremtés eszközei terén, példá-
l a képalkotásban, a jelképterem-
és módjában és a vers egész fel-
pítés-rendjében a költő kerüli a
zokatlant vagy az eredetieskedőt.
Ha egy kialakult verskultúrán be-
ül ír, s lírai célja a megfontolt
zolídság.

A szavaknak ez a nem is tudom,
ogy nevezzem milyensége (hite-
e? több irányú érzelmi telítettsé-
e? megnövelt felidéző készsége?)
ppen ilyen esetben válik perdön-
ővé. *Valami ezután megváltozik*"

anyai csészét, dédanyja terítőjét, a
tömzsi tölgyfazsámolyt (melyen ül-
dögélve feje búbjával valaha elérte
a holdat), az önfoglalatú tükröt
(az egyetlen, ami megmaradt), fiú-
korának kisfűrészét, csavarhúzóját,
kvarc-csillogású csiszolókorongját,
a kétszer edzett kékacél vésőt,
amely az anyai arcot rézbe örökítet-
te. Az elkallódott tárgyak e tágas
múzeuma után, melyben a költő-
társ és példakép József Attila de-
dikált, dohánybarna

Heritesz Gábor, szobrász

a tolnai ösztöndíjat kapta ez évben a művész, aki Budapesten él, de többek véleménye szerint „Tolna megjeibb" sokaknál, évek óta együtt dolgozik a szekszárdi fiatalokkal.

Marafkó László: KISZ-ösztöndíjasok Tolnában.

Magyar Ifjúság, 1976. júl. 9.

Heritesz Gábor

Héritesz Gábor esztétikus koncept-
ötleteivel vívott ki magának
helyet az elsők között.

Sinkovits Péter: Absztrakció geometrikus...
Művészet, 1981. február – 50. lap.

Heritén Gábor

nohrázmű vér

Faplasztikai biennálé Ugléden

Pest Megyei Hírlap

1979 szept. 25

Heritesz Gábor, szobrászművész

Megnyílt a pécsi kisplasztikai biennálé, mely 1967 óta a hatodik országos seregszemle. — Galántai György, Heritesz Gábor mind precízebb és letisztultabb alkotásokkal készítik mintadarabjaikat, néha már programozható sorozataikat.

Tandi Lajos: Jegyzetek a kisplasztikai biennáléről. Dél-Dunántúli Napló, 1979. júl. 29.

Heritesz Gábor, amatőr szobrász

A szekszárdi amatőr képzőművészeti stúdió alkotóinak a munkáiból a kulturális központ udvarán szoborpark nyílt. Bakó László, Fusz György és Heritesz Gábor márványszobrait október végéig tekinthetik meg az érdeklődők.

Szoborpark Marcaliban.

Somogyi Néplap, 1980. jún. 29.

Heritesz Gábor, szobrászművész

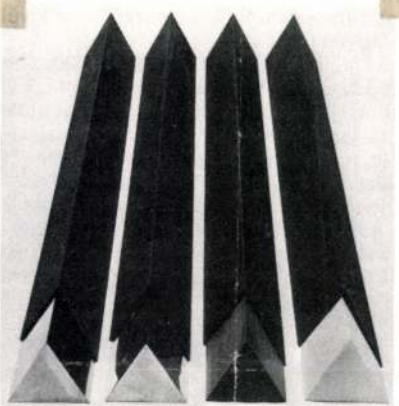

Heritesz Gábor: Quartett, vas, bronz, cseresznyefa, krómacél, papír, 60x190 cm, 1981

Művészet, 1982. jún. 39. old.

Sleritesz Gábor

Gy. Á.: Nem vagyunk a vas és az acél országa

Művészet, 1983. november

Heritesz Gábor szobrászművész. 1. folytatás.
Sinkovits Péter: Meghívelett egyszerűség. Heritesz Gábor szobrairól

1 **Heritesz Gábor: Pók/Spider, sárgaréz, 22 × 22 × 10 cm, 1974**

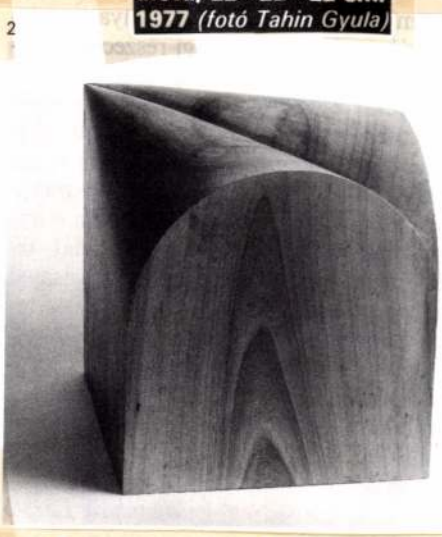

2 **Heritesz Gábor: Kocka/Cube, diófa, 22 × 22 × 22 cm. 1977** *(fotó Tahin Gyula)*

Művészet, 1989, 3., 18-ald.

HERITESZ Gábor szobrász

CHIKÁN Bálint: Verseny a nézőért : Kisplasztikai Biennálé Pécsett. = Magyar Hirlap, 24.évf. 140.sz. 1991 11. p.

HERITÉSZ Gábor

ARS HUNGARICA
XIX.évf.1.sz. 1991 37

TANULMÁNYOK

Hegyi Lóránd: Kalligráfia, absztrakt expresszionizmus, informel Magyarországon 1958–1970 között 3
Keserü Katalin: Pop art Magyarországon 15
Hegyi Lóránd: Struktúraelvű és geometrikus művészet Magyarországon 1968–1980 között 29
Andrási Gábor: A Zuglói Kör (1958–1968) 47
Mezei Ottó: A Szürenon és kisugárzása 65

DOKUMENTUM

Molnár Sándor: A festői elemek analízise (1962) 85
(Sajtó alá rendezte: Andrási Gábor)
Dokumentumok a Szürenon és kisugárzása című tanulmányhoz
(Összeállította: Mezei Ottó) 111

HERITESZ GÁBOR szobrász

Boros István festő, Heritesz Gábor szobrász, Kozári Hilda festő közös kiállitása : Visegrád, Salamon Torony, 1991.juni 28 - aug.4.

HERITESZ Gábor

XII. Országos Kisplasztikai Biennálé, Pécsi Galéria, Pécs, 1991. A kiállitást rend. és a kat.szerk. Sárkány József. Pécs : JPM, 1991

FRANK JÁNOS:

Hárman a toronyban

Régi szép szokás, amikor egy — valamivel idősebb — tekintélyes művész együtt állít ki fiatalabbakkal. Mint valamikor Medgyessy az ifjú Ilosvai Varga Istvánnal. *Visegrádon* a negyvenes *Heritesz Gábor* szobrász, fönn a *Salamon Toronyban* a nála még fiatalabb *Kozáry Hilda* és *Boros István* festőkkel együtt lépett fel. Korántsem művészeti csoport az övék, műfajukban és főleg irányzatban egymástól gyökeresen különböznek. Rokonvonásuk: az etika.

Voltaképpen az első kiállítása ez Kozáry Hildának. Önállóan újraértelmezett gesztusfestészetben dominál a — már kiveszőben lévő — *alla prima* vízfestésmodor, melyen a fehér papír noha nem látszik át, mégis érezteti, hogy a világon van. A színekhez járul a bársony-fekete, meg az egyéb tusfelület egészen a lavírozott elmosott szürkéig. A festőnő a redukció felől közeledett a kép négyszögét egyre tömöttebben birtokló előadásra, laza sponaneitását, most már kompozícióba foglalja össze; akarva-akaratlan — ki tudja? A szürrealistáktól öröklött automatizmus együtt jár itt lenyomatokkal, rafinált kollázsokkal, még a Patyolat emblémáját, a hattyút is megleltem.

Kozáry tábláin — ez nagyon fontos — minden egyenrangú, feketéiről már beszéltem, hozzáteszem, hogy olykor szikkadt ecsettel von szürkés sávokat, s a végére hagyom a rózsaszínhez és az eperszínhez *(fraise)* közel álló tartományait meg a sárgát, néha az indiai vöröset, sőt egy szemernyi kéket. Ő kapta — választotta? — a donzson (lakótorony) vakolatlan terméskő falait, sohasem harsogó koloritja jól bírja a versenyt a szervetlen kő — nem ám színtelen — struktúrájával.

Az Óbudai Pincegaléria terméskő falai közt néhány éve *Hencze Tamás* — élete első — megnyitó beszédében „... még sohasem látott világ"-nak nevezte a Boros Istvánét. Visegrádon a kilenc tagú poliptikhon Boros főműve, melyeken az organikus absztrakt teljes skáláját végigpróbálja. Szordinós festéséből csak a közepére sorolt kocka sárgája világít. Nem egyetlen összefüggő kép ez a kilenc, mind külön-külön világ — mégis összetartoznak. Nyilván a festő addig-addig válogatott gesztus-családjaiból, míg ekkora kohézióval állt össze az együttes.

Másféle a bejárat melletti darab, melyen a szigorúan vett síkból kilépett Boros, ráadásul kétféleképpen. Először diagonálisba fordította a — bár lazán — megszerkesztett motívumát, utána még — absztraktban ilyesmit nem szoktak — hátrafelé döntötte az egészet; mintegy távolodó látványt adva, a síkban csinált teret. Hogy azért sík maradjon, mégis. A rozsdaszínek komor, méltóságteljes művésze, most vérpiros csorgatást is produkált. Élénkebb itt a színhangulat, mégsem vidám. A terem legnagyobb tablója az ő korábbi barna-vörös festészetére emlékeztet, a fal tetejétől a földig ér, sőt fölfelé-lefelé meghosszabbítva. Így burjánzik ez az ön-kollázs. Olyan a papírlapok kifejezése itt, mint az úgynevezett formált vászoné volt. A fő témából, a hatalmas álló téglalapból egy kisebb ferde téglaforma dugja ki a fejét fölül jobbra, lenn balra pedig egy újabb — szorosan a többihez tartozó — papír téglalap hajlik el a nagy képtábla síkjából, hogy alsó fele szépecskén leheveredjék a padlóra.

Az újgeometrikus, személytelen magatartású Heritesz Gábor főművének kiindulópontja egy jókora, régi elhasznált, korhadt budi ajtó. Az esztéta kismóric is azt mondaná rá: hiszen ez Duchamp-i *ready made*, igaz kissé falusi. Itt lőtt a közepébe a szobrász, mivel ez az ajtó-objekt nem talált tárgy, hanem a saját tulajdona volt az udvar végében, s nem restellte, hogy a költözködéskor magával hurcolja ezt a kincset. Az ő művészetében a minimal art hullámgörbéje interferált a magán-mitológiával. (Meg e sorok írójának individuális mitológiájával is, hiszen bő évtizede amikor meglátogatta a kezdő-fiatal Heritesz házát volt szerencséje ezen ajtó mögött megfordulni.) Heritesz, látszólag titkolt szarkazmusával, tovább fejlesztette az ajtószimbólumot, ott van az eredeti, ugye, utána annak háromszoros ismétlése, multiplikálása. Először a legnemesebb fákból, simára gyalult műbútorasztalosi kivitelben, majd a Bauhaus-konstruktivista fehér krómacélból, a legvégén pedig posztmodern sárgarézből. Az előbb csak a fejlődést jeleztem, Heritesz viszont a szériát rákfordításban adta elő. Mindegy. Jelenleg ez a szobrász formanyelve, tartalma elsősorban, hogy fában-fémben, mindent a két kezével maga készített, de ez csak a történeti hűség kedvéért elejtett megjegyzésem. Ugyanezt a metamorfózist végigvezeti fűrészbakból, üst kerek fedeléből, hulladékfakötegekből, úgy, hogy a zárópéldány, a csúcs, történetesen az Anjou-vár nyitott kéményű kályhaboltozatába állítsa. A legújabb sorozatán az indítást adó objet trouvé-t, egy kertajtót, már ő maga teremtette — aztán folytatta, sőt színezte is a léceket: kibújt belőle a festő.

Ebben a tűz — víz, kutya — macska konklúzióban vagyunk utólérhetetlenek Közép-Európában.

1991. JÚLIUS 26.

HERITESZ Gábor szobra

racionális) okai vannak, és emiatt a „más-vá válása is történelmi folyamat. (Hasonlítsuk csak össze az elmúlt évtizedek Magyarországának az orosz nyelv megtanulására vonatkozó középsúlyos tabujával!)

A tabu csakugyan hasonlít a kényszerbetegek tilalmaira, de nem azért, mert „éppoly motiválatlanok és létrejöttükben éppoly talányosak", hanem mert historikusan motivált kényszert jelentenek, amelynek megszegése büntetést hordoz magában. Hiba a „primitíveket" *történelem előttieknek* tekinteni, amiért nem találták fel a fuszeklit és a postabélyeget. Esetleg nem volt rá szükségük. Freud hibái egy számára még megszegehetetlen tabuból: a fejlődésbe vetett babonás hitből erednek. A néprajzi kutatások java pedig Freud munkássága *utánra* esik. Ez a könyv tehát a néplélektan és a szociálpszichológia alapműve, egy hosszú lánc *első* láncszeme. Márpedig — ahogy Voltaire mondta — „Minden kezdet kezdeteleges". *(Ford. dr. Pártos Zoltán, Göncöl Kiadó, 152 lap, 149,— Ft.)*

Paul Haucek: Fő a nyugalom

Itt a július, a gutaütés, a vízbe fulladás és az ideg-összeroppanás főszezonja, és ráadásul egyenletesen haladunk a szocialista méla undortól a versenytársadalom nyílt gyűlölete felé, amikor a konkurensek egymás életére — megélhetésére — törnek. Eddig az állam vezetőinek legfőbb gondja az emberek hangulata volt, és a kormány sem mindig a józan észhez, hanem a beérkező hangulatjelentésekhez igazította döntéseit. Most kettesben maradunk a saját neurózisunkkal, meg kell tanulnunk együtt élni vele. Hauck szerint rossz közérzetemről elsősorban magam tehetek. Hogyan gurulok dühbe? El akarok érni valamit; mások megakadályoznak benne (fusztrálnak); a fusztrációt katasztrófának értékelem; úgy ítélem meg, hogy *engem* fusztrálni igen nagy disznóság, amihez senkinek sincs joga, és aki ezt a jogtalanságot mégis elköveti, az rossz, meg kell büntetni. Rázúdítom tehát haragomat, ami annál nagyobb, minél mélyebben gyökerezik gyermekkori kondinációnálásomban a gátolt elhatározás. Az ilyen helyzeteket csak úgy védhetem ki, ha visszakérdezek: *Miért is ne* tagadnák meg tőlem azt, amit megérdemlek? A világ ilyen. Neurotikus reakciómmal többet ártok magamnak, mint maga a sérelem.

Hauck tanácsait akkor is érdemes átgondolni, ha tudjuk, hogy az emberi lélek csak egy pszichológus szerint ilyen egyszerű, ju- ismereteiket. Örömmel közlöm, hogy a férfiak (szűkös) udvarlási gesztuskészletét egy serdülőknél gyűjtött újabbal bővíthetem. Íme: A férfi (fiú) fél lábán egyensúlyozva dülöngél a lánnyal szemben, míg maga előtt összekulcsolt kezeivel a heréit emelgeti, és tekintete a lány nemi szerve és egy közeli hamburgersütő cégére között vándorol. Nevezzük például „csak két kézzel bírom el" tartásnak, ami feltehetőleg — viselet változtán — a nyakkendőigazítás gesztusát hivatott felváltani. *(Ford. Walkóné Békés Ágnes, Park Kiadó, Hétköznapi Pszichológia, 192 lap, 125,— Ft.)*

Allan Pease—Alan Garner: Szó-beszéd

Mint tudjuk, a beszéd arra való, hogy segítségével a lehető legeredményesebben leplezzük el gondolatainkat, ugyanakkor azt a látszatot keltsük, hogy őszintén feltárulkozunk, és persze rendkívüli intelligenciával rendelkezünk. Ez a gyakorlat tökéletesen megfelel arra a célra, hogy segítségével a politikusok megtartsák hatalmukat, és a vénasszonyok az eladósorba kerülő lányok becsületébe gázoljanak; a kérdés csak az, hogy mihez kezdjen, aki meg szeretné érteni mások gondolatait? Nos, erre való a Szó-beszéd című kézikönyv.

A „metanyelv" közléseinek feloldása valójában nem is túlságosan bonyolult. Írásom első mondata például így hangzana, ha a Pease—Garner-eljárás szerint kiegészítenénk: „Mint tudjuk *(én tudom, mert én okos vagyok)*, a beszéd arra való *(rád erőszakolom a véleményemet)*, hogy segítségével a lehető legeredményesebben leplezzük el a gondolatainkat *(ez csak rátok vonatkozik)*, ugyanakkor azt a látszatot keltsük, hogy őszintén feltárulkozunk *(hazug disznók vagytok)*, és rendkívüli intelligenciával rendelkezünk *(pedig azzal csak én rendelkezem, te paraszt!)*. A metanyelv (persze eltúlzott) másodjelentésének dekódolása nemcsak azért tanulságos, mert leleplezhetjük mások hamis törekvéseit, hanem azért is, mert megpróbálhatjuk gondolatainkat lehetőleg félreértés nélkül, a manipulatív hatások elkerülésével közölni beszélgetőtársunkkal. Hogy legalább akkor tudjunk igazat mondani, amikor csakugyan szeretnénk.

A 9. fejezetet pedig a magam nevében ajánlom többek figyelmébe. A címe: *Hogyan fogadjuk konstruktívan a kritikát? (Ford. Dáczer Éva, Park Kiadó, Hétköznapi Pszichológia, 128 lap, 125,— Ft.)*

hoz, hogy jól
keretei között
nak, lazának é
nosan élni és b
ja ez a könyv.
mindenből fell
éppen szüksége
nem lehet elmo
részletet egy gy
lat: „... Legkor
kezdve folyama
ményeket. Juss
mény, jutalom,
amelyre büszke
vül minden ros
jegyzést!" (Példá
beszédet az ére
csak tízen voltu
a második mor
söt!" *(Rakéta I
88,— Ft.)*

...és

parapszic

Dr. Bruce G jövendő élete

A szerző, aki
progressziót és
betegének „útib
múlt és jövend
utazásaikról. S
vábbra sem his
az a legfontosa
rülnek ezek az
lyek tudatába?
kizárni, hogy
csolgatják ben
porszívót; de h
mi tennivalónk
fölösleges fogla

A jövőutazá
számomra, hog
kozóan van eg
közeli esemény
ságával együtt
juk, hogy az
egyirányú, min
sem tartam n
jövő között, m
maga a követl
után kis ideig

Németh Lajosnak!

A Képzőművészeti Világhét alkalmából meghivjuk

HERITESZ GÁBOR
szobrász

kiállitásának megnyitására, 1977. szeptember 22-én, 18 órakor a Központi Fizikai Kutató Intézet KISZ Klubjába, Budapest XI. Budafoki ut 10/a.

Megnyitót mond: BÁNSZKY PÁL művészettörténész

A kiállitás nyitva: szeptember 22-től - október 1-ig
17-21 óráig.

Rendezte: CSIKY TIBOR szobrászmüvész

KFKI-77-877

HERITEZ CÁBOR
szobrai

Műcsarnok, 1977. szeptember 22-én, 18 órakor

Megnyitja: BENKÓCZY GYÖRGY művészettörténész

szeptember 22-től - október 1-ig
17-21 óráig

Heritesz Gábor, szobrászművész 3.) Folytatás.

Sinkovits Péter: Meghirdelett egyszerűség. Heritesz Gábor szobrairól.

4. „Sorrend", sárgaréz, vörösréz, krómacél, cseresznyefa, 10x50x200 cm, 1980. (repr.)

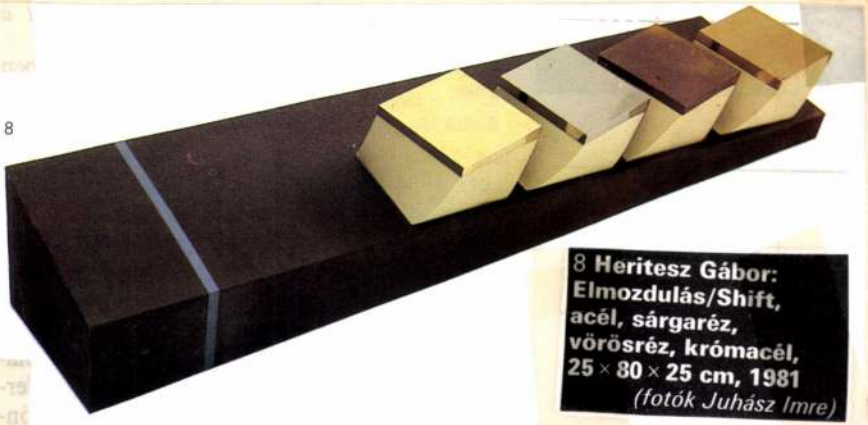

8 Heritesz Gábor: Elmozdulás/Shift, acél, sárgaréz, vörösréz, krómacél, 25 × 80 × 25 cm, 1981 (fotók Juhász Imre)

Művészet, 1989., 3., 20-old és 23-old.

Fészek Galéria

HERITESZ GÁBOR

szobrász

KIÁLLÍTÁSA

Megnyitja: **ROZGONYI ÁDÁM**

1997. november 25. (kedd) 18.00 óra

Megtekinthető: december 19-ig naponta 14.00-19.00 óra között, szombat, vasárnap kivételével.

A kiállítás támogatói:
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
FŐVÁROSI KÖZGYŰLÉS KULTURÁLIS BIZOTTSÁGA

http:/datanet.hu/artnet

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

F.k.: Galambos Tibor /2T Bt. - Nyomda T.: 342-51-26/

Lóska Lajos

Bp.

Felső Zöldmáli út 61-65

1025

Heritész Gábor szobrászművész

kiállít a győri Műcsarnokban
12 más szobrászművésszel
együtt
(cikk Lugossy Mária szob-
rászművésznél)

Kisalföld 1978. XI. 21.

Heritesz Gábor, szobrászművész

Sinkovits Péter: Meghirdetett egyszerűség Heritesz Gábor szobrászról

4.) Folytatás

„Különböző-azonos", krómacél, sárgaréz, vörösréz, acél, 19×19×80 cm, 1986.

Művészet, 1989., 3., 31-old.

./.

5

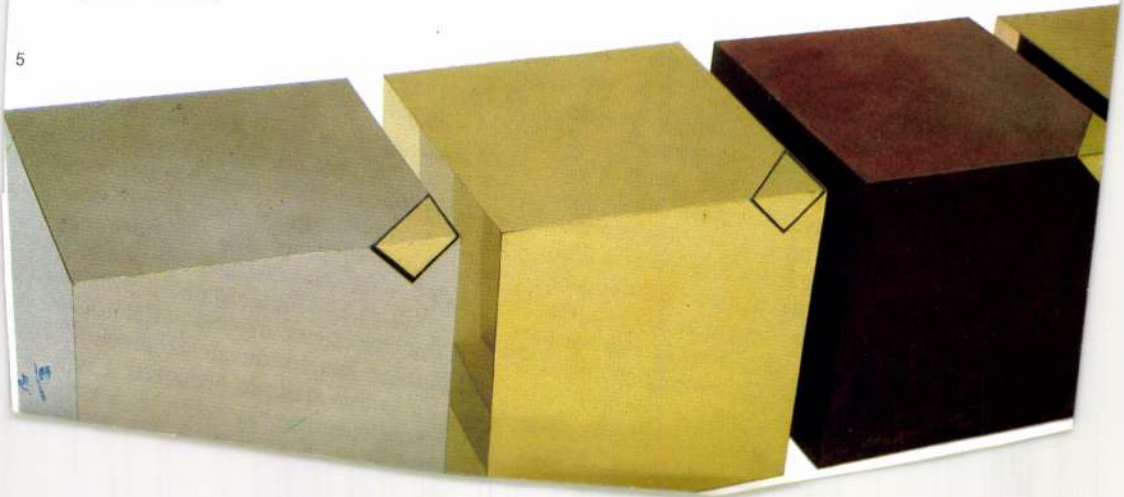

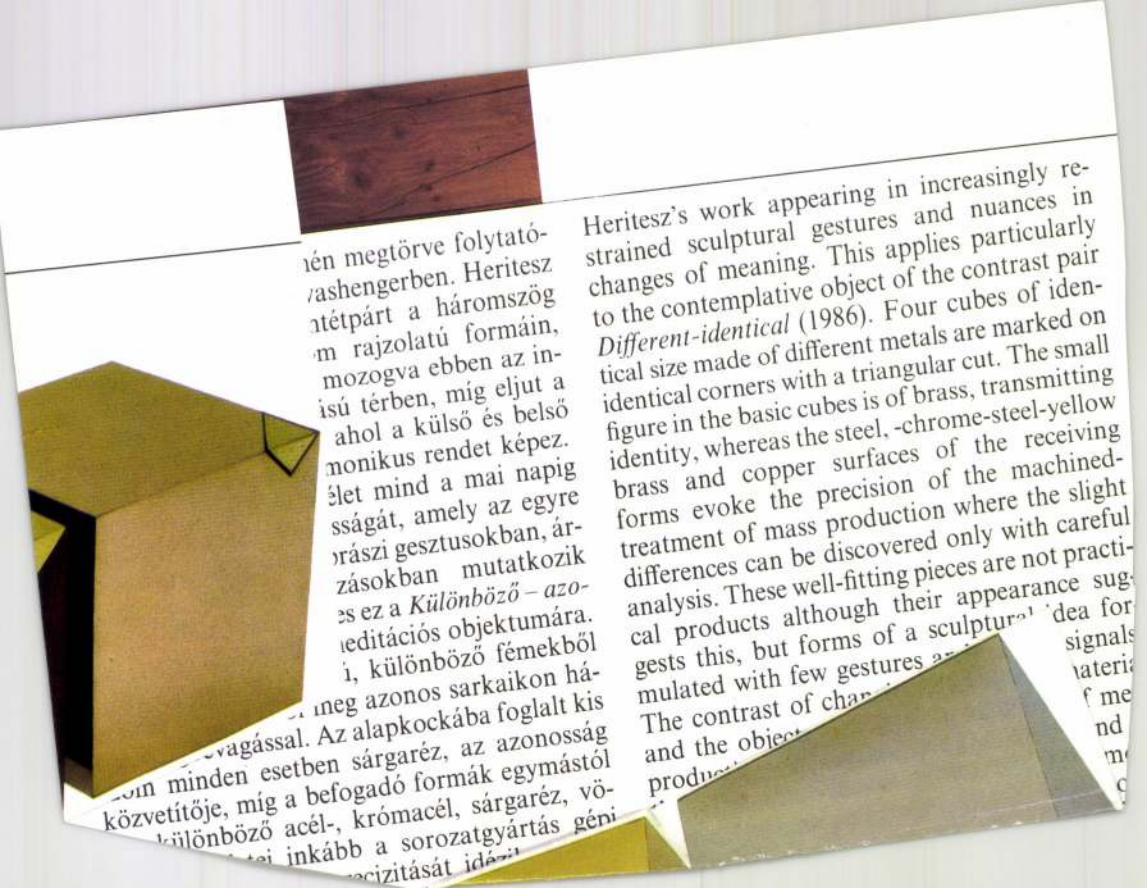

ién megtörve folytató-
/ashengerben. Heritesz
ntétpárt a háromszög
m rajzolatú formáin,
mozogva ebben az in-
ású térben, míg eljut a
ahol a külső és belső
monikus rendet képez.
élet mind a mai napig
sságát, amely az egyre
rászi gesztusokban, ár-
zásokban mutatkozik
es ez a *Különböző – azo-*
editációs objektumára.
i, különböző fémekből
neg azonos sarkaikon há-
vagással. Az alapkockába foglalt kis
oln minden esetben sárgaréz, az azonosság
közvetítője, míg a befogadó formák egymástól
különböző acél-, krómacél, sárgaréz, vö-
i inkább a sorozatgyártás géni
cizitását idézi

Heritesz's work appearing in increasingly restrained sculptural gestures and nuances in changes of meaning. This applies particularly to the contemplative object of the contrast pair *Different-identical* (1986). Four cubes of identical size made of different metals are marked on identical corners with a triangular cut. The small figure in the basic cubes is of brass, transmitting identity, whereas the steel, -chrome-steel-yellow brass and copper surfaces of the receiving forms evoke the precision of the machined-treatment of mass production where the slight differences can be discovered only with careful analysis. These well-fitting pieces are not practical products although their appearance sug-
gests this, but forms of a sculptural idea for
mulated with few gestures a
The contrast of cha
and the objec
produ

Heritesz Gábor szobrászművész 5.) Folytatás,
Sinkovits Péter: Meghirdetett egyszerűség Heritesz Gábor szobrairól.

6

6 Heritesz Gábor: Dallam/Melody, cseresznyefa, acél, krómacél, fenyőfa, sárgaréz, vörösréz, szilvafa, 72 × 70 × 55 cm, 1988

Művészet, 1989., 3., 22-old.

Heritesz Gábor szobrászművész.
Sinkovics Péter Mégh-díjdett egyszerűség: Heritesz Gábor szobrairól.

6.) Folytatás. (vége).

7

7 Heritesz Gábor:
Falrajz/Wall drawing,
zebránófa, eperfa,
fenyőfa,
282 × 166 × 8 cm,
1986–88

Művészet, 1987, 3., 23-old.

zva – alázattal

Szentgyörgyi József festészetéhez
e painting of József Szentgyörgyi

ated—in all humility

„Hol zsarnokság van,
ott zsarnokság van
[...]
hol zsarnokság van, ott van
jelenvalóan
mindenekben."

"Where tyranny is,
there tyranny is
[...]
where tyranny is,
there it is omnipresent
in all things."

Heritesz Gábor, szobrászművész

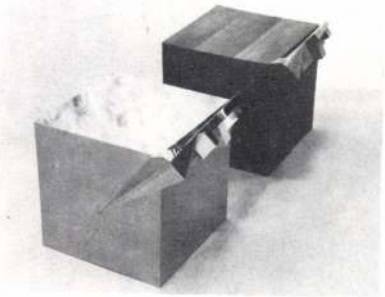

Heritesz Gábor: Egyenlő oldalú háromszög I–II, krómacél, 55x45x40 cm, 1984 (fotó Somfai)

Művészet, 1984. júl. 60. old.

Heritesz Gábor szobrász

Nagy Zoltán: Helybenjárás
Pécsi Országos Kiplasztikai Biennálé

Művészet, 1983. november

Herczeg Gábor

Papp Julia: Mobilok

Művészet, 1983. július

Heritesz Gábor

Sinkovits Péter: Meditáció a konstrukti-
vizmusról 1982-ben

Művészet, 1982. július

Heritesz Gábor

A. J.: Meditáció II

Művészet, 1983. március

Heritesz Gabor

Sinkovits Péter: Uj kiállitóterem a Fészer-ben

Művészet, 1982. február

Heritesz Gábor, szobrászművész

A Műcsarnokban rendezett Stúdió '82 c. kiállításon szerepel Heritesz Gábor „Váltóró tér" c. munkája, amely a többféle anyag: vas, acél, fa, papír kombinálásával teremt egy egyéni, eldöntöbb (kompozíciójában mégis feszes) geometrikus világot. /emlitve/.

(fábián): Kiállítás a Műcsarnokban. Stúdió '82.. Film, Színház, Muzsika, 1982. nov. 27.

Heritesz Gábor

3. Nemzetközi kisplasztikai
triennálé Fellsachban

Magyar Nemzet
1986. VII. 2.

Heritesz Gábor, [szobrász]

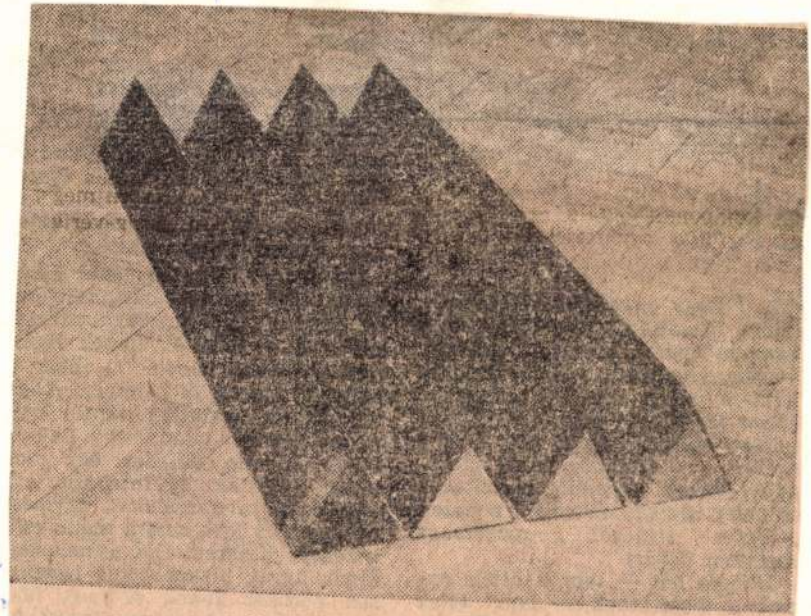

Heritesz Gábor: Sorrend

Heritesz

12.

Élet

xxx/36

Heritesz Gábor, szobrász

L: Csiky Tibor

Frank János: 3. Kelbachi kisplasztikai Triennálé 13.

Élet és Irodalom 30. 1986. szept. 5. xxx/36

Heritesz Gábor, nolsón

L: Kliczu Lajos

-: Heti ajánlat

Új Tükör, B p. 1986 ápr. 13.

4

XXIII/15

HERITISZ Gábor (szobrász)

"Gulyás Gyula Kassák szelleméhez igazodó roppant puritán kisplasztikáival jelentkezett. Heritisz Gábor, Horváth László minimal-érmeivel, Palotás József öntöttvas konstrukciói kapcsolódtak még e szellemi körhöz."

SALAMON Nándor Mérlegen az V. Országos Érembiennálé. = Uj Forrás, 1986/1. sz. 56.p.

Sheritesz Gábor

P. Kücs Julianna: Teloszló rendel ellen
Kiállítás a Józsefvárosi Galériában

Népszabadság, 1987. IX. 9

A Műcsarnok meghívja Önt

Heritesz Gábor

kiállításának megnyitására
1991. október 17-én 17 órára

Megnyitja:
Sík Csaba

Dorottya Utcai Kiállítóterem
Budapest V., Dorottya u. 8.

A kiállítás megtekinthető:
1991. november 9-ig.

HERITESZ Gábor

Meditáció VIII., 1990, sárgaréz, 200x3ox3o - 91.1. dim-
lap

Játék,1988,vas 71xlo5 - 91.1. 2o

Zagorszk,1989, krómacél, vörös- és sárgaréz,fa,
4xl8oxlo - 91.1. 21

Új Művészet

HERITESZ Gábor

6- 60-61. p-till Újkonstruktivista Riallitás, 1991

Új Müvészet 1992

megvalósult művek eltérő szemlélete mellett tör
folyt tovább a kísérletezések sora, melyek folyam
gát az előbbiek nem tudták befolyásolni. Hogy
nyire fontos volt a műtermi, szellemi előkészület
nyítják a kész művek gyakran két-három változat
megmaradt izgalmas, különböző plasztikai proble
boncolgató kisplasztikai vázlatai. A kész művek v
már higgadtabb inkább klasszikus értékeket hord
nyugalmat árasztó köztéri szobrok.

A szakadatlanul folyó formakísérletek műtermi
geteltségéből Megyeri többször is megpróbált ki
ezeket használta fel különböző pályázatokon (*Re*
téri pályázat, 1960, *Atomfizikai Kutató,* 1961, *San*
ciscó-i pályázati terv 1964—65). A Nemzeti Szính
zőteréhez készült, mennyezeti terv és kivitelezés i
ken alapult. Az alapprobléma: hogyan lehet a sík
mozgatásával téri formákat létrehozni? Maga a terv
már elsárgult kartonlap, amelyet, ha összenyomunk
bályos téri formákká alakul át az előre bekarcolt j
sek mentén. Talán érthető, hogy a legtöbb ilyen je
pályázat a hatvanas években született, néhány az öt
évek végén, és nem autonóm plasztikai alkotásokké

MEGHÍVÓ

EVE

ART

GALÉRIA

1068 BUDAPEST
KIRÁLY U. 98/B.
TELEFON: 122-8466
FAX: 121-4667

Heritesz Gábor

Szeretettel meghívjuk Önt
Heritesz Gábor szobrászművész
önálló tárlatának megnyitójára.
A kiállítás megnyitója
1993. szeptember 22-én 18 órakor lesz.
A kiállítást megnyitja
Lóska Lajos művészettörténész.
Megtekinthető
1993. szeptember 22-től október 10-ig
hétköznap 14-18 óra között.

Fészek Galéria

HERITESZ GÁBOR

szobrász

KIÁLLÍTÁSA

Megnyitja: **ROZGONYI ÁDÁM**

1997. november 25. (kedd) 18.00 óra

Megtekinthető: december 19-ig naponta 14.00-19.00 óra között, szombat, vasárnap kivételével.

A kiállítás támogatói:
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
FŐVÁROSI KÖZGYŰLÉS KULTURÁLIS BIZOTTSÁGA

http:/datanet.hu/artnet

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

UJ MÜVÉSZET

Bp.

Báthory u. 10

1054

F.k.: Galambos Tibor /2T Bt. - Nyomda T.: 342-51-26/

HERTELENDY Gábor

ACSAY Judit: Romantikus konstrukciók.
= Hertelendy Gábor plastikái a Dorottya utcai kiállítóteremben. = Kritika, 1992. 1. 45-46. p.

HERITESZ Gábor

FRANK János: Mindössze két háromszög. =
ÉS 1992., julius 24. 13.p.

Bp.,Fészek Galéria, 1992

Jegyzékszám: 6419

ról	Bp. 1969.	45.954
is programo-	Sopron 1971.	45.972
fejlesztés		
aságokban	Bp. 1971.	45.977
zéptávú		
tterveiről	Bp. 1971.	45.983
	Bp. 1971.	46.707
a gazdaság-		
	Bp. 1971.	47.261
	Zsámbék 1970.	47.706
Cselőteiné,		
	Bp. 1971.	47.726
és főbb		
mái	Bp. 1971.	48.390
melés szakoso-		
zdaságokban		
	Bp. 1971.	48.394
n Forsythia		
oba	Den Haag 1971.	48.415
n snijgroen		
	Den Haag 1970.	48.467
és főbb		
mái	Bp. 1971.	48.505
gazdasági		
ági termelés		
	Bp. 1971.	48.539
dow w przed-		
	Poznan 1971.	48.601

HERISTESZ Gábor

kiáll. Eve Art Gallery, 1993

i m. FRANK János: Enjambement. = ÉS 1993. nov.19. 12.

Művészeti Szakszervezetek Szövetsége
FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

DÍJELŐLEGES

NYOMTATVÁNY

Markója Csilla
F.M.S.
Bp.
Hevesi Gyula u. 46.
1156

MEGHÍVÓ
„VÁLASZ"
KIÁLLÍTÁSOKRA

HERITESZ GÁBOR

A kiállításokat Csiky Tibornak ajánljuk.

Meghívjuk önt a Fészek Művészklub Galériájába a következő kiállítások megnyitójára.

1992. VII. 7. 19 óra

HERITESZ GÁBOR
szobrász

Megnyitja:
Kozák Csaba

1992. VII. 21. 19 óra

KLICSU LAJOS
szobrász
és
NEMES FERENC
festő

Megnyitja:
Lóska Lajos
művészettörténész

1992. VIII. 11. 19 óra

HTÓTH TAMÁS
festő
és
TÓTH JÓZSEF
szobrász

Megnyitja:
Frank János
művészettörténész

A Kiállításokat rendezte:

CHESSLAY GYÖRGY
szobrászművész

Szerkesztette:
Molnár Éva

1997

25 Galéria
kedd délután 6 órakor

HERITESZ GÁBOR

szobrász

kiállítása

Megnyitja:
ROZGONYI ÁDÁM

Megtekinthető:
december 19-ig, naponta 14.00-19.00 óráig.
SZOMBAT, VASÁRNAP KIVÉTELÉVEL

26

szerda este 7 órakor

Emlékhangverseny
MAROS RUDOLF
műveiből

Közreműködik:

HORVÁTH MÁRIA - ének
HAJNA REZSŐ - brácsa
MAROS ÉVA- hárfa
PERÉNYI ESZTER- hegedű
CSONTOS FERENC - nagybőgő
MAROS GÁBOR - ütőhangszerek

A RÁDIÓZENEKAR FÚVÓSÖTÖSE
(Drahos Béla, Kollár Béla, Veér István, Keveházi Jenő, Vajda József)

A BUDAPESTI TOMKINS ÉNEKEGYÜTTES

Vezényel: **DOBRA JÁNOS**

Bevezetőt mond: **KOVÁCS SÁNDOR**

Műsor:

Trió - hegedűre, brácsára és hárfára
Albumlapok - nagybőgőre
Strófák - énekhangra, ütőhangszerekere és hárfára, Futó György verssoraira
Consorts - fúvósötös
Szvit hárfára
- Weöres Sándor: Messzeségek
Nyúlfark-kórusok

Belépés:

klubtagoknak érvényes klubtagsági igazolvánnyal, vendégeknek napi tagjegy megváltásával (200,-Ft). Két személy belépésére meghívó az irodában igényelhető.

A rendezvény kuratóriuma tisztelettel meghívja önt és barátait a

„KÁOSZ ÉS REND I."

kiállításra és a hozzá kapcsolódó szimpóziumra

A tudomány és művészet kölcsönhatását vizsgáló kiállítás és szimpózium témája:
KÁOSZ ÉS REND ÉRTELMEZÉSE AZ EZREDVÉGEN

Helyszíne: VIGADÓ GALÉRIA, H-1051 Budapest, Vigadó tér 2.

A Szimpózium időpontja:
1999. június 17.
Tervezett program: Előadások: 10-13 óra között
Vita: 14-17 óra között

Kiállítás megnyitó: 18 órakor a Vigadó Galériában
A kiállítást megnyitja: L. Menyhért László, művészettörténész

A rendezvény tartalmában és időzítésében kapcsolódik
az UNESCO egyidejű budapesti Tudományos Világkonferenciájához.

HERITESZ GÁBOR

Kuratórium:
A Magyar Képzőművészeti és Iparművészeti Társaságok Szövetsége
Symposion Alapítvány és Társaság
Magyar Festők Társasága
Magyar Szobrászok Társasága
Magyar Grafikusművészek Szövetsége

Borgó György Csaba
Buczkó György
Budahelyi Tibor
Csikós Tibor
F. Farkas Tamás
Faa Balázs
Gaál József
Gábor Éva Mária
Gellér B. István
Hantos Károly
Haraszty István
Heritesz Gábor
Lantos Ferenc
Légrády Viktor
Márkus Péter
Olajos György
Orosz Péter
Péter Ágnes
Prutkay Péter
Rákóczy Gizella
Schrammel Imre
Somogyi György
Swierkiewitz Róbert
Ungvári Károly
Várnagy Ildikó
Vasvári László Sándor
Zsemlye Ildikó

A kiállítás létrejöttét támogatták:
A Magyar Képzőművészeti és Iparművészeti Társaságok Szövetsége
Nemzeti Kulturális Alapprogram
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Symposion Alapítvány és Társaság

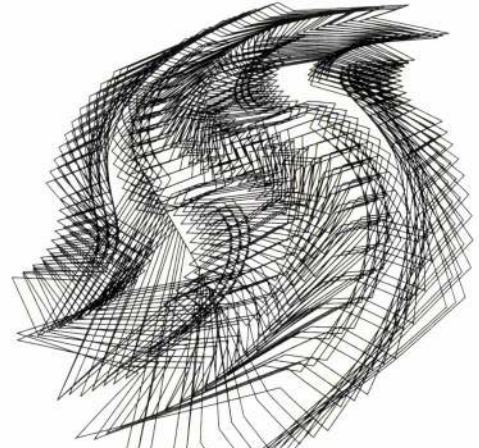

KÁOSZ ÉS REND I.

KÁOSZ ÉS REND ÉRTELMEZÉSE AZ EZREDVÉGEN

HERITS József asztalos XIX. szd eleje MDK.

Kubinyi András: Adatok Lipest 1848 előtti történetéhez
Tanulmányok Bp. multjából. 1956. XI. köt. 291. l.
302. l

Heritz Alajos

besztercebányai (?)

ötvös

Cukorszoró 1840

Fehér Istvánné

Anlajd. Bp.

Jul

SEPSISZENTGYÖRGY

Muzeum: Aldobolyi kard

Az „Archaeologiai Értesítő". Századok, XX–1886, 652 l.

MDK

Heritz Oszkár, festö

Chioggiai ucca. Vizf.

Nemzeti Szalon.-MAPE XXIII.kiáll. 1938.nov.2o.-dec.4.
Kat.

MDK

Heritz Oszkár

Chioggiai utca, vizf.

A Magy.Akvarell- és Pasztellfestők Egyesülete
XXIII.kiáll.kat.1938.nov.20-tól dec.4-ig.

n. D K

HERK, André asztalos

1657. Németújvár, enyvért és oltár-
hoz való esztergályos munkákért 11,—
forintot kapott

Aggházy: Barokk szobrászat... Syn. 1959.
I. 212. l.

D

Herkely Éva

grafikus

1932-34

Iparm.Isk.Évk.

1930-34, 45. l.

101. kép. *Palmezzano, Marco:*
Szent család.

102. kép. *Panetti, Domenico:*
A halott Krisztus.

Herkli Józef

harangöntö

ivod

S. J. A budapesti harangok.

Vas Zsp 1863. 453 l.

MDK

Herkner Szidónia

polg. isk. rajztanitónői és kézimunkatanitónői oklevelet kapott.

Képzőmüv. Főisk. Évk. 1915-16. 49 l.

MDK

Herkely Éva, graf.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.l.

Herkl Herman Auguszta
Pesten Molnár utcza 99. sz. a.
250 sz. Gyertya ellenző rajta egy jelenete a Tisztujitásból hímezve. ~~29~~. 92 old.

III. Tárgyjegyzék az 1846. évi Iparmükiállitáshoz Pesten.

Molnár László: Reformkori himzések és kézimunkák az Iparművészeti Múzeumban. 83. o.

Az Iparmüv. Múz. és a Hopp Ferenc Keletázsiai Müvészeti Múz. Évkönyve. VIII. 1965. Múzeumi Ismereteterjesztő Közp. Bpest. 1966

Herkli József

MÐK

harangöntő

A budapesti harangok.
Vasárnpi Ujság 5o-ik számához. 1863.454.o.

Herkner kiadónia

1912/13 - 1915/16.
1917/18 - 1919/20 I.

Ferképzomfoiskèvk

hajó és a tribuna közé a keresztmajót
iktatják, amely a B.-nak keresztalakú

Herkner Szidonia

szül. Hort-Maklárott
(Heves m.) 1885 szept. 3. Rk.
okl. polg. isk. vajztanítónő.
1917/18. I. elsőéves művész-
nőv. Deák Ebner L.
1917/18 II. ötödéves (zorabb-
kepző) n. o.
1918/19. I. negyedéves n. o.
nem jart.
1918/19 II. negyedéves n. o.
1919/20 I. harmadéves n. o.

Konfoglalás kori temető, micskepusztai

VIII. 158.

M.D.K.

HERKNER Szidónia

1918-ban Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.....Bp. 1954. 333. l.

Herkó Dezső építészmérnök, az Spartero mérnöke.

A Magyar Építőipar című tudományos folyóirat pályázatot hirdetett építészek körében új korszerű konstrukciók, épületszerkezetek, eljárások díjazására – Batizán József és Herkó Dezső tervezőpár is díjazott lett az emlékplakettet átadták az építészeknek. A jászberényi és a törökszentmiklósi gabonatárolókat tervezték.

Déli Krónika

1943. X. 2. Kossuth 12.00

Herkó Dezső

Herkó Dezső: Vegyianyag Nagykereskedelmi Vállalat raktára, Budapest. /Magonyi András építész/ - Magyar Építőművészet, 1966. 15.évf. 5.sz. 34-35.l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Írt. 1969.3.sz. 243-283.l./ 248. l.

11

Herkó Dezső, építész MDK

A szajoli közraktár építészeti
Terve, (Pays Egyszerűnek közösen)

Repr.

Az új és alkotásaitól c. cikk
Népszabadság, Bp. 1959. jan. 1. 5. l.

Herkó Dezső, építész MDh

A miskolci hűtőház tervezője Csaba hánló
építésszel együtt.

–: Az ország legnagyobb hűtőháza épül
Miskolcon

Népszabadság, Bp. 1959. júl. 1. 2. l.

Herkó Dezső, építész

MDK

Csaba László építésszel együtt a Chinoin új, háromemeletes raktárépületének terveit készítette el.

– Gyarapodik az ország

Népszabadság, Gy. 1959. jún. 5. 5.L

Herko Dezső épitész M.D.K.

Dijazva a pályázaton /22ooo Ft /

Társtervező: Biró Márton, Harmos Zoltán

Sikeresen zárult a korszerü felvonulási épület-tervpályázat

Magyar Nemzet 1966. julius 3. 5.l.

Tétraptères: Biro Merton, Barnes Zoltán

Herko Dezső M.D.K.

A " Vasuti perontető" tervpályázaton megvétel

Társtervező Sebestyén István

Magyar Építőművészet 1967/1. 6-8.l.

MDK

Herkó Dezső épitész

...hütőház épül Miskolcon. Népszava, 1958.jun.27.
1.l.

Herkó Dezső, építész MDH

A Budapesti Sertésvágóhíd új hűtőhá=
zának egyik tervezője Kép.

—: Új létesítményeink terveitől 7.l.

NÉPSZABADSÁG 1 bn. 1962. ápr. 3.

Herkó Dezső, [építén] MDh

+ Mezőtúron felépült magtintító telep terveit kénítette Csaba hánlóval közösen.

Depr.

–: Bővítik és korszerűsítik a mezőtúri hüvelyes-mag-tintító telepet

11.

Népszabadság. Bp. 1960. júl. 21. [Vidéki]

Herkó Dezső, építész

MDK

Payr Egon, Batizán József és Garamnegi Károly építésszel együtt kénitette az újszászi tácház építészeti terveit

-: 6000 tonnás tácház épül Újszászon

Népszabadság. Bp. 1960. aug. 4.

10. l.

Herkomer Hubert, festő

1912-ben készült "Streik" c. képe nagy hatást gyakorolt Szent-Iványi Gyulára. Hatasa alatt festett meg a bányásztemetés c. képét. 76. old

Füredi Oszkár: Szent-Istvany Gyula, a bányászélet festője. 75. old.

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1964. Sopron

HERKOMER HUBERT

R.A. arcképe. Vizf.

KMT 19ol.tav.nemzetk.kiáll. 39.oldal kat.

MDK

Herkomer, Hubert, Prof. R.A.

R. A. arcképe, vf.

KMT 19o1. tav. nemzetk. kiáll. 39.1.

Közlekedés postagalambokkal.

(Vége.)

Mondottuk, hogy a franczia kormány komolyan hozzá fogott a postagalamb-tenyésztés rendszeresitéséhez. E tekintetben a Belgiumban divatozó eljárást minden további gondolkozás nélkül mintaképül veheti. A belgák oly lelkiismeretes gonddal, oly aprólékos utánjárással ápolják e kedves állatkákat, hogy az ottani galambházakat csupa gyönyörüség megtekinteni.

A galamb kissé szeszélyes, kósza állat, mindenütt szereti és hamar megszokik bárhol, de párosodás és költés idején állandón megtelepszik abban a kis kaliczkában, mely kisdedeinek és anyai gondoskodásának tanyája leend. E kaliczkák négyszög alaku apró faházikók, 80 centiméter szélesek és 50 centiméter magasok, melyeknek hátrésze a galamb-duczhoz támaszkodik, ugy hogy az ajtó, mely nyilásokkal van ellátva, függélyes irányban áll a kaliczka padlatán. E kis ajtó alsó részén, jobbra és balra, nyilások vannak ki- és bejárásra, melyek elébe kis deszkadarabot tesznek, hogy azon a galambok lakásaik előtt ülhessenek. A fészkek, az ivó-, evő- és fürdőválucskák mind a legnagyobb gonddal vannak elrendezve a csinos és feltünően tiszta galambházakban, ugy hogy lakóik épen semmiben sem látnak hiányt.

E kis köztársaság tagjainál minden ugy és akkor történik, a hogy és a mikor gazdáik ohajtják. Az évi vedlés akkor áll be, mikor a párosodás vége felé jár. Minthogy pedig bajos lenne a galambokat olyankor repültetni, mikor a repüléshez leglényegesebben megkivántató tollaik épen hiányoznak, a galambkedvelők gondoskodnak, hogy növendékeik csak márczius vége felé kezdjék egymást szeretni. De miként lehet a természeti ösztönnek parancsolni? — kérdhetnék olvasóink. Az egész csak a táplálás mikénti alkalmazásától függ.

Legkedvezőbb a pillanat a himgalamb repültetésére akkor, mikor társa kotolni készül. Ilyenkor a férj mindig nagyon siet vissza családi tüzhelyéhez. Az anyagalambot pedig legjobban fölhasználhatni üzenetküldésre vagy hozásra olyankor, mikor husz napos gyermekei vannak, tehát mikor az aprók már tollasodni kezdenek, de még nem oly erősek, hogy az anyai gondoskodást teljesen nélkülözhetnék. Az anya még mindig aggódván kisdedeiért, mindent elkövet, hogy minél hamarább haza érkezhessék.

Az a kérdés merülhetne még fel, hogy a postagalamb minő fajtáju galamb? Erre pedig nem felelhetnénk egyebet, mint azt, hogy — galamb, semmi más. Ez az egyszerü felelet fölment bennünket attól, hogy ama, nem érdektelen ugyan, de hosszadalmas és fárasztó fejtegetésekbe bocsátkozzunk, melyeket az ornithologusok, azaz: tudós madarászok, e kedves szárnyasokról összeirkáltak. A természet nem alkotott külön fajt arra, hogy sürgönyöket szállittathassunk vele, hanem az ember tett próbát és a próba sikerült. Most már minden csak a neveléstől és a tanitástól függ. A belga galambok, melyek a legjobb postagalambok hirében állanak, nem képeznek külön fajt, csak épen oly alsóbb foku válfajokat, melyeket különböző fajok keresztezése (összepárositása) által maguk a belga tenyésztők hoztak létre. Ezek közt leghiresebbek a lüttichiek, antwerpiek és az ugynevezett angol-csőrüek (bec-anglais). *S. L.*

Egyveleg.

— (*A háboru és külföldi takarmány-növények Francziaországban.*) Vibraye a franczia földmüvelési társulat előtt érdekes felolvasást tartott, melyben elősorolja, hogy az 1870 és 71-iki szomoru évek után mintegy észrevétlenül mily idegen takarmány-növények tüntek föl az algiri hadsereg nyomaiban. A tengeren tuli növények magjai a földre hullva, busás növényzetnek szolgáltak csirául, mely a barmok falánkságát nagy mérvben fölingerelte. Jelenleg a középtengeri és pedig nagyrészt algiri növények, miután az éghajlat szigorát kiállták és egy kivételesen zord téllel győzelmesen daczoltak, rendkivüli szaporasággal terjednek tovább. S még a homokos, eddigelé kopár talajon is oly buján tenyésznek, hogy valóságos oázokat alkotnak, s igy az eddig kopár vidéket szép jövővel kecsegtetik; mert ha már maguktól is ily szép virágzásnak indultak, menyivel inkább remélhető tehát, hogy az ember ápoló keze alatt a puszták és mezők virányát emelni és pótolni fogják. E növényeket Közép-Francziaországban Buchinger füvész fedezte fel, 1870. augusztus havában, a midőn ugyanis a lovak számára kiosztott szénában 84 középtengeri növényfajt talált, melyek nagyobbrészt az algiri virányból valók voltak. Később többen is gyüjtöttek ily növényeket és 1872, év márczius haváig az uj növények száma 157-re növekedett és oly homokos talajon is tanyát ütöttek, hol emlékezetet meghaladó idő óta nem láttak mást mint szegény és törpe növényzetet. Ez valóságos növényvándorlás, a természet oly áldása, mely a háboru pusztitása után Közép-Francziaországra épen a legjobb időben érkezett.

** (*A régi Pestről.*) Mily kis fészek volt a mai Pest 1733-ban erről fogalmat adhatnak a következő adatok: Többi közt a városházán akkor egy éven át mindössze hét rizma papirt fogyasztottak el, s ez 11 ft 55 dénárba került. A városbiró (Partl Gáspár Antal) évi fizetése 300 ft volt; egy tanácsnoké 150. Mészárszék mindössze öt volt. A rendőrség négy szál drabantból, (egynek évi fizetése 48 ft,) három lovasőrből, két kútőrből, négy kapusból s két éji őrből állt. Egész évben a legnagyobb kiadási összeget az a 450 frt képezte, melybe egy Selmeczről hozatott tűzfecskendő került. A ferenczi szerzetesek akkor is magyarok voltak, mert magyar prédikációkért évenkint száz forintot kaptak. Tüller Ferencz regens-chori 85 ftot.

** (*Csata tengeri rablókkal.*) India, Ausztrália és China partjain nagy mennyiségben rejtőznek tengeri rablók, s bár az angolok és hollandok azok kiirtására mindent elkövetnek, megtörni őket nem képesek. Nemrég a „Coriolán" nevü bremai hajót támadták meg Bombay közelében. A kapitány vette legelőször észre a három kalózhajót, s azonnal megtette a szükséges intézkedéseket. Fegyver nem volt a hajón, a kapitány revolverét kivéve, minthogy azokat Montevideoban akarták csak beszerezni. Kezdetben csak az egyik kalózhajó közeledett a „Coriolán" felé, s azt lövöldözni kezdte; egyéb bajt azonban szerencsére nem okozott, minthogy a delejtü szekrényét összezuzta. E közben a kapitány szurkot főzetett, s azt a fedezeten kiöntette, apró üvegdarabokat hányván a forró anyagba. Az egyik kalózhajó mind közelebb ért. A rablók a fedezetre ugráltak, de véres lábakkal hátráltak meg. Ez azonban nem tartóztatta őket vissza, s erre megkezdődött a verekedés baltákkal és fadarabokkal. E közben megérkezett a másik hajó is. A tömegnek ellent nem állhatván, a „Coriolán" népsége a hajó hátterébe vonult, a honnan a kapitány revolverét nagy sikerrel használta. A rablók az elesettek fejét levágván, biztonságba helyezték magukat a hajón, várván mig a lőkészlet elfogy. Időközben a harmadik hajó is megérkezett. A legnagyobb veszedelem közepett jelent meg végre egy angol csavargőzös, mely észrevévén a küzdelmet, ágyuval lőtt a kalózok hajóira. Ezek egyike nehány lövésre azonnal elmerült. A rablók a tengerbe ugortak, hogy uszással mentsék meg életüket; de az angol vizre eresztvén ladikjait, üldözni kezdé őket. A hajón maradottakat a felbátorodott ostromoltak teritették le, mig a többieket az angolok vagy elfogták, vagy lelőtték. Tiz rabló megadta magát, de a „Coriolán" legénysége közül tiz ember szintén áldozatul esett. Összesen ötven rabló esett el. A foglyok azonnal felakasztattak.

Belga galambház.

** (*Chinai udvari élet.*) A pekingi udvarról és az ottani politikai helyzetről az „A. A. Z." jól értesült forrásból a következő érdekes közleményeket vette. Az udvarnál még mindig két párt áll szemben egymással, melyek a politikai fölényért küzdenek. Az ugynevezett haladó párt — *Kung* herczeg és pártja — azt követeli, hogy a 16 éves császár f. évi októberben leendő egybekelése alkalmával tényleg nagykorunak is nyilvánittassék és maga vegye át a kormányt. A másik párt, melyet az *ijj és nyil* államférfiainak nevezenek, az anyacsászárné nézeteit követi, melyek szerint a császár még két évig kiskorunak tekintendő és anyja vezetése alatt hagyandó, ki ezen idő alatt még a kormányügyek intézésével lenne megbizva. Az anyacsászárnét a császár anyját (létezik még egy másik anya császárné is, mert az elhunyt császárnak két neje volt) dicsvágyó, erélyes és tehetséges nőnek festik, ki nem akarja kiengedni kezéből a kormány gyeplőit és hatalmát, befolyását félti, miért nagy ügyességet fejt ki Kung herczeg szándokainak meghiusitásában.

A mi magát a fiatal császárt illeti, ez, mint mondják, értelmi tekintetben még igen gyermekes és nagy örömét találja szép ruhákban és szini játékokban. Ez apró szenvedélyeit az anyacsászárné szándékosan táplálja, hogy annál tovább járszalagon tarthassa. Physikai tekintetben azonban igen kifejlettnek mondják. Fiatal nején kivül még 4 más felesége van.

** (*Egy macska-pör.*) Páris egyéb ritkaságokon kivül egy sajátságos intézettel is bir, mely gazdátlan kutyák és macskák számára menhelyet nyujt. Az ostrom alatt számosan ez intézetbe adták kutyáikat és macskáikat; ezek közt D... kisasszony is, a Gaité szinház egyik szinésznője. A kisasszony csak 1871. aug. 1-én tért vissza Párisba, mit az intézet igazgatója megtudván, 150 frank tartási dijt követelt tőle a kisasszony macskájáért. De a macskát az igazgató nem tudta előadni. A dolog pörre került, s ez a napokban tárgyaltatott nagy közönség jelenlétében egyik párisi törvényszéknél. „Mint fizetett állatőrző, ön köteles a macskáról számolni," igy szólt a biró az intézet igazgatójához. „Azt mondja ön, hogy a macska megdöglött? Kérdem mikor történt ez? Létezik-e az intézetben az ápolás végett beadott állatokról egy hiteles jegyzék s elő tudja-e ön mutatni a macska halotti bizonyitványát?" Igy szólt a biró. Az igazgató néma; a közönség nevet. E közben egy hang azzal vádolja az igazgatót, hogy az ostrom alatt ő szolgáltatta a mészárosoknak a gondjára bizott kutyákat és macskákat jó pénzért. Általános rémülés a hallgatóság között. A biró pedig „tekintve," hogy az intézet igazgatója sem halotti bizonyitvány, sem más bizonylat által a macska halálát igazolni nem tudja; tekintve, hogy nem tudja igazolni azt sem, hogy a szerencsétlen állatot a lefolyt idő alatt ápolta: tartás dij iránti keresetétől elmozditotta.

** (*Tojásvágó-gép.*) A párisi általános gazdasági kiállitáson két tojásvágó-gép is látható. E gépecskék a főtt tojások kalapjának csinos és egyenletes levételére szolgálnak. Az egyik összehajtott érczlemezből áll, közepén nyakkal, melybe a tojás helyeztetik. Az összehajtott lemez között erővel taszitott kés a tojás kalapját veszi, a nélkül, hogy a tojás héja repedéseket kapna. Mindemellett e mütéthez némi ügyesség, erő kell, ezért inkább megfelel a czélnak a másik és ujabb tojásvágó, ha már épen ily gépet akarnak használni. Áll ez egy érczpohárkából, melynek nyilás-széle finom fürészfogakkal bir. A pohárkába helyezett tojás körül párszor körül forgattatik a pohár, miközben ennek széle lefürészeli a tojáskalapot. Persze, hogy e munkát egy késsel is ép oly jól elvégezhetjük, de már korunk baja a tulságos gépszeretet s vannak, kik enni sem tudnak — fogsor-gép nélkül!

** (*Páris III. Napoleon alatt.*) E czim alatt a bonapartista „Ordre" statisztikai kimutatást közöl, mely szerint Páris házai a császárság alatt 10,300-zal, lakásai 136,889-czel szaporodtak. 1862-ben Páris 30,719 házat számlált 412,649 lakással, mig 1868-ban már 67,120 ház volt 665,091 lakással.

mely római emléket hozott napvilágra, és kitünt, hogy a rómaiak alig két század alatt sokkal többet alkottak és teremtettek e helyen, mint az utánok következett tizenhét hosszu évszázad összesen. Épitményeiket mintha örök időkre szánták volna; szilárd alapfalaikat lőpor erejével kellett eltávolitani, ha ujabb épitkezési czélokra nem használhatták föl. — Ferencz császár és király 1817-ben meglátogatta Mehádiát és a fürdőket, és megparancsolta, hogy az akkor szokásban volt „Mehádiai fürdők“ elnevezés helyett ezentul minden hivatalos okmányban a régi korból származó „Herkules-fürdő“ név használtassék.

Végre mikor 1852-ben I. Ferencz József király a Herkules-fürdőket meglátogatta, e gyógyhely jövője is el volt határozva és a régi rómaiak által ünnepelt eme kitünő gyógyforrások jó hirneve meg volt alapitva. Csak egy kis lendületre volt még szükség, hogy óriási emléképületek varázsolódjanak elő minden költségkimélés nélkül.

Most már ha a Herkules fürdőinek pompája nem közelitené is meg a Caesarok, Agrippa, Livia és Caracalla korabeliét, — ha nem voltunk is képesek fürdőink padlózatát alexandriai márványnyal és mozaik lapokkal, a falakat arany arabeszkekkel, festményekkel és szobrokkal, a márványkádakat és butorzatot ezüsttel és aranynyal feldisziteni: azért e klasszikus kis földterület maholnap mégis oly kényelemmel fog rendelkezni, mely a mai Európa igényeinek minden tekintetben képes lesz megfelelni.

E rövid történeti előzmény után tekintsük meg a fürdőtelepet közelebbről. Mehádiába és a Herkules-fürdőkhöz a Cserna folyócska szük völgyében épitett mű-ut vezet, mely mindenütt a jobb part hosszában vonul el egész Mehádiáig, hol az eddig szük, vadregényes völgy tágulni kezd. Jobbra erdőboritotta meredek sziklák emelkednek ég felé, balra pedig rengeteg erdőségek terülnek el. A Cserna jobb partjáról vashid vezet át a gyógyforrások területére, s alig negyed óra mulva elérjük az első fürdőt, a mai Ferencz-fürdőt, mely kénes forrásainak vértisztitó erejéről nevezetes.

Ettől nem nagy távolra egy dombocskának bokorövezte lábainál a görög szertartásu oláh templom tünik szemünkbe, mintegy ékesen szóló tanubizonyságául annak, hogy Kelet határaihoz érkeztünk. Még csak nehány percznyi séta, és ott vagyunk ama ritka szépségü helyen, melynek látása meglep és elragad. Könnyen áttekinthető az egész panoráma; jobbra-balra magas, meredek hegyek és erdő lepte sziklák s alant a völgyben apró fürdő-épületek, melyek azonban, ha közeledünk hozzájok, palotaszerü hôtelekké nagyobbodnak, oly fényes, nagyszerü épületekké, hogy szállodákul a Rajna mellé, sőt még Párisba is beillenének. A Karolina-, Lajos- és Erzsébet-fürdők, továbbá a Terézia-szálloda, Ferdinánd-udvar s mindenekelőtt a pompás Ferencz-József-udvar, oly épitészeti összképet alkotnak, milyenre csak a Nyugot fő- és világvárosaiban számithatnánk, de nem egy ilyen félreeső vad hegyzugban a barbár Kelet véghatárainál. Méltóan csatlakozik e nagyszerü épülettömbhöz a csinos, izléses gyógyterem is, mely előtt kis terjedelmü, de igen kellemes angol park terül el. Az épület előfolyosója mellett két felől a Bazár helyisége látható, melyben a Kelet és Nyugot minden fényüzése egyesülve van.

A szerfölött gazdagon kiállitott gyógyterem igen fantasztikus mü, minden határozottabb épitészeti szinezet nélkül, mely azonban mégis ép oly barátságos, mint a mily fényes és elegáns külső és belső berendezéssel csalogatja magához a látogatókat. Az épület styljában majd minden épitészeti iskola képviselve van. És e tarka-barkaság tökéletesen megfelel e csodás fürdőhely multjának és jelenének épen ugy, mint ama társaságnak, mely itt évenként összejőni szokott. A régi római császárok idejéből, kik közül nem egy lelt itt gyógyulást testi fogyatkozásaiban, és nem egy tartott itt udvart a világuralom egész pompájával, maig is látható még nehány emlék, mig a mai fürdőközönség legnagyobb részét a magyar, osztrák, szerb és oláh főnemesség alkotja, vegyitve néha törökökkel és görögökkel is. A francziák, angolok és németek ritka vendégek itt s az egész fürdői élet feltünőleg keleti szinezetet árul el.

A fürdő környéke a lehető legszebb és legregényesebb, telve gyönyörü kirándulási pontokkal, főleg a nem könnyen fáradó hegymászók számára. Ilyen szép helyek a rajzunkon szintén látható Cser-völgy és az a fennlapály, melyet a fürdő egyik maecenásáról ma Coronini-magaslatnak neveznek, az utolsó török háboruk alatt pedig igen fontos erődített hely volt.

A jelenkori földrajz *)

(A föltaláló szellemet követi a tökélyesbitő ész. — A jelenkori földrajzi fölfedezések két nevezetes osztálya. — Tengeri kutatási utazások. — Az Észak-keleti átjárás. — Behring. — A Hudson-öböl társaság. — Ross, Parry, Sabine, Liddon, Beechey, Franklin, Bellot, Mac-Clure. — A déli sark: Smith, Bellinghausen, Wedell, Ross, La Pérouse, D' Urville stb. — A „Novara“ hajó tengeri utja. — Szárazföldi-fölfedezések Ázsiában: Chardin, Pallas, Burnes, Humboldt, Vámbéry, Huc stb. — Orosz- és Angolország Ázsiában; valószinü jövő összeütközésük. — Fölfedezések Áfrikában. — Az angol földrajzi társulat: Park, Clapperton, Belzoni, Caillaud, Speke, Burton, Du Chaillou, Livingstone, Barth, Vogel. — A tudomány ezen hősei és vértanui a rabszolgaság eltörlését inkább mozditották elő, mint a keresztes-hadak. — A gorilla. — A szárazföldi utazások Amerikában: Humboldt, Bompland, Boussingault, d'Audubon stb. — Ausztráliaés Stuart, Strezleki, Burke stb. — Az elméleti földrajz: Humboldt, Sommerville, Maury munkálkodásai: a földabrosz-rajz; a földrajznak korunkbeli legkitünőbb müvelői.)

Az emberi haladások bármely rendjében a teremtő szellemnek, mely kezdeményez és fölfedez, nyomába lépnek a tökélyesbitő elmék, melyek amazoknak találmányait javitják, tökéletesitik és alkalmazzák: Branca-t és Leonardo da Vinci-t, kik a viz-gőz erejének rugékonyságát észlelék, követi Papin Dénes gőz-gépe, s utána a véghetetlenül tökéletesebb: Watt Jakabé; Galvani ivecskéjét és Volta oszlopát Weatstone és Morse távirdája, és Ruolz és Christofle galvano-plastikája; Galileo látcsövét Herschell és Rose csillagászati távcsöve. Ugyane lélektani történelmi törvény honol a földrajz történetében is.

A földgömb átalános alakzatát s nagyobb körvonalait a mult század második felében tökéletesen ismerteknek lehete mondani.

A határtalan fölfedezések, melyek *Columbus*-t, *Vasco di Gama*-t, *Magellan*-t és *Cook*-ot halhatatlanokká tevék, azontul már többé nem valának lehetségesek. A földirászok és utazók hivatása mindazonáltal, bár szerényebb és zajtalanabb, nem lőn kevésbbé hasznos a tudománynak és emberiségnek.

A század három utolsó negyedében végrehajtott földrajzi munkálatok, nézetem szerint, két kiválóbb osztályba sorozhatók. Az elsőhöz tartoznak mind ama bátor s merész buvárlatok, melyek által hirneves utazók mind a Kontinensek belsejét, mind az oczeánok véghetetlenségét kifürkészték, oda törekedvén, hogy pontos és részletes észleletekkel s bő adatokkal pótolják az ujdonság s nagyszerüség hiányát, melyekre nézve a dicsőséget elődeik fölfedezéseinek engedték át. A másodikhoz számitandó valamennyi tudományos munka: a mértan, természet- és gazdászat-tan mindazon alkalmazásai, melyek segélyével az elméleti földrajz a tökély azon fokára emelkedett, melyen mai nap van. Kijelölni a tudomány által e kettős irányban tett határozottabb lépéseket, leend ez előadásunknak kiváló tárgya.

A buvárlati utazások, melyek a már érintett törekvések elsejének foganatositásához leginkább járultak, természetesen, szintén két különböző osztályba soroztatnak, a mint ugyanis czéljuk vagy tengeri szorosok s a kereskedelem javára gyorsabb és takarékosabb utak fölfedezésére, vagy pedig a kontinensek belső területeinek pontosabb kifürkészésére vala irányozva.

A tengerészeti vállalatok közül egy sincs, mely annyi és oly rendületlen vitézségü hős tettekre nyujtott volna alkalmat, mint az, mely a Világ- és Csendes-tenger között az északi sark jegein át egy akadálytalan szabad átmenet keresését tüzé ki czélul. És habár a Hudson-öböl társulatának ügynökei az Uj-Világ északi tájait már régóta bejárták, s az Ó-Világban az oroszok Sziberiá-nak ázsiai sivatagjait már kikutatták vala, ama végső jeges tájakat még mindig mély titok leple boritá. Az orosz szolgálatban volt dán tengernagy *Behring* Vitus kezde világot hinteni ama magas szélességekre, leirhatatlan sanyarúságok árán és életével lakolva, fedezvén föl az Amerika és Ázsia közti szorost, mely mai napig az ő nevét viseli. De hát létezik-e egy nyugati szoros, vagyis tüzetesebben szólva, van-e egy észak-nyugati csatorna, mely által Amerika északról hajózható vizzel vétetnék körül, az ujvilág ennélfogva egy, a tenger által minden oldalról mosott határtalan szigetet képezvén?

E feladat megfejtése egyaránt érdeklé a tudományt s a világ-kereskedelmet: amazt, mert mindig megismerni törekszik a valót; emezt, mert Amerika nyugati partjaihoz s a Csendes-tengerhez vezető utakat megröviditeni igyekezett. Egy első vállalat 1818. évben *Ross* János angol kapitány vezénylete alatt kisértetett meg, ki körülhajózta a Baffin-öblöt; de a jég magas tornyosulásait mindenütt áttörhetleneknek találván, azon vigasztalatlan hittel tért vissza, hogy nyilás egyátalában nem létezik. E tengeri utnak egyedüli gyümölcse az E. K.-ről a Baffin-tengerre néző Pitovah földjének megismerése, melynek Ross kapitány „Arctic Highland“ nevet adott.

A legfontosabb elem, melyből a mai Angolhon a maga nagyságát meriti, nézetem szerint ama több mint római állhatatosságában rejlik, melyet szándékaiban kifejteni képes. Az első vállalkozás meghiusulása legkevésbbé sem hangolá le az angol kormányt, mely is a következő évben *Parry* kapitányt bizta meg a második vállalkozással, 5000 font sterling jutalmat igérvén annak, ki a 100° dél-kört Greenwich-től nyugatra az északi szélesség 77° 44′ alatt átszelné. Parry és hadnagya Liddon megnyerték a nemzeti jutalmat, a Baffin-tengerben a Lancasteri szoros torkolatánál egy tenger-ágat jelezvén, melyet „Prince Regent's Pass“-nak czimeztek, és a szorosnak vége felé egy „Barrow szorosá“-nak mondott csatornát, hol 55° zerus alatti hideget találtak.

E bátoritó siker elégséges volt arra, hogy egy harmadik vállalat czélszerüségét igazolja, melyet ugyancsak a rendithetlen *Parry*, két tengeri hajóval: „Fury és Hecla“-val, végrehajtott. Ez ut azonban kevésbbé volt szerencsés az előbbieknél, bárha általa Cockburn és Melville földjei lőnek fölfedezve. Nem sokkal szerencsésebbek voltak *Franklin* János kapitánynak két ujabb kisérlete és *Beechey* kapitány utazása.

1829-ben *Ross* kapitány ujból vállalkozott a kisérletre és négy hosszu télen át tartózkodott az északi-sark jegei között, a nélkül azonban, hogy az annyira keresett átmenet föltalálásában sikert arathatott volna. Sokkal ujabb s ismeretesebb *Franklin* János utolsó utazása s rejtélyes halálának szomoru története, semhogy annak részletesb előadását szükségesnek gondoljam, ismeretes *Bellot* hadnagy szomoru vége, *Mac Clure* kapitány vállalatának szerencsés eredménye, kinek elvégre sikerült amaz észak-nyugati átmenetet fölfedezni, mely, habár a kereskedelem és hajózásnak tán soha sem váland előnyére: a gömb természettani haladásait mind azonáltal annyira előmozditotta, hogy különösen a derék *Sabine* ezredes fáradozásainak következtében bolygónk legészakibb részeinek, a sarkfolyamok és mindenekfelett a földsarkokkal egyátalában össze nem vágó delejes sarkfolyamok törvényeinek megismerését lehetővé tette.

Mialatt az angolok az északi-sark körvonalán tul hajózható tengert kerestek, más tengerészek a déli-sark jegei között több lakatlan tartományt fedeztek föl: ilyenek Uj-Shetland, melyet *Smith* kapitány fedezett föl; Macquaria szigete, meg az orosz *Bellinghausen* által fölfedezett Péter és I. Sándor-szigetek; Viktoria-földje s a több mint 77° déli szélességre fekvő Erebus-hegy, hol *Ross* János az örökös jegek között egy körülbelül 4000 métre magas, rendkivüli erővel s magasságra hányó tüzokádót fedezett föl.

Más jeles tengerészek, és pedig a francziák közül *La Perouse*, *Marchand*, *D'Entrecastaux*, *D'Urville*, *Freycinet*; az angolok közül *Discoe*, *Vancouver* és *Beechey*; az oroszok közül *Kotzebue*, *Krusenstern* és *Butacseff*; az amerikaiak közül *Morell* és *Wilkes* nem kevesebb lángészt s bátorságot fejtének ki a világ-tengeri vállalatokban, mint a leghiresebb hadvezérek a harczmezőkön: és bár a fölfedezések nagy jutalmai már ki valának viva, ők mindazonáltal munkálkodásuk tág mezején elég dús szellemi aratásban részesültek.

És most engedjék meg, uraim, hogy e helyütt egy reánk nézve igen szomoru és fájdalmas megjegyzést tegyek. Ama hosszu s dicső név-sorban, melyet imént előhoztam, nincs egy is, ki Olaszhonhoz tartoznék! Még ujabban is, egy osztrák fregát, a „*Novara*“ egy bámulatra méltó körülhajózási utat hajtott végre, és a tisztjei által közrebocsátott jelentés a fölfedezések s ismeretek kimerithetlen bányájául tekinthető. És mi, a világnak hajdanában tengerészeti mesterei a küzd-téren, melyen a többi nemzetek dicsőséget aratnak, egyedül csak távollétünk által tündöklünk. Sulyos tárgy az elmélkedés- s keserüségre, mit is figyelmükbe ajánlok! (Vége következ.)

---

*) Mutatvány *Boccardo*-nak „A föld és kereskedelem története“ czim alatt kiadott nagyhirü fölolvasásaiból; olaszból magyarra forditotta *Dunyov* István ezredes. Megjelen az Athenaeum kiadásában.

mindenkor megtartotta s az 1848-dik évben mint alispán, a megye sok pontján megháboritott társadalmi rend és az országos ügyek érdekében kellő tapintattal párositott erélye által, a megyebelieket azóta sem feledett hálára kötelezte. A forradalom lezajlása után a nyilvános élettől ő is visszavonult s öreg édesatyjának birtokait átvéve, gazdálkodással töltötte az ötvenes évek nehéz napjait, de a szükebb körben is megmegkereste őt a korábban kivivott tisztelet, s itt sem maradt el a szomszédok és a magán társas-élet közbecsülése és szeretete.

E nehéz idők alatt minden tájnak megvoltak azon emberei, kikre a közönség, mint jel- és irányadókra folyvást várakozva figyelt s Tolnában ezek közzé tartozott Perczel Béla is, ki bár nem volt alispán, nem volt biró s szándékában sem volt az akkori viszonyok közt tisztviselői állást fogadni el: mégis számos alkalommal szerepelt, mint egyes magánosok által felkért itélőbiró s nem egy peres ügyet intézett el a nyilvános perinditást hazafiatlanságnak tartó felek teljes megelégedésére. Ily körülmények miatt az akkori absolut kormány szolgái róla egy perczre sem vették le szemöket, de soha nem sikerült nekik az ovatos férfiut bajba keverni.

E magányából az 1860-dik év szólitotta ki, midőn a helytartó-tanács visszaállittatván, a nemzet uj reménynyel várta, hogy fejedelmével az ohajtott jó egyetértés s ezzel az alkotmányos élet is ujra helyre álland. Tanácsosnak neveztetett ki a helytartótanácshoz, hol a közjogi s megyei közigazgatási ügyek vezetésével bizatott meg. Azonban az 1861-dik év végén beállott kedvezőtlen fordulat után ismét visszavonult s falusi magányát csak 1865-ben hagyta el, midőn az alkotmány helyreállitására uj országgyülés hivatván össze, Tolnamegye bonyhádi kerülete által egyhangulag képviselővé választatott. 1866-ban a kir. táblához neveztetvén ki birónak, letette megbizását, de 1867-ben ujra megválasztatott s kerületét azon ülésszak alatt végig képviselte. Azóta a bonyhádi kerület kétszer (1869-ben és az idén) adott neki megbizó-levelet, bár az országosan elterjedt pártizgalmak miatt már nem egyhangu választás által. A mint a birói rendezésről szóló törvényjavaslat törvénynyé vált: választania kellett birói tiszte és képviselői megbizatása között, s ő az utóbbi mellett maradván, birói állásáról lemondott. -- Mint képviselő az osztályokban, küldöttségekben, bizottságokban és a közülésekben egyaránt érdemes tagja volt a háznak s a Deákpárt az első alelnökségen kivül a kör elnöki állásával és munkájával is őt bizta meg.

Bánó Józsefről, a képviselőház második alelnökéről, kevés adat áll rendelkezésünkre. 1824-ben Sárosmegye Kükemező helységében született. Iskoláit az eperjesi evangelikus főtanodában jó sikerrel végezte. Midőn az 1848-ki mozgalmas idők bekövetkeztek, a fiatal férfit Sárosmegye alispánjává választá, s a nehéz napokban megyéje ügyeinek vezetésével foglalkozott mindaddig, mig a forradalom gyászos végével, ő is, mint annyi mások, kénytelen volt magányba vonulni vissza állásáról, s azt az idegen absolutizmusnak engedni át. Ezután nemzetgazdászati és tanügyi tanulmányokkal foglalkozott, s a gazdászati és iskolai gyülésekben az egész fölvidéken irányadólag vett részt s különösen nagy buzgalmat fejtett és fejt ki az eperjesi evang. főtanoda ügyeinek intézésében mint annak főgondnoka. 1861-ben az alkotmányos élet feléledésével Sárosmegye héthársi kerülete mindjárt képviselőjévé választá, mig 1865-ben Nyiregyháza városa küldé őt fel az országgyülésre. A Deák-párt soraiban foglalt helyet, s az országgyülésen kivül a hirlapi téren is föltünt számos politikai czikkével. Az 1869—72-ki országgyülésen, valamint a mostanin, Sárosmegye girálti kerületét képviselé. 1871-ben Bittó igazságügyminiszterré kineveztetése alkalmával a képviselőház megürült alelnöki székére választatott meg, s a többség ezuttal is e polczra helyezé.

Gubody Sándor, ki a ház jelen megalakulásaig mint korelnök szerepelt, mint maga mondá, még a mult században látta meg a napot. 1799-ben, Nagy-Körösön született, s midőn 1815-ben a jogi pályát végezte, mint juratus, több társával együtt, mellékesen a mathematikai tanulmányokra is szakitott időt, azon reményben, hogy majd a katonai pályára lép. De az 1816-diki nagy hadseregleszállitás, mely 600 tisztet helyezett számfeletti állásba, őt e szándékától eltéritette, de egyszersmind a jogi pályától is eltérve, teljesen a mérnökségre adta magát, miután a diplomát mind a két irányban végzett tanulmányokból megszerezte. Többnyire mint magán mérnök müködött, de 1846-ban osztálymérnök lett az első magyar központi vasuttársaságnál s jelentékeny részt vett a Szeged felé tervezett vasut előmunkálataiban. 1848-ban a magyar kormány a szolnok-debreczeni vonal előmunkálatainak igazgatójává nevezte, de még azon év őszén kormánybiztossá neveztetett ki Kossuth által a horvát betörés alkalmával. A forradalom után ő is visszavonult családja körébe s gazdálkodott. 1860—1-ben Nagy-Körösön a városi és képviselői választás alkalmával pártja, melynek a háttérben tevékeny tagja volt, kisebbségben maradt; de 1865-ben a többségre jutott ellenzék őt választotta meg Nagy-Körös országgyülési képviselőjévé s ugyanazon időben polgármesternek és egyházi főgondnoknak is megválasztatott. Azóta már a harmadik országgyülésen képviseli szülővárosát, melynek többsége őt mind 1869-ben, mind 1872-ben megbizó levéllel tisztelte meg. Mostani korelnöki teendőinek végeztével Deák Ferencz köszönte meg, a ház nevében, fáradozását, azon kivánság mellett, hogy a jövő országgyülés kezdetén a korelnökséget ismét megérhesse és viselhesse!

Mehádia és a Herkules-fürdők.

I.

A hazai orvosok és természetvizsgálók idei nagygyülésök megtartására keresve is alig kaphattak volna érdekesebb és alkalmasabb helyet, mint épen Mehádiát s ennek regényes környékén az európai hirü Herkules-fürdőket. E fürdők a kis mezőváros közelében egész telepet képeznek. A csinos épületek, sétányok és kertek igen kedves ellentétben állanak e sok tekintetben páratlan érdekességü vidék vadregényes tájszépségeivel. E nevezetes gyógyforrásokat valószinüleg már a dákok is ismerték s a rómaiak, kik a második század kezdetén e vidéken gyarmatokat alapitottak, a forrásokat Herkulesnek szentelték s e félisten számára templomokat épitettek és oltárokat emeltek. Hogy e helyen igen tekintélyes római kolonia feküdhetett, ama nagyszerü vizvezeték is tanusitja, melynek maradványai az Orsovától Mehádiáig vezető ut mellett a Cserna hegyi folyócska balpartján ma is láthatók. Vannak ugyan régiségbuvárok, kik e merész tervü épitményt a törököknek tulajdonitják, a kik azt a mult század első negyedében azért épitették volna, hogy a Cserna futásának, mely akkor Török- és Magyarország közt határt képezett, más irányt adhassanak. Ily uton akartak a Herkules-fürdők birtokába jutni, mely szándékuknak azonban a nem sokára bekövetkezett békekötés elejét vette. Legalább Grisellini a „Bánság története“ czimü művében igy adja elő a dolgot.

De visszatérve a Herkules-fürdőkhez — hogy e hely egykor csakugyan a rómaiak birtokában volt, minden kétségen fölül áll. Herkulesnek hét szobrát találták meg itt, s azonkivül még több ugynevezett votivtábla, igen sok régi pénz s más érdekes római régiség került napfényre, melyek a nagyszerü épitmények maradványaival együtt mind ama kiváló hirnévről, értékről és tekintélyről tanuskodnak, melyben e fürdők a rómaiak előtt állottak. Hogy vajjon azokat az egyiptomi lotósz-virágokat, melyek a meleg forrásokban oly szépen tenyésznek, szintén a rómaiak hozták-e ide, nem volna érdektelen tudni; e nagy nép templomaihoz, szobraihoz és az oszlopfők levéldiszitményéhez e titokszerü, szentnek tartott keleti virág mindenesetre igen jól illhetett.

A mai Herkules-fürdők azonosságát a római „Ad Aquas“ fürdő-teleppel nemcsak a kiásott régiségek, fogadalmi táblák, szobrok stb. bizonyitják, hanem Ptolemaeus Alexandrinus, Antoninus császár kortársa is, ki a már akkor nevezetes gyógyhely fekvését Sarmizegethusától, Dácia fővárosától nem messzire esőnek mondja; de még határozottabban megerősiti ezt az ugynevezett Peutingeri tábla (Tabula Peutingeriana), mely Sarmizegethusa dák fővárosnak (a mai Várhely, oláhul Gradistye helyén) távolságát az „Ad Aquas“ gyógyhelytől római távmérték szerint meglehetős pontossággal 14 mfdre számitja keleti irányban. A gyógyhely alapitásának érdeme és dicsősége a halhatatlan emlékü Trajanus császárt illeti. Csak ő előtte, ki az ut akadályait föl sem véve, bárddal és ásóval, karddal és dárdával harczolt — csakis egy ily vaserélyü férfi előtt nyilhatott meg a hozzáférhetetlennek látszó Csernavölgy. Traján fölfedezte a forrásokat, melyeket a gyógyvizek közé sorozott s védurának Herkulesnek nevéről nevezé el: Ad Aquas Herculi Sacras és a szent magasztos, győzhetetlen és üdvhozó Alcides (Hercules sanctus, augustus, invictus et salutifer) tiszteletére templomokat és oltárokat emeltetett. Herkules forrásai csakhamar jó hirnek örvendettek s a betegek a tartomány minden részéből, Pannoniából, Sarmatiából, Macedoniából, a két Moesiából ezrével kerestek e forrásoknál üdülést és gyógyulást. Hogy azonban e sürü látogatás daczára is mily bátorságtalanok voltak az oda vezető utak, bizonyitja egy Bécsbe szállitott fogadalmi tábla, melyet Julius Sergia Bassus fiai a forrásokhoz utazása közben meggyilkolt apjoknak állitottak. Még ma is azt állitják, hogy a „Rablóbarlang“ a Herkules-fürdő közelében ama rettegett gonosztevők tartózkodási helye volt.

A rómaiak küzdelmei három évszázadig tartottak a népvándorlás betörő árjai ellen és három századon át kellett a fürdőterületnek, a nagy harcztér e kis részének, a háboru vészes következményeit viselni. A gyógyhely hanyatlása e borzalmas korszakban vette kezdetét, s csak a XVIII-ik században szünt meg, mikor Magyarország a török uralom alól teljesen fölszabadult. Innen tul a nevezetes fürdőhely ismét emelkedésnek indult. III. Károly király Hamilton gróf bánsági parancsnoknak megbizást adott, hogy Herkules forrásait a nép számára ismét hozzáférhetőkké tegye és jó karba helyezze s gondoskodjék, hogy a gyógyhely nehány kényelmes lakházzal is el legyen látva. Igy keletkeztek három lakházon, három kaszárnyán, egy kápolnán és vendéglőn kivül a Ferencz-, Lajos- (előbb Zsindely-fürdő) és Rabló-fürdő (a régi Herkules-fürdő) római falak maradványain s kiásott és imitt-amott szétszórtan heverő kövek és téglák segélyével. A többi források: az ugynevezett forró tag- és izületfürdő (Császárforrás), a mész-fürdő (Nándorforrás), a hüvös izület-fürdő (Karolina-forrás), a lázfürdő (a Cserna-hidfő balparti sziklájában), végre a nagy és kis szem-fürdő (most József-kut és Szemforrás) még mindig a szabad ég vagy legfeljebb levélszinek alatt állottak.

A portával ujra kitört háboru (1737.) s különösen a Königsegg által vezérelt második hadjárat a források területét ismét a harczmező körébe vonta s szétrombolta Hamilton három évi munkáját. A mit a háboru még meghagyott: azt a rabolni vágyó törökök és oláhok ismételt betörései pusztitották el. Harminczhárom év (1739—1772) kellett hozzá, mig a gyógyhelynek az utolsó háboruban szenvedett károit helyre hozni megkezdették. Tizenhat további év alatt (1772—1788) nem épitettek egyebet, mint a „hüvös és forró izület-fürdőt!“ — egy rongált vendéglőt pedig kijavitottak és megnagyobbitottak.

II. Lipót alatt élénkebben kezdték meg és folytatták az ujitási és javitási munkálatokat. Majd minden ásatás, melyet uj épületek vagy forrás-keretek épitése végett megkezdettek, vala-

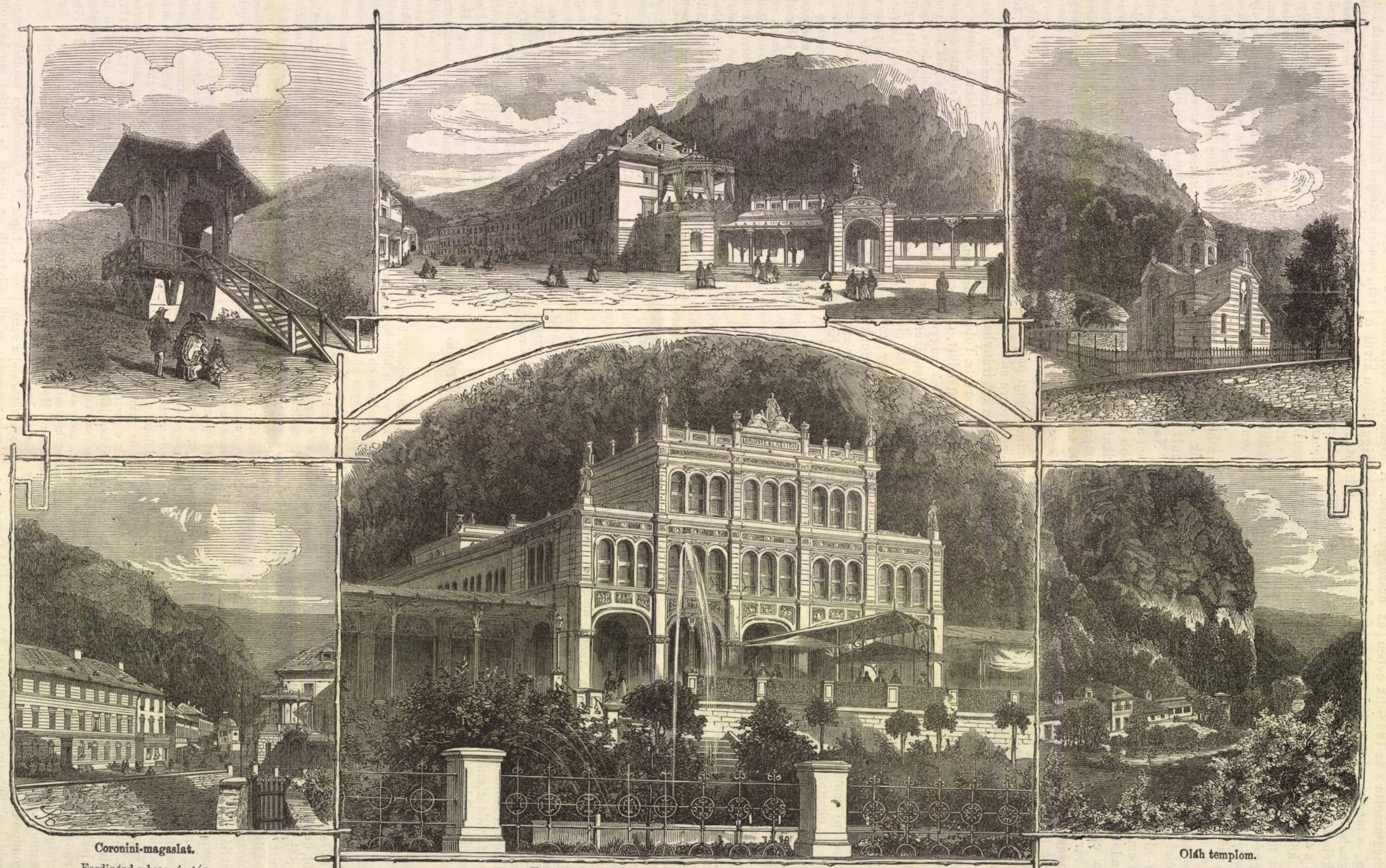

Coronini-magaslat.
Ferdinánd-udvar és tér.

Karolina-fürdő, Ferencz- és Terézia-udvar és Lajos-fürdő.
Gyógyterem.

Oláh templom.
Herkules-fürdő és Cservölgy.

A Herkules-fürdő Mehádia mellett.

Vas. Ujs. 1872. 453 b

Mehádia és a Herkules-fürdők.

II.

A Cserna-völgy, melyben a fürdők vannak, a nyugalom, biztonság és állandóság jellegét viseli magán; minden biztos alapon nyugszik itt. De a természet, mintha csak megunná olykor-olykor a völgy egyhangu, örökös nyugalmát, a hegyek csucsairól roppant sziklatömegeket zudit alá a folyómeder mélységébe s ezek fölött a rohamos Cserna hömpölyögteti tova iramló hullámait majdnem folytonos zuhatagjátékkal.

Majdnem azt hihetnők, hogy a természet — mintegy számba véve az emberek által itt elérhető czélt — a gyógyforrásokat épen ott hozta napvilágra, hol a mérsékelten kitágult völgy még a szükséges épületek számára is elég helyet juttatott. A völgyszoros terjedelme a mai igényeknek még megfelel, de ha ez — mi nem épen lehetetlen — ki lesz zsákmányolva, illetőleg be lesz épitve, akkor a gyógyhely, ha saját kifejlődését akadályozni nem akarja, kénytelen lesz a vashid közelében fekvő telkeket is igénybe venni, s azután a két fürdőrészt alkalmas közlekedési eszközök segélyével összeköttetésbe hozni.

Az alig 345 lépés hosszu és 50 lépésnyi széles fürdőtér a Cserna jobb partján tulajdonképen csak egy rövid utcza, melynek keleti házsorát a Cserna hullámai locsolják, mig a nyugoti sor a dús lombozatu hegység lábaihoz támaszkodik. Alsó végét a folyó görbülete határolja, felső végét pedig részben a kegyes adományok alapjából 1836-ban épült kis r. kath. kápolna zárja el. A fürdőtér közepén emelkedik Herkulesnek Ramelmeyer és Glanz által 1847-ben készitett ércz-szobra márványtalapzaton, melynek négy oldalán ércből készült oroszlánfejek a legüditőbb forrásvizet ömlesztik egy kőmedenczébe. E tiszta és egészséges ivóviz a Domogled-csucs lábainál egy hegyzugból előtörő gazdag forrástól van levezetve az uj épületekbe, a Cserna hidján keresztül a fürdőtérre s a görög-keleti templom mögött a völgy mentében a Ferencz-fürdőhöz.

A keleti házsor a Cserna hidjánál kezdődik:

1. *A Karolina-fürdővel*, mely „hüvös izületfürdő“ név alatt 1772—74-ben épült, de a török háboru alatt elpusztult és csak 1800-ban épitettek a forrás fölé ismét egy kis fürdő-csarnokot fából. 1825-ben e fürdőházat mostani neve alatt ujabbkori modorban épitették föl s a rá nyomuló Cserna árjai ellen védelmül faragott kőburkolatot kapott. 1865-ben ismét tetemes átalakuláson ment keresztül, ugy hogy kellemes épitészeti stylja miatt külalakja jelenleg igen előnyösen tünik szembe a többi fürdő-épület közül. Betonirozott és csinos vas-sátorral fedett magas tetőzete minden kényelemmel ellátott diszes terraszt képez. — A Karolina-fürdő után következik:

2. Az 1824-ben épült *Ferencz-szálloda*. Két emeletes, homlokzatán két erkélylyel s a homlokzat csucsán ütő-órával ellátott épület, melynek mindkét emeletén kitünő padlózatu széles folyosó huzódik végig s a fürdő-vendégek lakszobáit két párhuzamos sorra osztja.

3. *A Terézia-szálloda* (egykor kincstári osztály), melynek épitését 1792-ben kezdték, 1802-ben és 1809-ben folytatták és csak 1852-ben végezték be, hasonlóan két emeletes épület 114 jól berendezett szobával beteg katonatisztek s szolgálatban vagy nyugalomban levő katonai hivatalnokok számára.

4. *A Lajos-fürdő* (azelőtt „Zsindely-fürdő“). Ez volt az első fürdő-épület, mely Hamilton látogatása után a Herkules-fürdőben (1735) zsindelytetőt kapott. A Lajos-fürdő a gyógyhelynek legnagyobb — s minthogy födött folyosók által a Ferencz- és Terézia-szállodával összeköttetésben áll, egyszersmind leglátogatottabb fürdőhelye.

Innen 5. a *Katona-fürdőház*, 6. az 1811-ben épült *Vendéglő*, 7. a szintén 1811-ben épült *Igazgatósági épület* és 8. az 1838-ban épült *Ferdinánd-szálloda* mellett elhaladva, végre

9. a *Hansen* épitkezési főtanácsos által 1860-ban tervezett diszes *Erzsébet-fürdőbe* jutunk (az 1774-iki „forró izület-fürdő“ vagy az 1830-iki „Császár-fürdő“). E szép kupolás épületben van egy nagy társas-fürdő, az előtérben öltöző szobákkal és a hozzá csatolt osztályban kilencz kabinfürdő eléggé nagy öltözőkkel. E fürdőház külseje terrakottából készült alvokkal és Herkulesnek egy szobrával van diszitve s az épités oly modorban tartva, hogy szükség esetén az épület kiegészitésére s a fürdők szaporitása végett egy második rész emelésére a lehetőség fennmaradjon.

Az épületek nyugoti sorát a Hygieia kőszobrával diszitett kerekded hűtővíztartótól csak nehány lépésnyi távolban a kicsiny, de csinos *árucsarnok* zárja be. A Karolina-fürdőnél 1862-ben emelt erős ives híd köti össze a folyó két partját, — jobb oldalán izléses vasrácscsal ellátva, baloldalán pedig födött sétafolyosó által szélesbitve. — A sétafolyosó a folyó balpartjára vezet át

10. az 1863-ban épült két emeletes *Ferencz-József-szállodába*, 116 majdnem pazarul berendezett lakszobájával, melynél sem a kormány keze, sem az épitőmester művészete nem tanusitott fukarkodó takarékosságot. Szembetünő az épületnek két szárnya közt kiemelkedő gazdagon diszitett középrésze, melyen Aeskulap és Hygieia viszik az örök szerepét s festői szép diszletek emelik művészi értékét.

E palota első emeletéről a sétafolyosó 11. az üdvnek és vidámságnak (Saluti et laetitiae) szentelt *Társas-terembe* vezet. Homlokzatát oszlopok sora foglalja be, melyek félkörös ivekben folynak össze egy szilárd koszorupárkányzat alatt. A két felső oszlopsor négy szabadon kiálló végén sikerült alakok jelzik a fürdővendégek tulnyomó nemzetiségét; jobbról alant a puszták büszke lakója, fönt magasabban a széles vállu rácz, — balról fönt a ravasz oláh és alantabb az egykedvü, phlegmatikus német. A belső berendezés szintén diszes, czélszerü és elegáns.

A társas-terem épülete előtt a kicsiny, de barátságos park terül el görbe utaival, virág- és bokor-csoportozatokkal, szökőkutakkal és terjedelmes márvány-medenczékkel.

A többi épületek, mint: 12. a diszes *Rudolf-szálloda* 118 lakszobával s négy konyhával; továbbá 13. az ugynevezett *Mária-fürdő*, 14. a terjedelmes *uszoda-medencze*, 15. a görög-keleti *templom*, s végre 16. a *Ferencz-fürdő* szintén csak a fürdővendégek minél nagyobb kényelmét igyekeznek előmozditani. A mostani vállalkozó szellemü bérlő, ki még egy szinház épitését is tervbe vette, sok érdemet szerzett magának buzgó tevékenysége által.

A fürdőhelyről érdekes kirándulásokat lehet tenni a nagy számu és nagy költséggel épitett sétautak hálózatán. E sétautak a legfestőibb pontokhoz vezetnek, melyekről a kilátás nagyszerü és elragadóan szép. A kiválóbb helyek templomszerü épületekkel vagy svájczi lakokkal vannak megjelölve. A tájnak sajátságos bájt és vonzerőt kölcsönöz még a sok szikla és barlang is. Ezek közt legnevezetesebb az ugynevezett „Rabló-barlang,“ melyhez a Herkules-fürdőtől 200 lépésnyi távolban 132 lépcső vezet föl. E barlang, mint az egykor annyira rettegett rablóhegy nyilata, mely a népmonda szerint a Mehádián felül eső Bárkán nevü várrommal keskeny szikla-folyosók által összeköttetésben áll, mint már emlitettük, állitólag a rablóknak szolgált buvóhelyül. Hogy e szikla-odvakban emberek csakugyan tartózkodtak, bizonyitják a koromtól feketitett falak, és hogy azok valóban inkább gonosztevők, mint békés pásztorok lehettek, az a körülmény teszi valószinüvé, hogy épen a távolabbi és kevésbbé hozzáférhető barlangrészek falai kormosak.

A „Damoklet“ név alatt (némelyek „Domogled“-nek és „Domoglett“-nek is mondják) ismeretes hegy a legmagasabb ezen a tájon; meredek, de mégis könnyen járható ösvényen gyalog az ugynevezett „Keresztig“ lehet jutni; e helyről még az egész Mehádiát be lehet látni, de itt aztán az utnak vége szakad. Járatlan utakon, vad cserjéseken és bozótokon át lehet fölebb hatolni az erdőkoszoruzta sziklacsucsok között, de a melyek nagyszerüségben egymást mulják fölül; nem egyes sziklák ezek, hanem sziklatömbök, sziklamagaslatok, melyek megdöbbentenek. E sziklatömkelegből nagy nehezen kivergődve, egyszerre csak egy vadonszerü zordon erdőrengetegben találjuk magunkat; még egy dombtetőre kell fölmásznunk s aztán a czél el van érve: a Damokleten vagyunk! Innét letekintve, a hegy aljában buja tenyészet: fönt a zivataroknak kitett hegytetőn és ormokon silány, törpe cserjék csenevésznek. Még feljebb is lehet hatolni, mig egy kitüzött póznajelig jut az ember. Innen már szélesebb körü kilátás nyilik előttünk. Ha látérzékünket kissé megerőltetjük, beláthatunk Magyarországba, Szerbiába és Oláhországba.

Érdekes kirándulást lehet még tenni a tulajdonképeni „Herkules-fürdőhöz“ is. Az ide vivő ut a fürdőtérnek északi végén a kath. kápolna mellett kezdődik s a Cserna jobb partján bükk- és hársfasorok közt vonul fölfelé, s minthogy alig 600 öl hosszu s az egész ut nem egyéb padokkal ellátott barátságos lugasnál: a legajánlatosabb kirándulás gyöngébb fürdővendégek számára.

Innen feljebb menve a „gőzbarlang“-hoz jutunk. A Schneller-, Csorich- és Coronini-magaslatokra, melyek megannyi szebbnél szebb kirándulási helyek, a fürdő környékét mindenütt körülövező, kellemesen emelkedő s a beomlásoktól — a hol szükséges — falakkal is óvott sétányok vezetnek. — Végre a Cserna mellett egy órai séta után megtaláljuk e folyócska gyönyörü vizesését.

A fürdő-idény julius és augusztus havára esik, de már juniusban a helyiségek mind el vannak foglalva. De ha a tervbe vett épitkezések elkészülnek, e hiányon majd segitve lesz. A vendégek, mint már emlitettük, többnyire külföldiek, magyar kevés van; leginkább oláhok, szerbek, görögök és törökök. A szerb és török megtartja nemzeti öltönyét, de már a görög európai divatot vett föl. A szerb nők nemzeti viseletben járnak s különösen hajviseletök igen csinos.

Hogy a mehádiai gyógyvizek minő jótékony gyógyhatással birnak majd mindennemü betegségekre, régen elismert s régóta tudott kétségbevonhatatlan tény. A vizeknek s azok gyógyhatásának ismertetése tisztán az orvosi szaktudományt illetvén, azt itt mellőzhetőnek tartjuk. A ki e részben s átalánvéve a Herkules-fürdőről és környékéről bármi tekintetben bővebb ismertetést ohajt, annak jó lélekkel ajánlhatjuk a Munk Manó cs. és kir. ezred- és fürdő-orvos, továbbá Koch Antal és Frivaldszky János által érdekesen összeállitott s közelebbről Heckenast Gusztávnál megjelent ide vonatkozó terjedelmes munkát, melyből jelen közleményünk irásánál mi is több adatot kölcsönöztünk.

Végül még csak annyit akarunk megjegyezni, hogy a magyar orvosok és természetvizsgálóknak megjelenése hazánk e félreeső zugában ottani más ajku hazánkfiaira kétségkivül igen jó, békitő benyomást fog tenni. *Sámi Lajos.*

A jelenkori földrajz.

(Vége.)

A tengeri fölfedezésekről térjünk át immár a szárazföldiekre. És azokon kezdve, melyeknek szintere Ázsia volt, fölemlitem *Niebuhr, Chardin, Pallas, Murawieff, Eichwald, Gamba, Jaquemont, Burnes, Burckardt, Humboldt* halhatatlan müveit, melyek a megelőző században megfejtetlenül maradt nagyszámu föladatokra teljes fényt deritének. A nagy hegyláncz, mely Indiát Tibettől és Ázsia középpontjától választja el, kikémleltetett és oly magasságra emelkedettnek találtatott, minőt azelőtt nem is sejtettek. A Ganges, Indus, Bramaputra forrásai egészen ellenkező helyeken találtattak, a mint azelőtt kijelölve valának. Kabul és Kandahar hegyes területei, Mekran terjedelmes homok-lapályai *Elphinstone* és *Pottinger* emlékezetes hitterjesztései következtében lőnek ismertetve; mig *Turner* és *Moorcroft* Tibet központi fensikjaira hatoltak be. Bokhara és Samarkand, Ázsia első urainak fővárosai, a vakmerő magyar *Vámbéry* előtt nem birtak többé titokkal; és *Huc* atya elég bátor volt Dzungaria és Mongolia sivatag pusztáit egyesegyedül bebarangolni.

Hatalmas és ünnepélyes, uraim, ama látvány, melyet a mult század végétől fogva Európa s a világ két legnagyobb hatalmassága elénkbe tár; Oroszország, mely északról, és Angolország, mely délről egymás irányában haladnak Ázsia szárazföldén, a tehetetlen sinai birodalmat maguk közt csaknem összezuzva, mely is a nyugat fáradhatlan befolyásának és a polgárisodás és fegyver ellenállhatlan lökéseinek kétségkivül nem sok ideig fog ellentállhatni. Oroszország alig hogy legyőzetett Sebastopolnál, más tájakon kerese kártalanitást, s meg is találá azt az Amur vagyis Saghalien folyónak határtalan hosszában, mely immár tökéletesen ismerve van, és mindkét oldalának partjain kikötőkkel, várakkal s városokkal népesittetik. A Bokhara-i és Khiva-i khánságok immár hűbéresei a sz.-pétervári félistennek, és egyedül a czár szava lesz az, mely ama nehány vakmerő olasznak, kik selyem-bogármag keresése végett mentek oda, mely képes legyen tönkrejutott selymészetünket helyreállithatni, és Tatárország féltékeny zsarnokai által fogságba vettettek, rabbilincsei széttörését eszközlendi; és nem fog sok idő telni, hogy Anglia, mely ma inkább ázsiai, mint európai hatalmasság, kénytelen lesz komolyan gondolkodni egy védbástyáról, mely a kozákokat a Herat-tól India kapujáig visszaterelje. És máris vannak látnokok, kik a két óriást, a britet és szlávot, Ázsia középponti fensikjain összeütközni és a félvilág uralma

Szabadságolt katonák táborba indulása.

Megjött már a parancsolat,
Violaszin pecsét alatt . . . .

Szerte hangzik a faluban a dal, egyik végétől a másikig. Hej be széles jó kedvükben lehetnek azok a legények, kik ma kapát, kaszát a sutba lökve, összejönnek még egyszer a faluháza előtt, hogy elbucsuzzanak szeretteik köréből, az öreg ángyomasszonytól kezdve a Bodriig, — mert holnap nagy dolog sora esik: holnap van a berukkolás.

A rokonság, komaság mind együvé gyül az eresz alatt, ellátják a távozandókat sok okos tanácscsal, kivált ha egy torzonborz vén obsitos bátya is ott van a faluban, a ki aztán az anciennitás jogából ugyan nem enged egy jottát, tanitja a legényt, hogy kell fogni azt a panganétot, mint kell csinálni vele, mikor az uhlánus jön, akkor az ember annak a jobb felére ugrik, hogy az jobb hóna alatt tartott hosszu fogpiszkálójával ne árthasson, akkor hirtelen visszafordul s jobb oldalába szur.

„Ha pedig huszár jön atakra, akkor balra ugrasz öcsém, mert az meg a baloldalát nem tudja védeni a kardjával. Hej, csak különb katonák voltunk mi a mi időnkben.“

— Ugyan hagyja el kigyelmed, — szól aztán ilyenkor a büszkeségében sértett urlaubos, — hisz a kigyelmed idejében még kovát csiszoltak s taplóval sütötték el a puskát. Nekünk meg csak billegtetni kell a magunkéit, mint a klárinétot s minden billentésre átbillen egy német a másik világba. Ugy ám, bátya, kigyelmed most is csak ott van, a hol harmincz esztendővel ez előtt bedeszkázták előtte a világot. Mi már azóta masinával harczolunk. Az ember ugy is agyonverheti az ellenségit, ha meg se is látja.

— Bezzeg, öcsém, mi nem féltünk az ellenséget meglátni. Ti csak afféle kóficz legények vagytok, csak amugy suba alatt mertek neki mutatni a fügét.

— Azt ne mondja, bátya, azt a ragyogó rézangyalát az árkon-bokron fütyülő, jégen kopogó németjének. Jöjjön csak annyira közelünkbe, hogy elérhessük, tudom istenem, két porczióban vándorol a más világra.

— Nono, öcsém, látom a szavadjárásából, hogy ember kezdesz lenni a talpadon, de azért hidd meg, sokat tanulhatsz még az öregtől te is.

Egy kapu aljában délczeg legény tartja kezében egy siró leány kezét.

— Tudom, hogy eszedbe se jutok, — fuldokol a leány zokogva, — megtetszenek neked a talián leányok, rám se gondolsz többet, tudom én azt jól.

— Édes gyöngyöm Juliskám, — válaszol a legény, — hiszen nem megyünk mi Taliánországba. A szomszéd vármegyébe visznek csak. De vinnének bár a világ végire, a hol minden leány csupa nőstény-angyal, mégis te maradnál az én egyetlen angyalom.

— Kimégysz a határból s elfelejted azt is, hogy valaha láttál. Jobb dolgod lesz ottan, szebb is lesz, a ki szeretni fog, de nem fog ugy szeretni, mint én szerettelek.

— Hátha egy darab ragyogó gyémánt volna az egész, elfelejtenélek-e miatta? Ne busulj, drágább kincsem nem lesz nekem soha te nálad. Lásd én nem busulok s ha busulnék is, csak azért tenném, hogy hátha az alatt, mig én oda járok, másfelé fordulna a szived.

— Inkább kifordul ez a torony a sarkából, mint az én szivem el a te szerelmedtől. Ha ugy tudnék bizakodni benned, mint magamban tudok: hidd meg, nem lenne nekem se oly terhes az elválás.

— Bizzál bennem és a jó Istenben, az majd haza segit, s akkor aztán ugyan kapa legyen, a mi elválaszt egymástól. Mig oda leszek, minden áldott nap küldök hozzád vagy levelet, vagy üzenetet. Aztán te is megkönnyitenéd állapotomat, ha ugy egyszer egy hétea iratnál valamit a rektor urammal. Milyen jól esnék nekem az.

— Jól van, majd megpróbálom. Hanem hidd meg, mire visszatérsz, én már agyonsirtam magamat.

— Azt ne tedd, aranyos tubiczám, hiszen az a pár hét nem a világ. Visszahozom magamat neked, ugy, a mint elvesztettél, s akkor foglak még igazán szeretni. Isten veled, drágalátos galambom, sokszor gondolj reám.

Kora reggel talpon van már a falu népe. A poros utczán tüzes csikók prüszszögnek kocsiba fogva. Azok viszik a legényeket a hadgyakorlatra.

A szülék elkisérik a kocsiig, a szerető leány a kut kávájához támaszkodva nézi, hogyan viszi el egész világát, mindenét. A legénység szégyenli azt a bubánatot oda benn a szivében, nagyot huz keservében a kulacsból s dallal igyekszik enyhiteni azon a szorongáson, mely keblét annyira nyomja. Dehogy árulná el a fél világért egyik a másik előtt, hogy szivszakadva távozik; felcsapja vászontarisznyáját a szekérderekába, mintha ez lenne a legnagyobb gondja; pedig magamagában azt gondolja mindegyik: bárcsak a szív helyett a tarisznya volna nehezebb. A kocsi csakhamar porfellegbe borul. Szüle, kedves hosszan néz utána s hallgatja áhitattal, a mig csak elhallik:

Megjött már a parancsolat,
Violaszin pecsét alatt . . . .

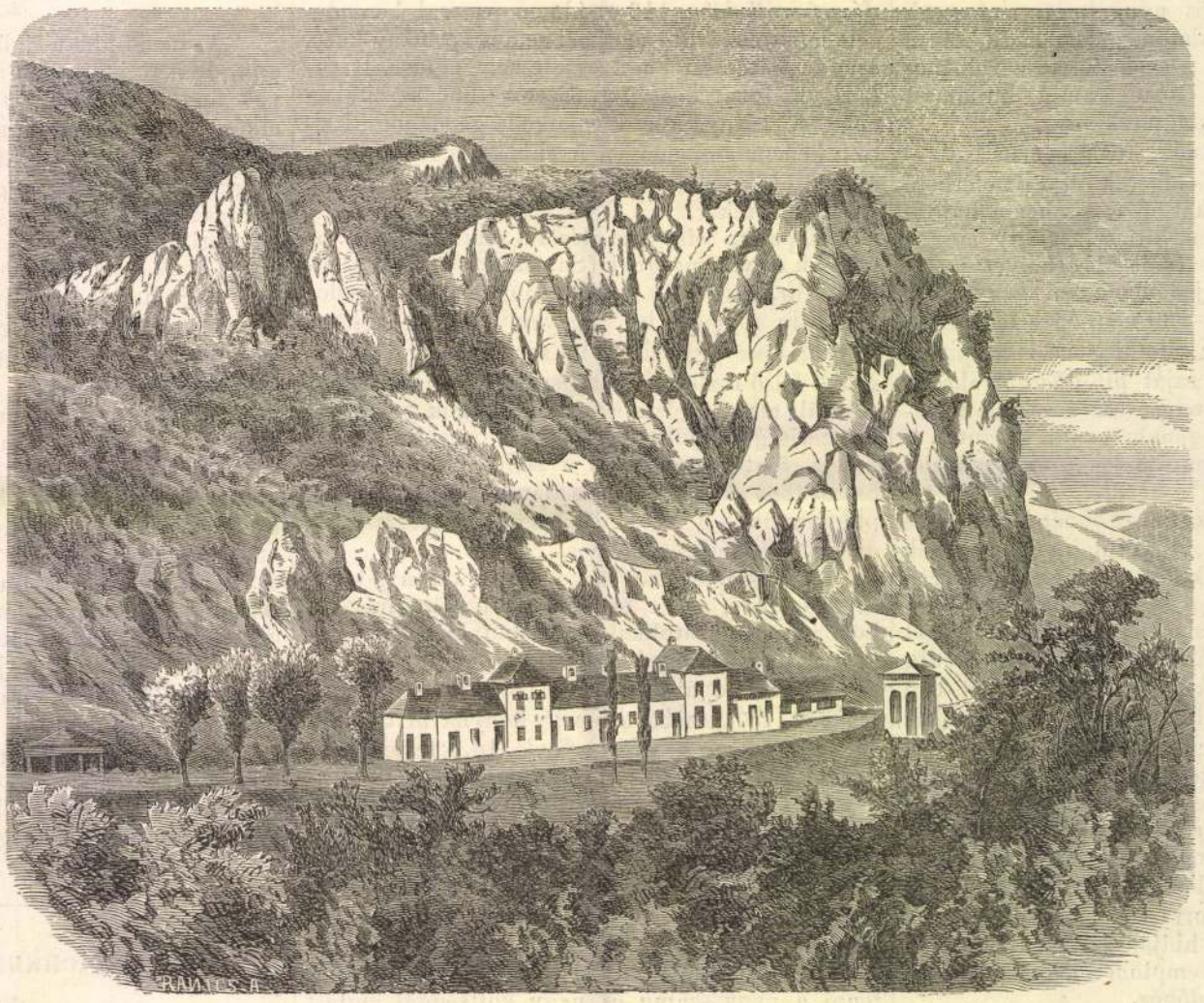

A mehádiai Herkules-fürdő.

A mehádiai Herkules-fürdő nagy gyógycsarnoka és parkja.

Herle, J. G.

Tervrajz. T. 1308. II.

A Grundrisse und Profils Eines Officiers Koch Herdes feliratú lapnak hitelesitése
alól középütt: Dem Original gleich. Hübner v. Loewenthal
Major
jélzése jobbra: Copirt und gezeichnet durch Joh. Georg.
Herle Königl. Caal Bau- Aufseher.

Szines rajz, mér. a papirosnak 61 : 47.8 cm.

Kis-Becskerek. T. 2504. III.

A Plan Einer neu zu erbauenden Katholische Kirche zu Klein Becskerek feliratú lapon, a melyhez a méretegység is adva van a tervezett templom homlokzatát, alaprajzát és keresztmetszetét nyerjük a gerendázat-vázzal. Jelzése alól jobbra: Gezeichnet durch Kal: Ing: Diur. Georg Herle.

Szines tusrajz, mér. a vk. 47.6 : 64.8 cm.

Temesvár. T. 884.

E lapon a kegyesrendiek templomának homlokzatát szemléljük, ormán kereszttel, oldalt pedig urnákkal, a melyekből lángok csapnak elő. Felirata fölül:

Frontispitzum auf die Kirche der P: Piaristen im Temeswar

alól jobbra: Gezeichnet Georg Herlt
Kaal. Bau-Aufseher.

Tusrajz, mér. a vk. 37.4 : 33.4 cm.

Csatád. T. 1190. II

A Plan und Brofil über das neu zu erbauende Wirtshaus Stallung und Schupfe zu Csadat czimü lapon a tervezett épületek alaprajzát és keresztmetszetét szemléljük, jelzése pedig alól jobbra: Gezeichnet durch Georg Herle Kaal. Bau-Aufsecher Anno 1805.

Tollrajz, mér. a vk. 34.6: 51 cm.

Hatzfeld. T. 1250. II.

A Plan eines neu zuerbauenden Pfarrhofes in dem Oorte Hatzfeld czimü és Gezeichnet durch Georg Herrle jelzésü lapon a tervezett plébánosi laknak homlokzatát, keresztmetszetét, alaprajzát és gerendázat-vázát nyerjük.

Szines rajz, mér. a vk. 41.8 : 62.4 cm.

Herkulesfürdő

Munkácsy:

Herkulesfürdő és környéke. Pest, 1872.

Herkulesfürdő

(Krassó Szörény vm.)

Zádor - Rados

230, 245, 357. l.

Ferenc szálló

u.o. 245, 352. l.

Fürdőkápolna 245. l.

Karolina szálló

245, 352. l.

MDK

Herkuli Szidónia

270 K. áll. ösztöndijat kapott.

Képzőmüv. Főisk. Évk. 1915-16. 8.1.

Ø

Herlen

Stobrich

A bárfai, kassai és a löcsei egyházak faszobrai nagyrészben a krakkói Vidnek, a nürnbergi Wolgemuthnak, a németaltötdi Herlennek, s erek regédjeinek köszönhetik létöket.

~~D. Nyáry Albert~~: A madenai Hyppolit-codexek. Száradok 1874. 74. l.

Herler Ferenc

rajzoló

MDK

Repr.:

Abudavári főtemplomközépkori kőfaragó jegyei.

121. o. 29. ábra.

Csemegi: Budavári. 1955.

Horler Ferenc MDK

rajzoló

Repr.:

A budavári főtemplom és környéke
/Horler Ferenc rajzai/ :

a/Részlet j. de Hauy 1687-ben készült helyszini rajzából.

b/Részlet Fr. Langer 1749-ben készült helyszini rajzából.

c/Részlet a Marek J. vezetésével 1873-ban készült helyszinrajzból.

d/ A budavári főtemplom és környéke a két világháboru között.

16.o. 4. kép.

Csemegi : Budavári. 1955.

Herlich Izrael

bárfai ötvös

Teáskanna erüstből

Fenti ünnve a

M. N. Muzeumban

Repr.

Báránynné

573 574, 652. P.

S BÉLÁNE
hirlapirodája
rosvásárhely

"Europa"

könyv és lapterjesztő vállalatnak

Budapest

V Rothermere u 12

III. 2

Herlich Izrael

ötvös

*

Bártfán négy aranyműves lakott, kettejük ott helyben tanulta mester terségét, a másik kettő Eperjesen. A lakosság nagy szegénységgel küzködvén nem tud nekik munkát adni, minélfogva más megélhetési módhoz kénytelenek folyamodni.

Ugyanott 1715-ben egy aranyműves volt: *Herlich* Izrael. Elég jó sora lehetett, mert egy kétemeletes házon kívül telke és serfőzési joga volt. Évi jövedelmét mesterségéből 30 frtra becsülték, a kereskedésből pedig 12 frtra.

Dr. Illésy János: Magyarországi ötvösök 1732-ben. Arch. Ért. 1904/97. 390. l.

zségi nyomda Budapest.

Herlich Izrael

ötvös

1715 Bártfa

Kapmagyarországiak 19 l.

Lelet, nápylangi VI. 179

4

Herlich Israel

Mus. Kst.

Est

1914.) 29 l.

VIII.

Herlich Israel

bartfai ötvös

XVIII. 12

erőd

Bárányné

573. l.

Lotharides Jén
Balassagyarmat

Herlich Izrael

ötvös

Teás-kanna Herlich Izrael bártfai ötvös-
től a kassai múzeumban

VIII. 29.

Muz és Kvt. Ért

Herlich, Israel, barátai ötvös

VIII. 29.

1914.

Herlich Israel

ötv.

l.

Kömagyötvj.

35. 7.

FIGYELMEZTETÉS!

MAGYAR ÉPITŐ MÜVÉSZET BEKÖTÉSI TÁBLÁI

eredeti

ugy a folyó, valamint az összes előző évfolyamokhoz, diszes és tartós kivitelben, kizárólagosan kaphatók:

CSERVENKA ÉS TÁRSA
könyvkötészeti müintézetében
Budapest, VIII., Scitovszky-tér 3.

példányonként 3 koronáért (vidékre a pénz előleges beküldése mellett vagy utánvéttel K 3.30) vállaljuk az évfolyam bekötését is, folyamonként K 2.40 árban. Ugyancsak vállalunk egyes könyvek, valamint könyvtárak bekötését, bármily kivitelben és tervrajzok szakszerü felkasirozását. — Költségvetéssel szivesen szolgálunk.

Ø

Herrlich (Herrlich)

Janos

ötvös

mikor?

honnét?

tárm?

laid

Horvmagyóto Bécsben

6. l.

	35	Nr. 32	**Israel Herlich** e. 1715. Teáskanna, hétszer árkolt testén vert és vésett lambrequin. — *Teekanne, an dem gerippten Leib Lambrequin, getrieben und graviert.* Museum, Kassa — *Kaschau.* — A kassai múzeum gyüjteményeinek leíró lajstroma, 1903. 337. Képpel — *Mit Abbildung.*	

Tájékoztatás (Rövidítések)...XXII – XXIV

TARTALOMJEGYZÉK IN

	Oldal
Előszó	V
Bevezetés	XI—XVI
Céhtörténet és ~~ötvös~~jegyek városok szerint.....	1—368

Városnév	Jegyek f.-száma	Oldal
Arad	1— 22	1
Bács	—	4
Baja	23— 29	4
Bakabánya	—	6
Bán	30— 31	6
Bártfa	32— 39	7
Beszterce	40— 50	9
Besztercebánya	51— 127	13
Borosjenő	—	24
Brassó	128— 294	25
Budapest	—	54
Buda	295— 359	54
Óbuda	360— 380	63
Pest	381— 565	65
Csáktornya	—	89
Debrecen	566— 593	90
Dés	—	98
Diakóvár		98

„Mauthner" magvak kaphatók: Forster Gusztávnál, Sopron, Kis-utca 2.

Mindennemű gyümölcsfa- és növényvédelmi és csávázó szereket, rovarirtókat, műtrágyákat és műtakarmányokat, gazdasági cikkeket ajánl
Drogéria
Müller Ferenc, Sopron, Várkerület 52.

Egyedüli soproni egyházi műintézet
Herlicska József
aranyozó, szobrász, oltárépitő.
Sopron, Magyar-utca 14.
Képkeretezést saját készitményü képkeretekkel a legkényesebb igényeknek megfelelően készit és restaurál
és
Tama József
butor-, épület és portál asztalos, Magyar-u. 14.

Mindennemű órák és ékszerek precizlós javítása
Kapelláro József
órásmesternél UJTELEKI-UTCA 13.

Ön csodálkozni fog
milyen nagy választékot talál olcsó és izléses kölni, szappan és puder kazettákból
GALATIK illatszertárában Széchenyi-tér 20.

Kerékpárját most hozassa rendbe. Meleg zománcozás Legelőnyösebben elvégzi azt:
SPITZER FERENC műszerész, Sopron Hátulsó-utca 9. szám

Cipők nagy választékban
Tremmel Ferenc
Ujteleki-utca 5. szám.

Ha jól akar szórakozni látogassa
KOVÁTS ÖDÖN
vendéglőjét UJTELEKI-UTCA 39. SZÁM
Ahol minden szombat este és vasárnap délutántól
cigányzene.

Kerékpárok
alkatrészek és gumiáruk
Nagyban és kicsinyben.
Vasáruk, gazdasági eszközök
nagy választékban.
Schiff Gusztáv vaskereskedésében
Várkerület 54. Telefon 771.

Ékszerek, órák, ajándéktárgyak
Modern Ékszerház SPITZER Várkerület 69.

A nagy Palatinus

IRTA: VÉRTES JÓZSEF.

Esterházy Pál herceg életének regénye

— Barátok? A császári főherceg és a rebellis leányai? Nem, soha! Víz és tűz nem keveredik soha, kuruc és labanc nem lehet barát soha! — tette hozzá Éva.

— Ej, ej, kedves komtesz, hát nem akar barátunk lenni? Én barátnőimnek fogadom Önöket szívesen, mert nemes ellenfelek. De becsülöm mindenkiben az erős meggyőződést is!

— Fenséges Uram! Önök a magyar szabadság ellen törnek, mink pedig a magyar szabadságot védelmezzük, — fűzte hozzá Éva.

— De mi is megbecsüljük a lovagias ellenfelünket, — folytatta Mária.

— Értsük meg egymást: Mi a császár parancsát teljesítjük. A császár nekünk is, Önöknek is ő legfőbb parancsolónk. Ő Magyarországnak is a legjobbat akarja, hiszen a török járom alól akarja felmenteni.

— Fenséges ur, nekünk magyaroknak az ősi magyar alkotmány és az évszázados magyar szabadság legszentebb kincsünk. Ő felsége pedig reakciónárius tanácsosaira hallgatva, elnyomja a magyar libertást és nem tartja be a magyar alkotmányt, melyre a koronázáskor megesküdött.

— Milyen mokány kis lány, milyen hetykén politizál! Én nem politizálok, én katona vagyok, én az én császárom parancsait vakon teljesítem tüzön, vizen, véren át is.

Erre a leányok már nem feleltek, hizen ez a kijelentés pont volt a vitára. S amint így elhallgattak, a főherceg jobban megnézte a két leányt és szeme a kisebbiken, a cselfesebben akadt meg. S amint őt nem osztrák szemmel nézte, hanem a harminc esztendős ember szemével, azt az arcot szépnek, kellemesnek és igézőnek tartotta. Mikor pedig a gróffal eltávoztak, csak ennyit jegyzett meg:

— Hallja generális, ez a kisebbik leányzó, de Isten igazában helyre leányzó!

— Gusztus dolga, fenséges uram!

— Nem csodálom, hogy sorompóba állt értük Heister ellen.

— Mint tiszt s mint férfi csak kötelességemet teljesítettem.

— Csak kötelességet? — Hiszen sógorok!

— Háboruban nincs sógorság. Én akkor csak lovagias kötelességet teljesítettem.

— Derék, — és semmi más nem késztette arra a cselekedetre?

Pál nem adott választ.

VIII. *A jó barát.*

A halottat csakugyan felravatalozták. A két leány maga fenyőgaljakat szedett és ebből koszorút is kötöttek a koporsóra és ott a szomszéd szobában kaptak szállást is.

Most már belenyugodtak gyászos sorsukba, abban a tudatban, hogy édes apjuk megkapja a becsületes végtisztességet, hogy rendesen fogják eltemetni, ott a kézsmárki családi várkápolna családi sírboltjában és rendes református szertartás szerint.

Másnapra rendbe hozták a termet. Maguk sepertek, maguk törülgettek. A faluból fekete kelmét hozattak, bevonták az egész termet feketével. Maga a főherceg is küldött koszorút a ravatalra, a koporsó körül pedig viaszgyertyák is égtek. A két leány el sem mozdult a koporsó mellől s mily nagy volt meglepetésük, amikor vasárnapra egy lelkész nyitott be, hogy velük imádkozzék s vigasztalja őket. A főherceg küldte és a két istenfélő leánynak nagy lelki megkönnyebbülésére volt.

És Éva az ő nagy fájdalma közepette is sokat gondolt Pálra. Maga sem tudta miért? Mi ez? Először úgy érezte, hogy hálaérzés, amiért ügyüket a főhercegnél így intézte el, s hogy miattuk szembe mert szállni fellebbvalójával is. De aztán kezdte érezni, hogy ez nem hálaérzés, hanem sokkal melegebb, nemesebb, sokkal égőbb érzés: vágy, epekedés . . . S újra fejébe villant a kérdés: ez volna a szerelem? Csak nem! Várta, várta, ha valaki közeledett, azt hitte, hogy ő az. Maga-maga előtt tagadni akarta, hogy ennek örül, de aztán vallomást tett önmagának, hogy igenis örül. De, amikor reá gondolt, mintha szemrehányást tenne magának: egy császári tiszt, egy magyar, aki magyar ellen hadakozik? — érdemes lehetne-e egy magyar lány bizalmára?

De kezdte érezni, hogy a szív nem politizál, a szív nem kérdezi, kuruc-e, vagy labanc, ha abban felgerjed az isteni érzés, a legnemesebb emberi gerjedelem, melyben nincs földiség, önzés, avagy bűn, hogy akkor az erősebb minden más érzésnél. Ennek az érzésnek nem elég vastag a vár fala, áttör azon; nem elég távolság a labanc meggyőződés, áthidalja azt; ez előtt az érzés előtt nincs rang, születés, meggyőződés, vagy politika, ez mindenható és hatalmasabb minden földi erőnél, minden törvénynél, minden királynál. Pedig ő erős akart maradni. Ne érezze, ne tudja meg Pál, hogy iránta ime mit érez... valamit, valamit. S ilyenkor még az a gondolata is támad, hátha Pált fel tudja használni, hogy hazájának szolgálatot tegyen. Megborzadt a gondolatra. Árulás . . . de hát a hazáért, a szabadságért, mindent szabad s kötelesség . . . még az árulás is!

Éva nem tagadhatta maga előtt sem, hogy várta, várta Pált. Hiába akarta a generális képét magából száműzni, nem tudta. Sokszor odaborult a koporsóra, hogy elkergesse ezeket az idegenszerű gondolatokat s harmadnapra, miközben megint ott gyászolt a koporsón, meglepetésszerűen csak belépett a generális. Amint Éva reánézett, meghökkent. Homloka bekötözve! Megjiedt, harcban lett volna? Elfojtotta aggodalmát, erőltetett hidegséggel viszonozta köszöntését s tovább imádkozott.

Pál odalépett eléje és kezet nyújtott neki. A leány felállt.

— Ne add át magadat egészen a fájdalomnak, bánatnak, édes Éva. Keress vigasztalást Istenben, az ő végzésébe bele kell magunkat élni.

Homloka felkötve? Mi baja bátyám?

— Katona dolog, egy kis plezura, katona dolog, majd elmúlik.

— Csak nem járt portyázni, bátyám, a labancok közé?

— Nem hugom, egy kis sérülés fajta.

Éva most már sejteni kezdte a dolog nyitját. S ha úgy volna? Ha érette verekedett volna meg Heisterrel. — Kérdezte magától. De megadta maga a feleletet is; a magyar lovag lovag, marad, még ha a császár tisztje is. Mintha Pál egy fejjel megnőtt volna szemében, annyira tisztelettel nézett fel most már reája.

— Kérem, bátyám, vallja be, hogy került a plezura homlokára, vallja be igaz lelkére. Én rosszat sejtek, lehetséges?

— Édes kis Évám, az egész kicsi dolog, szót sem érdemel, elmulik. De én nem akarok füllenteni, hát igenis megverekedtem a brigadéros úrral.

— Szent Atyám, miattam?

— Nem egészen, nekem a leányt meg kellett védeni, ha bárki lett volna is, mert férfi vagyok.

S hogy esett a dolog? — tudakolta Mária.

(Folytatjuk.)

Nyomja és kiadja a Rábaközi Nyomda- és Lapkiadó Vállalat, Sopron, Szent György-utca 11. — Telefonszám: 5—24.

Értesítés.

Értesítem az igen tisztelt vevőimet, hogy 1937. április hó 1-től kezdve a nálunk vásárolt, megrendelt és készített

bútor és asztalos munkát

teljesen díjtalanul házhoz szállítjuk és ott vizsgázott szakemberek (asztalos) által felszereltetjük és felállíttatjuk.

Vidékre vagy más városba a bútorokat szakszerüen csomagolva teherautón, kocsin vagy vasuton szállítjuk el.

Teljes tisztelettel

Weidinger István

asztalosmester és fakereskedő

Sopron, Domonkos-u. 13. Telefon 438.

MEGHIVÓ. A „Tranfer" szállitmányozási és elvámoló rt. Sopron 1937. évi április hó 8-án délelőtt 11 órakor tartja a Pesti magyar kereskedelmi bank soproni fiókjának helyiségében RENDES KÖZGYÜLÉSÉT, amelyre a t. részvényeseket tisztelettel meghivjuk. Tárgysorozat: 1. Az igazgatóság jelentése az 1936. üzletévről. 2. A felügyelőbizottság jelentése, a zárószámadások előterjesztése, a mérleg megállapitása. 3. Határozat a felmentvény tárgyában. 4. Az alapszabályok 3. és 15. §-ainak módositása. 5. Igazgatósági tagok választása. 6. Felügyelőbizottsági tagok választása és dijazásának megállapitása. Figyelmeztetés. Felkérjük t. részvényeseinket, hogy amennyiben a közgyülésen résztvenni kivánnak, szíveskedjenek az alapszabályok rendelkezései értelmében részvényeiket a közgyülés előtt 3 nappal a Pesti magyar kereskedelmi bank soproni fiókjánál, vagy Szombathelyen, a Vasmegyei mezőgazdasági takarékpénztár rt-nál letenni. Sopron, 1937. március hó. Az igazgatóság. Mérlegszámla 1936. évi december 31-én. Vagyon: Készpénz P 2.754.09, Adósok P 70.378.29, Berendezések P 2317.—, leirás: P 177.—, P 2140.—, Megtérülő kiadások P 6.92, Veszteség P 6694.52, Összesen P 81.973.82. — Teher: Részvénytőke P 80.000.—, Hitelezők P 1973.82, Összesen P 81.973.82. — Eredményszámla 1936. évi december 31-én. Terhek: Tisztifizetések P 8352.28, Költség P 10.824.41, Adók és közterhek P 8401.62, Leirás a berendezésekből P 177.—, Veszteség 1935. évben P 14.396.14, Összesen P 42.151.45. — Jövedelmek: Kezelési dijak P 34.560.27, Kamatok P 896.66, Veszteség P 6.694.52, Összesen P 42.151.45. Sopron, 1936. december 31. Az igazgatóság. Megvizsgáltuk és rendben találtuk. A felügyelőbizottság.

A legjobb szabásu mérték utáni

férfifehérnemüt és kelengyét

Püller Frigyes

szakszerüen készíti a legolcsóbb árban

Domonkos-utca 17. I. em.

Házak, telkek

vételét és eladását előnyösen közvetíti „Részletre is.

Kastner Samu, Ógabonatér 1. szám.

Bécsi-ucca 2.

Ezen a címen találja meg Ön igazi téli otthonát, Budapesten a **Belvárosban.**

A Merano szállodában

remek szobák, kitünő konyha, igen mérsékelt szoba- és panzióárak várják Önt. Hosszabb tartózkodásnál rendkívüli kedvezmények.

Kérjen árajánlatot!

Felelős szerkesztő: PARRAGI GYÖRGY.

RÁDIÓMŰSOR

Budapest I. 550 méter hullám

Vasárnap, március 28.

8.30: H. 9: Ref. istentisztelet. 10: Egyházi ének és szentbeszéd. 11.30: Evang. istentisztelet. 12.15: XI. Pius pápa őszentsége áldást ad a Szent Péter bazilikában. 12.45: Időjelzés, időjárás. 12.50: Az Operaház tagjaiból alakult zenekar. 13.45: Világiradió. 14: Hanglem. 15: Időszerü gazdaság: tanácsadó. 15.50: Kétzongorás jazz-műsor. 16.30: Előadás. 17: Cigányzene. 18: Vadászelbeszélés. 18.3.: A rádió szalonzenekara. 19.40: Sporteredmények. 19.10: „A szultán" Daljáték. 22.10: H., sporteredmények. 22.30: Cigányzene. 23.20: Néger jazz. 00.05: H.

Hétfő, március 29.

9.30: H. 10: Egyházi ének és szentbeszéd. 11.15: Görögkat. istentisztelet. 12.20: Időjelzés, időjárás. 12.30: Az Operaház tagjaiból alakult zenekar. 14. Cigányzene. 15.05: Mese. 15.30: Paul Tibor klarinétozik. 15.50: Elb. 16.20: „Halló" tánczenekar. 17.15: A Hungária—Ausztria labdarugómérkőzés II. félidejének közv. 18.10: Csevegés. 18.40: Antal Iván emlék-est. 19.50: Sporteredmények. 20: „Őszi harmat után." Rádiójáték. 20.50: Budapesti Hangverseny Zenekar. 21.15: H. 22.30: Tréfás hanglem. 23: H. német nyelven. 23.05: Szalonzene. 00.05: H.

Kedd, március 30.

6.45: Torna. Utána hanglem. 7.20: Étrend. 10: H. 10.20: Felolv. 10.45: Felolv. 12: Időjárásjelent. 12.05: Bemutató fiatal magyar szerzők műveiből. 12.35: H. 12.50: Rajnoga Klára énekel. 13.20: Időjelzés, időjárás. 13.30: A rádió szalonzenekara. 14.40: H., étrend, piaci árak. 16.10: Asszonyok tanácsadója. 16.45: Időjelzés, időjárásjelentés, h. 17: Előadás. 17.30: Dalkör. 18.30: Előadás. 19: Hanglemezrevü. 20: Osztrák költők. 20.40: H. 21: Cigányzene. 22: Időjárás. 22.05. Uj Magyar Vonósnégyes. 23.10: Angolnyelvü előadás. 23.25: Jazz. 00.05: H.

Szerda, március 31.

6.45: Torna. Utána hanglem. 7.20: Étrend. 10: H. 10.20: Felolv. 10.45: Felolv. 12: Időjárásjelent. 12.05: Hanglem. 12.30: H. 13.20: Időjelzés, időjárás. 13.30: A rádió szalonzenekara. 14.40: H., étrend, piaci árak. 16.15: A rádió diákfélórája. 16.45: Időjelzés, időjárás, H. 17: Csevegés. 17.30: Cigányzene. 18.25: Légvédelmi előadás. 18.55: Fuvola. 19.20: Az Operaház előadásának ismertetése. 19.30: Az előadás közv. „János vitéz." 20.20: A rádió külügyi negyedórája. 21.40: H. 22.35: Időjárás. 22.40: Jazz. 23: H francia és olasz nyelven. 23.10: Cigányzene. 00.05: H.

Csütörtök, április 1.

6.45: Torna. Utána hanglem. 7.20: Étrend. 10: H. 10.20: Felolv. 10.45: Felolv. 12: Időjárásjelent. 12.05: Cigányzene. 12.30: H. 13.20: Időjelzés, időjárás. 13.30: Hanglem. 14.40: H., étrend, piaci árak. 16.15: Előadás. 16.45: Időjelzés, időjárás, h. 17: Méhészeti időszerü tanácsadó. 17.30: Orosz templomi kórus. 18.10: Felolv. 18.40: László Sándor zongorázik. 19.20: Stilustörténeti előadás. 20.10: „Kisszinpad." Zágon István vidám jelenetei. 22: H., időjárás. 22.20: Budapesti Hangverseny Zenekar. 23.30: Cigányzene. 00.05: H.

Péntek, április 2.

6.45: Torna. Utána hanglem. 7.20: Étrend. 10: H. 10.20: Felolv. 10.45: Felolv. 12: Időjárásjelent. 12.05: Orsz. Postászenekar. 12.30: H. 13.15: Időjelzés, időjárás. 13.40: B. Zala Lili zongorázik. 14.40: H., étrend, piaci árak. 16.15: A rádió diákfélórája. 16.45: Időjelzés, időjárásjelentés, h. 17: Előadás. 17.30: Cigányzene. 18.25: Sportközlemények. 18.35: Részletek a „Jéghercegnő" c. film zenéjéből. 19: Prohászka Ottokár emlékezete. 20.15: A rádió szalonzenekara. 22.05: Előadás énekszámokkal. 22.40: H. angol nyelven. 22.45: Öreg cigányprimások zenekara. 23.20: Jazz. 00.05: H.

Szombat, április 3.

6.45: Torna. Utána hanglem. 7.20: Étrend. 10: H. 10.20: Felolv. 10.45: Felolv. 12: Időjárásjelent. 12.05: Endre Béla énekegyüttes. 12.30: H. 13.20: Időjelzés, időjárás. 13.30: Hanglem. 14.40: H., étrend, piaci árak. 16.15: Elb. 16.45: Időjelzés, időjárás, h. 17: Szügyi Kálmán énekel 17.30: Mit üzen a rádió? 18: Asbóth Gyula tárogatózik. 18.20: Előadás. 18.50: A rádió szalonzenekara. 20.10: Közv. a szegedi szinházból. „Nincs szebb, mint a szerelem." Operett. 21.15: H. 22.30: Időjárás. 23.15: Cigányzene. 00.05: H

BÉCS:

Vasárnap, március 28.

7.45: Harangszó, orgonajáték. 8.30: Könnyü lem. 9.30: Husvéti séták, szoprándalok. 10: Istentisztelet a Szent István-templomból. 11.40: H. 11.45: Szimfónikusok. 12.50: Kivánsághangverseny. 3: H. Könyvek. 3.40: Haydn: F-dur fafuvós nyolcasa. Mozart: Es-dur fuvósszerenád. 4.50: Gondüző. 5.35: Rádiózenekar. 7: H. 7.10: Tegnapi és mai dalok. 8.05: Vidám népszinmű. 10.10: H. 10.30: Jazz. 11.30: H.

Hétfő, március 29.

7: Harangszó, orgonajáték. 8.15: Hanglem. 9.10: Elb. 10: Kat. istentisztelet. 11: Szórakoztató lem. 11.15: Szimfónikus hangverseny. 12.55: Szórakoztató zene. 2.45: H. 3.20: Schubert: F-dur vonós- és fuvósnyolcas. 4.45: Lem. 5.30: Bécs nevezetes husvétjai. 7. Sport. 7.25: Hegedükettős. 9.55: Operett a studióból. 10.10: H. 10.30: Tánczene. 11.30: H.

Kedd, március 30.

7.10: Lem. 9.30: H. 12: Könnyü zene. 1: H. 2: Szoprán-lem. 2.30: H. 3.15: Husvéti dalok — gyermekkar. 5.20: Dal- és áriaest. 5.40: Bariton-dalok. 6: Előadás. 7: H. 7.10: Házi zene. 8: Rádiózenekar. 10.10: H. 10.20: Zongora. 10.50: Schrammelzene. 11.30: H.

Szerda, március 31.

7.10: Könnyü lem. 9.10: H. 12: Rádizenekar. 1: H. 1.10: Balett-lem. 2: Zene. 2.30: H. 4: H. 4.05: Magyar lem. 5: Vonósnégyes. 5.55: A művészéletből. 6.55: Uj élet. 7: H. 7.10: Népgondozás 7.25: Operett az operaházból. 11: H.

Csütörtök, április 1.

7.10: Könnyü lem. 9.10: H. 10.50: Parasztzene. 1.. Könnyü zene. 1: H. 1.10: Lem. 1.45: Lem. 2,15: H. 3: Árak. 3.15: Mese dalokkal. 4: H. 4.05: Szórakoztató lem. 5.29: Szoprán-ének. 6.40: Zongoraművész játéka. 7: H. 7.10: A leláncolt hanglemez. 8.20: Áprilisi tréfa. 9.30: A rádiózenekar hangversenye. 10.10: H. 11: Tánczene. 11.30: H.

Péntek, április 2.

7.10: Kivánságlem. 10: H. 10.10: Iskolai rádió. 11.25: Nőknek. 12: Könnyü zene. 1: H. 1.10: Klasszikus lem. 2: Cassdo csellóművész lem. 2.30: H. 3.10: Különböző népek táncai és dalai zongorán. 4: H. 4.05: Lem. 6.10: Sport. 7: H. 7.10: Károly császár emlékezete. 7.3.: Szórakoztató zene. 8.40: Szimfónikusok. 10.10: H 10.20: Állástalanok zenekara. 11.30: H.

Szombat, április 3.

7.10: Filmlem. 9.10: H. 10.50: Parasztzene. 11.30: Tavaszi divat. 12: Zene. 1: H. 2: Kiepura tenorlem. 4.15: H. 4.45: Csevegés lemezekkel. 5.10: Kivánságlem. 6.10: Népdalokat tanulunk. 6.35: Világszemle. 7: H. 7.20: Ranzato csellóművész játéka. 8.10: Vdám zenés rádójáték. 9.30: Filmekről. 9.55: Tánczene. 10.10: H, 11,30: H.

SZINHÁZ

HETI MÜSOR:

A husvéti ünnepek alatt 3 előadás lesz a szinházban: 3 fél 6 és fél 9 órakor.

Vasárnap délután 3 órakor mérsékelt helyárakkal: *Jöjjön elsején.*

Vasárnap délután fél 6 órakor mérsékelt helyárakkal: *Marika hadnagya.*

Vasárnap este fél 9 órakor rendes helyárakkal: *Urilány szobát keres,* operett.

Hétfőn délután 3 órakor mérsékelt helyárakkal: *Méltóságos asszony.*

Hétfőn délután fél 6 órakor mérsékelt helyárakkal: *Eső után köpönyeg.*

Hétfőn este fél 9 órakor rendes helyárakkal: *Urilány szobát keres,* operett.

Kedden és szerdán Váry, Szögi, Fellegi és Sötét Balázs bucsuestje: *Szülők lázadása.* Vigjáték. Utolsó előadás.

Herlicska József

Nobrány Székesfehérvár

Életr. lásd

Lamagyiparalm II. 420. l.

MAGYAR NEMZETI MUZEUM
RÉGÉSZETI OSZTÁLY
ARCHAEOLOGISCHE ABTEILUNG

A MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA TEKINTETES

ELNÖKSÉGÉNEK

B U D A P E S T

Arena ut 41

Herlicska József

fazsobrász

szül. 1903 okt. 21.

Szombathely

Becsi iparmuv. iskola.

1936 ota önallo

(Sopronban?)

Csatközl

Herlin, Friedrich /Mük.1459-1499/ Mdk

müve lehet talán
a kassai Erzsébet ciklus.

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 237.o.

Herlin Frigges

festo 1591

1.

Archivist

1903. 302 l.

2.940.-	2.598.10	3.226.38
16.237.-	72.750.52	50.194.41
93.208.-	114.857.94	93.111.57
5.110.-	5.220.59	4.736.70
9.245.-	9.976.75	8.928.76
14.355.-	15.197.34	13.665.46
12.080.-	13.971.43	11.534.16
3.000.-	3.677.55	3.301.78
8.000.-	13.846.12	12.905.14
23.080.-	31.495.10	27.741.08
4.910.-	4.181.70	3.190.96
4.000.-	3.891.02	5.810.18
4.000.-	6.352.19	3.402.69
9.487.-	4.387.74	4.063.66
3.000.-	16.522.05	2.182.10
11.000.-	10.973.13	7.890.-
31.487.-	42.126.13	23.348.63

Herlin, Friedrich

MAGYAR MÜVESZET

1928. 91

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Herlin Friges

festő.

nördlingeni (Neimetorsz) Lépiróról van szó. Kassai levéltár.

?

mikor

Kemény Lajos. Magyarországi Lépirók. Arch. Ért. 1903. Nyf. XXIII. K. 302. l

Herlein

festö

l.

Kalmuenl

38.l

MDK

Herlin Friedrich festő

A kassai Erzsébet-ciklus mesterét vele hozzák kapcsolatba.

A magyarországi művészet története I.
Bpest,1961.II.kiadás. 251.l.

Sopron. T. 2597.

Az előtérben a fedeles kocsik és sátrak körül vásárosok forgolódnak, a háttért pedig a város épületei foglalják el, melyek közül a városház tornya válik ki. Felirata alól

balra: MARKET PLACE OF OEDENBURG.
jobbra: G. Hering del. J.B. Pyne lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 38: 27.2 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube, in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Sopron. T. 6388.

A háttérben látjuk a várost a kiemelkedő erkélyes toronynyal, az előtérben pedig bucsusok mennek, a kocsik és sátorok körül vásárló közönség nyüzsög. Felirata

alól balra: MARKET PLACE OF OEDENBURG
jobbra: G. Hering del. J.B. Pyne.

Szines kny., mér. 37.7 : 26.5 cm.
Hering G. Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London.

140-95.

Selmeczbánya. T.2601.

Az előtért a város foglalja el, hová út vezet a melyet közeledő leány, távozó férfi és egy lovas élénkit,a ki a közelében állókkal beszélget; a háttér pedig hegyes vidék. Felirata jobbra félmagasságban:

Schemnitz
from the Castle.

és alól jobbra: G. Hering del J.B. Pyne lith.

Kny.. alányomással, melynek mér. 27: 40.3 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Puszta. T. 6280.

A sik vidék előterében balra, valamint hátul jobbra egy-egy gémes kút látható, mig a pocsolya partján egy golya áll. Felirata

alól jobbra: THE PUSZTA OR PLAINS OF HUNGARY.
balra: G. Hering del.- J.B. Pyne Lith.

Szines kny. mér. 25.9: 45 cm.

140-95

Életkép. T.2612.

A sik vidék előterében balra gémes kút van vályúval, jobbra pedig a pocsolya szélén gólya áll. Felirata alól

jobbra: THE PUSZTA, OR PLAINS OF HUNGARY.
balra: G. Hering del.- J.B. Pyne Lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 45. 26: 45.4 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Pozsony. T.2596.

Az előtért a vár foglalja el a tövében elterülő várossal, a kapun innen egy földmivessel és két parasztasszonynyal és kissé odább egy hátrafordult urral, a közép- és háttérpedig sik vidék [illegible]. A Dunán a hajóhid fölött [illegible] köti le figyelmünket. Felirata alól

jobbra: THE DANUBE FROM THE CASTLE OF PRESBURG.
balra: G. Hering del.-J.B. Pyne lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 30.3: 45.9 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube, in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Orsova. T. 6092.

A szigeten és jobbra a parton Uj-Orsovát és a hozzá tartozó erődöket látjuk, a háttérben hegyek emelkednek, a Dunán tutajok ereszkednek le és az előtérben férfi beszélget egy asszonynyal, ki mögött napszámos ül a part szélén. Felirata alól jobbra: ORSOVA -- ON THE BORDERS OF TURKEY balra: G. Hering del. -- J.B. Pyne Lith.

Szines kny., mér. 27.9 : 47.5 cm.
Hering G.: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London.

140-95.

Orsova. T.2616.

A középtért a bástyákkal megerősitett vár foglalja el, a háttért hegyek képezik, az előtérben pedig a Dunán vitorlások és tutajok közlekednek, mig balra a parton beszélgetők közelében egy munkás ült a földre. Felirata alól

jobbra: ORSOVA.- ON THE BORDERS OF TURKEY.
balra: G. Hering del.- J.B. Pyne Lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 28: 48.4 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

9606
T. 9605.

Az Aggteleki barlang.

A Csepkőbarlang belsejét tűnteti fel, a hol jobbról két fáklyás vezet egy idegent, ki a háttér felé távozik. Felirata

alól jobbra: THE CAVERN AT AGGTELEK
balra: G. Hering, delt. -- T. Fairland, lith.
legalól pedig jobbról: Printed by Fairland.

Szines kónyomat, méretei 36.8:26.8 cm.

Sz.n. 77-913
2061-913-1
Át.lelt. 12548.

Aggtelek. T.2610.

A cseppkőbarlang(ban) két fáklyavivő vezeti a látogatót, a hol elől viz folyik. Felirata alól

jobbra: THE CAVERN AT AGGTELEK.
balra: G. Hering del.- T. Fairland, lith.

legalól jobbra: Printed by Fairland.

Kny., mér. a vk. 36.9: 27.8 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Beczkó. T.2604.

A középtérben balra van a vár, az előtért és a városba vezető utat járókelők élénkitik, a Vág folyótól szelt hegyes vidéken pedig jobbról szivárvány látszik. Felirata jobbra:

Betsko Castle
Waag Thal.

alól jobbra: G. Hering del. J.B. Pyne Lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 27.6: 41.1 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Beczkó. T. 5190.

A középtérben emelkedő sziklán, a melynek tövében a község házai kötik le figyelmünket, van a vár; az előtért járó-kelők élénkitik; a hegyes háttért pedig a Vág szeli. A felhőzött égbolton szivárvány látszik. Felirata

alól a jobb sarokban: Betsko Castle

Waag Thal

ezután: G. Hering del. J. B. Pyne Litn.

Szines kny., mér. 27.3 : 40.9 cm.

G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania. London.

1838.

140-95.

Belgrád. T.2614.

A középtért a vár foglalja el számos mecsettel, az előtérben pedig a Dunán több vitorlás és dereglye közlekedik és kötött ki. Elől jobbra két vízimadár röpköd. Felirata alól

balra: BELGRADE.
jobbra: G. Hering del.- J.B. Pyne lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 23.2: 40.6 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Beszterczebánya. T. 6385.

Az előtérben látjuk a várost és a várat, melyen innen a balra vezető uton szembejövő asszony és férfi látható, mig jobbra a lovas mellett három tagú család áll. Felirata alól jobbra: G. Hering del. J.R. Pyne.

Szines kny., mér. 26.8 : 39.9 cm.
Hering G. Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania
140-95. London.

Budapest. T. 2600.

Az előtért elfoglaló Dunának balpartján Pest látható a hajóhid fölött kikötött gőzhajókkal és dereglyékkel, mig jobbpartján a Gellérthegy köti le figyelmünket tövében apró házakkal és Taban előtt tutajjal, dereglyével meg bárkával. Felirata

alól balra: PEST.
jobbra: G. Hering del J.B. Pyne lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 25.4: 40.4 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Demsus. T. 2618.

Szemközt látjuk az oltárt, a melyen innen függöny lóg, az előtérben pedig egy térdelő asszony ájtatoskodik, ki mögött botjára támaszkodó férfi áll, mig jobbra egy oláh leány ül. Felirata alól

jobbra: ROMAN TEMPLE,- DEMSUS.
balra: G. Hering delt.- T. Fairland lith.

legalól jobbra: Printed by Fairland.

Kny., mér. a vk. 34.7: 27 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Desmus.

6899
T. 8463.-

Szemközt látjuk az oltárt, a melyen innen függöny lóg, az előtérben pedig egy térdelő asszony ájtatoskodik, ki mögött botjára támaszkodó férfi áll, míg jobbra egy oláh leány ül. Felirata alól

jobbra: ROMAN TEMPLE,- DESMUS.
balra: G. Hering delt.- T. Fairland lith.

legalól jobbra: Printed by Fairland.

Szines kny., alányomással, melynek mér. 34.7: 27 cm.
G. Hering : Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-95

Dévény. T. 2845.

Balra a hegyes vidéken látjuk Dévény várát, a parton mentén hajók kötöttek ki, míg a folyón Dunán tutajok ereszkednek lefelé. A háttért hegyek képezik. Felirata

balra: THEBEN.
jobbra: G. Hering del.- J.B. Pyne lith.

a kép fölött: SKETCHES ON THE DANUBE
IN
HUNGARY AND TRANSYLVANIA
BY
GEORGE HERING.

legalól középütt: LONDON
Published by Thomas M. Lean, 26 Haymarket;
and Mr. G. Hering, 26 Charles Street, Berners Street,
1838.

és ez után: Day & Haghe. Lithrs to the Queen.

Kny., alányomással, melynek mér. 42.7:31.3 cm.

140-91-3.

Dévény. T. 5374

Balra a kiemelkedő sziklán látjuk a vár romjait, tövében az utat járó-kelők élénkitik és előtte a parton bárka kötött ki, a Dunán tutajok ereszkednek lefelé és a háttérben hegyek látszanak. Fönt a magasban vadludak röpülnek. Felirata alól balra: THEBEN
jobbra: G. Hering del. J.B. Pyne ~~imp~~ lith.

Szines kny., mér. 21.1 : 26.8 cm.

Hering G: Scetches on the Danube in Hungary and Transylvania London. 1838

140-95.

Fraknó. T. 2598.

A középtérben látjuk a várat, az előtérben a hegy oldalán többen haladnak föl, mig balra a favágó mellett a birkát őrző pásztor áll, a háttér pedig sik vidék. Felirata alól

balra: PRINCE ESTERHAZY´S CASTLE OF FORCHENSTEIN.
jobbra: G. Hering del J.B. Pyne Lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 39.5: 30.8 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Fraknó. T.5554.

A középtérben lévő vár alatt pásztor őrzi nyáját, mig az utat járókelők élénkitik, az előtérben pedig a kidöntött fáknál két férfi köti le figyelmünket és jobbra a száraz fa galyán madarak ülnek. Felirata

alól balra: PRINCE ESTERHAZY'S CASTLE OF FORCHENSTEIN

jobbra: G. Hering del. J.B. Pyne Lith.

Szines kny., mér. 39.2: 30.8 cm.

G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-95

Herkulesfürdő. T. 2617.

A magas hegyek közti völgyben látjuk a fürdő épületeit melyeken innen kőhid van, a hol az állványon többen dolgoznak, az előtérben pedig az úton egy paraszt közeledik talicskáján kis leánnyal. Felirata alól

jobbra: THE HERCULES BATHS AT MEHADIA.
balra: G. Hering del.- J.B. Pyne Lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 25.3: 40.7 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

[redacted] T. 5984.

Herkulesfürdő.

A hegyes vidék előterében,a házakon innen,az egy nyilású kőhidat és környékét járókelők élénkitik; balra az állványon többen dolgoznak és az úton munkás közeledik talicskáján kis leánnyal. Felirata

alól balra: G. Hering del. - J.B. Pyne lith:

jobbra: THE HERCULES BATHS AT MEHADIA.

Szines kny., mér. 25.1: 40.1 cm.

Hering G: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London.

140-95.

Kazánszoros. T. 2615.

A sziklák közt kanyargó Duna innenső partján munkások dolgoznak és a hordók, meg kötelek mellett négyen képeznek társaságot. Felirata alól

balra: THE DANUBE NEAR KAZAN, BETWEEN SERVIA AND THE MILITARY FRONTIERS.
jobbra: G. Hering del.- J.B. Pyne Lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 37.5: 28.3 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Kazán-szoros. T. 5889.

A meredek sziklák közt haladó Duna innenső partján, a hordók és kötelek közelében, négyen képeznek társaságot, kik közül a piros szoknyás asszony válik ki; hátrább pedig munkások dolgoznak. Felirata alól balra:

LE DANUBE NEAR KAZAN, BETWEEN SERVIA AND THE MILITARY FRONTIERS.

jobbra: G. Hering del. - J.B. Pyne Lith.

Szines kny., mér. 37.4 : 28 cm.

Hering G.: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania London.

Körmöczbánya. T. 2603.

Az előtért a kofák körül vásárosok élénkitik, mig a vár kapuján szekér halad befelé. Felirata alól

jobbra: THE GATE OF KREMNITZ.
balra: G. Hering del.- J.B. Pyne lith.

Kny., alányomással, melynek mér. 38.2: 28.3 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

Körmöczbánya. T. 5907.

Az előtérben kofák árulják holmijokat, körülöttük vevők csoportosulnak és kissé odább szekér hajt be a kapun, a melyen túl bástya-torony és templom köti le figyelmünket. Felirata alól jobbra: THE GATE OF KREMNITZ.
balra: Hering del.- J.B. Pyne lith.

Szines kny., mér. 37.8: 27.5 cm.
Hering G: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London.

140-95

Árva vára. T.2608.

A középtérbeli szikla tetején látjuk a várat, a háttért hegyek foglalják el, az előtérben pedig a patak partját járókelők élénkitik és a kivont csolnakok mellett, a benne ülőn kivül, még hárman vannak. Felirata alól

jobbra: THE CASTLE OF ARVA, ON THE BORDERS OF GALLICIA.
balra: G. Hering del.- J.B. Pyne lith.
legalól jobbra: Day & Haghe Lithrs to the Queen.

Kny., alányomással, melynek mér. 37.6: 29.8 cm.
G. Hering: Sketches on the Danube in Hungary and Transylvania, London 1838.

140-91-3.

9607
T. ~~9606~~.

Árva vára.

Az előtérbeli folyó ~~[illegible]~~ partján szemlélhető, tövében három helyütt emberekkel és a háttérben a környékbeli hegyekkel. Legelől balra, a kikötött csolnak körül, négyen foglalatoskodnak és a földön a kosár mellett gyümölcsök hevernek. Felirata

alól jobbra: THE CASTLE OF ARVA, ON THE BORDERS OF GALLICIA.

balra: G. Hering del. - J. B. Pyne lith.

legalól pedig jobbról: Day & Haghe Lithrs to the Queen.

Szines kőnyomat, méretei 37.5:29.9 cm.

Sz.n. 78-913
2061-913-2
Át.lelt.12549.

Ifj.HERING János kovács. Egerben az Alkotmány u. 9.szházban lakik 1778-94 között /hrsz.388./

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Hering József

Kovácsmester 1845-51-ig Egerben, Foglár u. 4. p. alatt.

Voit Pál stb.: Heresmegye műemlékei II. köt.

Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

2871

M.D.K.

Hering Julia

A Szinházi Élet jelmezpályázatra készitett jelmez
tervet. Repr.

Szinházi Élet. Bp. 1928. febr. 12-18.
XVIII. évf. 7. sz. 109. lap

LOY HERING ? ,éremművész

Középkor.-6.Középkori magyar uralkodókra vonatkozó fiktiv érmek, 1300.-1526.-

182.-II.ULÁSZLO,-Elöl:WLADISLAVS.D.G.R.VNGARIE.ET.BOHEMI +Mellkép j.halós sapka.-Hátul:Magyar és cseh cimerpajzs.-Ev nélkül.-Öntvény.53 mm.ezüst/63.93 gr./. bronz/egylapu/,ón.-Loy Hering müve ? 49.old. kép. Fekete repr.

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa a legrégibb időktől 1850-ig.I.Tört.érmek.I.Középkor

Az Éremgyüjtők kiadványsorozata 5.sz. 5.csoport, Bp. 1972

LOY HERING ? ,éremmivész

---

középkor, 6. középkori magyar uralkodókra vonatkozó fiktiv érmek, 1300.-1526.

182.-II.ULÁSZLÓ,.- Elöl:WLADISLAVSäD.G.R.VNGARIE.ET. BOHEMIÆ. Mellkép j.nagyos sapka.-Hatul: Magyar és cseh címerpajzs.-Év nélkül.öntvény.-53 mm.ezüst, 63.93 gr.-bronz/egylapu/,ón.-Loy Hering müve ?.- 49.old. kép.

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa a legrégibb időktől 1850-ig.I.Tört.érmek.I.KÖZÉPKOR

Az Éremgyüjtők kiadványsorozata.5.sz.5.csoport. Bp. 1972

Hefting Lőjne

egri kovácsmester (1782–1800).

Voit Pál sk.: Heves megye műemlékei II.

Magyarországi műemléki topográfia VIII. köt.

Budapest, 1972.

5901

HERING Lőrinc kovács. Egerben a Szabadság tér 7.,ill. Telekessy u.2.sz. ház /Korona kocsma/ tulajdonosa 17^{82}-18^{00} között.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

MDK

Hering Pál, festö.

Visegrádi táj. Of.

Az Uj Szalon Szent István-i Kiállitása. 1934. aug.
Katal.

MDK

Hering Pál, festö

Árokközi kapurészlet. Olajf.
Rontják Tabánt. "

Uj Szalon.-Tabán Kiállitása. 1934.május 1. 1934.ápr. Kit.

MDK

Hering Pál, festö

lo4. Tabán, Iv-u.lo.
lo5. Tabán, Aranykacsa-u. udv. Olf.

Uj Szalon. Megnyitó Kiáll. Bp.1934. ápr. Kat.

MDA

Hering Péter pécsváradi ácsm.

1794.

xcx99 felszabadult Pécsett

Cserkuti A: Pécsi ácsok céhe. Pécsi Napló. 1913. nov. 30. 3-4. l.

M.D.K

HERINGER Ferenc asztalos

1762 - Hegybónya, ~~[illegible]~~ hiero- -
nymitáknak kórusszékeket készít

Vegházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
I. 212. l.

Heringer Ferenc, festő.

572. Erdőrészlet. J.l.j. Olf.

573. Holdvilágos táj. J.l.j. Olf.

Árverési különbny. 1929. ápr. 3. rz. sz. 29.1.

MDK

Heringer Ferenc

Holdas táj, of.

Árv. Közl. 1929. jun. 4.rk.sz. 2o l.

MDK

Heringer Ferenc

Esthangulat, of.

Arv.Közl. 1929. Jun. 4.füz.

20 l.

Hering János
pécsi könyvkötő
cród 1763.

Ivanyi Béla dr.:
Címeres és egyéb
pecsétek a keszthelyi
hercegi levéltár tolnai
részében.
Veszprém é. n (1943)
10. l.

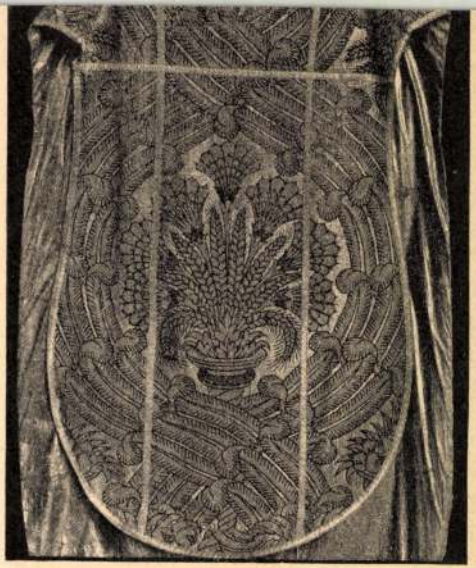

245. ábra. Miseruha.
Az esztergomi főszékesegyh. kincstárból.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Flering George

MAGYAR MÜVESZET
1928. 771

PÉNZZEL BEMENTESÍTVE BP
1996

Új Művészet

Budapest

Báthori u. 10.

1054

H 1068 Budapest, Király utca 98/b.
tel.: (36 1) 322 8466 • fax:121 4667
nyitva h–p 10–18 / ouvert du lundi
au vendredi de 10h á 18h

H 1085 Bu1dapest, Leonardo da Vinci
utca 40. • tel.: (36 1) 112 1603
nyitva h–szo 10–18 / ouvert du
lundi au samedi de 10h á 18h

Szeretettel meghívjuk

Herendi Péter

kiállításaira

1996. május 2–május 12.

1996. május 2–május 31.

A megnyitó 1996. május 2-án (csütörtökön) 17 órakor
az EVE ART Galériában kezdődik, a BOLT Galériában 19 órakor folytatódik.
A kiállítást megnyitja Várnagy Tibor.

Tokaj:

Balra a város épületei tűnnek szemünkbe, melyek közül a templomok tornyai válnak ki. A város felé szekér halad, melyen három férfi ül. Az úton a házak mellett a város lakói s a szekéren innen egy nő s egy férfi látnak teendőik után. Az út közepén kosarakat vivő leány közeledik, kinek barátnője a kosár és korsó közelében a rozzant házikó felé iparkodik. Hátratett balján kosár lóg. Az előtérben balra lévő s csak részben látható házból leány lép ki s a város felé néz. Jobbra a tájkép főtárgya a haldús Tisza kanyarog, melynek mind két partján bárkák kötvék ki, a melyektől nem messze a halászok szorgoskodnak. Fölirataí

a kép alatt: „A TISZA TOKAJNÁL * DIE THEISZ BEI TOKAY."
alól balra: „Pesten, Hartleben C. A. Tulajdona" s
jobbra: „Verlag Von C. A. Hartleben In Pesth"

Herings után köre metszette Kaiser A.
Könyomat világos sárga alányomással. Méretei az alányomást véve 19 : 28.2 (papiroson 34.5 : 53.5) c/m.

~~Herings után köre metszette Kaiser A~~

Magyarország festői mutatványokban. Rauh János könyomó műhelyéből Pesten 1844. Hartleben Konrád Adolf tulajdona. N° VIII.

Tátrai tó:

A magas sziklák között látjuk a tátrai tavak egyikét, mely a lég vizeit összegyűjtve csermely alakjában küldi azokat le az életnek. A kristálytiszta tóban zerge uszik hullámokat hagyva maga után. Balra a sziklán térdel a vadász, ki e nemes vadat czélba vette. Mellette a vezető áll levett kalappal s társa hátulról közeledik. Kissé feljebb egy másik sziklán turista tűnik szemünkbe, ki jobbjával bozját fogja s baljával kalapját lengeti. A háttérben úgy balról, mint jobbról két-két férfi ötlik szemünkbe. Feliratai

a kép alatt: „A' TÁTRAI TAVAK * DIE SEEN IN DER TÁTRA."
alól balra: „Pesten, Hartleben C. A. Tulajdona" s
jobbra: „Verlag Von C. A. Hartleben In Pesth".

Herings után köremetszette Kaiser A.
Könyomat szürke alányomással. Méretei az alányomást véve 27.2 : 20.4 (papirosa: 53.5 : 34.5.) cm.
Magyarország festői mutatványokban. Rank János könyomó műhelyéből Pesten 1844. Hartleben Konrád Adolf tulajdona. No IX.

Trencsén:

A háttérben emelkedő meredek szikla tetején a várromok merednek égfelé. Tövében fák díszlenek, melyeken innen négy egyén sétál. A hidon puttont vivő férfi megy át jobbjában bottal. Az előtérben balra három tót atyafi tart pihenőt a földön ülve. A két fiatalabb egymás mellett foglalt helyet s az öregebb kövön ül, ki balját, melyben botot tart, a térdére tett kalapon pihenteti. Jobbra az utón férfi s nő bocsátkozott beszédbe, s a rozoga viskókból kijött két leány a pihenőket figyeli.

Feliratai

a kép alatt: „TRENCSÉN VÁRA * TRENTSCHIN"
alól balra: „Pesten, Hartleben C. A. Tulajdona" s
jobbra: „Verlag Von C. A. Hartleben In Pesth".

Herings után köre metszette Kaiser A.

Könyomat szürke alányomással. Méretei az alányomást véve: 28.5 : 22. (papirosa 53.5 : 34.5.)

Magyarország festői mutatványokban. Rauh János könyomó műhelyéből Pesten 1844. Hartleben Konrád Ádolf tulajdona. N° VII.

M.D.K.

Heriszt János

Majoros Terézzel együtt tervezett jelmezeket Cserhalmi Imre: "Harmadik nélkül" c. darabjához, amelyet a pécsi Nemzeti Szinház Kamaraszinházában mutatnak be.

Kis Film Szinház Muzsika hiradása
" " " Bp. 1960. dec. 9. IV. évf.
50. sz. 3. l.

M.D.K.

Heriszt János

Schiller: Stuart Máriájának a pécsi Nemzeti Szinházban bemutatott előadására készitett -a kritika szerint- szép és hatásos jelmezterveket Majoros Terézzel együtt.

Demeter Imre: Jegyzetek két vidéki bemutatóról c. kritikája.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1958. márc. 7. II. évf. 10. sz. 10-11. l.

M.D.K.

Heriszt János

Majoros Teréz jelmeztervezővel készitette a pécsi Nemzeti Szinházban müsorra került Scherezáde, Bolero és Kádár Kata balett-játékok jelmezeit.

/csizmadia/: Magyar balettujdonság c. kritika Film Szinház Muzsika. Bp. 1959. dec. 4. III. évf. 49. sz. 23. l.

M.D.K.

Heriszt János

G.B. Shaw: "Pygmalion" pécsi előadásához tervezett jelmezeket Majoros Teréz munkatársával együtt.

Lux László: Két bemutató Pécsett., c. kritikája. Film Szinház Muzsika. Bp. 1958. dec. 19. II. évf. 51. sz. 11. l.

MDK

Heriszt János (jelmeztervező)

és Majoros Teréz tervezte a jelmezeket Schiller Stuart Mária c. drámájához, melyet a pécsi Nemzeti Színház együttese mutatott be a budapesti Nemzeti Színházban.

(L.): Stuart Mária.
(Pécsiek a Nemzetiben.)
Ország-Világ, Bp. 1960. július 13.
21.l.

HERITÉSZ András

SIK Csaba: Nyitás : Fészek Galéria.

A kiállitott anyag nem egyszerű sem értékét, sem ujságát tekintve. Baranyai András szinezett fotói, Fajó János a konstruktivista hagyomány dogmatizmusától ment, ugis szigorusan szerkesztett, szinben-formában harmonikus szitanyomatai, Vilt Tibor már-már szakrális fenséges portrészobra, nem tudom uj-e, de szépnek szép, nekem legalábbis. Orvos András Rózsája viszont ellentmondani látszik a programnak mert utánérzés. Heritész András mestereit lepipáló ötletes plasztikája,

UJ TÜKÖR XVIII.évf. sz. o. 1981.

47. 3-4.

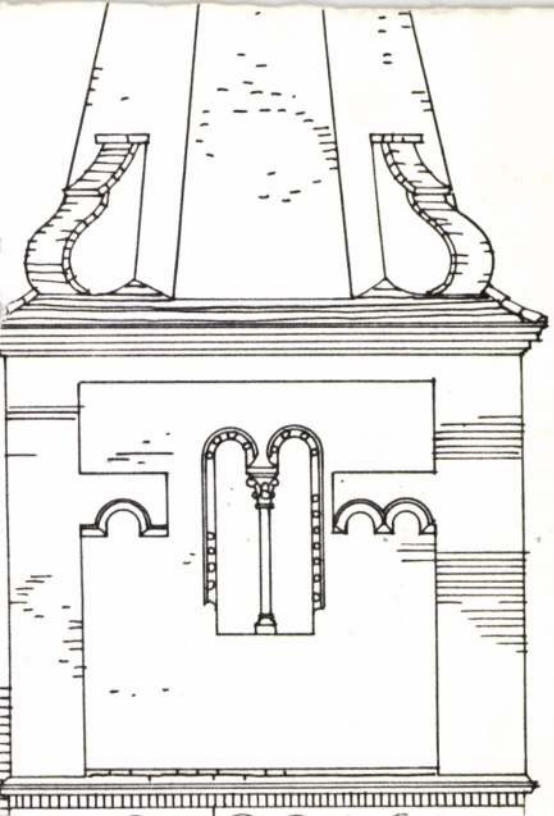

Heritesz Gábor

Heritesz Gábor és Tóth József kiállítása a pécsi Ifjúsági Házban megnyílt.

— Kiállítások.
Művészet, 1979. február–47 lap.

lekről, a problémakör emberi oldaláról. Hadd említem itt ennek

sen fejlett országok csoportjának is a végén áll. Az első — az évi

ges, hogy egy kutatót kielégít, mondjuk a kandidátusi fokozat

az irigység csak dolgozik, indolálásul pedig mindig kéznél van

Heritesz Gábor

Heritesz Gábor: Kúpok

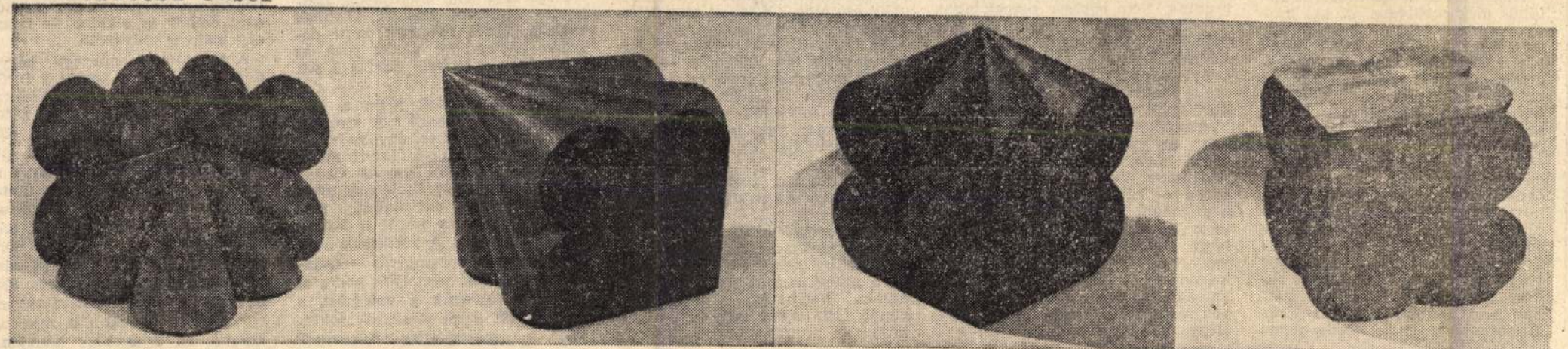

Élet és Irodalom, Bp.

1978. JÚLIUS 8.
XXII. évf. 27. sz. 5. lap.

gyar ügyekhez, úgy érezte: elérkezett az ő ideje.

Angliában sem számíthatott különös megbecsülésre az, aki magyar történelemmel foglalkozott, és a két világháború között, esetleg a második alatt a középeurópai fejlődés kérdéseit Trianon magyar sérelmei szempontjából feszegette. A kisantantnak volt jó sajtója Angliában — Macartney csak Magyarországon volt szívesen látott vendég, itt adtak a szavára, itt ünnepelték a magyar társadalmi és politikai élet vezető körei. Otthon a háború alatt mindig megkérdezték véleményét, de sohasem hallgatták meg. A külügyminisztériumban a cseh lobby volt a befolyásos és a magyar rokonszenvű tudós állásfoglalásaiban nem lehetett mindig megkülönböztetni, hogy a Horthy-rend-

Bundánkban, amit nem egyszer megmosolyogtak a kiskabátos kisgyerekek, hol izzadtunk, hol dideregtünk. Nem egyszer percek alatt tíz—tizenöt fokot is zuhant a hőmérséklet, s ez nem tesz jót a szívnek. Sokan és sokszor panaszkodtunk pillanatnyi szédülésekre, múló rosszullétekre, ezek azonban körülbelül egy hét után elmúltak. Megszoktuk a változékony klímát, vagy az időjárás vált egyenletesebbé, nem tudnám megmondani. Szombaton még — az első szombaton — hóviharban másztunk a tajgában. Tenyerünkkel söpörtük le a havat a nyírfák oldaláról, hogy lehánthassuk a levélírásra vagy vers-skribálásra egyaránt alkalmas fehér kérget. Pár nap múlva szerdán, már ragyogó napsütésben csapoltam meg egy nyírfát: kicsiny háromszög alakú éket kell

— vagyis kéklett rendületlenül. Egyedül a hóvihar előtt szürkült el piszkos-fehér színűvé, s a hétfői nagy eső előtt sötétedett meg félelmetesen.

Az Uszty-Ilimszki — vagy mondjuk inkább így: ilimszegi — magyarok megszokták már ezt az időt. Még a telet is. „Nem is a negyven-ötven fokos hideg elviselhetetlen, azt már nem is érzi az ember — mondja egy volt szegedi bölcsészlány, aki tolmács és mellesleg a doktori disszertációját írja itt Anna Ahmatova költészetéről —, de a húsz-harminc fokos. Amikor reggel kilép a házból az ember, mintha vaskalapáccsal ütnék mellbe nehéz és fojtó a levegő, a hideg meg égeti az arcot." A munka fagyhatára mínusz negyvenöt fok, ekkor már abba kell hagyni a munkát a szabadban (a

csak kéményük, ablakaik és ajtajuk marad szabadon. Kellemes meleg van odabenn, mondják a házikókba bejáratos mieink. Olyanok ezek a házak ilyenkor, mint pólyába bebugyolált picik: csak az orruk meg a szemük látszik a sok takaró alól.

Hogy öltözködnek télen a szabad ég alatt dolgozók? A szokásos alsónemű fölé ujjas, egy vagy két réteg — ízlés és fázósság szerint — honvédségi molinó, vagyis vastag trikó és alsó kerül. Efölé ing, majd gyapjúpulóver, vattakabát, más néven pufajka, s végül a vastag orosz irhabunda. A védősisak alatt fülre lehajtott prémsapkát — usankát — viselnek, némelyek pedig ez alá még fölveszik a vattázott, a fejet és fél arcot eltakaró „tökfedőt". A kézre egyujjas irhakesztyűt

új építkezési korszakot jelző karcsú óriások, kecses daruk tucatjai forogtak jobbra-balra. Most tizennégyezren dolgoznak itt, de húszezer ember is elkelne — mondja egy magyar művezető.

A főépülettől mintegy negyedórányi járásnyira készül a DPC, a cellulóz-kombinát anyagelőkészítője. Ezt a fundamentumtól a tetőzetig magyarok betonozzák. (Csak a betonvasszerelés a szovjet munkások dolga.) Őskori szörnyek dübörögnek el mellettünk az úton: a dinoszauruszokra, az ősgyíkokra emlékeztető markológépek, sárga billenőplatós Duis-ok, nagy vörös-pofájú traktorok. Távolabb sárga, hatvan tonnát elbíró, japán Katodaruk. Az egyik exkavátor, mint egy tehetetlen vashüllő, meg-megcsúszik az óriásgödör martján, a

Heritesz Gábor

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Gyáfi Miklós
ÉLET ÉS IRODALOM

1979 ÁPR 28

1021

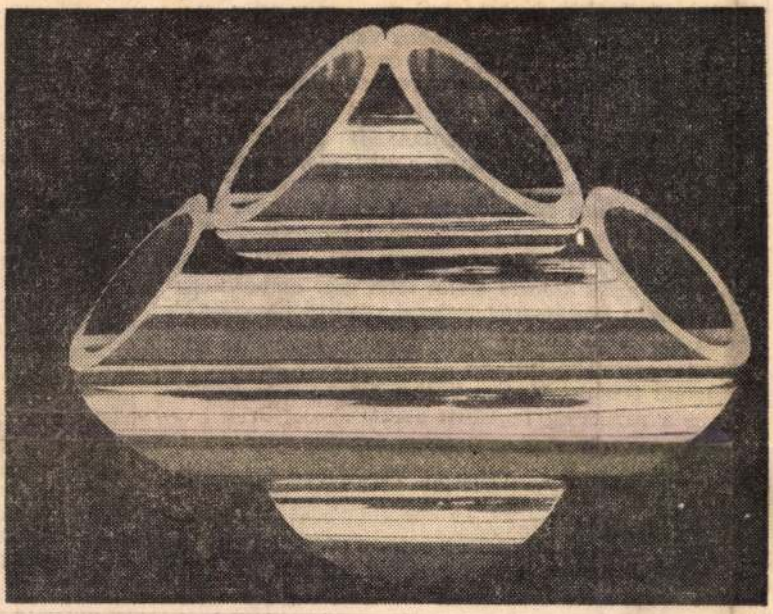

Heritesz Gábor: Csőplasztika

1979. ÁPRILIS 28.

dott iráni külü
véleményt tájé
vényszékekről."

MAGYAR N
tollah... az ör
való visszatéré
nem családtagj
eltűnésre".

MERCIER: A FORRADALMI PÁRIZS: „A Forradalom Terén csattog a nyaktiló, s egyetlen hang sem tiltakozik... Valóban ugyanez a nép csinálta július tizennegyedikét és augusztus tizedikét?"

DPA, IV. 17.: Ali Ashgar Dzsavadi iráni író: „Vajon azért áldozta életét több ezer ember, hogy az iszlám köztársaság fasiszta rendszert szüljön?"

ESTI HIRLAP, IV. 12.: „Tizenkét agyonlőtt személyre, a Halálbrigád új áldozataira bukkantak tegnap Rio de Janeiro környékén... A Halálbrigád a rendőrség tagjaiból alakult."

Akasztófahumor:

— Könyörgöm, rejtsen el. Vérdíj van a fejemre tűzve!

— Mennyi?

AFP. IV. 17.: „Nicaraguában a kormányerők

lós nótákat d
fogtak mosta
megérett az ú
csipősebb szab

MAGYAR H
városka rendő
kantak egy tel
17 nappal ko
személygépkoc
idézett elő...
két és őt zárt
foglyáról... A
házba szállító

FRANZ KA
hatalmas vagy
rangú ajtónáll
masnál hatal
harmadiknak
még én maga

Heritesz Gábor, szobrászművész 2. Folytatás.
Sinkovits Péter: Meghirdetett egyszerűség. Heritesz Gábor szobrairól.

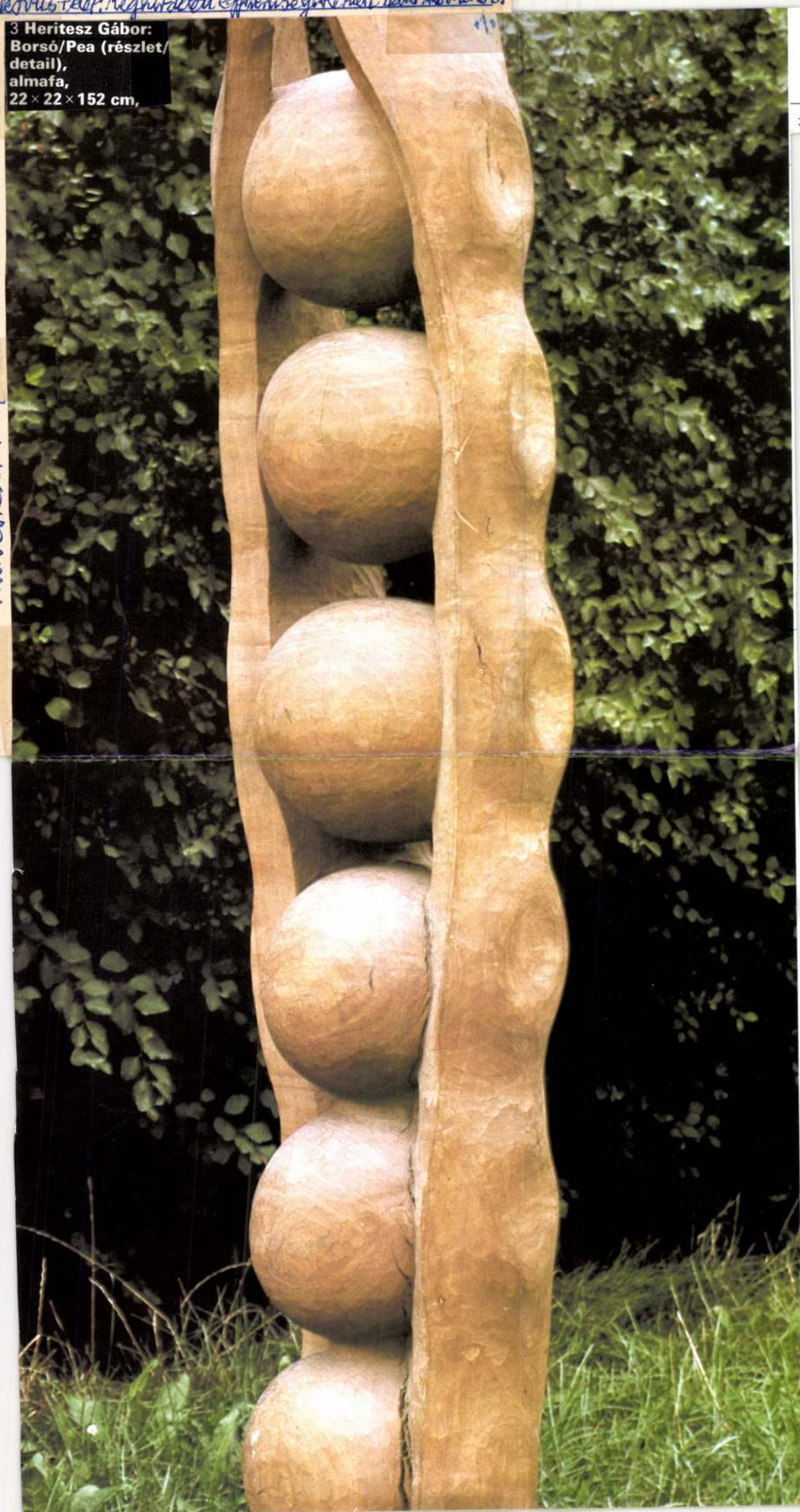

3 Heritesz Gábor: Borsó/Pea (részlet/detail), almafa, 22 × 22 × 152 cm,

Művészet, 1989, 3., 19-old.

mértani formák világát tanulmányo
tesz Gábor otthon érezte magát ebbe
zetben, munkásságának kibontakozt
kedvező feltételek adottak voltak.

Nem szobrásznak indult eredeti
kialakult nyomdász pályát kellett
mert a plasztikai formálás, a termés
tagságainak kitett anyag viselkedése
ban izgatta.

Kezdetben valóságos természeti
kat dolgozott fel. Almafából faragta
(1972) című szobrát. A hüvelyből k
borsószemek magasba nyúló oszlo
kotnak, felfelé törekvő vonaluk zárt
gő rendszert alkotva *Brâncuşi Végte*
idézik. A pályakezdő Heritesz szám
és belső formák kialakítása, a valós
vum utánzása ekkor a megvalósítás
volt.

Ezután a természeti motívum egy
sebben, eredeti alakzatát az új összef
szerben feloldva jelenik meg, már c
kát inspiráló élmény emlékeztet a k
Makettnek tervezte *Pók* (1975) cím
amelyből később hatalmas játszóté
készült. A pók lábainak térbe terjed
irányát követik az absztrakt formák
ket a geometrikus rendszer lefogja.
több változatban is elkészítette, fi

assembled from laths.

Heritesz started from clear, simple forms: he controls his means incessantly, and avoids

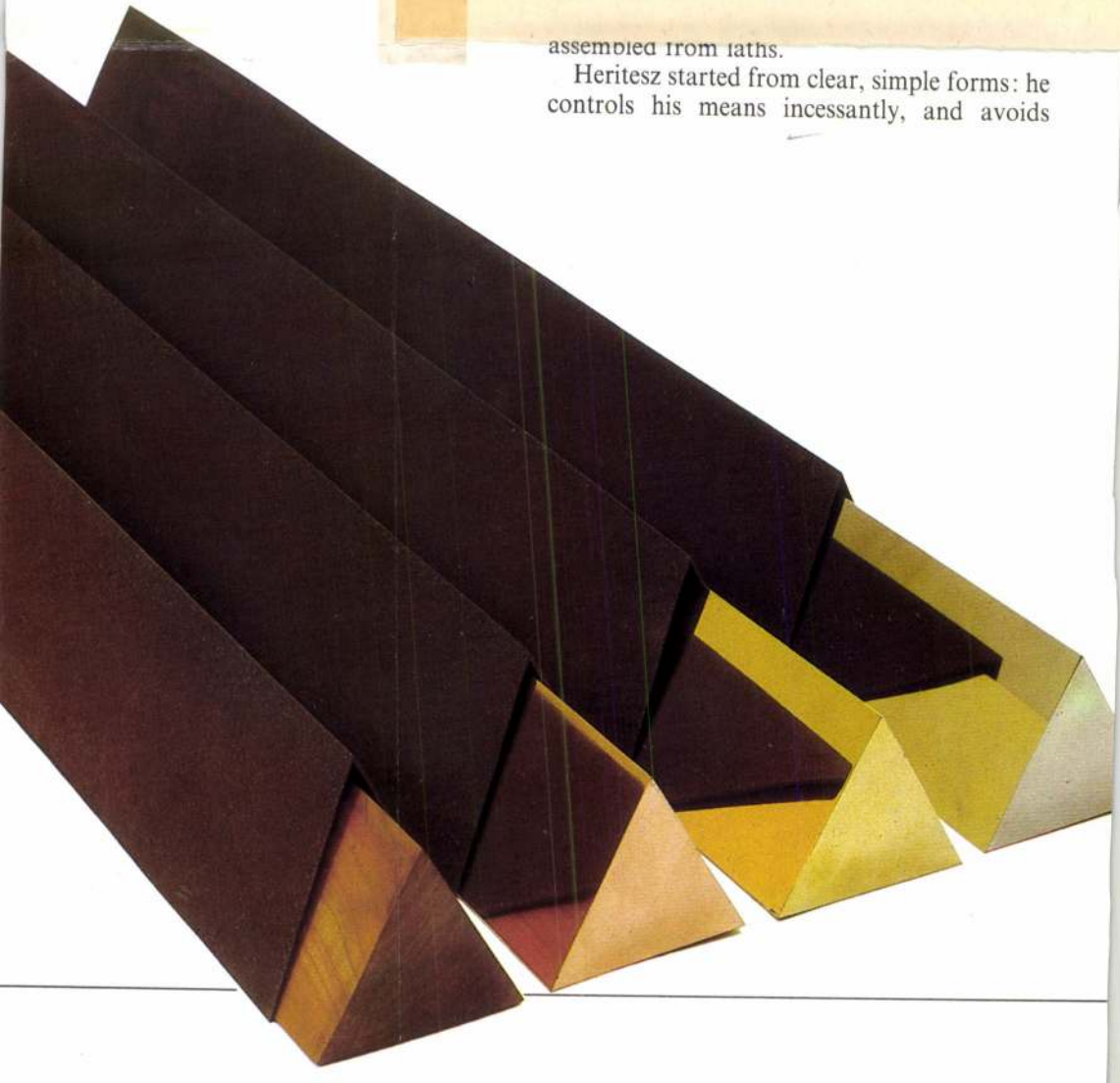

HERENDI PÉTER
PAPÍRKÉPEK II., 1991

Felelős kiadó: Keserü Katalin, a Műcsarnok igazgatója

A MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTÉRIUM
A MAGYAR FOTÓMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE
ÉS A MŰCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

HERENDI PÉTER

FÉLKÉPEK ÉS POLAROIDOK

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA
1993. ÁPRILIS 29-ÉN, CSÜTÖRTÖKÖN 17 ÓRÁRA
A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA: **TÖRÖK LÁSZLÓ**

DOROTTYA UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM
BUDAPEST, V., DOROTTYA U. 8.
A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ: 1993. MÁJUS 23-IG
VASÁRNAP KIVÉTELÉVEL, NAPONTA 10-18 ÓRÁIG

Herendi mindig szeretett volna fotózni, öt éve kapott egy fényképezőgépet, 1989-ben már díjat is nyert. Az izgatta, hogy amikor belenéz a keresőbe, egy egészen más világ tárul fel előtte, vallomása szerint mégsem tanult meg fotózni. A látványból, illetve egy esztétikai nézőpontból indul ki, de mögötte feltárja a saját belső világát, szorongásait és bemutatja környezetét, ahol él és dolgozik.
Részleteket fényképez, amelyből egész áll össze. Sokszor vált technikát, mert vonzza a más. Azt keresi állandóan.
Negatívjait maga laborálja, így mindig szembetalálkozik azzal a számára izgalmas és furcsa ténnyel, hogy pozitívban kinagyítva minden más, mint negatív filmen. Ezt akarja megmutatni az embereknek. Innen a kiállítás címe: FÉLKÉPEK. Félképek, mert nincsenek befejezve a nagyítás törvényei szerint a fotótechnika hagyományos értelmében. Bár az eljárás nála is nagyon fontos, sőt meghatározó, de az eredmény, a mintegy képzőművészeti alkotás a döntő. Egy-egy képegységét eleve blokkokban állítja össze, azért, hogy a részletek erősítsék egymást.
A Gobelin című képblokk otthoni környezete, egy szövőszék láncfonalainak részleteiről ad képet. A papírképek nyersanyagával meg a munkahelyén találkozik, hiszen azzal dolgozik. Mindezek természetesen csak azok a tárgyak, nyersanyagok, amelyeket Herendi a fényképezőgéppel, saját látásával képpé szervez. Feltétlenül kiemelném Folyosók című képblokkját. Legegyszerűbben, legtömörebben fogalmazva: az emberben a kórház, a katonaság, a börtön szorongató jelképe merül fel a mű láttán. A kiúttalanság, a kiszolgáltatottság és néha az ésszerűtlennek tűnő bezártság.
Kiállít a művész továbbá polaroidokat is. Herendi üvegcsendéletein a törvényszerű és véletlen fénytöréseket komponálja képpé. A művész az üvegtáblákból, a lencsékből és a tükrökből voltaképpen absztrakt képet komponál. Herendi Péternél az absztrakt a valóság, hisz minden elvont részletnek megtalálható a valós létező eleme.

Dobai Ágnes

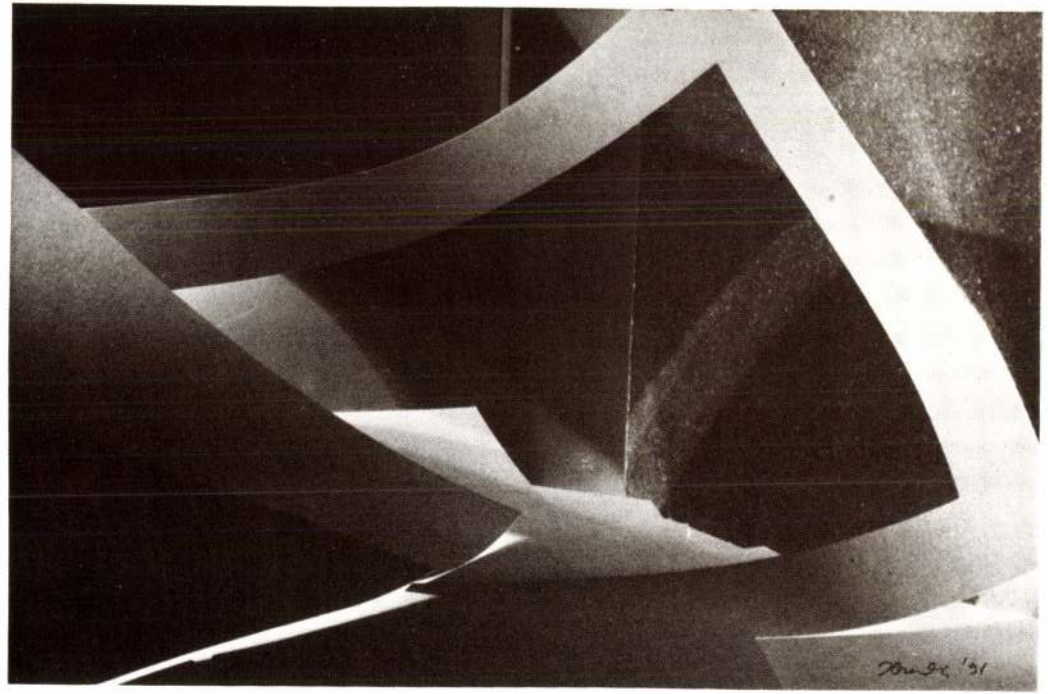

Herendi Péter grafikus

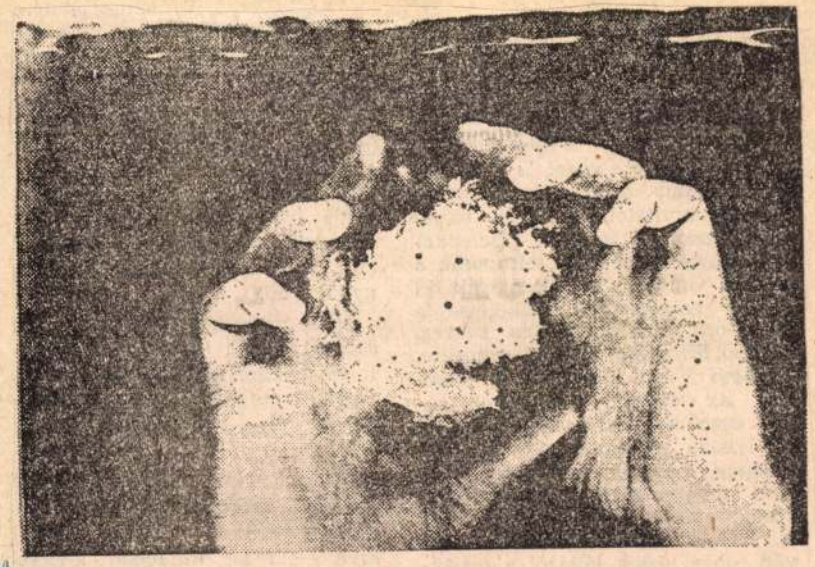

Herendi Péter: Xerox

Herendi

11.

Élet és Irodalom Bp. 1985. júl. 19 XXIX/29

Herendi Péter, operatőr

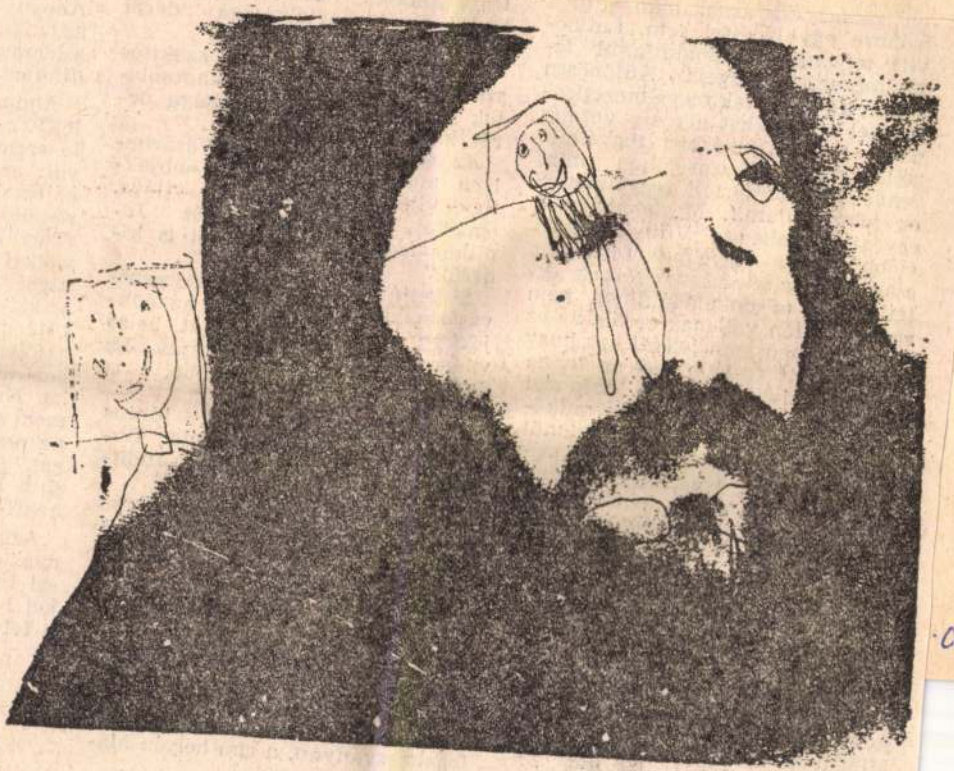

Herendi Péter rajza

1.

aug. 30. XXIX/35

győz alapon a végén kiakozzák a rendbontókat. Akik semmi mást nem akarnak, csak szeretnének jobb, igazibb színházat csinálni. Mint például Latinovits Zoltán is."

Ma sem gondolom másképp.

Szigetié: „...egy kérdőjel egyértelműen visszavonja a szöveg látszólagos idillikusságát."

Az én szövegem: „A vers első fogalmazványán, a cím helyén alá-

delem idején is *szilárdan birtokolta* a hadászati kezdeményezést. Abban viszont igaza van Karsai adjunktusnak, hogy a kurszki győzelemmel *végérvényesen megszilárdította* a sztálingrádi sikert.

Ami az észak-afrikai harcokat illeti: az események végső kimenetele szempontjából mégis fontosabb volt az el-alameini áttörés, majd az ezt követő közel 1500 kilométeres üldözés, valamint — a „Fáklya (Torch)" hadműveletben résztvevőkkel közösen — felszámolni az itteni német—olasz erőket, mint „csak" megállítani az ellenséget 1942 nyarán. Churchill is az 1942 októberi eseményekkel kapcsolatban írta: „Itt fordult meg a kocka. Szinte azt mondhatjuk: Alamein előtt sohasem győztünk. Utána nem szenvedtünk többé vereséget." (*A második világháború*. Kossuth K. II. köt. 176. old.) Higgyünk neki!

Azért írtam le e néhány sort, mert én is azt szeretném, amit Karsai László: lehetőleg pontos tényeket birtokoljanak a felvételizők és a felvételiztetők.

Dr. Szabó Miklós

ezredes
hadtörténész

szorongva léptem be a lakásba. A látvány lehangolt: a szemközti házból — a zágrábi rádióra hivatkozva — azt a hírt hozták, hogy Magyarországon 5-ös erősségű földrengés volt. Most már mindannyian a hazai, tizenegy órás hírekre voltunk kíváncsiak. A rádió köré gyűltünk. A bemondó 5-ös erősségű földrengésről szólt, majd ismertette az Állami Biztosító vezetőjének nyilatkozatát, mely szerint a rengés erősségétől *függetlenül* a bekövetkezett kárt, a biztosítás alapján kifizetik.

Mi változott meg az elmúlt órákban? Mi történhetett a központban? A kérdésekre nem tudtunk felelni, de nem is kerestük a választ. Azóta azonban már többször eszembe jutott, vajon mi lehet annak az oka, hogy az intézmény, amelynek a (biztosított) bajba jutottak megsegítése az egyik alapvető feladata, első megnyilvánulásakor nem tudott az *együttérzés* hangján megszólalni.

Dr. Tóth Pál

egyetemi docens

indokolt esetben azonban szerkesztőségünk is segítségére lehet egy-egy részorult könyvtárnak vagy irodalomtörténésznek.

SAS JENŐ, BUDAPEST. Olvasónk azt nehezményezi, hogy mint a sportfilmek nagy rajongója, az idén nem láthatja a kétévenként Budapesten megrendezett nemzetközi sportfilmfesztivált. Miért ne láthatná? A szervezők ugyan nem a fővárost választották, hanem Zalaegerszeget, Keszthelyt és Hévízt, mégis úgy véljük, ha a levélíró igazán kedveli a sportfilmeket, akkor október 21—26. között megér neki egy hetet, némi „nyaralással" színezett Balaton menti tartózkodást az eseménysorozat. Egyébként a rendezvény „kihelyezése" mellett legalább két szempont szól. Az egyik: alkalmanként érdemes megpróbálkozni azzal, hogy az érdeklődők Budapesten kívül is élhessenek a nemzetközi összehasonlítás lehetőségére. (Az ország legkisebb megyéjében komoly hagyományai vannak a filmkultúrának.) A másik szempont: külföldön már évtizedek óta tudják, hogy úgynevezett elő- és utóidényben kulturális rendezvények révén lehet leginkább kihasználni a szállodai kapacitást. (Reméljük, a rendezők abban is követik majd a bevált külföldi gyakorlatot, hogy valamelyest mérsékelik a szállodaárakat.) Egyébként a legutóbbi fesztiválról lapunk is beszámolt. Feleki László írt róla elemző cikket.

HERENDI Péter

FRANK János: Omaggio. = ÉLet és Irodalom,
XXXV.évf. 2.sz. 1991 13.p.

Omagio a Vedova c. kiállitáson szereplet müvéről
Árkád Galéria, 1991

as képi, illetve klasszici-

állomása volt Csernus Tibor
képének bemutatása a VIII.
llitáson. Csernus vitorláski-
az árbocók zsufoltságával ol-
zet karakterét. Ezt a zsufolt-
öldi MÉH-telepről készitett
a Repülőmodellek /1963/ cimü
kon a felület kezelésében, a
siszta és a mágikus realista
fel, ugyanakkor szinvilága
Bernáth Aurélnek a pikturájá-
kivül gondosan, precizen ki-

Herendi Péter [grafikus]

Herendi Péter
Élet és

Herendi Péter: Xerox

hogy fölmelegedjen, az őrült — mert nyilván annak tartja a normális társadalom az ilyeneket — költő dossziénak használt (s nyilván kissé büdös és koszos) párnahuzatából tíz- meg tízezer soros poémáinak kéziratait húzza elő, hogy azokat lángra gyújtsa. Vegin verse, amit a száz éve született és a fordíthatóság határkaróin mindég fönnakadó zseninek szentelt, éppoly kegyetlen, mint a majakovszkiji látlelet erről az örök szegénységről, aki „tífuszt tífusz után szerez". De — példálózik a mai orosz költő — éppen ezért kell a verseket, a kéziratcsomókat tűzpróbának vetni alá; „Kegyetlen, szent, örök a tűz, mely így lobog! / A remekműveknek ragyogó a lángja. / S nem égnek el a rossz kéziratok."

Kacskakezű és félénk ismerősöm valószínűleg ezért nem jár olyan kapualjakba, ahol mázsás kéziratok kerülnek szemétre. Inkább aprítja a fát. Bár: régóta nem látom. Sőt, szilveszter után éppenséggel egy pirospozsgás nyugdíjast pillantottam meg, aki akkurátusan rakta hasábba a mások által lefűrészelt és elszállítandó tűzifát. Kerülöm, nem meren megszólítani: lehet, hogy nem is a szegénység, hanem egy jól megfizetett orvos tanácsa küldte a ligetbe sportolni. Csak aggódom: teligvászolják a fehér telet is a varjak.

Veres Miklós

Nem is bosszantanak minket különösebben, és a végén még az hiányozna nekünk, ha végre nem hiányoznának.

Úgyhogy nyugi, nyugi. Ne tessék kutatni a felelősöket, ne tessék keresni a bűnbakokat, ne tessék senkinek a fejét követelni, mert nem a fejekben van a hiba. Jó, lehet, hogy a sütőipar úgy gondolta: a nagy szilveszterezés után az emberek kicsit jobban visszafogják magukat és az étvágyukat. Az is lehet, hogy a kereskedelem félt a nyakán maradó sok száraz kenyértől. Meg az is lehet, hogy sok maszek pék az ünnepek után igyekezett kifújni magát. Elképzelhető az is: mindezeken kívül az okozza a bajt, hogy az ipar kínafenntartani nyűg, nem fizetődik ki sem a vállalatnak, sem az ott dolgozóknak, és ezt természetesen a vásárló is mindennap érzi a saját bőrén, amikor morognak rá és becsapják.

Igenám, de önmagában a haszonkulcs megváltoztatása sem segítene. Hiszen a nagyobb haszon nagyobb árakkal is járna — a mi zsebünk rovására. Kérdés tehát, hogy hajlandók, illetve képesek lennénk-e arra, hogy mi fizessük meg az olyan közértek árait, ahol mindig mindent lehet kapni. Igaz, ma is mi fizetjük meg, ha valamit nem lehet.

És még mindig nincs vége: tegyük fel, nőnek a haszonkulcsok

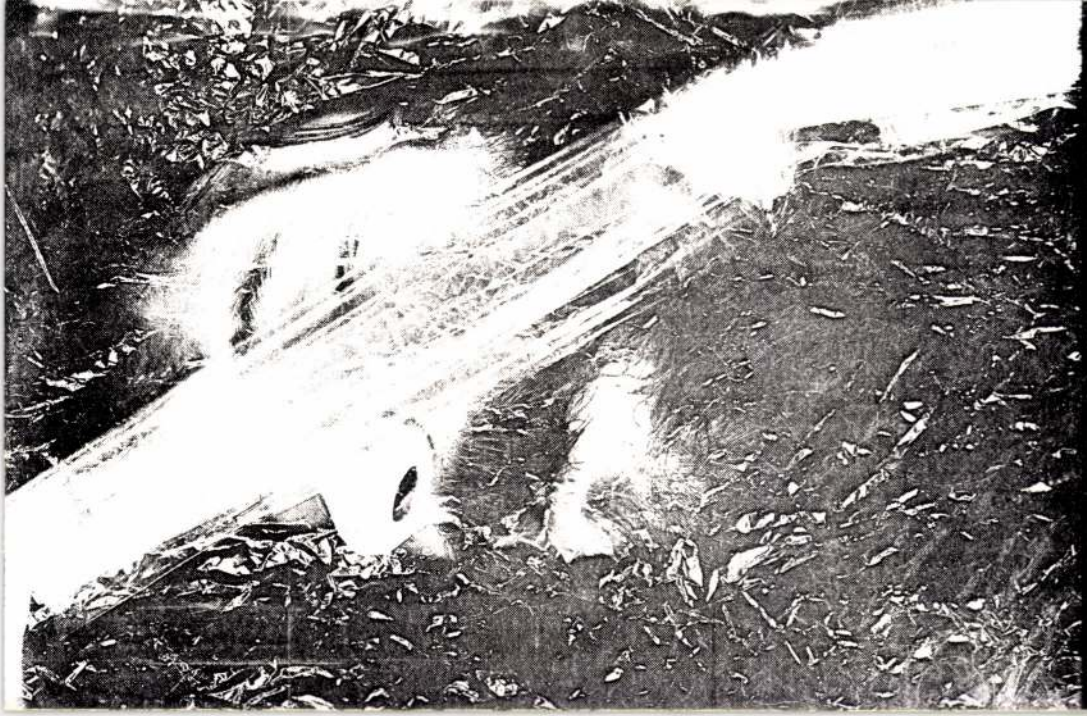

Herendi Péter

FIATAL MŰVÉSZEK KLUBJA
CLUB OF YOUNG ARTISTS
Budapest, 1063
Népköztársaság útja 112.
Telefon: 318-858, 322-959
FMK GALÉRIA

Herendi Péter
kiállítása
1983
szept 12 – 21 ig

HUNGARY

HERENDIM Péter

ÉS 1987.30.sz. 10.p.

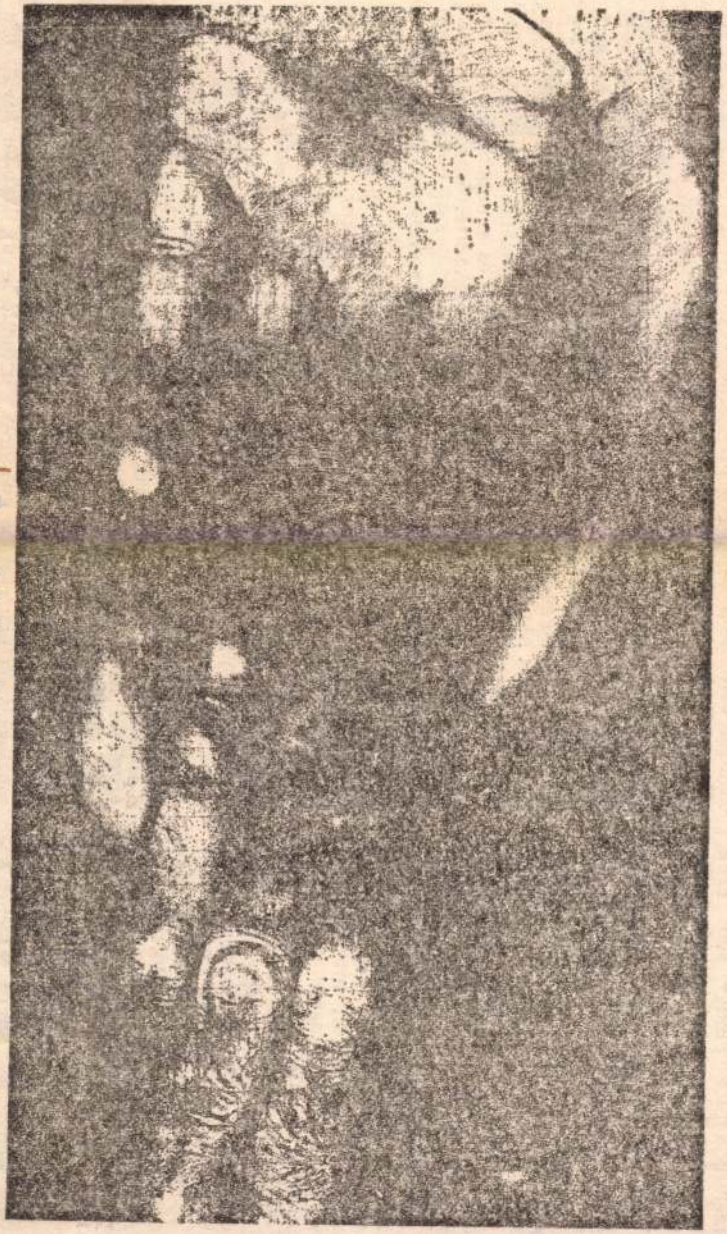

Herendi Péter: Xerox

melési adatok amúgy sem ránk tartoznak. Az ipari kémek pedig ennél kevesebből is kiegészíthetik a képet.

Ami a dologból ránk, a kommunikáció munkatársaira tartozik, az a néhány soros napihír mögött megbújó, de újabban egyre inkább elharapódzó jelenség. Az álhírek alkonyán — a *félhírek terjedése*, a csúsztatott információ gyakorisága. A legegyszerűbb a jelenséget a terjedelem szorításával magyarázni. Csakhogy a világos beszédhez általában nem kell több szó, mint a köntörfalazáshoz. És hányszor tapasztaljuk: még a tévé unalomig elnyújtott interjúiból is éppen a lényeg marad ki. Mintha a riporter elfelejtette volna megkérdezni partnerétől. Persze az is lehet, hogy nem feledékenységről, közönyről van szó, hanem arról, hogy a kérdező már sejti, vagy — a megvágatlan anyag birtokában — bizonyítani is tudja, hogy a kérdésre adandó válasz semmitmondó, érdektelen lenne. De akkor vagy a kérdéssel, vagy a kérdezővel, esetleg a riportalany kiválasztásával van probléma. Ilyenkor csak abban bízom, hogy ha sok félhírt és rejtvényinterjút fogyasztunk, előbb-utóbb mi, olvasók magunktól is rájövünk, hogy ha

indított film, s a szinkronizált változat vetíttessék-e minden moziban? Ezeket a hasonlóképpen evidens választ vonzó kérdéseket nem olyan régen még a nyelvtanulók, nyelvgyakorlók tették fel a filmforgalmazásnak. Akik végül is kivívták, hogy legalább egy-egy moziban, egy-egy rendhagyó vetítés során élhessenek az eredeti nyelven szóló hangosfilm pedagógiai, módszertani hasznával.

Ez a küzdelem, ez a követelés azonban már a múlté. Újabban, úgy látszik, más oldalról vetődik fel a szinkronizálás nélkülözhetetlen volta. A Magyar Nemzet július 13-i számában olvasom, hogy a filmforgalmazás örökzöld vitájában — ti., hogy szinkron vagy felirat — mostanában sokan azért szavaznak nagy nyomatékkal a szinkronra, mert a moziközönség eleve nem megy feliratos filmhez. Nem megy, mert nem tudja elolvasni, illetve az olvasás oly sok idejét leköti, hogy nem lát semmit a filmből." Igaz tehát azoknak az érvelése, akik nem növelni, inkább csökkenteni szeretnék a feliratos filmek számát. Mit sem ér a legjobb film, ha az, akinek szól, nem érti, miről szól. Márpedig a moziba járók egy része e gyakorlatlanul, lassan olvasók közül kerül ki".

mérésre hivatkozik a cikk szerzője: eszerint *tizennyolc* ország tizennégy éveseinek írás- és olvasási készségét összevetve, Magyarország a *tizenhetedik* helyen végzett.

Igazuk lenne tehát azoknak, akik e tények birtokában nem növelni, hanem csökkenteni szeretnék a feliratos filmek számát? Kétlem.

Kétlem, még akkor is, ha belátom: a nemzetközi összehasonlító adatokból és az aggasztó hazai tapasztalatokból elsősorban az oktatás illetékeseinek kellene levonni a következtetéseket. De ha már a társadalmi felelősségérzetű filmesek is vállalják a szembenézést a tényekkel, akkor én megvallom, azt szeretném, ha kivételesen felülemelkednének a szűk tárcaérdekeken, a jövedelmezőség mindenható szempontjain is. És elképzelem, mi lenne, ha tekintetüket e nehezen olvasó ifjú tömegre vetve, az illetékesek egyetlen rendelettel betiltanák, legalábbis a fiatalok körében legnépszerűbb filmek szinkronizálását?

Nem mintha azzal áltatnám magam, hogy a moziban jóvátehető az, amit évek alatt a tanteremben mulasztottunk. De legalább valamiféle új, iskolán kívüli ösztönzés segítene a válságban lévő pedagógiának: talán a sokakban felébredő hiányérzet, a nézőtéri

Herendi Péter

1983.IX.22. Petőfi 10.45

LÁTTUK,HALLOTTUK

- Most képzőművészeti hireink következnek.
A mult héten megkezdődött a Fiatal Müvészek Klubjában az őszi szezon. A klub kiállitó terme az ősz folyamán a fiatal képzőművészek studiójának tagjait mutatja be az érdeklődőknek. Ezt megelőzően még szeptemberben több pályakezdő amatőr müvész müveivel ismerkedhetünk meg a klub Népköztársaság utján lévő helyiségeiben. Igy például megrendezésre kerül Herendi Péter, Kopasz Márta, és Fekete Balázs kiállitása.
/zene/

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 JAN 24

KÖZNEVELÉS

Herendi Miklós

Herendi Miklós rajza

1021

5

reája bízott három
t, szűkebb pátriájáér
nivaló itt is akad
bár nem is olyan
al több volt a munk
körzeti tanács létre
al még sokáig nem v
eléggé átgondolttá a
és és az irányítás, a
velődés funkciózavara
egyenesen krónik
tatkoztak. A klubok
yvtárak időnként ind
anul bezárták kapuikat,
szhalálba dermedtek, mivel
nyoztak a közművelődési
ézmények vezetői, ha meg
gynéha mégis akadtak vál-
kozók, azok többnyire meg-

nenany négyzetkilométernyi területet, amelyet az itteniek — a három községben mintegy kettőezerötszázan élhetnek — Hegyhátnak neveznek, bár ehhez még a szomszédos Bejcgyertyános faluhatára is

az
gy
fe
sá
sé
ny
a
sze

Herendi Miklós, [grafikus szobrász?] MDH

Kovácsoltvasból formálta ki Toldi szelekményének alakjait. A művek a Somogyi béla úti ált. iskola folyosóin láthatók.

— : Hí —

4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1965. febr. 23.

25

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Herendi Miklós
PEDAGÓGUSOK LAPJA
1965 FEB – 5.

1021

Toldi az iskola falán

Dicsérendő kezdeményezéssel szépítette, gazdagította a VIII. kerületi Somogyi Béla utca 12. sz. általános iskolát Herendi Miklós, a szobrászattal foglalkozó rajztanár: a háromemeletes épület folyosóinak mindkét végére kovácsoltvas kompozíciókat alkotott. Témáit Arany János Toldijából választotta. A hatszor tíz milliméteres vasakat hidegen, kalapáccsal alakította — természetesen rajzvázlatok alapján —, majd összehegesztette az egyes elemeket. A vas-vonalak végül fekete csillogású védőlakk borítást kaptak. Így vált az iskola díszévé a vendégoldalt emelő, a malomkövet elhajító, a farkasokkal küzdő, a bikával gyürkőző, a Bence társaságában ivó és a cseh bajnokkal hatalmasan kezetszorító Toldi képe — modern megformálásban, újszerű anyagfölhasználással. **M. I.**

ki kell adni, míg a pót szabadságot annyi nappal kell csökkenteni, amilyen mértékben a továbbtanuló igénybeveszi a tanulmányi szabadságot. A tanulmányi szabadságot a vizsgák után már nem lehet kiadni és az igénybe nem vett szabadsággal a következő évi tanulmányi szabadság sem növelhető. Évfolyamismétlés esetén az ismételt tanévre (félévre) újabb tanulmányi szabadság nem jár, pótvizsga esetén azonban a még fel nem használt évi tanulmányi szabadság igénybevehető.

Jn

PEDAGÓGU
épülnek 1965-b
rosi járás háro
Baracs-Apátszál
csán és Nagykar
elmúlt évben h
rapodott a szolg
száma.

NYUGDÍJAS PEDAGÓGUS találkozót tartottak Veszprémben. A művelődésügyi osztály és a szakszervezet helyi bizottsága a város mintegy ötven

és művészeti
...adás hangzott el.

SOMOGY MEGYÉBEN negyvenkét általános iskola és három óvodai tanterem, továbbá harminckét pedagóguslakás épült 1964-ben, s ezeken felül állami erőforrásból még tizenhárom pedagóguslakást vásá-

1987 AUG 26

1021

SOMLYÓ GYÖRGY:

Mese ezekről és azokról

(M i n d i g c s a k) *ez az arc ez a ruha ez a gondolat*

ezek közt a bútorok közt ezekkel a könyvekkel ezekben a karokban
ez a lámpa ez a papír ez a gép ez a kéz ez a hang
ezen az estén ezen a reggelen ezen a nappalon ezen az éjszakán
ez a levegő ezek a fák ezek a csillagok
ezek az emlékek ezek a vágyak ezek a beidegzések ezek a szavak

(M i é r t n e m) *azok a szavak azok a vágyak azok a beidegzések azok az emlékek*
az a szülőföld azok az utcák az az utazás
az az érzés az a test az a tett azok a mozdulatok
az a szoba az a toll az az ágy azok az álmok
azon a napon azon a télen abban az évben abban a percben
az a sors az a látvány az az illat az a bűnsú
az a gondolat az a ruha az az arc

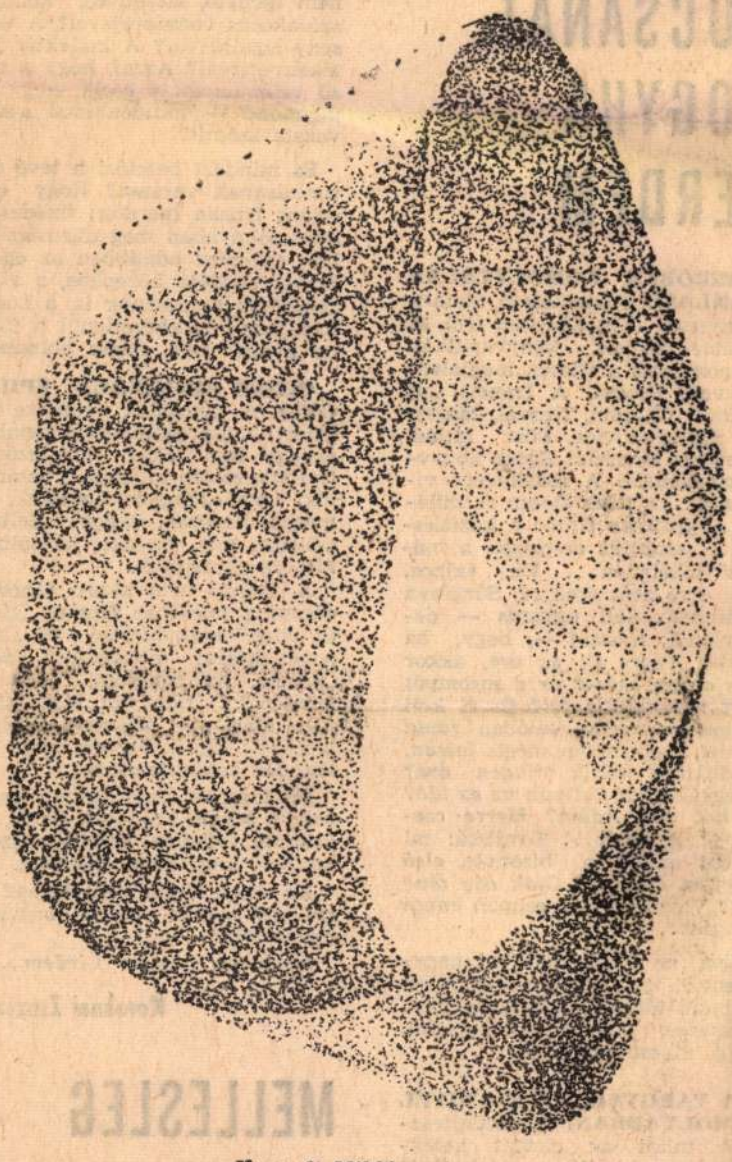

Herendi Miklós rajza

Brenner György: IRODALMI ARCKÉPCSARNC

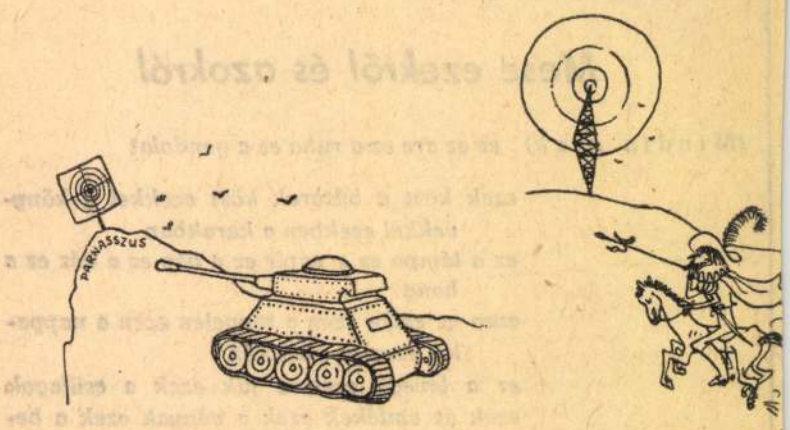

Zalka Miklós Vészi End

VÉLEMÉN

BOCSÁNAT, HOGYHA KÉRDEM

(MERŐBEN KOMOLYTALAN AJÁNLAS). Főszerkesztő elvtárs, bizonyisten meg akartam írni az e hétre rendelt könyvkritikát. Halmozódnak a frissen megjelent könyvek. Proust. A francia „új regény". Chaplin, Nezval, Majszkij, Szerafimovics, Füst Milán, Rózewicz. Sciascia. Egész könyvinternacionálé. A történelem viharzása... a lélek finom rezdülései... groteszk fintor a közízlésnek... szubtilis szépségei a művészi tökélynek... De, sajnos, most erre nem érek rá. Sürgősen tisztáznom kell ugyanis — dehogy kell: muszáj —, hogy, ha egyszer *végre itt az óra*, akkor az a *drága bakter úr a sorompót mért nem nyitja fel?* És el kell döntenem: vajon valóban *rövid az élet*, vagy netán mégis *lassan, bandukolva múlik minden óra?* És egyáltalán: *hol van az az idő? És hol van Ádám? Merre csavarog? A rossz...* Továbbá: mi történt annál a bizonyos *első ügyetlen csóknál? Csak egy tánc volt?* Vagy mégsem csupán *ennyi az egész...?*

Nem, ne tessék fölhívni nagyrabecsült külső dolgozótársunkat, a kiváló ideg- és elmegyógyászt. Nincsenek kényszerképzeteim. Még nincsenek. Talán...

(A TÁRGYRÓL VALAMIVEL KOMOLYABBAN). A táncdalfesztivál miatt az elmúlt hetekben egy kicsit a szokottnál is nehezebb volt élni. Akárkivé megyek, még most is rűségével? A szellemi erőfeszítést nem igénylő, látványos, könnyű szórakozás vonzóerejével? A verseny izgalmával? A kollektív játékélménnyel? Azzal, hogy a néző véleményét is kérik, hogy — úgymond — mindenkinek a szavazata számít?

És mindezt betetőzi a tévé intimitásának varázsa? Hogy egy csinos fruska (pardon: tinédzser) miniszoknyában meg csizmácskában egyenest odalibben az egész ország szobája közepébe, s a tizenötéves kamasznak is, a nagypapájának is közvetlenül a fülébe üvölti: *nem várok holnapig?*

(KISSÉ REZIGNÁLT EPILÓGUS). A táncdalok versenye végetért. A táncdalfesztivál azonban sehogy sem akar befejeződni. Nyilatkozatok, interjúk. Sztárfotók. Levelezőlapok. Lemezek, lemezek, lemezek. Reggel, délben, délután, este, éjszaka, hajnalban. Mindig ugyanazok.

A szűnni nem akaró táncdaldömping már-már Huxley „Szép új világ"-ának híressé vált „hipnopedagógiai mondókáit" idézi. „Szóma, ha mondom, segít a gondon..." Nem, ez sem stimmel. Már egy köbcenti helyre biccenti? Egy köbcenti, annyi talán. De hektoliterszám?

Mi tagadás, határozottan *unom már a bibliai szöveget. És jó, ha kibírom félhatig.* Vagyis a szeptemberi nagy-nagy gálaestig.

De vajon akkor vége lesz-e? És mi lesz azután ennyi országos energiával?

Bocsánat, hogyha kérdem...

Koroknai Zsuzsa

MELLESLEG

A homok labdázó gyermekektől, a Balaton napbarnította für-

M.D.V.

Herendi Miklós

grafikus

Rimma Karahova
Mihail Lukomjen } repro
Balut Okudzsava

E.F.P.: Meddig fiatal a höltio?

Élet és Irodalom, 1967. okt. 20-4 lap

Herendi Miklós

Grafikus

„Epitheies"

Élet és Irodalom, 1968. március 25 - 10 kép.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1900 MAJ 25.

Herendi Miklós

1021

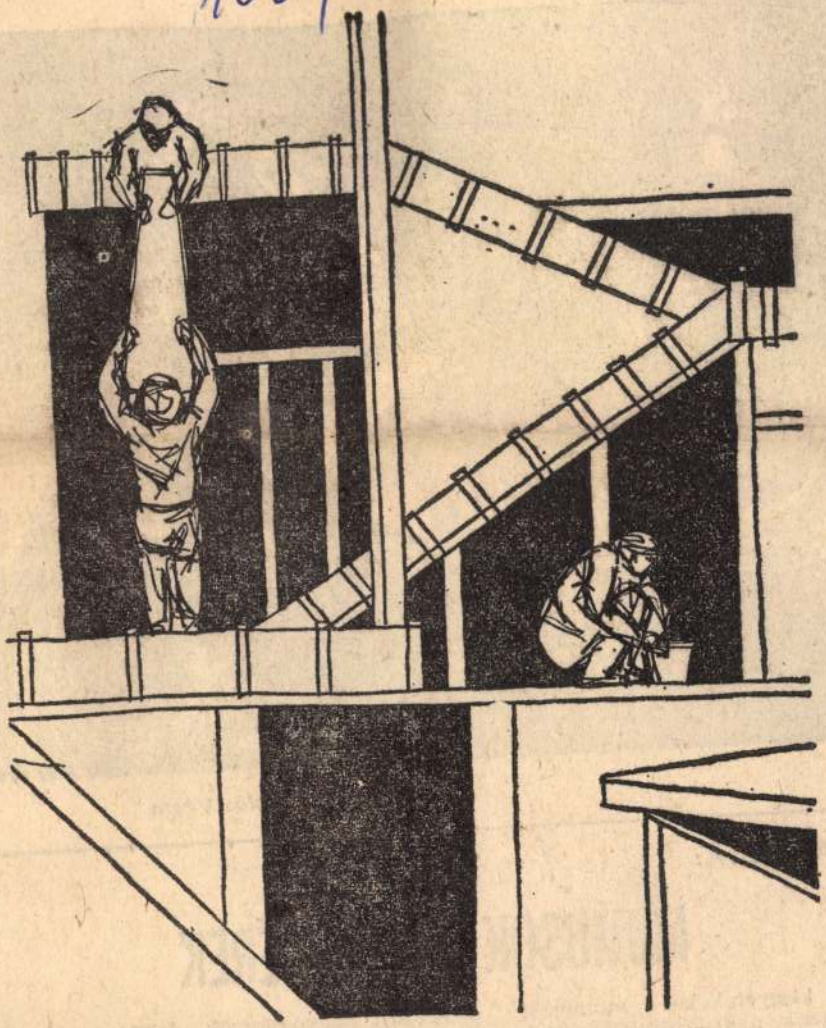

Herendi Miklós: Építkezés

Pavlovics László: Vágta

LÉTAY VERA:

MUMUSOK ÉS TÜNDÉREK

A kisgyerekeket mumussal ijesztgetik, a kritikusokat a sznob jelzővel. A kisgyerekeknek szépen meg kell magyarázni, hogy mumusok nincsenek, a kritikusoknak pedig szembe kell néz-

Feydeau-i hagyományok folytatójának mondják, bár szerintünk Magnier darabjai legalább annyira különböznek Feydeau víg-játékaitól, mint Mone Marie mo-

díszletei közö
bolt alatt (*Sz*
tarka ruhás
a napfény, a
landó jelenlét

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1967 DEC 9

Herendi Miklós

1021

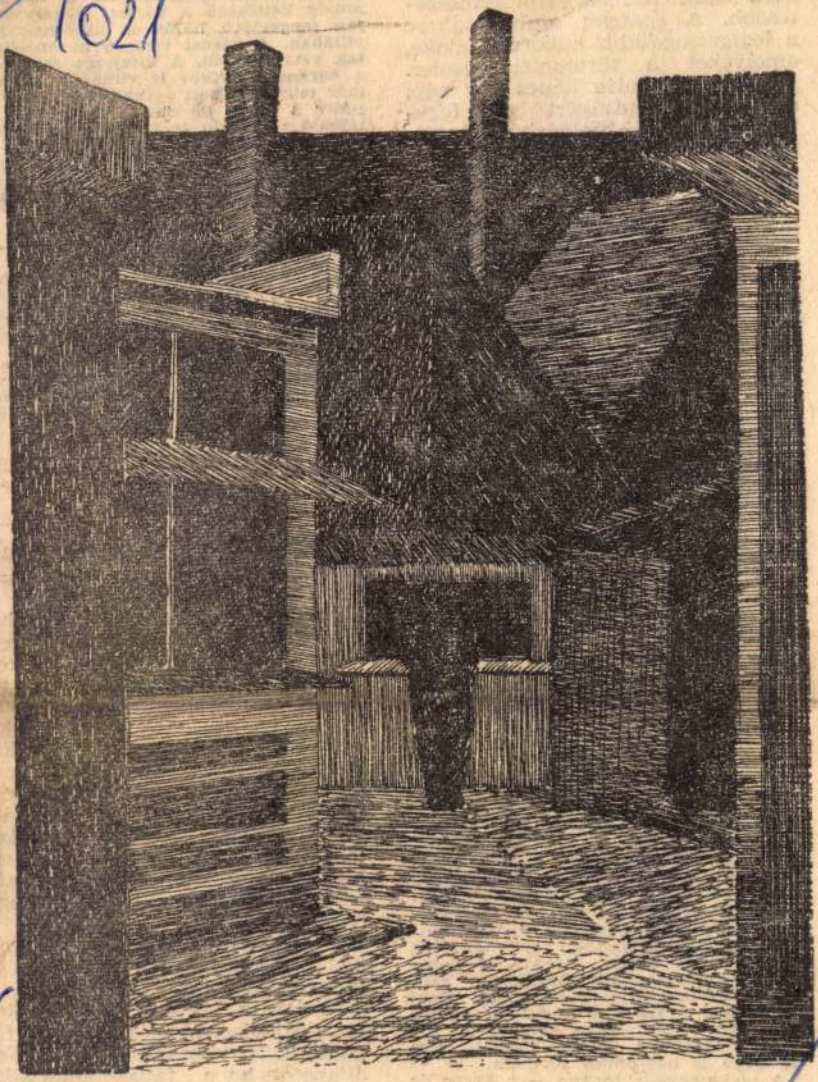

Herendi Miklós: Külváros

Egy idő óta minden lapozzuk fel a spanyol ború történetét. Mi s tesebb. A spanyol a legigazságosabb há amelyeket a történ Megmutatta: mire ké amely a szabadságér vert. A spanyol polg nőtt a nemzeti keret az egész haladó emberiség szívügyévé vált.

Azóta a spanyolosok nagyrésze kidőlt a sorból. A mai nemzedék már csak a tankönyvekből ismeri a spanyol szabadságharc eseményeit. Ezért is helyénvaló visszapergetni időnként a filmet.

1

Észak-Spanyolország kiürítése után új felvonás kezdődött számomra a drámában, amelynek 1936. július 20-a óta szereplője voltam: az Andalúziai Hadsereg hadműveleti osztályának élére neveztek ki.

Két évvel korábban keresztül-kasul beutaztam Andalúziát. Jártam Granadában (amelynek felmentése 1492-ben a reconquista utolsó állomása volt). Megfordultam Spanyolország legfestőibb városában, Luis de Góngora szűkebb hazájában, Córdobában is. Sevillában három hetet töltöttem Juan-María Aguilar meghívására, aki a Cortes (a spanyol országgyűlés) tagja volt és történelmet adott elő az egyetemen.

Quin no ha visto Sevilla,
No ha visto maravilla.
Aki nem látta Sevillát,
Az még sohsem látott csodát.
(Hidas Antal fordítása)

Sevilla a Guadalquivir mentén fekszik (a folyó alsó szakaszán). Már az Újvilág felfedezése előtt virágzó város volt. Ezt számtalan műemlék tanúsítja. A belváros szűk, görbe utcái is a régmúlt maradványai. A székesegyház Spanyolország egyik legszebb gótikus épülete. A XV. században építették. Itt alussza örök álmát Alfonso el Sabio (Bölcs Alfonz spanyol király), a XIII. század egyik legkiválóbb írója. Neki köszönheti a spanyol irodalom — többek közt — a Crónica general de España kiadását. A krónika lapjait Lope de Vega is haszonnal forgatta.

A székesegyház tornya — a Torre de la Giralda — eredetileg minaret volt.

... előtt állott, amellyel Miguel de Cervantesnek is alkalma volt megismerkednie viszontagságos élete során. A börtön falai között fogant benne Don Quijote . . .

A francóista felkelés után Sevilla — éppúgy, mint Granada és Córdoba — a fasiszták kezére került.

Az Andalúziai Hadsereg körzetébe feküdt a Mulhacén, amelynek csúcsát örökös hó borítja. Itt terült el a Sierra Morena — a Fekete hegység — is, ahol a búsképű lovag, Don Quijote de la Mancha élete egyik legcsodálatosabb kalandján esett át. Ez villant fel emlékezetemben, amikor — kinevezésemmel a zsebemben — elhagytam a központi vezérkar épületét.

2

Az Andalúziai Hadsereg működési körzete csaknem háromszor akkora volt, mint Pest megye. A hadseregparancsnokság *Baza*-ban állomásozott. Ez az alig tízezer lakósú kisváros (amelynek környékén lépten-nyomon a római kórból származó emlékekre bukkan az ember), csak annyiban különbözött a többi andalúziai kisvárostól, hogy Granada elestét után *capital de provincia:* tartományi székhely lett. A hadsereg parancsnokot, *Adolfo Prada*-t még a madridi időkből ismertem. Együtt voltunk az északi hadszíntéren is. Mindig jól kijöttünk egymással.

A hadsereg feladata az volt, hogy szükség esetén öt napon át feltartóztassa az ellenséget. A Valencia körül összpontosított tartalékhadseregre hárult a feladat, hogy visszaállítsa az előbbi állapotot, ha a fasisztáknak sikerülne tért nyerniök Andalúziában.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Herendi Miklós

1968 FEB 3

1021

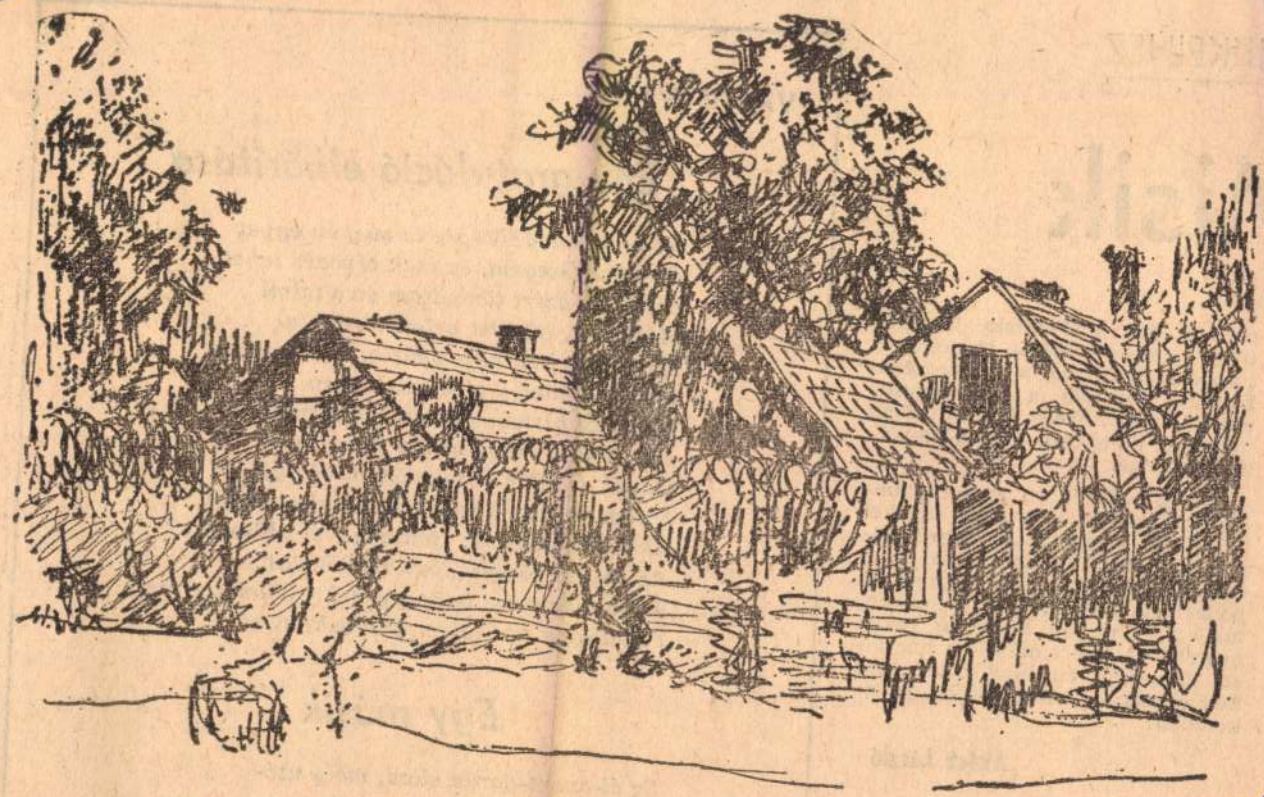

Herendi Miklós: Falu

IKKEIHEZ

Misik

nem is, ám hatásukban legalább ilyen agresszív szülői akciók felsorolásával tudnám a gyűjteményt bővíteni. Túl sok a pedagógusok munkáját zavaró-akadályozó szülői manőver, túl hangos az apák-anyák kontrakórusa.

Iskolát-pedagógust szidni, tanítási módszereket, nevelési elveket kritizálni — manapság mindenkinek büntetlenül lehet. Van ilyen felfogás: minden szülő egyben jó pedagógus is: ő tudja a legjobban, hogy s mint kell bánni a maga gyerekével, miért ne volna hát joga tiltakozni, ha lányát-fiát nem kedve szerint formálgatják az iskolában?

Akácz László

Hiányzik a tudományos

VAS ISTVÁN:

Egy gratuláció elhárítása

Hogy mondod? Végre te meg én egyet
Értünk? Öregem, ez csak tévedés lehet.
Hisz nem azért támadtam én a talmi
Modernet, mintha veletek vonulni
Támadt volna most vénségemre kedvem
Úgy általában a modernek ellen.
Vagy azt hiszed, e kis lovagi tornát
Én a Patóy Pálok meg a Bernáth
Gazsik oldalán zötykölődöm végig,
S vágásaim az ő rossz hatalmukat védik,
Akiknek jelszava: „Mámög!" és „Minek a?"?
Az enyém pedig: „Nem oda Buda!"
És ha már vívni kell, egyedül jobban szeretek.
Táguljatok hát tőlem, salabakterek!

Egy másik

Ez ál-avant-garde ellen, mely utó-
Védharcnak is aligha mondható,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Herendi Miklós

ESTI HIRLAP

FEB 23

1021

A Toldi cselekménye elevenedik meg a Somogyi Béla utcai általános iskola folyosóin. Herendi Miklós, szobrászattal foglalkozó rajztanár kovácsoltvasból alakította ki Arany János költeményének figuráit.

M.Dl

Herendi Miklós
gráfikus

Rap

Élet és Irodalom, 1967. aug 26 - 12 lap

M.D.4

Herendi Miklós
grafikus

Balaton-part

Élet és Irodalom, 1964. május 4 – 8 lap

M.D.Y

Herendi Miklós
Grafikus

Róbert Rozsgyesztvenszkij
Mark Szergejev } repro

E.F.P.: Meddig fiatal a költő?
Élet és Irodalom, 1967. október 20 - 4 lap

Herendi Miklós
grafikus

M.D.Y

„Külváros"

Élet és Irodalom, 1967. dec. 8-5 lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS TUDOMÁNY

1968 JAN 8

1021

Herendi Miklós: Virág

dia b
jezésé
ben s
az ú

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Herendi Miklós
ÉLET ÉS IRODALOM

1968 MAR 2.

Sulyok Katalin riportja: Káplán, 1968 (4. oldal)
Simon István: Havannai kongresszuson — II. rész (6. oldal)
Zsugán István riportja: Gyári rendelő (12. oldal)

1021

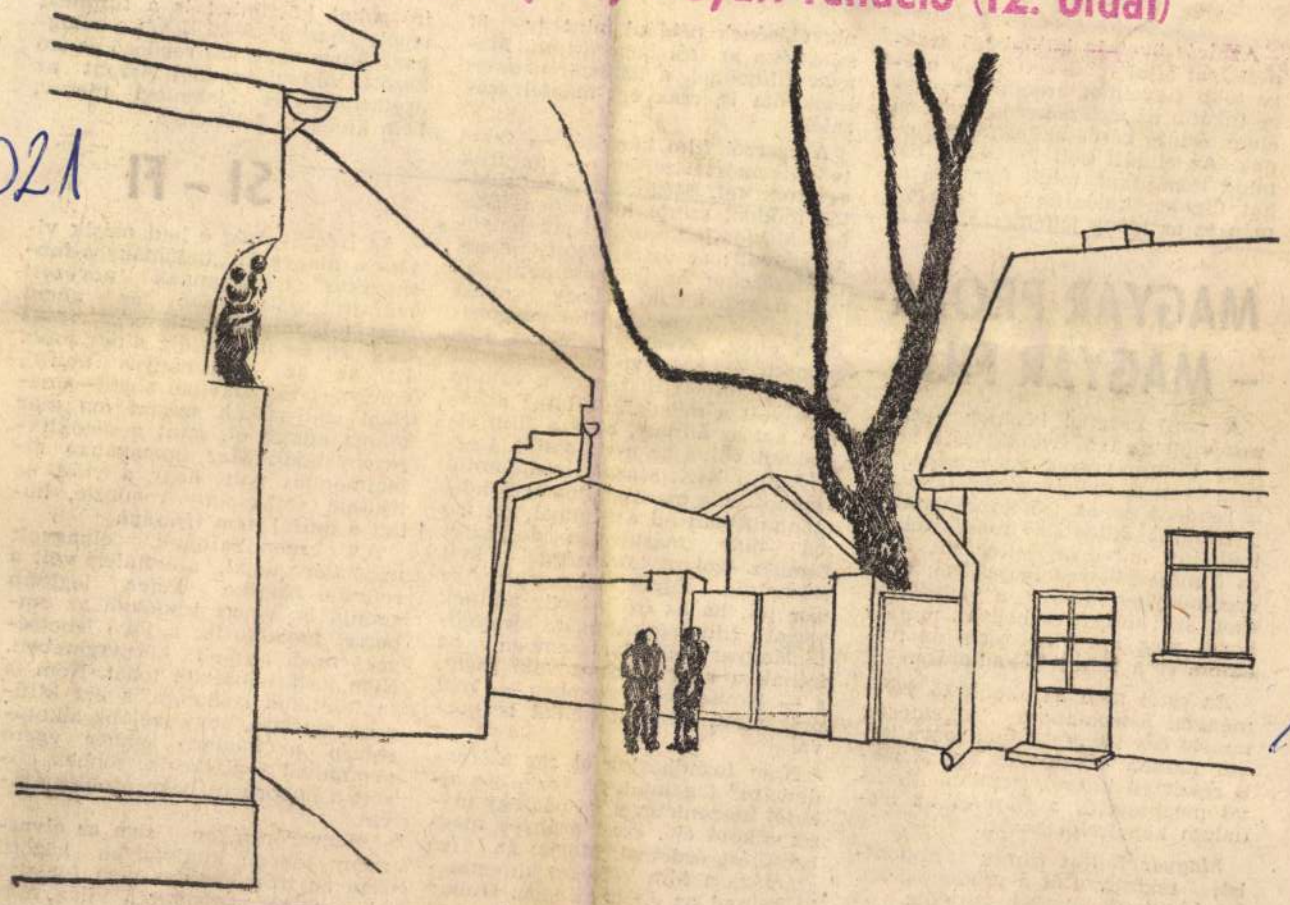

Herendi Miklós: Utca

KIÉ A FILM? – SCIENCE FICTION

KÉT VITA AZ ÍRÓSZÖVETSÉGBEN

Az Írószövetség különböző szakosztályai által rendezett viták egyre több figyelmet érdemlő, s egyre inkább az egész ország szellemi életét érintő kérdésekkel foglalkoznak. Az elmúlt heti két vitát, bár mind témájukat, mind fontosságukat illetően különböznek, egyformán ez az igény jellemezte.

MAGYAR PRÓZA – MAGYAR FILM

A fenti címmel közösen rendezett vitát az Írószövetség és a Magyar Filmművészek Szövetsége. A film és az irodalom, konkrétabban: a rendező és az író kapcsolatáról a filmírás különböző módjairól, a kollektív művészet jellegéről, írók és filmesek összedolgozásáról, végeredményben arról a kérdésről esett szó: miben és hogyan mutatkozik meg ma világszerte az irodalom és a film kölcsönhatása.

Az estét nem az ellenkező vélemények összecsapása jellemezte, hanem egy természeténél fogva közös munka lehetőségét, gyakorlati részleteit kutató, tisztázni igyekvő megbeszélés a film és az irodalom képviselői között.

Magyar Bálint filmes szempontból tekintette át a problémakört. Rövid filmtörténeti bevezetője is egy szempont köré csoportosult: mikor mi volt az irodalom szerepe a filmalkotásban? A neorealizmus- [illegible] filmnek az a szá- ségvetésének például mintegy öt százaléka az írói honorárium. Magyar filmeknél, a többszörös emelések óta is, csak egy-másfél százalék.

A szerzői film kérdését — szinte természetszerűen — az írók vetették fel. Méghozzá igen sajátos módon, szinte helyeslően. *Hubay Miklós* hozzászólásának lényege az volt: az összejövetel megrendezésekor az íróknak nem az volt a szándékuk, hogy óvást emeljenek a szerzői film szaporodása ellen. „Nem fájlaljuk — mondta —, hogy valami kicsúszott a kezünkből. Hiszen ez a valami sose volt a mienk." Cáfolta azonban azt az állítást, hogy a film elszakadt volna az irodalomtól. Legfeljebb a XIX. századi irodalomtól szakadt el, a ma irodalma erős kölcsönhatásban áll a filmmel. Az író ma már másképpen dolgozik: filmhez szokott közönséggel kell számolnia. Egyik szakmának se tesz jót, ha az írót másodrendűnek tekinti filmmunkásságát. Megvédte Magyar Bálinttal szemben az írónak a képi látáshoz való jogát, s — Kováccsal szemben — mai prózánkat, konkrét példát is hozva.

Nem fogadhatjuk el „az alárendelt író" fogalmát. Az író teljes alkotói készenlétével áll oda egy másik alkotó elé, ezzel arányos megbecsülést érdemel. Mégis: az író számára a film kétséges kimenetelű kaland az egész világon. Hubay a nagytekintélyű *Richard Hughes* példájával és nyilatkozatával érvelt.

író sokat köszönhet is a filmnek, amely ismertté teszi nevét a világban. Nincs válaszfal rendező és író között. Változtatni kell viszont az együttműködés jelenlegi merev, nem kielégítő feltételein.

SI – FI

Az Írószövetség e heti másik vitája a magyarul „tudományos-fantasztikus" irodalomnak nevezett műfajról szólt. A szó az angol *science-fiction* helyett áll, rossz fordítás, de mindeddig nincs jobb. Ez az az olvasmányos műfaj, amelynek termékeiből angol—amerikai statisztikák szerint ma már többet adnak el, mint a detektívregényekből. Már önmagában ellentmondás volt, hogy a vitát az ifjúsági szakosztály rendezte, holott a műfaj *nem ifjúsági*.

Azt mondhatnánk, elnagyolt meghatározással, a definíció volt a referáló *Kuczka Péter* legfőbb gondja is: ez az irodalom az emberrel foglalkozik, a jövő lehetséges modelljeinek környezetében. Nem jóslási kísérlet tehát. Nem is fantasztikus irodalom, s ezt kitűnően mutatja, hogy legjobb alkotásaiban a modern ember égető gondjaival foglalkozik: többek között a háború és béke problémájával.

Magyarországon sem az olvasmány jellegű kiadványok között, sem az irodalomban nem foglalta el a helyet, amelyet a világ más országaiban. A tapasztalat viszont azt mutatja, hogy a műfajnak még gyenge alkotásait is napok alatt [illegible] olvasmányoktól

M.D.K.

Herendi Miklós
grafikus

„Virág"

Élet és Irodalom, 1968. jan. 6 - 7 lap.

M.D.K.

Herendi Miklós
Grafikus

„Falu"

Élet és Irodalom, 1968. febr. 3-5 lap

Stevenedi Miklós

grafikus

M.D.Ly

Rajz.

—: Költészet napja, ~ 1968

Élet és Irodalom, 1968. ápr. 6–8 lap

Herendi Miklós
grafikus

M.D.K

„Utca"

Élet és Irodalom, 1968. márc. 2 – 1 lap.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Herendi Miklós

1967 MAR 6

1021

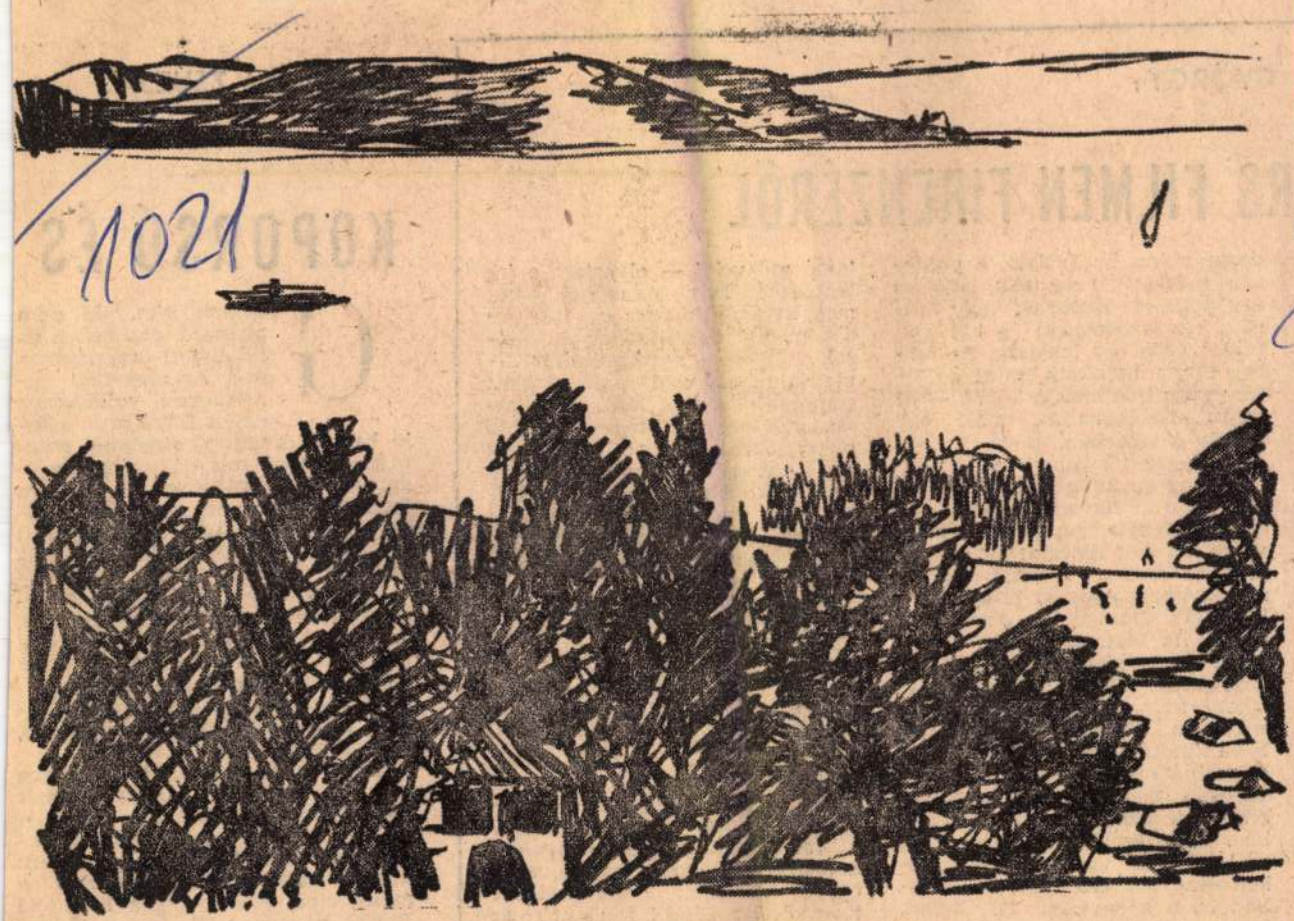

Herendi Miklós: Balaton-part

S GYÖRGY:

RS FILMEN FIRENZÉRŐL

dezte volna az árvizet, s pontosan tudná, mikor kell ledőlnie egy gótikus kapunak, egy hídnak, egy szobornak; s hol kell fuldokolnia egy lánynak. Az ember olyan hatalmas, mint az isten: sugallják ezek a képek — és olyan kiszolgáltatott, mint egy pehely a viharban.

Helikopterek állnak a levegőben, s az apokaliptikus kép közepén józanul figyelő kamerák és vakító fényű jupiterlámpák (a városban már nincs se víz, se villany, se élelem). A világ minden részén pedig egyazon pillanatban láthatják a tragédiát. Arra gondolok, ha lesz valamilyen világvége: a végítélet eseményeit is közvetíteni fogják; ha megakadályozni már nem is tudják. Hiszen ez történt Firenzében is. Nem indult meg a föld, mint Messzinában, nem borította el a várost tűzzel, kővel, hamuval és lávával a tűzhányó, mint Pompeiben. Ilyen erőkkel szemben még tehetetlenek vagyunk. Firenzében csak sok eső esett. A városban is, a környékén is. Lehet, hogy ezer éve nem esett így az eső? Ez is a felfoghatatlan dolgok közé tartozik, de így van. A város hosszú története sem tesz említést ehhez fogható esőről.

Pusztították a gótok és a lontartó eső volt" — olvastam a jelentéseket. És az Arnó sem áradt még ki ennyire ezer év óta; pedig most modernebbek a töltések... Nézem a megrendítő filmet, a zuhogó esőt, a város felett gomolygó fekete felhőket, s visszagondolok a groteszkül ijesztő híradásokra: „Firenze felett ismét esőfelhők gyülekeznek". Istenem, esőfelhők; azt ember azt gondolta, hogy a felhőket már csak a szántóföldeken nézik aggódva aratás előtt, hogy nincs-e bennük jég.

Sok katasztrófát tartunk számon; sajnos, soknak voltunk „kortársai" vagy szemtanúi. A katasztrófa nagyságát mindig azon mértük, mennyi ember esett áldozatául. A firenzei pusztulásnak, ha jól emlékszem, alig voltak emberáldozatai. A világ mégis megrémült, megrendült, s a veszély elmúltával egy kicsit fellélegzett. Jogunk van-e azt kérdezni, mi a fájdalmasabb a *távoliak* számára: egy ember halála, vagy egy műremek elpusztulása? Kosztolányival kell felelnünk: az ember is műremek. *„Ilyen az ember. Egyedüli példány"* — írja a *Halotti beszéd*ben. Majd később így vall e műremek pusztulásáról: *„Keresheted őt, nem leled, hiába. / se itt, se Fokföldön, se*

KOPORSÓ ÉS

Groteszk cím, de nem abszurd drámáé. Szolid üzleti orgánum viseli. Az amerikai temetkezési vállalkozók egyik folyóirata, afféle halotti divatlap, amelyből megtudható, hogy milyen ma a legelegánsabb koporsóforma és milyen öltözékben, milyen márkájú kocsiban indul végső útjára az Egyesült Államok jólszituált, jólnevelt polgára.

Ne tessék megbotránkozni. A kegyeletsértést nem mi követjük el. És nem is *Jessica Mitford* amerikai írónő, akinek *Ravatalbárók* című könyvéből (magyarul *Várkonyi Péter* fordításában jelent meg a *Kossuth* Kiadónál) a folyóiratcímet is, a további példákat is idézzük.

Képtelen és oktalan cselekedetre szoktuk mondani, hogy annyit használ, mint halottnak a szenteltvíz. Mennyivel képtelenebb és oktalanabb mondatfűzés az ilyen: annyit használ, mint halottnak a meleg cipő. Már pedig a Practical Burial Footwear (Praktikus Temetési Lábbeli) elnevezésű cég éppen ezt ajánlja a vásárlóközönségnek, „puha, párnázott talppal, a meleg luxuspapucs kényelmével, de a valódi cipő csinosságával". És mennyit

MDK

Herendy Gyula

Gyenes T: Főiskolai diploma munkák. SzM. 1954.
178 l.

Fénykép

Mitegné.

Képzőművészeti Főiskola: 553 ltsz.

Herendi Gula: Rabinovszky hariusz.

Diplomamunka: 1953/54

Festmény.

Negativ nincs.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Budapesti Rundschau

Herendi Gyula

1968 JAN 12

1021

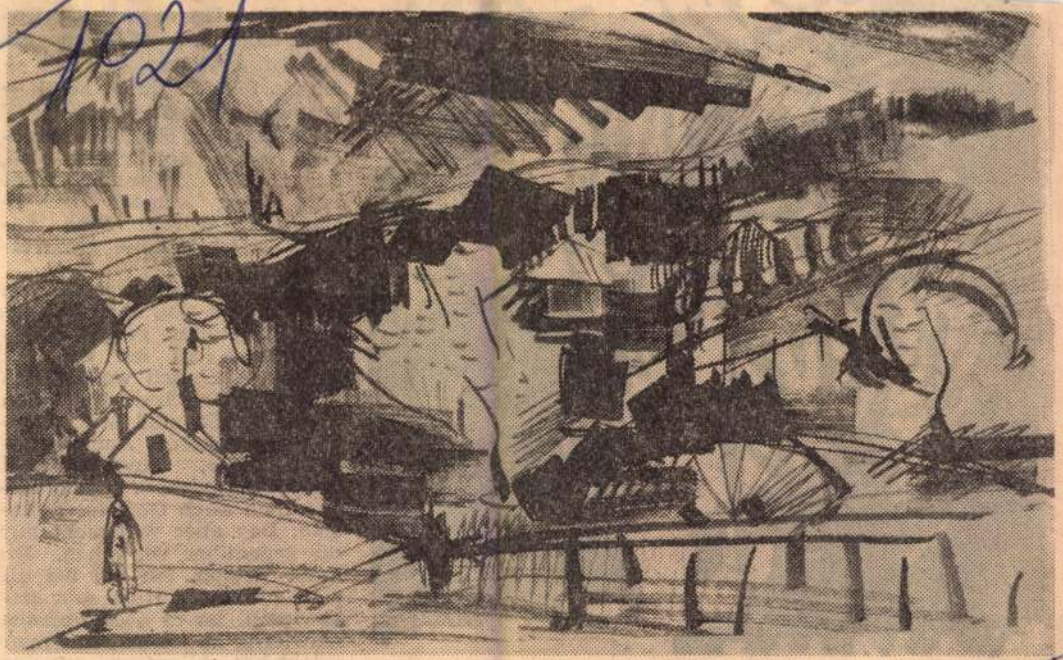

Gyula Herendi: Landschaft im Regen

ständnis. Warum auch anders? Er ist ja klein, ein Welpe.

„Nun weißt du, was ich von dir erwarte. Sag' mal, wird es Schwierigkeiten geben? Eines verspreche ich: ich will dir helfen! Auch ich werde mich in den tierischen Tugenden üben, die da sind Mut, Liebenswürdigkeit, Anhänglichkeit, Treue, Zuverlässigkeit und Folgsamkeit. Selbstverständlich auch Gemeinschaftssinn. Das aber will nicht nur dir gegenüber versuchen. Du mußt wissen, ich bin bei all dem auf deine Hilfe sehr angewiesen, ist es doch überaus schwierig, zu halten, was man gelobt hat. Allerdings, nur das steht dafür. Ich verspreche

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Budapesti Rundschau

1021 Herendi Gyula

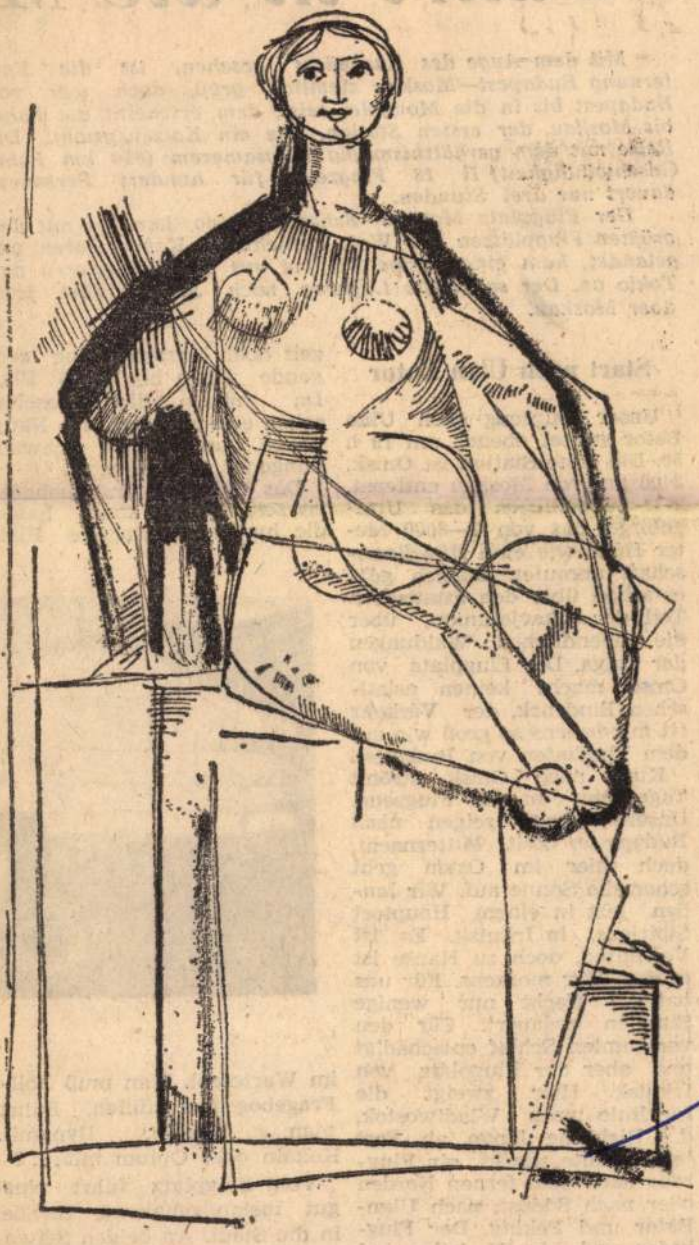

Gyula Herendi: Sitzende

Fah… …Mo…

Mit dem Auge d… …Entfernung Budapest—Moskau ziemlich grop, … … von Budapest bis in die Mongolei reist, dem erscheint die Fahrt bis Moskau, der ersten Station, wie ein Katzensprung. Die Reise mit dem verhältnismäßig langsamerem (650 km Fahrt Geschwindigkeit) Il 18 Flugzeug für hundert Personen, dauert nur drei Stunden.

Der Flugplatz Moskau—Scheremetjowo kann es mit den größten Flugplätzen der Welt aufnehmen. Kaum waren wir gelandet, kam eine riesige TU 114 mit 170 Passagieren aus Tokio an. Der schnellste Luftweg nach Japan führt jetzt über Moskau.

Start nach Ulan Bator

Unser Flugzeug nach Ulan Bator startet abends um 19 h 50. Die erste Station ist Omsk, 2400 km von Moskau entfernt. Wir überfliegen das Uralgebirge, das von 7—8000 Meter Höhe wie eine Hügellandschaft anmutet. Danach geht es schon über den asiatischen Teil der Sowjetunion, über die unendlichen Waldungen der Taiga. Der Flugplatz von Omsk macht keinen asiatischen Eindruck, der Verkehr ist mindestens so groß wie auf dem Flughafen von Budapest.

Kurz nach Omsk strömt Tageslicht in das Flugzeug. Unsere Uhren zeigen nach Budapester Zeit Mitternacht, doch hier im Osten geht schon die Sonne auf. Wir landen jetzt in einem Hauptort Sibiriens, in Irkutsk. Es ist Vormittag, doch zu Hause ist es drei Uhr morgens. Für uns hat die Nacht nur wenige Stunden gedauert. Für den versäumten Schlaf entschädigt uns aber der Flugplatz von Irkutsk. Hier zweigt die Luftlinie nach Wladiwostok, d. h. Richtung Japan, ab. Fast jede Minute startet ein Flugzeug nach dem fernen Norden oder nach Südost, nach Ulan-Bator und Peking. Der Flughafen und der Verkehr sind unübersehbar groß.

Im Transit-Speisesaal erwartet uns ein russisches … zeit aber herrscht eine sengende Hitze bis zu 40° Plus. Da müssen die Menschen schon eine sehr kräftige Natur haben, um solche Schwankungen auszuhalten.

Das Gebäude am Flughafen ist sehr klein, kaum haben die hundert Passagiere Platz

im Wartesaal. Man muß Zoll-Fragebogen ausfüllen. Führt man Waffen, Dynamit, Kokain oder Opium mit…?

Vom Flugplatz führt eine gut instandgehaltene Straße in die Stadt. An beiden Seiten des Weges sehen wir Pferde, zweihöckerige Kamele, Ziegen, Schafe und Kühe, die Nahrung unter dem Schnee

HERENDI Gyula (1926 –)

1946/48 - között az Iparművészeti Főiskola hallgatója.
Gadányi J. növendéke. Részt vett az Európai Iskola
fiatoljainak kiállításai 1948. jan.
Jelenleg nem vesz részt a művészeti életben

György-Patoki 1990 7,154,200 p.

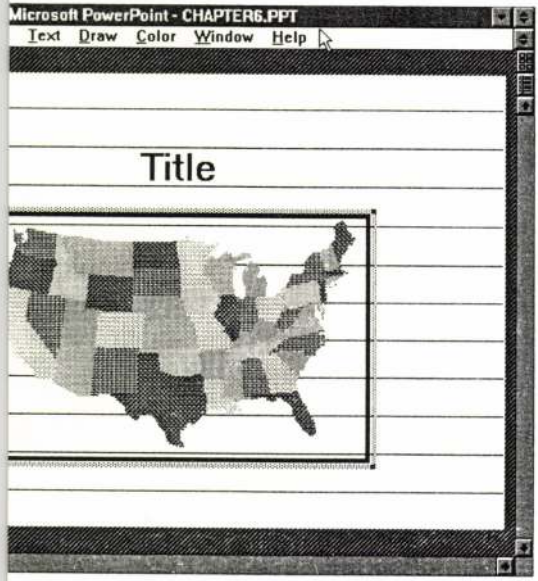

amed command lets you outline an imported

Frame

If you
from th

You ca
choose
mand f

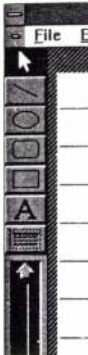

Herendi Gyula

Gyümölcsök - rézkarc Bp. 1962.
198x145 50.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/ 233.l.
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965.

MDK

Herendi Gyula
Kép, plaj

Európai Isk. XXX. kiáll. 1948. jan.

Herendi Gyula

MDK

Rabinovszky Máriusz, olf.

Műcsarnok 1954. V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Herendi Gyula M.D.K.

észtvett a budai kármelita templomból származó ol-
árok re staurálásában

ümlékvédelem 1967/1. 58.1.

M D K

Herendi Gyula, festö

Rabinovszky Máriusz, XXXXXX Olf.

Mücs.-V.M .Képz.Kiáll. 1954.dec.-1955.jan. Ka t. 13.1.

Herendi Gyula

Bonyhádi táj, temp.

Polgozó emberek között kiáll. Ernst Mus.
1960. nov.

ával és biztonságával kapcsolatos
es kártéritési ügyek intézése.
árgyak jogi helyzetének rendezése.
erződések érvényességének folyama-
rt szerződések megujitása, uj szer-
letékes osztályok kezdeményezésére,
s peres ügyek intézése.
pviselete peres és perenkivüli
.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Budapesti Rundschau

1968 ÁPR 12

Gyula Herendi: Kauernder

Herendi Gyula

recht gehört zu haben.

„Aber ich mache Si
merksam, sich solche
ähnlicher Handlungen
zu enthalten, denn noc
mal werden Sie diese
stigung nicht erhalten
nen."

Der andere fragt no
mer ungläubig: „Ich ka
so weg?"

„Selbstverständlich. Zwischen uns ist die Sache erledigt, und ich hoffe sehr, daß wir uns in solcher Eigenschaft nicht wieder begegnen werden."

Der junge Mann ergeht sich in Dankessprüchen. Nie wieder — beteuert er, es war das letzte Mal... Und nimmt Richtung auf die Ausgangstür.

„Einen Moment noch! Hier haben Sie ihren Austrittszettel, ohne den läßt man Sie ja nicht hinaus."

Untersuchung ab, indem wi
kein Strafverfahren einleiten
das heißt, dem Betreffende
das Gefängnis ersparen."

„Zweifellos eine Neuigkeit
Ist die Polizei mildherzige
geworden?"

Der Oberstleutnant erwider
lächelnd: „Es handelt sich
hier nicht so sehr um ein gu
tes oder mildes Herz. Unsere
Aufgabe ist die Verfolgung
von Verbrechen jedoch im
Geiste des sozialistischen Sy
stems."

„Verbrechensverfolgung und

Herendi Gyula

Akt, tus

Európai Isk. XXI. kiáll. 1940. jún.

MDK

Európai Isk. XXX. kiáll. 1948. jan.

MDK

MDK

Herendi Gyula sz. 1926.
textilgyári munkás

Európai Isk. XXX. kiáll. 1948. jan.

MDK

Herendi Gyula
Rajz, tus

Európai Isk. XXX. kiáll. 1948. jan.

Herendi Károly
aranyozó mester

Mészáros József Herendi Károly aranyozó mesterrel műhelyében.

Losonci Miklós: A világát őrző festő . . .
Művészet, 1971.december - 11.oldal

Herendi (Heckmann) Gulc, f

1926 jan. 27 (Szeged

1949-)

Képes Forsk 1954

munkás volt Kapfi mosóban

A Mercedes–Benz fényes évszázada

Zsenik, belső égéssel

Helmut Knittel ügyvezető igazgató

A közhiedelemmel ellentétben a Mercedes–Benz nem kizárólag a milliomosokat célozza. Sőt! A teherautós fuvarozás néhány évtized alatt korunk legsikeresebb szállítási ágazata lett. A haszonjármű munkaeszközzé vált. Ma már alig akad olyan termék, amely a gyártó és fogyasztó között ne utazott volna legalább egyszer teherautón. A Mercedes–Benz kocsijai tartósak, megbízhatók, kényelmesek, az utas biztonságban érzi magát bennük. Ez nem feltétlenül luxus. Ezek azok a jellemzők, amelyek az utazás komfortját szolgálják. De hogyan is indult a Mercedes–Benz karrierje?

Az 1896. október 1-je világgazdaság-történeti dátum. A cannstatti Daimler-Motoren-Gesselschaft járműnaplójába a következő bejegyzést írták: *„motoros teherkocsi, megrendelési szám 81, járműszám 42, 4 lóerős, 2 hengeres motor, a komplett jármű súlya 1200 kilogramm, 1500 kilogramm szállítására, számla a British Motor Sindicate London részére.”* A világ első, belső égésű motorral hajtott teherautóját ezzel a gazdasági élet vérkeringésébe bocsátották.

Az első motoros teherkocsi iránt persze még nem nyilvánult meg élénk kereslet. Gottlieb Daimler azonban már tíz évvel korábban megépítette első automobilját, megalkotta a világ első motorkerékpárját, hajtómotorokat és sínautókat épített, motorral szerelte fel a tűzoltófecskendőket, és sok egyéb alkalmazási lehetőséget talált motorjai számára. Daimler számára mi sem volt hát természetesebb, mint a géperőt a teherszállítás szolgálatába állítani. Az igényt fel lehet kelteni – gondolta valószínűleg.

Az 1896-ban látnoki [illegible] ségekről már prospektus számolt be. Az első típuscsalád motorteljesítménye 4, 6, 8 és 10 lóerő volt, a teherbírás 1500, 2000, 3750 és 5000 kilogramm. A műszaki leírás felhívja a figyelmet, hogy a kocsinak négy sebességfokozata van, 3 és 12 kilométer/óra között, valamint hátrameneti fokozata. Motorként az „új Daimler Motor Phoenixet” említi meg.

Daimler 1896-ban elkészült motoros teherkocsija a jelek szerint felriasztotta Benzt, aki tüstént a „kombinált áruszállítóval” válaszolt: Velo nevű könnyű személyautóból kialakított járműbe rakodóládát szerelt. Az egyhengeres, 1045 köbcentiméteres motor 2,75 lóerőt teljesített. A 300 kilogrammos teherbírás a vezető súlyát is beleértve nem volt éppen lenyűgöző... Egy évvel később azonban a lovas kocsiból átépített Benz-áruszállító már 300 kilót és 2 személyt vehetett fedélzetére; motorja 2650 köbcentiméteres és öt lóerős. Ma a transzporterkategóriába sorolnánk. Ezek még nem voltak igazi teherautónak tervezett járművel jelentkezett. Kéthengeres boxermotorjának („Contra-Motor”, ahogyan Benz nevezte) 14 lóereje 5 tonna hasznos terhet mozgatott. Benz és Daimler teherkocsijai évtizedeken át eltértek a hajtás módjában: Daimler a fogaskerékhajtást kedvelte, Benz a lánchajtást részesítette előnyben.

Az 1898-ban alapított német autós szaklap, a „Der Motorwagen” mindjárt az első évfolyamban cikket szentelt az áruszállító motoros kocsinak, Írása Daimler motorkocsiját helyezte a középpontba a következő megállapításokkal: *„A motorkocsi alkalmazása áruk és nehéz anyagok szállítására több országban is előretörőben van. A Daimler-Motoren-Gesselschaft már több mint egy éve különböző teherszállító kocsikat mutatott be, amelyek annyira beváltak, hogy utánrendeltek belőlük. Az első Daimler teherkocsi egy nyitott platós jármű, már 12 hónapja az anyagbeszerzésen dolgozik, a stuttgarti Maur spediciós cégnél, egy másik pedig Berlinben szolgál söröskocsiként. Egy fekete-erdei építkezési vállalkozó 3 tonnás terhet szállított a Daimler-Motoren-Gesselschaft. A járművek 10-12 százalékos emelkedőkön is közlekednek, és mind teljesítőképességük, mind gazdaságosságuk megelégedést keltett.”*

A Mercedes-Benz 1991-ben jött Magyarországra. Először közös vállalkozásba kezdtek a KMV-vel, akik a legjobb feltételeket ajánlották, és Mercedes–Benz-es tapasztalataik is jelentősek voltak. Ezzel párhuzamosan szervizszerződést kötöttek a Hungarocamionnal a haszonjárművek karbantartására.

A Mercedes–Benz-Autó kezdettől fogva nagy hangsúlyt helyez a vevőszolgálati feladatokra és alkatrészellátásra. Mindössze 36 óra szükséges ahhoz, hogy bármilyen alkatrész iránti igényt kielégítsenek.

Már 1991-ben is 12 ezer Mercedes–Benz személyautó és mintegy 3-4 ezer haszonjármű futott a magyar utakon. *A piacot tehát nem megteremteniük, hanem fejleszteniük kellett.* Az első sikerüket az jelentette, hogy a már meglévő járművekhez a korábbi néhány hónap helyett néhány óra alatt tudtak alkatrészt szállítani. Áremutatja: *a Mercedes–Benz az egyetlen cég a világon, amely ilyen mértékben építi ki vevőszolgálatát azért, hogy megalapozza az értékesítést.* A Mercedes-Benz különleges szolgáltatásai közé tartozik még hat szervizautója, melyek 24 órán keresztül hívhatóak, és kettő közülük műholdon is

Mára 25 ezresre növekedett a Mercedes-járműpark, melynek 80 százalékát ők látják el alkatrésszel is. Budapesten közvetlenül vannak jelen, Kárpát utcai telephelyükön naponta átlag 80 autó fordul meg. Vidéken 22 partnerük működik. Albertfalván felépítettek egy javítóüzemet, mely a legmodernebb Kelet-Közép-Európában. Az üzem területén működik (szintén az MB Szerviz Kft. tulajdonában) a Bosch szerelőműhely, ahol nemcsak a Mercedes teljes modellválasztékával, hanem minden olyan járművel foglalkoznak, amelyben Bosch elektromos fődarab vagy ilyen típusú üzemanyag-ellátó rendszer van.

Sok munka, ügyesség és persze nagyon sok pénz kellett ahhoz, hogy létrejöhessen ez a beruházás. Ez is

Herend: ittfelejtett manufaktúra

Stingl Vince neve 170 éve íródott be a halhatatlanok nagykönyvébe. Ekkor, vagyis 1826-ban alakította ugyanis meg kis kerámiaüzemét Herenden, amely hamarosan világhírű kézműves manufaktúrává fejlődött. Éppen negyed évszázados fennállását ünnepelte a londoni világkiállításon – akkor már a második tulajdonos, Fischer Mór irányítása alatt –, amikor Viktória királynőt elbűvölte a porcelán pazar eleganciája. Ettől kezdve a herendi porcelán lett a legelismertebb eleme a terítés művészetének a világon. Csak néhány név azok közül, akik nem bírtak ellenállni a csak herendieket jellemző forma- és mintavilág kísértésének és vásároltak a manufaktúrától: I. Ferenc József – aki Fischer Mórt nemesi rangra emelte és a Farkasházy előnevet biztosította számára – II. Sándor cár, Viktor Emánuel olasz király, Alekszander Von Humbold, az Esterházy és Rothschild család, Lady Diana. A cég az államosítás után életben maradását Rákosi Mátyás feleségének köszönhette.

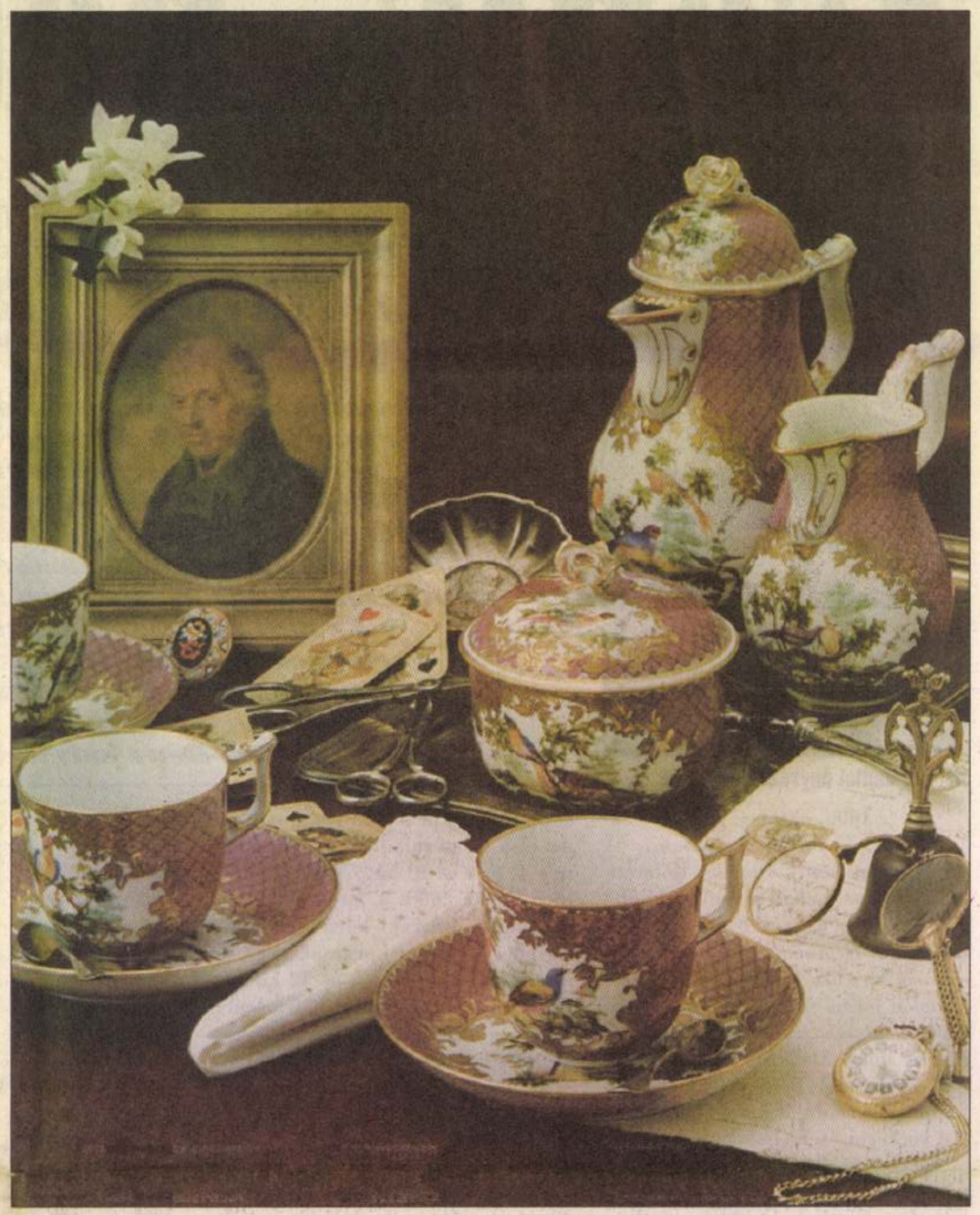

Farkasházy Jenő nagyapja utódjaként vezette tovább a családi vállalkozást és az addig fel nem használt magyaros figurákat is becsempészte a herendi forma- és mintavilágába.

A herendi manufaktúrát 1948-ban államosították. Életben maradását többek között annak köszönheti – mint a helybéliek mesélik –, hogy *Rákosi Mátyás feleségének nagy rajongását és támogatását* élvezte. Emellett, mivel a herendi porcelán exportja valutát hozott, hagyták őket csendben dolgozni. A dolgozók féltő ragaszkodása, gondoskodása szintén jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a háború pusztításait túlélve a herendi kultúra ma is él.

1993-ban a privatizáció Herenden egyedülálló módon zajlott le. A magyar állam huszonöt százalékban lett tulajdonos, a hetvenöt százalék részvényeseivé pedig az ott dolgozók váltak. Arra törekedtek, amit elődeik másfél évszázad alatt elértek, az ne kerüljön más magyar, de főként külföldi cégek kezébe. A dolgozók a gyárban eltöltött idő és jövedelmük alapján jutottak részvényhez, ami *nem örökölhető*, és amit a kilépők kötelesek eladni a munkavállalói részvényprogram keretében létrehozott alapítványnak.

Herenden minden porcelán *kézi festéssel* készül, ami ma már nagyon kevés porcelángyárra jellemző a világon. Mivel a gyár valamennyi dolgozóját maga képzi, így kizárólag ők ismerik a herendi porcelán elkészítésének titkait. Kifogásolhatatlan hamisítás tehát nem létezik. Szakértő szem egy pillanat alatt megállapítja, mi a valódi és mi a hamis.

A Herendi Porcelán Manufaktúra Rt. kézművestermékei néhány évtized alatt nemzeti értékké nőttek. A világ számos pontján a legkülönbözőbb udvartartásokat szolgálják. Erzsébet királynő, Miksa mexikói császár, Diana hercegnő, amerikai elnökök, filmsztárok otthonait díszítették és díszítik ma is. Termékeik a világ minden táján, negyven országban, az USA-tól egész Európán át Japánig, valamint az egzotikusabb tájakig, Bermudák, Bahama-szigetek, Barbadosz, a porcelánüzletek legnívósabb polcaira kerülnek. Budapesten jelenleg három márkaboltjuk van, ahol a vásárló garantáltan valódi herendi porcelánt vásárolhat. Ezenkívül Szegeden, Kecskeméten, Kőszegen, Pécsett és Sopronban sem kell attól tartani, hogy hamisított terméket viszünk haza. Három hivatalos viszonteladójuk Debrecenben, Hévízen és a Haas és Czjzek üzleteiben működik. Közeli terveik között szerepel, hogy márkaboltüzleteik hálózatát tovább bővítik.

Herend értéke elsősorban abban rejlik, hogy mindig ellenállt az esetleges átmeneti előnyök csábításának, és a legfontosabbnak a kezdeti sikereket is biztosító dekor- és formaválaszték megőrzését tekintette. Talán hírből mindenki ismeri a három legismertebb mintájú – a Viktória-, a Rothschild- és az Aponyi-étkészleteiket. De készítenek mindent. Bonbonieréket, vázákat, gyertyatartókat, falitálakat, kosarakat, ékszereket és felsorolni is hosszú lenne, még miféle szépségeket.

Herendet hírneve kötelezi arra, hogy csak kiváló minőséget állítson elő. *Ha hibás áru akad, azt azonnal megsemmisítik.* Mindig is a hagyomány megőrzése volt az elsődleges szempont. A hagyomány biztonságot jelent, de a manufaktúra nem mondott le a fejlesztésről sem. Ha óvatosan is, de megpróbálkoztak teljesen mai szemléletű porcelánok gyártásával. Az új stílus kialakításával lehet megnyerni a fiatalabb vevőkört, amely aztán majd elfogadja a hagyományos herendi porcelánt is.

Az évtizedek múlásával a jelzőből, herendi, főnév, HERENDI lett. Csak ehhez hasonló nemes és klasszikus termékek érdemelhetik ezt ki.

MAGYAR NEMZETI MUZEUM - IPARMŰVÉSZETI MUZEUM
Budapest, IX., Ötlöi-ut 33-37 Telefon: 139-673

Szentiványi Gyula dr.

Bp. XI.,
Lágymányosi-u. 16.

NYOMTATVÁNY

Herendi

porcellángy

FK. SZURDI MÁRTA, A MŰCSARNOK VEZETŐJE
9937 MINŐSÉGI-NYOMDA, FV. DRASCHITZ R.

MEGHÍVÓ

A KIÁLLÍTÁST

ÉPÍTÉSÜGYI MINISZTÉRIUM,
NÉPMŰVELÉSI MINISZTÉRIUM,
TÖRTÉNETI MÚZEUM,
IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM,
HERENDI PORCELÁNGYÁR,
MŰCSARNOK

MUNKATÁRSAI RENDEZTÉK

AZ ÉPÍTÉSÜGYI MINISZTÉRIUM,
A NÉPMŰVELÉSI MINISZTÉRIUM
ÉS A HERENDI PORCELÁNGYÁR
MEGHÍVJA ÖNT

HERENDI PORCELÁN

1839—1954

KIÁLLÍTÁS

1954 MÁJUS 15-ÉN
12 ÓRAKOR TARTANDÓ
ÜNNEPÉLYES
MEGNYITÁSÁRA

MEGNYITÓ BESZÉDET
MONDJA:
SZÓKUP LAJOS,
AZ ÉPÍTÉSÜGYI
MINISZTER
HELYETTESE

IPARMŰVÉSZETI
MÚZEUM

BUDAPEST,
IX. ÜLLŐI-ÚT 33—37

A herendi porcellángyár.

Az Iparművészeti Társulat a régi Műcsarnokban rendezett karácsonyi kiállításán művészi munkájával szerepelt.

Budapesti Hírlap, 1928. dec 2.

A MŰGYŰJTŐK ELSŐ ÖSSZEJÖVETELE

Nagy várakozás, csaknem izgalom előzte meg gyűjtőink körében március tizenötödikét. Ez volt az a nevezetes dátum, melyen elsőízben lépett az élet színpadára a Magyar Gyűjtők és Művészetkedvelők Egyesülete. Az élet színpada a Pannonia Szálloda egyik igen ízléses külön termében süppedő szőnyegekkel volt jelképezve. Ehhez a a színpadhoz még egy gazdagon terített, finom uzsonnával vidámabbá tett herendi asztalművészeti látványosság tartozott. Szereplői pedig a gyűjtők társaságának legfinomabbb amatőrjei, és szép asszonyai voltak. Élükön a két elnökkel: Ary Pál és Csányi Károly személyével, s akit mint ragyogó házigazdát elsőül kellett volna említeni: Glück Frigyessel, aki az izlést és a házigazda szeretetreméltóságát egyszerre reprezentálta. A szinpad hátterében ott volt két monumentális, igazán megkapó műtárgy is. Az egyik: egy kettős szárnyas oltár, melynek északmagyarországi tizenhatodik századi jellegéről, valamint a korban vele egyidős fafaragásról Csányi Károly igen élvezetes és tanulságos előadásban foglalkozott. De nem kevésbbé érdekes látnivaló volt a másik bemutatásra került műtárgy is. A Vanderbilt-családnak javítás céljából Budapestre küldött hatalmas gobelinjei egyike volt ez. Az «Istenek lakomáját» ábrázoló gobelin, melynek Raffaelre emlékeztető alakjai Orlei kartonjai után készültek, szinben és kompozicióban remeke a szőnyegszövőművészetnek. Erről is Csányi Károly tartott igen magas színvonalú előadást. A komoly témák után fesztelen eszmecsere indult meg a jelenlevők közt. Úgyszólván minden, a gyüjtésre vonatkozó aktuális probléma megvitatásra került. Egymásután jöttek a magyar gyüjtés erősebb és gyengébb nemhez tartozó képviselői szaktanácsokért, utbaigazításért. Porcellánok, miniatűrök, félig és egészen kétséges darabok kerültek színre s a jelenlevő szakértők, elsősorban pedig a rendületlen biztonságú Csányi igazgató úr, komoly és szeretetreméltó módon adtak mindenről felvilágosítást. Egy nagy bécsi gobelinkiadványnak mind a húsz kötetét egyszerre csodálták meg a lelkes amatőrök. A kitünő sikeren felbuzdulva nyomban el is határozta a szereplő társaság, hogy ez élvezetes délutánt a jövő hónap egyik délutánján megismétlik. Persze új műtárgyakkal, de a régi fesztelenséggel.

A BEÖTHY-FÉLE GYÜJTEMÉNY SORSA

A magyar irodalomtörténet és esztétika nagyhírű tudósa, amint az köztudomású, lelkes Egyptom-utazó és gyüjtő is volt. Attól kezdve, hogy a kilencvenes években a magyar tanárok egy csoportját vezette ki a luxori és karnaki királysírokhoz: úgyszólván aligalig telt el esztendő, hogy üdülésre s egyúttal tanulmányok céljából ki ne utazott volna Egyptomba. E gyüjtések gazdag eredményei hosszú évtizedek óta ott voltak a pesti egyetem egyptológiai szemináriumában s hasznos segédeszközei voltak Mahler Ede nagyértékű előadásainak. Beöthy halála után örökösei a félezernyi tárgy értékesítését is tervbe vették. Az ideiglenes letétként szereplő régiségek értékesítését Amerikában kísérelték meg. Hír szerint az egyik amerikai múzeum megbízást is adott már képviselőinek, hogy húszezer dollárért a nagybecsű hagyatékot szobrocskáival, amulettjeivel, isten-képeivel és papirusz-töredékeivel vásárolják meg. Mialatt a tárgyalások a kiszállításra vonatkozólag folytak, a kultuszminisztérium is tudomást szerzett az egyetemi oktatást fenyegető veszedelemről. A napilapok értesülése szerint tehát tudomására hozta az örökösök jogi képviselőjének, hogy a kiszállításra vonatkozó engedelmet meg fogja tagadni. És maga az állam fog a hagyaték megváltásáról gondoskodni.

Mi a művészet-értékelés lényege?

Ha a műértőnek el kell döntenie egy műtárgy szerzőjének kilétét, vajjon mivel kell számot vetnie? — veti fel a kérdést a Ciceroneban Friedländer J. műtörténész. A felelet elsősorban a szubjektiv szempontokat igazolja. Kételkedik abban, hogy az egyes művek összehasonlítása és ismertetőjegyeik egybevetése célszerű volna. Minden művészi alkotás külön egyéniség. S még ha egyazon mester kezei közül került is ki két egyező alkotás, akkor is a további sorsuk tényezői: levegő, fény, hőmérséklet s egyéb hatások lényegesen mássá tehetik őket. Ezzel szemben biztosabb iránytű az, amit egy mesterről általában tudunk, az ő személyiségéről való összképünk. Ez nem megfigyelt formatényekre való emlékezésen alapul. Inkább értelmi mozzanatok újra való felvonulása ennek a talaja. A műértő ítélete nagy mértékben szubjektiv, ellenőrizhetetlen, adalékaiban nagyon kérdéses, inkább csak valószínűséget, mint biztonságot nyujt. De azért ez nem ok, hogy e módszert elvessük.

A GYÁR JEGYEI A KÖVETKEZŐK

Festésben:		Bemélyitve:	Kora:
—		»HEREND«, év és »MF«	1839—1848
Kék		»HEREND«	1848—1875
	MF	és az évszám	
Kék		»HEREND«	1875—1885
	F.S.		
Kék		»HEREND«	1885—1891
	Herend		
Zöld		»HEREND«	1891—1897
Sötétszürke		»HEREND«	1897—1900
Kék		»HEREND«	1900— napjainkig

HERENDI PORCELLÁN-JEGYEK

A Műgyüjtő mostani számában elkezdjük a magyar kerámiai jegyek ismertetését. A herendi gyárat tudvalevőleg 1839-ben Fischer Móric alapította. Kisebb-nagyobb megszakításokkal tehát csaknem egy évszázad óta működik a gyár, melynek főleg külföldi szerepléseivel volt sok dicsősége. Az évszámok, a festett és benyomott jegyek a színnel egyetemben jellegzetesek egy-egy korra, de másféle kombinációban is előfordulnak. Egész határozottan le lehet szögezni azt a tényt, hogy minden ettől eltérő jel feltétlenül hamis. Igy tehát hamisítvány a gyakran előforduló szalag a lóherével is. A magyar címer a kézifestés következtében gyakran kis eltéréssel fordul elő de, ha a három jel egyike hiányzik, az még nem jelenti, hogy a tárgy hamis·

A Műgyüjtő 1928. 7. sz.

Herendi porcellán

Wolfner Gyula gyüjteményéből:

Kínai ízlésü herendi porcellánváza, 1865 k.

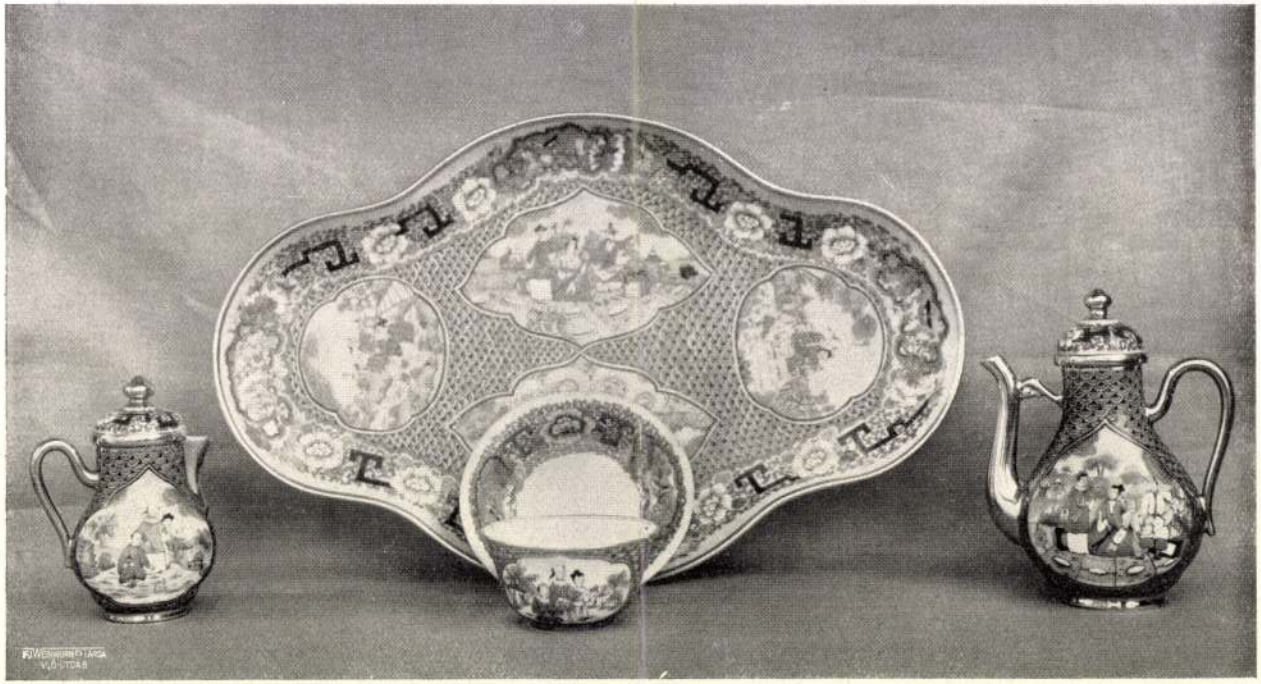

Wolfner Gyula gyüjteményéből :

Kinai ízlésü herendi porcellánkészlet, 1873-ból

Wolfner Gyula gyüjteményéből:

Egyszemélyes herendi kávéskészlet, a meisseni porcellánok modorában, 1855—60

Wolfner Gyula gyüjteményéből:

Kínai ízlésü herendi porcellántányérok, 1865 k.

Wolfner Gyula gyüjteményéből:

Korai herendi porcellánkészlet, 1840—45

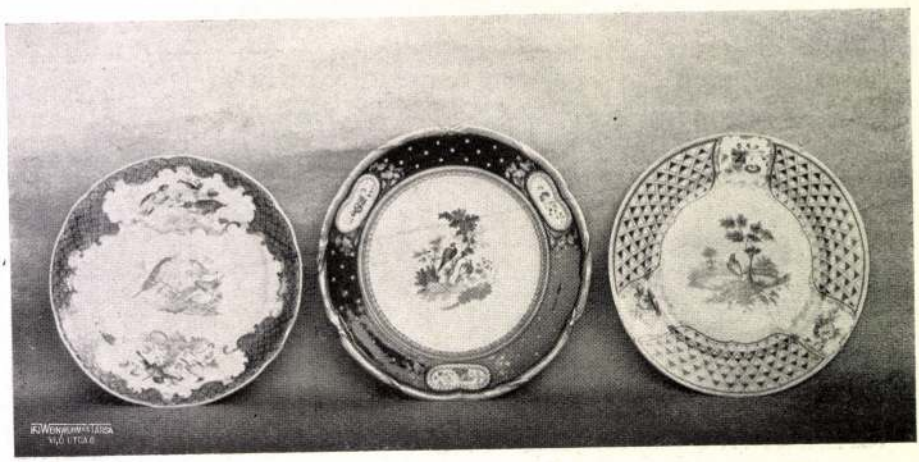

Wolfner Gyula gyüjteményéből:

Meisseni, illetőleg sèvresi modorú herendi porcellántányérok, 1855—60

hagyott a külföldi gyárak által portált, újdivatú, közönséges használati edények készítésével és magasabb, speciálisabb térre lépett: a XVIII. századi európai, majd pedig a régi keletázsiai porcellánok modorában kezdett dolgozni. Ebben az elhatározásában lényegesen befolyásolta az a nagy megrendelés, melyet Esterházy Károly gróf régi meisseni készletének kiegészítése céljából adott a gyárnak 1844-ben s amelynek Fischer Móric várakozáson felül megfelelt. Ezzel a sikerrel Herend megtalálta az útját annak, hogy magát a külföldi versenytől függetlenítse, mert abban az időben az egyetlen gyár volt, mely a régi klasszikus porcellánok modorában dolgozott. Esterházy Károly grófot egymásután követték főúri családaink: így a Batthyány-, Pálffy-, Zichy-, Széchényi-családok és még számos osztrák főúr, kik örömmel felhasználták a kínálkozó alkalmat, hogy az idők folyamán hiányossá vált készleteiket kiegészíthessék. Ezzel egyidejüleg a herendi gyár porcellánjai számos külföldi kiállításon is rendkívüli tetszést arattak.

A herendi gyárnak 1851-től 1876-ig terjedő fénykorában ennek munkaköre két nagyobb csoportba foglalható. Az egyik: a különböző régi készletek kiegészítése. Ez úgyszólván tisztára másolómunka. A gyárnak ez a tevékenysége szerencsés üzleti gondolat volt, mert Herend érvényesülésének biztosította az anyagi sikert. E téren az arisztokrácia köreiben csakhamar oly híressé vált Herend, hogy ezekből a megbízásokból a régi készletek kiegészítése szokássá vált a gyárnak egész speciális tevékenysége fejlődött ki. A másik csoport már művészi jelentőséggel bír. Ebbe sorozhatók a régi porcellánok inspirálására, szigorúan azok ízlésében készült darabok, melyek azonban nem tekinthetők szolgai másolatoknak. Felhasználják ugyan a régi porcellánok klasszikus formáit és díszítőmotivumait, de ezen kereteken belül sajátos ízlést tüntetnek fel, és ez határozottan magán hordja a herendi jelleget. A herendi porcellán ezért külön helyet kér magának az európai porcellánok között. A keramikában a formák utánzása és átvétele kezdettől fogva szokásos volt. Meissen és Bécs a kínai és japáni porcellánokat utánozták, a kisebb német gyárak, mint Höchst, Ludwigsburg, Frankenthal és Nymphenburg már magát Meissent. Ugyanígy utánozta Herend a keletázsiai, valamint a jelentékenyebb európai gyáraknak porcellánjait, ámde anélkül, hogy saját egyéniségét teljesen megtagadta volna. A gyakorlott szem éppen úgy meg tudja különböztetni a herendi gyár Ming-porcellánjait a kínai porcellántól, mint ahogy a kora-bécsi és meisseni utánzatokat első tekintetre megismerni.

A Wolfner-gyüjtemény porcellánjai meggyőzően illusztrálják a herendi gyárnak ezt a fényes korszakát. A gyüjtemény technikailag és művészi ízlés tekintetében egyaránt kiváló darabokat ölel fel melyeken csodálatos a festett díszítés rendkívüli finomsága. A magyar iparművészetnek különös elismerésre érdemes alkotásaival van dolgunk. Kivált, ha tekintetbe vesszük, hogy a régi herendi gyár munkássága olyan korba esik, melyben a művészetek Európaszerte hanyatlásnak indultak.

Nagy érdeme Wolfner Gyulának, hogy a herendi porcellánt is gyüjtőtevékenységének körébe vonta. Itt is, mint egyéb gyüjteményeiben, kidomborodik a gyüjtő egyénisége. Herendi porcellángyüjteménye azért értékes, mert nem akarta vitrinjeit pusztán mutatós darabokkal megtölteni. Magasabb szempont lebegett előtte. Közérdekű, nyilvános gyüjteményeink hézagait pótló munkát végzett, mikor a herendi gyár multját teljesen megvilágító, rendszeres gyüjteményét összeállította.

A magyar porcellán klasszicizmusa

Wolfner Gyula herendi gyüjteménye

Irta: *Layer Károly dr.*

Magyar eredetű műtárgyak gyüjtőinek figyelmét el nem kerülhette, hogy régi herendi porcellánok már jó ideje alig fordulnak elő a régiségkereskedelemben. Ennek oka abban rejlik, hogy a Fischer Móric vezetése alatt állott régi herendi porcellángyár soha tömeggyártással nem foglalkozott. A gyár üzleti könyveibe való betekintés révén világosan kitünik, hogy Herend Fischer Móric idejében túlnyomólag főúri rendelők számára dolgozó vállalat volt. A főúri körök hozzá voltak szokva a tulajdonukban lévő régi meisseni, bécsi sèvresi és keletázsiai porcellánokhoz, ezért becsülték és foglalkoztatták a klasszikus mintákra támaszkodó herendi gyárat. A régi gyár produkciója igy túlnyomólag olyan kezekbe került, hogy nem igen cserélhetett gazdát és forgalomba leginkább csak a különböző kiállítások számára készült darabok kerültek. Ezt az anyagot az utóbbi tíz esztendő folyamán, mikor a hazai művészet emlékei iránt az érdeklődés annyira megnövekedett, a magyar magángyüjtemények gyorsan felvették. A Wolfner-féle herendi porcellángyüjtemény is azoknak egyike, melyekbe a legjelentékenyebb darabok nagyrésze beolvadt.

Wolfner Gyula igaz szeretettel csüng mindenen, ami magyar. Képzett ízlése a magyar művészet termékeiből ki tudja választani a valóban értékeset. A herendi porcellánoknak is olyan gyüjteményét állította össze, mely ennek a gyárnak működését és fényes multját a lehető legteljesebben tárja elénk. A Wolfner-féle gyüjtemény ismertetése kedvező alkalom arra, hogy a »Műgyüjtő« olvasóinak figyelmét a régi herendi porcellángyár jelentőségére felhívjuk.

*

Herend a magyar iparművészet dicsőséges fejezeteinek egyike. Mindaz, amit Herendnek művészi jelentőségben elérnie sikerült, alapítójának, Fischer Móricnak nevével forr össze. Vérbeli keramikus volt ő, aki három évtizeden keresztül sikerről sikerre vezette saját maga alkotta vállalatát. Mikor Fischer Móric 1839-ben porcellángyárát Herenden felépítette, akkor még korántsem sejtette azokat a nehézségeket, melyek új vállalkozásának útját állották. Fischer eleinte csak jókeletű használati porcellánokat akart előállítani és egyáltalán nem gondolta, hogy ő magasabb, művészi feladatok megoldására hivatott keramikus. Látjuk, hogy első gyártmányai a mult század negyvenes éveinek neobarokk ízlésébe illeszkednek és határozottan megérzik rajtuk a cseh porcellánok befolyása. Már a negyvenes évek első felében készült herendi porcellánkészletek arról tanuskodnak, hogy a gyár úgy az alapanyag, mint a festett dísz szempontjából teljesen kielégítő árut tudott előállítani. A legkorábbi herendi készítmények szép számmal vannak képviselve a Wolfner-gyüjteményben. A képben bemutatott öblöstestű teáskanna a hozzávaló két csészével teljesen a kor ízlésének megfelelő darabok és mintáikat szemmelláthatólag egykorú cseh példaképek szolgáltatták.

Hiába volt azonban a becsületes iparkodás. A virágzó cseh gyárak töméntelen termékei özönlöttek be az országba s csakhamar agyonnyomták a kis herendi gyárat. Úgy látszott, hogy már semmi sem mentheti meg Herendet a biztos bukástól, midőn Fischer Móricnak életmentő ötlete támadt. Fel-

APRÓ HIREK

MÁSOLATOK kiállítása volt látható Berlinben. A schönebergi városházán csaknem valamennyi német kopiafestőművész részt vett. Legtöbb csodálója volt Czerny heidelbergi művész kópiájának, melyet Ghirlandajo gyönyörű szőkefejű »Lucreciá«-járól készített.

CORINTH egyik képét (Rittner mint Florian Geyer) 23.500 márkáért vette meg Berlin város a Cassirer-aukción. Ennél csak egy Van Gogh-kép kelt el magasabban, 29.500 márkáért.

AKTKIÁLLITÁST rendeztek a bécsi Secessioban. A kiállításnak erősen nemzetközi jellege van: franciák, olaszok, svédek, csehek, németek nagy számmal vesznek részt benne. A magyarok 10 képpel és 3 szoborral szerepelnek. A kasszasiker óriási méretű.

WERTHEIM áruházát megbővítette egy nagy különálló régiségbolttal, melyben aukciókat fog rendezni. Már a jövő tavaszon megnyitja az új helyiségeket egy nagy China-gyüjteménynek, a Perschinszky-félének aukciójával.

SIGMARINGENBŐL a feloszlatott fejedelmi múzeum anyaga jórészben Frankfurtba került, főleg régi német mesterek festményei. Néhány flamand mester munkája, köztük egy Dirk Bouts, Amerikába vándorol.

AMAN ULLAH afgán király értékes ajándékokat hagyott a berlini múzeumok részére a német fővárosban, köztük egy Buddha-szobrot a Kr. u. első évszázadból, két perzsa kéziratot miniatürökkel és két dobozt régi pénzekkel tele.

SANSOVINO koporsójának átszállítása a velencei San Marcoba a közel jövőben fog megtörténni s ezen alkalommal a Bibliotheca Sansovianoban képeiből kiállítást rendeznek.

DUBARRY ÁGYÁT fogják elárverezni Párisban december 6-ikán. Sorel, a nagy francia színésznő birtokában volt eddig. Ugyanakkor még egy sereg bútor kerül a színésznő birtokából kalapács alá, melyek mind XV. Lajos udvarában voltak.

JAPÁN-KIÁLLITÁS volt a müncheni Heinemann-képtárban, de nem régi, hanem modern japán festők kollekciójából. Menten az európai áramlatoktól, teljesen a régi nemzeti talajon mozognak a művészei. És csodás hatást érnek el ezen is a tussal, a vízfestékkel és a selymen.

JÉGMUZEUMOT csináltat az orosz szovjet a távol Keleten. Olyan földrétegeket akarnak e célra Szibériából összegyüjteni, melyek tele vannak sohasem olvadó jéggel s amelyekben sok tizezeréves mammutkadaverek egész friss állapotban találhatók fel. Ebben konzerválnák a kihaló emberi s állatfajokat.

OROSZ-AUKCIÓ volt a napokban a wieni Dorotheumban is. Senkisem ismeri a tárgyak eredetét, melyek ott aukcióra kerültek. De igen sok vevő jelentkezett s kivált régi ezüstök értek el igen magas árakat. Az ezüst és a porcellán hirtelen keresett cikké lett Wienben is az utolsó aukciók óta.

ÖBLITŐEDÉNY még aligha ért el akkora árat, mint a legutóbbi wieni Mayer-aukciónegyik porcellánja. A félgömbalaku, 15 cm. átmérőjü kinai diszü meisseni kanna, melyet Hunger szignált, 39.040 schillingért az iparművészeti múzeum birtokába került.

AMSTERDAMBAN a Nemes-aukción külföldi lapjelentések szerint Herzog Mór Lipót báró is résztvett.

A porcellángyárak megfiatalodása

Herend is bekapcsolja üzemébe mai művészeinket

Aki körültekint a porcellángyárak világszerte folyó versenyében, érdekes megfigyeléseket tehet. Meissentől kezdve valamennyi régi porcellángyár, ideértve Sévrest, Herendet is, kettős irányú tevékenységet folytat. Egyfelől a régi stílust, a hagyományos formakészséget tartja fönn féltő óvatossággal. A klasszikus vonalak nyugodt hatását, a legjobb régi modellek kiválasztásával továbbra is igyekszenek a közönség érthető érdeklődése miatt épségben tartani. Hiszen éppen ezek a »zeitlos« formák szolgálták e gyárak történelmi jelentőségét s biztosították hírnevüket.

De ugyanakkor az életképes régi porcellángyárakban megvan a haladás vágya is. Nem akarnak megkövülni régi, sablonos kifejezőformák közt. Mint hajdani alapítóik és felvirágoztatóik, úgy ők is a korukban élő kisplasztikai formákat akarják a porcellán révén közkeletűvé tenni. Éppen a történeti márka kötelezi őket erre a »noblesse«-re.

Talán a szászok porcellángyára jutott leghamarább erre a meggyőződésre. Scheurich Pálnak, a kitünő állatszobrásznak olyan működési teret adott a meisseni gyár, melynek jelentősége vetekedik a Kaendlerével. Finom, elmés és nyugodt formái mintha a tizennyolcadik század kecses mintázóinak az új életbe átvitt szellemét jelentenék. Az ő porcellánba lehelt modelljei (mindössze 17 drb maradt a sajnálatosan fiatalon elhúnyt művész után) diadalmas sikerrel szerepeltek kiállításokon, folyóiratokban és — a vásárlók lakásaiban.

Mintha csak a német példa serkentené, a herendi gyár is rálépett az okos és kultúrált művészetfejlődésnek erre az útjára. Dísztárgyaiban, készletei előállításában a konzervativ igényekkel vet számot továbbra is. Klasszikus ízlésű edények és csészék készítésében meg nem szűnő érdeklődést elégít ki. De van a gyár tevékenységének egy olyan területe, melyben a multbeli produkció művészetileg hiányosabb. Ez a plasztikus figurák területe. Ez késztette a gyárat arra az elhatározásra, hogy ma élő s erre alkalmas szobrászainkat is belevonja munkájába. Elsősorban állatszobrocskákra s egyéb kisplasztikai csoportok mintázására gondoltak. Az elhatározást tett követte. A gyár — hír szerint — már meg is állapodott néhány jeles szobrászunkkal, mint Kisfaludi-Stróbllal, Lux Elekkel, Pásztor Jánossal, Telcs Edével, ifj. Vastagh Györggyel, akik szívesen vállalkoztak e feladatra. Egy enyhén népies, könnyedén magyaros irányzatú porcellánstílus van munkáik nyomán kialakulóban. Olyasvalami, aminek nemcsak mi fogjuk élvezni új és lokális zamatját. De a gyár azt reméli, hogy hatásos külföldi művészetpropagandát is fognak tudni szolgálni.

Ezt az újítást tehát két okból is örömmel kell üdvözölni. Egyrészt, mert a magyar díszítőművészet sajátos levegőjét növekvő idegenforgalmunk mellett kifelé is sugároztatni fogja. A magyar kerámiának külföldön már jó híre van és ez a vállalkozás csak öregbítheti a mi iparművészetünk presztizsét. Különösen pedig azzal, ha nyugati ízléssel leszűrt magyaros zamatot ad termékeinek. Másrészt azért is örvendetes az újítás, mert ha a gyár, amint tervezi, folytatni fogja más élő művészeinkkel is ezt az akcióját, akkor egy új kerámiai lendületet indíthat meg. S nemcsak művészeket juttat méltó szerepeltetéshez, hanem az otthonokat is olcsó, szép keramiával tudja majd ellátni.

A Magyarság 1928. 12. 2

sejtőtől. Aközben pedig nyugodtan és jól lehet bevásárolni s az sem baj, ha az embert ostoba libának tartják. No nem ?

*

A Campo di Fiore régi, tradicionális régiségvásárló hely Rómában. Minden szerdán vásár van ott. Sok száz cipő, sok ezer ócska pléh, orvosságos üveg, rozsdás kulcs. De köztük remek régi asztalok. A legelőkelőbb régiségboltokból kerültek ide. A vevők persze nem is sejtik, hogy az a piaci árusnak öltözött régiségkereskedő máskor saját autóján jár. És főüzletében ez az asztal bármely más napon — sokkal olcsóbban vásárolható. Gyakran megesik, hogy amikor egy-egy amerikai vásárló a vásári portékák tömegéből meg akarja venni az antik asztalt, egy véletlenül ott ődöngő idegen nő is kezd angolul érdeklődni az asztal iránt. Persze, hogy a habozó amerikai sietve megadja a kívánt összeget, csakhogy az övé legyen az asztal.

*

»Az az angolul beszélő nő éppoly hamis, mint a szóbanforgó régiség. Ha tudni akarják : ő a szerzője annak a cikknek, mely a kis művásárlóról szól a mellényzsebben«.

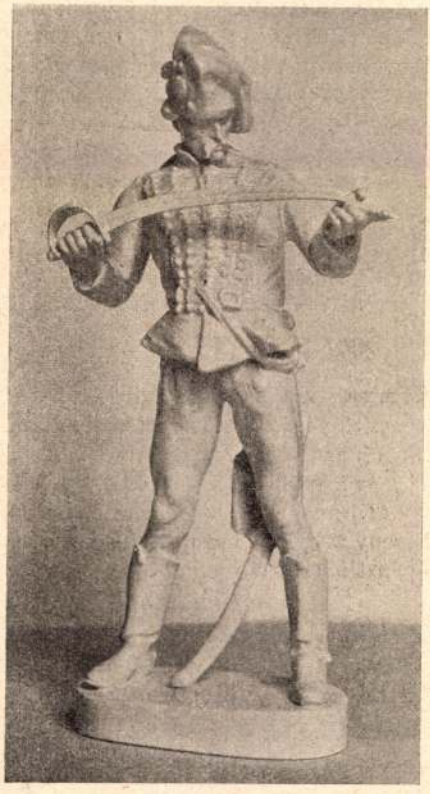

Kisfaludi-Strobl Zsigmond : Kuruc *Lux Elek : Táncosnő*

A herendi gyár modern porcellánjai

lalva jött mint szobrászinas a francia fővárosba. Azután elkezdte lebontott házak szobortörmelékeit pár garasért összevásárolni s eladta őket mint románkori és gótikus szobrokat. Ma az ő nagyüzeme már gyorsan és pontosan szállít klastromi berendezéseket — készfizetés ellenében.«

*

(Érdeklődők a címért a szerzőhöz fordulhatnak).

*

»Rendkívül praktikusan dolgoznak a spanyol régiséggyárosok. Néhány barátom egy e szakmabeli spanyol nagyvállalkozótól megtudta üzleti titkait. Kis eldugott falu templomában mutogatnak egy Greco-képet s nagy titokban megsúgják az idegennek, hogy hol lehetne még ismeretlen főműveket kapni a nagy mestertől. Az idegen el is utazik : pár órát vasúton, négy órát szamárháton megy. Végre a kijelölt sekrestyében megtalálja a Greco-képet. Persze sietve még is veszi. A sekrestyés megkapja az őt megillető proviziót s azután várja az újabb Greco-szállítmányt és az újabb pénzes idegent.«

*

(Továbbá az újabb tárcairót, aki szintén szamárháton érkezik).

*

»Mennyit fizetnek régiségekért? Ki micsodás. Itt van előttem például egy olasz katalógus. **Murillo** (utána egész apró betűkkel nyomva : »a mesternek tulajdonítva«). Makarónievő. Kikiáltási ára 150 líra. **Guercino.** (Utána piciny betűkkel : »iskolája«). Kikiáltási ára: 80 líra. Csata. **Salvatore Rosa** festménye (után): Ára 100 líra. Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy az eladó tudja : a kép nem a híres mestertől való. De azt is tudja, hogy a vevő is tudja. Sőt azt is tudja, hogy a vevő tudja, hogy az eladó tudja, amit a vevő szintén tud. Hisz ha csak egy picinyke lehetőség volna az illető mester eredeti művének tartani a képet, szivesen megtenné. De ezt a legjobb akarattal sem lehet.«

*

(Ezzel szemben itt következik, hogy miképpen vásárol az okos Vészi Margit régiségeket? Igy:)

*

»Biztos, hogy ha az embernek egy kis szerencséje van, véletlenül is találhat jó dolgokat. Egyszer egy osteriában egy gyönyörű porcellántintatartót találtam. A világért sem akartak érte pénzt elfogadni. Csak azt kérték, vegyek helyette egy újat, üvegből. Megtörtént. 8 lírába került. Egy gyönyörű türkiszkék kristályvázát Monte Oliveto közelében egy disznóól tetején találtam. Virágcserépnek használták és egy líra ötvenért vettem meg. A parasztasszony még ki is nevetett, hogy milyen bolond vagyok : ilyen öreg cserepekért még pénzt is adok.«

*

Egy másik okos módszere a régiség vásárlására a következő:

*

»Belépek a régiségboltba. Jónapot kivánok. Kérnék egy jó kis ajándékot egy tizennégyéves leánykának, aki nem dohányoz. Kicsit csodálkozva néznek rám. Mi az, ez nem tudja, hogy mi régiségeket árulunk ? Mindenféle holmikat raknak elém. Nem, köszönöm, ez túlrégi nekem. Ez meg itt : kopott. Ez már nem divatos. Tálca ? Nem. Az öregúrnak már megvan a reggelizőkészlete. De ez Sèvres ! Sèvres ? Mi az. Ezt a szót még sohasem hallottam. A kereskedő panaszosan forgatja el a szemeit ennyi tudatlanság miatt. És nem mer sokat kérni a mit sem

A HERENDI PORCELÁN

Kiállítás az Országos Iparművészeti Múzeumban

Száztizenöt évvel ezelőtt, 1839-ben, a Bakony egyik kicsiny falujában megkezdte működését a magyar művészi ipar egyik legjelentősebb vállalkozása, a Herendi Porcelángyár. Alapítója a fazekascsaládból származó és a mesterségét kitűnően értő, amellett kiváló művészi érzékű Fischer Mór. Gyara váltakozva, hol egyéni vállalkozók, hol részvénytársaságok kezébe került; volt, amikor gyönyörűen virágzott, s volt, amikor a teljes bukáshoz közeledett, olyannyira, hogy csak állami támogatással tudták fenntartani. Sok küzdelem és sok válság után a felszabadulással végre a gyár is népünk tulajdona lett, s hamarosan ismét a felemelkedés útjára lendült. Értékes munkájának elismeréséül a Népköztársaság Elnöki Tanácsa nemrég a Munka Vörös Zászló Érdemrendjével tüntette ki a jubiláló gyárat.

A 115 esztendő eredményeit az Országos Iparművészeti Múzeumban rendezett kiállítás mutatja be.

A herendi gyár létrejötte és megerősödése a reformkor időszakára esik, s a nemzeti ipart pártoló Védegyleti Mozgalom eredménye is. Az 1842-es Első Magyar Iparműkiállításon díjat nyert és Kossuth elismerően nyilatkozott munkájáról. Herend vezetői és dolgozói nemzeti érzületére jellemző, hogy sokan közülük, maga Fischer is, résztvettek a szabadságharcban. De nem kevésbbé tanuskodik emellett az, hogy a gyár porcelánjain ebben az időben az idegen motívumok mellett erős hangsúlyt kap a piros-fehér-zöldszínű sávos díszítés. A nép életéből vett jelenetek is ekkor jelennek meg először a munkákon.

A gyár alapítója azok közé a ritka vállalkozók közé tartozott, akik nemcsak a minél nagyobb üzleti hasznot nézik — hanem erkölcsi sikerre, művészi sikerre is törekedett. Fischer szüntelenül kutatott, kísérletezett, különösen a legkorábbi alkotások tükrözik a stíluskeresés nehéz korszakát. Az első, külföldön is nagy feltűnést keltő eredményt 1844-ben érte el. A gyár ekkor egy meisseni étkészlet hiányzó darabjainak kiegészítésére kapott megbízást. Itt mutatkozott meg igazán komolyan Fischer művészi érzéke: az étkészlet pótlását mesterien oldotta meg. Ezzel nemcsak biztosította gyárának fennmaradását, hanem megszerezte a világhírnevet is. Fischer továbbfolytatta ezt az utat, újabb kísérletekkel megtévesztően másolta Európa nagyhírű porcelánjait. S később rátér a kínai porcelánok nem kifejezett másolására, hanem azok herendi stílusban való megoldására is.

A stílusoknak és formáknak ez a sokfélesége biztosította a gyár fennmaradását és a továbbfejlődés lehetőségét, de egyben forrása lett Herend — méltán kifogásolt — «ezerarcú» művészetének is.

A kiállítás két oldalgalériájában bemutatott anyag szemléltetően bizonyítja, hogy Herend művészei már kezdetben mindent felhasználnak, hogy a gyár készítményei minél szélesebb igényt elégítsenek ki. A francia (Sèvres), a német (Meissen) és más külföldi porcelángyárak stílusában készített tálak, vázák és étkészletek nemcsak a megtévesztően hű utánzás bravuros készségét dicsérik, de arról is tanuskodnak, hogy Herend művészei finom ízléssel, sajátos módon átalakítják, újjávarázsolják ezeket a motívumokat. A meisseni eredetű «Tulipáncsokor», a «Régi szász» stb. minták mellett a kínai stílusban készített porcelánok keleti motívumok felhasználását jelzik. Ugyanakkor már teljesen herendi eredetű állatplasztikák — mint például a «pikkelyes» kakas — is készültek a gyárban.

Az 1851-es londoni kiállításon Herend végkép biztosítja világhírnevét egy tállal; a legnagyobbal, melyet addig készített. Egymást követve jönnek létre a külföldi előképek után alkotott minták. Ugyanakkor azonban, igen helyesen, már arra is törekszik, hogy a hazait, a magyar hangot is megszólaltassa. A kiállítás anyagában ez a kettősség érzékelhetően mutatkozik. E kettősséget az is biztosítja, hogy a gyár dolgozói részben külföldi mesterek, részben Herend szülöttei, akiknél a mesterség apáról fiúra száll és így még a külföldi mintákba is észrevétlenül belopják a magyar ízlést. Ezt mutatják azok a munkák, amelyeken a magyar nép életéből vett jelenetek — betyárok, zenélő cigányok, pihenő vagy lovagló pásztorok — a magyar tájak festői szépsége, a magyar föld virágai és a magyar erdők madarai jelennek meg mint díszítő elemek. Sőt a magyar népművészet is utat talál a herendi porcelánokhoz. Hogy ez az oly korán megindult nemzeti stílustörekvés nem lehetett általános Herend művészetében, annak oka kétségkívül az, hogy a porcelán vásárlói sokáig az arisztokrácia köréből kerültek ki, ennek ízlése pedig a nyugati porcelángyárak stílusának másolására kényszerítette a gyárat. De e törekvés szívósságát mutatja, hogy újra és újra felbukkan a gyár története folyamán.

A két világháború között újra részvénytársaság kezébe kerül a gyár, s az üzleti szellem háttérbe szorítja a művészi szempontokat. Ez az időszak produkcióban nem emeli Herend hírnevét, bár éppen ebben a korszakában a figurális alkotásokban — amely addig a nagy európai porcelángyárakhoz képest gyenge oldala volt — igen komoly fellendülést mutat. Kiemelkedő szobrászaink alkotásait gyártják színes és fehér megoldásban, sőt vannak művészek, akik kimondottan a porcelánban való kivitelezésre készítenek a gyár számára munkákat. Ezek a törekvések, bár nagy részüknél érezni, hogy a szobrász figuráját más anyagban és más méretben képzelte el, mégis jelentősek.

A két világháború közötti időben a herendi gyár célkitűzése az olcsóbb áru termelése, hogy nagyobb piacot biztosítson magának. Hogy ebből a törekvésből nem következett be megsemmisítő nívósüllyedés, azt kizárólag a hagyományokhoz való ragaszkodás és a kézifestésű díszítés biztosította.

A Herendi Porcelángyár előbb elmondott minden törekvése, kísérlete és eredménye kiolvasható a kiállításnak a galérián bemutatott anyagából.

Az üvegcsarnok egyik felében Herend «jelene» látható. Ez a jelen a két világháború közötti részvénytársasági gyárat, s a gyár felszabadulás utáni tevékenységét mutatja be. Ez időkben gazdaságilag mind a külföldi, mind a belföldi piacon megerősödik. Ujabb termékeire jellemző, hogy azokkal már igyekszik népünk egyre növekvő új művészi igényét kielégíteni. Különösen a kisplasztikában láthatunk eleven kísérletezést. Ezeken már megjelennek sportolóink, valamint a szórakozó és művelődő ember alakja. Az új és igen finom díszítésű készletek méltán aratnak sikert a kiállítás látogatói körében. E sokatígérő kísérletek mellett azonban kifogásolható, hogy Herend művészei nem egyszer túlságosan mereven ragaszkodnak a multhoz formában, díszítésben egyaránt és sokszor úgy, hogy csak ismétlik a régi motívumokat, azok továbbfejlesztése nélkül.

A jövő Herendjét bemutató rész igen változatos és megint csak sok irányban kísérletező arculatot mutat. Ezek alapján ma még igen nehéz Herend új stílusát, illetőleg új irányait kihámozni. Az, hogy ezek a kísérletezések egyelőre a gyár és az egyes alkotók műhelyein belül történnek, s néhány elfogadott darab kivételével most lépnek elsőízben a nagy nyilvánosság elé, azt jelenti, hogy a gyár művészi vezetése a megfelelő gondossággal és körültekintéssel figyeli és igyekszik irányítani a Herendi Porcelángyár *jövő arculatát*. Ennek a kialakítása kétségtelenül igen nehéz és felelősségteljes feladat. Nemcsak az ország határain belüli új igényeket, hanem a külföldnek a régi, a már elfogadott iránti kívánalmait, a régi stílusok megismétléseit kell kielégítenie. A kiállításnak e részében látható számos alkotás és az azokban megmutatkozó törekvés azt bizonyítja, hogy a Herendi Porcelángyár, ha lassan is, az újabb felemelkedés útján halad. Ezekben a törekvésekben már most olyan eredményeket láthatunk, amelyek a gyár hírnevét minden bizonnyal öregbíteni fogják mindenütt, ahol csak ismerik. Ugyanakkor pedig — s ezt tartjuk a legfontosabbnak — a magyar dolgozók művészi, s egyben magyar ízlésű porcelánnal tehetik majd szebbé otthonukat.

Végezetül szóljunk a kiállítás módszertani és technikai megoldásáról is. A Herendi Porcelán Kiállítás, a hetedik olyan kiállítás az Országos Iparművészeti Múzeumban, amelyet az intézet dolgozói, egyes esetekben más intézményekkel együtt, megvalósítottak. Habár itt a történeti szemlélet nem érvényesül oly mértékben, mint az előzőknél, Herend több mint egy évszázados munkásságát sikerült ízléses keretek között bemutatni a dolgozók nagy tömegeinek.

Domanovszky György

Dulles az 1954–1955. évi „kölcsönös biztonsági programmról"

Az «AFP» jelenti, hogy *John Foster Dulles* amerikai külügyminiszter pénteken a szenátus külügyi bizottsága elé terjesztette az Eisenhower-kormány 1954—1955. évi «kölcsönös biztonsági programmját».

Dulles a szenátus külügyi bizottsága előtt elmondott beszédében éleshangú figyelmeztetést intézett az Egyesült Államok európai «szövetségeseihez». Azzal fenyegetőzött, hogy *«az európai védelmi közösségi szerződés ratifikálásának megtagadása az amerikai politika mélyreható revízióját vonná maga után».*

Dulles a továbbiakban hivatkozott az úgynevezett Richard-féle módosításra, amely az «európai védelmi közösség» megalakításától teszi függővé a külföldnek folyósítandó amerikai «segély» jelentős részét. A külügyminiszter ezután javaslatot tett a kongresszusnak a «kölcsönös biztonságról» szóló törvény olyértelmű módosítására, hogy *azokat az államokat, amelyek az «európai védelmi közösségi» szerződést már ratifikálták, részesítse az Egyesült Államok olymértékű katonai «segély»-ben, amely lehetővé teszi számukra katonai erőfeszítéseik fokozását addig is, amíg a szerződést aláírt többi állam dönt a ratifikálás kérdésében.*

Az amerikai külügyminiszter az Atlanti Szövetséggel kapcsolatban bejelentette, hogy az Egyesült Államok újabb katonai segélyprogrammal, illetve hadianyagok szállításával akar hozzájárulni atlanti szövetségesei katonai erejének növeléséhez. Dulles ismételten hangoztatta azt is, hogy *az Atlanti Szövetségnek szüksége van Nyugat-Németország hozzájárulására, hogy megvalósíthassa az «előretolt stratégiát».*

Dulles beszédében részletesen foglalkozott az indokínai kérdéssel. Ujból azt állította, hogy az indokínai helyzet «veszélyt jelent az Egyesült Államokra és a csendesóceáni térségben lévő szövetségeseire is». Erre hivatkozva bejelentette, hogy *a «kölcsönös biztonsági programm» 1954—1955-ös előirányzata szerint Amerika továbbra is támogatja a franciák indokínai háborúját.* (MTI)

Befejeződtek Tito és Papagosz megbeszélései

Tito és Papagosz görög miniszterelnök — a londoni rádió jelentése szerint — «teljes megegyezést» értek el a Balkán «védelmével» foglalkozó csütörtöki megbeszéléseiken. A tanácskozásokról elkészítették már a hivatalos közleményt, amelyet ma hoznak nyilvánosságra.

Papagosz a megbeszélések befejezése után sajtóértekezletet tartott, amelyen bejelentette: *«Elhatároztuk, hogy az ankarai szerződést (a török-görög-jugoszláv paktumot) katonai szövetséggé alakítjuk át».*

Laptudósítók szerint a «balkáni szerződésben» részvevő országok külügyminiszterei a jövő hónapban Belgrádban találkoznak, hogy megtárgyalják a katonai szövetség kilátásait.

Emlékest Oroszország és Ukrajna újraegyesülésének 300. évfordulója alkalmából

A Szovjet Könyv Háza és a Gorkij-könyvtár pénteken emlékestet rendezett Oroszország és Ukrajna újraegyesülésének 300. évfordulója alkalmából. König Frigyes, a Szovjet Könyv Háza igazgatója méltatta az évforduló jelentőségét, majd Gergely Sándor Kossuth-díjas író «Gorkij és az ukrán-szovjet irodalom» címmel tartott előadást. (MTI)

Robbantásos talajcsere a baja–sükösdi vasútvonal alapozásánál

(Tudósítónktól.)

Óriási robbanás rázkódtatta meg a levegőt. A föld remegett lábunk alatt. *A tőzeg csaknem 60—70 méter magasba szökkent a levegőbe. Közel 2500 kiló paxit robbant fel három-öt méter mélyen a földben.* A füst lassan oszlott a gyenge szélben.

Előkészítő munkálatok folynak Sükösd határában *a baja—sükösdi vasútvonalszakasz építéséhez.* A dunavölgyi csatornán keresztül — amely Sükösd alatt folyik — építik majd az új vasútvonalat. A csatorna partjain azonban nagy területen tőzeges, szerves iszapos talaj van. A felső kétméteres réteg tőzegből, az alsó nyolc-tízméteres réteg szerves iszapból áll. Ezt a talajt kellett alkalmassá tenni arra, hogy a későbbiek folyamán vasútvonalat építhessünk rajta.

Talajcsere robbantással — azelőtt ilyesmire gondolni sem mertek. «Iszapos, mocsaras talajra lehetetlen építeni. Le kell csapolni» — vélekedtek a régi szakemberek. *Árkos András, István Sándor* és *Juszt Kornél,* a Betonútépítő Vállalat mérnökei más véleményen voltak. Uj eljárást alkalmaztak. A tőzegre 5 méter 7 centiméteres töltést emeltek, s a töltés mellett robbantással szétszakították a tőzegréteget, hogy ezzel lehetővé tegyék a töltésnek saját súlyától való süllyedését. S így hajtsák végre a talajcserét.

Az aknákat négy sorban 170 méter hosszan helyezték el a töltés mentén. A robbanás következtében 6000 köbméter tőzeget, iszapos talajt szorítottak ki s helyébe a töltés több mint egy métert süllyedt. A 6000 köbméter föld talajcseréjénél több mint 180.000 forint megtakarítást értek el és a feladatot az eddigi eljárásnál sokszorta gyorsabban hajtották végre. A robbantással végzett talajcsere csupán a baja-sükösdi vasútvonal megépítésénél másfél—kétmillióforintos megtakarítást eredményez.

Megkezdődött a magyar és a szovjet öttusázók edzőjellegű versenye

A magyar és a szovjet öttusázók edzőjellegű egyéni versenyének első számát, a tereplovaglást pénteken délben az Ujlóversenytéren bonyolították le 3000 méteres pályán, amelyet 23 beépített akadállyal nehezítettek meg. A versenyen tíz szovjet és nyolc magyar öttusázó indult.

A tereplovaglásban a magyar öttusázók közül legjobban Mészáros és Kausz szerepelt. Jól lovagolt még Ferdinándi, Bucskó, Szabó Sándor és Moldrich is, akik az első tíz között végeztek.

A szovjet versenyzők közül Gyerjugin lovagolt a legjobban, a harmadik helyen végzett. Jól lovagolt még Zsdanov, Nyebabin és Zajka.

A tereplovaglás eredménye a pontozás alapján a következőképpen alakult (szintidő 6 perc):

1. holtversenyben: **Mészáros** «Igérgető» nevű lován, **Kausz** «Koppantó» nevű lován 1145 ponttal, 3. Gyerjugin (szovjet) «Dobos» nevű lován 1140 pont, 4. Ferdinándi «Eneklő» nevű lován 1132.5, 5. Nyebabin (szovjet) «Garammindszent» nevű lován 1117.5, 6. Zsdanov (szovjet) «Hős» nevű lován 1115 ponttal.

Az edzőjellegű versenyt ma a párbajtőrvívással folytatják.

A mai sportműsor

Céllövés: Magyarország 1954. évi gyorspisztolylövőbajnoksága, Marczibányi-téri lőtér, 12. — **Kajak:** A Bp. Előre hosszútávú kajakversenye, újpesti öböl, 16. — **Kerékpár:** A Budapest—Bécs—Budapest nemzetközi országúti kerékpárosverseny első napja, rajt: Sztálin-tér, 9. — **Öttusa:** A magyar—szovjet edzésjellegű egyéni öttusaverseny párbajtőrvívó száma, Semmelweis-utca, 9. — **Sakk:** Az országos sakkcsapatbajnokság döntő küzdelmeinek harmadik fordulója, Sportcsarnok, 15.30. — **Torna:** Magyarország férfi és női mesterfokú tornászbajnokságának előírt gyakorlatai, Sportcsarnok, 15. — **Uszás:** A Cs. Vasas úszóversenye, Sportuszoda, 18. — **Vívás:** Budapest női ifj. törvívóbajnoksága, Pasaréti-út, 15. — **Vízilabda:** Országos bajnoki vízilabdamérkőzések: Ghe[illegible]—Bp. Dózsa, Sportuszoda, 19.30,

A prágai nemzetközi sakkverseny

Az európai «B»-zóna nemzetközi sakkverseny 5. fordulóját csütörtökön bonyolították le Prágában. Nagy érdeklődés nyilvánult meg a Barcza—Szabó L.-játszma iránt, amely végeredményben — további öt játszmával együtt — döntetlen eredménnyel ért véget. *Eredmények:*

Barcza—Szabó L. döntetlen. A két magyar nagymester küzdelme mindössze egy óra hosszat tartott és a 17. lépésben — lépésismétlés következtében — döntetlenül végződött. Pedersen (dán)—Olafsson (izlandi), Minev (bolgár)—Sajtar (csehszlovák), Filip (csehszlovák)—Lundin (svéd), Uhlmann (NDK)—Balanel (román) és Sliwa (lengyel)—Palmalsson (iz[illegible]

Herendi porcellán

Dornyay Béla:

A herendi porcellán műpartelepről. Kny. Veszprém vármegye.

Veszprém, 1918

Gent (5-46)

-án 46095. sz.a. kelt leiratom kap-
értesitem a t. Bizottságot, hogy
r ur, ez ügyben hozzám intézett át-
a brucki táborhoz tartozó gya-
kek megóvása iránt az itteni rész-
cs. és kir. 2. hadtestparancsnokság

ulius hó 18.

L'Herendi porcellángyár

Layer Károly: A L.
története. Bp. 1921.

Gent (1344)

für Kunstdenkmale

Budapest.

rift Nr. 583 vom 29. Juli 1917 anher
d. Zuschrift 607 v. 11. August 1917

in d. allernächsten Tagen kommissio-
Prälaten Domherr Alois Jeszenszky be-
an die Pt. Landeskommission zugesen-
. 19/VIII 1917 hat der Bischof v.Nyitra
Zobordarázs freigegeben, wodurch die
Eingabe entfällt

[Herendi porcellán]

Ruzicska Ilona: (?)
8-r., 14 kép., 93 l.
Bp. 1938.

Ugart (1946)

i november hó 4-én kelt 438 számu fel-
ogy a bizottság lépcsőházának és mellék-
s rendbentartására évi 100 pengő költ-
lkalmaztassék az intézet dologi javadal-

1932.évi november hó 21-én.

iniszter h e l y e t t:

Herendi porcellán-
gyár

Dornyay Béla dr

A herendi porcellán
műpartelepről.
Különlenyomat a
Veszprém vármegye
1917. 52-53, 1918.
2. számából. VI. táblá
val.

kelték, tekintettel a Kelet és Nyugat közötti kapcsolatokra. Közben tanulmányi tervébe vágó keletázsiai kutatásokra kiküldetést nyerve, görögországi útját félbeszakította és így ösztöndíjának megmaradt részletét hazatérése után fogja Görögországban felhasználni.

IX. LENGYELORSZÁGI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Felügyelőjük: Dr. Divéky Adorján, egyetemi c. ny. rk. tanár. a Varsói Magyar Könyvtár igazgatója, Warszawa, Czackiego 16.

Dr. Kniezsa István (1898, Trsztena, Árva m., róm. kat.), egyetemi magántanár, I. osztályú múzeumi segédőr, szláv nyelvészeti kutatások végzésére kapott lengyel állami csereösztöndíjat. A tanév első trimeszterét Varsóban töltötte, ahol Doroszewski Witold és Słonski Stanisław egyetemi tanárok szemináriumában szláv, főként lengyel nyelvészeti tanulmányokat folytatott. Słonski professzor szemináriumában három kétórás előadást tartott a tót nyelvről. A második trimeszterben Krakkóban volt, ahol Nitsch Kazimierz és Lehr-

Herendi porcellán

Dormay Béla dr =

A herendi porcellán
művészetéről.
Veszprém, 1918.

Herendi porcelain -

ajour

Comtesse Colonna =

La manufacture
hongroise de
porcelaines de
Herend. Paris
c. n.

ottsága 1927/28. évi költségvetéséből

att álló müemlékek fenn-

e, kiadványokra stb. ren- Pengő

..... 21.763

zeg felhasználási terve:

helyreállitására..... 4.400

müemléki felvételére

előirányzott összeg

..... 2.400

kötetének előkészitő

..... 4.000

mplom monographiájá-

Herendi porcellán-
gyár

Ruzicska Ilona:
A Herendi porcellán-
gyár. Bp. 1938

fd.

zélben látható; piros fezt visel; a
es; haja, szemöldöke és szeme barna.
ia és melle meztelen. Jelzése fölül jobbra:

cm.
51 1901: XI. 11-én 1600 koronán. (582/901)

Herendi porcellán-
gyár

Layer Károly:
A herendi porcellán-
gyár története.
Bp. 1921.

er 13-án. F. München 1904 május 6-án.

jobbra

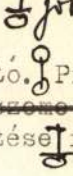

~~[illegible]~~ és ~~[illegible]~~ bal

lben látható. Piros fezt ~~[illegible]~~ vállra Lá

~~ildöke és szeme barna. Száját kissé~~

~~elen~~. Jelzése fölül ~~jobbra~~, F. Len-

cm.

1901: XI. 11-én 1600 koronán. (582/901)

-én . (338/902.)

1902: VII. 26-iki 27258 ~~[illegible]~~ sz. leirat.

r 1902: IV. 30-án.

Száját kissé nyitva tartja. Haja,
emöldöke és szeme barna. Jobb válla
melle mezselen.

Herendi porcellán-
gyár

l. Dery 1927

l. nérmutató.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Herendi porcellánok

l.

Wartha 148, 149 l.

Románok III 139

Herendi porcellán

kandallóóra

1859-ből

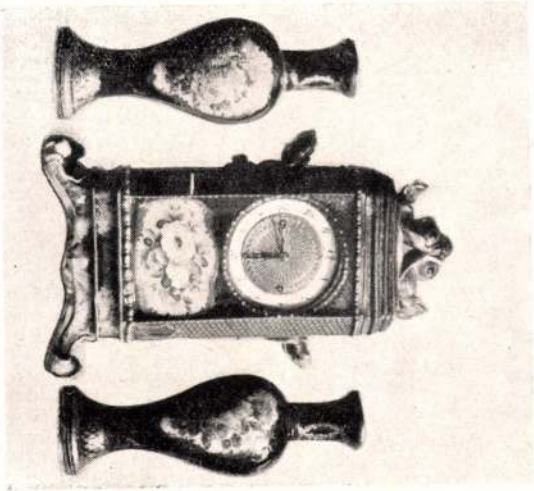

Pritz

X. tábla

45.24.

Herendi porcellán

tokban lévő óra

1859.

l.

Pritz 46. l.

Herendi porcellan-
gyár

SZÉPMŰ"

Kronfuss, Wilhelm jun.: Die hundertjährige Herender Porzellanmanufaktur und die Vorgeschichte des Ungarischen Porzellans. *Deutsche Forschungen is Ungarn* VI. Jg. p. 73—91.

1941

VÉSZET

LSEJÉN – GEREVICH TIBOR KOZREMŰKO-
RKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: KIRÁLYI
VIII, MÚZEUM-KORÚT 6. TELEFON 146—145.
ETÉSI DÍJ ÉVI 20 P. SZÁMONKÉNT 2 P. —
SZÁM: KIR. MAGY. EGYETEMI NYOMDA
AGYAR EGYETEMI NYOMDA, BUDAPEST

– A mellékleteknél a fényképész nevét nem közöljük.

BELLE ARTI

RIVISTA D'ARTE

Herendi porcellán

1819.

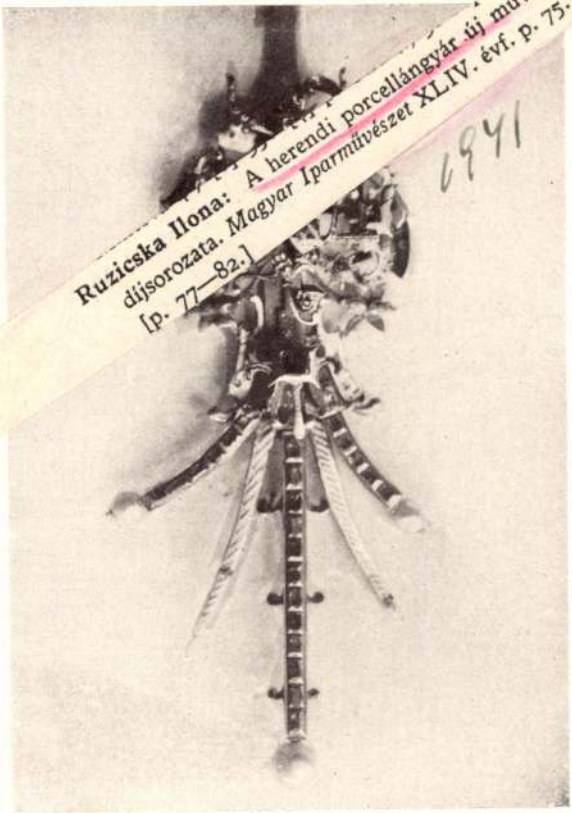

Ruzicska Ilona: A herendi porcellángyár új művészi sport-díjsorozata. *Magyar Iparművészet* XLIV. évf. p. 75. 12 kép. [p. 77—82.]

1941

306. 1761. 1769. 2039. 2024.

8. 1767. 1760. 1770.

Herendi porcellángyár

1.

Építészet

1944. 26 éj

Kv. 4

Herend.

A négi Műcsarnokban rendezett Iparművészeti Társulat kiállításán tárgyaival szerepel.

Magyarság, 1928. dec. 2

ARGUS
Internationaler Argus der Presse AG, 8030 Zürich, Postfach, Tel. 01 344937. Argus International de la Presse SA, 1228 Plan-les-Ouates/Genève, Case postale, Tél. 022 71 26 62. Weitere Angaben über untenstehendes Organ/précisions supplémentaires sur la publication mentionnée ci-dessous: Argus-Media-Information Tel. 01 344937

1021 Porzellan aus Herend

Grenzpost am Zürichsee
Richterswil (CH)
Aufl. t. 2062

6. Nov. 1976

150 Jahre Porzellan aus Herend

Eine Ausstellung bei Ditting in Zürich

mm. Unter den europäischen Porzellanmanufakturen ist jene von Herend nicht die älteste. Meissen, Sèvres, Capo di Monte, Wien usw. produzierten vor Herend, doch vermochten sich die Ungarn mit ihrer 1826 gegründeten Manufaktur bald ebenbürtig bei den grossen Namen einzureihen. Neben den traditionalistischen ornamentalen Leitmotiven bedienten sich die Ungarn der vielfältigen Vorbilder aus der Natur; auf ihren Stücken tauchten Wald- und Feldblumen, Vögel und Landschaften auf, und damit entstand der unverwechselbare und auch einmalige Dekorschatz der Manufaktur von Herend. Das Prozellan aus dem ungarischen Bauerndorf – noch heute beschäftigt die Manufaktur, wie wir uns vor ein paar Jahren an Ort und Stelle persönlich überzeugen konnten, vorwiegend Leute aus der bäuerlichen Bevölkerungsschicht – machte Furore, die Königs- und Fürstenhäuser des letzten Jahrhunderts zählten zu den grössten Kunden, und noch heute erinnern einzelne Muster an die damalige Hochblüte. Königin Viktoria bestellte zum Beispiel ein Service mit Schmetterlingen und stilisierten Blütenzweigen, das heute noch unter dem Namen «Queen Victoria» hergestellt wird, und Kaiser Franz Josef schenkte Kaiserin Elisabeth auf Schloss Gödöllö ein Geschirr mit dem berühmt gewordenen Muster «Siang Rouge», das seither unter dem Namen «Gödöllö» geliefert wird. Typisch für Herend ist das konsequente Festhalten an der Handarbeit. Modellierung und Malerei erfolgen nach wie vor ausschliesslich von Hand, obschon der Betrieb in der Nachkriegszeit räumlich stark vergrössert und der steigenden Nachfrage angepasst wurde.

Eine grosse Auswahl an Produkten aus der Porzellanmanufaktur von Herend ist gegenwärtig in den Schaufenstern und in den Geschäftsräumlichkeiten des Fachgeschäfts Ditting am Rennweg 38 in Zürich zu bewundern. Aus Anlass des 150jährigen Bestehens der Manufaktur zeigt die Zürcher Firma eine in ihrer Art einmalige Ausstellung erlesenen, handgemalten Porzellans. Sie gibt damit einen repräsentativen Querschnitt durch die heutige Produktion in bezug auf Formen und Dekors von ganzen Services wie auch von grösseren oder kleineren Kunst- und Gebrauchsgegenständen. Einige besonders wertvolle Einzelstücke aus dem manufaktureigenen Museum ergänzen die sehenswerte Ausstellung, die kein Porzellanfreund versäumen sollte. (Bis 24. November.)

Herendi porcelángyár

A vierumäki sportintézet szaunája

HOGYAN EDZIK MAGUKAT A FINNEK?

Írta MOLNÁR VILMOS

Amikor *Finnország*ban utazunk, a tavak partján elszórtan kis pirosra festett falú faházakat látunk, ezek a mi weekend házainkhoz hasonlítanak. A finnek büszkén mutatják, hogy ez a *szauna*, mely a tavaktól távolabb is mindenütt megtalálható a finn lakóházak mellett. Ez az ő nemzeti örökségük, amelyet gyönyörű fenyő- és nyírfaerdeikkel együtt őseik hagytak rájuk. Azért ragaszkodnak még ma is oly változatlan szeretettel a szaunához, amiért finn fürdőnek is nevezik.

A szauna eredete a történelem előtt való időkbe nyúlik vissza. A középkor végén *Közép-* és *Kelet-Európá*ban is voltak fürdőházak, de azóta nagyrészben eltűntek. *Észtország*ban és *Lettország*ban találunk még fürdőházakat, amelyek hasonlók a finn fürdőhöz. Északon Finnországon kívül legtovább a svédeknél maradt meg az ország belsejében. A mai svédek már nem építenek szaunát. Finnországban szakadatlanul építettek fürdőházakat a mai napig, kivéve a svédek lakta területeket, Finnország nyugati partja mentén és északon, ahol alig van. Finnországban legtöbb helyen még ma is először szaunát építenek az emberek és csak azután lakóházat. Így lehetséges az, hogy a vidéken lakó finn családok 80 százalékának saját fürdőháza van.

Régen a szauna lakásul is szolgált, de ma már csaknem kizárólag fürdésre használják, ezenkívül meghűléses és reumás betegségek gyógyítására. Helyenként felhasználják húsfüstölésre, malátakészítésre, és általános szokás volt a mult század végén, mely még ma sem halt ki egészen, hogy a szaunát szülőszobának használták. Beszéltem előkelő finn emberrel, aki még szaunában született. A gyermekágyi láz elég gyakori volt, de ezt nem a szaunának, hanem a tisztátalan kezelésnek és a hiányos segítségnek tulajdonították.

A száz év előtt épített közepes szauna 4×4 méteres szobából áll, amelynek 90×150 centiméteres ajtaja és falán két oldalon egymással szemben 20×30 centiméteres és 50×60 centiméteres szellőzőnyílása van, benne pedig izzadásra szolgáló deszkapad és nyitott tűzhely. A fürdőszoba magassága 2·5—3 méter. Természetesen, vannak ennél kisebb és nagyobb fürdőházak is. Egyesületek, intézetek, sőt maga az állam is, építenek szaunát az igénybevevők számának megfelelően méretezve. Az újabban épített szaunához 2·5×4 méter vetkőző-öltözőhelyiség is tartozik és az egyik szellőző nyílás helyén 75×70 centiméteres ablak.

A finn fürdőházat nem a mi fogalmaink szerint rendezik be. Fürdőkád a legtöbb szaunában nem található, ezt csak a gazdagabbak engedhetik meg maguknak. A tisztálkodást úgy végzik, hogy fadézsákból, vagy mosdótálból melegvízzel lemossák magukat, vagy egymást. A vizet vagy

egyéb «különös ismertető jeleiből» állíthatjuk össze azt, amit az ő külön stílusuknak nevezünk. A későn született Herend azért került e ponton nehéz helyzetbe, mert elsősorban technikai fejlettségét kellett igazolni és természetesen 1840-ben sokkal bővebb anyagból kellett vizsgáznia, mint amennyit 1740-es gyártársaitól kívántak. A herendi gyár alapítója és követői azonban annyi egyéniséget — tegyük hozzá: annyi magyarságot — vittek be művészi iparukba, hogy aki Herenddel foglalkozott, az rá is fog ismerni. — Herend ma már önálló keramikai stílus. Ezt az Adressbuch der Keram-Industrie című kontinentális vezető kiadvány alakszerűen is elismerte.

Herend formanyelve a jelenlegi vezetés alatt is erősen gazdagodott. Úgy véljük, *Koppenhága* hatása érződik, de csakis külsőségekben. Ezt a technikát Herend teljesen a magyar kisplasztika szolgálatába állította.

Legkiválóbb szobrászaink mintái alapján közel másfélszáz herendi apró szobor készült, részben egy színben, részben színesen. Olyan változatosság ez, amely a klasszikus gyárak arany idejére emlékeztet, azzal a különbséggel, hogy akkor egyké kisplasztikussal kellett megelégedni, most pedig összes szobrászjeleseink előtt nyitva van a népszerűsítésnek ez a módja, feltéve, hogy számolnak a porcellán különleges követelményeivel, anyagszerűségével és Herend-stílusával.

A Herendi Porcellángyár az utolsó évtizedben lényegesen fejlődött műszaki szempontból is; lényegileg azonban megtartotta eredeti jellemvonásait. Így például elsősorban ma is a kitanult magasrendű kézimunka válik ki.

Az égetés munkája ma ugyanabban a porcellánégető kemencében történik, mint száz évvel ezelőtt, azonban e kemencék modernizálódtak és ma már a hatásfokuk sokkal jobb, mint régen volt. Az égetés ma is fával történik, a Herend-környéki szárított bükkfával, amely e célra eszményi tüzelőanyag.

A kerek tárgyak korongozása ma már, a többi fejlett porcellángyárakhoz hasonlóan, elektromos erővel történik. A régi, lábbal hajtott korongozással szemben a gépierő alkalmazása nagyban megjavította a minőséget.

A korongos, akinek gondját azelőtt meg kellett osztania a korong meghajtása és keze munkája között, ma már teljes figyelmét az utóbbira fordíthatja. A kemencéből kikerülő áru csiszolása sokat javult a legmodernebb gépek használatával; ugyanaz a kéz sokkal fínomabb munkát tud végezni fínom műszerekkel, mint a régi kezdetlegesekkel.

Ma is minden tárgy, amely a gyárból kikerül, legalább 67 emberi kézen megy keresztül. Ezt a körülményt hangsúlyozták a Herendi Kiállítás előcsarnokában alkalmazott óriási fényképek, amelyek az egyes kezeket ábrázolják munka közben. Ez volt *a kéz apoteózisa.*

De újabban egyre nagyobb gondot fordítanak a kéz tanítására is. Amíg azelőtt a festőtanoncok csak az öreg festőktől tanultak, ma már okleveles iparművészek és rajztanárok tanítják őket olyan tudásra, amelyről ezelőtt a legöregebb festőknek sem volt fogalmuk.

A régi kicsiny ablakok helyébe tágas, műteremszerű ablakok kerültek. Jól fűthető, fehérre festett egészséges munkatermekben folyik a munka Herenden, ahol ebben az évben rendezik be a munkásfürdőket.

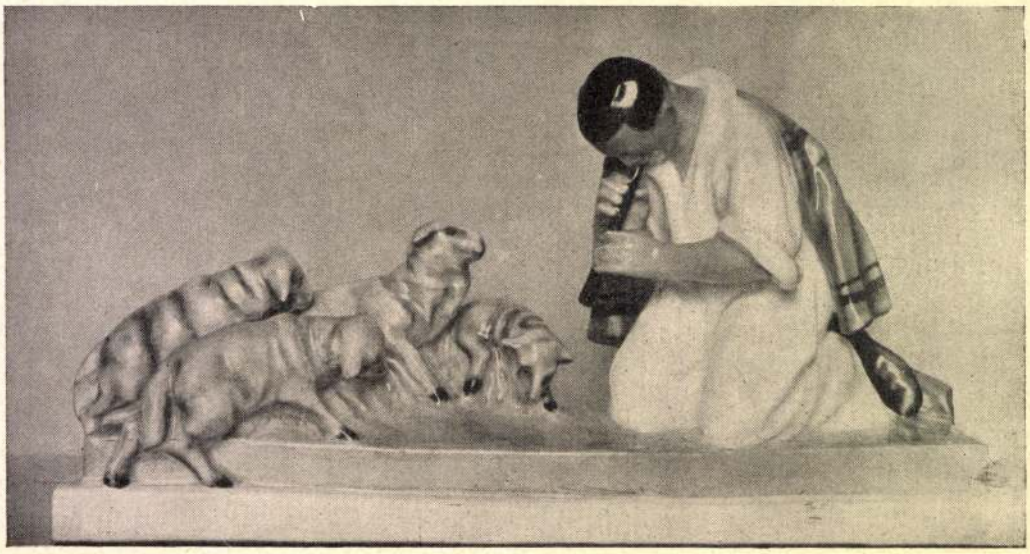

Furulyázó pásztor

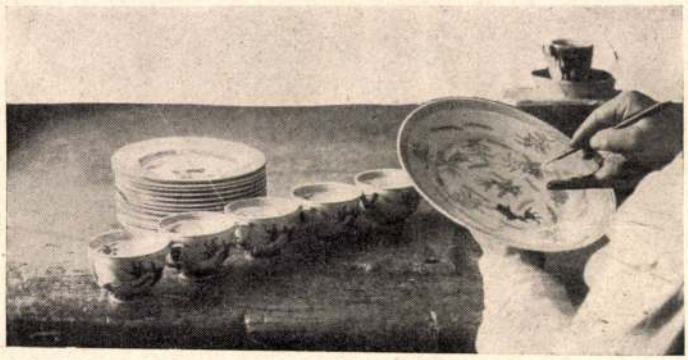

Windsor-készlet festése tollal

segítség: Herend 1874-ben csődbe ment s az alapító, akkor már farkasházi Fischer Móric, 1880-ban visszaadta fáradt testét a Teremtőnek.

Elkövetkezett a részvénytársaságok kora. Vergődés volt ez, azonban lehetővé tette a gyár folytonosságát, sőt kisebb-nagyobb sikereit is, amilyeneket például az 1885. évi országos és az 1896. évi milleniumi kiállításon ért el. Ezidőben állt a gyár elére Fischer Móric unokája, farkasházi Fischer Jenő, később Farkasházy Jenő.

Az új gyáros ismét használta a régi mintákat, új sikerrel vett részt külföldi kiállításokon, sőt átvészelte a gyárat a háborún is. De mindezt adósságokkal való keserves küzdködés árán. 1919-ben belépett a vállalkozásba a családnak tatai ágából tóvárosi Fischer Emil. Farkasházy a vállalatát ismét átszervezte részvénytársasággá, külföldön szép sikereket ért el, de mégsem tudott reális alapot teremteni Herend újból való felvirágoztatására és 1926-ban elhúnyt.

A küzdelmes életet élő herendi gyárnak szép erkölcsi segítséget adott *Iparművészeti Múzeum*unk, amikor 1921-ben Herend-történeti kiállítást rendezett, amelyen az összegyüjtött gazdag anyag alkalmas volt arra, hogy az ország figyelmét Herendre, mint magyar nemzeti művelődési tényezőre fordítsa.

Az 1926-ban újjáalakult részvénytársaság élére elnökként *Hadik János gróf* állott, utóda *Esterházy Móric gróf* lett. Most, 1939. és 1940. fordulóján, százados kiállításon mutatkozik be a történelmi babérain nyugvó s az új életet élő Herend.

A «Herend Százéves» kiállítás az Országos Magyar Iparművészeti Társulat külön belső építkezésű rendezésében mutatta be azt a keramikai pompát, amelyet a százados küzdködés az utókorra hagyott. Ezalkalommal nemcsak az egyes tárgyakat lehetett tanulmányozni, hanem Herend technikáját és stílusát is.

Sokáig az volt a hiedelem, hogy Herendnek nincs külön stílusa. Ezt arra alapították, hogy Herend javaidejében porcellánremekek utánzására törekedett. Erre szolgáljon például a *Wartha Vince* által megírt eset. «Herendnek sikerült, írja Wartha, ami mai időben is nagy nehézségekkel jár, a kínai vastag, majdnem domborműves zománcdíszítést utánozni olyannyira, hogy a hatvanas évek végén a Kensingtonmúzeum (ma: londoni *Victoria and Albert Museum)* drága pénzen vett meg egypár, állítólag valódi régi perzsa porcellándarabot, amelyek a Fischer-féle gyárban készültek. Fischer az imitációkra mindig gyári jelet használt.»

Az *Encyclopaedia Britannica* ugyanebben az értelemben emlékezik meg Herendről, amikor a következőket írja: «Az egyetlen hírnévre szert tett magyar porcellángyár a herendi, amelyet 1830 körül Fischer Móric alapított. Ebben a gyárban olyan keleti porcellánutánzatok készültek, amelyek nem egy gyüjtőt félrevezettek, jóllehet, ezeknek a példányoknak tésztájába rendesen bele van nyomva a «Herend» szó.»

Hozzátehetjük, hogy a mai angolok már tudják, mit jelent a «Herend» szó. Általában Magyarországot úgy ismerik, mint amely őfeléjük nem árutömeget, hanem magasminőségű árut szállít. Ebbe az eszmekörbe illik be Herend. A britek szívesen el is látogatnak Herendre, amelynek gyártelepe megőrizte régi levegőjét: beillik magyar kúriának is, English manornak is.

Mit kell tudnunk Herend stílusáról? Az európai kemény porcellán a XVIII. század közepe táján kezdett művészi vágyakkal szerepelni. Eladdig a számos évezredre visszamenő emberi művészet a stílusok egész sorát alakította ki. Ezeken átment a művészet és iparművészet minden része, a keramika is, a porcellán kivételével. Nem csoda tehát, hogyha a porcellán, a művészi mesterségeknek ez a későn született dédelgetett leánykája, dúskálni kezdett a stílusok gazdag ruhatárában. Ezenkívül volt még egy raktára «rendelésre készült kész ruhából»: ez volt a keleti porcellán, amelyen legfeljebb apróigazításokat kellett végezni a helyi ízlés szerint.

A porcellán tehát már maga is az utánzás jegyében született. Az egyes gyárak

mazásánál fogva főúr volt, tolnamegyei, majd győrmegyei főispán, közismert patronusa a herendi gyárnak. Így mi sem természetesebb, minthogy örült a gyár elkábítóan gyors sikereinek. Esterházyék ezt kétféleképpen mozdították elő. Egyrészről gazdag porcellángyüjteményükből mintákat adtak Herendnek, másrészről ők és barátaik hiányos külföldi készleteiket Herenddel egészítették ki. Ezt másutt aligha tehették volna, mert a cseh gyárak csak hasznothajtó tömegáruval foglalkoztak, a bécsi gyár pedig, máris hanyatlóban, nem vállalkozhatott arra, hogy ráfizetés árán szaporítsa erkölcsi tőkéjét.

Fischer erre is vállalkozott. Ha valakinek csak némi sejtelme van arról, hogy mennyi előzetes energiapazarlás és pénzbefektetésbe kerül, amíg például egy gyár egyetlen étkezőkészlettípust kereskedelmi forgalomba tud helyezni, az elképzelheti, milyen áldozatot kívánt Fischertől, hogy a legkülönbözőbb világmárkás porcellánok egyes darabjait a megrendelők szeszélye szerint oly minőségben szállítsa, mint hogyha az csak az erre berendezett eredeti üzemből került volna ki.

Ez a boszorkányos ügyesség növelte a gyár színvonalát és jóhírét, de nagy ára volt: Fischer teljesen eladósodott. Esterházy gróf most sem hagyta cserben és készfizető kezesként állt érte jót, amikor a gyáros 1845-ben Rothschildtól 25,000 forintnyi kölcsönt vett fel.

Pártolta őt szívvel lélekkel a többi mágnás is, úgyhogy bevált Kossuth 1842-ben kifejezett kívánsága, amely szerint porcellánszükségleteinket hamar fedezhetnők, «ha magasabb köreink megbarátkoznának a gondolattal, hogy honfi kebel nemesb önérzettel emelkedik, ha az ét-, s thea-termek asztalaira mutatva mondhatja: nézzétek, ez mind honi mű, mintha az bécsi edényekben kevélykedik.»

A Kossuth-rendezte 1842. és 1846. évi Iparmű Kiállítások irányították Fischer felé az általános figyelmet. Viszont súlyos csapások is érték a gyárat: 1843-ban ismeretlen tettesek felgyujtották. Következett az 1848/49. évi szabadságharc ideje, amely alatt csak tengett-lengett a gyár. Fejlődése megakadt, a munka csak nehézkesen folyt, úgyhogy sokszor fenyegette a pusztulás veszedelme.

Ez nem csoda, a háború embert és pénzt emésztett, a gyár munkásainak jórésze hadba vonult. Kinek volna kedve ilyenkor művészetre és szépre gondolni? Ki vásárol ilyenkor művészi porcellánt?

Az abszolutizmus idején azonban, amikor sok honmaradt hazafi búnak adta fejét, Fischer kettőzött erővel dolgozott. Erőfeszítéseit siker koronázta: az 1851. évi londoni világkiállításon első díjat nyert. Ebben az esztendőben járt Kossuth

Figuraöntés gipsznegatívba

is — Kis-Ázsiából 'Amerikába menet — Angliában. Amíg elragadó beszédei a magyarságot, mint a nemzetek szabadságának úttörőjét mutatták be az angoloknak, addig a herendi porcellán a magyar ipar nemzetközi helytállóképességéről tanúskodott. Ennek ékes bizonyítéka *Viktória királynő* rendelése a windsori kastély számára. Ezek a kínaiasan stilizált lepkés-virágos edények mai napig a *Viktória-készlet* nevet viselik.

Herend 1853-ban a newyorki nemzetközi ipari kiállításon szerepel, 1862-ben ismét Londonban, 1855-ben a párisi világkiállításon, 1873-ban a bécsi világtárlaton. Ez utóbbira ellátogatott a fiatal walesi herceg, a későbbi *VII. Edward* király is. Róla kapta nevét a *Prince of Wales*-model, az a duplaáttöréses indusmotívumú herendi porcellán, amellyel *Ferenc József* királyunk ajándékozta meg a kiállításon a herceget.

Herend elérkezett peripetiájához. A bécsi gyárat 1864-ben parlamenti határozattal bezárták, Herend ellenben mindig magasabbra ívelt s a külföld szemében a kettős monarchia vezető gyára volt. Nem is képzelték másképpen, minthogy Herend királyi gyár, vagy állami üzem, mint azok a parádés gyárak, amelyeket soraink elején glédába állítottunk.

Keserű volt az igazság: 1873-ban az öreg gyáralapító már egyre-másra írta a kérvényeket, hogy mentsék meg bukófélben levő gyárát. Amikor ez nem használt, ősi fészkébe, Tatába vonult vissza s Herendet átadta öt fiának. De már nincs

korsós legények mögött elmaradni. Dehogy is akart. A gyáros fia becsvágyóan sietett végigjárni az osztrák és magyar birodalom megközelíthető agyagipari telepeit. Elment Holicsba, Bécsbe, Csehországba. Mindenütt hallott, mindenütt látott valami újat és ismeretekkel gazdagon tért vissza Tatára. Innen ismét ellátogatott a Séd völgyébe, ahol nagyon megtetszett neki a bájosfekvésű *Herend* falucska, amelynek határában bőségesen volt fa a kemencékbe és kaolin a keverékbe.

Herendre azonban már előzőleg szemet vetett más keramikus is. *Stingl József Vincé*nek hívták. Rövid ideig Stingl és Fischer társak is voltak. A baj csak onnan eredt, hogy az időtájt ingatlantulajdont csak nemes ember szerezhetett, márpedig egyikőjük sem volt az. A herendi gyár a Zichy-uradalomhoz tartozott, de Esterházy Károly gróf tartotta zálogban. Károlyi gróf, méltóan családja művészetpártoló multjához, kezdettől fogva pártfogásába vette Fischert, akinek így sikerült a gyáralapítás ama jogi részein is épségben átesni, amelyek Stingl üzletének nyakát szegték. Ő lett az egyedüli tulajdonos.

A herendi centennáris kiállításon két kis kancsó látható, amely biztosan a gyártás első évéből való. Neobarokk-formájúak, mint amilyeneket az időben a cseh gyárak gyártottak. Az egyik bordájának éle zölddel és pirossal van színezve, úgyhogy az alapszínnel együtt a hármas nemzeti színt mutatja. Ezenkívül van még néhány tárgy, amely abból való, amit Fischer a nagyközönségnek szánt. Csakhogy tömegárut termelni sohasem volt becsvágya. Az 1842. évi *Első Magyar Iparműkiállítás*ra 1841-ben kellett készülnie. Erről a teljesítményéről írja *Kossuth Lajos*, hogy «nem akarjuk ugyan állítani, hogy a magyar porcellán a bécsivel már most vetélkedhetnék, azonban állítani merjük, hogy aki megnézi a hercegprímás asztalán a herendi porcellánt, nem fogja többé hinni, a honi mű a legékesebb asztalt dísztelenítené».

Fischer Móric gyárosi működésének első idejéből kisugárzik az életöröm, hogy immár nem kell azt az egyhangú, lélek nélkül való tucat-munkát művelnie, amilyenben Tatán nemzedékek váltották fel egymást a nélkül, hogy a művészet derűjét valaha is élvezték volna.

A herendi gyáros becsvágya s a magyar azonnal-mindentakarás egymásra találtak. A lelkesek, az érdekeltek, a közömbösek s az irígyek egyaránt várták, hogy Herend «megmutassa, mit tud». És Herend megmutatta, hogy mindazt a porcellánárut, amelyet bárhol ezen a földön előállítottak, azt ő a maga erejéből szintén el tudja készíteni.

Ez a bravúros vállalkozó szellem felelt meg legjobban Esterházy Károly gróf izlésének és családi hagyományainak. Szár-

Herendi teáskanna és csésze. (A herendi porcellángyár múzeumában.) Haar Ferenc fényképe

gyára, *Somhegy*en üveggyára. Pártolója a pápai Mayer-féle kőedénygyárnak és posztógyárnak, egy cseréppipagyárnak és a Bruck-féle szivargyárnak. Uradalmáról a kézműveseket Bécsbe küldte tanulni, hogy azután a hazai iparnak legyenek hasznára.

Mind e sok iparpártolás közül a herendi porcellángyártás maradt Esterházy igaz szívügye. *Fischer Móric*cal nyilván Pápán ismerkedett meg, amikor az 1838-ban feltűnt, mint a pápai gyár tevékeny bérlője. A gróf — akitől távolállott az a dilettantizmus, amely Bretzenheim herceget jellemezte — Fischerben megtalálta azt az embert, akitől a szép hazához méltó magyar porcellánt remélhetett.

Családja történelméből ismerte a magyar agyagipar multját és újszerű fejlődését. Tetszett neki, hogy a századfordulón a kis magyar keramikai üzemek milyen élénk tevékenységet fejtettek ki, viszont az sem kerülte el figyelmét, hogy 1827-ben megszűnt a holicsi királyi gyár. Ez megnövesztette Tata jelentőségét, ahol az Esterházyak pártfogásával már hosszú évtizedek óta virágzott egy kőedényfabrika. Ez az immár hanyatlófélben levő gyár 1825 körül *Fischer Farkas* keze alá került. Ennek a fia az 1800-ban született Fischer Móric, a harmincas években pápai fayence-gyáros, akivel Esterházy Károly grófnak messzemenő tervei voltak.

Esterházy ismerte azt a nemzedéknyi időt, amelyet Fischer a szakmában eltöltött. De ránk, az utókorra, ebből egy írott betű sem maradt. Nyilván ebbe az időszakba estek Fischer Móricnak inas- és vándorévei. Ott nevelkedett Tatában az apjáról elnevezett Farkasházban s apja gyárában végigtanulta az agyagiparosság minden csínját-bínját. Bebarangolta a környéket, végigjárta a komáromi fazekasokat, majd *Veszprém* felé fordult. A *Séd* és az *Eger* völgyében üveghutákat látott. Az egykori római utak mentén megfigyelte, hogy a földmíves nép ekéje miféle ócska cserépholmit forgat ki. Rájött, hogy ezek maradványai a fejlett római agyagiparnak, amelynek *terra sigillata*ja mai napig rejtélye marad a keramikusoknak.

E kóborlások után vándorolni kellett mennie, hacsak nem akart tekintélyben s tudásban a céhbeli

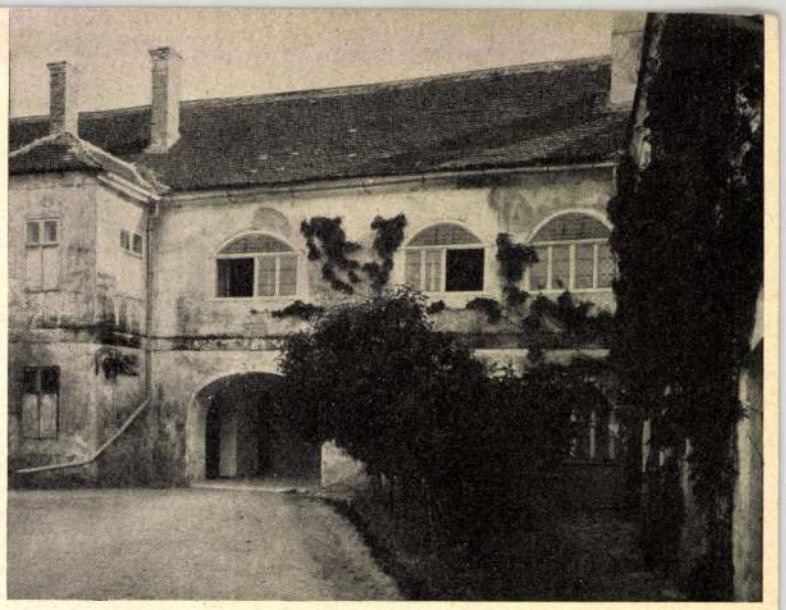

A herendi porcellángyár udvara

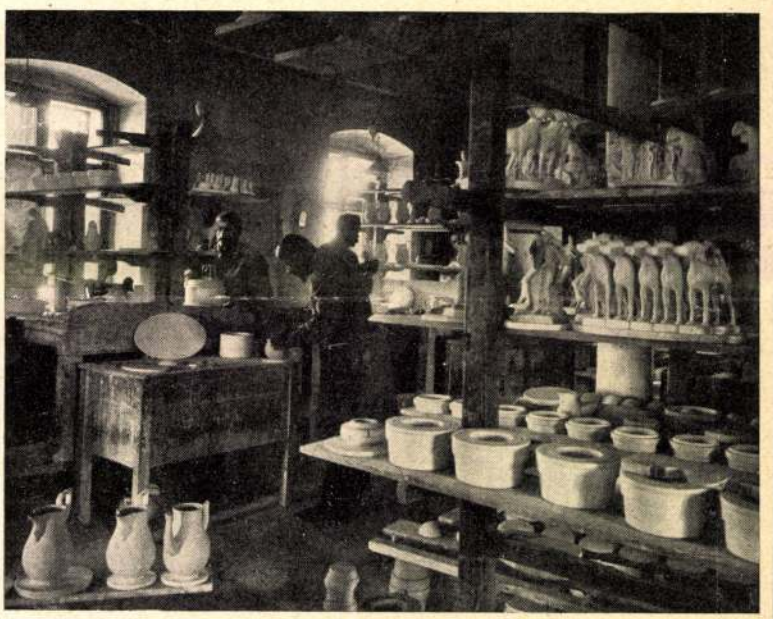

Műhelyek. Felső kép: korongozóterem, alsó kép: égető

mes otthon a jégborította sziget, de a szívélyes fogadtatás és a meleg szeretet, amely útjukon kísérte, és az érdeklődés minden fáradságot megért. Ők is tudatában voltak annak, hogy ezután ilyen megfigyelést sokáig nem lehet végezni. Később is micsoda áldozatokat hoztak, csakhogy a Venus átvonulását megfigyelhessék. *Cook*, a híres földkörüli utazó *Tahiti* szigetéről, *Legentil* meg nyolcéves várakozás után *Pondichéry*ből leste ezeket az érdekes pillanatokat.)

A várvavárt nap 1769. június 3-án érkezett el. Sajnovics így írja le: «Június harmadika, szombat. Ez volt utazásunk indító oka . . . este . . . 9 óra után a három tubust a Napra irányítottuk, mely időközönként a felhőből kisütött . . . a külső és belső érintést . . . Isten kegyelméből, meg lehetett figyelni . . . hat órán át nem lehetett semmiféle észlelést végezni . . . reggel három óra körül erős szél kerekedett és a felhőket . . . elzavarta . . . így a Venusnak külső és belső érintkezését jól ki lehetett venni . . .» Hogy milyen öröm volt Vardőben, elég, ha csak annyit mondunk, hogy 99 mozsárlövés jelezte, hogy a megfigyelések sikerültek. (Még az öreg Venus is kapott három díszlövést.) A várparancsnok kitűzette a lobogót és nagy lakomát csaptak.

Hell a Nap parallaxisát 8·70″-ben állapította meg. Tökéletlen műszereivel annyira váratlan eredményt ért el, hogy még félévszázad mulva is akadtak olyanok, akik nem tudták elhinni Hell számításainak hitelességét és különféle rágalmakkal igyekeztek befeketíteni a nagy magyar csillagász nevét. De a nagy *Newcomb* tisztázta Hell megfigyeléséről szóló ferde nézeteket. Newcomb számítása 8·80″-nek állapította meg azt a szöget, amelyet Hell 8·70″-nek vett.

Az emberiség ezekkel a megfigyelésekkel újabb adat birtokába jutott. Megtudta, hogy a Föld és a Nap között 149·5 millió kilométeres a távolság. Van oka, egy újabb oka, hogy megalázkodjon az Isten előtt.

Ez az Istenhez vezető út terelte a figyelmüket a finn-magyar rokonságra is. Találkoztak egy *Karjalá*ból származó *Daass* nevű hithirdetővel. Hell a lappokra vonatkozólag különféle kérdéseket intézett hozzá. Igaz karjalaival akadtak össze. Elmondatták vele saját nyelvén a Miatyánkot. És . . . a szavak hangzása, kiejtésének módja mintha nem is karjalai lett volna . . . Hell magyar testvérét látta benne . . . és örömmel írta, hogy a finnek *fratres nostri sunt*, testvéreink . . .

Hell és Sajnovics egy adatért ment és kettővel tért vissza. Sokat fáradtak, izzadtak a nagy hideg ellenére is, de tudták, hogy a tudomány nem cél, mert a valóságokat nem éri föl, korlátolt ; csak eszköz az életre ; nem is ezért küzdöttek, ők az Isten nagyságát csak egy újabb adattal akarták embertársaik előtt ismét bemutatni.

Északi testvéreink jelenlegi hősi küzdelme Vardőt juttatja eszünkbe, Vardő pedig azt a szeretetet, amelyet *fratres nostri* tetvéreink velünk, magyarokkal szemben már 170 évvel ezelőtt is kimutattak.

Finnország keleti határainak őre: Vlipuri vára. Épült a XIII. században

Herend

Írta
SIKLÓSSY LÁSZLÓ

Költő lelkében nem fogamzott szebb mese, mint amelyet a történelem írt *Böttger János Frigyes*ről. A XVIII. század elején aranycsinálónak hirdette magát ; ez okból megindult érte a fejedelmek versenye. Börtön és szökés, ármány és szerelem, üldözés és felmagasztalás váltakozott a fiatal Böttger életében, amíg be nem vallotta, hogy ő nem aranyhoz ért, hanem agyaghoz, sártekénk legolcsóbb anyagához, amelyet azonban éppoly keményre és kagylóstörésűre tud égetni, mint a kínaiak.

Frigyes Ágost szász fejedelem jó képet vágott a játékhoz, amely nem bizonyult rossznak. Dícséretére vált, hogy példát adott az emberiségnek : elfogadta a cserét — aranyat anyagért. Belement a gondolatba, hogy nem az anyag értékét kell megbecsülni, hanem a szellemét, amely arra hivatott, hogy befejezze és megszépítse a teremtés munkáját. Így a fényűzés története új fejezethez jutott. Ebben aztán az arany mellett szerephez jut a művészi ötlet és ügyesség, amely királyok felé bókol, de az egész emberiség javára hinti kincseit.

Az európai kemény porcellán feltalálása csatanyerés volt nyugat és kelet művelődési harcában, hiszen mindaddig, amíg *Kína* őrizte a titkot, a két kultúra egyenrangúsága kétséges volt. A versenytér most áttolódott *Európá*ba. Uralkodók, országok és gyárak voltak a résztvevők : az olaszok büszkén hivatkoztak arra a néhány XVI. századi díszedényre, amely Medici-porcellán néven ismeretes ; a sèvresi gyár pâte tendre-je a legmagasabb művészi kívánalmaknak felelt meg ; Meissen porcellánja azonban keménységével és tűzállóságával minden eddigi kísérleten győzedelmeskedett s az európai porcellángyártás történetében hatalmas látókörrel új korszakot nyitott.

A verseny műszaki téren indult meg. Meg kellett szerezni a porcellánkészítés titkát. Erre Böttger jött rá elsőként, de nem tudta megőrizni. Akik mellette álltak, ellesték és ők sem tudták lakat alá tenni. Így lassankint megszaporodtak az agyagipar arkanistái, azaz titkos receptekkel dolgozó vegyészei. A XVIII. század még nem ért el a közepéhez s a porcellánkészítés már szakkörökben általánosan közismert. Hátra volt még a gyártásnak olyan tökéletesítése, hogy az új áru a piacon megállja a helyét a megszokott egyéb agyagipari termékekkel szemben. Ez további mesterfogásokat követelt meg, nem szólva arról, hogy a porcellán finnyás közönsége nemcsak technikai felkészültséget, hanem művészi ihletet is kívánt a keramikustól.

Európában egyre-másra keletkeztek új fejedelmi gyárak : *Bécs, Koppenhága, Szentpétervár, Berlin, Höchst, Nymphenburg, Ludwigsburg, Capo di Monte. Magyarország*nak csak kőedény (fayance, majolika) gyár jutott, amelyet *Mária Terézia* férje, *Lotharingiai Ferenc* császár alapított 1764-ben az északnyugati határszélen levő holicsi koronauradalomban. Nem szánta ezt különleges magyar gyárnak, *Holics* azonban valahogy mégis beleilleszkedett a magyar kultúrába, amelyben mindig voltak keramikusok és keramika-pártolók.

Holics a kereskedelem számára csak kőedényt gyártott, suttyomban azonban porcellánkészítéssel is kísérletezett. Ugyanez áll a Holicsból elszármazott kisebb-nagyobb gyári üzemek tulajdonosaira : a tataira, budaira és pápaira, akik magukat már Fayence- und Porcellain-Fabricantnak nevezik.

Fényes Elek 1842-ben megjelent *Magyarország Statisztikájá*ban (I. 228. l.) az 1826-os alapítású *Telkibányát* jelöli meg első porcellángyárunknak, holott ez a gyár csupán csak kőedényt hozott forgalomba. A telkibányai és regeci ikergyárakat *Bretzenheim Ferdinand herceg*, a sárospataki várúr alapította s ott — főként saját gyönyörűségére — porcellánt is készíttetett. Ebből az első gyári jelzésű évszámos darab az 1831 számot viseli.

A regéci porcellánkészítés különleges szellemi sportja volt Ferdinand hercegnek. Ez azonban csak elszigetelt jelenség, amelynek nem sok a köze a magyar gyári keramika Holics—Tata—Pápa-i fejlődési vonalához. Ez a vonal még a harmincas években *Herend*re ágazott ki.

Az 1830 körül levő években indul útnak a magyar porcellán. A nemzeti ébredés kora ez. *Széchenyi István gróf* és társai nemcsak közjogi, de közgazdasági reformokat is sürgettek. *Esterházy Károly gróf* (1799—1856) egyike azoknak, akik szívvel-lélekkel magukévá tették azokat az eszméket, amelyeket Széchenyi István az 1825. évi országgyűlésen hirdetett. Erre a diétára Esterházy éppúgy katonasorból került, mint Széchenyi s ő is magyar nyelven szólalt meg ott, mint Széchenyi. Nem volt olyan művelődési ügy, amelyet szóval és cselekedettel ne pártfogolt volna.

Különösen közel áll hozzá a mindjobban erősödő iparpártoló mozgalom. *Pápá*n volt papirosgyára, *Szered*en cukor-

fuzionáltak a Kazinci Kőszénbánya Részvénytársasággal és ezen idő óta Borsodi Szénbányák Részvénytársasága cég alatt mint önálló vállalat működnek. E vállalat részvényeinek többsége a Magyar Általános Kőszénbánya Rt. tárcájában van.

1894-ben a Magyar Általános Kőszénbánya Rt. a gróf Esterházy Ferenc-féle hitbizománytól bérbevette a tatatóvárosi uradalom szénjogait és megteremtette ennek, valamint Felsőgalla, Alsógalla, Bánhida és Vértessomló községeknek területén a tatai bányászatot, amely fokozatosan a legmodernebb műszaki berendezéssel szereltetett fel. Az uj mü csakhamar a régi nagy Monarchia legmodernebb bányaüzemévé fejlődött. E szénterület feltárása céljából 1901-ben egy svájci pénzcsoporttal jelzálogos kölcsönszerződés köttetett. E kölcsönt negyven év alatt kell törleszteni.

A gazdag tatai széntelepek kitermelése kilenc szénszállító lejtős aknán, hét függőleges segédaknán és kilenc személyszállító aknán keresztül, elektromos erőátvitel utján történik. A széntermelés 1913-ban már huszmillió métermázsát tett ki. Tatabányán a technika legmodernebb vivmányai (iszaptömedékelés, süritett levegővel hajtott réselőgépek, frontfejtés, stb.) egyaránt alkalmazást találtak. Az aknák a legmodernebb szállító- és vizemelőberendezésekkel vannak ellátva. Az üzemben szükséges süritett levegő előállítására a nagy kompresszormü szolgál. A tatai bányamü husz négyzetkilométernyi területen fekszik; forgalmát három vasuti állomás (Felsőgalla, Tatabánya, Bánhida) bonyolitja le. A telepen levő lakóházak és középületek száma 1201, az üzemi és gyári épületek száma 230. Ezen épületek közül 1019 épület munkáslakóház, 5620 lakással; van továbbá a nőtlen munkások részére 42 munkáslaktanya, 1764 ággyal. A középületek közt, amelyeknek száma 49, említést érdemel a bányakórház (135 ággyal), a járványkórház (115 ággyal), a tüdőbetegszanatórium (24 ággyal), a hat iskolaépület 57 tanteremmel, három óvodaépület, továbbá templomok, gőzfürdők, három uszoda, hydrotherapiai intézet, orvosi rendelők, népház, a különböző társadalmi egyesületek helyiségei, stb.

1898-ban a társulat átvette a Triffailer Kohlenwerks-Gesellschaft wieni cégtől a tokod-dorog-ebszőnyi bányamüveket (esztergomi szénvidék). Ezeket az üzemeket 1919-ben egy harminc kilométeres magasfeszültségü távvezeték a tatabányai elektromos központ hálózatába kapcsolta be.

A nagyarányu szénbányaüzemek mellett létesült a tatabányai brikettgyár. Ugyancsak a tatabányai bányászathoz csatlakozik a modern mészégetőkemencékkel felszerelt felsőgallai kőbánya- és mészégetőüzem, amely — a vállalat miskolci és szilvásváradi mészmüveivel együtt — évi 18.000 vagon meszet termel, továbbá a felsőgallai nagy és modern berendezésü cementgyár évi 40.000 vagon termelőképességgel, a bauxitcementgyár, ugyszintén a felsőgallai karbidgyár is. Mindezen üzemek kitünő termékei a piacon közkedveltségnek örvendenek. Kitünő minőségük folytán ezen cikkek nemcsak a belföldi piacon foglalnak el vezető helyet, de a mindenkori gazdasági lehetőségekhez mérten a szomszédos államokban is piacra találnak.

Az emlitett üzemeken kivül a társulat nagykiterjedésü mezőgazdasági és erdőüzemekkel rendelkezik.

A társulat 1918-ban számottevő részesedést vállalt az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Részvénytársaságnál.

Az utóbbi évek folyamán a Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulat nagyobb részesedést vállalt iparvállalatoknál és jelenleg a következő vállalatoknál van érdekelve: Borsodi Szénbányák Rt., Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Rt., Hazai Mechanikai Palackgyár Rt., Porcellán-, Kőedény- és Kályhagyár Rt., Ipari Robbanóanyag Rt., Gróf Zichy Béla Urkuti Bányamüvei Rt., Nyergesujfalusi Cementgyár Rt., Beremendi Portlandcement és Mészmüvek Rt., Budapest-Szentlőrinci és Tatai Cserép- és Téglagyár Rt., Bauxit Trust Rt., Tapolcai Bánya Rt., Fejérmegyei Villamossági Rt., Gipswerke Schottwien-Semmering A.-G., Hódmezővásárhelyi Villamossági Rt., Abonyi Villamossági Rt. és Pannonia Áramszolgáltató Rt.

A széntermelés, valamint a nagyértékü cement-, mész- és karbidtermelés mennyisége és minősége a társulatnak Magyarország iparában vezető szerepet biztosit. A kiváló minőség folytán a társulat valamennyi terméke elismerten a legjobb és vezető márka az országban. A felsőgallai nagyszilárdságu portlandcement a legtávolabbi külföldön is keresett portéka.

A Magyar Általános Kőszénbánya Rt. 1924-ben egy teljesen uj, Európában eddig nem ismert eljárás alapján kezdte tanulmányozni a bauxitcement gyártását, majd felépitette az ezen eljárásra berendezett, egyelőre évi 30.000 tonna teljesitőképességü bauxitcementgyárát, amely 1928 május havában megkezdte üzemét. Tudvalevő, hogy Európában eddig bauxitcementet nagyobb mennyiségben csak Franciaországban állitottak elő. A társulat által végzett kisérletek azt mutatják, hogy a hazai bauxitból a társulat szabadalmazott eljárása alapján előállitott bauxitcement minősége lényegesen felülmulja az eddig ismert ilynemü anyagok minőségét és igy ezen uj iparág üzeme azzal a reménnyel indult meg, hogy a bauxitcementgyártás egy-

részt lehetővé fogja tenni az épitkezés programmjába való hathatós bekapcsolódást, másrészt oly terméket szolgáltat, amely remélhetően a külföldön is számottevő piacra tesz szert és ezzel kereskedelmi mérlegünk megjavitásához is hozzájárul. A bauxitcement „Citadur" védnév alatt kerül forgalomba.

A részvénytársulat alaptőkéje 48.4 millió pengő, amely 242.000 darab 200 pengő névértékü részvényre oszlik.

A Herendi Porcellángyár Rt. és a magyar kerámia fejlődése.

Magyarország Európa egyik leggazdagabb lelőhelye az ókort megelőző időkből való, valamint a kelta és római időkből származó sirokat illetőleg. E sirok anyaga azt bizonyitja, hogy a kerámia Magyarország területén mindenkor magas fejlődési fokon állott. A régi koroknak megfelelően a kerámiai ipar ma is egyike az ország legfontosabb iparainak; és az ipar ezen ágazatában már közel egy évszázad óta a Herendi Porcellángyár foglalja el a vezető szerepet. A gyönyörü Balatontól, a „Magyar Tenger"-től északra, a vadromantikus Bakony-erdőség közepén fekszik Herend község, ahol Fischer Farkasházy M. (egy, a XVIII. század kezdetén alapitott s jó hirnevü fayencegyár bérlője Pápán) a magyar „Meissen"-t 1839-ben életre hivta. Kezdetben Herend csak közönséges használati porcellánt gyártott, azonban már rövid idő mulva ezt a fiatal magyar keramikust, ki Európának a kerámiai ipar szempontjából összes fontosabb helyein dolgozott, ambiciója magasabb feladatok megoldására tüzelte. Kutatásainak eredményeként ő volt az első Európában, akinek sikerült a klasszikus, régi „Ming"-porcellánt reprodukálni, amelynek titka pedig már Kinában is hosszu idő óta elveszett. Az e téren elért sikerei eredményeként hires, régi étkezőkészletek kiegészitésében specialista lett. Azonban az idők folyamán ez az igazi keramikus művész, akit az utókor a „Magyar Palissy" jelzővel tüntetett ki, ujabb formákat és diszitéseket is tervezett a klasszikus művészi stilusok nyomán, — nem követve őket szolgailag, hanem azokat teljesen a magyar izlés szerint átalakitva. Ily módon született meg a „herendi genre", az európai művészi porcellán egy ujabb tipusa, amely, habár hasonlit a „chinoiserie", „Vieux Saxe"- és „Vieux Sèvres"-hez, emellett azonban sajátos karakterisztikus vonásokat tüntet fel. A XIX. század a művészi porcellánokat illetőleg dekadenciát jelentett, s igy Herendnek a régi klasszikus porcellánstilus felelevenitésére irányuló törekvéseinek átütő sikerük volt és Herend minden kiállitáson, amelyen résztvett, a legmagasabb kitüntetésben részesült. Már 1842-ben a nemzeti hős, Kossuth Lajos, aki a magyar iparmüvészeti kiállitás kritikusa volt, ilyen minőségben a legmagasabb elismerésben részesitette azon müvészi eredményt, amelyet Herend elért; ezt az első sikert a „nagy dijak" hosszu sorozata követte; 21 ilyent nyert mai napig Herend (az utolsót 1929-ben Barcelonában). Mindezek következtében a herendi porcellán rövid időn belül keresetté vált. Mindenekelőtt számos uralkodó család, mint például angol, francia, olasz, orosz, német, osztrák-magyar, stb., császári és királyi családok váltak Herend vevőjévé, s az ő példájukat követték országaik születési és pénzarisztokráciája. A gyár az étkezőkészletek és disztárgyak terén a bevált klasszikus stilushoz ragaszkodik; emellett azonban figurális téren a modern müvészi irányoknak is szabad teret enged s számos neves magyar szobrász fáradozik a gyár eziránya formagyüjteményének gazdagitásán a ma müvészetét szólaltatva meg.

Herend hagyományaihoz hiven kizárólag kézifestésü müvészi porcellánokat és tipikus magyar müvészi kerámiát (fayenceot) gyárt. A munka technikai része a legnagyobb gondossággal készül, a porcellánok festése pedig egyike a ma létező legszebbeknek, élénk s igen dekorativ szinei nagy élvezetet nyujtanak a művészetszerető szemnek. Igen figyelemreméltóak Herend áttört dupla porcellánjai, amelyek első gyüjtőkről, VII. Eduard királyról (aki akkor walesi herceg volt), a „Prince of Wales" nevet viselik.

Igy elhunyt uralkodónknak, Ferenc Józsefnek kedvence, Herend méltón állja meg helyét a mának iparmüvészetében!

A Debreceni Vásárpénztár Rt.

100.000 pengő alaptőkével rendelkező vállalat, amely Debrecen sz. kir. város, továbbá a *Debreceni Első Takarékpénztár* és az érdekelt iparosok, valamint gazdálkodók létesitettek. A debreceni sertésvásárok lebonyolitására 75 éves kizárólagossági jogot kapott. Már eddigi müködésével is — a legnehezebb viszonyok ellenére — sikerült Debrecen város és környéke közgazdasági életébe olyan módon belekapcsolódnia, hogy ma már nélkülözhetetlen szerve Debrecen és környéke állatkereskedelmének, valamint Debrecen város husellátásának. Gazdálkodóknak, állatkereskedőknek és hizlalóknak hiteleket és előlegeket folyósit kézizálogbavett állatok ellenében. A husiparosoknak a vásáron eszközölt vásárlásait helyettük kifizeti és előlegezi az állatok elhajtásáig, ami által lehetővé van téve, hogy a vásárokra

Rät Str. 104. C.

Herendi porcellán

Kuricska Ilona: A herendi porcellán.

8°, 14K, 93L, Budapest, 1938.

Herendi porcellán

gyár

Siklóssy László:

— Herend. *Búvár* VI. évf. p. 6—12. 7 kép.
— A hundred years of Herend porcelain. *The Hungarian Quarterly* Vol. VI. p. 283—294. 6 t.

1940.

4372, Nicolas de Vree,
Sz. 1650 táján, E Alkmaa

Az amsterdami állatkert

Egy ~~tavat~~ ábrázol né
uszkáló kacsákkal, közepén s
tulsó partján kupolás épület
dogálnak, fehérre festett fa
házikó és két asztal van, a
közelében egy férfi térdel,
A háttérben lombos fák diszl
fordultan ülő szőke hajú műv
be, a melyet bal kezével tar
~~utóbbinak~~ Öltözete: széles k
brokátköntös, fekete harisny
Közelében, a nyitott kapu pil
lamb helyezkedett el. A körn
lól jobbra: de Vree fec.

28.6.

Fa, méretei 36.8.
-- Stern Ármin ajándéka 1912
elfogadta az 1912 julius 12-

Bejelentetett 1913 márczius

Sz.n.
1547-
Át.le

Környék

Borg.

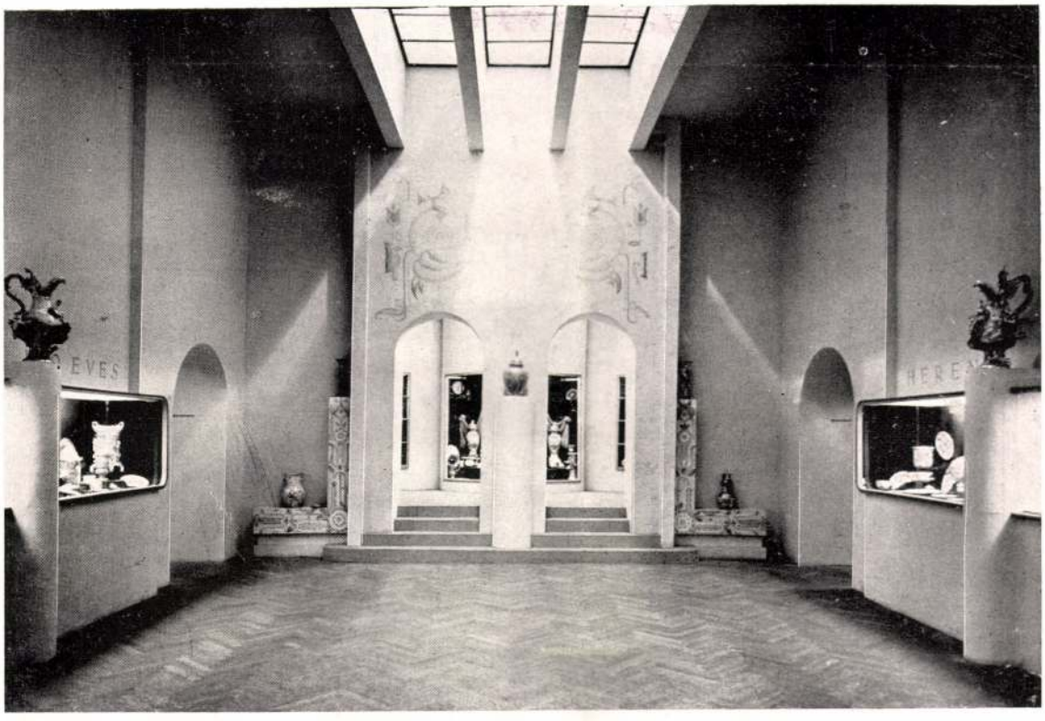

Az Iparművészeti Társulat „Herend 100 éves" c. kiállításáról. Részletek a kiállításból. Az installációt tervezte Erhardt Ernő, kivitelezte Perge Sándor. A térkép Szües Pál műve. — Aus der Ausstellung der Landesgesellschaft für Kunstgewerbe: „Hundert Jahre Herend". Details der Ausstellung. Installation entworfen von Ernst Erhardt. Ausgeführt von Alexander Perge. Die Landkarte von Paul Szües. — From the Exhibition of the Society for Applied Art: „Herend Hundred Years Old". Details of the Exhibition. Installation designed by Ernest Erhardt. Carried out by Alexander Perge. The map by Paul Szües.

MAGYAR IPARMUVESZET
1939.

Részletek a „Herend 100 éves" c. kiállításból. Az installációt tervezte Erhardt Ernő, kivitelezte Perge Sándor. A felső szobrokat G. Lux Alice, az alsót Lux Elek mintázta. — Details aus der Ausstellung: „Hundert Jahre Herend". Installation entworfen von Ernst Erhardt. Ausführung Alexander Perge. Die oberen Statuen sind von Frau Alice Lux G., die untere von Alexius Lux modelliert. — Details of the Exhibition: „Herend Hundred Years Old". Installation designed by Ernest Erhardt. Carried out by Alexander Perge. The upper statues by Mrs. Alice G. Lux, the lower one by Alexius Lux.

Részletek a „Herend 100 éves" c. kiállításról. Fent: Herendi porcellánnal terített asztal. Lent balra: Templomablak herendi porcellánból. Csapváry Károly terve. Jobbra: Fülke. A szobor Ohmann Béla műve. — Details aus der Ausstellung: „Hundert Jahre Herend". Oben: Gedeckter Tisch mit Porzellan aus Herend. Unten links: Kirchenfenster aus Herender Porzellan. Entwurf von Karl Csapváry. Rechts: Nische. Die Statue ist das Werk Béla Ohman's. — Details of the Exhibition: „Herend Hundred Years Old". Above: Table-set with Herend China. Below to the left: Church window of Herend China. Design by Charles Csapváry. To the right: Niche. The statue by Béla Ohmann.

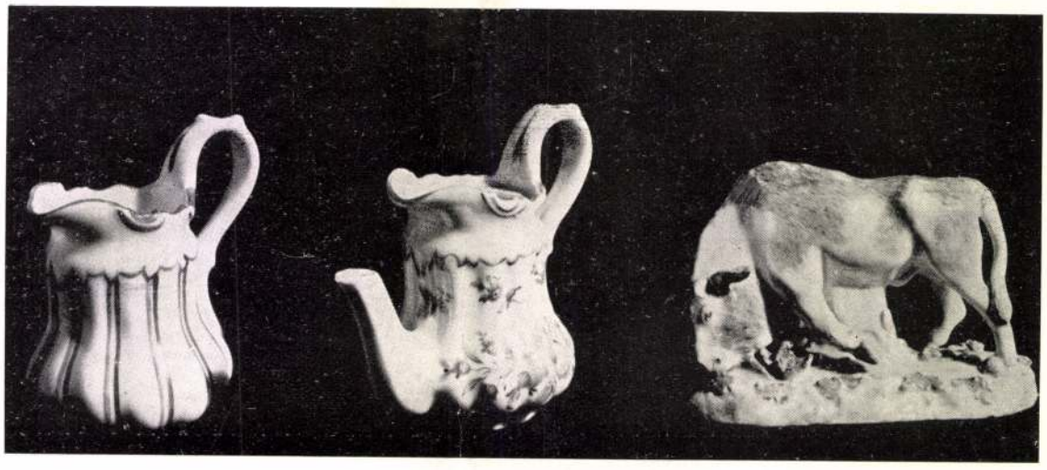

A „Herend 100 éves“ c. kiállításról. Fent: Óratok és vázák, 1860-ból. Lent balra: Kávéskanna 1839-ből. Készült a gyár megalapításának első hónapjaiban. Középen: Kannácska 1840-ből. Jobbra: Bölény-figura 1850-ből. — Aus der Ausstellung : „Hundert Jahre Herend“. Oben: Uhrgehäuse und Vasen, vom Jahre 1860. Unten links: Kaffeekanne vom Jahre 1839. Verfertigt in den ersten Monaten nach Gründung der Fabrik. In der Mitte: Kännchen aus 1840. Rechts: Bison-Figur aus 1850. — Details of the Exhibition: „Herend Hundred Years Old“. Above: Clock-case and vases, from the year 1860. Below to the left: Coffee-can from the year 1839. Made in the first months after foundation of the factory. In the middle: Small can from 1840. To the right: Figure of a bison from 1850.

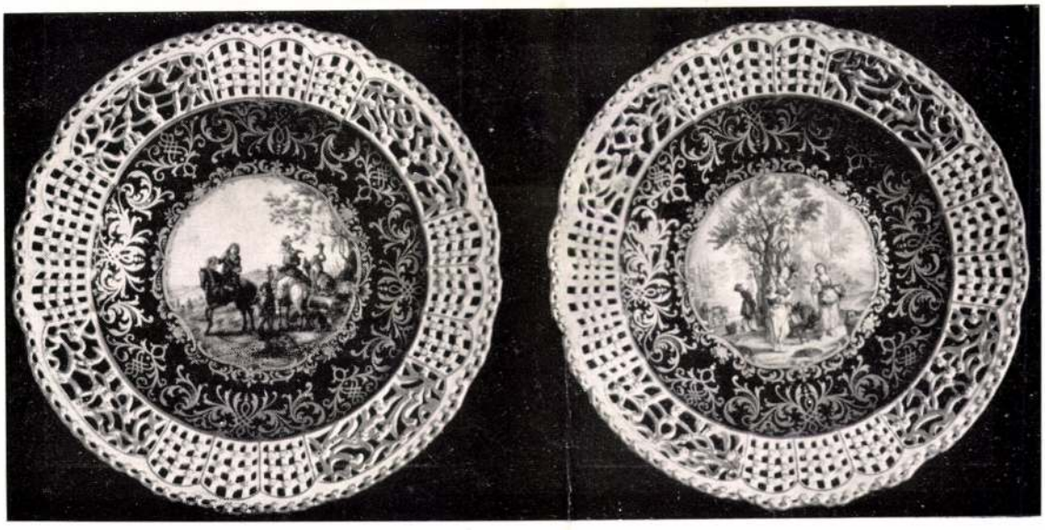

A „Herend 100 éves" c. kiállításról. Fent: Scitovszky János hercegprimás által rendelt étkezőkészlet, 1866-ból. Lent: I. Ferenc József tányérjai 1873-ból. — Aus der Ausstellung: „Hundert Jahre Herend". Oben Speiseservice, bestellt von Fürstprimas Johann Scitovszky, vom Jahre 1866. Unten: Teller Franz Joseph's I. vom Jahre 1873. — Details of the Exhibition: „Herend Hundred Years Old". Above: Dinner set ordered by Primate Archbishop John Scitovszky, from 1866. Below: Plates of Francis Joseph I. from 1873.

A „Herend 100 éves" c. kiállításról. Fent balra: Esterházy Károly gróf arcképe 1846-ból. Jobbra: Farkasházi Fischer Móricnak, a gyár megalapítójának arcképe 1851-ből. Lent balra: „Cubash" mintájú fedeles váza az 1850-es évekből. Jobbra: Kínai stílű váza az 1860-as évekből. — Aus der Ausstellung: „Hundert Jahre Herend". Oben links: Porträt des Grafen Karl Esterházy aus 1846. Rechts: Porträt von Moritz Fischer von Farkasháza, des Begründers der Fabrik, aus 1851. Unten links: Deckelvase mit „Cubash" Dessin aus den 1850-er Jahren. Rechts. Vase in chinesischem Styl aus den 1860-er Jahren. — Details of the Exhibition: „Herend Hundred Years Old". Above to the left: Portrait of Count Charles Esterházy from 1846. To the right: Portrait of Maurice Fischer de Farkasháza, the founder of the factory, from 1851. Below to the left: Vase with lid of „Cubash" pattern from the fifties. To the right: Vase in chinese style from the sixties.

A „Herend 100 éves" c. kiállításról. Fent balra: asztaldísz az 1860-as évekből. Jobbra: Asztaldísz az 1870-es évekből. Lent balra: Teáscsésze aljjal az 1880-as évekből. Jobbra: Teáscsésze aljjal 1858-ból. — Aus der Ausstellung: „Hundert Jahre Herend". Oben links: Samovar aus den 1860-er Jahren. Rechts: Tafelschmuck aus den 1870-er Jahren. Unten links: Teetasse mit Untertasse aus den 1880-er Jahren. Rechts: Teetasse mit Untertasse aus dem Jahre 1858. — Details of the Exhibition: „Herend Hundred Years Old". Above to the left: Samovar from the sixties. To the right: Table ornament from the seventies. Below to the left: Tea-cup with saucer from the sixties. To the right: Tea-cup with saucer from 1858.

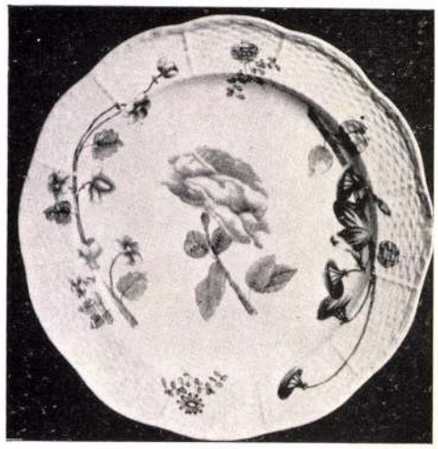

Fent balra: Lapostányér „Windsor" mintával az 1860-as évekből. Jobbra: Lapostányér 1844-ből. Középen balra: Lapostányér 1846-ból. Jobbra: Kandallódísz-vázák az 1860-as évekből. Lent balra: Fedeles váza az 1860-as évekből és gyümölcsállvány az 1870-es évekből. Jobbra: Kínai stílű váza az 1850-es évekből és füles váza az 1850-es évekből. — Oben links: Flacher Teller mit „Windsor" Dessin aus den 1860-er Jahren. Rechts: Flacher Teller aus 1844. In der Mitte links: Flacher Teller aus 1846. Rechts: Kamin-Ziervasen aus den 1860-er Jahren. Unten links: Deckelvase aus den 1860-er Jahren und Fruchtständer aus den 1870-er Jahren. Rechts: Vase in chinesischem Styl und Henkelvase, beide aus den 1850-er Jahren. — Above to the left: Flat plate with „Windsor" pattern from the sixties. To the right: Flat plate from 1844. In the middle to the left: Flat plate from 1846. To the right: Ornamental vases for a mantle piece from the sixties. Below to the left: Vase with lid from the sixties and fruit-stand from the seventies. To the right: Vase from the fifties and vase with handle from the fifties.

HEREND JUBILÁL

„Égő kanóc mellett, építőkanállal vidáman dolgozni, ehhez hit, elpusztíthatatlan alkotó kedv szükséges!“ Ezeket a szavakat írta dr. vitéz József Ferenc királyi herceg ő fensége az Első Magyar Országos Iparművészeti Tárlat alkalmából a „Magyar Iparművészet“ hasábjain. Mennyivel aktuálisabb ez a mondat ma, amidőn a földgömb felét felgyujtotta az égő kanóc s amikor magas lángok lobognak olyan helyeken is, ahol különben a kultúra, civilizáció érezte magát otthon.

Ilyen körülmények között nem volt könnyű feladat egy olyan iparművészeti kiállítást rendezni, amely az egyik legtiszteletreméltóbb iparművészeti, illetőleg műipari üzemünknek, a Herendi Porcellángyárnak 100 éves fennállását van hivatva ünnepelni és ennek a gyönyörű hagyományokkal rendelkező és ma is pompásan vezetett üzemnek jelentőségét a magyar közönség előtt kihangsúlyozni.

Az az egészen szokatlanul nagy érdeklődés, amellyel a magyar közönség ezt a ritka jubileumot kíséri, azt igazolja, hogy közönségünk is szíves-örömest áll be az ünneplők sorába. Ennek az általános hangulatnak, ennek a minden magyar ember szívében érzett örömnek adott kifejezést először a m. kir. kormány, amidőn a kiállítás ünnepélyes megnyitására képviselőjét, dr. Varga József m. kir. iparügyi minisztert küldötte ki, akinek a megnyitáson elmondott és oly meleg elismerést tartalmazó fenkölt szellemű beszédét a Herendi Porcellángyár legszebb emlékei közé sorozhatja.

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat elnöksége szintén a legszebb érzésektől áthatott örömének akar kifejezést adni azzal, hogy e szép jubileum alkalmából igaz nagyrabecsüléssel és őszinte szeretettel üdvözli a Herendi Porcellángyár rt. igazgatóságát, a gyárnak dolgozó művészeket, a vállalatnál dolgozó tisztviselőket és munkásokat. És szívünk legmélyéből fakadó melegséggel üdvözöljük gróf Esterházy Móric m. kir. titkos tanácsost, a Herendi Porcellángyár rt. illusztris elnökét és dr. Gulden Gyula ügyvezető igazgatót, akik oly páratlan lelkességgel, nagy körültekintéssel, a régi hagyományok tiszteletbentartásával és a mai kor követelményeinek teljes megértésével viszik a gyárat előbbre a prosperitás útján. Hogy az ő munkásságuk mit jelentett, azt a legjobban e két szám igazolja: 1923-ban 15 munkás dolgozott a gyárban, ma 448. Ez a két szám és a gyár által foglalkoztatott modern művészek névsora, továbbá a hatalmas export-sikerek minden szónál ékesebben hirdetik, hogy magasrendű gazdasági és kulturális szellem hatja át a mai vezetőket és kitűnő munkatársaikat.

Amidőn társulatunk legőszintébb és legmelegebb szerencsekívánatát tolmácsoljuk a Herendi Porcellángyárnak 100 éves fennállása alkalmából, egyszersmind arra kérjük a Mindenhatót, hogy az Ő áldása lebegjen továbbra is e tiszteletreméltó magyar vállalkozás felett, hogy a mult eredményei a jövőben is minél nagyobb sikerekkel legyenek fokozhatók.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT
ELNÖKSÉGE

„HEREND SZÁZ ÉVES“

1939 decemberének 7. napján egy kiállítás nyílt meg az Országos Magyar Iparművészeti Társulat helyiségeiben s cégérében ez a kiállítás követésreméltó egyszerűséggel adja tudtul látogatóinak, hogy a magyar iparművészet egykori, küzdelmek között elültetett s oly nehezen foganó palántáinak egyike íme százados törzsökké fejlődött.

Az az anyag pedig, mely a kiállítás termeiben káprázta, biztos alapját adja annak az ítéletnek, hogy e százados fejlődés nem jelent aggkort, mely ismét üvegházi gyámolítás után eseng, hanem javában, virágjában levő életerőt, mely a magabírás biztonságával, szinte mosolyogva néz a számára kétség nélkül nyitva álló újabb századok elé.

A herendi porcellángyár ünnepe ez a százados évforduló s ezt az ünnepet méltó keretbe foglalták az arra illetékesek. A gyár jelenlegi vezetősége élén az előkelő szellemű és nagy látókörrel rendelkező gróf Esterházy Móriccal továbbá az energikus, célszerű módon áldozatkész igazgatóval, Gulden Gyula dr.-ral s a társulat, a herendi manufakturát mindig dédelgető társulat vállvetve törekedtek arra, hogy ez a kiállítás ne csak kevesek magánügye legyen, hanem külsőségeiben is az egész magyar művészetet szerető társadalom széles hullámokat verő közügyévé avatódjék.

A szép és áldozatos szándékot Szablya János ügyvezető alelnök irányítása mellett a rendező, ifj. Richter Aladár és a kiállítás belső terét megteremtő építész, Erhardt Ernő váltották valóra. Mindkettőjük munkája az egymást megértés és az összhangzó együttműködés jegyében fogant és létesült. Szinte iskolapéldája az igazi iparművész munkának.

Erhardt belső tere nagyvonalú és változatos. Kevés utánagondolás is elárulja azt a tömérdek kisebb kényszerítő nehézséget, amely állandóan felmagasodott a tervező fantázia előtt. A nehézségeket minden súlyos problematizálás nélkül könnyedén oldotta fel s minden csábító alkalom ellenére is elkerülte az öncélú hivalkodást. Műve hangulatos belsőtér és mégis csupán hajléka a kiállítás anyagának. Csupán azért és csupán azzal él.

Richter Aladár ízléssel és határozott történeti érzékkel rendezte el azt az óriási anyagot, melyet a gyár, a köz- és a magángyüjtemények bocsátottak rendelkezésre. Helyes egyensúllyal váltakoznak a kisebb-nagyobb téregységek tárlói s csak örvendhetünk azon, hogy az bőségével szinte zavarbahozó anyag nagyrészéről lemondott a levegős tárgyelhelyezés és a finom, csendéletszerű csoportosítás kedvéért.

A kiállítást Varga József iparügyi miniszter nyitotta meg s hogy egészében mit is jelent ez a kiállítás, azt a megnyitó alkalmával elhangzott két beszéd, Szablya Jánosnak, a társulat alelnökének üdvözlő és a miniszter megnyitó beszéde érzékelteti.

Szablya János a meghatott percnek megfelelő bensőséges szavakkal üdvözölte a megnyitó vendégeit és a minisztert.

„Ünnepre jöttünk! — mondotta — a magyar iparművészet és műipar ünnepére, a száz éves Herend jubileumára.

Súlyos időkben ünnepeljük a magyar porcellángyártás ugyancsak nehéz száz esztendejének az évfordulóját.

Áldja meg a Mindenható ezen a százesztendős évfordulón azt a sok magyar tehetséget és kezet, amelynek gyönyörű munkája oly sok örömet szerzett a magyar szemnek, a magyar léleknek. Amely annyi dicsőséget hozott idegen országokban, még az Óceánokon túl is nemzetünknek.

Áldja meg a Mindenható a herendi gyár jelenlegi vezetőit, gróf Esterházy Móric úr őnagyméltóságát, dr. Gulden Gyula ügyvezető igazgató urat, a gyárnak dolgozó művészeket, tisztviselőket és munkásokat, hogy lelkes munkájukat a jövőben is eredményesen folytathassák hazánk dicsőségére.

És köszönjük szívünk legmélyéből Nagyméltóságodnak, hogy a magyar királyi kormány képviseletében a mai ünnepségre közénk jött, ezzel is bizonyítván azt a meleg érdeklődést és szeretetet, melyet a magyar iparművészet és műipar irányában állandóan tanusítani méltóztatik. Kérjük, ezt a szíves jóindulatát őrizze meg irányunkban a jövőben is.“

Ezután Varga József iparügyi miniszter a következő beszéddel nyitotta meg a kiállítást:

„A magyar iparművészet az utóbbi esztendőkben is sok dicsőséget szerzett magának és hazánknak. Egyre-másra ismeri meg és ismeri el alkotóink képességeit a legtávolabbi országok társadalma is. Azok között az intézmények között, amelyek mindenkoron harcosai voltak a magyar iparművészetnek, egyik legelőkelőbb helyet a herendi porcellánüzem foglalja el. Ez a gyárrá terebélyesedett üzem alapításának százesztendős évfordulóját üli most és az Országos Iparművészeti Társulat által rendezett kiállítás keretében mutatja be a száz esztendő küzdelmes, de dicsőséges történetét. A küzdelmekről csak keveseknek van tudomásuk, Istennek hála, a dicsőség annál szélesebb rétegek előtt ismeretes.

A kiállításon sokak előtt és előttem is becézve nézett tárgyak láthatók, itthon maradt hirdetői az elmult évszázad magyar művészi törekvéseinek. Ezekről csak annyit, hogy a legszebb példányok nem hazánkban maradtak, császárok és fejedelmek háztartásának ékességei napjainkban is. De ha erre a multra minden magyar büszkén tekinthet is vissza, ugyanezt mondhatjuk a jelenről is. Művészeink színe-javának alkotásait égeti porcellánná a herendi gyár, amelynek vezetősége megértve az idők parancsát, már nemcsak az élet vagyoni kiváltságosai számára teszi lehetővé a művészi értékű szobrok és háztartási dísz és használati tárgyak birtoklását, hanem mindazoknak is, akik bőséges anyagi javak híjján, lelkiszükségletüket elégítik ki, amikor szeretik az ízléses porcellánt.

Nagyjaink mindenkor meleg érdeklődéssel figyelték a gyár fejlődését. Kossuth Lajos buzdító elismeréssel ír az 1842-i kiállítás ma már műkincsnek

becsült herendi porcellánjairól, Széchenyi Pál gróf kereskedelemügyi miniszter 1884-ben 40.000 forinttal támogatja a vállalatot és hathatós segítséget nyujtott a gyárnak Baross Gábor is. A százesztendős forduló ékes bizonyság, hogy a támogatás nem volt hiábavaló. Egyre több művészünk és iparművészünk, sok tisztviselő és munkás alkotnak a gyárban most is kiválót, külföldön és belföldön egyaránt tetszetős tárgyakat. A gyárvezetőség, művészeinkkel és munkásainkkal benső együttműködésben, mintaszerű tanoncneveléssel arra törekszik, hogy kielégítse a legváltozatosabb igényeket és ízlést, olyat termeljen, ami külföldre is szállítható, de a belföldön is keresett. Meggyőződésem, hogy a magyar ízlés továbbfejlesztésében és elismertetésében hathatósan közre fog működni a jövőben is, belékapcsolódik az Iparművészeti Társulat „Új magyar otthon" elnevezésű társadalmi mozgalmába, amely díszes, meleg, magyar otthont kíván nyujtani széles társadalmi rétegeknek.

A gyár kíváló vezetőinek és munkásainak üdvözletemet fejezem ki és őszinte örömmel köszönöm az Iparművészeti Társulat illusztris elnökének, dr. vitéz József Ferenc királyi herceg úr ő fenségének és munkatársainak azt a sok fáradozást, amely lehetővé tette, hogy ez a nagymultú üzemünk, munkásságát méltó keretben mutathatta be.

* * *

Herend ma részvénytársasági alapon működő gyárüzem, mely a helyszínen közel ötödfélszáz embernek ad kenyeret. Termelése mégis nélkülözi a gyárszerű előállítás szabványosságát, olcsó hatásokra való törekvését. Minden ízében művészi és ezt a művésziséget mind formáiban, mind színeiben, egész megjelenésében hangsúlyozza, anélkül azonban, hogy ez a hangsúly hivalkodássá, vagy szenvelgéssé válnék.

Tulajdonképen helytelen is a gyár szó, a gyár kitétel Herenddel kapcsolatban. Helyesebb volna a manufaktura nemes tartalmú magyar megfelelőjének a használata, ha volna olyan magyar kifejezés, amelyik teljes egészében s tömören fedné az idegent. Kézműves üzem Herend, mely néhány jelentéktelen gép kivételével formálást, festést, égetést, csiszolást egyenként egyéni módon teremt és bírál meg. Sem a tucatszándékot, sem a selejtet nem tűri. Ami a műhelyekből kikerül, az igényes, előkelő és tökéletes.

Idegen nyersanyagokból gyárt, mivel a hazaiból kifogyott, de az anyag előkészítését, iszapolását, pihentetését, vegyi és fizikai keverését már magyar kézzel, magyar szakértelemmel végezteti.

Korongolói, mintázói, darabformáinak készítői, festői egytől egyig helybeli földmívesemberek, vagy ezeknek leszármazói, kik mesterségüket, helyesebben művészi kiképzésüket az üzem által fenntartott gyári iskolában és előkészítőben nyerik.

Vezetőik, oktatóik képzett, jóízlésű iparművészek és szakemberek, kik meglepő készséggel, végtelen türelemmel és egészen sajátságos maguk által kitalált, a hely követelményeihez szabott, ámde azt nagyszerűen kielégítő módszerrel fogják a művészi rajznak, vagy mintázásnak a pányvájára a fiatal fiukat, leányokat.

Az az eredmény pedig, amit az oktatók módszere, türelme s a tanulók szorgalma és ma már mondhatjuk öröklött hajlandósága produkál, szinte csodálatos.

Mondhatnók, minden herendi ember porcellános. Vagy dolgozik, vagy dolgozott a gyárban. Mezei munka, mi másegyéb el-elcsábítják a korong, az öntőminta, vagy a festőasztal mellől, de majdnem mindenik visszatér s évről-évre kitart munkahelyén.

Nem csoda így, ha a festőteremben a mult század 80-as éveiben aranyéremmel kitüntetett ősz festőmesterrel szemben ott látjuk ülni unokáját, aki nemrég szabadult fel.

Herend családias. Kedves és közvetlen. Ilyen már az épülete is. Ez az épület egyszerű és szerény. Részben még az őseredeti építkezés, részben újabb toldás, de az új szárnyak sem térnek el a régitől, hanem híven követik annak formáit. Ezek a formák a zömök épülettest földszintjét tagoló íves árkádokból és az emelet ritmikus ablaksorából adódnak.

Herend ma közel ötödfélszáz munkással dolgozik és kemencéiből az asztali, valamint a dísztárgyként készülő porcellánok tízezrei kerülnek ki s találnak gazdára idehaza éppúgy, mint a művelt és művészetet szerető világ minden részében.

Asztali porcellánjai amellett, hogy bőven és híven ismétlik a régi és jól bevált herendi mintákat, melyek Herendnek az önálló porcellánstílus jogát szerezték meg, modern, egészen új megoldásokban is bővelkednek, szobrai pedig egyenesen tárházát jelentik az újabb magyar szobrászművészet termékeinek. Nemcsak az újabb idők jelentős magyar plasztikai műveinek porcellánmásaival találkozunk a sorozatban, hanem mondhatjuk, hogy majd minden nevesebb szobrászművészünk külön a gyár számára is mintázott kisebb-nagyobb modelleket.

Különösen a fiatalokat buzdítja munkára a gyár, pártfogolja kísérleteiket, neveli őket az anyag ismeretére. Az üzemben évről-évre helyet biztosít néhány iparművésznövendéknek, kik a porcellánkészítés fogásait, technikai fortélyait a legközvetlenebb tapasztaláson keresztül okulhatják végig.

Rövid seregszemle meggyőzhet bárkit is arról, hogy a herendi gyár szobortermelése felöleli szinte az összes lehetőségeket s nemcsak a bevált, üzletnek is biztos megoldások barátja, hanem a kísérletnek, a jövő alakításának is.

Legtöbb porcellánszobornak a modellje Lux Elek műterméből került ki, Lux Elek művészetét dicséri. Lux gyengéd formanyelve, finom felületmunkája szinte önkéntelenül kívánkozott a porcellánanyag után és így Lux és a gyár találkozása igazán szerencsésnek nevezhető. Lux figurái igen nagy sikert arattak a porcellánkedvelők körében s ilyenformán a gyárnak leginkább hasznothajtó termékei közé tartoznak. Fésülködő nője több nagyságban is elkészült. Legnagyobb változata egyben a gyár legnagyob méretű plasztikai vállalkozását is jelenti. Ennél nagyobb porcellánszobor a herendi gyárban nem készült. Két változatban, ülő és álló alakban mintázott bűbájos Matyó Madonnája a népmese üde közvetlenségével, kedves naivitásával jeleníti meg a Madonnát s teremti meg annak egy egész új eszményét.

Cserkésze, Mulatozó legénye, Csárdáskirálynője Táncosnője, Női aktja egészítik ki szobrainak sorát s a koronát e sorozatra kétségtelenül Ludas Matyija tette fel. Ez a hetyke kis lovasa a hatalmas gunárnak meghódította a hont és a külföldet egyaránt. Nyugodtan állíthatjuk, hogy méltán. Méltán, mert csak ritkán sikerül közkedvelt és közismert motívumot művészi formába sűríteni anélkül, hogy banálissá, vagy bőbeszédűvé ne válnék s hatása így vagy amúgy el ne romolnék. A Ludas Matyi mindkét veszedelmet elkerülve vált művészi porcellánszoborrá és kedvencévé a közönségnek.

Lux Eleknek még egy nagyobbméretű allegorikus szoborcsoportja is készült a herendi gyárban. Állami megrendelésre mintázta meg a Szüretkompoziciót, melynek kétoldalt álló táncoló párja önállóan is forgalomba került.

Lux Elek gazdag sorozata után Vastagh György állatszobrait kell említenünk, melyek szintén kedvelt motívumok a vásárlóközönség előtt.

Horvai Jánosnak a Jó pásztor, Madonna, Furulyázó pásztor című kompozicióit találjuk egyebek között a herendi szobrok sorában. Valamennyi nagyméretű előképnek porcellánra való kicsinyítése. Telcs Edétől Szent Flóriánt találunk a sorban s ugyancsak tőle való a Hüvelyk Matyi nagysikerű mintája is.

A gyár felismerve azt a sok lehetőséget, melyet egyes régebbi mesterek művei, vagy vázlatai jelentenek a porcellánban való megjelenítés számára, Izsó Miklósnak és Huszár Adolfnak néhány alkalmas művét a gyártás számára újramintáztatta.

Különösen sikerültek e nemben Izsó Miklósnak, jelenleg a Szépművészeti Múzeumban levő kisméretű vázlatai után készült táncoló parasztfigurák s a híres Búsuló juhász porcellánváltozata. Úgy a táncolókat, mint a Búsuló juhászt Gácser Kata mintázta újra. Gácser Kata eredeti műveinek révén is sok kapcsolatot tart Herenddel. Állatszobrai, halai, tengeri állatai és madarai igen kedvelt mintái a gyárnak. Sokat kísérletezik s itt-ott (mint például anyagszerűtlen ezüsttestű delfinjével) álutakra is téved, de nem kétséges, hogy művei fontos emlékeivé lesznek a magyar porcellánmintázásnak.

Híres csoportot jelenít meg porcellánban a Búcsúzkodás is, mely Pásztor Jánosnak fából faragott eredetije után készült. Pásztortól még két kompoziciót, a Csókot és a Csárdást találjuk a minták között. Gyors egymásutánban kell említenünk Keleti Sándor madármintáit, Kisfaludi Strobl Zsigmond Hadik-huszárját, Krupinszky László Aranyfácánját és Pulykáját, Lőte Éva kedvesen stilizált Csodaszarvasát, Markup Béla kompozicióit, Maugsch Gyula Kutyáit, Sinkó András Nyusziját és egyéb állatszobrait, Ullrich Károlynak, a gyár jelenlegi főmodellátorának Kanáriját és Krisztusfejét, Edvi Illés György, Reményi József plakettjeit, Csapváry Károly nagyon kedvelt Japán nőjét, magyarruhás szobrait, tarkafestésű matyó figuráit, csak azért, hogy nagyjából a neveket elsoroljuk, ha már részletes elemzésükre időnk és főkép terünk hiányzik is. Külön kell azonban említenünk Ligeti Miklósnak nagysikerű Déryné szobrát.

Herend ma virágjában van. Erősebb, megalapozottabb, mint valaha. Vezetősége minden áldozatra kész ugyan, de biztos alapokon tartja a menetet, kétséges kockázatok elkerülésével. Herend ma, ez alatt a vezetés alatt ért el fejlődésének arra a fokára, melyet annyiszor el akartak már érni vezetői siker nélkül. Művészi, egyéni teljesítményt nyujtani, mégis számolni a nagyközönség ízlésével és teherbíró képességével is és teremteni megfelelőt a napiforgalom számára, hogy az anyagi bázis ne rendüljön meg a művészi követelések igényei folytán. A mai vezetés gróf Esterházy Móric, a társulat elnöke és dr. Gulden Gyula, a gyár ügyvezető igazgatójának vállán nyugszik. Az a felvirágzás, mely az ő vezetésük óta Herend osztályrésze lett, biztos kezesség a jövőt illetően.

Mert bár Herend megérte a százéves fordulót s virágzásának teljében érte el, fájdalommal láthatjuk történetéből, hogy ez a hosszú fennállás nem volt mindig derűs és biztos lét. Még nem is olyan régen mult el az az idő, mikor alig néhány ember dolgozott falai között s az üzem közelebb volt a bukáshoz, mint az élethez.

Ennek a küzdelmes és bizonytalan létnek voltak fénypontjai és voltak mély pontjai is. A fénypontokat mindig azok a hosszabb-rövidebb időközök jelentették, mikor a gyár vezetői Herendet az egyéni, kézimunka, a művészi termelés szintjén tartották, a mélypontok pedig azok az idők, mikor Herendet az olcsó cseh porcellán versenytársává akarták megtenni s termelését csupán hasznothajtó kereskedelmi anyagnak tekintették.

Különleges viszonyaink és különleges szervezeteink következménye volt, hogy önmagában egyik szándék sem állhatott volt meg s nem vezethetett az óhajtott sikerre. A fénypontot jelző művészi szándékú időközök, mint például a méltán elismert, elméleti tudását tekintve is kiváló s művészlelkű Farkasházy Jenő igazgatásának korszaka szükségképen jutott kátyúba, mert az ország önmagában képtelen eltartani egy olyan luxusigényű porcellánüzemet, mint amilyen Herend volt.

A porcellán mindig és mindenütt óriási anyagi, pénzáldozatot követelő és jóformán ellenszolgáltatás nélkül elnyelő szirén volt. Nem csoda, hogy Európának majdnem minden nagyhírre jutott porcellán manifakturája királyi, vagy főúri udvarok pártfogása alatt fejlődött és működött. Királyi, hercegi kedvtelés volt a művészi porcellán, mert előállításának előzetes költségei oly magasra rúgtak, hogy azokat a gyártmányokat még oly magasan szabott árán is lehetetlen volt megvenni. Herendet megelőzően hazánkban is csak mint főurak kísérlete kezdődött a porcellángyártás, a szép kezdetek azonban csakhamar abbamaradtak. Farkasházy igazgatása művészi porcellánt akart termelni, de hiányzott mögüle az az anyagi támasz, melyet az efajta termelés megkíván. Erkölcsiekben bőven aratott a gyár és a produktum, de élete fennállása bizonytalanná vált, kétséges mentőakciókra szorult. Nem kétséges, hogyha az igazgató, kinek egyénisége nem volt alkalmas a gyár üzleti, anyagi részének vezetésére, megkapta volna akár a társadalomtól, akár köz-, vagy magánmecénásoktól az állandó anyagi segítséget, termelése nagyot lendült volna és művészi tekintetben minden tiszteletet, becsülést megérdemelt volna.

Amit azonban ebben az időben készít a gyár, az jó, az elismerésreméltó, művészi. Bizonyítja ezt a külföldi aranyérmek szép sorozata, mely éppen ebben az időszakban jutott ki Herendnek és gyártmányainak. Páris, Szent Pétervár, az amerikai St. Louis, Milano, Torino azok a nevezetes nemzetközi kiállítások, melyeken Herend elnyerte a legfőbb kitüntetést. Nyilvánvaló, hogy idehaza is meg volt a becsülete, ipari, iparművészeti kiállításaink szintén a legelső helyen tüntették ki. Sajnos, mindez nem biztosította az anyagi fellendülést is.

Farkasházy igazgatását megelőzően azonban súlyosabbak voltak a Herendet fenyegető veszedelmek. Farkasházy erkölcsiekben magasra emelte, de a különféle részvénytársaságok korszaka, mely a milleniumtól körülbelül 1880-ig számítható, éppen azokban az erkölcsi, művészi értékállományban kezdte ki az üzemet, amely pedig alapítása óta a legjellemzőbb volt a vállalatra és termelésre.

A részvénytársaságok hasznot akartak. Olcsó, tömegárut akartak piacra dobni, amelynek segítségével az országba áramló selejtes cseh és német porcellánt kiszoríthassák. Nem törődtek tehát a tradicióval, nem a hely és a különleges viszonyok követeléseivel s üzleti politikájukkal magát a technikai gyártást is megrontották. Ha van ennek a korszaknak érdeme, mégis úgy az az, hogy kísérletezett magyar népi motívumoknak a festésbe való bevezetésével, azonban ez sem vezetett a kellő sikerre. Ilyen irányú kísérleteknek egyik legsikerültebb példája a magyar motívumokkal díszített, mázalatti kobaltfestésű tányér.

Pedig a részvénytársaságoknak intő lehetett volna azoknak a példája, akiktől a gyárat átvették, nevezetesen az alapító örököseié. Ezek voltak ugyanis az elsők, kik atyjuknak gyártási elveivel szembehelyezkedtek és a herendi manufakturát vásári, olcsó termelésre akarták átállítani. Elgondolásuknak minden eredménye az volt, hogy míg atyjuk ezer bajjal ugyan, de folytonos erkölcsi diadal közepette negyven évig fenntartotta, vezette és fejlesztette gyárát, addig a hasznot akaró örökösök a már készen kapott és bevezetett üzemet alig hat évig tudták a maguk kezelésében megtartani s utána kénytelenek voltak minden fenntartás nélkül eladni az egészet.

Visszafelé haladván így az időben, így érkezünk el a herendi gyár alapításához, első jelleget adó virágkorához és alapítójának, Farkasházi Fischer Móricnak személyéhez.

Fischer éppen száz esztendővel ezelőtt, 1839-ben veszi meg Stingl Vincétől azt a telket a rajta levő épülettel együtt, mely a jelenlegi gyárnak is mintegy magvát alkotja. Herenden a fazekasság régi hagyományokra nyúlik vissza, mint minden olyan helyen, ahol alkalmas nyersanyag és főkép tüzelő elegendő mennyiségben található. Herenden is alakult keramikai üzem, amely úgylátszik, a porcellángyártással is megpróbálkozott, azonban eredmény nélkül úgy, hogy mikor a Tatáról idejövő Fischer vételi ajánlatot tesz, a telep tulajdonosainak, ezek örömmel fogadják a vevőt.

Fischer eleinte csak ipari porcellántermelésre gondol. Első éveiben egyszerű formákat gyárt, nagyon egyszerű, költséget nem igénylő vonalas, csikos festéssel. Gyárának nem tervezett ismertető és védő jegyet, legfeljebb bekarcolták a készülő edénybe a Herend szót. Ekkor még csak annyi elismerés jut a herendi termékeknek csupán, hogy azok tűzállók és olcsók. 1841-ben pátenst kap a gyár s megszűnik eddigi függő helyzete. Eddig ugyanis szabadalma nem lévén, a hatóságok, főleg a bécsi porcellángyár intrikái folytán bármikor betilthatták volna működését.

1842-ben Fischer megjelenik gyártmányaival az Első Magyar Iparmű Kiállításon s ekkor már megindulhatott a Herendre oly jellemző, díszes, egyéni munka, mert habár a kiállításon csak bronzérmet kap Herend, a kiállított darabokra maga Kossuth Lajos hívja fel lapjában mind a szakértők, mind a mecénások és a nagyközönség figyelmét. A kiállított darabokat úgy jellemzi, hogy azok méltók a hercegi asztalra, amelynek számára készültek. Különösen egy hatalmas méretű halastálért lelkesedik.

A hercegi asztal, amelynek számára az 1842-ben készült és kiállított edények terveződtek, pontosan nem ismeretes, de aligha járunk messze az igazságtól, ha az Esterházy-családot sejtjük, mint megrendelőt. Az Esterházyak ugyanis már korán segítségére voltak a gyárosnak. Majdnem minden évben kerül tőlük nagyobbarányú megrendelés, sőt, mikor Fischer arra kényszerül, hogy üzemének nagyobbítására a Rothschild-banktól 25.000 forintnyi kölcsönt vegyen fel, jótállója maga Esterházy Károly gróf volt.

Herend nemzetközi sikereinek sorát az indítja el, hogy sikerrel utánoz régi európai gyártmányokat, még nagyobb sikerrel utánoz azonban és teremt újat a régi kínai porcellánok nyomán. Vállalja úgy Meissen, mint Sèvres és a bécsi gyár régi készleteinek kiegészítését, felújítását s ez a vállalkozása olyan sikerrel járt, hogy eddigi kísérleteinek anyagi terheit az újabb igazodás csaknem teljesen helyrebillenti. 1845-ben Bécsben jelenik meg utánzataival s nemcsak dicséretet nyer, hanem üzletfeleket is.

1848 a gyár életében szinte szünetet jelent. A gyáros fiai katonának állanak, munkásai is nyilván úgy, hogy jelentősebb esemény a gyártásban nem írható fel ezekben az években. Azonban valószínűleg ekkor kezd foglalkozni Fischer a kínai porcellán utánzásának gondolatával. Gondolatát, kísérleteit siker koronázta úgy, hogy bizakodással vállalhatta a turini királyi udvarnak ama megbízását, hogy egy hiányossá vált kínai porcellán asztali készletet egészítsen ki. A megbízásnak eleget is tett éspedig úgy, hogy az akadékoskodó bírálók megszégyenültek s Herend teljesítménye hatalmas elismerésre tett szert.

1851-ben a gyár termékei megjelentek a londoni világkiállításon s ott egy csapásra meghódították a műértőket s az üzletembereket egyaránt. A kiállított darabokat megvásárolják s tömegével rendelnek utána. A kiállításon Herend első díjat nyer és az angol királynő nagy étkezőkészletet rendel a gyártól. Ennek a mintájára készül ma is a gyár legdíszesebb asztalikészlete, mely az első illusztris rendelő után a „díszes, vagy nagy Viktória-service“ nevet viseli.

Két évvel később Fischer már tengerentúlra is elmerészkedik. Megjelenik a Newyorki nemzetközi kiállításon s hogy joggal tette, bizonyság rá az

elnyert első díj és az utolsó darabig eladott kiállítási anyag.

1855-ben Páris volt a sikerek újabb állomása. Újabb első díj, előkelő vásárlók és rendkívül elismerő sajtó dícséri Herend anyagát s az alapító gyáros művészi érzékét gyártmányai iránt tanusított szeretetét.

Ekkor már széleskörű mintagyüjteménye van Herendnek s a sok utánzás nyomán kezdett már kialakulni valami helyi sajátság is a darabokon, olyan helyi sajátság, amely önként adódott a számos meisseni, sèvresi, ó-bécsi és kínai minta együttéléséből s amely később sajátságos herendi stílussá érett, mert, hogy Herendnek önálló stílusa van azt a külföldi szakkönyvek is elismerik.

Míg Herendnek imígyen felvirult, addig a régi, pártfogolt és igazán nemes hagyományokra visszatekintő bécsi porcellángyár mindinkább erejét veszti és 1862-ben meg is szűnik. Féltett és védjegyzett mintáit a király egy év mulva Herendnek ajándékozza s a mintákkal együtt a gyártás jogát is.

1865-ben újabb sikert könyvelhet el Párisban Herend. Fischerhez maga a francia igazságügyminiszter intéz levelet s ebben hallatlan lelkesedéssel dícséri a herendi gyártmányokat és készítőjüket. Méltán csatlakozik ez a levél ama másikhoz, melyet a kor egyik legnagyobb természettudósa Alexander Humboldt intézett az alapító gyároshoz elismeréssel szólva annak törekvéseiről és eredményeiről.

Közel van azonban az idő, midőn a gyár életében a dicsőség mellett (s ezt hangsúlyozzuk, hogy mellette, mert az alapító életében a dicsőségben sohasem volt hiány), a nehézségek is mindinkább megmutatkoztak.

Meissen rájövén, hogy régi mintáinak utánzása Herendnek mit jelentett, maga is rájön a régi szász porcellán felújítására, újragyártására és ezzel veszedelmes vesenytárssá vedlik, mert egyik legfontosabb bevételi forrása Herendnek lassan elapad.

Az alapító fiai is felnőttek s megházasodtak, a gyárban foglalkozván annak jövedelmét is többfelé kellett osztani, nőttek a terhek s kiút alig látszott.

Az alapító nem látott maga előtt más utat, mint azt, amelyen haladva gyárát elismertté, mondhatjuk naggyá tette, a fiúk pedig úgy vélték, hogy az erkölcsi nagyságot kövesse immár az anyagi haszon. A viszálynak méginkább a gyárvezetés adta meg az árát s hiába volt a király hatalmas megrendelése, hiába voltak nagy összegű kölcsönök s hiába a kölcsönök adta lehetőséggel elért újabb bel- és külföldi sikerek, hiába hasonlítják az ekkor már öreg gyárost a nagy francia keramikushoz Palissyhoz a válság egyre tart, egyre mélyül s 1874-ben a herendi gyár ellen megnyitják a csődöt. Az alapító ekkor visszavonul Tatára s többé nem avatkozott Herend ügyeibe. Fiai megkísérlik a haszon hajszolását, de összes eredményük csak annyi, hogy atyjuk hagyatékával elérnek néhány külföldi sikert. Herendet átalakítani nem sikerült nekik s néhány évi küzködés után gyárukat eladják az államnak.

Rövid és vázlatos rajza ez száz esztendőnek. Mégis tanulságos és megindító. Megindító, mert Herend története nagyszerűen példázza a kicsiny kezdet és a szerény eszközök néha óriásra lendülő erejét és hatását, tanulságos is, mert arra int, hogy mindíg az eszményibb, az ideálisabb felfogásnak van haszna és jogosultsága. A művészi eszmény sohasem hagyja cserben azokat, akik reá esküsznek s érte életet és anyagiakat áldoznak, míg az anyagi haszon csak olyan csábítás, amely föltétlenül zsákutcába vezet.

Végül még meg kell említenünk, hogy ennek a lélekemelő kiállításnak a hatását erősen fokozták azok az értékes gyüjtemények, amelyeknek tulajdonosai, névszerint Bernáth Imre, dr. Czindery Kálmán, dr. Deutsch József, gróf Esterházy Móric, gróf Esterházy Károly András, dr. Fettick Ottó, Forbáth Magda, Földvári Emma, Grünwald Vilmosné, báró Hatvani Józsefné, Havas Sándor, Herendi Gyári Múzeum, dr. Horváth Lajos, Kenessey Pongrác, Lemmer Gizella, dr. Lukács Antal, Magyar Történeti Múzeum Iparművészeti Tára, Popper József, dr. Ruzicska Ilona, Scitovszky Béla, Szüllő Árpád, Veszprémi Püspökség, Veszprémi Múzeum, gróf. Zichy Rafaelné szívesek voltak gyüjteményeik legszebb darabjait a kiállítás számára átengedni.

Herend sok kísérlet után újból eljutott oda, hogy alapítójának szellemében a művészi eszmény uralkodásának jegyében vezetik, ez adja meg a jogot az újabb centenáriumok megjóslásához, mert joggal hihetjük, hogy erről az útról letérni többé nem fog.

KAMPIS ANTAL

HEREND HELYE A MAGYAR KERAMIKA FEJLŐDÉSTÖRTÉNETÉBEN

Herend centenáriuma két bájos könyv megjelenésével kezdődött. Mindkettőt Ruzicska Ilona írta. Egyiknek A Herendi Porcellán, a másiknak A Magyar Porcellán volt a címe. Ez utóbbihoz Mihalik Sándor írt A Magyar Porcellán Gyártás Kezdeteiről előszót. Élvezettel olvastam e munkákat, ami arra indított, hogy rámutassak arra a néhány pontra, ahol Herend őstörténelme kiegészítésre szorul.

E dolgozatok ugyanis példásan összefoglalják mindazt a kísérletet és eredményt, amely hazánkban a porcellán körül a XVIII. és XIX. század fordulóján történt, de ezután átmenet nélkül közlik a tényt, hogy „1839 tavaszán gr. Esterházy Károly pártfogásával a tatai iparoscsalád egy tagja Herenden porcellánműhelyt alapított". Ez mindenesetre felkelti a komoly érdeklődő kíváncsiságát: hogyan érkezett el a Holicshoz kapcsolódó magyar keramika

Herendre? Hol van az összekötő kapocs? A zseniális Fischer Móricról is szeretné megtudni, miért csak életének 38—39-dik esztendejében lehet róla hallani? Végül szeretné megismerni gr. Esterházy Károly művészetpártolásának indítékait is.

Kezdjük megjegyzéseinket ez utóbbinál. A keramika pártolás kötelező sportja volt a fejedelmeknek. Magyarországnak nem lévén nemzeti királya, ez a feladat főurainkra, elsősorban az élen álló Esterházyakra hárult. Nyoma van ennek már a Herendpártoló Károly gróf dédnagybátyjánál, Esterházy József gróf hadvezér és államférfinál is. (sz. Pápán, 1682, megh. 1748).

József gróf építtette 1712—22-ben a cseklészi kastélyt és szerezte meg 1727-ben a tatai uradalmat, ahová kézműveseket hozatott Elszász-Lotharingiából, a keramika televény földjéről. Az ő teljhatalmú tiszttartójának, Balogh Ferencnek volt a gondolata, hogy Tatán, Holics mintájára fayencegyár létesüljön. E tervét az öreg gróf fiának, Esterházy József Ádámnak birtoklása alatt valósíthatta meg. A gyár épülete 1756—58 körül készült el, de nem volt olyan művezetője, aki Holicsal felvehette volna a versenyt. A véletlen jött Balogh segítségére: 1763-ban hírt kapott arról, hogy Cuny Domokos, a holicsi gyár egyik vezetője megúnta az udvari gyár bürokratikus levegőjét. Nosza Balogh rögtön beinvitálta a grófi gyárba Cunyt, fiát s a velejött rokonságot.

Csakhogy Cuny nyugtalan és izgága ember volt, Balogh pedig öreg és rigolyás. Nem értették meg egymást, úgyhogy Cuny embereivel kiköltözött a gyárból és Tatán másutt folytatta mesterségét. Balogh 1765-ben meghalt. 1766 január 30-án a piarista diákok már színielőadást rendeztek „az uradalmi területen a Balogh Ferenc építette porcellán fabrikában, mely üresen állott."

1770 táján meghalt Cuny is. Mesterségét fia, aki nevét magyarosan Kuny Domokosnak írta és leánya, férjezett Hermann Krisztiánné folytatták. A fiatal Kunynak merész álmai voltak: élére akart állni a bécsi császári gyárnak. Ez nem sikerült neki, mire ő Budán alapított gyárat. Ez volt a Holics—Tatai keramikai vonalnak első elágazása — Budára. Lássuk második elágazását — Herendre.

Kuny távoztával a tatai agyagipar nem maradt árván. Ezidőben gr. Esterházy Ferenc kancellár (1715—1785) volt a tatai várúr. Az öreg grófot annak idején barátságával tüntette ki maga Lotharingiai Ferenc, az iparos császár, aki vele bizonyára még a holicsi gyár alapítását (1746) is megbeszélte. A kancellár életében tehát jól ment a sora a tatai gyárnak, amelyet Kuny huga, özvegy Hermann Krisztiánné vezetett s a nyolcvanas években vejének, a kiváló Schlögl János Györgynek adott át. Schlöglék alatt a tatai gyár a város egyik látványossága volt, gyártmányai pedig komoly versenytársai a holicsi árunak. Így tartott ez mindaddig, amíg Schlöglt 1811-ben, feleségét 1820-ban elszólította az Úristen.

A gyár további sorsáról a tudnivalókat Petrik Lajos foglalta össze a Művészi Ipar 1889-i évfolyamában Kees 1823. évi statisztikai művéből, továbbá Pasteiner Gyula egyetemi tanárnak 1889. évi közléséből. E szerint Schlöglék egyetlen leánygyermekét, Pasteiner József vette nőül, kire a gyár örökségképen át is szállt. Pasteiner 1822 után — hogy pontosan mikor, arról nincs adat — a gyárat Fischer Farkasnak (Wolfgangnak), a herendi gyár későbbi alapítójának adta el, kiről az egy rokonára, Fischer A. Mórra, Fischer Károlynak a tatai gyár ekkori (1839) tulajdonosának atyjára szállt.

Mivel Fischer A. Mór nem azonos a herendi Fischer Móriccal, kikapcsoljuk őt tárgyalásunkból. Annál inkább érdekel bennünket Fischer Farkas, aki egyfelől jogutódja volt a Cuny-Kuny-Hermann-Schlögl-Pasteiner családok folyamatos agyagipari vállalatának, másfelől fontos láncszeme a Holics-Tata-Herendi keramikai kapcsolatnak. Ő szolgáltatja azt a kapcsot, mely kerámikánk történetéből — az összefüggés rovására — eddig fájdalmasan hiányzott.

Amíg tehát Kuny Domokos 1784-ben Buda felé, addig Fischer Farkas az 1820-as években Herend felé vonta meg a keramikai fejlődés vonalát. Sajnos, adataink Fischer Farkasról rendkívül gyérek. Még azt sem tudjuk pontosan, hogy mikor vette meg a tatai gyárat, még kevésbé azt, hogy mennyi része van a herendi gyár alapításában. Tatai gyári jele: TOTIS, felette egy csillaggal, ismeretes.

A legújabb herendi irodalomban egy jellemző adatot mégis olvastunk róla. E szerint Fischer Móric szülőházát atyjáról Fischer Farkasról hívták Wolfshausnak. Ebben már akkor nagyon elszaporodottan élt együtt a Fischer család. Ez az együttlakás erősen emlékeztet a magyar keramika történetében nagy szerepet játszott habánokra, akik jószántukból ház- és vagyonközösségben éltek.

E Wolfshausban Fischer Farkas volt a patriarcha. Ha a fiúról az apa jellemére következtetünk vissza, Fischer Farkas tevékeny és erélyes ember volt, aki nem engedte gyermekeit a nyilvánosság előtt parádézni. Ez az apai egyeduralom lehet az oka annak, hogy Fischer Móric első 38 évében egyéniségét alárendelte apjának, családjának s a közös otthont nyujtó Wolfshausnak. Hogy ezt jólélekkel tette, az kiderül onnan, hogy amikor művészegyéniségének kibontakozása után I. Ferenc Józseftől magyar nemességet kapott, apjára s a Wolfshausra való visszaemlékezéssel Farkasházi Fischer Móric akart lenni.

Fischer Farkasnak még halála évét sem ismerjük. Ennek az évszámnak birtokában pedig sok mindent tisztábban látnánk. Hozzá tudnánk pl. szólni ahhoz, vajjon — egészben vagy részben — ő tekinthető-e a herendi gyár alapítójának, amint azt Pasteiner és Petrik állítják. Wartha Vince (1892) szerint a herendi „gyárat 1830-ban Stingl J. (helyesen: Vince) nevű porcellángyáros alapította; ennek társa volt Fischer Móric."

Már annyira hozzászoktunk az 1839-es évszámhoz, hogy az 1830-as évszám hihetetlennek tűnik. Pedig Wartha Vince könyvében nincs sajtóhiba s ő maga személyesen ismerte Fischer Móricot. Ez a mégis kétes évszám volna az egyetlen adat Fischer Móricról 1838 előtt, de valószínűleg ezt is úgy kell értenünk, hogy Fischer Farkas maga társult Stingl-lel, helyét azonban átengedte fiának, akinek ez a kis üzem egyik kísérletező helye volt.

A legújabban közölt herendi okiratokból sem derül ki, hogy a nem-nemes Stingl mikor vetette meg „alattomosan“ kis herendi üzemének fundusát. Ez történhetett 1830-ban is.

Hiába! Nagy a légüres tér Fischer Móric életében s ez kitöltésre vár. Wesselényi Miklós, Deák Ferenc negyvenedik évükhöz közeledve már élemedett embereknek érezték magukat; Böttger, az európai porcellán feltalálója 37 év alatt végezte el élete bonyolult feladatát. És Fischer Móricról, a magyar porcellán atyamesteréről 38 éves koráig nincsenek adataink?

Ezek hiányában csak azt képzelhetjük, hogy gyakran és szorgalmasan ment vándorutakra tanulmányozni a hazai és külföldi gyárak munkáját. E nélkül nem is képzelhető el az a bámulatos technológiai felkészültség, amellyel a század közepén az egész világot meglepte. E vándorútjain szerzett tapasztalatai magyarázzák meg, hogy, amikor 1838-ban kibérelte a pápai majolika gyárat, ez a vállalkozása rögtön sikerrel járt.

Pápa még régebbi Esterházy birtok volt, mint Tata és agyagipara éppúgy Holics származéka volt, mint Tatáé. A század elején egy Windschügel nevű holicsi keramikus hozott bele életet. Itt is az Esterházyak mecénáskodtak. Esterházy Miklós gróf (1775—1856) volt az első, aki jószívűen részvényt jegyzett a mult század elején Winter Mátyás kezdeményezésére alakult részvénytársaságba. Winter kitűnően vezette a gyárat, 1832-ben azonban meghalt. Ekkor vejére, Dragschitz Jánosra szállt a gyár, amelyet 1838-ban Fischer Móric bérelt ki.

De Fischer Móricnak már ezidőben is kellett valami herendi érdekeltségének lennie, mert, amint Ruzicska Ilona könyvében olvassuk, Herend környékén porcellán földet fedezett fel s ezért megvette Stingl Vincétől és Mayer nevű társától a tönk szélén vergődő herendi porcellángyárat. (Ezek az adatok, a különféle társak stb. arra mutatnak, hogy ez a kezdetleges herendi gyár csakugyan régebbi volt 1838-nál.) Tegyük ehhez hozzá, hogy itt tulajdonképen csere történt, mert ez a herendi Mayer nyilván azonos azzal az érdemes Mayer J. Györggyel, aki 1839-ben megvette a pápai gyárat s azt 1866-ig vezette, amikor üzemét Városlődre tette át.

Még Esterházy Károly grófról néhány szót! Méltó utóda volt ő azoknak az Esterházyaknak, akik nélkül a magyar keramika fejlődése vajmi siralmas lett volna.

— Ha az utazó a festői vidékű Pápára jutott, írja kiadatlan naplójában 1845 július 12-én a fiatal Pompéry János, és meglátogatta ott a gyárakat, hiszem, hallotta említeni azon férfiú nevét, kinek erélyes pártfogása és meleg ügyszeretete mellett keletkeztek és emelkedtek e gyárak, melyek közül Mayer kőedény- és posztógyárát ... s az uradalom papirosgyárát említem. A herendi porcellángyár, melynek készítményei szépségre és jóságra a külföld gyártmányaival kiállották a versenyt, mintáit úgy, mint jelen virágzását Esterházy Károly gróf áldozó pártfogásának köszönheti, azon férfiúnak, ki minden felleghasogató lárma nélkül áldott kezekkel és szerényen ültet egy-egy csemetét a nemzet kertjébe ...

Ennyivel kívántam a herendi gyár őstörténetéhez, helyesebben problémáinak körvonalazásához hozzájárulni. Ez munkát fog adni a kutatóknak, de mégsem annyit és esztétikailag oly változatosat, mint amilyent a herendi gyár mostani dús virágzása fog megérdemelni a szakirodalomtól.

SIKLÓSSY LÁSZLÓ

A MAGYAR FORMANYELV ÉS AZ IPARMŰVÉSZET

(Harmadik közlemény).

Ez a keleti rokonság annál is inkább érdekelt, mert ezen népeknél némi útmutatást véltem találni arra nézve, hogy hogyan lehet népies elemeket a monumentális architekturába átültetni.

Sajnos, azonban, hogy nem volt módomban mindezeket személyes tapasztalatokkal bővíteni s csupán a fényképek tanulmányozására kellett szorítkoznom. Miután azonban engem nem annyira az abszolút formák, mint inkább a fejlődéstörténeti analógiák érdekeltek, ez a hiány sem lehetett reám nézve nagyfontosságú.

Ezen tanulmányok és meggondolások hatása alatt készült az Iparművészeti Múzeum.

Azóta természetesen más vélemények nyelvagyok a keleti művészet formáinak közvetlen felhasználásáról.

... Az architekturának önmagából az épületből és az építészből kell kinőnie. Föl kell konstruálni az épületet úgy, mint az a jelenkori életviszonyok és a modern szerkezetek szükségszerűen követelik s formálni kell a fölhasznált anyagokat úgy, amint az anyagok természete azt lehetővé teszi. Ezen az úton azután végleg szabadultam a hagyományok béklyóitól s csupán azok tanulságait fogadtam el.

Az Európa szerte megindult modern mozgalom a „secessió“, mely a formaadásnak nagy, gyakran szélsőséges szabadságot adott, erősen segítségemre volt fölszabadulásomnál. — A „Földtani Intézet“ és a Postatakarékpénztár tanui e kor vajúdásainak.

Egy új művészi kor alakulásának, egy új stílus keletkezésének lehetőségei ma már nem is képezik vita tárgyát.

Egy magyar nemzeti irányzat lehetősége foglalkoztat mindenkit, még az ellenfeleket is.

Amit eddig csináltam, az korántsem befejezett művészi készség. Ellenkezőleg, mindegyik mű-

MAGYAR IPARMUVESZET
1939.

Herendi porcellángyár rt.

az 1940. évi milánói
Triennalen Diploma
D'onore

MAGYAR IPARMUVESZET
1940. 81. l.

20.- P. Mutatványszámot készséggel
est, V., Országháza.

zeli el Benes az uj Európát.

s tanulmány jelent meg a Külügyi Szem-
a Gyula tollából Uj Európáról, ahogyan
ban elképzelik. Az ő Uj Európájuk
zlovákia régi nagyságában való vissza-
repének biztositására még egy csehszlo-
et kiván létesiteni. Kérdés természe-
l ehhez a lengyel nemzet? Ettől elte-
osztja és a nyugati felét az angolszász
hig a keleti és középső részt a szov-
k ebből, hogy Benesék semmit sem ta-
ékeszerződések lehetetlen megalkotásán
ét az itt élő nemzetek megkérdezése
rculatát felépiteni. Ez a nem akarni
hogy Benes és társai mégegyszer már

Herend irodalma

Countess Colonna:

The hungarian
China manufactory
at Herend.

Bp. é n.

HEREND PORCELLÁN. A gyárat 1839-ben Fischer Móric alapította, aki addig Prágában jól jövedelmező keménycserépgyár bérlője volt. Bár a keménycserépgyártás körül gyakorlati ismeretekkel rendelkezett, korántsem sejtette azokat a nehézségeket, amelyek új vállalkozásának útját állották. Egy év leforgása alatt elkészültek a gyár épületei és a gyártáshoz szükséges legfontosabb berendezések; a tüzelőszert és a szükséges nyersanyag nagy részét maga Herend vidéke szolgáltatta. Fischernek vállalkozásában segítségére volt Stingl József nevű műhelyvezetője, ki a gyártáshoz szükséges technikai ismereteket csehországi gyárakban sajátította el. A gyár személyzetét részben helybeli fazekasok, részben cseh gyárakból elszerződtetett munkások alkották. A gyárnak már igen rövid időn belül sikerült egészen jóminőségű használati árut előállítani. Ezeken az első gyártmányokon határozottan érzik a cseh iskola; formában, dekorban és színezésben a negyvenes évek ú. n. neobarokk ízlésébe illeszkednek bele e porcellánok. Fischernek az a törekvése azonban, hogy tisztán kelendő használati porcellánokat készítsen, csakhamar válságos helyzetbe juttatta fiatal vállalatát. Az évtizedek óta virágzó cseh gyárak töméntelen termékei szabadon özönlöttek be az országba és rövid időn belül agyonnyomták a kis herendi gyárat. Fischernek ekkor életmentő ötlete támadt, mely vállalatát a fenyegető bukástól megmentette. Felhagyott a külföldi gyárak által portált újdivatú, közönséges használati edények készítésével; magasabbrendű speciális térre lépett; a régi kínai és a korai XVIII. századi európai porcellánok modorában kezdett dolgozni. Ebben az elhatározásában lényegesen elősegítette az a nagy megrendelés, melyet Esterházy Károly gróf régi meisseni készletének kiegészítése céljából adott a gyárnak 1844-ben. A herendi gyárnak ettől az időtől fogva készült kínai ízlésű és régi stílusú porcellánjai nagy tetszésnek örvendtek és ezzel a sikerrel Herend megtalálta az útját annak, hogy magát a külföldi versenytől függetlenítse. A gyár az 1848—49-i forradalmat követő évtizedekben csaknem valamennyi európai és amerikai kiállításon résztvett és ezáltal a külföldön is jelentékeny hírnévre tett szert. Munkaköre két nagyobb csoportba foglalható. Az egyik a különböző régi készletek kiegészítése, mely úgyszólván tisztára másolómunka. A gyárnak ez a tevékenysége szerencsés üzleti gondolat volt, mert ezek a tökéletes másolatok régen várt alkalmat nyujtottak a főúri családoknak, hogy az idő és használat folytán hiányossá vált kész-

Herend

MAGYARSÁG

Herendi váza

Magyarság Képes mell.
1937. aug. 15.

Herendi

Herendi porcellánok

Magyarság képes mell
1937. aug. 15.

R. J. E. — 846. M.

Budapest, 1936

1936 március 1.-én

váltónál fogva Ke

Egye

értéke árúban te

Molnár József úr

fizetendő Budapest.

Herend

Magyarország képes urlap. 1937. aug. 15.

Herendi váza

R. J. E. — 846. M.

....., 19...

.....

.....váltónál fogva.....

értéke.....teg

.....

.....

fizetendő .....

Herendi porcellángyár

újabb kiszítményei.

Repr.

Magyar Iparművészet

1930. 7–8. sz.

Bureau A.G. Hungarian Film Agency.

Címfeliratok·Reprodukciók
Nagyitások·Diapozitivek
Vetitőgép- és filmkölcsönző
Reklám-filmek·(Trick-filmek)
Saját műterem.

ndor-utca 7

M. kir. postatakarékpénztári
csekkszámla 35.710

Herendi keramia
főkepei 1830–1860
A Gyüstö 1916. 93. l.
kepjel; 19, 20, 21,
22, 23, 24. XI, XIII. XIV,
XV, XVI. kepjestabla

3–4. szám,
9 Kilenyi Pál
gyűjteményének
aukció katalogusa.

Maglód
Lőrév, Mária

93

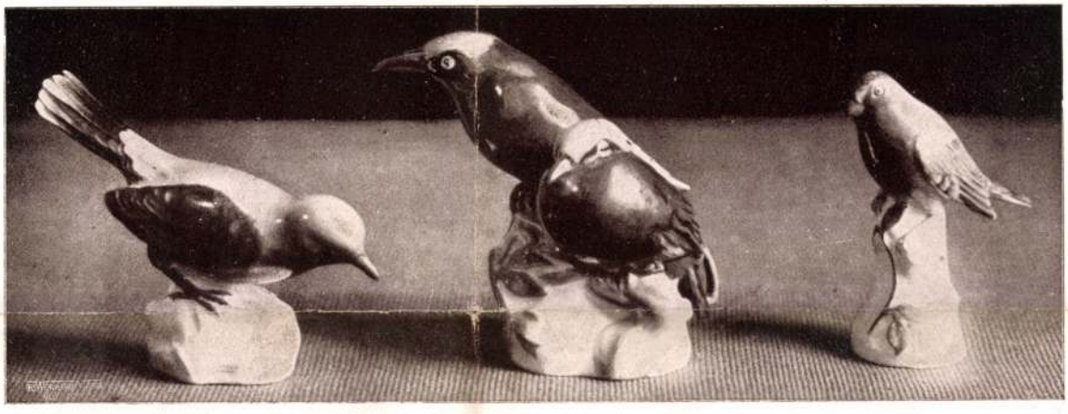

84 A Herendi Porcellángyár újabb virágvázái és madárszobrocskái. ◆ Neuere Blumenvasen und Vogelfiguren der Herender Porzellanfabrik Vases et oiseaux de la manufacture de porcelaine de Herend.

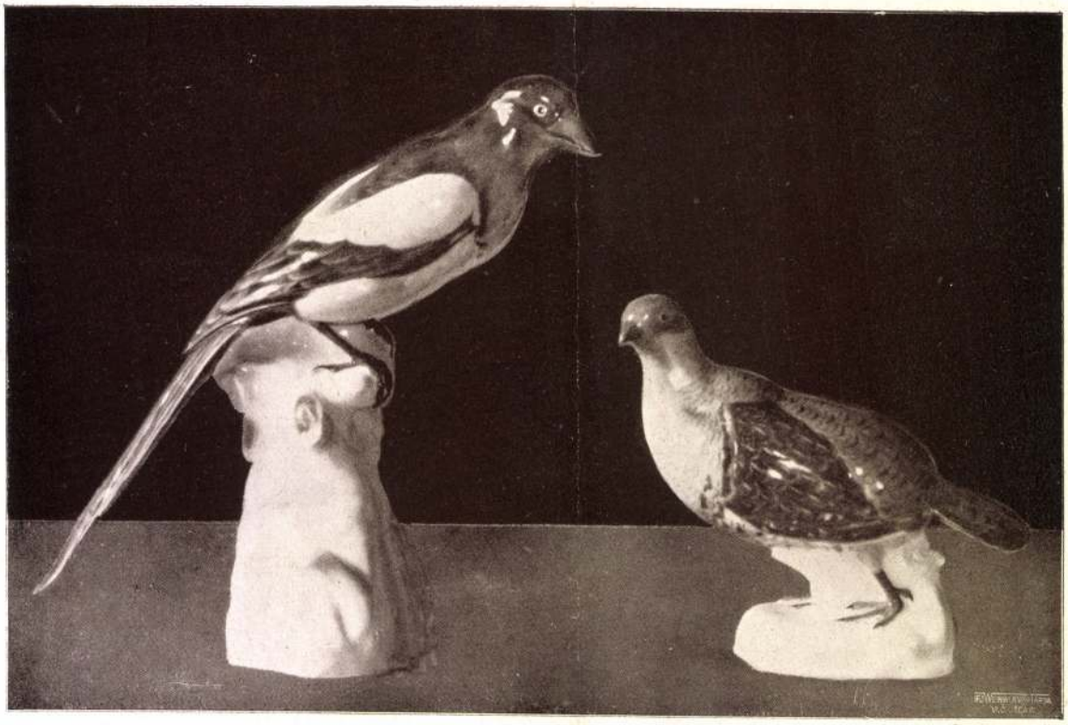

A Herendi Porcellángyár újabb állatszobrai. ✦ Neuere Tierfiguren der Herender Porzellanfabrik.
Figurines de la manufacture de porcelaine de Herend.

Magyar Iparművészet fordító
1927.

APRÓ HIREK

MÁSOLATOK kiállítása volt látható Berlinben. A schönebergi városházán csaknem valamennyi német kopiafestőművész részt vett. Legtöbb csodálója volt Czerny heidelbergi művész kópiájának, melyet Ghirlandajo gyönyörű szőkefejű »Lucreciá«-járól készített.

CORINTH egyik képét (Rittner mint Florian Geyer) 23.500 márkáért vette meg Berlin város a Cassirer-aukción. Ennél csak egy Van Gogh-kép kelt el magasabban, 29.500 márkáért.

AKTKIÁLLITÁST rendeztek a bécsi Secessioban. A kiállításnak erősen nemzetközi jellege van: franciák, olaszok, svédek, csehek, németek nagy számmal vesznek részt benne. A magyarok 10 képpel és 3 szoborral szerepelnek. A kasszasiker óriási méretű.

WERTHEIM áruházát megbővítette egy nagy különálló régiségbolttal, melyben aukciókat fog rendezni. Már a jövő tavaszon megnyitja az új helyiségeket egy nagy China-gyüjteménynek, a Perschinszky-félének aukciójával.

SIGMARINGENBŐL a feloszlatott fejedelmi múzeum anyaga jórészben Frankfurtba került, főleg régi német mesterek festményei. Néhány flamand mester munkája, köztük egy Dirk Bouts, Amerikába vándorol.

AMAN ULLAH afgán király értékes ajándékokat hagyott a berlini múzeumok részére a német fővárosban, köztük egy Buddha-szobrot a Kr. u. első évszázadból, két perzsa kéziratot miniatürökkel és két dobozt régi pénzekkel tele.

SANSOVINO koporsójának átszállítása a velencei San Marcoba a közel jövőben fog megtörténni s ezen alkalommal a Bibliotheca Sansovianoban képeiből kiállítást rendeznek.

DUBARRY ÁGYÁT fogják elárverezni Párisban december 6-ikán. Sorel, a nagy francia színésznő birtokában volt eddig. Ugyanakkor még egy sereg bútor kerül a színésznő birtokából kalapács alá, melyek mind XV. Lajos udvarában voltak.

JAPÁN-KIÁLLITÁS volt a müncheni Heinemann-képtárban, de nem régi, hanem modern japán festők kollekciójából. Menten az európai áramlatoktól, teljesen a régi nemzeti talajon mozognak a művészei. És csodás hatást érnek el ezen is a tussal, a vízfestékkel és a selymen.

JÉGMUZEUMOT csináltat az orosz szovjet a távol Keleten. Olyan földrétegeket akarnak e célra Szibériából összegyüjteni, melyek tele vannak sohasem olvadó jéggel s amelyekben sok tízezeréves mammutkadaverek egész friss állapotban találhatók fel. Ebben konzerválnák a kihaló emberi s állatfajokat.

OROSZ-AUKCIÓ volt a napokban a wieni Dorotheumban is. Senkisem ismeri a tárgyak eredetét, melyek ott aukcióra kerültek. De igen sok vevő jelentkezett s kivált régi ezüstök értek el igen magas árakat. Az ezüst és a porcellán hirtelen keresett cikké lett Wienben is az utolsó aukciók óta.

ÖBLITŐEDÉNY még aligha ért el akkora árat, mint a legutóbbi wieni Mayer-aukciónegyik porcellánja. A félgömbalaku, 15 cm. átmérőjü kinai diszü meisseni kanna, melyet Hunger szignált, 39.040 schillingért az iparművészeti múzeum birtokába került.

AMSTERDAMBAN a Nemes-aukción külföldi lapjelentések szerint Herzog Mór Lipót báró is résztvett.

A porcellángyárak megfiatalodása

Herend is bekapcsolja üzemébe mai művészeinket

Aki körültekint a porcellángyárak világszerte folyó versenyében, érdekes megfigyeléseket tehet. Meissentől kezdve valamennyi régi porcellángyár, ideértve Sévrest, Herendet is, kettős irányú tevékenységet folytat. Egyfelől a régi stílust, a hagyományos formakészséget tartja fönn féltő óvatossággal. A klasszikus vonalak nyugodt hatását, a legjobb régi modellek kiválasztásával továbbra is igyekszenek a közönség érthető érdeklődése miatt épségben tartani. Hiszen éppen ezek a »zeitlos« formák szolgálták e gyárak történelmi jelentőségét s biztosították hírnevüket.

De ugyanakkor az életképes régi porcellángyárakban megvan a haladás vágya is. Nem akarnak megkövülni régi, sablonos kifejezőformák közt. Mint hajdani alapítóik és felvirágoztatóik, úgy ők is a korukban élő kisplasztikai formákat akarják a porcellán révén közkeletűvé tenni. Éppen a történeti márka kötelezi őket erre a »noblesse«-re.

Talán a szászok porcellángyára jutott leghamarább erre a meggyőződésre. Scheurich Pálnak, a kitünő állatszobrásznak olyan működési teret adott a meisseni gyár, melynek jelentősége vetekedik a Kaendlerével. Finom, elmés és nyugodt formái mintha a tizennyolcadik század kecses mintázóinak az új életbe átvitt szellemét jelentenék. Az ő porcellánba lehelt modelljei (mindössze 17 drb maradt a sajnálatosan fiatalon elhúnyt művész után) diadalmas sikerrel szerepeltek kiállításokon, folyóiratokban és — a vásárlók lakásaiban.

Mintha csak a német példa serkentené, a herendi gyár is rálépett az okos és kultúrált művészetfejlődésnek erre az útjára. Dísztárgyaiban, készletei előállításában a konzervativ igényekkel vet számot továbbra is. Klasszikus ízlésű edények és csészék készítésében meg nem szűnő érdeklődést elégít ki. De van a gyár tevékenységének egy olyan területe, melyben a multbeli produkció művészetileg hiányosabb. Ez a plasztikus figurák területe. Ez késztette a gyárat arra az elhatározásra, hogy ma élő s erre alkalmas szobrászainkat is belevonja munkájába. Elsősorban állatszobrocskákra s egyéb kisplasztikai csoportok mintázására gondoltak. Az elhatározást tett követte. A gyár — hír szerint — már meg is állapodott néhány jeles szobrászunkkal, mint Kisfaludi-Stróbllal, Lux Elekkel, Pásztor Jánossal, Telcs Edével, ifj. Vastagh Györggyel, akik szívesen vállalkoztak e feladatra. Egy enyhén népies, könnyedén magyaros irányzatú porcellánstílus van munkáik nyomán kialakulóban. Olyasvalami, aminek nemcsak mi fogjuk élvezni új és lokális zamatját. De a gyár azt reméli, hogy hatásos külföldi művészetpropagandát is fognak tudni szolgálni.

Ezt az újítást tehát két okból is örömmel kell üdvözölni. Egyrészt, mert a magyar díszítőművészet sajátos levegőjét növekvő idegenforgalmunk mellett kifelé is sugároztatni fogja. A magyar kerámiának külföldön már jó híre van és ez a vállalkozás csak öregbítheti a mi iparművészetünk presztizsét. Különösen pedig azzal, ha nyugati ízléssel leszűrt magyaros zamatot ad termékeinek. Másrészt azért is örvendetes az újítás, mert ha a gyár, amint tervezi, folytatni fogja más élő művészeinkkel is ezt az akcióját, akkor egy új kerámiai lendületet indíthat meg. S nemcsak művészeket juttat méltó szerepeltetéshez, hanem az otthonokat is olcsó, szép keramiával tudja majd ellátni.

A Műgyűjtő 1928, 12 sz

lalva jött mint szobrászinas a francia fővárosba. Azután elkezdte lebontott házak szobortörmelékeit pár garasért összevásárolni s eladta őket mint románkori és gótikus szobrokat. Ma az ő nagyüzeme már gyorsan és pontosan szállít klastromi berendezéseket — készfizetés ellenében.«

*

(Érdeklődők a címért a szerzőhöz fordulhatnak).

*

»Rendkívül praktikusan dolgoznak a spanyol régiséggyárosok. Néhány barátom egy e szakmabeli spanyol nagyvállalkozótól megtudta üzleti titkait. Kis eldugott falu templomában mutogatnak egy Greco-képet s nagy titokban megsúgják az idegennek, hogy hol lehetne még ismeretlen főműveket kapni a nagy mestertől. Az idegen el is utazik : pár órát vasúton, négy órát szamárháton megy. Végre a kijelölt sekrestyében megtalálja a Greco-képet. Persze sietve meg is veszi. A sekrestyés megkapja az őt megillető proviziót s azután várja az újabb Greco-szállítmányt és az újabb pénzes idegent.«

*

(Továbbá az újabb tárcairót, aki szintén szamárháton érkezik).

*

»Mennyit fizetnek régiségekért? Ki micsodás. Itt van előttem például egy olasz katalógus. **Murillo** (utána egész apró betűkkel nyomva : »a mesternek tulajdonítva«). Makarónievő. Kikiáltási ára 150 líra. **Guercino.** (Utána piciny betűkkel : »iskolája«). Kikiáltási ára: 80 líra. Csata. **Salvatore Rosa** festménye (után): Ára 100 líra. Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy az eladó tudja : a kép nem a híres mestertől való. De azt is tudja, hogy a vevő is tudja. Sőt azt is tudja, hogy a vevő tudja, hogy az eladó tudja, amit a vevő szintén tud. Hisz ha csak egy picinyke lehetőség volna az illető mester eredeti művének tartani a képet, szivesen megtenné. De ezt a legjobb akarattal sem lehet.«

*

(Ezzel szemben itt következik, hogy miképpen vásárol az okos Vészi Margit régiségeket? Igy:)

*

»Biztos, hogy ha az embernek egy kis szerencséje van, véletlenül is találhat jó dolgokat. Egyszer egy osteriában egy gyönyörű porcellántintatartót találtam. A világért sem akartak érte pénzt elfogadni. Csak azt kérték, vegyek helyette egy újat, üvegből. Megtörtént. 8 lírába került. Egy gyönyörű türkiszkék kristályvázát Monte Oliveto közelében egy disznóól tetején találtam. Virágcserépnek használták és egy líra ötvenért vettem meg. A parasztasszony még ki is nevetett, hogy milyen bolond vagyok : ilyen öreg cserepekért még pénzt is adok.«

*

Egy másik okos módszere a régiség vásárlására a következő:

*

»Belépek a régiségboltba. Jónapot kivánok. Kérnék egy jó kis ajándékot egy tizennégyéves leánykának, aki nem dohányoz. Kicsit csodálkozva néznek rám. Mi az, ez nem tudja, hogy mi régiségeket árulunk ? Mindenféle holmikat raknak elém. Nem, köszönöm, ez túlrégi nekem. Ez meg itt : kopott. Ez már nem divatos. Tálca ? Nem. Az öregúrnak már megvan a reggelizőkészlete. De ez Sèvres ! Sèvres ? Mi az. Ezt a szót még sohasem hallottam. A kereskedő panaszosan forgatja el a szemeit ennyi tudatlanság miatt. És nem mer sokat kérni a mit sem

sejtőtől. Aközben pedig nyugodtan és jól lehet bevásárolni s az sem baj, ha az embert ostoba libának tartják. No nem ?

*

A Campo di Fiore régi, tradicionális régiségvásárló hely Rómában. Minden szerdán vásár van ott. Sok száz cipő, sok ezer ócska pléh, orvosságos üveg, rozsdás kulcs. De köztük remek régi asztalok. A legelőkelőbb régiségboltokból kerültek ide. A vevők persze nem is sejtik, hogy az a piaci árusnak öltözött régiségkereskedő máskor saját autóján jár. És főüzletében ez az asztal bármely más napon — sokkal olcsóbban vásárolható. Gyakran megesik, hogy amikor egy-egy amerikai vásárló a vásári portékák tömegéből meg akarja venni az antik asztalt, egy véletlenül ott ődöngő idegen nő is kezd angolul érdeklődni az asztal iránt. Persze, hogy a habozó amerikai sietve megadja a kívánt összeget, csakhogy az övé legyen az asztal.

*

»Az az angolul beszélő nő éppoly hamis, mint a szóbanforgó régiség. Ha tudni akarják : ő a szerzője annak a cikknek, mely a kis művásárlóról szól a mellényzsebben«.

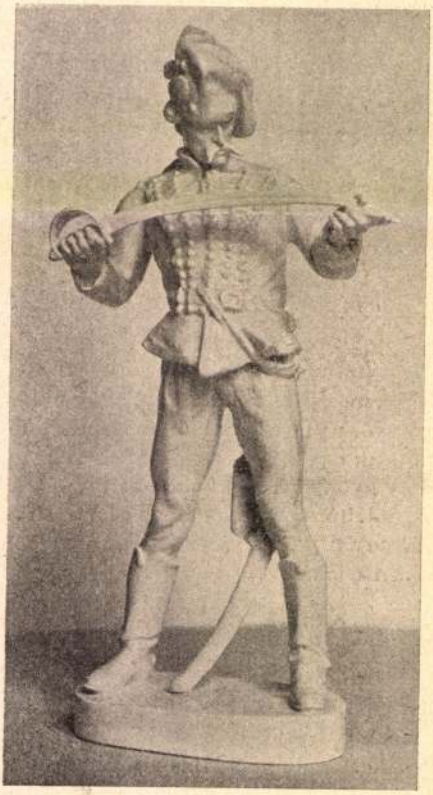

Kisfaludi-Strobl Zsigmond : Kuruc

Lux Elek : Táncosnő

A herendi gyár modern porcellánjai

A Műgyűjtő 1928. 12. 17.

A magyar porcellán klasszicizmusa

Wolfner Gyula herendi gyüjteménye

Irta: *Layer Károly dr.*

Magyar eredetű műtárgyak gyüjtőinek figyelmét el nem kerülhette, hogy régi herendi porcellánok már jó ideje alig fordulnak elő a régiségkereskedelemben. Ennek oka abban rejlik, hogy a Fischer Móric vezetése alatt állott régi herendi porcellángyár soha tömeggyártással nem foglalkozott. A gyár üzleti könyveibe való betekintés révén világosan kitünik, hogy Herend Fischer Móric idejében túlnyomólag főúri rendelők számára dolgozó vállalat volt. A főúri körök hozzá voltak szokva a tulajdonukban lévő régi meisseni, bécsi sèvresi és keletázsiai porcellánokhoz, ezért becsülték és foglalkoztatták a klasszikus mintákra támaszkodó herendi gyárat. A régi gyár produkciója így túlnyomólag olyan kezekbe került, hogy nem igen cserélhetett gazdát és forgalomba leginkább csak a különböző kiállítások számára készült darabok kerültek. Ezt az anyagot az utóbbi tíz esztendő folyamán, mikor a hazai művészet emlékei iránt az érdeklődés annyira megnövekedett, a magyar magángyüjtemények gyorsan felvették. A Wolfner-féle herendi porcellángyüjtemény is azoknak egyike, melyekbe a legjelentékenyebb darabok nagyrésze beolvadt.

Wolfner Gyula igaz szeretettel csüng mindenen, ami magyar. Képzett ízlése a magyar művészet termékeiből ki tudja választani a valóban értékeset. A herendi porcellánoknak is olyan gyüjteményét állította össze, mely ennek a gyárnak működését és fényes multját a lehető legteljesebben tárja elénk. A Wolfner-féle gyüjtemény ismertetése kedvező alkalom arra, hogy a »Műgyüjtő« olvasóinak figyelmét a régi herendi porcellángyár jelentőségére felhívjuk.

*

Herend a magyar iparművészet dicsőséges fejezeteinek egyike. Mindaz, amit Herendnek művészi jelentőségben elérnie sikerült, alapítójának, Fischer Móricnak nevével forr össze. Vérbeli keramikus volt ő, aki három évtizeden keresztül sikerről sikerre vezette saját maga alkotta vállalatát. Mikor Fischer Móric 1839-ben porcellángyárát Herenden felépítette, akkor még korántsem sejtette azokat a nehézségeket, melyek új vállalkozásának útját állották. Fischer eleinte csak jókeletű használati porcellánokat akart előállítani és egyáltalán nem gondolta, hogy ő magasabb, művészi feladatok megoldására hivatott keramikus. Látjuk, hogy első gyártmányai a mult század negyvenes éveinek neobarokk ízlésébe illeszkednek és határozottan megérzik rajtuk a cseh porcellánok befolyása. Már a negyvenes évek első felében készült herendi porcellánkészletek arról tanuskodnak, hogy a gyár úgy az alapanyag, mint a festett dísz szempontjából teljesen kielégítő árut tudott előállítani. A legkorábbi herendi készítmények szép számmal vannak képviselve a Wolfner-gyüjteményben. A képben bemutatott öblöstestű teáskanna a hozzávaló két csészével teljesen a kor ízlésének megfelelő darabok és mintáikat szemmelláthatólag egykorú cseh példaképek szolgáltatták.

Hiába volt azonban a becsületes iparkodás. A virágzó cseh gyárak töméntelen termékei özönlöttek be az országba s csakhamar agyonnyomták a kis herendi gyárat. Úgy látszott, hogy már semmi sem mentheti meg Herendet a biztos bukástól, midőn Fischer Móricnak életmentő ötlete támadt. Fel-

Herendi porcellán.
A Műgyüjtő 1928. 12. sz.

hagyott a külföldi gyárak által portált, újdivatú, közönséges használati edények készítésével és magasabb, speciálisabb térre lépett: a XVIII. századi európai, majd pedig a régi keletázsiai porcellánok modorában kezdett dolgozni. Ebben az elhatározásában lényegesen befolyásolta az a nagy megrendelés, melyet Esterházy Károly gróf régi meisseni készletének kiegészítése céljából adott a gyárnak 1844-ben s amelynek Fischer Móric várakozáson felül megfelelt. Ezzel a sikerrel Herend megtalálta az útját annak, hogy magát a külföldi versenytől függetlenítse, mert abban az időben az egyetlen gyár volt, mely a régi klasszikus porcellánok modorában dolgozott. Esterházy Károly grófot egymásután követték főúri családaink: így a Batthyány-, Pálffy-, Zichy-, Széchényi-családok és még számos osztrák főúr, kik örömmel felhasználták a kínálkozó alkalmat, hogy az idők folyamán hiányossá vált készleteiket kiegészíthessék. Ezzel egyidejüleg a herendi gyár porcellánjai számos külföldi kiállításon is rendkívüli tetszést arattak.

A herendi gyárnak 1851-től 1876-ig terjedő fénykorában ennek munkaköre két nagyobb csoportba foglalható. Az egyik: a különböző régi készletek kiegészítése. Ez úgyszólván tisztára másolómunka. A gyárnak ez a tevékenysége szerencsés üzleti gondolat volt, mert Herend érvényesülésének biztosította az anyagi sikert. E téren az arisztokrácia köreiben csakhamar oly híressé vált Herend, hogy ezekből a megbízásokból a régi készletek kiegészítése szokássá vált a gyárnak egész speciális tevékenysége fejlődött ki. A másik csoport már művészi jelentőséggel bír. Ebbe sorozhatók a régi porcellánok inspirálására, szigorúan azok ízlésében készült darabok, melyek azonban nem tekinthetők szolgai másolatoknak. Felhasználják ugyan a régi porcellánok klasszikus formáit és díszítőmotivumait, de ezen kereteken belül sajátos ízlést tüntetnek fel, és ez határozottan magán hordja a herendi jelleget. A herendi porcellán ezért külön helyet kér magának az európai porcellánok között. A keramikában a formák utánzása és átvétele kezdettől fogva szokásos volt. Meissen és Bécs a kínai és japáni porcellánokat utánozták, a kisebb német gyárak, mint Höchst, Ludwigsburg, Frankenthal és Nymphenburg már magát Meissent. Ugyanígy utánozta Herend a keletázsiai, valamint a jelentékenyebb európai gyáraknak porcellánjait, ámde anélkül, hogy saját egyéniségét teljesen megtagadta volna. A gyakorlott szem éppen úgy meg tudja különböztetni a herendi gyár Ming-porcellánjait a kínai porcellántól, mint ahogy a kora-bécsi és meisseni utánzatokat első tekintetre megismerni.

A Wolfner-gyüjtemény porcellánjai meggyőzően illusztrálják a herendi gyárnak ezt a fényes korszakát. A gyüjtemény technikailag és művészi ízlés tekintetében egyaránt kiváló darabokat ölel fel melyeken csodálatos a festett díszítés rendkívüli finomsága. A magyar iparművészetnek különös elismerésre érdemes alkotásaival van dolgunk. Kivált, ha tekintetbe vesszük, hogy a régi herendi gyár munkássága olyan korba esik, melyben a művészetek Európaszerte hanyatlásnak indultak.

Nagy érdeme Wolfner Gyulának, hogy a herendi porcellánt is gyüjtőtevékenységének körébe vonta. Itt is, mint egyéb gyüjteményeiben, kidomborodik a gyüjtő egyénisége. Herendi porcellángyüjteménye azért értékes, mert nem akarta vitrinjeit pusztán mutatós darabokkal megtölteni. Magasabb szempont lebegett előtte. Közérdekű, nyilvános gyüjteményeink hézagait pótló munkát végzett, mikor a herendi gyár multját teljesen megvilágító, rendszeres gyüjteményét összeállította.

Wolfner Gyula gyüjteményéből:

Korai herendi porcellánkészlet, 1840—45

Wolfner Gyula gyüjteményéből:

Meisseni, illetőleg sèvresi modorú herendi porcellántányérok, 1855—60

Wolfner Gyula gyüjteményéből:

Egyszemélyes herendi kávéskészlet, a meisseni porcellánok modorában, 1855—60

Wolfner Gyula gyüjteményéből:

Kinai ízlésü herendi porcellántányérok, 1865 k.

Wolfner Gyula gyüjteményéből:

Kínai ízlésü herendi porcellánkészlet, 1873-ból

Wolfner Gyula gyüjteményéből:

Kínai ízlésü herendi porcellánváza. 1865 k.

Herencsényi régi ev.

templom

(Nógrád om)

ma gazdasági épület.

Barßpestbalß

112. 1.

ICH BITTE DICH MIR ZE SCHICKEN EIN TROPFEN WASSERS MIN ZUNG ZU ERKICKEN. Darauf Abraham: DEN ARMEN LASARUS HAST DU VERSCHMECHT, DARUM BIST DU IN DIE HELL GERECHT IN GROSSEM ELLEND UND LIDEN MUOST DU DIN ZIT VERTRIBEN. — Der Teppich ist dadurch bemerkenswert, daß er Stube und Schlafkammer eines reichen Baslers der Zeit veranschaulicht.

33. Ahasver und Esther. Sammlung Iklé in St. Gallen. Mitte 16. Jahrh. 108 cm hoch, 210 cm breit.

„Hester" kniet vor Aswerus, hinter ihr zwei Frauen. Sie spricht: O KÜNIG LASS MICH GNAD UM DICH ERWERBEN, DZ MIN FOLCK NIT ALSO MÜSSE STERBEN. Der König, hinter dem Haman und ein junger Mann stehen, antwortet: HESTER WAS DIN HERTZ BEGERT, DAS SOLTU (haben) VON MIR GEWERT.

HERENCSÉNY (vrógrád)

Herencsény

Csertát

ÁG. EV. TEMPLOM ma gazdasági épület.

Herencsényi rk. plébánia templom
(Nográd vm)
kőlépkori eredetű

lásd
Chobotvác 173. l.

Herein Gyula

Műemlékvédelmi Szemle 1993/1

12. Martin-kereszt

A kőkereszt, melyen művészien mintázott öntöttvas korpusz látható, ma a temetőben áll. Krisztus teste festett. Fölötte, a kereszt száránál szélesebb „INRI"-feliratot helyeztek el. Faragott kő talapzatán felirat nem látszik. A sárga budai mészkőből faragott keresztet 1922 körül állíttatta Martin József, mint azt a kereszt nevében is megőrizte.
Eredetileg a Pátyi út — Budaörsi út közötti területen („Erste Klass[e]"), a mai Kertészeti Egyetem Tangazdasága területén állott.

Megmentve a pusztulástól, Herein Gyula hozatta mai helyére 1963-ban. 1992-ben restaurálták, környezetét rendbehozták.

13. Merkl-kereszt

A temető 2. parcellájának délnyugati sarkán felállított kereszt fehér homokkőből készült. Bádog korpusza művészi munka.
Talapzatának északi oldalán gót betűs felirat nevezi meg a kereszt állíttatóját és a készítés évszámát:

„Gewitmet von Witwe
Martin Merkl
Geborene Martin
1925"

A talapzat déli oldalán elhelyezett márvány tábla két, a világháborúban elesett hős emlékét idézi:

„ZUM ANDENKEN AN DIE GESCHWISTER

FRANZ MERKL	ANTON MERKL
GESTORBEN	GEFALLEN
BEI ADELSBERG	BEI PATKOV
IN ITALIEN AM 8.	IN GALIZIEN AM 22.
NOVEMBER 1915 IM	AUGUSTUS 1916 IM
29. LEBENSJAHRE	23. LEBENSJAHRE

FRIEDE IHRER ASCHE!"

A kereszt előtt ma sok háborúban elesett hős hozzátartozója gyújt gyertyát.

14. I. Világháborús emlékmű 1914—1918 (Kriegesdenkmal)

Az emlékmű a mai Fő utca (Hauptstraße) két szárnya között, az egykori Koller (Tűzoltó)-kápolna mellett áll. Kőből rakott támfal, alacsony fonott vaskerítés veszi körül a körötte létesített kicsiny ligetet.
Támfalának építési idejére és készítői nevére nézve a lépcsőfeljáró keleti falába épített feliratos kő ad támpontot:

A habarcsnyomok a fennmaradt alsó szár nyugati oldalán, a talapzaton kirajzolták a korabeli Mária szobor helyét.

A keresztet 1992-ben restaurálták, ma eredeti formájában látható. Az elveszett, ún. „bánatos Madonna"- szobrot új alkotással pótolták.

10. Rumpl-kereszt II.

A Telki (Tölek) felé vezető országút északi oldala mellett 1900 körül készülhetett el a sárga budai mészkőből faragott kereszt, melyre (újabban ezüst színűre festett) öntöttvas korpuszt helyeztek. Felette öntöttvas „INRI"-feliratot láthatunk. Faragott kőtalapzatának hátulsó (északi) oldalán a donátorok rosszul kibetűzhető neve olvasható:

„Maria
RUMPL
....."

A kereszt felületén látható lyukak arra utalnak, hogy déli oldalára eredetileg bádog korpuszt helyeztek. A kőkeresztet a Budakeszi Városházán lévő anyakönyvi kivonatok alapján valószínűsíthetően az 1897. április 29-i dátummal megnevezett Rumpl Mátyás és neje, Schenek Mária (aki ekkor 77 éves volt) készíttethette.[6]

11. Páduai Szent Antal-szobor

A Budapest felé vezető országút keleti oldalán a mai tiszti lakásokkal szemben 1910 körül felállított műkő szobornak ma már csak a talapzata áll. Néhány ruharedő töredékét és sarus lábfejeinek maradványát a környéken szétszórva megtaláltuk. A szobor eredetileg festett volt. Jobb kezében virággal, bal karján a gyermek Jézussal ábrázolták. Talapzatának nyugati és déli oldalán egykor márvány táblába vésett felirat volt. Közülük a déli elkallódott az idők folyamán, de a nyugati tábla gót betűs felirata ma is olvasható:

„Wanderer Bewundere Gott im stillen
Haing sei der Allmacht dankbar dadurch
erfüllest du das deine."

A vésett felirat fölé, valószínűleg a másik tábla eltűnésének következményeként valaki fekete olajfestékkel a „Páduai Szt. Antal"- feliratot festette fel.

A ma is csaknem ép talapzatot kovácsoltvas kerítés és négy kerékvető kő veszi körül. A szobor környékén ágaztak el a Buda felé vezető utak, köztük a sok félelmetes történettel övezett út a „Finster Weötl" (sötét liget) mellett.

A talapzatra 1993-ban fából készült Szent Antal szobor került, a megmaradt részleteket szakszerűtlenül átalakítva restaurálták.

Telefon:
257-3089
Nyitva:
H-P 10-18-ig
szemvizsgálat:
15-17-ig
Optikai Szalon
XVII. Pesti út 170/B.
Multifokális lencsék
3850 Ft/db
műanyag lencsék – pára-, karc- és tükröződésmentesítő réteggel
2990 Ft/db
Lágy kontaktlencsék
NAGYON KEDVEZŐ ÁRON!

Független folyóirat

Az első kerületi laphálózat

HELYI HÍREK

4. évf. 12. szám

INGYENESEN TERJESZTVE a XVII. és a X. kerületben, Pécelen, Maglódon, Ecseren és Gyömrőn

2005. december 15.

Bajnokok a Farkasok

Kőbányaiak sikere

Közlekedési balesetek

Tűzoltósági hírek

Ingyenes lakossági apróhirdetések

Asztrológia • Horoszkóp

Hát ezt is megértük! Tavaly decemberben még kerülőt tettem az Andrássy út felé, amikor kislányommal a nagyszülőktől jöttünk egy este hazafelé, hogy láthassa a Belváros színpompás ünnepi kivilágítását. Erre idén már nincs szükség, az Elágazáshoz is megérkeztek a csillogó üstökösök! Kicsit kevesebb a fénylő dísz, mint beljebb a városban, kicsit más a környező házak alkotta „díszlet", de ne becsüljük le, hisz a miénk:O) **D. L.**

Ikon-tárlat a Dózsában

A közelgő ünnephez méltó, szép kiállítással búcsúztatja az óévet a Dózsa Művelődési Ház. November 29-én Márta Ildikó művészettörténész-hallgató nyitotta meg Szatmári Magdolna és Herendi Zsolt művészházaspár ikonjaiból rendezett tárlatot – mely december 20-ig látogatható – a Ballonyi Galérián. A megnyitó hangulatát Kiss Bernadett brácsa és Herendi Márk hegedű játéka tette még emlékezetesebbé. **D. L.**

Dobkurzus a Dózsában

Második alkalommal tartott dobkurzust a Dózsa Művelődési Házban Gregg Bissonette világhírű amerikai dobos, aki többek között Santana albumain is szerepelt. Az ingyenes, telt házas bemutatóra az egész országból érkeztek érdeklődők, akiknek nem okozott csalódást a két órás, humoros magyarázó szövegekkel tarkított produkció. **D. L.**

TACUBA
CAFE & STAGE
Bp. XVII. ker. Hajdúcsárda u. 5.
Asztalfoglalás: 258-0424
PROGRAMOK:
dec. 30. pé.: DANUBIUS BEST OF
jan. 06. pé.: GANXSTA ZOLEE ÉS A KARTEL
jan. 13. pé.: ROY ÉS ÁDÁM
jan. 20. pé.: BACK II BLACK
jan. 27. pé.: ZORALL
A koncertek után buli hajnalig:
DJ SZAMÁK

Csatornatisztítás
Duguláselhárítás
SZIPPANTÁS
ISO 9001 minősítéssel
Gyors, precíz 10 éve
Tel: 222-7521, Tel/Fax: 06-28-446-377
Mobil: 06-20-935-3577
Holecska Bt.

Vállalkozói
apróhirdetések
és keretes hirdetések
a Helyi Hírekben:
06-20-412-6353
www.hh16.hu

Spa és Élményforrás
www.nagyszilvia.hu
1173 Bp. Madárdomb, Flamingó u. 19.
06-30-960-5825

CÉDRUS
CASINO
NON-STOP
A Cédrus Piac épületében
X. ker. Fehér út 3. Örs vezér tere
Parkolási lehetőség a piac mögött is

Hobler fatelepek
A hirdetés felmutatójának már december 1-től érvényes
a jövő évi bruttó 4% árcsökkenés!!!
• Komplett tetőszerkezetek
• Speciális gerendák rendelésre 7-12 m-ig
• gerenda, deszka, palló, tetőlécek
• műszárított lambéria, hajópadló
• olcsó zsaludeszka rövid- és normáláru
• OSB-3, építő- és burkolólapok
• drugafa (rúdfa)
• tetőfóliák
Most is itt érdemes vásárolni !
Csömör: 06-28-445-276 Csepel: 277-3966, 277-3263

AKCIÓ!
Celeron M 1.6 GHz
256 MB, 40 GB, DVD/CD-RW
ASUS A3H-5009
189 000,-
Ajándék Hordtáska + ASUS optikai egér
DÍJMENTES INTERNETHASZNÁLAT SZAKTANÁCSADÁS
Microsoft
TEAM COMPUTERS
SZÁMÍTÁSTECHNIKA KISKERESKEDELMI ÁR ALATT
1161 Budapest, Rákóczi út 48.
Tel: 406 4444, 30-989 2093
Ünnepi nyitvatartás december 29-ig:
H: 11-18 K-P: 9-18 Szo-Vas: 9-13
www.tzteam.hu

Koncert a gyermekmentőszolgálat javára

Advent harmadik vasárnapján, harmadik alkalommal került megrendezésre a karácsonyi jótékonysági hangverseny a Szent Márton Gyermekmentőszolgálat Közhasznú Alapítvány javára a rákoshegyi katolikus templomban. Először Kiss István plébános atya, valamint a szervező Rákoshegyi Közösségi Ház nevében Szabó Tiborné mondott köszöntőt. A padokon egyébként mindenki a közösségi ház ajándékát találta, egy-egy mézes süteményt karácsonyi jókívánságokkal. A nagy sikerű koncerten föllépett Rákosligetről a Hősök Terei Általános Iskola Kicsinyek Kóru-

Fotó: Fejér Gyula

sa Szabó Ágnes vezetésével (képünkön), Rákoshegyről a Czimra Gyula Általános Iskola Varázshangok Csengőzenekara, valamint a Rotunda Énekegyüttes, Tóthné Mózer Annamária vezényletével. A rendezvényen megjelent dr. Krivácsy Péter, az alapítvány kuratóriumának elnöke, aki köszönetet mondott a támogatásért – ezen az estén 118 ezer forint gyűlt össze – i letve az elején szólt pár sz az alapítvány munkájáról. hangverseny végén a Rotun együttes névre szóló ajánd kot adott át az alapítvány mennyi (összesen 32-en nak) dolgozója részére.

Tisztelgés felsőfokon

A „Dobosok dobosa"-ként emlegetett különleges élő legenda, Vinnie Colaiuta előtt tisztelgett magyar jazz élet új generációjához tartozó két zenekar, a Nalanda (Kaszás Péter dob, Zana Zoltán szaxofon, Birta Miklós gitár, Bubenyák Zoltán billentyűs hangszerek és Koltai Gergő basszusgitár), és az European Mantra (Borlai Gergő dobok, Lukács Péter gitár, Nagy János billentyűs hangszerek és Papesch Péter basszusgitár képünkön) december 4-én a Dózsa Művelődési Házban. A fantasztikus hangulatú koncertre megtelt a színházterem, igazolva az estet szervező Martonosi György kitartását, lehet színvonalas programot hozni egy peremkerületi művelődési házba is! **D. L.**

Ifjú tehetségek a Gózonban

A Gózon Gyula Kamaraszínház „Szín(ház)Galériája" ad otthont december 8-a óta Páljános Erzsébet, a Magyar Képzőművészeti Egyetem II. éves festő szakos hallgatója első önálló kiállításának. A tárlat megnyitóján Szabó Dorka festőművész méltatta kerületünk fiatal tehetségét, majd Kántor Judit színművész adott elő egy szuggesztív részletet John Fosse „...én nem válok el sose..." című színdarabjából, melyet az alkotó választott, egy néhány nappal korábbi színházi élménye hatására. Páljános Erzsébet (képünkön jobbról a második álló személy) képzőművész szárnybontogatásait az Újlak Utcai Általános Iskola általános- rajz tagozatán kezdte el, de sokáig a képzőművészettel párhuzamosan a történelem szeretete is meghatározta életét, 2001-ben például a Debreceni TIT által szervezett Tehetséggondozó, Képességfejlesztő Országos Tanulmányi Versenyen rajzból második, történelemből harmadik helyezést ért el. Tanulmányait a Teleki Blanka Gimná-

zium rajz- és művészettörténet szakán folytatta, majd 2004-ben nyert felvételt a Magyar Képzőművészeti Egyetemre, ahol Szabados Árpád a mestere. Kedvenc korszaka a reneszánsz, képei realisták, célja a tárgyak megszemélyesítése. Babusa János szobrászművész, a kiállítás sorozat művészeti vezetője elmondta, az egy éve Bukta Norberttel és Parrag Emillel indított sorozat koncepciójában változás állt be, és az előző kiállítás óta – ahol Szalay Szilvia tervező grafikus mutatkozhatott be – a kerületi fiatal tehetségeknek kívánnak bemutatkozási lehetőséget biztosítani. Minden új tárlatot a színház egy új bemutatójához kötik – most épp a Cosi fan tutte főpróbájához időzítették --, s így egy-egy tárlatot 10-12 előadás közönsége, tehát több mint kétezer ember láthat. Terveik szerint legközelebb Batta Eszter grafikáit mutatják be.

Dudás László

Országos Társkereső klub
XVII. kerületi
TÁRSKÖZVETÍTŐ
irodája
programokkal
06-30-283-1612
253-7585

ANTIKVÁRIUM
és régiségbolt
a Pesti út 188. szám alatt,
a Humanictól csak 100 méterre!
KÍNÁLUNK ÉS KERESÜNK:
könyvet, könyvtárat, metszetet, térképet, plakátot, diavetítőt, diafilmet stb.
Könyvek már 100 Ft-tól • Diavetítők 4000 Ft-tól
Diafilmek 300 Ft-tól kaphatók
Igyekszünk minden igényt és érdeklődési kört kielégíteni
(művészeti könyvek, lexikonok, szótárak, gyermekkönyvek, romantika stb.)
KÍNÁLUNK ÉS KERESÜNK:
bútort, szőnyeget, festményt, fali-, asztali-, kar- és zsebórát, ezüst tárgyakat, porcelánt, üveget, játékot, rádiót, hagyatékot stb.
Felvásárlás az üzletben hétköznap: 14.30-tól
NY: H-P: 9-12 és 14-18-ig, Szo: 9-13-ig
Tel: 256-2375, 06-30-306-1758

SUZUKI GUSZTÁV
A mi autónk! A mi karácsonyunk!
Most minden modellünkhöz
4 téli gumit AJÁNDÉKBA adunk!*
✓Ünnepi hitelek már 0% befizetéstől, hosszú futamidőre is!*
✓Ignis akció: 1.5-ös Ignis az 1.3-as áráért!*
✓Használatútó beszámítás, hiteltartozással is!
✓Roncsautó beszámítás!*
*A kedvezmény más kedvezménnyel nem vonható össze!
Akciónk a készlet erejéig, de legkésőbb december 23-ig tart!
ÜNNEPELJEN NÁLUNK, CSEMEGÉZZEN KÍNÁLATUNKBÓL!
1161 Bp., Gusztáv u. 89., Tel: (06-1) 405-0674, 406-0674 www.suzukigusztav.hu
Nyitva: H-P: 8-18, Szo, V: 9-13 óráig
SUZUKI GUSZTÁV HASZNÁLTAUTÓ • *1155 Bp., Késmárk u. 100.*
Tel: 410-5487, 414-0075 • Nyitva tartás: Hétfő-Péntek: 9-18, Szombat-Vasárnap: 9-13
SUZUKI
MSZ EN ISO 9001:2001

SZOMBATHELYI KÉPTÁR
KUNSTHALLE SZOMBATHELY

Szombathely. Rákóczi F. U. 12.
Tel.: 94/508 800. Fax: 94/314 096
E-mail: szkeptar@elender.hu
www.elender.hu/~szkeptar

A Gyűjtők és Gyűjtemények
Mindenművészeti Magazin és
a Szombathelyi Képtár
szeretettel meghívja Önt és barátait
az újság 5 éves megalapítására rendezett
gyűjteményes kiállítására.

Megnyitja: Haraszty István (Édeske)

Időpont: 2002. május 9. 17 óra

Cím: Szombathelyi Képtár
Szombathely, Rákóczi Ferenc u. 12.

Dr. Gál József
Szombathely
Sugár u. 4. 2.

9700

HERENDI PÉTER

Alföldi Róbert
Barabás Márton
Bartl József
Boros Tamás
Fajó János
Fehér László
Harasztÿ István
Herendi Péter
Kentaur

SZOMBATHELYI KÉPTÁR
KUNSTHALLE SZOMBATHELY

MEGHÍVÓ

Klimo Károly
Kováts Albert
Lantos Ferenc
Més-záros István
Morvay László
Polgár Csaba
Riegl Brigitta
Sarkadi Péter
Schwarz Volker
Bernd Svetnik
Szilárdi Béla
Szipál Márton
Szlabey Zoltán
Trombitás Tamás
Urbán Tibor
Varkoly László
Vásárhelyi Antal
Vizsolyi János

Herendi Péter

A Pészek Galéria
tisztelettel meghívja Önt

HERENDI PÉTER

FOTOGRAM

című kiállítására

• 1999. április 6-án 18 órára

A kiállítást megnyitja: **HARIS LÁSZLÓ** fotóművész

Megtekinthető 1999. április 30-áig, szombat és vasárnap kivételével naponta 14–19 óráig.

Támogatók: Nemzeti Kulturális Alap,
Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

F.k.: Galambos Tibor

BUDAPEST
Ke 1999 03 31. Ke
7

Lóska Lajos

Bp.

Felső Zöldmáli út 61-65

1025

Herendi Péter KARCOLATOK című kiállítását

Szűcs Károly nyitja meg

1999. November 10-én 18.30-kor a MiRó Fotógalériában.

Bolt G. a MiRó G. - ban

Kihelyezett sorozat

Bp. Teréz körút 11-13. H.-P. 14.00.-18.00.

A kiállítás anyagából elkészült a Bolt G. 48. Katalógusa.

Zárás: december 23-án.

Herendi Péter

Fotogram, 1999

Fotogramok

1999. április 6.
18.00

Fészek Galéria
1073 Budapest, Kertész u. 36.

a kiállítást megnyitja

Haris László

Nyitva: hétköznap 14-19 óráig
A kiállítás bezár 1999. április 30.

Herendi Péter évek óta koncepciózusan készít fotogramokat, az e technika által nyújtott lehetőségek teljes spektrumán. Ragyogó példáját hozza annak, hogy egy „történelmi" fotóeljárás hogyan aktivizálható az újabb és újabb kortárs fotográfiai problémák feldolgozására.

A Pajta Galéria vendégei

Heinz G. Mersch és Norbert Weber

Heinz G. Mersch

Norbert Weber

1999. április 8. 16.30

Új Színház 1061 Budapest, Paulay Ede u. 35.

a kiállítást megnyitja **Mártha István,** a színház igazgatója
A kiállítás bezár 1999. április 22.

A Pajta Galéria vendégeként kiállító két német művész munkái tulajdonképpen a magyar fotográfiáról szólnak. Sajátos képi világuk a Körtvélyesi-Tóth-Kovács-Török neve által fémjelzett fotográfia gondolkodással rokonítható.

HERENDI PÉTER

Budapest 1995

D. Udvardy Ildikó: Analízis
8 meditáció bevezetőjével

HERENDI Péter

Bp.,Fiatal Művészek Klubja, Herendi Péter és Boros István kiáll.,1992

ism.KŐTAI József: Fiatal művészek kiállítása. = Magyar Nemzet, 1992. nov.7. 10.

Boros István----

ll találkoznom, és bement [redacted] ide
n terembe volt az egész t[redacted]sác.
l, és mi mondtuk, hogy jö[redacted] Nag
de hátha jön a Nagy Laci [redacted] mi
erem melletti ajtóba, és [redacted]
És akkor a Fodor Bandi o[redacted] mé
beszélgetünk, és az Aczé[redacted]
elment a Laci az estre é[redacted]kor
és visszajövet épp ott v[redacted]
Aczélnak, hogy Aczél elvt[redacted]em
..... itt vannak a botrán[redacted]k,
s vita, és hát nem. Hát e[redacted] már
[redacted] akkor

A Magyar Fotóművészek Szövetsége és a Vigadó Galéria meghívja Önt

Herendi Péter

Szekvenciák

című kiállításának megnyitójára a Duna Galériába
1994. augusztus 3-án, délután 6 órára
A kiállítást megnyitja **Lóska Lajos** művészettörténész
Duna Galéria, Budapest XIII. Pannónia út 95.
A kiállítás megtekinthető 1994. augusztus 21-ig,
hétfő kivételével, naponta 10-18 óráig

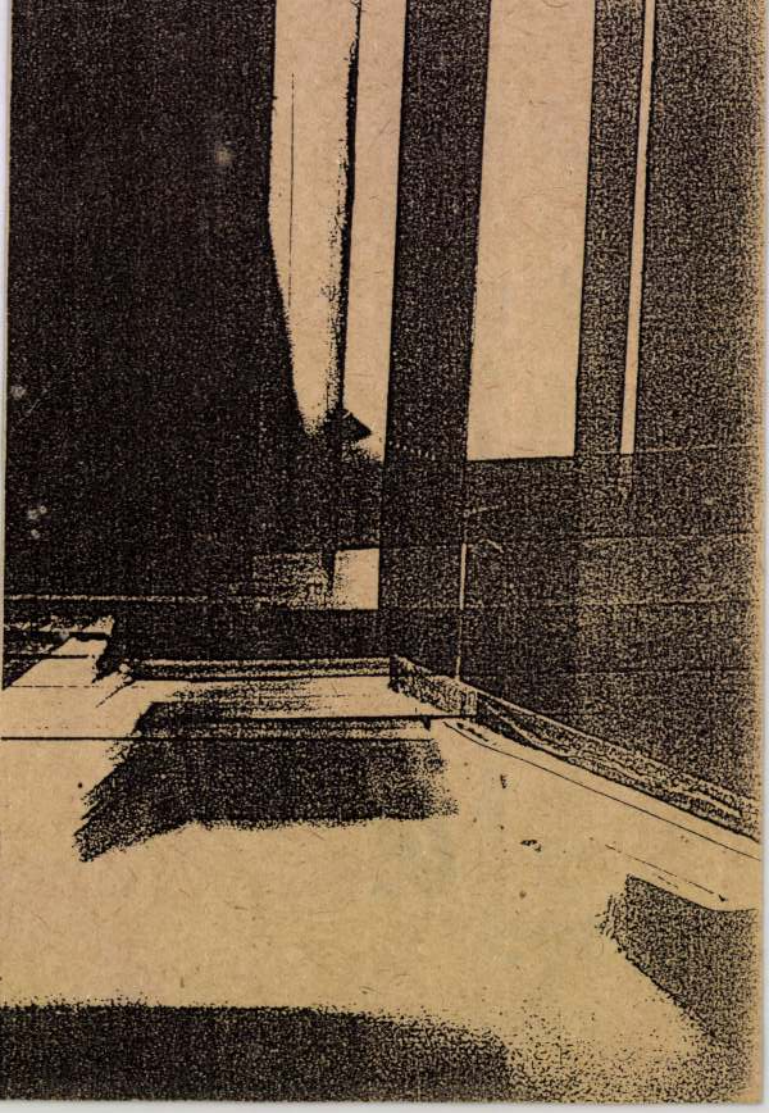

HERENDI Péter fotó

kiáll. Bp.,Dorottya u.,1993

ism. KOVÁTS Albert: A varrógép rejtett arca.
= ÉS 1993. junius 4. 13.

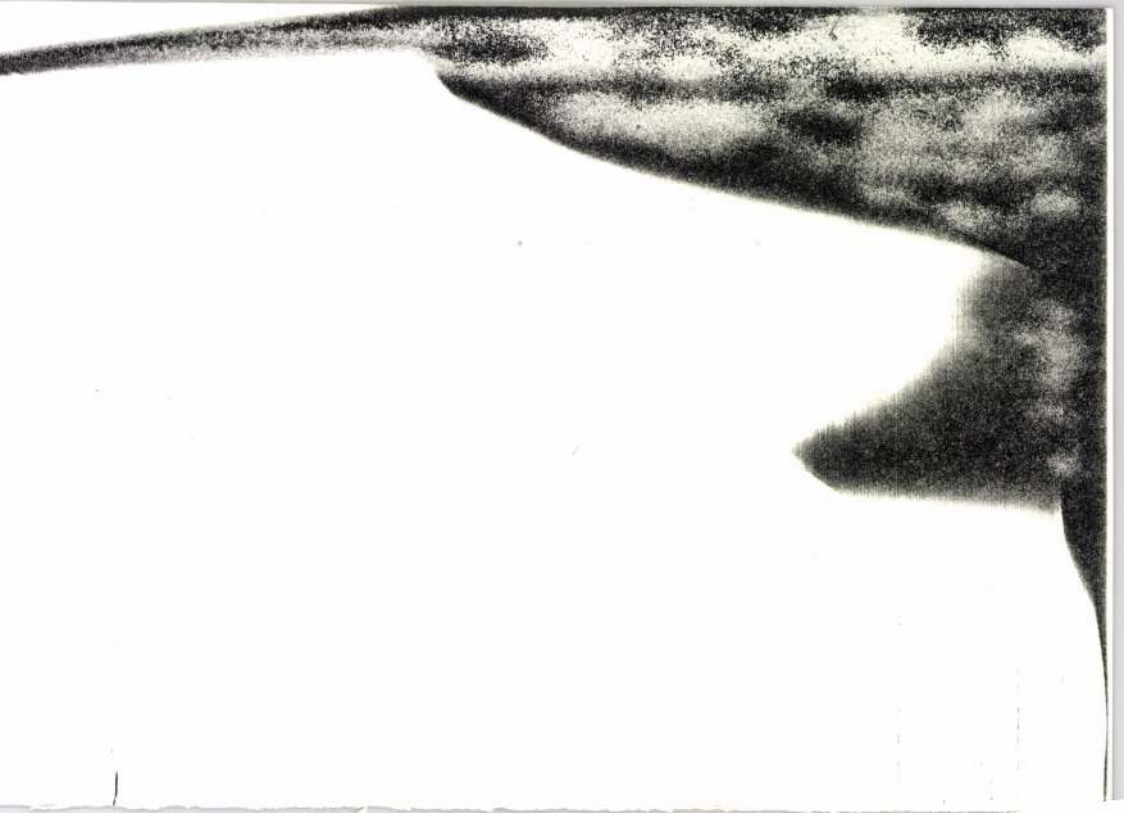

HERENDI PÉTER

FÉLKÉPEK ÉS POLAROIDOK/HALF-PICTURES AND POLAROIDS

DOROTTYA UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM BUDAPEST V., DOROTTYA UTCA 8. TEL.: 118-3899

1993. április 29-május 23.

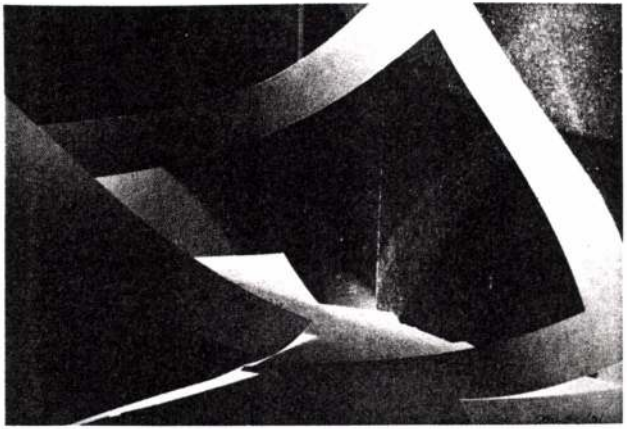

Papírképek II.

Herendi Péter negatívjait maga laborálja, így mindig szembetalálkozik azzal a számára izgalmas és furcsa ténnyel, hogy pozitívban kinagyítva minden más, mint negatív filmen. Ezt akarja megmutatni az embereknek, innen a kiállítás címe: FÉLKÉPEK.

A Gobelin című képblokk, otthoni kőrnyezete, egy szövőszék láncfonalainak részleteiről ad képet.

A művész polaroidokat is kiállít, amelyeken üvegek, prizmák, tükrök és lencsék láthatók. Üvegcsendéletein a törvényszerű és véletlen fénytöréseket komponálja képpé.

Dobai Ágnes, a kiállítás rendezője

Péter Herendi develops his negatives personally, thus finds that on the positive print everything is different from what can be seen on the negative. This is what he wants to show the public and where the title comes from: HALF-PICTURES. The block titled "Gobelin" gives detail of the chain-loops of string on a loom in a domestic environment. The artist exhibits polaroids as well which show bottles, prisms, mirrors, and lenses. In his glass still-lives Herendi composes the natural and haphazard refractions into a picture.

Ágnes Dobai, curator

Megnyitó/Opening: 1993. április 29-én, 17 órakor
Megnyitja/Opened by: Török László
Nyitva: naponta 10-18 óráig, vasárnap zárva
Open: 10 a.m.-6 p.m. every day, except on Sunday

Flórenkay Boldizsár

üveges m.

XVIII. sz.

l.

Ságüvegipar

169. l.

Herenkay Boldizsár

üveggyártó

l

Takrajzok

III. 205. l-

os Bizottsága

s Elnökségének.

B u d a p e s t

. Elnökség jan.hó 31-én kelt 34

ábbiakban tudomásul veszem a Müem-

31-iki ülésének következő határo-

Bizottsága, 34/1922 szám. A buda-

ő ipariskola Tekintetes Igazgató-

anuár hó 24-én 261/1922 sz.a. hoz-

kozólag van szerencsénk Bizottsá-

tt rendes ülésében hozott azon ha-

ntetes Igazgatóságot, hogy a veze-

ÉLET ÉS IRODALOM

Budapest

Herényi Gabriella

1021

Herényi Gabriella rajza

1974 AUG 17

SAJTÓFIGYELŐ
HÍRADÁSTECHNIKAI VÁLLALAT
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-174

ben a kenyér jelentősége és rangja fokozatosan alászáll. Itt-ott már annyi becsülete sincsen, amennyi feltétlenül megilletné. A gyerekek jóformán semmihez nem akarnak kenyeret enni. Az ennyémek sem. Igaz, a zsíros ételeket sem szeretik. Olajjal főzünk. Vidáman befalják a sült húst, a párizsit, a főtt tojást, a grillcsirkét, a kolbászt, a fasírozottat és a felvágottakat. A kenyér rendszerint eszükbe sem jut. Ha mégis, többnyire egy-két harapással beérik. A félszeletek, amiket meghagynak, ott maradnak az asztalon.

Néha magam is észbe kapok,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1974 NOV 7
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Herényi Gabriella

1021

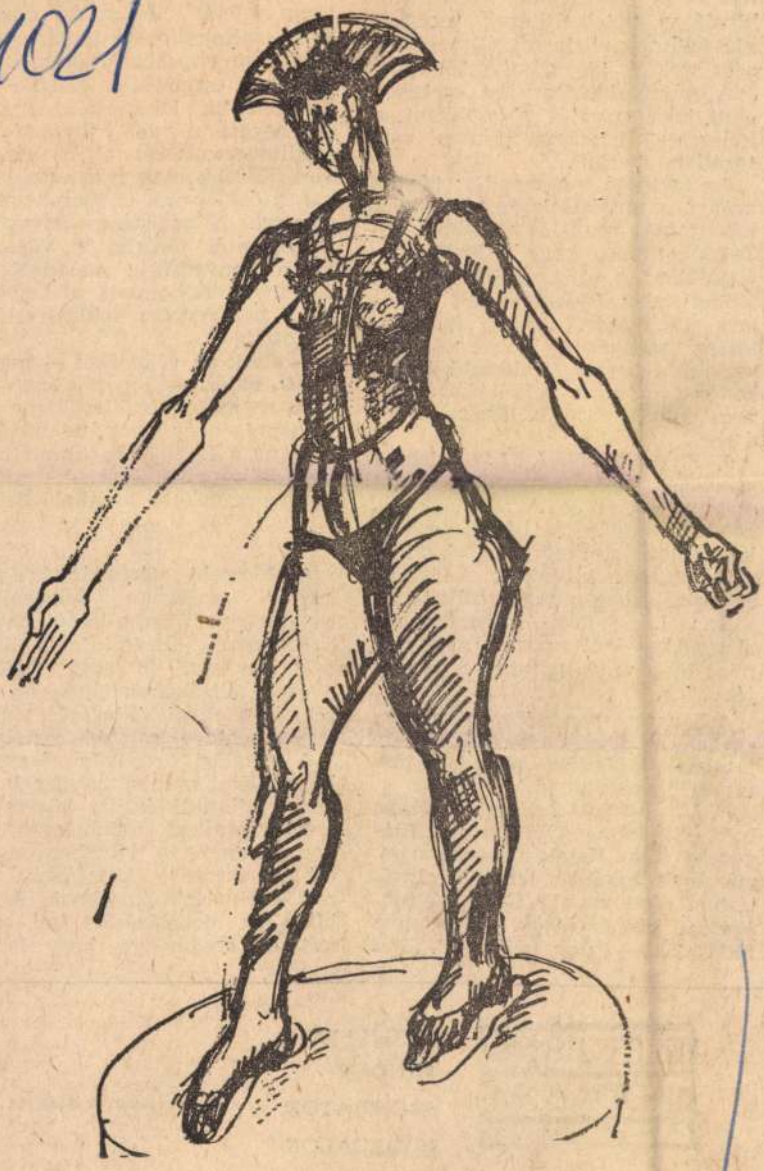

Herényi Gabriella: Táncosnő

szellemi kapacitásból, a
nyolc általánost végzett, d
mailag és politikailag fel
kiváló, az ötletek, újítások t
kieszelő szocialista brigádv
sém szokták ide számítani.

A munkáslétszám hat e
alatt, húsz százalékkal csök
műszakiak létszáma azonb
tozatlan maradt.

Az igazgató azt mondja: ideális arányt a munkások és műszakiak között még senki sem állított fel. Tagadhatatlan, hogy mérnökeink, általában a műszakiak sokkal többet tehetnének az elmúlt években elhanyagolt iparág fellendítésére. Azonban a bányászat megsegítésére hozott felsőszintű intézkedések és pénz nélkül korábban nem sokat tehettek. Most rajtuk a sor.

J. F., a katowicei „JAN" bánya mérnöke: „230 dolgozónk közül csak 30 a munkás. A többiek mérnökök, technikusok, híradástechnikai, számítástechnikai, mechanikai szakemberek. Irányítók. A bánya 98 százalékban automatizált."

Sz. I. fejtési csapatvezető: „Ugyanúgy kell nyomni a partot, mint húsz vagy harminc esztendeje..."

A bányászatban a jövedelem nem egyenlő az alapfizetéssel. Pótlékok, jutalmak, különféle „bérjellegű juttatások" egészítik ki.

H. J. bányatechnikus. Átlagos havi jövedelme 7883 forint. „Elégedett? Nem. Kevés a jövedelmem, szeretnék inkább termelésirányításban részt venni." *Cs. J. 37 esztendős bányamérnök.* Jövedelme 5936 forint — ő úgy tudja, 4200. „Elé-

[illegible] később csak részmegoldásokkal próbálkozott, több-kevesebb sikerrel. A szükséges anyagokért Debrecentől Győrig, a Videotontól a honvédségig szaladgált. Az üzemben felbomlott a fegyelem. S. B. elvesztette tekintélyét, leváltották.

— Csak ne védd őket — mondja *M. L. vájár.* — Én még nem tudtam a mérnökök irodájába úgy bemenni, hogy azok ne kávéznának, ne a Lottó-klub ügyeit intéznék. Bélyegeiket cserélik, garázsokat terveznek — munkaidőben.

A Mecseki Szénbányák valamennyi műszaki dolgozójának rangját emeli az a tény, hogy a Szénbányák igazgatója a KGST Szénbányászati Műszaki Tudományos Bizottságának elnöke, a gázkitörések elleni védekezés témafelelőse pedig a kutatási osztály.

A kutatási osztályon magas fokú szellemi munkát végeznek. Ennek gyakorlati értéke közvetlenül a bányászatban, tudományos színvonala szerte a világban megbecsülést szerez a kutatónak, mérnököknek, technikusoknak. A gázkitörések megelőzésére tett erőfeszítések eredménye, hogy István-

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON. 16 OLDALON
Szerk
Kiadja: L
Terjeszti a Magyar Posta. E
Előfize

Herényi Gabriella

"Táncosnő" cimmel hozza a lap a művész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. nov. 2.
XVIII. évf. 44. sz. 15. lap.

Herényi Gabriella

Táncos alakot ábráozló rajzát hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. aug. 17.
XVIII. évf. 33. sz. 6. lap.

Herényi Gabriella, szobrász

Stúdió a címe annak a szoborkiállításának, amely a múlt héten nyílt meg a Miskolci Galériában - a Fiatal Képzőművészek Stúdió tagjai kiállítása. A művész alkotása „Büszt" c. szerepel a kiállításon. (említve.)

(makai): Szobrok a Galériában.

Déli Hírlap, 1977. szept. 19.

Herényi Gabriella

„Büszt" bronz, 53 cm

szerepelt az 1978-as Studió kiállításon
-Katalógus a könyvtárba -

HERÉNYI GOTTHARD ISTVÁN, festő, orvos

Szombathelyi orvos. Párizsban a Julien Akadémián festészetet is tanúlt. Ő lett Jalsa István első szakavatott mestere rajzból és anatómiából. Jaksát kezelte mikor a frontról betegen haza érkezett. 544.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

HERÉNYI GOTTHARD ISTVÁN, festő, orvos

1935-ben Szombathelyen Jaksa István festőművésszel Sterio kiállítást rendezett a nagy emigrált görög festő hagyatékából. 546.old.

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

Ø

Herényi Gotthard

István

festő

lázd

Dunántuli Szemle

1944. 223. l.

Gyűjt

6.33.

4r

6 kötet (3 kötetbe kötve)

Orbán

Balázs

A Székelyföld leírása

történelmi, régészeti, természetrajzi s népismei rempontból

I. 1.– 239. ll., 6 képes tábla ——— Pest, Ráth Mór 1868

II. 1.– 162. ll., 4 képes tábla ——— u.o., 1869.

III. 1.– 212. ll., 3 képes tábla ——— u.o., 1869.

Herényi Rudolf

NU 1932. XII. :

N.U. 932 XII. 22

— **Genthon István nyerte a főváros Ferenc József-diját.** A Ferenc József koronázási jubileumi alapitvány birálóbizottsága szerdán délben *Liber* Endre alpolgármester elnöklete alatt döntött az idei tudományos-irodalmi dij odaitéléséről. A székesfőváros az idei tudományos-irodalmi dij pályázatánál a következő témakört jelölte meg: magyar müvészettörténet, különös tekintettel Budapest multjára és müvészettörténeti fejlődésére. A kitüzött határidőre négy pályamü érkezett. *Genthon* István dr. *Nemzeti Muzeumi* tisztviselő, *Péter* András dr. egyetemi tanársegéd, *Major* Ervin dr., a Nemzeti Zenede tanára és *Vámos* Ferenc épitészmérnök voltak a pályázók. A birálóbizottság egyhanguan ugy döntött, hogy a kétezer pengős pályadijat *Genthon* István müvének itéli oda, mig *Péter* András dr. és *Vámos* Ferenc dicséretben részesültek. A bizottság ugy találta, hogy a felsorolt *három pályázó müve irodalmi és müvészeti vonatkozásban egyenértékü.* Mégis *Gerthon* Istvánnak kellett odaitélni a dijat, mert az ő munkája közeliti meg legteljesebben a pályázat intencióit, annál is inkább, mert speciálisan budapesti vonatkozásu is. *Major* Ervin dr. pályázatát egyéni értékei ellenére sem lehetett tekintetbe venni, mert a pályázattól eltérően, zenetörténettel foglalkozott.

— **Herényi Rudolf** festőmüvész festményeiből és grafikai anyagából kiállitást rendezett. Az értékes müvészi munka megtekinthető naponta 9—2-ig Akácfa-utca 15. sz. V. emelet.

Zárlat felé tartottá vált az irányzat, az eltolódások általában alig érték el az 1 dollárt. A

HEREPEI János

tevékenységéről, és műveinek bibl.

ld. Herepei J.: A Házsongárdi temető régi sírkövei. Bp 1988.

Balassa tván utószava 503 p. skl.

über Bildhauer und
römisch-katholischen
alphabetisch gereiht.
vegen des beschränkten
Anwesenheit als Pate
rd nur das Datum an-
en über Wohnortsver-
den ausgelassen.
ldhauer (sculptor, sta-
cissor lapidum), Bild-
l. h. Gesellen (sculptor
erwandte Kunsthand-
graveure) an. Wir lies-
lapidum) und Künst-
bezeichnet sind, da es
hischen Blättern geht.

Eine ungewöhnlichere Bezeichnung des Berufes, oder dessen Varianten und abweichende Namenszitationen führen wir in originalem Wortlaut in Klammern an.

Wir haben folgende Matrikeln aus dem staatlichen Regionalarchiv in Bratislava exzerpiert: die matrikel des Pfarrbezirkes des Hl. Martin, Bücher Nr. 12–29 (1697–1803), die Trauungsmatrikel desselben Pfarrbezirkes, Bücher Nr. 50–55 (1674–1809), die Sterbematrikel desselben Pfarrbezirkes, Bücher Nr. 65–72 (1719–1805, ältere sind nicht erhalten geblieben), weiter Matrikeln des Pfarrbezirkes Bratislava – Blumental, gegründet im Jahre 1770, und zwar die Taufmatrikel, Bücher Nr. 101–102 (1770–1803), die Trauungsmatrikel, Buch Nr. 110 (1770–1799) und die Sterbematrikel, Buch Nr. 114 (1770–1814).

HEREPEI János

SAS Péter: Herepei János (1891-1970). = Pavilon 7 1992 95-96.ill E

der Balustrade auf
bere Teil des Werkes einen
r. In der Mitte steht ein
n zwölf Säulen, auf dem
pen des Kaisers bzw. der
n Tempel ist auf einem
goldete Statue Leopolds
riumphator aufgestellt.
der Kuppel den Tempel
en Gesims stehen die
des Kaisers (Vorder-
Rückseite: Prudentia
ur halten vier Fama-
ltsch-römische Kai-
ndament des Tem-
ie vier wichtigsten
gkeit, Seelenkraft,
. Auf der Rück-
ürstliche Eigen-
lenen Zeitalters
und die Götter
kur, Minerva).
eiten von „auf
mt. Auf ihren

und 1792. Ihre künstlerische Vorgänger finden sich in der mehrere Jahrhunderte alten Tradition der Gattung und im architektonischen Lebenswerk des Künstlers. Die Gelegenheitsbauten erfreuten sich als Ergebnis einer langen Entwicklung großer Beliebtheit und wurden im 18. Jahrhundert zu einer anerkannten Aufgabe der Architektur. J. F. Blondel stellt im Cours d'architecture alle Gattungen vor, die für die Wiederbelebung der „magnificence" eignen. Neben den „beständigen" Bauten zählt er auch die Feierbauten auf. Damit geraten zum

ANMER

[1] A szombathelyi székesegyház és mennyezetképe (Der Dom in Szombathely und seine Deckenbilder). Bp. 1922.

[2] Z. B. *Garas, Klára:* in: Magyar Művészet (Die ungarische Kunst). Bp. 1956.

[3] Die originale Zeichnung und der Stich von Mansfeld wird erwähnt von: *Trost:* Wiener Triumphbogen und Trauergerüste auf Stichen, in: Graphische Künste, 1900. Beilage 9—13.

[4] Museum der Bildenden Künste, Graphische Abteilung.

[5] Wiener Zeitung 1. May 1790, Nr. 35, S. 1125—1127.

[6] Das Bild wird vom oben zitierten Werk von Kemény gebracht, S. 32—33.

Herepei János: A Hársongárdi temető régi sírkövei.
Bp. 1988

rec. KISS András: Kolozsvári helytörténetírás
Jakab Elektől Herepei Jánosig: A
beszélő kövek. = M. Erdélyi Múzeum,
LIV, 1992, 1-4. 173-182.

Herepei János

SAS Péter: Herepei János: A Házsongárdi temető régi sírkövei. Bp. : Akad.K.,a1988. /rec./ = Magyar Múzeum,I.évf. 1/4. sz. 1991 281-282.

HALÁSZ Péter: Könyvek a házsongárdi temetőről.= Magyar Múzeum, I.évf.1/4.sz. 1991 282 - 284.p.

Herepei János: A Házsongárdi temető régi sirkövei. Bp.Akad.K.,1988

LÁSZLÓFFY Aladár: Házsongárd. Bp.,Helikon,1989 VSVS

-

y)

zines virág. Alatta a felirat:

Herepei János

Szabó T.Attila levelei Herepei Jánoshoz. /Közli Sas Péter/.= Magyar Múzeum, I.évf.1/4.sz. 1991 240, 243.p.

1. 1958 "Ugy hallom , hogy a Szent György szobrát aát akarják jelenlegi helyéről helyezni talán a Farkas utcába a templom elé. Nem éppen ref. emlék,de talán igazán jó helyre kerül."
2. 1960 "A Szt.György szobor valóban a Farkas utcában van éppen a kapu előtti virágágyásban. Tündérien szép környezete van."

ERNST BLOCH

K

Hergár Jenő, [építész:]

Irányú-magastároló tervért.

I. díj.

— : Közlemény 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. dec. 10

Hevgár Jenő: víztechnológia | Mélyépítés |
N.T.: Városi Kórház, Reumatológia, Rekonstrukció: Noll Tamás (Építész).

Víztechnológia: Hevgár Jenő (Mélyépítés).

Magyar Építőművészet, 1988, 6., 28–old.

Hérics Nándor, grafikusművész

Szegő György: Exodus, Stúdió '88 kiállítás az Ernst Múzeumban

Hérics Nándor a „Nemzeti érzékiség"-nek szenteli a gunyorosan piros pop ajkakat, amelyek egy fehér drótkerítésen akadtak fenn zöld határ előtt. /említve/

Művészet, 1989., 4., 39-old.

Hegàr Viktos

nevét említi a Közmunkatanács 1945 utáni tevékenységével kapcsolatban Granasztói Pál hozzászólása.

Még egyszer a Közmunkatanácsról.
Budapest, 1971. 5.sz. 10-12. l.

ZAJ ELLENI KONGRESSZUS BUDAPESTEN.

Schuler Dezső dr. alpolgármester elnöklete alatt május 4. és 5.-én folyt le a Népegészségügyi Múzeumban a Csendliga, az Országos Közegészségügyi Egyesület Szakosztálya és az illetékes hatóságok, intézmények és egyesületek által rendezett Zaj Elleni Kongresszus. Schuler Dezső dr. alpolgármester megnyitóbeszédében hangsúlyozta, hogy a Kongresszus a zaj egészségügyi ártalmának tudományos megállapítása után a felesleges zaj csökkentését és megelőzését célzó műszaki, rendészeti, szervezési és nevelési kérdésekkel s megoldási módokal foglalkozik és az elhangzó javaslatokat és kívánalmakat, megoldási módokat memorandumba foglalva az illetékes fórumok elé terjeszti. Az előadók közül az építészeti vonatkozásúak a következők voltak: Möller Károly dr. építészmérnök a zajcsökkentés műszaki kérdéseit, Viola Rezső dr. szfőv. műszaki tanácsos az útburkolat okozta zajok megelőzését, Bajzáth Imre a Közmunkatanács mérnöke a készülő Építésügyi Szabályzat zajelhárító rendelkezéseit, Rózsás Pál szfőv. műszaki főtanácsos az építésrendészeti intézkedéseket, Lázár Lajos gépészmérnök a vízvezetéki és fűtőberendezési zajok elhárítását, Bachmann Alfréd műszaki főtisztviselő a hangszigetelő anyagok gyakorlati alkalmazását, Thamm István dr. műegyetemi m. tanár a gépek okozta rezgések csökkenését ismertette.

LIFT
HAVERLAND
BUDAPEST

Reich Lajos
épület-műlakatos
Budapest 6, Aradi-utca 62
Telefonszám: 1-286-95

NYESTE MIHÁLY
aranykoszorús cipészmester
BUDAPEST, IV., ESKÜ-ÚT 5 (Klotild-palota. — Belvárosi Kávéház mellett)
Cipő különlegességek. — Dísz-, jokey-, vadász-, tiszti csizmák. — Orthopäd-cipőket a legjobb kivitelben készít beteg és fájós lábakra.
TELEFON: 1-832-57

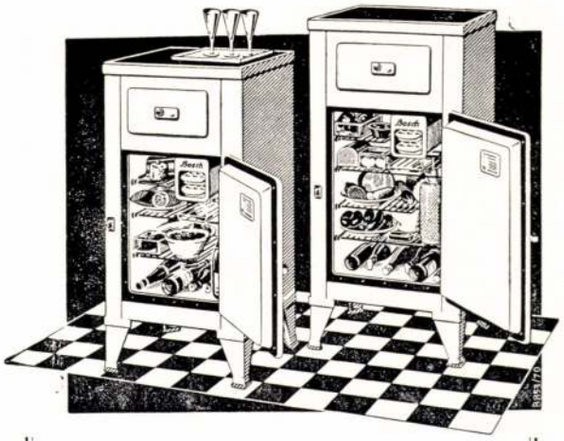

A modern házak korszerű hűtőberendezése
az elektromos
BOSCH
háztartási
hűtőszekrény
Kérje díjmentesen a beépített újszerű konyhaberendezéseket ismertető ábrás prospektusunkat.
Bosch Róbert kft.
Budapest V, Váci-út 22-24
Telefonszám: *292-338

VIGYÁZAT! + BIZALMI CIKK!
Ecker

TÖLTŐTOLLSZAKÜZLET
BUDAPEST, VIII., VAS-UTCA 12. SZ.
TELEFON: 1-442-99
ECKER-TAKARÉKIRÓNOK
Névaláírásával díjtalanul ellátva!

Parketta
Padozati munkák
KONRÁD PÁL
VI, Andrássy-út 6. Telefon: I-165-58

Tervpályázatok
kasirozását
Láczay Tivadar
könyvkötőmester készítette
II., Tölgyfa-utca 9

STADLER
MIHÁLY RT
*90-4-32
VÁROSI ÜZLET
20-3-71

Parkettát szállít, lerak, javít
JAKAB JÓZSEF VI., Bulyovszky-utca 32. sz. Telefon: 1-146-31

Órakülönlegességek,
ékszerek és ezüstneműek
SCHVARCZ TESTVÉREK
Budapest, PODMANICZKY-U. 59
Javitóműhely. Telefon: 1-296-24

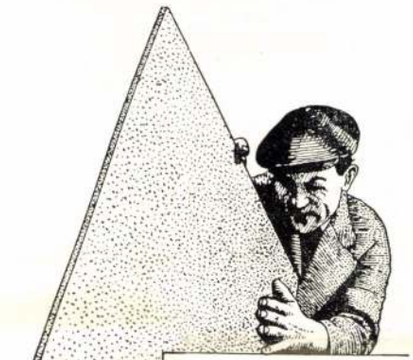
AZ IDEÁLIS
BURKOLÓLEMEZ!
ETERNIT MŰVEK
Budapest, VI., Andrássy-út 33.

Asbest-padló
linoleum és gumiburkolási vállalat
Császár Imre
Budapest IX, Lónyai-u. 36. T. 1-887-49

HERGÁR VIKTOR: A városrendezési tudomány segédtudományai. Különlenyomat a Városkultúra 1936. évfolyamából. 1936, 18 o. Hergár Viktor, a városrendezés tudós mérnöke ebben a kis dolgozatában módszeresen reámutat arra, hogy a városrendezés művelőjének minő segédtudományokat kell segítségül hívnia, ha feladatait a való viszonyoknak megfelelően kívánja megoldani. Tanulmányában magyar nyelven nyújtja azt az összefoglalást, amelyet az 1935. évi római nemzetközi építészkongresszus alkalmából dr. ing. Bierbauer Virgil francia nyelven adott ki.

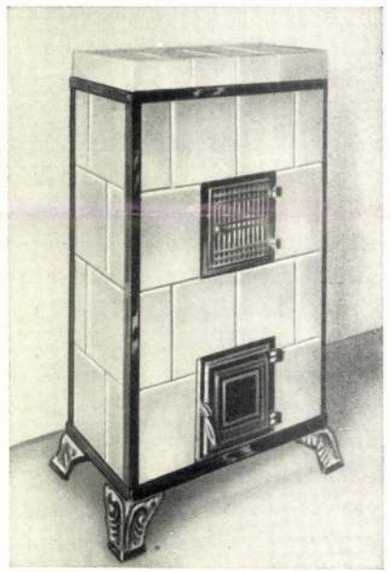
CSEH KÁROLY KÁLYHÁSMESTER
VIII. SÁNDOR-U. 25. TELEFON: 131-743

GRÜNWALD
ÉS VÁRHELYI festő és mázoló
TELEFON

Tér és Forma
1937. 6. 7.

Hergár Viktor
tb. főmenők
lásd Szegeden

Csikvári Szeged.
132. l.

Külön cikke
is van e kötetben.

A MAI NAP

POLITIKAI NAPILAP

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, V., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 34
TELEFONSZÁM: 126—840, 110—473

T.

EURÓPA.

Film-Könyv-Lapterjesztő és Könyvkiadó Rt.

Budapest.

V. Rothemere u. 12. III. 2.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

NYOMTATVÁNY

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest

41.947. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MÜEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK
ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA
10-TŐL 4-IG.

MDK

Hergár Viktor

Szeged városépitési problémái. Szeged, 1934.

Könyvének ism. Tóth Jánostól.

Városi Szemle 1935. 113-114.l.

Hergár Viktor, [építész?] D ok

Az Alpár Ignác = ércem harmadik fokozatával tüntették ki.

–: Anketsorozat az építőipar 20 éves távlati tervéről 7.l

NÉPSZABADSÁG, bp. 1961. máj. 20.

M. D. A

HERGÁR Viktor

Az Alpár Ignác-érem harmadik fokozatával tüntették ki

Magyar Nemzet 1961. máj. 20. 3. l.

MDK

Hergenröder Miklós ácsm.

1800. felszabadult Pécsett

Cserkuti A: Pécsi ácsok céhe. Pécsi Napló. 1913. nov. 30. 3 - 4 l.

Műhelyek.
Acélmetszet.

Herger réz és acélmetszet nyomda.
Budán.

Pesther Handlungszeitung. 1840. máj. 13.
134-135. l.

Budapest.

Akad. Értesitö. 1901.

Árpádházi Margit oltára. 409. l.

Herger(s) Janos

der Schayldmacher

l.

R III

131 l.

Fröhlich Róbert dr. VII. 191

Herges Eötvös Péter

ÖTVÖS

nagybája hites polgár
és eskindt 1633.

M+ .144 l

Ø

Hergler Benedek (?)

kolozsvári (?) ötvös

(mikor? kol?)

Urvacsora pohár és Ke-
nyerösztő tányér

Kolozsvári unitárius
egyházközség
tulajd.

Jml

SOPRON

Múzeum: Burgstalli leletek, ősk.

Bella Zajos: Ujabb burgstalli leletek. AÉ, XII–1892, 221–227 l (6 képpel)

HERGLOER Antal

1888

298 júl. 20. Hergloer Antal kis éremgyűjteménye 107

M. Ért. 1991. 1/2.

2370

HERGOVITS, Ignaz, pozsonyi asztalossegéd

I.H.,Tischlergesell,

3 gyermeke megh. 1841, 149 l.
1843, 505 "
1844, 176 "

Pr.Z.

HERGOVITS, Ignaz, pozsonyi avitalozszéd

I. Hergovitsch, Tischlergesell, 1 éves fia meghalt. (1841, 149 l)

—

I. Hergovisch, Tischlergesell, 7 hónapos lánya meghalt. (1843, 505 l)

—

I. Hergovits, Tischlergesell, 2 éves fia meghalt. (1844, 176 l)

—

Preßburger Zeitung
(Genthon)

HERGOVITS ISTVAN, szabó

Szombathelyen axxxx

Herhely

Sáros m.

R. K. templom

2 kis harang, 1632-ből

Herhorch József

pesti orgonacsináló harmadmagával 1794-ben 130 f-tért megjavította az alábbi templom orgonáját.

Komáromy József:

A Jászberényi Nagyboldogasszony-főtemplom építéstörténete 1805-ig. A Jászberényi Jászmúzeum Évkönyve.

1937. 73. l.

YEARBOOK OF THE JÁSZMUZEUM, JÁSZBERÉNY, 1937
JAHRBUCH DES JÁSZMUZEUMS, JÁSZBERÉNY, VOM JAHRE 1937
ANNUAIRE DU JÁSZMUZEUM DE JÁSZBERÉNY, 1937

PESTI KÖNYVNYOMDA ÉS KÖNYVKIADÓVÁLLALAT NYOMÁSA,
JÁSZBERÉNY

HERIAN András ötvös

1778 Entergon

anyakönyben nem szerepel

MÉrt 1998. 237.

1751 óta birtokolt N. 13-al együtt és letette mindkét telkért az inscriptionális summát[78]

1829. Uradalmi szeglet Felház a hozzáépült alházzal, együttes részletes inventáriuma, amelyben akkor Preumer Antal tisztartónak lakhelye, több boltot és mészárszéket foglalt magában[79]

N. 13. 1/2 sessio, 45 tízláb^2, 12 forint, 65 5/8 dénár, Inscriptionális [Csáky L. u. 7.]

1640. Nonai János[80]

1735. Domus Helvet. Reli. Praedicanty [a Helvet. Reli. alatt eredetileg más szöveg volt, amit kikapartak, a tinta alapján akkor javították, amikor az 1752-es bejegyzés készült]

1752. máj. 12. Királyi rendelet alapján elvették a reformátusoktól

1753. Telekösszevonás a N. 11, 12, 13-al[81]

1752. jún. 6. Bitto József de Sárosfalva a pápai uradalom provizora és az uradalom között censuális szerződés jött létre

1760. Csuzy Gáspár letette az állítólag már 1751 óta birtokolt telekért az inscriptionális summát a N. 12-essel együtt[82]

1829. Uradalmi szeglet Felház a hozzáépült alházzal, együttes részletes inventáriuma, amelyben akkor Preumer Antal tisztartónak lakhelye volt, több boltot és mészárszéket foglalt magában[83]

N. 14. 3/4 sessio, 67 1/2 tízláb^2, 18 forint, 98 3/8 dénár, Inscriptionális [Fő tér 13, Csáky L. u. 9.]

1640. Nikos Ferenc[84]

1660. Eszék Márton nemes, katona, 1 sessio,

1660. Széczer Gy
katolikus,
Évszám nélkül: K
Tóthy Leng
Miklós özv
végrendele
Lengyel Já
1715. Lengyel fa
1735. Török Istv
1748. máj. 29. A
amikoris az
inscriptiót
1787. Praefectur
Évszám nélkül: B
között volt
építtetett,
került. Az
Tóbiás fest
Az épületh
1795. jun. 6. Bala
végeztetett
1796. Herbai Gy
1829. Az ún. Ura
inventáriun
Ádám urad

N. 17. 2 sessio, 1
dénár, Insc
1611. Borbély M
1632. Buss famili
István föld
„totali dom
Borbély Ta
lakott[104]
1656. Szilvássi Isi
Pál nemes,
1660. Borsati Pál

Heribert C.

oklevélíró

XI. század.

l. Berkovits Ilona

A magyar miniatúrafestészet kezdetei Bp. 1942.

491. l.

HERMAN LIPÓT Hajdú-Bihari Napló

1998. VII. 25.

Árverésre kerülő tárgyak

tekinthetők meg péntek óta a debreceni Mű-Terem Galéria és Antikvitás Kossuth utca 3. alatti helyiségében. Az aukció július 31-én lesz a galériában; többek között Baditz Otto, Boehm Ritta, Neogrády Antal, Kézdy Kovács, Szőnyi István, Herman Lipót alkotásai is kalapács alá kerülnek Fotó: Iklódy János

00 repült órá-
vannak rend-
ő nagyjavítás-
agy 8 év után
k a repülőgé-
elítették ezt –

st vizsgálnak,
ki meghibáso-
ója, külső té-
y idegen tár-
és, vagy a re-
ek egészség-
a balesetet. A
encsére nem
geteg repülé-
ített, amelye-
a bizottság –
ezredes.

Nem sértett államtitkot

Budapest (MTI) – Nem tekinthető titkossá minősített iratnak a Népszava március 11-i számában a vízlépcsőrendszerről közölt keretmegállapodás tervezete – áll Majtényi László adatvédelmi biztos ajánlásában, amelyet pénteken juttatott el az MTI-hez. Az adatvédelmi biztosi vizsgálatot H. Bíró László, a napilap főszerkesztője kezdeményezte azt követően, hogy a Horn-kormány Miniszterelnöki Hivatala államtitoksértés miatt ismeretlen tettes ellen büntető feljelentést tett. Az ombudsman vizsgálatának megállapításai szerint a minősítési eljárás során nem tartották be a titokvédelmi törvény előírásait.

A dokumentum első oldaláról hiányzik a minősítés valamennyi alaki kelléke: a „Szigorúan titkos!" megjelölés, az érvényességi idő, a minősítő neve és beosztása továbbá a többi oldalakon sem szerepel a minősítési jelölés. Az ajánlás megállapítja, hogy „a minősítéssel kapcsolatos olyan „Mivel elmulasztották a dokumentum jogszerű minősítését, a keretmegállapodásról szóló irat, a

Ø Héricy

épitész

l.

Csat-Frey Őst. Kunsthop.

XXIV. k. XXIV, 83. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MÜVEK.
Gr. 37.

Hildebrand, Emil. Teckningar ur svenska statens historiska museum.
Stockholm, 1873.

fűz.

1 drb.

Hí .jos

Lóska Lajos: Hérics Nándor munkáiról.
Uj Forrás 1989.3.sz. 88-91.p.

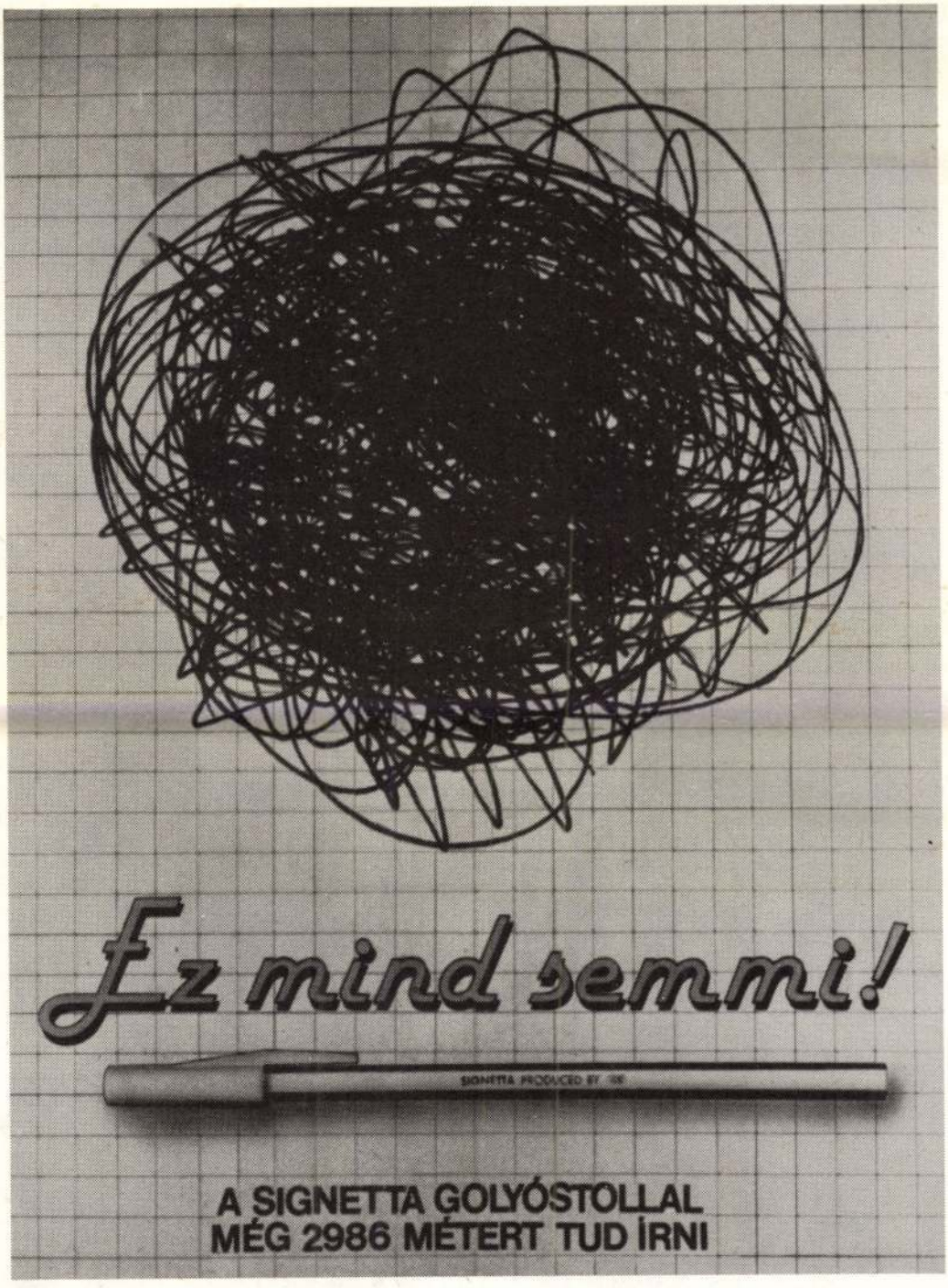

Héries Nándor: Plakáttery I.

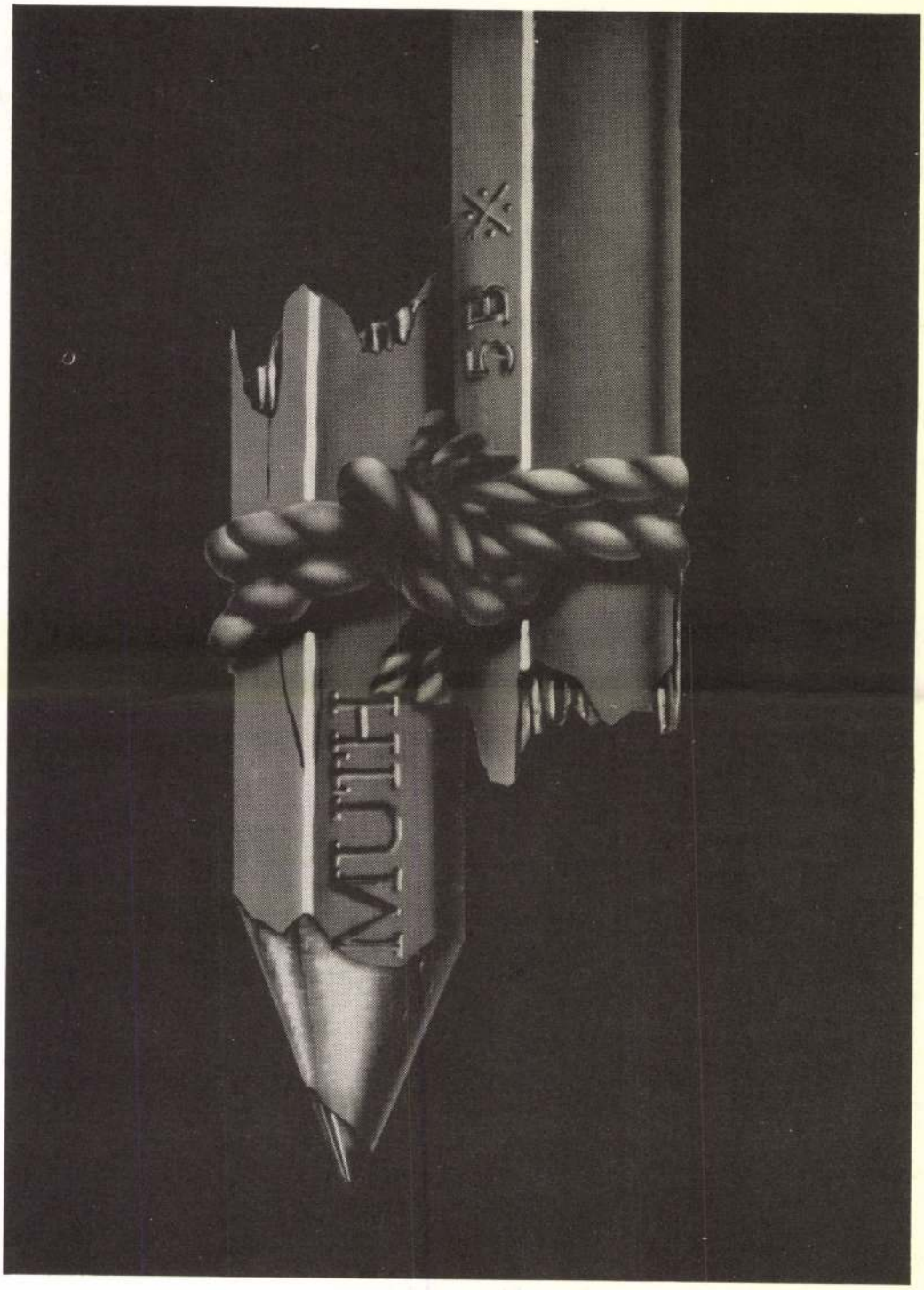

Hérics Nándor: Plakátterv II.

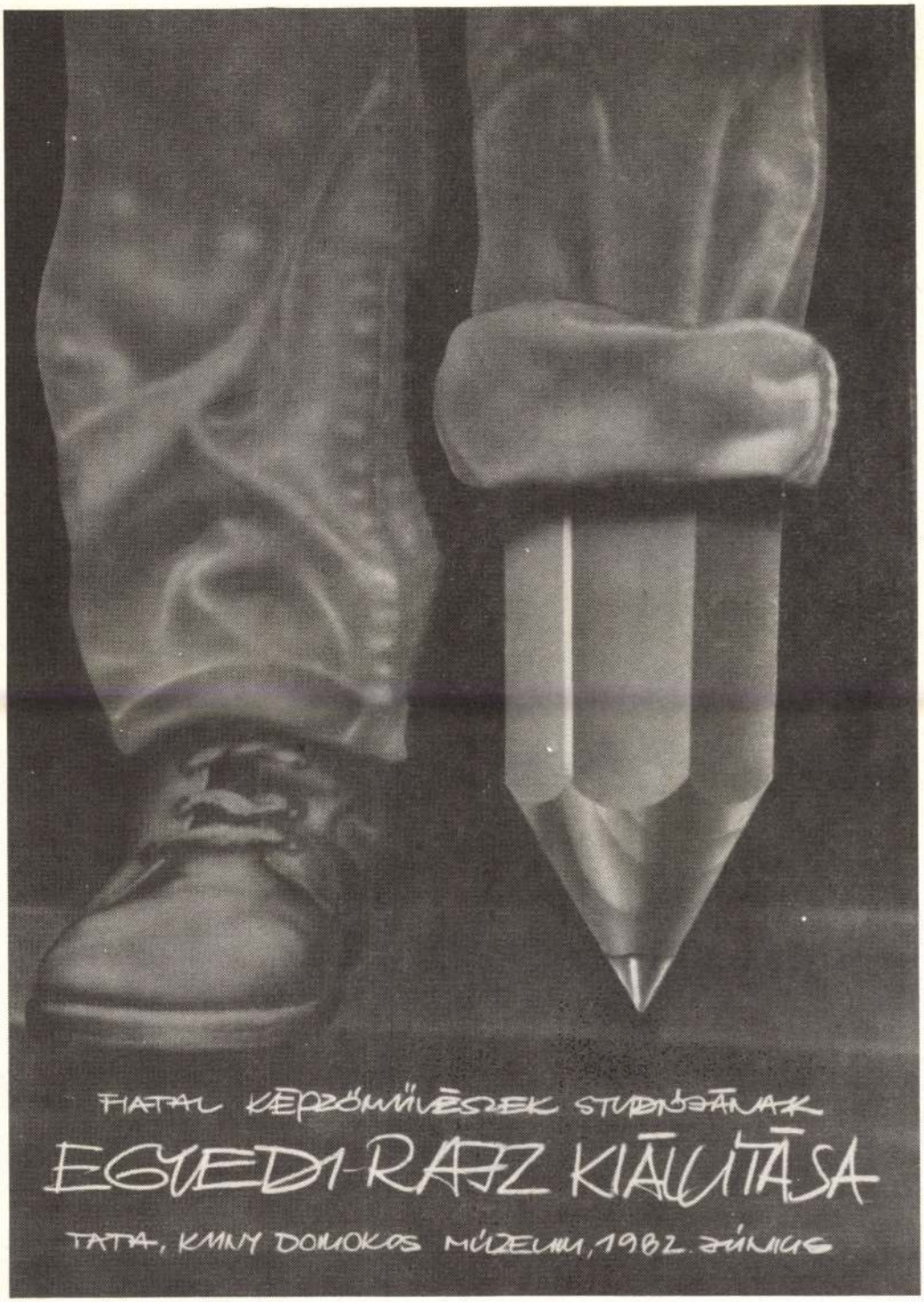

Hérics Nándor: Plakátterv III.

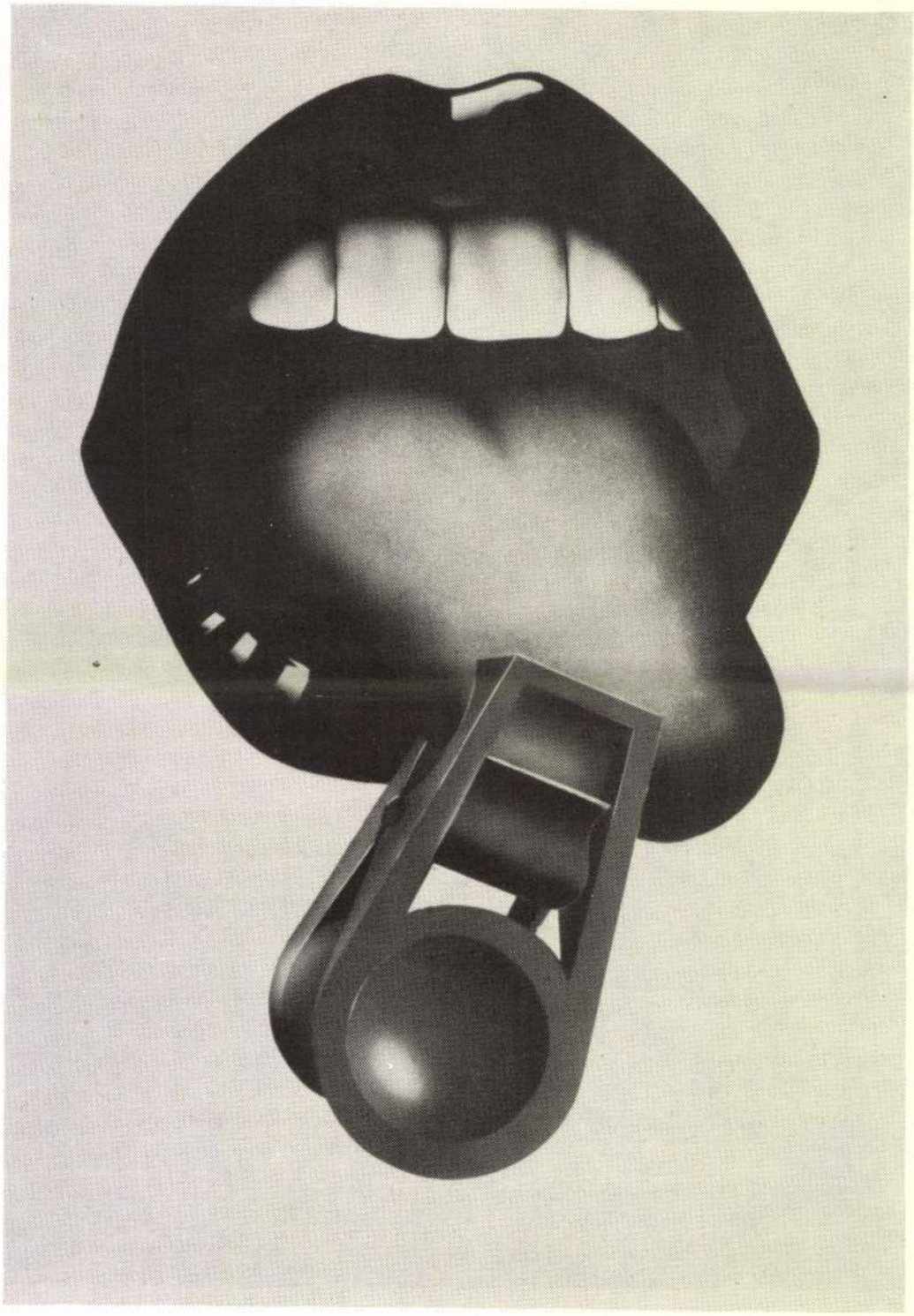

Hérics Nándor: Plakátterv IV.

letve az amerikai plakátművészettől ihletett stílusban, míg legújabban neonplasztikákat készít.

A hetvenes évek második felében a pályára kerülő művésznek plakáttervezői tevékenysége a legkiterjedtebb, így elsőként azt kell bemutatnunk.

A plakátművészet az utca művészete, a falragaszokon megjelenő grafikai kompozícióknak elsősorban megdöbbentőeknek, figyelemfelkeltőeknek kell lenniük. Ha le tudják kötni a város rohanó forgatagában a szemet, akkor már van esély arra, hogy a járókelő közelebb lép a plakátokhoz és a rajtuk feltüntetett szöveget, információt is elolvassa. Mint Kassák Lajos írta 1916-ban az izmusok manifesztumainak stílusában: „A jó plakáton nem kell hogy rajta legyen (és nincs is rajta) a kínálati cikk mása, egyedül szuggesztív erejével iparkodik az eredményt *kierőszakolni.*"

Hérics Nándor plakátjai zömmel fotó alapúak, tehát a lefényképezett tárgyak montázsából állítja össze kompozíciójukat, de vannak rajzos, sőt hiperrealista stílusú, retuspisztollyal fújt munkái is. Emeljünk ki most az alkotások közül három különböző karakterűt; egy kulturálisat, egy kereskedelmit és egy gazdasági-társadalmi problémával — az anyagtakarékossággal — foglalkozót.

Ha időrendben nézzük a különböző típusokat, elsőként az *Anyagtakarékosság* (1978) címűt kell bemutatnunk. A plakát lelkét jelentő kompozíció frappáns, könnyen értelmezhető. A képmezőben két fémlapot szorít össze egy jókora csavar, melynek kinyúló, hosszú menetes vége forintoszlopban végződik. Ez az egyforintosokból álló oszlop alul szétbomlik, jól láthatóvá válnak a fémpénzek. A lemezeket összefogó csavar az összehúzásra, a spórolásra, a racionális anyagfelhasználásra utal, ami pénzmegtakarítást jelent. A mondandót kifejező ipari tárgyakhoz — csavar, vaslemezek — jól illik a fekete-fehér szín. A jelkép egyértelmű, kommentárt nem igénylő.

A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának tatai egyedi rajzkiállítását (1982) propagáló falragasz meghökkentő, szürreális ötletre épül. A képmező felső szélétől induló, térdtől lefelé ábrázolt farmernadrágos lábszár és cipőbe bújtatott láb azért különös, mert párja, a másik nadrágszárból kilógó, egy meghegyezett ceruza, mely groteszk humorral jelzi, hogy a művésszel mennyire össze tud nőni rajzeszköze. A mű retuspisztollyal készült, így szupernaturalizmusa még külön is mellbevágó.

A *Signetta golyóstoll* (1984) reklámjának készült plakáton a kép és a szöveg szoros összefüggésben van egymással. A kockázott alap — nyilvánvaló utalás a füzetlapra — háromnegyedét egy golyóstollal húzogatott vonalgubanc tölti ki, a következő felirattal: Ez mind semmi! Majd egy újabb szövegsor következik: a Signetta golyóstollal még 2986 métert tud írni. A sorok között pedig maga a hirdetés főszereplője, a toll látható.

A mai kereskedelmi plakátok között ritka az ötletes darab. Ez részben az akut hiánygazdaságból következik, mert ahol minden pillanatok alatt eladható — olyan kevés van belőle — oda minek a reklám. De a különböző termékeket reklámozó plakátok nem túl magas színvonala még mással, a tradíció hiányával is magyarázható. Természetesen legutoljára a két háború között voltak jó kereskedelmi plakátok, például Berény Róbertnek a Palma kaucsuksarkot, a Modiano cigarettapapírt vagy a Cor-

datic autógumit reklámozó munkái. A mai kereskedelmi plakátok, még a figyelemre méltók is, többnyire nagyon szép és ötlettelen színes fotók a reklámozandó áruról, némi szöveggel.

Vannak Hérics plakátjainak visszatérő motívumai is, ilyenek többek között a szív és a ceruza. Ez utóbbira jó példa a teljes képmezőt kitöltő, eltörött, spárgával egymáshoz kötözött két ceruzadarab is. E mű retuspisztollyal készült, egyszerre hiper- és szürreális, sőt, megtalálhatók rajta az amerikai reklámrajzokat annyira jellemző csúcsfények is. Ugyancsak a ceruza. A betűvé hajlítva látható egy másik — alkalmazott grafikai biennálét hirdető — plakátterven.

A falragaszok mellett meg kell emlékeznünk a piktogramokról és a címtervekről is. Neonból megformált zodiákus jegyei, a különböző szállodáknak készített — étlap, itallap, szalvéta, levélpapír, stb. — cím- és emblématervei nálunk még mindig nem eléggé igényelt alkalmazott grafikai produktumok.

Hérics Nándor több terve önálló képzőművészeti alkotások ígéretét is magában hordozza. Ugyanúgy, ahogy festményei is magukon viselik a reklámgrafika stílusát és szemléletét: egyszerűek, frappánsak, harsogó színűek. A már említett pop és fotonaturalista stílus jellemzi őket, mint azt az 1985-ben készült munkáját, amelyen egy vakítóan fehér fogsorú szájból kék műanyagcsipesz húzza ki az óriási piros nyelvet. Az ötlet, a merész vágások, a harsogó színek a pop-artot idézik, de van a kompozíciónak egyfajta szürreális-erotikus hatása is. A plakát- és poszterkészítés fogásait alkalmazza festményein is a művész. A motívumhasználatot, a témát Hérics nem veszi túl komolyan, inkább groteszkül, idézetként alkalmazza őket, ami természetes is, hiszen napjaink posztmodern korában azért e posztpopos motívumokat — ha nem akar valaki anakronisztikussá válni — csak idézőjelek között lehet bemutatni. A pop-korszak, a 60-as évek világa hálás, ma már szinte nosztalgiát kiváltó téma (gondoljunk csak az ezt az időszakot bemutató kitűnő, *Nagy generáció* című filmre). A korszak képzőművészete, Andy Warholé, Roy Lichteinsteiné, Jasper Johnsé és társaié ugyanakkor van olyan markáns, hogy megidézésre méltó legyen. Ezen túl Héricsnek a hatvanas évek iránti érdeklődése azért sem véletlenszerű vagy divattól befolyásolt, mert ez az a korszak, amikor a plakát, a komics, a reklám, az utca művészetének bombasztikus-banális ötletei leginkább hatottak a képzőművészetre. Ugyanennek a posztpopos stílusnak a terméke a töltényhüvelyből kinyomható rúzst ábrázoló groteszk plakátterv is.

A nyolcvanas évek végén, pontosan 1988-ban Hérics Nándor egyre többet kísérletezik a neoncsövekkel, a fényeffektusokkal, a különböző színes fényekkel megvilágított felületekkel, majd elkezd neonkonstrukciókat, fényreliefeket készíteni. A neon is, ugyanúgy mint a plakát, a reklámszakma jelentős médiuma, így nem véletlen, hogy felkeltette a fiatal grafikus érdeklődését. Természetesen jól tudjuk: az egyetemes és a magyar képzőművészetben az elmúlt évtizedben már készítettek neonkompozíciókat. Hérics is tisztában van ezzel, de ezt nem akadálynak tekinti, hanem legyőzendő kihívásnak.

Az eddig kivitelezett neondomborművein három téma foglalkoztatja leginkább. Egyrészt a pop és az objetművészethez hasonlóan direkt tárgya-

kat — repülőgép-modell, zongora-klaviatúra — épít egybe műanyaglapon a különböző formára hajlított neoncsővel. A művészt foglalkoztató másik problémakör a térbe nyíló geometrikus struktúra és a neon kapcsolata. A *Neonplasztika I-EN* a háromszög alakú műanyaglapok a papírdoboz fedeléhez hasonlóan felnyílnak, s ebbe a kiterjesztett térbe kerül bele a neoncső. A *Neonplasztika II-ŐN* pedig gesztus jellegű, csurgatásos felület felett helyezkedik el, szinte az indulatos ábrák vonalait követve, a megcsavart neoncső. E neonplasztikák részben még kísérleti stádiumban vannak, de a téma, az ötlet biztató, most már a „prototípusok" elkészülte után már csak a sorozatok kivitelezése van hátra.

Ha Hérics Nándor tevékenységét be akarjuk tájolni a mai magyar művészeti életben, akkor helyét valahol középen találjuk meg az alkalmazott grafikusok, illetve a képzőművészek között. Mindkét irányba elindult tehát, úgy tűnik, sikeresen. Várjuk a folytatást, melynek egyik jelentős állomása lesz az idén a budapesti Kongresszusi Központban megrendezésre kerülő tárlata.

LÓSKA LAJOS

BÉRESI CSILLA

Női kezekben

A Filmkultúra külön számban foglalkozott a nők és a film kapcsolatával, a hát igencsak a levegőben van. Ehhez a kérdéshez egyetlen, talán szintén időszerű, de ily módon még fel nem vetett szemponttal szeretnék hozzászólni.

Társadalom

Az amerikai Christopher Lasch *Az önimádat társadalma* című, 1981-ben kiadott könyvében többek közt azzal is foglalkozik, milyen reakciókat váltott ki a férfiakban a női emancipáció: „A mai nők jórészt feladták szexuális tartózkodásukat. Szexuális partnerként ma már sokkal elérhetőbbek a férfiak szemében, de sokkal fenyegetőbbek is... A férfiak különösen a nők követelésétől félnek... Miért kell a férfiaknak így válaszolniuk ezekre az igényekre, holott a józan ész azt súgja, létjogosultságuk nyilvánvaló? Az érzések mind alulmaradnak a tudatalatti szorongásával szemben; a nők szexuális kívánságai azért rettentik meg a férfiakat, mert... felélesztik a birtokló, fojtogató, faló és kasztráló anya gyerekkori képzeletét... a kegyetlen, pusztító és urolkodó nő, a la balle dame sans merci, az irodalom és a művészetek perifériájáról került most a központba... Ami egykor a mazochisztikus kielégülés forrása volt, most egyértelmű utálatot és iszonyatot kelt. E szívtelen, uralkodó nő megfoszt férfiasságától minden férfit, aki csak bűvkörébe kerül... Gyerek vagy asszony, feleség, vagy anya, ez a nő szétszaggatja vagy egészben nyeli le a férfiakat... A preödipális képzetek, a rettegés a gyermekét felfaló anyától olyan félelmet vált ki, amely a női nem egészére irányul. A feminizmus igen mély emlékeket kavar fel, primitív érzelmeket korbácsol fel..."

Ehhez saját olvasmányélményeim alapján annyit tehetnék hozzá, hogy a férfiak félelme a nőktől nem új érzés: mindig is létezett ott, ahol a társadalom úgymond az anyajog alapján szerveződött. Ennyiben nem csupán ontogenetikailag, de filogenetikailag is primitív érzelemnek tekinthető.

Folklór

Róheim Géza a század huszas éveiben a kőkorszaki körülmények között, matriarchális társadalomban élő közép-ausztráliai bennszülöttek körében végzett pszichoanalitikus vizsgálatai a következő — szempontunkból — érdekes adatokkal szolgáltak. Az anyák itt éveken át szoptatják gyermekeiket. Rajtuk alszanak. Az arandákban következésképp igen erős kasztrációs félelmek élnek. Meséikben emberevő démonok szerepelnek nagy számmal, s démonnők, az alknarincsák (bozótnők). Ezek a vad nők (akárcsak az amazonok) elfutnak, ha férfit pillantanak meg. Ha álmában a bennszülött ilyen nőt lát, gyorsan fel kell ébrednie, mert a nő férfiként megerőszakolja. Az arandák közt elterjedt a homoszexualitás, ünnepeik férfiünnepek, melyekből a nőket kizárják.

Ha Johann Jakob Bachofen anyajogról írt munkáját lapozzuk, hasonló az összkép. Az anyajogú társadalmak régészeti emlékeiben, mitoszaiban ott lappang a félelem a nők vad, véres tetteiről. Nemcsak az amazonokról, a bacchánsnőkről vagy a hadakozó nőkről szóló történetekben. A maga korában, a múlt század közepén meghökkentően újszerűnek számító ókortudós a női vérbűnök hosszú listáját sorolja fel: a férjüket nászéjszakájukon elemésztő Danaidáktól Médeia és Klütemneisztra alakjáig. Elmélete szerint a „női principiumnak" — a női természetisteneknek — van a legtöbb köze az élet sötét oldalához, a halálhoz és a végzethez. Bachofen behatóan elemzi a mítoszokban a női léthez kapcsolódó vonásokat: az éjszakát (a holdat) és a föld alattiság motívumát. A nők törvénye, úgy tűnik, a halál törvénye.

Archaikus epika és utódai

Ha végiggondoljuk a többnyire „mítikus" s nem „történeti" korokból származó *eposzokat* — e percben eltekintve eltérő társadalmi hátterüktől —, ezekben a nőknek szintén szembeszökően negatív, sötét szerep jut osztályrészül. A *Gilgamesben*, a rettenthetetlen Enkidu legyőzésére templomi örömlányt küldenek, Istár papnőjét. Enkichu a nő megismerésével elveszti őserejét:

Ereje nem könnyű szökellés, de mint nehéz kő, föld felé von.
Úgy érzi, hogy a lelke fagyott meg, tagjait rendre kicserélték;
Körbejár s kőfalként keríti a gonoszt tudásának átka.
Visszasompolyog s a leányzó lábához bújik könyörögve.

Valószínűleg nem véletlen, hogy Enkidu később hosszas agónia után kiadja lelkét. De Gilgamesnek is kalandja akad a baljós női principiummal, Istár termékenység istennővel. Gilgames ellenáll Istár csábításának, aki szemet vetett a délceg hősre. Gilgames így ócsárolja Istár szerelmét:

Olyan vagy, mint a szűk cipellő: elátkozott mind, aki fölvett...
Volt is egy bár, ki nem ment tönkre, azok közül, akik szerettek?

Istár bosszúból megtagadott szerelméért égi bikát küld a földre „lángokból és fekete vihar szeléből, s mindenből, ami veszedelmes." De azzal is fenyegetőzik, hogy betöri a holtak birodalmának kapuját, hogy a fényre vezesse az elhunytak néma hadseregét, amely meghökkentően „modern" férfifaló vámpokból áll:

„Utánam a kiéhezett had, csattog a sok elsárgult fogsor: ezek fölfalnak minden élőt, zabálják a friss csecsemőhúst. ... s a férfihúst, az undorítót, ezek dülledt szemmel zabálják, kiszívják a vitézek vérét, rostjaikból erőre kapnak, hogy a végén ez árnyék-testek, e hústalan-vértelen vázak élőbbek lesznek, mint az élők."

Istár istennő, csakúgy, mint görög kolleginái, egyébként szintén eljegyzett az alvilággal. Egy tavaszünnepi játékban alászáll a holtak közé. Szerelmesét, Tammuzt küldik utána, aki a zene és a tánc hatalmánál fogva hozza vissza a földre. Ez az Orpheusz pokolra szállásával rokon motívum Láng János szerint a primitív kultúrákban szinte mindenütt megtalálható. Többnyire olyan indián, néger stb. legendákban, ahol a feleségét verő, azzal rosszul bánó férj indul el a feleség után a holtak országába, ahova az sértődöttségében bevette magát. Talán e motívumkörnek tudható be az a vonás is, hogy a sötét női elemmel küzdelemre szálló eposzi hősök — mert mindegyik „felveszi a kesztyűt" — *túlvilági utazásra* indulnak. Gilgames átkel a halál tengerén. *Odüsszeusz* is megjárja a Hádészt, ahol anyjával, a trójai hősök feleségeivel és a kétnemű jóssal, Teirésziásszal találkozik. Az alvilágot Kirké tanácsára látogatja meg. A közismert történetben a gonosz varázslónő,

8 HERENDI PÉTER

Új Művészet
2004. január
XV. évf. 1.

14. dd.

Forschungen zur Volks- und Landeskunde 50 · 2007

CHRONIK EINER GOLDSCHMIEDEFAMILIE. ZUR TÄTIGKEIT DER GOLDSCHMIEDEZUNFT AUS HERMANNSTADT/SIBIU IM VERLAUF EINES JAHRHUNDERTS

DANIELA DÂMBOIU

Încercările de reconstituire a istoriei familiei de aurari Hermann ne-au determinat să răsfoim pagini din istoria breslei aurarilor sibieni şi ne-au ajutat să completăm paginile rămase până acum goale, să cunoaştem contextul în care a evoluat arta aurarilor pe parcursul secolului al XVII-lea şi, respectiv, să înţelegem motivele pentru care a stagnat în anumite perioade. Acest demers ne permite să apreciem efortul meşterilor de a fi la curent cu ultimele modele, ca formă şi ornament, care se lucrau în marile centre meşteşugăreşti europene.

Die herausragende ästhetische Wirkung, die von den Werken des Hermannstädter Goldschmiedes Melchior Hermann, dem Vorläufer und zeitweiligen Zeitgenossen des bekannteren Meisters Sebastian Hann (1665–1713), ausgeht, war es, die mein Interesse für den Lebenslauf und die Tätigkeit dieses Meisters weckte. Die Suche nach seinem Namen in den Urkunden jener Zeit war erfolgreich und ergab, dass Melchior Hermann die markanteste Persönlichkeit einer Familie von Silber- und Goldschmieden gewesen ist und etwa um die Mitte des 16. Jhs. gelebt hat[1].

Die Geschichte der Familie Hermann, in der das Goldschmiedehandwerk über mehrere Generationen hinweg vom Vater an den Sohn weitergegeben wurde, entfaltete sich in Hermannstadt/Sibiu im Verlauf des 17. Jhs. – ein Jahrhundert voller Wirren, das sich auf die Entfaltung des Handwerks und Kunstgewerbes zeitweilig eher hemmend als fördernd ausgewirkt hat. Diese „Familienchronik" weist Seiten auf, die für die Geschichte der gesamten Goldschmiedezunft Siebenbürgens relevant sind.

Das Leben und die Tätigkeit der Einwohner Hermannstadts war maßgeblich von den politischen Wirren, die im Siebenbürgen jener Zeit herrschten, geprägt, zu

[1] Im Jahre 1545 wurde ein junger Mann namens Casper Hermann für 5 Jahre bei dem Meister Casper Hussar als Lehrling aufgenommen; 1554 nahm Meister Markus Letz den Sohn des Meisters Hans Hermann als Lehrling auf; im Jahre 1569 ging Thomas Hermann aus Kleinschenk/ Şeica Mică bei Meister Anthoni Schuller in die Lehre; für 1600 wird in den Zunfturkunden Jorg Hermann (Lehrling oder Meister?) im Zusammenhang mit der Entrichtung einer Strafe erwähnt. Nationale Archive, Filiale Sibiu/Hermannstadt (fortan: NAFSH), Fonds: *Register der Goldschmiedezunft* (fortan: *RGZ*), S. 37f, 44, 51 und *RGZ* 442, S. 113.

Erdély talked about a "cosmic bereft of hope" that comes from space travels and from space researches that could not find any traces of other intelligence in the universe. Moreover, this distressing tragedy was combined with a more pressing one: the administrative closure of information, of scientific information concerning the structure and running of the universe what could provide some kind of hope to humanity after the disenchantment (Die Entzauberung) of the world.

This "total closure of information" was the main topic of his chef d'oeuvre, the installation entitled *Kriegsgeheimnis*, or *Military Secret* in 1984 for the Orwell Exhibition in Wien. Erdély wrote a text to this really complex work of art, but he also commented it inside the installation on a modern digital display with the following running text: "Everywhere and everything is – Military secret. Nowhere and no one knows what is – Military secret. The knowable is – Military secret. The unknowable is – Military secret. What is existing – Military secret. What is non-existing – Military secret. The consolation is – Military secret. The possible is – Military secret. The impossible is – Military secret. The holy is – Military secret. What past help is – Military secret. What could be recovered is – Military secret. What is beyond recall – Military secret. The future is – Military secret. The past is – Military secret. The present is - Military secret." So there is no hope for mankind because the possible and potential new metaphysics for a livable world is evidently a military secret too. Modern, positivistic natural science is no surprise legitimating the new, non-religious, capitalist order of the world. Thus, the political and economical administrations have to conceal any piece of information that could stagger the "natural" laws of science, the basis of their rule. On the contrary, the installation suggests that there is an "other world", and the light of this other world radiate to our world through the illusory surface of the "rational" world. The military canvas „wall" of the stage-like installation allegorizes this rational world. The canvas is illustrated with so-called Müller-Lyer optical diagrams symbolizing the illusory and imaginary reality of our rational world. Behind the canvas, behind the great Kaffka-like wall of the Law is the unknown other side of our reality that could be reached through a glass-plate "gate" if anybody is brave enough to stand up against the ruling military-economical-political complex of our world. However, the installation suggest an anti-utopia that is worst than Orwell's 1984, because of the human reason and the human mind that is not only the prisoner of the administration, but also the captive of its own laws and structures, so to speak the prisoner of itself.

denen noch verheerende Naturkatastrophen hinzu kamen. Im Herbst 1599 waren alle für einen Kriegseinsatz geeigneten Goldschmiede gezwungen, sich dem Heer Michael des Tapferen anzuschließen und an der Schlacht von Schellenberg/Şelimbăr teilzunehmen. Viele verloren dabei ihr Leben. Da sie kaisertreu geblieben waren, feierten die Siebenbürger Sachsen am 9. September 1601 in Hermannstadt ein großes Fest, auf dem sie Kaiser Rudolf II. hochleben ließen, und zwei Monate danach, am 12. November, zog General Georg Basta, der Fürst Michael mit Hinterlist hatte ermorden lassen, mit seinem Heer ein, und ein großartiger Empfang wurde ihnen bereitet. Die Freude währte jedoch nur kurz, da nach dem Rückzug des Generals samt seines Gefolges aus der Stadt die Truppen des (wegen seiner engen Beziehung zu Polen) türkenfreundlichen Fürsten Sigismund Báthori einfielen. Das von Stefan Csaki befehligte Heer besetzte und plünderte die Stadt und steckte die vor der Stadtbefestigung gelegenen Gebäude in Brand. Zur Erinnerung an dieses schreckliche Ereignis ließ der Stadtrat Münzen mit der Inschrift „Gott sei uns endlich gnädig" prägen. Das Heer des Fürsten zog sich erst am 27. Januar wegen der sich ausbreitenden Pestepidemie (der übrigens auch der Bürgermeister Lukas Enyeter zum Opfer fiel) aus der Stadt zurück. Auch die Naturgewalten erwiesen sich als gnadenlos: im Jahre 1608 brach unter der Bevölkerung der Region eine große Hungersnot aus; am 10. August fegte ein heftiger Sturm über die Stadt hinweg, der mehrere Häuser und den Dachstuhl des großen Kirchturms zerstörte; am 13. August 1609 wurde die Region von einem Heuschreckenschwarm heimgesucht[2].

Auf Initiative der Hermannstädter Zunftvorsteher Martinus Augustin und Johannes Kirschner wurde im Juli 1609 in Mediasch/Mediaş eine Versammlung sämtlicher Vertreter der Goldschmiedezunft abgehalten, auf der einige der alten Zunftstatuten und -artikel ergänzt bzw. erneuert wurden. Zu den bei dieser Gelegenheit gefassten Beschlüssen zählte auch jener der Erhaltung des Zunftvermögens durch die von jedem Zunftmitglied jährlich zu entrichtende Abgabe von einem Livre Wachs oder 36 Denaren[3]. Es erwies sich als unbedingt notwendig, dem weiteren Schrumpfen des Zunftvermögens Einhalt zu gebieten, da sich Letzteres wegen der zahlreichen vorausgegangenen verheerenden Ereignisse in Gefahr befand.

Als Antwort auf die vonseiten einiger (vor allem ungarischer) Käufer eingereichter Klagen, in denen es hieß, die Goldschmiede forderten für die Ausführung der Bestellungen einen viel zu hohen Preis, beschloss der Landtag im Jahre 1607 eine erneute Einschränkung der Preise: für eine Arbeit im Wert von einer Mark Silber durften nicht mehr als 2 Gulden gefordert werden. Auch wurde erneut auf die Anordnung hingewiesen, nur 15-lötiges Silber (d.h. nur Silber von bester Qualität!) zu verarbeiten. Auch später, als der neue Fürst Siebenbürgens, Gabriel

[2] EMIL SIGERUS: *Cronica oraşului Sibiu 1100–1929*, in: *Convergenţe transilvane*, Bd. V, Sibiu, o. J., S. 22.

[3] FRIEDRICH MÜLLER: *Zur Geschichte der sachsischen Goldschmiedezunfte*, in: *Blatter für Geist, Gemüth und Vaterlandskunde, Beiblatt zum siebenbürgischen Wochenblatt Kronstadt*, Kronstadt 1858, S. 169.

Bethlen (1613–1629)[4], bei den Hermannstädter Goldschmieden zahlreiche Arbeiten in Auftrag gab, die als Gabe für die Osmanische Pforte bestimmt waren, und als auch 12- bis 14-lötiges Silber[5] angenommen wurde, verbesserte sich die Lage dieser Zunft keinesfalls, da die vonseiten des Fürsten fälligen Zahlungen mit großer Verspätung erfolgten. Verarmt und entmutigt, waren viele Goldschmiedemeister fortan nicht mehr an der Fertigung von qualitativ hochwertigen Arbeiten interessiert; ihre Unzufriedenheit wurde immer größer und die Zahl der Gesuche, in denen die ausführenden Handwerker wegen mangelnder Qualität ihrer Arbeiten zur Rechenschaft gezogen wurden, häufte sich.

Diese Stimmung war um das Jahr 1610 in der Stadt vorherrschend, als der Vater von Melchior Hermann, namens MERTEN HERMANN (*alias* STUCKART) (tätig von 1610, gest. am 15.03.1622) seine Meisterprüfungen ablegte und um den Eintritt in die Hermannstädter Goldschmiedzunft ansuchte. Der junge Merten, Sohn eines Bauern aus Stolzenburg/Slimnic, verließ seine Heimatgemeinde, um in Hermannstadt das Handwerk des Gold- und Silberschmiedes zu erlernen. Nur wenigen Bauernsöhnen war die Chance gegeben, bei Gold- oder Silberschmiedemeistern in die Lehre zu gehen. Merten Hermann jedoch, dessen Verwandte es ihm wohl ermöglicht hatten, diese Laufbahn einzuschlagen, gelang es, seine Lehrlings- und Gesellenzeit in der Stadt zu verbringen; in den einschlägigen Zunftregistern ist jedoch der Name seines Meisters nicht erwähnt. Im Verlauf seiner Wanderjahre reiste Merten Hermann bis nach Stuttgart, in die unweit von Ulm gelegene deutsche Stadt, zu der Siebenbürgen dank des Donauhandels rege Beziehungen pflegte. Um auf die Ortschaft hinzuweisen, in der er sich wohl fortgebildet, einen Teil seiner handwerklichen Fertigkeiten erlangt und seine Fachkenntnisse erweitert hatte, fügte der junge Merten nach seiner Rückkehr in die Heimat seinem Familiennamen den Namen dieser deutschen Stadt bei. Die Zunftstatuten sahen vor, dass die Wandergesellen, die sich zur Meisterprüfung stellten, ein Empfehlungsschreiben des Zunftmeisters, der beabsichtigte sie einzustellen, vorweisen mussten sowie Referenzen seitens des Meisters, für den der Geselle gearbeitet hatte. Der junge Merten muss sich wohl im Besitz eines solchen zu seinen Gunsten abgefassten Empfehlungsschreibens befunden haben, da er sich ohne ein solches kaum für die Aufnahme in eine der Zünfte hätte stellen können und bekannt ist, dass die Vorbereitung für die Meisterprüfung, die am 10. Juli 1610 stattfinden sollte, bewilligt wurde. Zwei der von Merten gelieferten Arbeiten, das Siegel und der Ring, wurden mit der Note „unbefriedigend" bewertet, was zur Folge hatte, dass er als Strafe 2 Rfl.[6] entrichten und zudem die Arbeiten erneut anfertigen musste. Aus den Eintragungen der Zunftregister geht hervor, dass Merten Hermann am 20. Oktober 1610 als Meister in die Zunft aufgenommen

[4] NAFSH, Fonds *Zunfturkunden*, (fortan: *ZU*) I. 164, 181, 185, 186, 187, 189.

[5] *ZU*, I. 183, 188.

[6] 8 Rfl. (rheinische Gulden) = 1 Silbermark. (1 Rfl. = 100 Denare; 1 Dukaten = 4 Rfl. 50 Den.; 1 Taler = 2 Rfl. 25 Den.), laut: *RGZ* 446, S. 155–167.

hay, and in this hay-field there was an empty and pure, lightened circle. (The artist swept out from this circle the pieces of hay every day to keep it clean.) Besides, at the corner of the environment stayed a table with a blank booklet and a green pen. That was the place of contemplation, of such a contemplation that could be written in green.

According to the artist the green is the color of hope, and he associated this concept to the philosophy of Ernst Bloch (Das Prinzip Hoffnung). Bloch suggested that every good work of art contain a piece of the unrealized future, a piece of utopian hope in a better and more complete world to live in. He thought that the artwork must not reflect to actual reality, but it has to transcend it. This unreal and surreal transcendence grasped Erdély's imagination, and he related this utopian hope to the philosophy of science, and to a new non-positivistic, paradox epistemology that could follow from Gödel's criticism of scientific logic and positivism. So the hidden green for Erdély was hiding in the practices of art that could represent a new kind of thinking based on a paradox epistemology. This epistemology could stir up and transcend the traditional scientific knowledge and the naïve realism of everyday reason that believes and trusts in the rationality and completeness of science. The green light and the possibility of green contemplation symbolized a kind of spiritual food or nutriment opposing the real food (hay), which was eaten by a donkey leaded by Erdély at the closing day of the environmental exhibition.

The spirit and the representational drive of *Hidden Green* might inspire Erdély to create a new "school", the so-called Inter-Disciplinary Thinking Exercises, later InDiGo Group which name literally means carbon paper in Hungarian (1978-86). Erdély summarized the purposes of the group: "We decided in 1978 to make our way of thinking visible and perceptible. As we did not give up our promising idea of working on the borderline of two cultures – science and art – the group was given the name Inter-Disciplinary Thinking. Our aim was to hold a public presentation each month of a topic arranged for on the previous weekly meeting." The topics of these exhibition-like presentations were quite interesting and thought provoking: *Coal and Charcoal Drawing*, *Sand and its Forms of Movement*, or *Weight,* and *Loyalty*. In this period Erdély created one of his most famous environment entitled *In Memory of the Chaldean Council* (1980, Bercsényi Club). This significant event in the history of Christianity is referred to by a multiple cross shape placed on the floor of the room. The cross was made of tarpaper, glass-plates, matzos and cast lead. However, the information on a strip of paper running around the walls was even more interesting: "99,9999999... percent of the universe is superfluous". The sequence of numbers fading into infinity was written on rolled telex paper, which also works as carbon paper (indigo). The "statement" means that the existence of humanity is due to that infinitely tiny fraction of probability missing from the whole "superfluous" world. In my perspective the environment is a special montage of the criticism of religion and science. As an opening action Erdély delivered a lecture on the interpretation of his work. In this lecture

wurde[7], doch auch, dass er danach, am 6. November 1610, eine Strafe von 6 Rfl. bezahlen musste, da alle drei Meisterarbeiten den von der Hermannstädter Goldschmiedezunft geforderten Fertigungsnormen nicht entsprachen[8]. In der gleichen Periode des Jahres 1610 wurde er auch wegen der mangelnden Qualität, d.h. des zu geringen Silbergehalts des von ihm verarbeiteten Materials („*verfalene Silber*") bestraft; zehn Jahre später, im Februar 1620, wurde Hermann nach der Prüfung einer von ihm hergestellten Silberlegierung erneut dabei ertappt, minderwertiges Silber verwendet zu haben. Seine Tätigkeit als Gold- und Silberschmied wurde jedoch in großem Maße durch die sich in Hermannstadt zutragenden Ereignisse gestört.

Am 10. Dezember 1610, während eines harten Winters, fiel Fürst Gabriel Báthory mit einem 20.000 Mann starken Heer in die Stadt ein. Der Magistrat wurde des hohen Verrats bezichtigt und ins Gefängnis gesperrt, wobei sich unter den verbannten Bürgern der Stadt auch Goldschmiedemeister befanden; in deren Abwesenheit wurden ihre Häuser und Werkstätten geplündert und zerstört. Den Zunftvorstehern Hans Kirtscher und Lucas Löw gelang es jedoch, einen Teil der beweglichen Güter der Zunft zu retten und aus der Stadt fort zu bringen[9]. Während des Rückzugs der Truppen, im Oktober 1613, hielten sich nur mehr 53 Hausbesitzer in der Stadt auf. Im Jahre 1614 kehrten die Bewohner nach und nach in ihre Häuser zurück. In den Registerbüchern mit dem Einkommen und den Ausgaben der Goldschmiedezunft ist für die Jahre 1610 bis 1613 vermerkt: „*ist nichts einkommen*", d.h. in jenen Jahren ist in die Zunftkassa kein Geld eingeflossen. In einem der Zunftregister, das am Tag der Hl. Elisabeth im Rahmen einer Zunftversammlung angelegt wurde, wird nach einer mit schönen Zeichnungen gestalteten Titelseite berichtet, welch schwere Zeiten die Zunft in den Jahren von 1610 bis 1614 mitgemacht hatte: „Am 13. Dezember 1610 kam Batori Gabor in die Stadt. Da der besagte Batori Gabor, Fürst dieser Welt, auch im Verlauf des Jahres 1611 in Hermannstadt blieb, konnten die Zunftvorsteher Hannes Kirtscher und Lucas Lieff die Rechnungen nicht gemäß den Vorschriften der Zunft halten. Genauso geschah es auch im Jahre 1612 und im Jahre 1613. In diesem Jahr zog sich der Tyrann Batori Gabor aus der Stadt zurück. Am 16. Februar 1614 kehrten die Herren der Zunft zurück. In diesem Jahr 1614, am Tag der Hl. Elisabeth, wurde die Zunftversammlung unter der Leitung der Zunftmeisters Hannes Kirtscher und Georg Augustin abgehalten und auf deren Wunsch die Bestandsaufnahme der Zunft wie folgt durchgeführt[...][10]. Für die erste Hälfte des darauffolgenden Jahres sind die Einträge in die Zunftregister erneut unterbrochen worden, dieses Mal wegen der in der Region ausgebrochenen Pestepidemie. Erst in den Jahren danach scheint sich das Zunftleben

[7] *RGZ* 441, S. 23.
[8] *RGZ* 442, S. 144.
[9] RHARD WOLFF: *Die geschichtliche Entwicklung der Hermannstädter Goldschmiedezunft*, in: *Siebenbürgisches Archiv. Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde*, (fortan *AVSL*), 3. Folge, 7. Bd., Köln-Graz 1968, S. 126.
[10] *RGZ* 446, S. 6.

von diesen Ereignissen erholt zu haben; es wurden verschiedene Einkäufe getätigt: Schießpulver im Wert von 8 Rfl., Pergament für Briefe für 2 Rfl., zwei Stapel Papier für die Zunftregister (36 Den., danach für weitere 30 Den.), rotes Siegelwachs (50 Den.); ein neues Siegel wird in Auftrag gegeben (1 Rfl.), und eine neue Kirchenbank (für deren Fertigung dem Tischler 18 Denare ausgezahlt werden). Nach diesen nicht sehr großen Ausgaben blieb in der Zunftlade eine *Barschafft* von nur 5 Rfl. übrig, ein Betrag, der im Vergleich zu den ca. 300–400 Rfl., die in den Jahren mit gewöhnlicher Zunfttätigkeit übrig blieben, sehr gering war.

Da die Ausübung des Gold- und Silberschmiedehandwerks unter den genannten Umständen für Merten Hermann Stuckart (I.) kein geregeltes Einkommen zu sichern vermochte, versuchte der Genannte, diese Tätigkeit mit anderen zu verbinden. Durch seine Gattin war er in den Besitz einer kleinen Glashütte in Talmesch/Tălmaciu gelangt und folglich auch mit der Herstellung verschiedener Glaserzeugnisse beschäftigt, eine Ware, die sich jenseits der Karpaten, in der Walachei, einer großen Nachfrage erfreute. Da dieses Unternehmen gut lief, stellte sich heraus, dass Hermann zudem ein guter Kaufmann war, der nach dem Verkauf seiner Ware türkische Teppiche, Pfeffer, Gewürze und andere orientalischen Erzeugnisse kaufte, die in Hermannstadt gesucht waren und sich dort gut verkaufen ließen. Im Laufe dreier Jahre, von 1616 bis 1618, unternahm Merten Hermann sieben Reisen in die Walachei, von denen er mit Waren im Gesamtwert von 1500 Rfl. heimkehrte[11]. Über all diese Jahre hinweg behielt er seine Goldschmiedewerkstätte in Hermannstadt, die jedoch während seiner Abwesenheit von einem Gesellen namens Anthonio, den er 1614 eingestellt hatte, geleitet wurde[12]. Der Name des Merten Hermann Stuckart ist in den Zunftregistern häufig anzutreffen: am 20. November 1614 hatte er der Zunft für die Geldsumme von 45 Rfl. einen großen Mörser verpfändet: „*[...] ein groß Mörschell ist verfanden pfandt am Czech so den Martin Herman in die Czech gab, für den Czech: R(fl). 45*", und an demselben Tag verkaufte er der Zunft Silber, für das er 5 Rfl. 35 Denare erhielt: „*[...] an den Sylber so der Martin Herman in die Czech gab, zu welchen er erlegt soll R(fl). 5 d(en). 35*"[13]; am 25. Juni 1616 borgte Merten Hermann der Zunft Silber von einer Mark und 38 *Pisetten* Gewicht im Wert von 13 Rfl.[14]; am 25. November 1616 zahlte er 17 Rfl. 17 Den., die Hälfte seiner Meistersteuer ab, die er noch schuldig war; den Strafregistern der Zunft ist zu entnehmen, dass seine Abwesenheit bei den Versammlungen des Vereines nicht unbemerkt blieb (am 25. Juni bzw. dem 17. September 1616 blieb Hermann einer Versammlung fern, ohne seine Absicht zu fehlen im Vornhinein mitgeteilt zu haben; 1618 nahm er an der Feier der Hl. Elisabeth nicht teil usw.). Seine letzte Handelsreise nach Târgoviște wurde Hermann jedoch zum Verhängnis: Er starb am 15. März 1622 an den Folgen der Pest, die sich im besagten Gebiet als Epidemie ausgebreitet hatte.

[11] ERHARD WOLFF: *a. a. O.*, S. 127, Anmerkung 100.
[12] *RGZ* 444, S. 5; *RGZ* 445, S. 46–52.
[13] *RGZ* 446, S. 7.
[14] DERS.: S. 10.

In 1975 in the periphery of state-socialist culture (culture house of Ganz-MÁVAG railway and engine factory) Erdély and Dóra Maurer organized an alternative "art-school": the *Creativity Exercises* that created a kind of micro-culture for his work. The weekly held exercises created new, surprising and inspiring situations in the processes of perception and drawing, and prompted the participants (artists as well as factory workers) to think creatively. The individual exercises helped to surpass the built-in stereotypes of perception and representations. In this period Erdély made five photomontages entitled *Time Travel* (1976, Periodical Artworks collective exhibition, King Stephan Museum, Székesfehérvár). The photos were intellectually related to the space-time of quantum physics but materially there were no black holes or wormholes on them. (Theoretically, wormholes and black holes could be applied to travel not only in space but in time too.) Instead of stellar objects one can see old family photographs of Erdély's father, and of Erdély himself as a child, "who" meet with the "living", "real" contemporary Erdély. However, these photos are montages and not fantastic trick shots as the artist emphasized the boundary of time-planes. As if Erdély tried to suggest that a "real" encounter could destroy the whole space-time of the universe because of the time-paradoxes, while fictive, memorial and imagined encounters are crucial part of our life and mind.

After the dissolving of *Creativity Exercises* by the leadership of the factory, Erdély created a new "school", a new course in 1977: the *Fantasy Developing Exercises*. The Hungarian acronym of this course, "FAFEJ" literally means wooden-head or blockhead, and it was a kind of meditation course focusing not on the processes of representation, but on the processes of thinking. During the meetings, Erdély gave assignments to the participants with the aim of questioning conventional patterns of thinking in the domains of art, science and everyday life. In this period Erdély created a complex and enigmatic environment entitled *Hidden Green* (1977, Mór Jókai Culture House) that related as various fields of knowledge as mathematics, philosophy of science, utopian thinking and Marxist critical theory. In the center of this green-lighted, surreal environment there was a cloud-like paper object held by countless wooden poles. Erdély planned to write on this object the name of Gödel, but eventually he did not do this. But this unrealized action could orient our understanding. The mathematician Kurt Gödel is best known by his famous Incompleteness Theorems (1931, "On formally undecidable propositions of Principia Mathematica and related systems") In that article, he proved for any computable axiomatic system that (1) If the system is consistent, it cannot be complete. (This is generally known as the incompleteness theorem.) (2) The consistency of the axioms cannot be proved within the system. So these theorems falsified the possible completeness and consistence of any mathematical (i.e. logical) system. And this bizarre cloud symbolized for him the "revolutionary" task of the artwork that extends beyond the truths and laws of everyday, rational life. But what's about the green and the concept of greenness in this environment? Physically, the floor of the environment was overlaid with

Das auf der Bleitafel mit den Meistermarken der Hermannstädter Goldschmiede[15] dargestellte Meisterzeichen von Merten Hermann (*MH*) konnte bislang auf keiner einzigen Silber- oder Goldschmiedearbeit identifiziert werden. Folglich sind wir nicht in der Lage nachzuweisen, inwieweit die in seiner Stuttgarter Zeit erworbenen Kenntnisse und erlebten Beeinflussungen in die Wirklichkeit umgesetzt worden sind. Die Tatsache, dass Merten Hermanns Meisterarbeiten zurückgewiesen wurden, muss nicht unbedingt heißen, dass sie schlecht ausgeführt worden sind – die kritische Haltung des Zunftrates kann möglicherweise auch als eine Reaktion der Überheblichkeit vonseiten der Hermannstädter Meister gewertet werden.

Victor Roth hat eine schöne, aus dem Kirchenschatz von Großpold/Apoldu de Sus stammende, ins Jahr 1643 datierte Kanne dem Meister Merten Hermann (II.) (1628–1643)[16] zugewiesen (eine Information, die Rolf Schuller und Horst Klusch übernommen haben[17]). Der Name dieses Meisters konnte aber bislang weder in einem der Zunftregister noch in einer -urkunde entdeckt werden, so dass die von den genannten Verfassern angegebene Meistermarke wohl von einem anderen Meister, der die gleichen Initialen benutzte, stammt – vielleicht von Merten Herbert, der ab 1610 (bis ?) als Goldschmied tätig war.

Der ältere Sohn von Merten Hermann, MELCHIOR HERMANN STUCKART (tätig von 1641, gest. 1683), wurde zu einem der erfolgreichsten Goldschmiedemeister der Hermannstädter Zunft. Als Lehrling arbeitete er (ab dem 7. Juli 1628) vier Jahre lang in der Werkstatt von Merten Rierich[18]. Melchior Hermann erwarb seine Meisterschaft am 9. März 1641, wurde aber für seine drei Meisterarbeiten mit einer Strafe von 6 Rfl. belangt; für das gelegentlich seiner Aufnahme in die Zunft veranstaltete Fest bezahlte er 15 Rfl.[19] Melchior Hermann prägte sein eigenes Meisterzeichen in die Bleitafel mit den Meistermarken ein[20] und richtete sich die Werkstatt in seinem (neben den Fleischerlauben, *Fleischbänken*) auf dem Kleinen Ring in Hermannstadt gelegenen Haus ein[21]. Der Name Melchior Hermanns ist in den Zunftregistern des Öfteren verzeichnet (z.B. blieb er jährlich das „*Jiwen geld*" schuldig – d.h. den Beitrag von 16 Denaren, den jeder Meister für den Unterhalt des

[15] GYÁRFÁS THAMÉR: *A nagyszebeni ötvösök mesterjegytáblája*, in: *Archaeologiai Értesito*, 30. Bd., Budapest 1910, Siegel Nr. 78; KÖSZEGHY ELEMER: *Magyarországi ötvosjegyek a középkortól 1867-ig. Merkzeichen der Goldschmiede Ungars vom Mittelalter bis 1867*, Budapest 1936, Siegel Nr. 1383; HORST KLUSCH: *Siebenbürgische Goldschmiedekunst*, Bukarest 1988, Siegel Nr. 235.

[16] VICTOR ROTH: *Kunstdenkmäler aus den sächsischen Kirchen Siebenbürgens. Goldschmiedearbeiten*, I–II, Hermannstadt 1922, S. 213, Kat. Nr. 554, Taf. 175/4, Siegel Nr. 243/Taf. 200.

[17] ROLF SCHULLER: *Goldschmiede im mittleren Südsiebenbürgen (14.–19. Jahrhundert)*, in *Forschungen zur Volks- und Landeskunde*, 16/1972, Siegel Nr. 73; HORST KLUSCH: *a. a. O.*, Siegel Nr. 443.

[18] *RGZ* 439, S. 72.

[19] *RGZ* 446, S. 95.

[20] GYÁRFÁS THAMÉR: *a.a. O.*, Siegel Nr. 104; É. KÖSZEGHY: *a.a. O.*, Siegel Nr. 1413; HORST KLUSCH: *a. a. O.*, Siegel Nr. 236.

[21] KARL ALBRICH: *Die Bewohner Hermannstadts im Jahre 1657*, in *AUSL*, 17. Bd., 1883, 2. H., S. 285.

Verkaufsladens der Zunft zu begleichen hatte)[22]. Im November 1655 wurde er zum Jungmeister der Zunft gewählt (Altmeister war Michael Guntertt), ein Amt, das er zwei Jahre lang, bis zum 29. November 1657, inne hatte; danach wirkte er bis zum 23. November 1658 als Altmeister (Jungmeister war Nicolaus Koch)[23]. Im Jahre 1659 wird Melchior Hermann als Ratsherr des Magistrats der Stadt Hermannstadt erwähnt. Am 17. August 1659 nahm er in Begleitung von Michael Artz und Andreas Lechesdörfer als Vertreter des Hermannstädter Rates auf der Versammlung des Landtages zu Thorenburg/Turda (auf dem „*Kreuzfeld bei Thorda*") teil. Die drei Delegierten verfassten einen Bericht (datiert: 23. August 1659) über den Ablauf dieser Versammlung, den sie nach Hermannstadt sendeten[24]. Am 8. Dezember 1659 wurden Johann Filtsch (Fernengel) und Menyhart (= Melchior) *alias* Stuckert als Vertreter auf den Klausenburger Landtag entsendet. Zwischen dem 18. Dezember 1659 und dem 15. Mai 1660 wurde Hermannstadt von den Truppen Georg Rákóczis II. belagert, die versuchten, Acatius Baresai zu besiegen, dem es mit Hilfe des türkischen Heeres gelungen war, sich zum neuen Fürsten Siebenbürgens zu krönen. Im Zusammenhang mit diesen Ereignissen erhielt Melchior Hermann den Auftrag, „*Thaler*" mit folgender Inschrift zu prägen: „*Unter Rakotzischer Unterdrückung des Reiches Siebenbürgen und der Belagerung Hermannstadts 1660*" sowie „*zehnfachte Dukaten*", eine Arbeit, bei deren Durchführung sein Bruder Johann Hermann mithalf. Die in der belagerten Stadt herrschende Stimmung wird im „*Tagebuch: Acta dierum, anno 1660 [...]*" von Demeter Kereszturi von Dobófalva, beschrieben, der sich im Jahre 1657 als „*Procurator*" in Hermannstadt niedergelassen hatte. (Karl Albrich beschreibt in seinem Bericht zum Tagebuch Kereszturis die Lage, in der sich die Hermannstädter nach dem Rückzug des Rákoczischen Heeres befanden, als eine verheerende Pestepidemie ausbrach, der zahlreiche Bewohner der Stadt sowie nahezu sämtliche Mitglieder des Magistrates zum Opfer fielen. Unter den Pestopfern erwähnte K. Albrich auch Melchior Hermann, den er jedoch mit dessen Bruder Johann Hermann /I./ verwechselte, der 1662 verstorben war)[25]. Von 1666 bis 1669 bekleidete Melchior Hermann *alias* Stuckart das Amt eines Stuhlsrichters, in welches er am 20. März 1676 wieder gewählt wurde und das er bis 1677 inne hatte[26]. Ab 1697 und in den darauffolgenden Jahren – vom 20. April 1682 bis zum 7. Januar 1683 – übernahm er das Amt des Kirchenvaters (*villicus*) der evangelischen Kirche in Hermannstadt und hatte die Rechnungsbücher mit den Einnahmen und Ausgaben dieser Gemeinde in Verwahrung[27]. Seine beiden Söhne wurden ebenfalls zu Goldschmiedemeistern ausgebildet. In Melchior Hermanns Werkstatt waren vier Lehrlinge eingestellt, „*daß*

[22] *RGZ* 444, S. 7; *RGZ* 445, S. 93–109.

[23] *RGZ* 446, S. 112–113.

[24] NAFSH, Fonds. *Urkunden* (*Urkundenbuch*, fortan: *Ub.*) 828.

[25] KARL ALBRICH: *Acta dierum, anno 1660*, in: *AUSL*, 19. Bd., 1884, S. 126–128, 134, 140.

[26] FRANZ ZIMMERMANN: *Chronologische Tafel der Hermannstädter Plebane, Oberbeamten und Notare in den Jahren 1500, bis 1884*, in: *AUSL*, 19. Bd., 1884, S. 543–544.

[27] NAFSH, Fonds *Kirchenrechnungen* (1505–1766), Inv. Nr. 145; *Regestum de Anno 1679 Melchioris Hermanni, aeditui, 1679*; *Ebenda*, Inv. Nr. 148; *Regestum Melchioris Hermani seines von Anno 1682 20. April bis Anno 1683 7 ian. Getrogenen Kirchen Vater Ampt. 1682–1683.*

strictly connected to human reason. The blurred x-ray records don't resemble the popular image of the eye, but the picture of faraway galaxies known as globular clusters. The allegory could be interpreted holistically as the unity of the microcosm and macrocosm, and of the inside and outside world. However, there is another, alternative, and more "constructive" or constructivist reading that concerns the allegory as a scientific process, a kind of process art. At first Erdély made a biologically exact, scientific, plaster model of the eye, than he applied another, "more" scientific imagery, the x-ray records. Thus he constructed a kind of temporal montage, and the result of this representational process, started with the eye, is not a deeper or more exact image of human eye, but a picture of a galaxy. So the reason looks and recognizes in itself what is outside of it. The human reason and the scientific research are prisoners of its own logic.

In the same year Erdély made a cosmological action or happening, the *C.E.T.I.* (Ganz-MÁVAG Culture Centre) as well. C.E.T.I. is an acronym for Communication with Extra-Terrestrial Intelligence. Erdély projected to a screen his own montage-film that presented various human touches while a female voice gabbles the resolutions of the first Soviet-American C.E.T.I. scientific conference held in Bjurakan in 1971. In the same time a gypsy girl dressed in Indian clothes held a six-meter long paper funnel in front of the projector, and Erdély recited his own writing entitled *Mondolat* into it. So Erdély physically and spiritually confronted the meaningless and dull, not scientifically but politically oriented resolutions with his own poetic and philosophical meditation on the parts and particles of the world. The physical confrontation was a kind of wave-montage, and was medially emphasized: Erdély recited his own paradox philosophy in front of the projected film that illustrated with their "touches" the possibility of a third kind of encounter with alien intelligence. But there was no connection between the human voice and the projected image. There was no interference because of the different wavelength of light and sound. However, the projected image, the played sound, and the living sound – refuting the laws of Physics – spiritually interfered with each other in the mind of the receiver.

Beyond C.E.T.I. Erdély was thoroughly interested in modern physics that could be proved by a series of lectures entitled *Event Horizon* in 1974, in the Club of Young Artists. The event horizon is a boundary in space-time, most often an area surrounding a black hole, beyond which events cannot affect an outside observer. Light emitted from beyond the horizon can never reach the observer, and anything that passes through the horizon from the observer's side appears to freeze in place. The *Event Horizon* lecture series referring to this physical context visualized and represented the boundaries between scientific and everyday knowledge, and between avant-garde art inside the place, and popular, social realist one outside of it. Essentially – as László Beke wrote – it was a kind of re-contextualisation of 'ready made lectures' held by scientist: for example physician Zoltán Perjés on black holes and mathematician Árpád Szabó on scientific verification.

Ehrlige Hantwerk an zustellen", und zwar die Folgenden: Simon Zacharias (vom 19. Nov. 1642 bis 1646), Thomas Czampoly, Sohn des *geehrten* Johannes Czampoly – *„Rattgeschworen der königlicher Hermannstadt"*, (vom 9. Juni 1650 bis 1654), Daniel Frony, Sohn des *Herren* Petri Frony – *„mitburger dießer königl. Hermannstadt"* (von 1655 bis 1659) und sein eigener Sohn Johannes Hermann (vom 10. Juni 1662 bis 1666).

Trotz der regen im Dienste von Stadt und Kirche geleisteten sozial-politischen und administrativen Tätigkeit sind Melchior Hermanns Silber- und Goldschmiedearbeiten dank ihrer Formgebung und der Exuberanz ihrer Ausführung sowie wegen der Kunstfertigkeit der angewendeten Herstellungstechniken und der bildlichen Darstellung ihrer Ornamentik zu regelrechten Musterbeispielen für die Entwicklung der Goldschmiedekunst in Siebenbürgen geworden. Von den sechs erhaltenen, diesem Meister zugesprochenen Arbeiten befinden sich fünf in der Schatzkammer des Hermannstädter Brukenthalmuseums und die sechste im „Magyar Nemzeti Múzeum" in Budapest.

In der zweiten Hälfte des 17. Jhs. erhielten die Goldschmiede die meisten Aufträge vonseiten der Zünfte und der Nachbarschaften, meist handelte es sich um die sg. *Sockelbecher* oder *Kluftbecher*. Jede Zunft oder Nachbarschaft verwahrte in ihrer Lade (außer den Registerbüchern und dem Siegel) auch Wertgegenstände, etwa solche Becher mit dem eingravierten Zunftzeichen. Viele wohlhabende Bürger machten (wie es bereits zur Tradition geworden war) der Kirche, deren Gemeindemitglied sie waren, Schenkungen: z.B. ein Kultgefäß aus Silber zur Erinnerung an ihre Person; sie schenkten auch der Zunft, deren Mitglied sie waren, oder der Nachbarschaft, zu der sie gehörten, einen Gebrauchsgegenstand, wie etwa einen *Zunft-* oder einen *Nachbarschaftsbecher* – d.h. Gegenstände, die nicht nur nützlich, sondern auch äußerst dekorativ waren. So ist es kaum verwunderlich, dass es sich bei Vieren der insgesamt sechs Arbeiten, die Goldschmiedemeister Melchior Hermann zugesprochen werden können, um solche Trinkgefäße handelt. Seine gegenwärtig in der Sammlung des Brukenthalmuseums verwahrten Sockelbecher, die in den Jahren von 1642[28] (Abb. 9), 1646[29] (Abb. 10) und 1659[30] (Abb. 11) entstanden sein müssen, sind Becher verhältnismäßig großer

[28] Nationales Brukenthalmuseum (fortan: NBM), Inv. Nr. T. 122/9597. (Gewicht: 206,9 Gramm). Inschrift: *„DISSER BECHER GEHOERT DER ERLIGEN KIRSCHNER (= Kürschner?) GEGEN C3V (= zu) ANO 1642"*.

[29] NBM, Inv. Nr. T. 121/1301. (G. 205 g.). Inschrift: *„MICH GAB ZV EINEM EWIGEN GEDECHTNIS IN DIE EHRLIGE NACHBARSCHAFT AV EM ROSEN ANGER DER EIRBARE LORENTZ FROELICH SCHMIDT SAMPT SEINER THWGENTSAMER HAVSWIRTER AGNETHA FROELICIN A 1646 Den 20 Oc7o:"*. Das Museum hat diesen Becher zusammen mit weiteren 5 Bechern im Jahre 1892 von dem Goldschmied Ludwig aus Hermannstadt/Sibiu für die Gesamtsumme von 125 Rfl. angekauft.

[30] NBM, Inv. Nr. T. 134/1300. (Gewicht: 144 Gramm). Inschrift: *„SI HK CHRISTLINVS HOCH= DER NEDERS VIST FEREHRET ANN: 1659."* Der Becher wurde dem Museum zusammen mit anderen Silbergegenständen und Münzen, am 27. Okt. 1885. (durch Prof. Arz) von der Nachbarschaft „Untere-Wiesengasse" geschenkt.

Dimensionen: ihre Höhe beträgt 28 cm, 18,5 cm bzw. 21,5 cm. Unter dem Mündungsrand jedes dieser Stücke ist ein breiter aus Spiralen und vegetabilen Motiven gebildeter Ornamentgürtel, zu sehen, der von Obst- und Gemüsebündeln und im Falle des dritten Bechers von Engelsköpfen begrenzt ist (Letztere sind individuell, mit verschiedenen Gesichtsausdrücken) dargestellt. Die Zeichnung und Komposition dieser Ornamentbänder, die auch in den Werkstätten der Hermannstädter Goldschmiedemeister im Umlauf waren, finden sich in den Zeichnungsbüchern des deutschen Kunststechers Virgil Solis (1514–1562) wieder. Nach seinen Stichen durchgeführte Reproduktionen von Ornamentbändern sind ausgeschnitten und in das „Musterheft" des Goldschmiedes Paul Schirmer des Älteren (tätig von 1668, gest. 1685) eingeklebt worden, welches von dem Sohn Paul Schirmer dem Jüngeren (tätig von 1688, gest. 25. Nov. 1699), weiter geführt wurde und sich heute in der Brukenthalbibliothek befindet[31]. Zu beiden Seiten des sich zwischen Becherschale und -sockel befindlichen Einschnittes (*„Kluft"*), hatte der Goldschmied ein horizontal gewundenes, in einer Spirale endendes Akanthusblatt als Ornament dargestellt. Jede Akanthusgirlande war am Ende mit einer Blumenverzierung versehen. Der Dekor der Fußsohle des 1642 datierten Bechers bestand aus einem Gürtel mit Eierstabmotiven, die länglich und leicht gewölbt waren. Der Becher aus dem Jahre 1659 weist ebenfalls einen solchen Gürtel auf, doch sind die Motive profilierter. Harmonischer gestaltet ist der Sockel des im Jahre 1646 gefertigten Trinkgefäßes, bei dem der Sohlendekor zu dem unterhalb des Gefäßeinschnittes ausgeführten Ornament symmetrisch verläuft. Die gesamte Ornamentik der genannten Becher ist durch Aushämmern des Materials in der „au repoussé" Technik durchgeführt. Die Becher sind an der Außenseite vergoldet. Der Inschrift des erstgenannten Bechers ist zu entnehmen, dass er sich 1642 im Besitz der Kürschnerzunft befunden hat; der zweite Becher wurde am 20. Oktober 1646 vom Schmied Lorentz Frölich gemeinsam mit dessen *ehrenwerter* Mutter, der Witwe Agneta Frölich, in Erinnerung an *Herrn* Michael Gabriel der Nachbarschaft am *„Rosenanger"* geschenkt; der dritte Becher, der im Brukenthalmuseum verwahrt wird, wurde im Jahre 1659 durch *Herrn* Christianus Hoch bei Goldschmied Melchior Hermann in Auftrag gegeben.

Einzigartig für die siebenbürgische Gold- und Silberschmiedekunst sind jedoch die beiden von Melchior Hermann Stuckart hergestellten *Jungfern-* oder *Brautbecher*. Die Sockelbecher erfreuten sich in Siebenbürgen solch großer Beliebtheit, dass sie als „spezifisch siebenbürgisches" Gefäß bekannt geworden sind – dieses dank seines im Vergleich zu dem Kelch oder der Deckelkanne erschwinglichen Preises und nicht letztendlich wegen seiner „Schönheit" (bei der Herstellung dieser Trinkgefäße bot sich den Goldschmiedemeistern die Gelegenheit, ihrer Phantasie freien Lauf zu lassen, indem sie diese Arbeiten – je nach Geschmack und Zahlfähigkeit des Auftraggebers – mit eleganten

[31] Nationale Brukenthalbibliothek (fortan NBB), Handschriftensammlung, Inv. Nr. MSS. 311, S. 50, 54.

antimatter theory, known also as "hole theory". According to Erdély's commentary, the "direction of the flow of truth" coincided not with the flow of matter (with his own steps), but with the flow of antimatter (more exactly anti-particles) in a happening, in which Erdély and his friends symbolized particles.

In 1970 Erdély made a series of photographs entitled *Oath* and sent one of it to the so-called 'Iparterv' exhibition-catalogue which was one of the first, and maybe the most famous catalogue of the Hungarian neo-avant-garde art. According to Erdély's memory, one of the editor, the pop art painter, Gyula Konkoly said that if Erdély's work of art was 'valid' (it means: good and up-to-date) then all the other avant-garde artwork is not. On the photo appear the artist himself with the gestures of oath and a typewritten text from Erwin Schrödinger (1952, 1970) on the new worldview of quantum mechanics that discredited the old concepts of atoms as billiard balls or tiny solar systems with revolving planet-like electrons. In this epistemological context Schrödinger talk about a kind of epistemological cataract (Schuppen) that hinder us to understand this new wave-like concept of matter. The cataract is the old, familiar view of the matter that is embedded in our everyday language. The blurred picture directly evokes the blurred vision through a cataract, and the gesture represents the artist's engagement to open up our eyes.

The next step on the road of the criticism of the epistemology and language of naïve realism was made in 1971 with an action entitled *Anaxagoras: The Snow is Black* (University Stage of ELTE). In this action he wrote the snow-paradox (the pre-socratic greek philosopher of atomism, Anaxagoras said: "the snow is white".) on a huge sheet of printing paper daubed with developing solution. When he reached the word "black", the writing washed into black through the photochemical process. Then he reads out his thesis about the language of film with the following sentences: "In a wrong language one can only be in error." And: "Existence is made into a language and we speak it, language is made into existence and we live it." Anaxagoras thought that the organic and non-organic things are made of very tiny seeds (spermata), so he distrusted the human senses, and gave the preference to the conclusions of reflection. Thus he maintained that there must be blackness as well as whiteness in snow. How otherwise could it be turned into dark water? And Erdély, ironically, realized and visualized this holistic paradox with the foremost realistic medium: photography.

Two years later he made another cosmological work for the collective exhibition (University of Technical Sciences) held in honor of Copernicus who was born in 1473, and was the father of the heliocentric worldview: *The Eye of the Reason*. The work of art has two parts: a larger than life-size, anatomically precise eye-ball made of plaster, and a collage, a 'papier collier' that consists of a text, a diagram, and two perpendicular x-ray photographs on the "eye-ball". The text is: "The eye of the reason. It looks in itself what is outside of it." The text is epigrammatic, and evokes the medium of allegory. So the whole work is a kind of allegory of the human knowledge, and especially of human epistemology which is

Spiralbändern, mit Früchten und Obst, kunstvollen Arabesken oder Jagdszenen versahen); die Stücke, die figurative Darstellungen aufwiesen, sind zwar seltener anzutreffen, doch sind sie ein Zeugnis der unterschiedlichen Gefäßtypen, die ein Goldschmied herzustellen vermochte und zugleich ein Beweis der hohen Kunstfertigkeit des betreffenden Kunsthandwerkers. Die beiden Jungfernbecher, in die das Meisterzeichen *MH 41* eingestanzt ist, sind die einzigen Gefäße diesen Typus, die in unserem Land (Rumänien) bekannt sind – beide werden im Brukenthalmuseum aufbewahrt.

Mehrere große europäische Museen (das Germanische Nationalmuseum in Nürnberg[32], die Dutch Renaissance Art Collection in Amsterdam[33], der Louvre in Paris[34], das Ermitagemuseum in Sankt Petersburg[35], u.a.) sind im Besitz ähnlicher Silber- und Goldschmiedearbeiten, die im ausgehenden 16. Jh. bzw. im Verlauf des 17. Jhs. sehr in Mode waren[36]. Das Modell für diese Art von Trinkgefäß wurde von dem Stecher Paulus Flindt (1567–1631) entworfen – *„Entwurf für einen Pokal"* (Abb. 2) –, eine Zeichnung, die er in 1595 in Nürnberg in seiner Sammlung mit *„39 Gefäßentwürfen"* veröffentlichte. Flindt war die Idee zu diesem Entwurf durch eine Zeichnung von Joost Amman gekommen, die Letzterer in einem 1586 erschienenen Buch veröffentlicht hatte: es handelte sich dabei um die Darstellung einer nach spanischer Mode gekleideten Frau[37], die einen langen weiten Rock trug, den sich der Künstler als eine mit der Öffnung nach unten weisende Becherschale vorstellte. In der Werkstatt eines Nürnberger Silberschmiedes wurde dieses Bild scheinbar auf eine große Schale eines Doppelbechers übertragen, der vom Typ her, jenen glich, die damals in Antwerpen erschienen waren[38] (Abb. 1) und die auf Hochzeiten für das Brautpaar bestimmt waren. Das Ersetzen der großen Becherschale, aus welcher der Bräutigam trinken sollte, mit der Frauenfigur in spanischer Tracht sowie dem kleinen Becher (den die Frauenfigur hochhält) und aus welchem die Braut trinken musste – all dies führte dazu, dass diesem Trinkgefäß eine größere erotische Aussagekraft zugesprochen wurde als dem flämischen Urmodell, und das neugestaltete Trinkgefäß sorgte auf Hochzeiten für gute Laune. Das vorgeschlagene Modell wurde in mehreren Exemplaren hergestellt

[32] KLAUS PECHSTEIN, HEINER MEININGHAUS, URSULA TIMANN, CLAUDIA SIEGEL-WEISS: *Schätze Deutscher Goldschmiedekunst von 1500 bis 1920 aus dem Germanischen Nationalmuseum*, Nürnberg und Berlin 1922, Kat. Nr. 37, S. 170.

[33] *Dawn of the Golden Age. Northern Nedherlandisch Art 1580–1620*, (fortan: *Dawn of Golden Age*), Amsterdam 1994, S. 435–437.

[34] EVA-MARIA LÖSEL: *Das Zürcher Goldschmiedehandwerk im 16. und 17. Jahrhundert*, Zürich 1975, Abb. 9, S. 131.

[35] *Western European Silver from the Hermitage*, Leningrad 1982.

[36] VIORICA GUY-MARICA: *Analogii şi replici de inspiraţie germană în aurăria transilvăneană*, in: *Studia Universitatis Babeş-Bolyai*, XLI, Historia, 3, Cluj-Napoca 1996, S. 13–14.

[37] JOST AMMAN: *Frauentrachtenbuch, Frankfurt 1586*, nach YVONNE HACKENBROCH: *Wager Cups*, in: *Metropolitan Museum of Art*, Bulletin Nr. 27, 1968, S. 383–385, Abb. 3–5.

[38] Hochzeitsbecher, Antwerpen, 1587–1588 (Höhe: 20 cm.), Belgien, Privatbesitz, in: *Dawn of the Golden Age*, S. 435, Kat. Nr. 94, Abb. 94a.

und gelangte kurze Zeit darauf in die Werkstätten der Goldschmiede – in einigen Fällen auch durch Personen, die ein solches Gefäß mitbrachten, um sich ein ähnliches anfertigen zu lassen.

Die beiden nach den oben genannten Mustern gefertigten Becher aus der Brukenthalsammlung sind im dritten Viertel des 17. Jhs. entstanden. Die Becher sind mit keiner Inschrift versehen, die auf den Auftragsgeber hinweisen könnte, doch die Tatsache, dass sie in den 20er Jahren des 18. Jhs. der Nachbarschaft „des Großen und Kleinen Ringes" in Hermannstadt von Valentin Franck von Franckenstein (dem Enkel!) (am 28. August 1720)[39], bzw. Johann Georg Reisner von Reisenfels (am 12. August 1726)[40] geschenkt wurden, lässt die Vermutung zu, dass sie von je einem Mitglied der genannten Familien bestellt worden sind. Es könnte sein, dass der Sachsenkomes (Sachsengraf) Valentin Franck von Franckenstein (gest. 1697), der als Kunstliebhaber bekannt ist, die mit dem Namen des Meisters Sebastian Hann[41] gezeichneten, bekannten Goldschmiedearbeiten bei Letzterem in Arbeit gegeben hatte, da Meister Melchior Hermann (der 1675, als der aus der Zips stammende Goldschmied Sebastian Hann seine Meisterschaft bei der Hermannstädter Zunft erwarb) am Anfang des Jahres 1683 verstorben war. Es ist aber nicht auszuschließen, dass die Fertigung des Bechers (Abb. 5), der mehrere Jahre darauf von dem Familienerben und neuen Besitzer des Hauses am Großen Ring[42] als Schenkung an seine Nachbarschaft ging (als Wertgegenstand, dem in diesem Fall jedoch die ursprünglichen symbolischen Zusammenhänge abgingen!), von Valentin Franck (dem Urgroßvater) persönlich, Sachsenkomes von 1645, gest. 1648, in Auftrag gegeben worden war. Wie dem auch sei, eines ist sicher: der genannte Becher ist nach dem Muster des Zürcher, von Meister Kasper Waser (tätig von 1612 bis ?) gefertigten Jungfernbechers[43] entstanden (Abb. 3). Die Gestalt der Frauenperson mit ihrer Haartracht, dem Kleid mit Kragen und Ärmeln in spanischem Stil sowie dem die Brust zierenden Heftel ist auf den beiden oben genannten Gefäßen nahezu identisch. Der Rock ist konisch und mit in „au

[39] Jungfernbecher, NBM, Inv. Nr. T. 77/1278; (Höhe: 22 cm, Durchmesser der Mündung: 5,9 cm, Durchmesser der Basis: 5,5 cm, Gewicht: 217 Gramm); Inschrift: *„VEHREHRETH DER GROSZ UND KLEIN RINCK NACHBARSCHAFT HERR VALENTIN FRANCK VON FRANCKENSTEIN ANNO 1720 die 28 August"*. Erworben am 29. Okt. 1881 für die Gesamtsumme von 96 Rfl., zusammen mit anderen 10 kunsthandwerklichen Gegenständen aus Silber.

[40] Jungfernbecher, NBM, Inv. Nr. T. 76/1277; (Höhe: 21,9 cm, Durchmesser der Mündung: 6,2 cm, Durchmesser der Basis: 9,2 cm, Gewicht: 258 Gramm); Inschrift: *„VEHREHRETH H: IOH: GEORG REISNER VON REISENFELS DER EHR: GROSZ UND KLEIN RING NACHBARSCHAFT AO 1726, DIE 12 AUG."* Erworben am 29. Okt. 1881 für die Gesamtsumme von 96 Rfl., zusammen mit anderen kunsthandwerklichen Gegenständen aus Silber.

[41] Diese Gegenstände wurden in den Jahren von 1691 bis 1697 bei Sebastian Hann in Auftrag gegeben (VIORICA GUY-MARICA: *a. a. O.*, Kat. Nr. 28, 29, 37, 38, 44, 51, 52, 53, 54). In der Kunstgeschichte-Abteilung des Brukenthalmuseums in Hermannstadt/Sibiu werden auch drei Alabasterstatuetten verwahrt, die den Komes, dessen erste Gattin, Margaretha Glockner, sowie seine zweite Gattin, Anna Maria Rosenauer, darstellen.

[42] EMIL SIGERUS: *Das alte Hermannstadt*, Bd. I, Hermannstadt 1922, S. 69.

[43] EVA-MARIA LÖSEL: *a. a. O.*, Abb. 9, S. 136.

language-games, stream of consciousness, quantum mechanics
limits of everyday language and human thought

Sándor Hornyik:

Avant-Garde Science

The Art of Miklós Erdély

The concepts and languages of modern science played a significant role in the texts and works of Miklós Erdély. In Erdély's view the theories and imaginations of Einstein, Bohr, Born, Dirac, Heisenberg and Schrödinger are relevant not only in the field of hard science but are also suitable for 'stirring' or 'revolutionising' art and politics. He considered that the paradoxes of the Theory of Relativity and quantum mechanics, the perplexing and contradictory theses of cosmology and particle physics offer an excellent arsenal to disturb everyday thinking, naive realism and common sense in an avant-garde way. A poet, filmmaker, artist and theoretician, Erdély began to perform his 'task' by 'deconstructing' the standard language that was there, at hand. Obviously, as he was pre-deconstructivist, his writings were inspired not by Jacques Derrida or Paul de Man. His critique of language can be understood better in the context of Ludwig Wittgenstein, James Joyce and Werner Heisenberg. His philosophically and scientifically oriented 'montage theory' provided the basis for the deconstruction and re-assembling of everyday language, scientific theories and languages of art on a wide spectrum. Even his montage theory can be regarded as a confrontation and intellectual montage of the ideas of Eisenstein, Born, Popper, Heisenberg, Adorno, Marcuse, Koestler, Feyerabend and zen-buddhism.

As an engaged, 'post-neo-avant-garde' artist, Erdély was interested not only in the heuristics of paradoxes, but also in their social and political contextualisation. From this point of view, we can regard his *Military Secret* (Kriegsgeheimnis) and *Optimistic Lecture* from the 1980's as his most paradigmatic acts, since they combine the critique of art, science and society. But the story started earlier, in the 1960's with the rising of Hungarian neo-avant-garde art from the reception and re-interpretation of international conceptual art and fluxus. Erdély wrote poems from the late fifties but his first films and art actions dated to the mid-sixties. His most complex early action- or happening-montage was titled *Three Quarks for King Marke* that confronted the works of Dirac, Gell-Mann, Joyce and Wagner but first of all directly reflected to the events of 1968, especially to the Hungarian occupation of Prague. The happening-montage consists of three action: *Clip* with a direct political content, *Dirac in Front of the Cinema Box Office*, and *Conjectures* which based on Erdély's own poetic texts with scientific allusions to Einstein's time-space and to particle physics. By the way, the title of the happening-montage came from James Joyce's Finnegans Wake. One of the figures of the novel said to the barman in a pub: "Three quarts for Muster Mark". But King Marke is a hero of the opera Tristan und Izolda, and a Nobel-prize winner physician, Murray Gell-Mann also liked Joyce, and borrow him the name "quark" for the smallest particles of the known matter that build protons and neutrons which consist of three quarks. And the action itself referred to Paul Dirac's

repoussé"-Technik gehämmerten Blumenarabesken verziert. In den durch die Rocköffnung sichtbaren Unterrock sind Voluten eingraviert sowie eine aus Rhomben und Zickzacklinien gebildete Bordüre, die an eine auf einem luftigen Stoff ausgeführte Stickerei erinnert. In den über dem Kopf ausgestreckten Armen hält die Frau einen zylinderförmigen kleinen Kessel, der mit zwei Pferdeminiaturen dekoriert ist.

Der zweite von Melchior Hermann gefertigte Jungfernbecher (Abb. 6) wurde derselben Nachbarschaft geschenkt, u.zw. durch den jungen Johann Georg Reisner von Reisenfels (= Reuszner von Reuszenfels), dessen Familienhaus sich im Jahre 1726 an der gegenüberliegenden Ecke des Franckenstein-Hauses am Großen Ring befand[44]; der junge Mann war der Sohn des Senators Georg Reisner von Reisenfels und der Stieftochter des Komes Franckenstein, Justina Wayda[45]. Der genannte Becher könnte wohl auch über die Familie Franckenstein in den Besitz der Familie von Reisenfels gelangt sein. Der diesem Gefäß am ehesten entsprechende Prototyp scheint der um das Jahr 1620 durch den Nürnberger Goldschmiedemeister Caspar II. Beutmüller (tätig von 1612 bis 1632)[46] (Abb. 4) gefertigte Becher gewesen zu sein. Die lange am Körper eng anliegende Weste und die um den Schluss der Frauengestalt gewickelte Schärpe sehen einander sehr ähnlich; der Blusenkragen gleicht jedoch jenem der siebenbürgisch-sächsischen Tracht, ebenso das auf der Brust sichtbare Heftel. Der kegelförmige Rock hat keinen Unterrock; er ist mit Pflanzenmotiven verziert und an der Vorderseite mittels blumenförmiger Knöpfe geschlossen. Das Kesselchen, das die Frau in den Händen hält und dem sie ihr Gesicht zuwendet, ist an den seitlich angebrachten Henkeln mit je einer miniaturförmigen Bacchusfigur geschmückt.

Die Herstellung beider Becher zeugt von der hohen Kunstfertigkeit, mit welcher der Meister die Edelmetallverarbeitung samt der neuesten einschlägigen Techniken und Formen beherrschte und bezeugt, dass ihm die der damaligen Mode entsprechende Ornamentik vertraut war.

Der zweite Sohn des Meisters Merten Hermann (der jüngere Bruder Melchior Hermanns), JOHANN (HANS) HERMANN (I), alias STUCKART, (tätig von 1646, gest. 1662), ging ebenfalls bei Meister Merten Rierich (Rörich) in die Lehre; er arbeitete vier Jahre lang (vom 19. September 1633 bis 1637) in der Werkstatt dieses Meisters und musste für seine Lehrzeit, obwohl er der Sohn eines Goldschmiedes war, die Hälfte des Lehrgeldes (2 Rfl. 16 Den.) bezahlen. Seine Aufnahme als Meister in die Hermannstädter Goldschmiedezunft wurde am 21. Juli 1646 bekannt gegeben, obwohl auch er für alle drei den Prüfern präsentierten Arbeiten bestraft wurde. Um die Strafe von 6 Rfl. bezahlen zu können, verpfändete Johann Hermann Stuckart einen in walachischem Stil gefertigten Löffel (*„ein loffel mitt wallachißes stilles"*). In den Jahren 1650, 1651

[44] EMIL SIGERUS: *a.a.O.*, S. 70.

[45] HEINRICH HERBERT: *Der innere und äußere Rath Hermannstadt's zur Zeit Karls I.*, in: *ÜSL*, 17. Bd., 1883, S. 466.

[46] KLAUS PECHSTEIN, u.a.: *a. a. O.*, S. 170.

bzw. 1656 wurde Johann Hermann erneut bestraft, diesmal hatte er Silber minderwertiger Qualität (*„verfallenes Silber"*) verarbeitet. Ab 1655 war er Mitglied des Zunftrates, wohnhaft in der Fleischergasse (heute: Mitropoliei-Str.) in Hermannstadt. Stuckart hatte zwei Töchter: Anna (geb. 1653) und Catharina (geb. 1660). Er verstarb im Jahre 1662 an den Folgen einer Pesterkrankung, da die Stadt 1661, nach dem Abzug der Truppen Georg Rákóczis II. von einer Pestepidemie heimgesucht wurde. Stuckart hatte nur zwei Lehrlinge: Daniel Schmidt, den Sohn von Georg Schmidt (ab 1649, für vier Jahre) und Caspar Schmidt den Sohn des Pfarrers von Talmesch/ Tălmaci (ab dem 11. Juni 1655, ebenfalls für vier Jahre).

Sämtliche Arbeiten, die bislang als das Werk Stuckarts identifiziert werden konnten, befinden sich heute in der Schatzkammer des Brukenthalmuseums in Hermannstadt. Ein Stück aus seinem ersten Jahr als Goldschmied ist ein Heftel des sg. „kornblumigen" Typus („mit Kornblumen")[47] (Abb. 10), das in dem in Siebenbürgen über Jahrhunderte hinweg äußerst beliebten Renaissance-Stil gefertigt war. Bei dreien der insgesamt vier bekannten und zur Untersuchung stehenden Sockelbecher hat Goldschmied Johann Hermann eine Jagdszene in der Manier von Vergil Solis als Dekor dargestellt. Die auf dem Sockel des Bechers von 1648 ausgeführte Jagdszene (Abb. 12) zeigt einen von zwei Hunden gehetzten Hirsch (Abb. 13 – Detailansicht)[48] und weist große Ähnlichkeiten mit den Kompositionen des Vergil Solis auf, in denen eine Wildschweinjagd dargestellt ist. Eine Reproduktion eines solchen Stiches des deutschen Künstlers findet sich auch in dem bereits genannten „Musterheft" der Goldschmiedemeister Paul Schirmer und Sohn[49]. Bei den anderen beiden, etwa um 1650[50] (Abb. 14) und 1656[51]

[47] Heftel „mit Kornblumen", 1646, NBM, Inv. Nr. T. 666/1240 (Silber, gegossen, gehämmert, graviert, vergoldet, 12 Türkise, rotes Glas; Maße: 11,6×8,5 cm., Gewicht: 145 Gramm). Das Stück wurde 1880 zusammen mit drei anderen Heften sowie einigen Münzen für die Gesamtsumme 345 Rfl. von dem Juwelier Resch aus Kronstadt Braşov gekauft.

[48] Becher mit Sockel, 1648, Nachbarschaft „Rosenanger", NBM, Inv. Nr. T 129/1303 (Silber, gegossen, gehämmert, graviert, vergoldet; Höhe: 13,3 cm, Durchmesser: 7,6 cm, Gewicht: 153 Gramm). Inschrift: *„VEREHRT MICH DEM NIDERSTEN SCHRODT AVF DEM ROSENANGER ZVM GEDECHTNIS GEORGVS NEVQISTEDER ANNO 1648"*. Von dem Hermannstädter Juwelier Ludwig, am 9. Februar 1892, zusammen mit 5 anderen Bechern für die Gesamtsumme von 125 Rfl. angekauft.

[49] BNBM, Inv. Nr. MSS 311, S. 6.

[50] Becher mit Sockel, um 1650, Nachbarschaft „Neugassen", NBM, Inv. Nr.: T. 131/1282 (Silber, gegossen, gehämmert, eingeschnitten, graviert, zum Teil vergoldet; Höhe: 20,3 cm, Durchmesser der Mündung: 10,6 cm, Durchmesser der Basis: 8,5 cm, Gewicht: 274 Gramm). Inschrift: *„Kleinrott der Ehrligen Nachbarschafft Neygaß. «Bei Auflossung der Nachbarschaften 1891. Verehrt die Neugasse Nachbarschaft diesen Pokal dem Frh. Brkl. Museum, Hermst. 31/124»"*. Eine Spende aus dem Jahre 1891 von Seiten der Nachbarschaft.

[51] Becher mit Sockel, 1656, Nachbarschaft „Pfarres-Mühl", NBM, Inv. Nr.: T. 120/1283 (Silber, gegossen, gehämmert, eingeschnitten, graviert, zum Teil vergoldet; Höhe: 18,6 cm, Durchmesser der Mündung: 9,8 cm, Durchmesser der Basis: 9,8 cm, Gewicht: 211 Gramm). Inschrift: *„Nachbar Becher Bey der pfars Mull Anno 1656"*. Von dem Juwelier Ludwig aus Hermannstadt, am 9. Febr. 1892, zusammen mit 5 anderen Bechern gekauft, für die Gesamtsumme von 125 Rfl.

PEST
Fáy u. 27 1139
Budapest

06(1)451-5540
06(1)451-5547
-

A hirdető további adatait a KAPCSOLATFELVÉTEL gombra kattintva érheti el.

KAPCSOLATFELVÉTEL

Partnerünk összes hirdetése

Partnerünk többi hirdetése

Daewoo Kalos 1.4 S, 2004, 161892 km-s, 1399 ccm, fehér - normál, 4 ajtós (sedan), 83 LE (Használt)	**920 000 Ft**	2009-04-06 01:32
Skoda Fabia Classic 1.4, 2001, 62066 km-s, 1397 ccm, fehér - normál, 5 ajtós (hatchback), 68 LE (Használt)	**950 000 Ft**	2009-04-06 05:34
Chevrolet Kalos 1.4 8V Plus AC, 2005, 107428 km-s, 1399 ccm, fehér - normál, 4 ajtós (sedan), 83 LE (Használt)	**1 070 000 Ft**	2009-04-06 03:00
Volkswagen Passat Variant Comfortline 1.9 PD TDI, 1996, 266057 km-s, 1896 ccm, sötétkék - metál, Kombi, 116 LE (Használt)	**1 050 000 Ft**	2009-05-13 05:28
Daewoo Nubira 1.6 SX, 2002, 72303 km-s, 1598 ccm, középszürke - metál, 4 ajtós (sedan), 106 LE (Használt)	**820 000 Ft**	2009-04-06 03:04
Renault Clio 1.4 16V RT, 2001, 69620 km-s, 1390 ccm, sötétkék - metál, 4 ajtós (sedan), 98 LE (Használt)	**850 000 Ft**	2009-04-06 05:06
Renault Mégane Clas. 1.6 16V Authentique, 2002, 94190 km-s, 1598 ccm, sötétpiros - metál, 4 ajtós (sedan), 107 LE (Használt)	**1 120 000 Ft**	2009-05-15 02:14
Fiat Stilo 1.2 Active, 2003, 133277 km-s, 1242 ccm, fekete - metál, 4 ajtós (sedan), 80 LE (Használt)	**1 150 000 Ft**	2009-05-22 03:09
Ford Focus Kombi 1.8 TDCi Fresh, 2004, 224118 km-s, 1753 ccm, sötétkék - metál, Kombi, 101 LE (Használt)	**1 350 000 Ft**	2009-04-06 02:38
Suzuki Liana 1.6 GLX, 2004, 109500 km-s, 1586 ccm, világosbarna - metál, 4 ajtós (sedan), 106 LE (Használt)	**1 290 000 Ft**	2009-04-06 00:29

Szabálytalan apróhirdetés? Tegye a kosárba Küldje el ismerősének Nyomtassa ki ezt a hirdetést

Apróhirdetés feladási ideje: **2009-06-05 (02:30)**
Expressz.hu apróhirdetés azonosító: 14169894

Ezt az apróhirdetést összesen ennyien látták: **43**

Copyright © 2005-2008 Expressz.hu - Apróhirdetés

(Abb. 15) gefertigten Bechern sind die Jagdszenen oberhalb des Gefäßsockels dargestellt, die abgebildeten Tiere sind hinter Büschen mit gewundenen Ästen versteckt und treten in verschiedenen Angriffspositionen in Erscheinung.

Der aus einer in Silber gefassten Kokosnuss gefertigte Pokal (*Kokosnusspokal*) aus dem Jahre 1650[52] des Meisters Johann Hermann (Abb. 11) war ein in der ersten Hälfte des 17. Jhs. in Siebenbürgen sehr beliebter Gefäßtypus. Von seiner Form und auch dem Material her exotisch anmutend, waren solche Kunstgegenstände besonders bei den Sammlern von Raritäten und wertvollen Gefäßen begehrt und für die Goldschmiedemeister ein Ansporn und zudem eine Möglichkeit, sich anspruchsvolleren Arbeiten zu widmen. Kokosnussgefäße hat auch der Hermannstädter Meister Andreas Fleischer (1605–1618) hergestellt, von dem eine Deckelkanne bekannt ist, und auch ein Kelch von Johann Friederic Benedick (tätig in Hermannstadt von 1632 bis 1652) – beide Gegenstände wurden durch das Auktionshaus Sotheby's in Zürich und New York von einem Privatsammler ersteigert[53]; sehr ähnliche Arbeiten sind von Meistern aus Kronstadt/Braşov und Bistritz/Bistriţa gefertigt worden[54]. Für Andreas Toldalagi, den Enkelsohn des siebenbürgischen Fürsten Michael I. Apafi, fertigte Meister I.S. aus Fogarasch/Făgăraş im Jahre 1690 eine kunstvolle Silberfassung für ein Straußenei, so dass daraus eine außergewöhnliche Deckelkanne entstand[55]; 1694 verarbeitete Goldschmiedemeister Sebastian Hann für Komes Valentin Franck von Franckenstein einen Kelch aus einem Rhinozeroshorn, indem er auf die Einfassung Albrecht Dürers berühmten Stich des „Rhinozeros" als Reliefarbeit darstellte[56]. Der Kelch Johann Hermanns (I.) ist einfacher gestaltet: die wirkungsvollsten Komponenten dieses Kelches sind die drei Silberbänder, die auf den Gefäßkörper senkrecht modelliert sind und die Kelchmündung mit dem -fuß verbinden; auf jedem der beiden Bänder sind je zwei mythologische Gestalten reliefartig abgebildet, möglicherweise Bacchus und Ariadna. Die vier gebogenen kleinen Henkel des Nodus enden in je einem Schlangenkopf. Der Deckel des Kelches ist nicht erhalten.

[52] Kokosnusskelch, 1650, Evangelische Kirche Schellenberg/Şelimbăr, NBM, Inv. Nr.: T. 13/1286 (Silber, gegossen, gehämmert, eingeschnitten, graviert, zum Teil vergoldet; Höhe: 17,1 cm, Durchmesser der Mündung: 7,6 cm, Durchmesser der Basis: 7,2 cm, Gewicht: 239 Gramm). Inschrift (auf dem Fuß): *„Michael Trichtermacher Verehrt diße Muschkattnuß der Ehr: liger Nachbarschafft zu seiner lustbeligkeit Weigt das Silber P. 32. 1650"*, (und oberhalb der Inschrift) *„Trichter"*; (auf der Außenseite des Basalrandes) der Buchstabe: *„H."* Im Jahre 1881 von Pfarrer Samuel Philip für die Geldsumme von 18 Rfl. erworben.

[53] JUDIT H. KOLBA: *Hungarian Silver. The Nicolas M. Salgo Collection*, Bd. II, London, 1996, Kat. Nr. 14, S. 36 und Kat. Nr. 38, S. 60.

[54] ISTVAN HELLER: *Ungarische und siebenbürgische Goldschmiedearbeiten vom Ende des 16. Jahrhunderts bis zum Ende des 19. Jahrhunderts*, München 2001, S. 72, 88–89.

[55] DERS.: S. 171–172.

[56] VIORICA GUY-MARICA: *a. a. O.*, Kat. Nr. 44, S. 163.

Die dritte Generation der Goldschmiedefamilie Hermann ist durch die beiden Söhne des Meisters Melchior Hermann vertreten. Der ältere Sohn, MERTEN HERMAN(N) (II.) (1671, gest. 1691) [*MH*][57], wurde am 21. Juli 1643 getauft. Er ging drei Jahre lang (vom 9. August 1659) bei Meister Johann Piener in die Lehre. Am 19. Juli 1671 heiratete er Sophia Teil, mit der er vier Kinder zeugte: Margaretha (geb. 1674), Martin (geb. 1677), Georg (geb. 1680) und Sophia (geb. 1682). Am 15 August 1671 wurde er in die Hermannstädter Goldschmiedezunft als Meister aufgenommen (als Meistersteuer entrichtete er 5 Rfl., später weitere 4 Rfl. und die restliche Geldsumme von 22 Rfl. am 28. November 1672. Am 2. April 1678, *„ist die Prob zum ersten mal verfallen"*; am 21. Juni 1685 , *„von dem H(err) Mertten Herman das korn vor cub 3: R(fl). 4 d(en). 80. Rest vor das Zech korn: R(fl). 7 d(en). 20"*; am 9. März 1686, *„das er sich nicht auff die Stundt hat laßen anzeigen"*; am 31. Mai 1687, zahlte er 1 Rfl. 25 Den. *„für das Mehl"*). Ein Jahr lang, vom 22. November 1684 bis zum 21. November 1685, wirkte Merten Hermann als Jungmeister der Zunft (Altmeister war Paul Schermer), ein Amt, in das er am 21. Nov. 1686 wieder gewählt wurde und bis zum 3. Januar 1688 inne hatte. Im Jahre 1685 führte er gemeinsam mit Meister Georg Hoßmann eine Bestellung aus (*„Becher"*), die ein Auftrag eines gewissen *N.W. H(err) Consul* und für die Osmanische Pforte bestimmt war – eine Arbeit im Wert von 1000 Rfl. (*„tausend Gulden"*)[58]. Merten Hermann starb 1691 im Alter von 48 Jahren. Seine Ehefrau führte die Werkstatt bis 1700 weiter, ein Sachverhalt, der aus den Rechnungsbüchern folgendermaßen hervorgeht: am 21. Juli 1691, *„von der Martin Hermanin: d(en). 24"*; am 17. Mai 1692, *„von Martini Hermanin d(en). 48"*; am 7. März 1693 *„von der frau Martin Hermanin d(en). 14"*; am 5. Juni 1700, *„von der Merthen Stückardin vors tragen: R(fl). 1 d(en). 2"* erhalten).

Von seinen Arbeiten sind uns nur zwei bekannt, da die für die Hohe Pforte gefertigten Gefäße (die der zu diesem Zweck ausbezahlten Summe nach recht zahlreich gewesen sein müssen) wohl an ihre Nutznießer gesendet worden sind und sich ihre Spur verloren hat. Eine der bekannten Arbeiten ist ein für die evangelische Kirche von Gierelsau/Bradu[59], im Barockstil gefertigter Kelch, dessen Schaft mit großen, im Flachrelief gehämmerten Blumen verziert ist und der einen birnenförmigen Nodus sowie eine Vielpassbasis mit zwei Verbindungsstreifen besitzt. Das andere Gefäß ist ein in *„walachischem stil"* gearbeiteter Becher, der mit zylinderförmiger Schale, einer ausladender Mündung und gravierten Pflanzenornamenten versehen ist[60].

[57] GYÁRFÁS ISTVÁN: *a. a. O.*, Siegel Nr. 117; KÖSZEGHY ELEMÉR: *a. a. O.*, Siegel Nr. 1434.

[58] LORENZ SIEVERT: *Sebastian Hann. Ein Beitrag zu seiner Lebensgeschichte*, in: *Mitteilungen aus dem Baron Brukenthalischen Museum*, II, Hermannstadt 1932, S. 27

[59] VICTOR ROTH: *a. a. O.*, Kat. Nr. 272, Taf. 126/2, Siegel Nr. 193, Taf. 200.

[60] Nationales Kunstmuseum Bukarest/Bucureşti, Inv. Nr. M. 18.; siehe: CORINA NICOLESCU: *Argintăria laică şi religioasă în Ţările Române (sec. XIV–XIX)*, Bucureşti 1968, S. 77, Kat. Nr. 38, Abb. 29.

expressz.hu Bejelentkezés

Hirdetésfeladás Hirdetéskezelés Hirdetésfigyelő

Személyautó Országosan KERESÉS részletes keresés

Használt autó Ingatlan Állás Partner oldalak Kosár(0) Oldaltérkép Súgó

Expressz.hu - Apróhirdetés: Címlap - Országosan » Használt autó, jármű » Személyautó » Apróhirdetés részletei

Citroen Xsara 1.6 SX, 2003, 114903 km-s, 1587 ccm, sötétszürke - metál, 4 ajtós (sedan), 109 LE (Használt) - eladó - Budapest, XIII. kerület

Ár: 990 000 Ft kb **3 460,93 €**

Kép nagyítása

Apróhirdetés részletei

Régió:	**Budapest - Budapest, XIII. kerület**
Hirdetés típusa:	**Kínál**
Márka:	**Citroen**
Típus:	**Xsara 1.6 SX**
Állapot:	**Használt**
Gyártási év:	**2003**
Futott km:	**114903**
Teljesítmény:	**109**
Üzemanyag:	**benzin**
Hengerűrtartalom:	**1587**
Szín:	**sötétszürke - metál**
Kivitel:	**4 ajtós (sedan)**
Tulajdonosok száma:	**1**
További részletek:	**ABS , elektromos ablak elöl , elektromos tükrök , ködlámpa , központizár , szervókormány**
légkondícionálás:	**manuális**
légzsák:	**4**

Apróhirdetés szövege

sötétszürke - metál, Mechanikus váltó, 4-ajtós, Vezető- és utasoldali légzsák, Oldallégzsák elöl, Szervókormány, ABS Blokkolásgátló, Elektromos első ablakemelő, Mechanikus vezérlésű klímaberendezés, Elektromosan állítható külső tükrök, Ködfényszóró, Sztereó rádió-magnó hangszórókkal, CD-lejátszó, Központi zár
Használt autó garancia nélkül.

tesztek
Teszt: Citroen Xsara Break 2.0 HDI
Teszt: Citroën Xsara Picasso

Gondolkozzon inkább újban
Használt helyett válasszon újat! Most jel
tesztvezetésünkre
www.edm.telemedia.hu

Kapcsolatfelvétel

Hirdető adatai
PORSCHE Porsche Pest

Der zweite Sohn Melchior Hermanns, JOHANN HERMANN (II.) (1671–1683) [*III 71*][61], begann seine Lehre am 10. Juni 1662 in der Werkstatt seines Vaters („*das Ehrlige Hantwerk an zustellen*"). Am 14. November 1671 sprach er zum ersten Mal als Meister vor der Zunftversammlung; am 28. Mai 1672 bezahlte er die erste Hälfte seiner Meistersteuer, nämlich 5 Rfl.; am 15. Oktober entrichtete Johann Hermann weitere 10 Rfl.; am 29. Juli 1673 12 Rfl.; für die Feier, die er gelegentlich der Erwerbung der Meisterschaft für die Zunft veranstalten musste (das sg. „*Meister Mahl*") bezahlte er 15 Rfl. und hatte somit alle zu entrichtenden Meistersteuern beglichen („*hat also ein Ehrlige Zech plenarie contiert*")[62]. Am 18. Januar 1677 stellte Johann Hermann der Tradition gemäß für eine Lehrzeit von 4 Jahren ein einen Lehrling ein („*von alten brauchnach seinen lährjungen eingedingt*"), u.zw. Alexandrum Ruckus, Sohn des Johannis Ruckus. Sein Meisterzeichen konnte auf einem Sockelbecher identifiziert werden, der heute im Brukenthalmuseum verwahrt wird[63].

Die künstlerische Begabung, die bei den Goldschmieden der Familie Hermann offenkundig war, äußerte sich auch in einem anderen Zweig dieser Familie, aus dem mehrere Maler hervorgegangen sind. Georg Hermann restaurierte im Jahre 1650 das *Rosenauer*-Fresko der Hermannstädter evangelischen Stadtpfarrkirche. Johannes Hermann („*pictor Cibiniensis*") malte von 1670 bis 1672 mit Hilfe seines Sohnes das Karlsburger Palais des Fürsten Michael Apafi aus; am 4. August 1679 führte Johann Renovierungs- und Malarbeiten in der Kapelle der evangelischen Kirche von Hermannstadt durch, eine Arbeit, für die er einen Lohn von 16 Rfl. ausbezahlt bekam. Am 3. Mai 1681 ließ der Maler Georg Hermann seinen Sohn Andreas in der genannten Hermannstädter Kirche taufen. Andreas wurde ebenfalls Maler und hat 1713 den Altar von Großalisch/Seleuş ausgemalt[64].

Durch diesen Versuch, die Geschichte der Familie Hermann nachzuzeichnen, konnte ich mir ein genaueres Bild von der Geschichte der Hermannstädter Goldschmiedezunft machen und die Zusammenhänge, unter denen sich diese Zunft entfaltet hat, kennen lernen, aber auch die Gründe verstehen, warum diese Entwicklung im Verlauf bestimmter Zeitspannen eine Stagnation mitmachte. Besonders beeindruckend war es, festzustellen, wie sehr die Gold- und Silberschmiedemeister jener Zeit bemüht waren, sich mit den neuesten in den großen europäischen Gewerbezentren gefertigten Modellen (insbesondere was deren Form und Ornamentik anbelangte) vertraut zu machen.

[61] GYÁRFÁS THAMÁR: *a.a. O.*, Siegel Nr. 119; KÖSZEGHY ELEMÉR: *a. a. O.*, Siegel Nr. 1436.

[62] *RGZ* 439, S. 82–84; *RGZ* 441, S. 31.

[63] Sockelbecher, drittes Viertel des 17. Jhs. *Hermannstadt*/Sibiu, NBM, Inv. Nr. I. 138 / 9558 (gegossenes Silber, gehämmert, graviert, zum Teil vergoldet; Höhe: 14,5 cm; Durchmesser der Mündung: 15,2 cm; Gewicht: 125 Gramm).

[64] *Zur siebenbürgischen Kunstgeschichte des 17. Jahrhunderts*, in: *Korrespondenzblatt des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde*, XIII. Jg., Nr. 7, Hermannstadt 1890, S. 65–66.

Abb. 1. – HOCHZEITSBECHER, Nürnberger Werkstatt, 1587–1588. Antwerpen (Belgien), Privatbesitz.

VISSZA

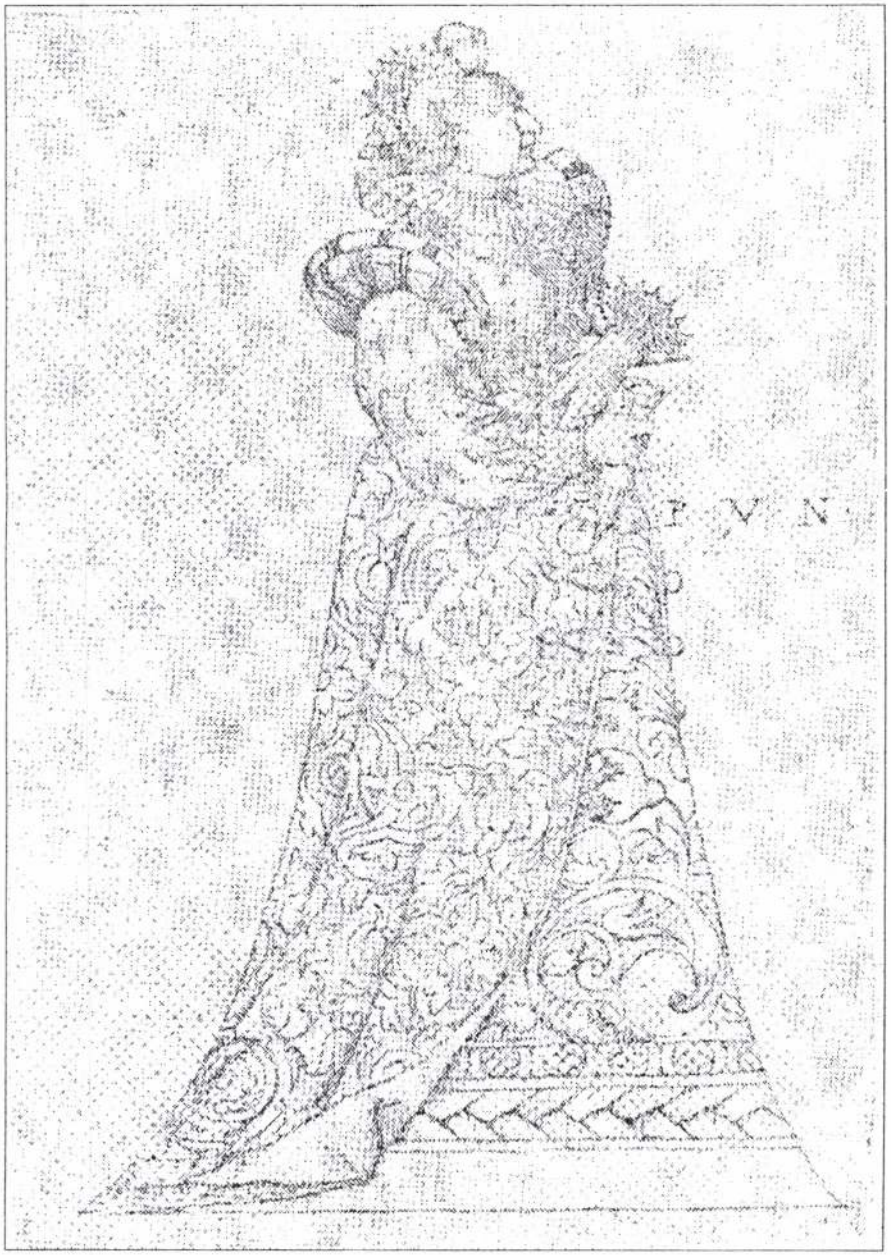

Abb. 2. – *„Entwurf für einen Pokal"*, Paulus Flindt, Nürnberg, 1594.

Abb. 3. – JUNGFERNBECHER, Kasper Waser, Zürich, ca. 1615.

Csepel

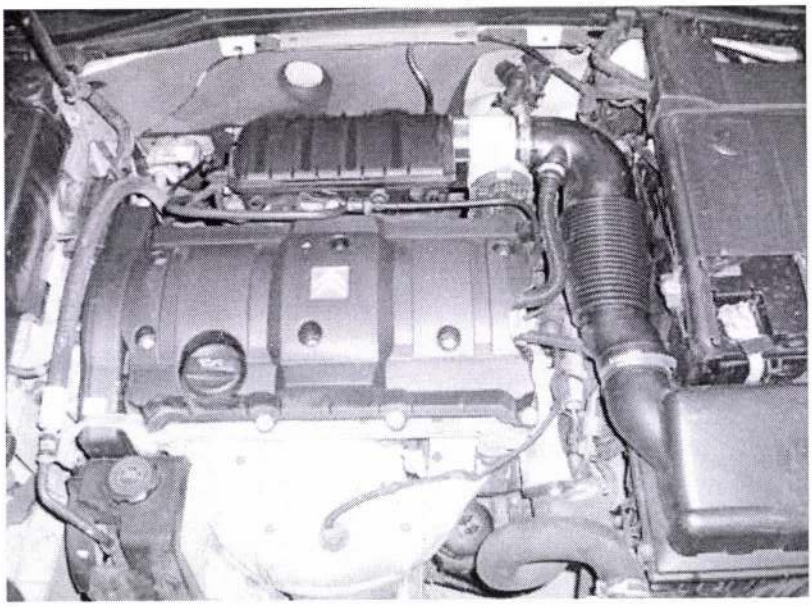

VISSZA

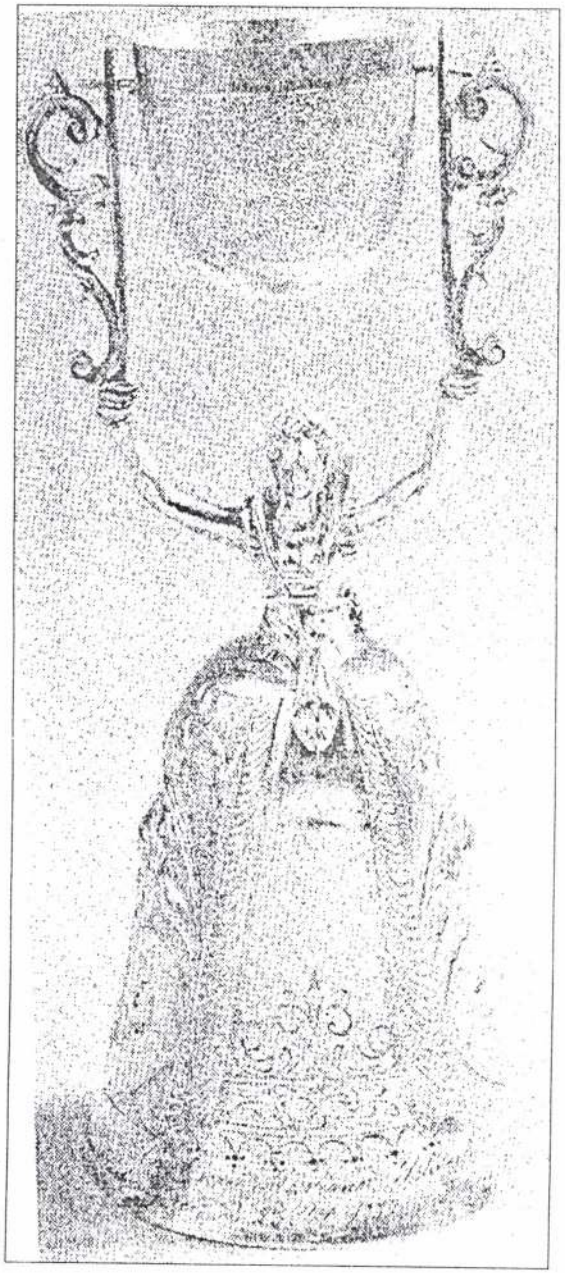

Abb. 4. – JUNGFERNBECHER, Caspar II. Beutmüller, Nürnberg, ca. 1620.

Abb. 5. – JUNGFERNBECHER, Melchior Hermann Stuckart, ca. 1660. Nachbarschaft des „Großen und Kleinen Ringes" in Hermannstadt.

Belépés Elfelejtett jelszó
E-mail cím:
Jelszó: OK

« Vissza a találati listához

Ipari hulladékot vezet? Itt panaszkodjon!

Új keresés indítása »

Alapadatok

Citroen xsara 1.6sx

Személyautó - EUR 2 793,-

Ár:	**799.000 Ft**
Kezdőrészlet:	**0 Ft**
Futamidő:	**72 hónap**
Évjárat:	**2001**
Műszaki vizsga érv.:	**2011 / 3**
Állapot:	**Megkímélt**
Üzemanyag:	**Benzin**
Hengerűrtartalom:	**1587 cm³**
Teljesítmény:	**80 kW, 109 LE**
Kivitel:	**sedan**
Szállítható szem. száma:	**5 fő**
Szín:	**ezüst**
Ajtók száma:	**5**

Nagyít / További képek

Cím:	**Bp, Nagykőrösi út 162.**
Telefonszám:	**(+36) 20/9113083**
Beszélt nyelvek:	**Magyar**
Megye:	**Budapest**
Hird. kód:	**2796812**

Felszereltség

ABS, automata klima, autóbeszámítás lehetséges, centrálzár, elektromos ablak, elektromos tükör, fedélzeti computer, garázsban tartott, immobiliser, második tulajdonostól, nem dohányzó, plüss kárpit, rendszeresen karbantartott, riasztó, rádiós magnó, szervokormány, színezett üveg, törzskönyv, utasoldali légzsák, vezetőoldali légzsák, állítható kormány, ülésmagasság állítás, 20%-tól elvihető.

Funkciók

Hibajelentés
Nyomtatható változat
Elküldöm egy ismerősömnek
Térkép
Járművek ugyanitt

Leírás

Digitklima,fedélzeti computer,családon belüli második tulaj.

HAHU.HU - Magazin ajánló

Citroen hír: Új Citroën C1
Még kirobbanóbb és még városiasabb!
Citroen sajtóközlemény az új C1-ről.

További ajánló:
Formula-1 Ausztrál Nagydíj
Saab 9-3 Sport Sedan 2.0 TS XWD Aero
Titkos tipp: Renault Vel Satis
Senki sem tudott semmit
A Formula-1 is emberekből áll?

HAHU.HU - Vételi tanácsadó ajánló

Kisautók: CITROEN C3 (2002-)

Forró: Egyedi formaterv, kényelmes rugózás, jól variálható csomagtartó, takarékos és dinamikus dízelmotorok, sokféle extra választható
Langyos: Korszerűtlen benzinmotorok, szűk hátsó lábtér, olcsó anyagok az utastérben, nagy szélzaj, nem a legjobb kidolgozás

További ajánló:
VOLVO S40 (1996-2004)
BMW 3-as sorozat (2005-)
AUDI Audi A6 (1997-2005)
JEEP Jeep Grand Cherokee (1999-2004)
OPEL Agila (2000-2008)

© Használtautó Kft. 1999-2009

ma 2009. június 5. Péntek, **Fatime, Fatima** napja van.

Abb. 6. – JUNGFERNBECHER, Melchior Hermann Stuckart, ca. 1660. Nachbarschaft des „Großen und Kleinen Ringes" in Hermannstadt.

Abb. 7. – SOCKELBECHER, Melchior Hermann Stuckart, 1642, evang. Stadtpfarrkirche Hermannstadt.

Citroen Xsara 1.6 16V SX - Személyautó **EUR 2 793,-**

Ár:	**799.000 Ft**
Évjárat:	2002 / 1
Műszaki vizsga érv.:	2010 / 1
Futott km:	125416 **km**
Állapot:	Normál
Üzemanyag:	Benzin
Hengerűrtartalom:	1587 **cm³**
Teljesítmény:	80 **kW** 110 **LE**
Kivitel:	ferdehátú
Szállítható szem. száma:	5 **fő**
Szín:	ezüst (metál)
Önsúly:	1141 **kg**
Összsúly:	1663 **kg**
Ajtók száma:	5
Csomagtartó:	408 liter

Cím: Budapest, XIX.ker, André Citroen u. 1.

Telefonszám: +36 1/358-58-61

Beszélt nyelvek:
Magyar

Telefonszám 2: +36 1/358-58-63

Beszélt nyelvek:
Magyar

Hird. kód: 2951066

Felszereltség: ABS, automata klíma, autóbeszámítás lehetséges, centrálzár, dönthető utasülések, elektromos tükör, fedélzeti computer, immobiliser, ködlámpa, könnyűfém felni, légzsák kikapcsoló, plüss kárpit, riasztó, szervizkönyv, szervokormány, színezett üveg, törzskönyv, utasoldali légzsák, vezetőoldali légzsák, állítható kormány, ülésmagasság állítás, 20%-tól elvihető.

Leírás: A CITROEN M5 CENTER HASZNÁLTAUTÓ KÍNÁLATA! Autóink részletes állapotfelmérésen esnek át. Meglévő autóját beszámítjuk, akár hitellel terhelve is. Több bank akciós finanszírozási ajánlata közül választhat (futamidő 12-96 hónap). Vásároljon használtautót biztos kézből a CITROEN M5 CENTER-től! www.citroenm5center.hu (KP-s ár 899.000.- HUF)

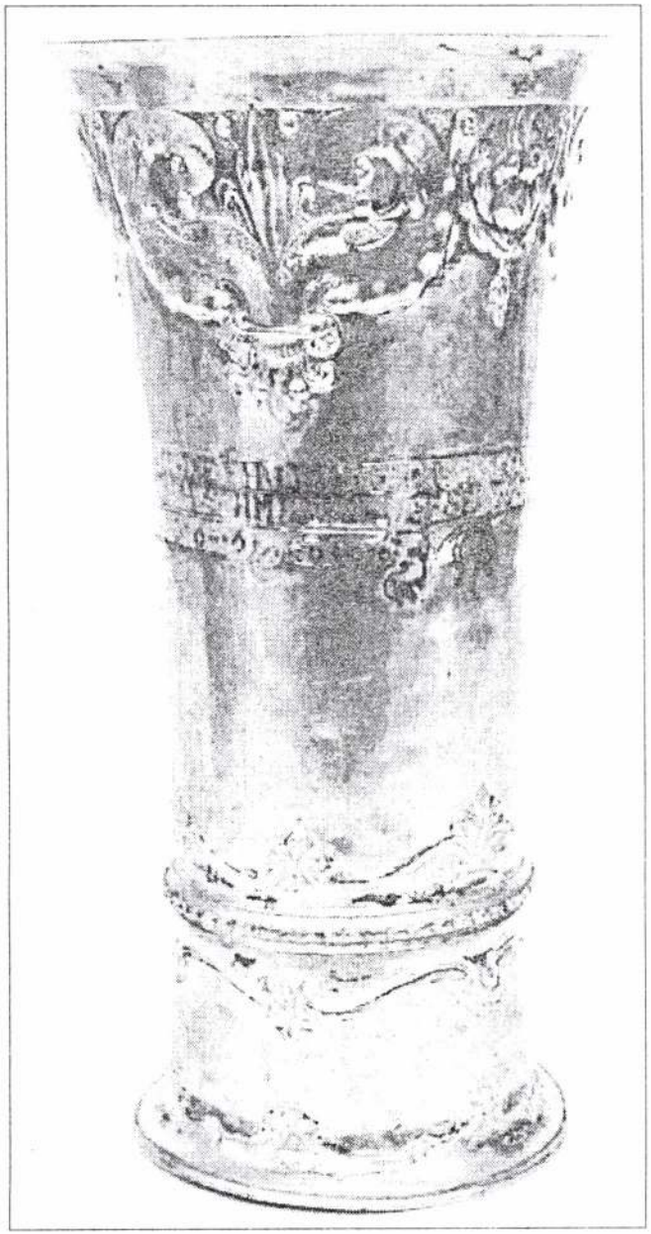

Abb. 8. – SOCKELBECHER, Melchior Hermann Stuckart, 1646.
Nachbarschaft der „Saggasse" in Hermannstadt (früher im Besitz der „Rosenanger"-Nachbarschaft).

Abb. 9. – SOCKELBECHER, Melchior Hermann Stuckart, 1659.
Nachbarschaft „Untere-Wiesengasse" in Hermannstadt.

vagy a művészet autonómiájáról van szó? Esztétikum és politikum összeegyeztetése sikerült-e érzése szerint ebben a projektben?

Guy Debord-nak A spektákulum társadalma című könyvének, illetve a későbbi kommentároknak a lefordításával Erhardt megteremtette a saját kontextusát. A kérdés már csak az, hogy valóban sikerült-e kontextust teremtenie. Nem vont-e, éppen ellenkezőleg, burkot maga köré? Hogyan látja ezt, és hogyan tudja, szeretné a teremtett lehetőséget használni? Nem marad-e benne magára? Kik a társai? A dolgozat optimista végkicsengése szerint jelen tevékenységét egyfajta megkönnyebbülés jellemzi. Ezt elfogadom, amennyiben a megkönnyebbülés arra vonatkozik, megtalálta azt, *ahogyan* dolgozzon: „[…] hosszú távú érdeklődés ébredt bennem valamiféle kritikai retro- és introspekció iránt, amely rugalmasan, bár nem problémamentesen tematizálta azt a kezdeti, naiv igényemet, hogy a munkámban megvalósítsam művészet és társadalom tiszta kapcsolódását. Ennek az irányultságnak a következményei a szituácionista kórtörténet kutatása, a számos kapcsolódó fordítás – úgyis, mint 'hivatalnoki' jellegű tevékenység –, illetve a társadalmi és művészeti aktivizmus lehetőségeinek vizsgálata. Mindez együtt képezi az alapját a jelenlegi tevékenységemnek, amelyet általában véve egyfajta megkönnyebbülés jellemez." Ugyanakkor a magyar valóság nem ad okot semmiféle megkönnyebbülésre. Mi a személyes véleménye a jelen helyzetről, mik lehetnek az okai annak, hogy ma Magyarországon, szemben a többi poszt-szocialista országgal, olyan kevesen képviselik a társadalmi, történelmi kérdések iránt fogékony, ezekkel foglalkozó művészetet, kik azok, akikkel ő közösséget vállal, akikben (mármint kortárs művészek között) hasonló érdeklődést lát? Mi lehet az oka annak, hogy az „otthonos kódrendszer bilincsének" levetése másfajta helyzetet eredményezett nálunk, mint más, egykori szocialista országok művészei körében, hiszen ezt a bilincset ezekben az országokban is viselték?

Erhardt Miklós DLA dolgozata színvonalas elméleti munka, amelynek vitára bocsátását és elfogadását melegen javaslom.

2009. 06.02.

Turai Hedvig PhD
művészettörténész

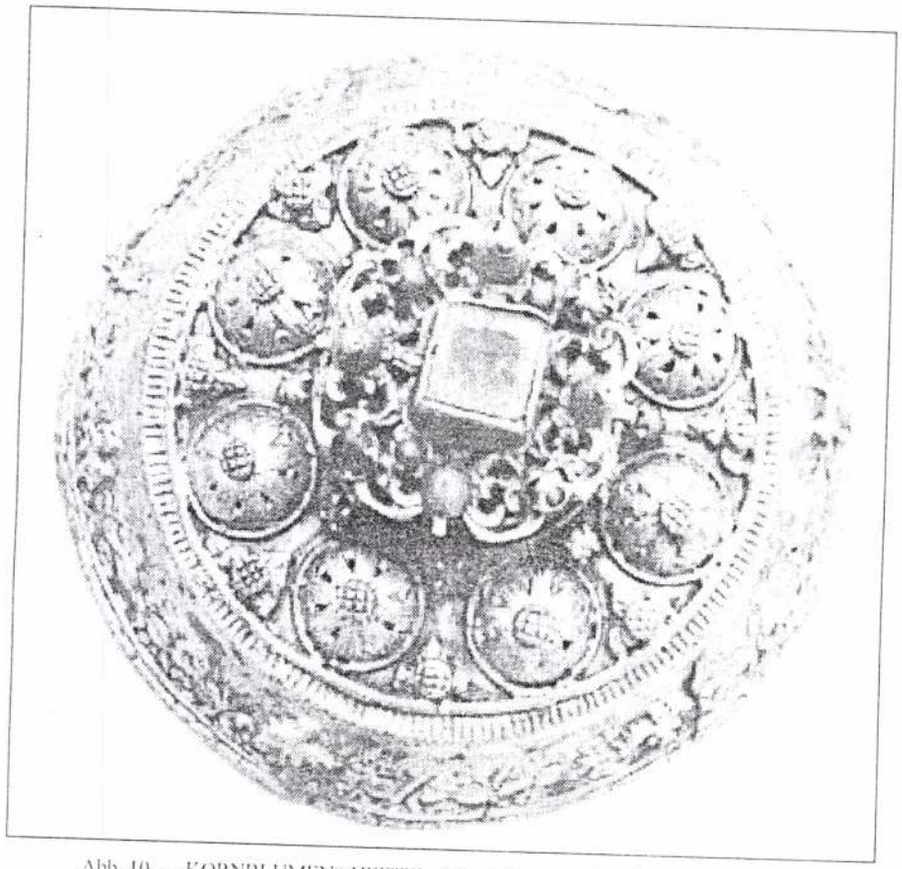

Abb. 10. – „KORNBLUMEN"-HEFTEL, Johann Hermann (I.) *alias* Stuckart, 1646. Kronstadt/Braşov, Privatbesitz.

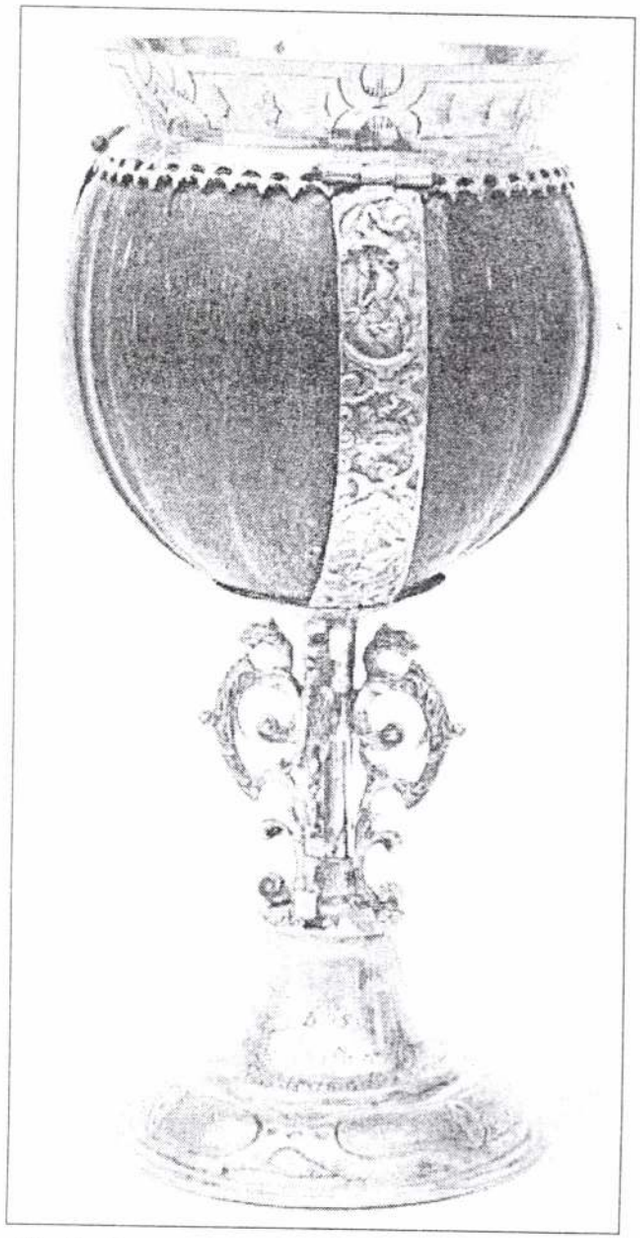

Abb. 11. – KOKOSNUSSPOKAL Johann Hermann (I.) *alias* Stuckart, ev.ang. Kirche Schellenberg/Şelimbăr (ursprünglich Nachbarschaftsbecher!), 1650.

rezsim igen szerethető volt abból a szempontból, hogy sose igazán akart minket bevonni." (7. old.) A dolgozatnak ez erénye: visszacsatol a kapitalizmus általános kritikájáról egy sokkal összetettebb poszt-szocialista kapitalizmus kritikára. S úgy tekint vissza, száraz szemmel a szocialista rendszerre, hogy annak kényelmes, „szerethető" pontjaira is visszautal. Ezek a kényelmes pontok úgy vélem azért olyan fontosak, mert a jelen problémáinak gyökerére is rámutatnak. A kényelemhez hozzászokott, látszólagos autonómia nem független attól, ahogyan Erhardt a téziseiben fogalmaz, hogy „a magyar művészeti diskurzus nyomokban sem mutatta, hogy bármi köze is volna a szélesebb társadalmi-politikai környezetéhez." Utóbbit kissé túl szigorú megítélésnek érzem, hiszen azért „nyomokban" kimutatható volt ez az érdeklődés, például Várnagy Tibor tevékenységében vagy a Polifónia eseménysorozatban.

A Spektákulum című fejezetben a szituácionisták történetére tekint vissza, az írás a mozgalom és elveik imponáló ismeretéről tanúskodik. Feltételezem, azért került be ez a rész a „lehetőségnaplóba", vagyis a dolgozatba, mert a dolgozat írója számára fontos lehetőséget, utat jelent. Ezért kérdésem az volna, hogyan értékeli a szituácionisták mai jelentőségét, *itt nálunk*. Erhardt Miklós ebben a fejezetben veti fel a szituácionisták és a vizuális kultúra kapcsolatát is. „Nicholas Mirzoeff egyenes vonalban vezeti le Marxtól és Walter Benjamintól Guy Debord-on, Foucault-n, Deleuze-ön, Baudrillard-on át [...] az egyre inkább mágikus képekben megnyilvánuló hatalmi renddel és társadalmi szerepkészlettel szembeni ellenállás, az azokhoz való viszonyulás elveinek és technikáinak alakulását – az emancipált emberi élet lehetőségeinek változását." (21. old.) Mirzoeff egy új diszciplína kimunkálásán dolgozott, amelyben eltörlődik elit és populáris kultúra között a hierarchia, s épp azért, mert a művészettörténet erre nem mutatott hajlandóságot, vagyis azzal *szemben* dolgozott ki egy új diszciplínát. Debord pedig társadalomkritikát gyakorolt. Debord, viszont ahogyan a dolgozatíró fogalmaz. „A mindennapok forradalmát hirdető Debord megveszekedett modernista volt, aki kultúrán paradox módon kizárólag a magas kultúrát, azon belül is a mindenkori 'újító' avantgárdot érti – minden más, így a popkultúra is – amelyet a szituácionistákkal szinte egy időben az amerikai pop art problémamentesen emelt be a posztmodernt megelőlegező gyakorlatába – számára az árufetisizmus spektakuláris megnyilvánulása."(22. old.) Biztos, hogy az amerikai pop art olyan problémamentesen hajtotta végre ezt a beemelést, a populáris kultúra elemei nem inkább a magaskultúrát gazdagították? Szeretném kérni Erhardt Miklóst, hogy kicsit bővebben fejtse ki Nicholas Mirzoeff, illetve a vizuális kultúra és Debord elméletének kapcsolatát.

A Saját szemmel című munka elméleti hátterét, azokat a gondolatokat dolgozza ki Erhardt Miklós a dolgozat záró fejezetében, amelyekkel szembesülnie kellett (a Dominic Hisloppal együtt végzett) azonos című, a hajléktalanok kezébe adott, az „etikai, szociológiai és pedagógiai krízist magában ötvöző projekt" során. A felelősség, a munka mint humanitárius vállalkozás, azoknak adott hangot, akiknek „nincs hangja, nincs semmiféle kulturális reprezentációja, a diskurzusban csakis tárgyként szerepel[nek]" (27. old.), az etika és az esztétika feszültségének kérdését veti fel, amely egyebek mellett a holokauszt művészi megközelítésének is központi problémája. De emellett nem kerüli meg a nézői pozíció kérdését, azt sem, kinek van felhatalmazása „művészetet" csinálni, ki lehet a szerző, kit kell szerzőnek tekinteni. A dolgozaton belül ez a fejezet képviseli leginkább Erhardt vágyát, hogy megvalósítsa művészet és társadalom tiszta kapcsolódását, amely a szituácionisták által vágyott eszményekre, rajtuk keresztül pedig a társadalmi elkötelezettséget vállaló avantgárd szelleméig nyúlik vissza. Az elkötelezettséget érteni is vélem, de hogyan értelmezi ebben a projektben az autonómiát? Egyetért-e azzal, ahogyan Rancière fogja fel, vagyis, hogy az autonómia valójában a teljes egyenlőséget jelenti? Az esztétikai értelemben vett autonómiáról

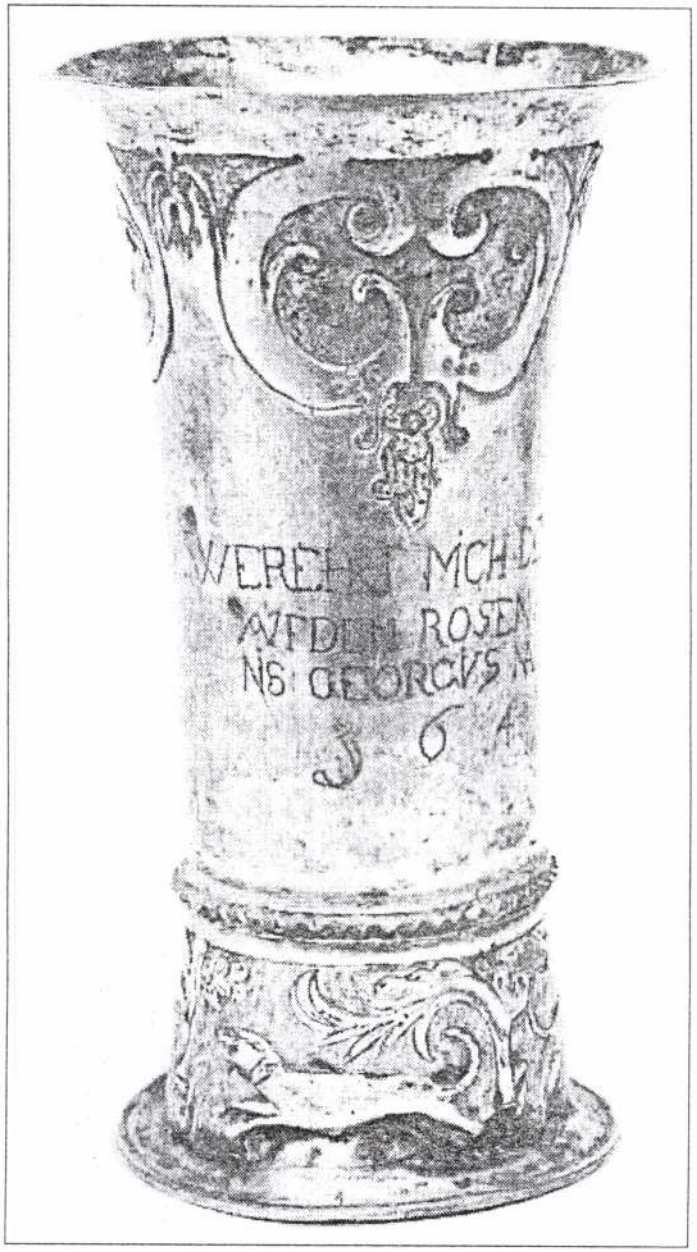

Abb. 12. – SOCKELBECHER, Johann Hermann (I.) *alias* Stuckart, 1648.
Nachbarschaft der „Saggasse" in Hermannstadt (früher im Besitz der „Rosenanger"-Nachbarschaft).

Abb. 13. – Detail des Sockels mit Jagdszene.

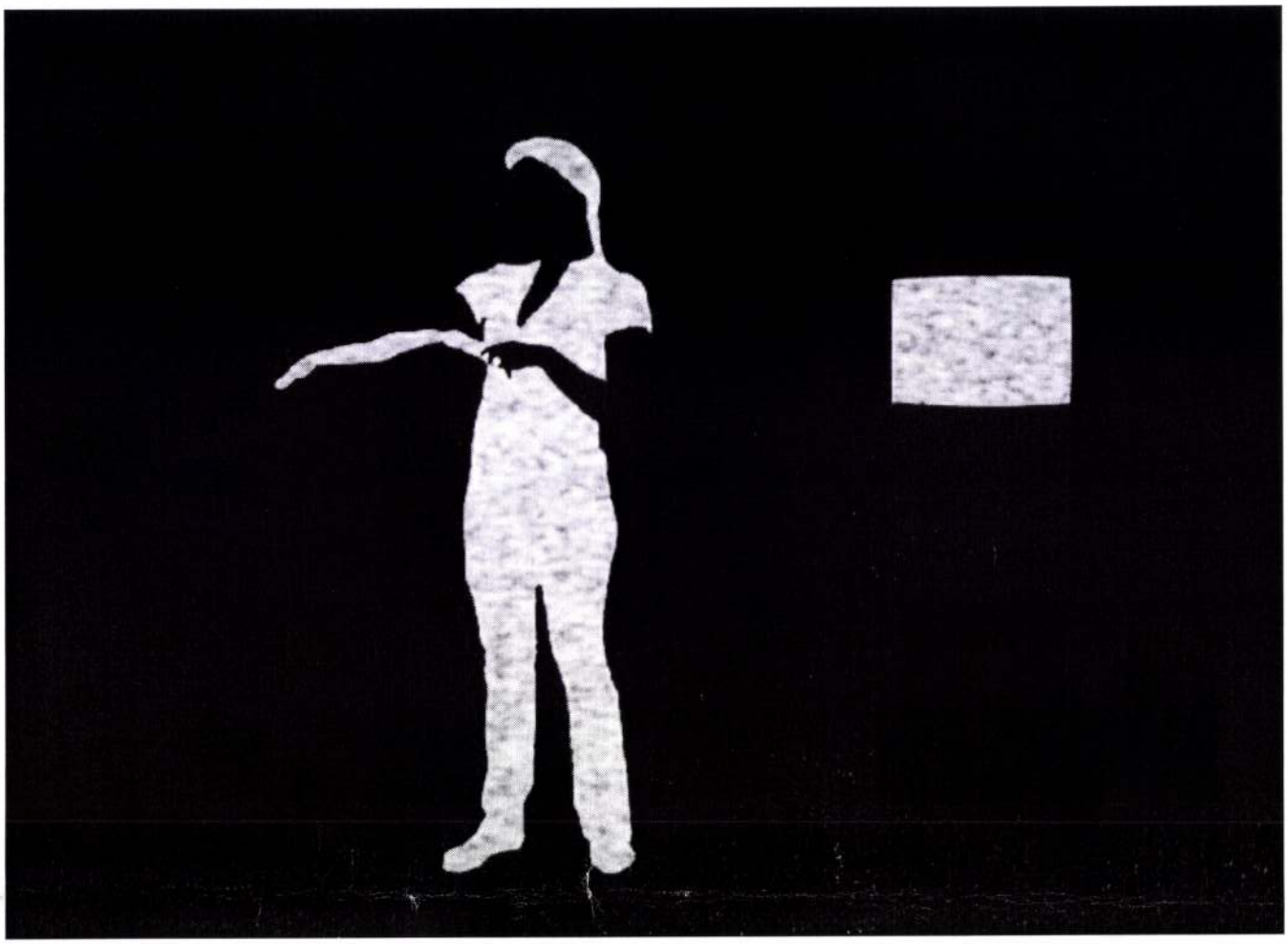

Esterházy Marcell négy videó loop-ot mutatott be a Trafóban. A szokatlanul jól kitalált és megvalósított installáció már a sötét térbe való belépéskor megalapozta a kiállításon szerzett élményt. A központi, négyzetes alaprajzú, kubus formájú építmény oldalira installált, négy videó animációból a belépõ elsõnek egy rajzfilm-emlékeket elõhívó képet pillanthatott meg. A sötét képernyõfelületen érzékelhetõ mozgásból a világos ruha felvételével láthatóvá váló nõalak, a trükkös, látványos felöltözés után ki is sétál a feltételezett térbõl, amire csak egy TV képernyõ sziluettje utal. A második videón egy valós terû sötét szobában a kamera lassú körsvenkje, és az esetleges megvilágítás által fel-feltûnõ nõalak mindig más-más helyzetben, de konkrét cselekvés nélkül jelenik meg. A harmadik mozgóképen nappali fényû, szabad térbe kikerülve, egy erdõben találjuk magunkat, melynek fái között – mint a gyermekek által oly kedvelt bújócskában – ismét ugyanaz a nõalak tûnik fel, majd újra el. Méghozzá megsokszorozva: egyszerre több fatörzs mögül kilépve sétál át egy másikhoz, hogy ismét eltûnve rögtön egy következõ fa takarásából lépjen elõ. A negyedik videón egy erdõrészlet alig mozduló látványa vetül elénk, ami elõtt újra megjelenik az elõször külön-külön, majd egyszerre mindkét oldalról átsétáló nõalak.

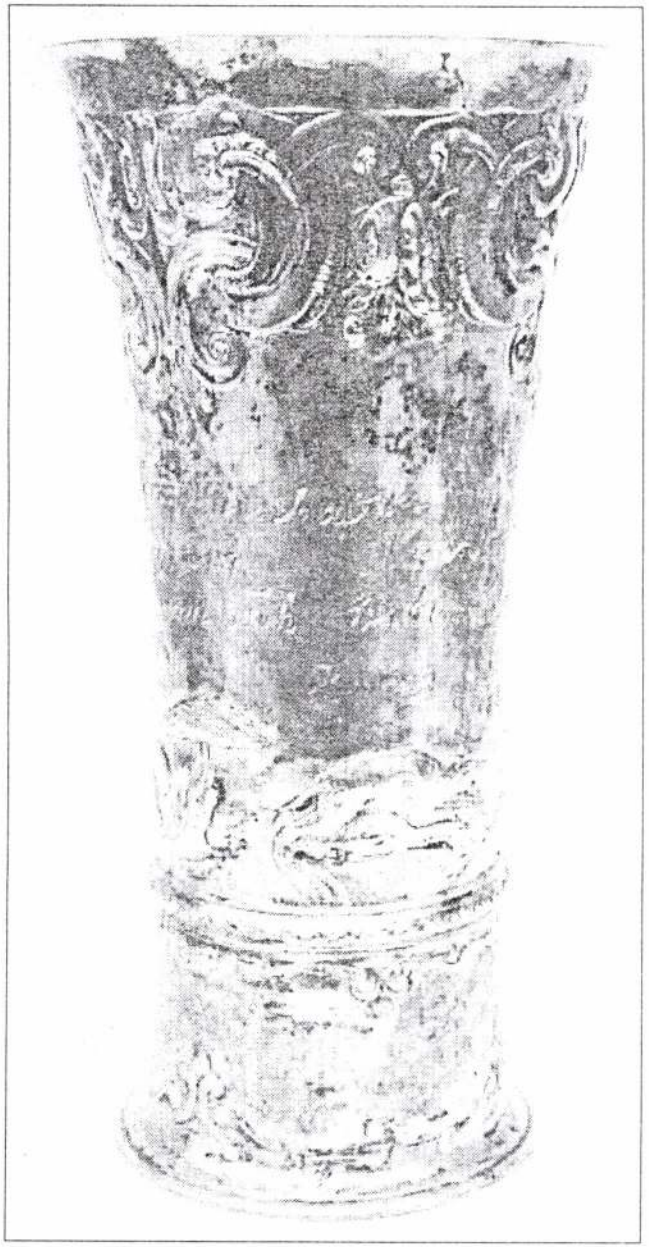

Abb. 14. – SOCKELBECHER, Johann Hermann (I.) *alias* Stuckart, ca. 1650.
Nachbarschaft der „Neugassen" in Hermannstadt.

Abb. 15. – SOCKELBECHER, Johann Hermann (I.) *alias* Stuckart, ca. 1656.
Nachbarschaft der „Saggasse" in Hermannstadt (früher im Besitz der „Pfarres-Mühl"-Nachbarschaft).

megjelenésének egybeesései erõsítik a gyanút, hogy a videó festõibb, esztétizáló alkalmazása, a két mûfaj idõkezelésének egymáshoz való közelítése, és szembesítése nem csak véletlen egybeesést, de talán valamiféle tendenciát is elõrevetít. Mindenesetre a nézõt pontosan, határozottan irányító (videó)installációik elrendezése amellett, hogy a festészet egy nézõpontra koncentráló szemléletét megidézte, igényes és átgondolt mûvészi magatartásról is tanúskodott.

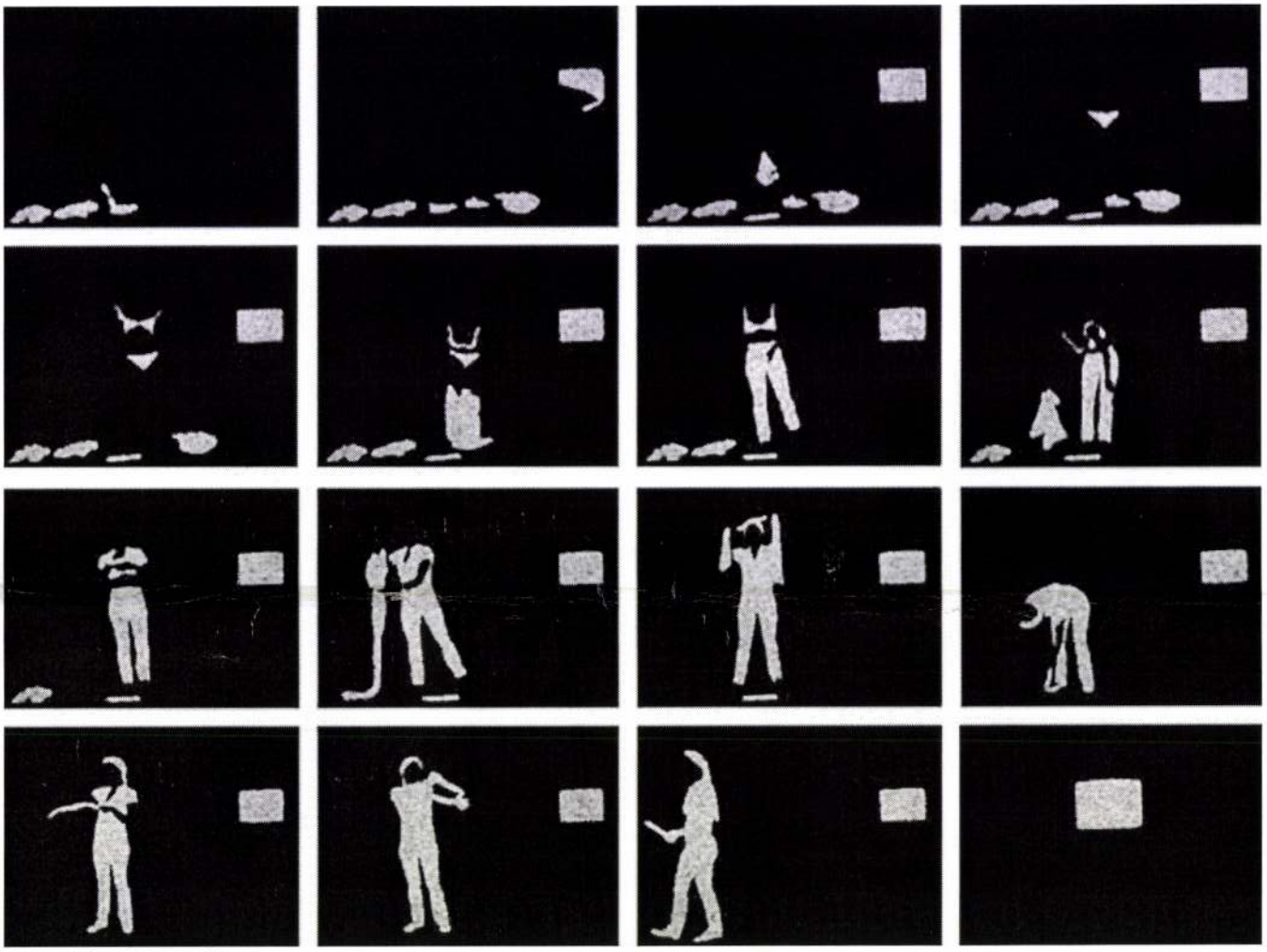

Esterházy Marcell

Stop The Pigeon

Hermann József, cipészmester

A Pécsett működött legjelentősebb kisiparosok adattára. 1876-ban szül. Apatinban. 1891-ben szabadúl. 1910-ben önálló. 3 segéd és 2 tanonc. 164. old

B. Horváth Csilla: Mozaikok a pécsi kisipar történetéből az 1930-as években 149. old

A Jan. Pan. Múz. Évk. XIX. 1974. Pécs

M.D.K.

HERLING festo"

Igaras XVIII. 74 · 60. l.

Herling

Cimbal munkatársa volt a Szt. István templomban. Valóminüley a freszkó látnat-architekturájában volt C. munkatársa.

v. Fitz + Csánás – Papp, Szétesztehérvár, Bp. 1966.

45.

Herling D.

architektura festő
vagy épitész (Bécs?)
1768-ban Cimballal
együtt volt székesfehér-
várt. Ha épitész, lehet
hogy ő terverte a sze-
kesfehérvári akkor még
plébánia templomot.

Kapossy János - A
barokk mennyezetfestés
emlékei Székesfehérvárt.
Magyar Müvészet.
1930. 450. l.
455. l.

Herling

építész

1768 ápr. 27 Cimbal festővel együtt utoljára volt a székesfehérvári jezsuiták asztal-vendége, ez alkalommal bizonyára a a Szent István templom ki festése ügyében tárgyaltak. Lehet hogy fenti terverte a falképek látszatarchitektúráját.

Schoen Arnold: Cimbal székesfehérvári festmenyeinek aktái. Székesfehérvári Szemle 1932. 1–3. sz. 2. l.

II. MELLÉKLET.

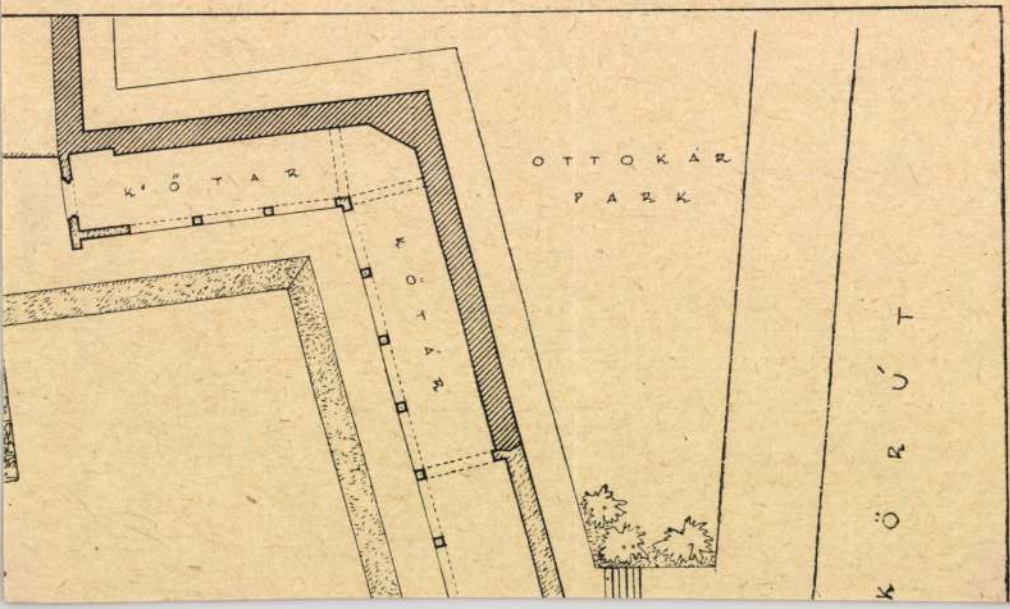

Herling

MAGYAR MŰVÉSZET

1930, 450, 455.

M.D.K.

Herlitska Rafael, keramikus

1847-ben a városlődi porcellán gyárban, mint edénykészitő havi 35.frt.fizetést kapott. 203.o. 28.jegyz

Mihalik Sándor: A városlődi régi kerámia. 193.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955

Herman

Részt vesz a Műcsarnok harmadik nemzeti képzőművészeti kiállitásán.

8 ó.ujság 1935.III.24.

Ø

Hermann

holiesi Keramikus

(Mikor?)

l Sikmagyeram

62. l.

63. l.

kintalni.

nébyebb tiszteletem

val vagyok

ak

alázatos szolgája

nes Möllerutván.

Hermann,

a pozsonyi pénzverde
próbanáltere 1525-ben.

Ortvay, Pozsony város
tört. II. k. 2. r. 495. l.

Budapest székesfőv

VI - 735 szám
193 8 - XIII

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Műemlékek Or

R Ajánlott | Budapest 4
Bp. 4 | 3741/d

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
DÍJ ÁTALÁNYOZVA

Központi borítékok 13.

Herrmann

rezm.

Grač

A szombathelyi Domonkosrendiek csodatévő Mária képe, temploma és kolostora. Rokokó részmeszet.

repr.

P. Szalay János dr.

A szombathelyi szent Domonkos-rendiek lelkipásztori működése. 1638–1938. Szombathely 1938.

~~[illegible]~~

Köszönettel felvettem

Szentmiszi Jos

fehérvarrónő

Hermann kassai ötvös

Ötvös

1743 Tört. Tár 1898 / 182

Hermann kassai ötvös

~~III~~

K: Szendrei

Jegyzet.

etkora

Sorszám	Az újraoltásra kötelezettek	
	neve	életk

Hermann

Ae Reprapolo(?) 17.88

l.

Eperjessy 1929

15.l.

Komáromi népkönyvtár IV. 260.

MDK

Hermann épitész

MM és ÉE kiáll. kat. Szombathely, 1934. szept.

MDK

Hermann

A pécsi Vigadó nagytermében rendezett tárlaton állitott ki.

Cikk: Megindult a képvásárlás a pécsi tárlaton.

Dunántul 1927.dec.31. 6.o.

M.D.K.

Hermann

Müve szerepel Fleiner Jenő magángyüjteményében.

Magyar magángyüjtemények c. közlemény.
Szinházi Élet. Bp. 192o. juli 25-31. IX. évf.
30. sz. 25. lap.

M.D.K.

Hermann

Az Aurora Művészeti Rt. állandó külföldi kiállitásokat rendez magyarmesterek müveiből. Ezeken szerepelnek a művész alkotásai.

Propaganda mesterkiállitások c.
Szinházi Élet. Bp. 1923. dec. 16-22.
XIII. évf. 51. sz. 32. l.

Hermann, festő

Divatcsarnok, 1854. okt. 25. 59.

139o.

Művészet.

MDK

Hermann és Gárdos

kiáll. az Ernst Muz.-ban

Kritika. 8 Órai Ujs. 1929. XI. lo. 4.l.

Herrmann

festő

A pozsonyi trinitarinusok
1717 épült templomában
„Der Kreuzaltar nebst
dem Kreuzwege, sind
von dem Bruder Herr-
mann a St Josepho
gemalt."

vrod.

Ballus 94 l

agyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztar

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

J. Herrmann

l.

Lykanemzromantika

126. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Hermann

festőművész

Magyar Képzőművészeti Kiállitás Bécsben - a Burg kertjében lévő kiállitási helyiségben - képeivel szerepel.

Pesti Hirlap
1929.VII.2.

HERMANN, probátor

1524 végén pénzverés folyt Pozsonyban. A kincstár kiküldöttje, Pitreis, Budáról 1525. febr. 6-án beperelte Prosch Balázs pénzverőmestert és Hermann Probátort a pozsonyi tanácsnál, mert bizonyos mennyiségű ezüsttel nem számoltak el. 263. old.

POHL ARTUR: I. Lajos pozsonyi pénzverése 262. old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből. XXI. évf.
---------1965.-33-34. szám. Bp.

Herman

Résztvett a Szinyei-Társaság kiállitásán. A kiállitást az Ernst-Múzeumban rend.

P.N.931.V.24.

HERMANN

Nr. 21. Olajfestmény. Ferenc császár arcképe. Jelz:
"Hermann Tata. 1818"
54,5 x 64,5 cm

Tata (Komárom m.), Esterházy kastély mütárgyai. Veszélyeztetett Magángyüjtemények Miniszteri Biztossága. LIV. számu leltár. 1949. (Iparmüvészeti Muzeum, Adattár)

Prof. Hermann

MDK.

A Fekete templom szobránati ~~[illegible]~~ díszei festésének és aranyozásának helyreállitását végezte.

Das Burzenland. III: k. Brassó. 1. rén. E. Jekelius kiad. Brassó 1928.

eml. L. 130. old.

M.D.K.

HERMANN (HÖRMANN) Abraham
asztalos, szobrász
Bécsben

1620. Nagyszombat, székesegyház,
Homonnai Drugeth György síremléke
1000,– forintért, esetleg lőle

1636. Nagyszombat, volt jezsuita templom főoltárán dolgozott

Agghásy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
I. 22, 34, 213, II. 191. l.

Abraham Hermann

a nagyszombati jezsuita templom
főoltár-és szószékének alkotója.

Voit Pál: A barokk Magyarországon,
Budapest, 1970.

95 l.

Herman Ábrahám

bécsi szobrász.

Homonnai Drugeth György nagyszombati társas káptalan templomában levő siremlézét ő készítette. E siremlér bőven leírva: Arch. Ért. 1890. 261 ll.

1636-ban a jezsuitár illetőleg egyetemi templom számára a főoltárt faragta. A munáért 1000 tallért kapott.

Arch. Ért. 1890. 263 l

Herman Ábrahám

bécsi szobrász

1636-ban (faragta a nagyszombati jezsuita egyetemi templom főoltárát és készítette Homonnai Drugeth György sírem lékét meby a nagyszombati főtemplomban vanlásd Arch. Ért 1890. 261–263. l

1395. ANTIK PÁSZTORT ÁBRÁZ
XIX. sz. e. f. — Plakett ei
XIX. Jh.

1396. ÜLŐ KINAI SZOBROCSKÁ
zaton, párnán ülő, szinezett
Chinese, Bronze. Wien, empi

1397. TINTATARTÓ, öntött bronz,
Osztrák, XIX. sz. — Tint
Österreich, XIX. Jh.

1398. KÉZITÜKÖR, gyöngyház dis
Handspiegel in vergoldetem

1399. KIS ÁLLÓÓRA, aranyozott
Francia, empire. — Kleine
empire.

1400. ÁLLÓÓRA, aranyozott bron
nő megkoronázza. Francia, en
empire.

1401. ÁLLÓÓRA, aranyozott bronz
lázó ifju, a másik oldalán
Knabenfigur. Französisch, em

1402. ÁLLÓÓRA, aranyozott bronz
— Stutzuhr, Bronze vergolde

ϕ (1583 – 1620)

es zárásu gazdag barokdiszitéssel. XVIII. sz. — Gitter, II. Jh.

roszlánlábon nyugvó, négyszögü, antik oltáralaku, tete- Compe-Chaux de Fonds. Francia, empire. — Stutz- en, in Form eines antiken Altars. Französisch, empire.

ettás diszü oszloptörzs talapzaton vékony száron áll a a, empire. — Stutzuhr, Bronze vergoldet, das Gehäuse . Französisch, empire.

talapzaton két bőségszaru tartja a dobalaku óraházat, Rettich in Wien. Bécs, empire. — Stutzuhr, Bronze s Gehäuse, obenauf Vase. Wien, empire.

gü talapzaton két szirén hátán tartja a dobalaku óra- s, empire. — Stutzuhr, Bronze vergoldet, zwei Sirenen nd Maske. Wien, Empire.

etes talapzaton álló négyszögü vázaalak, tetején forgó seille. Francia, empire. — Stutzuhr, Bronze, vergoldet, drehendem Himmelskörper. Französisch, empire.

diszü hasábos talapzaton nyugszik a dobalaku óratok, ő alakja. Jelezve: Maillet & Brazier. Francia, empire. ockel Girlanden, am trommelförmigem Gehäuse Amor empire.

zott bronz: akantus diszü oszlop hordja az üveg szám-

Herman Ábrahám

bécsi szobrász.

Készítette Homonnai Drugeth György (1583–1620) nagyszombati szerencléket. A nagyszombati társas kaptala templomában.

Nagyanes ok ó forragta 1636-ban a jezsuitik, illetőleg a egyetemi templom számára a fölöltárt Szuhárt 1000 tallért kapott

---

Dr. Gyárfás J. Tihamér. Oláh Miklós és Drugeth György szerencléket Nagy-szombatban. Arch. Ert. 1890. 261–263.

Az emlékmű bő leírásával-

Hermann Ábrahám

Nobrász

XVII. Nagy Nombat.

Lásd

Frankl: Pázmány Pés

Éra III. K. 229 l.

24 Ker. sz. János szül.		
Csütörtök **25** Vilmos, Febron	**3 % és konv. magyar jelzálog-hitelbank, Konvertált jelzálog-sorsjegyek huzása.**	
Péntek **26** Jézus sz. Szive		
Szombat **27** László m. kir.		

napi jegyzek.

1. Hétfő
2. Kedd
3. Szerda
4. Csütörtök
5. Péntek
6. Szombat
7. Vasárnap
8. Hétfő
9. Kedd
10. Szerda
11. Csütörtök
12. Péntek
13. Szombat
14. Vasárnap
15. Hétfő
16. Kedd
17. Szerda
18. Csütörtök
19. Péntek
20. Szombat
21. Vasárnap
22. Hétfő
23. Kedd
24. Szerda
25. Csütörtök
26. Péntek
27. Szombat
28. Vasárnap
29. Hétfő
30. Kedd

26. hét.

HERMAN, 1. *Abraham*, bécsi szobrász a XVII. sz.-ban. H. készítette Homonnai Drugeth György (1583—1620) alakos síremlékét, mely a nagyszombati társaskáptalan templomában van. Ugyancsak ő faragta 1636. ezer tallérért a nagyszombati egyetemi templom főoltárát.

E. G. I. 455 l

Vascsatt VII. 246.

Hermann Adolfine

1892/93 – 1894/95 és 1892/93 II – 1894/95 a Deák Ébner féle női festőiskola növendéke.

Ferkèpzomfoiskèvk

91. l.

Fodorné Hermann

Adolfin

Merengés c. Ezpe

repr.

Magyar Géniusz

1899. márc. 12

592

6/7-ben. Eltemették ugyanott
-én.

, tűntet fel, a hol)

apokkal kirakott szoba közepén ül
ezét a térdén fekvő "VROUWE"
a és könyökl baljával olyan mozdu-
i közben balra néz. Jobbján férje áll,
e támasztotta, balját pedig felesége
atja. Balján, a sötét teritővel le-
tálczára helyezett hosszú nyakú üveg-
nyfa székben, legkisebb magzatja lát-
szorongat és a kinek testvérdszőlőrür-
egidősebb gyermeke balról foglal helyet
ső leánya jobbról fejezi be a csopor-
rtával, ékköves fülbevaló, széles re-
ú magas ruha széles kézelővel és arany-
zoknya. Férje széles nemez kalapot,
évvel szegett gallért, bal vállra ve-
drágot, fekete harisnyát és fél czipőt
gönyözött ablak, középütt a gyümölcs-
ett kandalló mellett a párkányon két
obbról, az ajtó felett, fekete keretbe

5 cm.

. 1910. április 12-én (647-910).
jus 4-én (771-910).

Fodorné Hermann
Adolfin

Merengés c. képe repr.

Művészet (Szabó-féle)
1900. 837-8 hajab.

Lement a nap de csillagok nem jöttenek sötét az ég, Közel s távolban semmi fény nincs. Csak mécsvilágom s hon szerelmem ég.

Szép csillag a honszeretet. Gyönyörüségesen ragyog. Szegény hazám szegény hazám te neked kevés van ilyen csillagod

A hazáról.

Lement a nap de csillagok nem jöttenek. Lement a nap de csillagok nem jönnek

Fodorné Herm
Adolfine

Árv. Csarnok

1936 nov. 80. a.
Női tan. fej. of

Fodorné Hermann
Adolfin

Neuvelti Salon 1900
tavaszi Kiáll.

Bacchanznő, olajf.
400 Eor.

Mámorban, olajf
250 Eor.

Vallás- és Közokt. minister

X. 221

dupl

A tekintetes kir. .....

.....

Vonatkozással f.évi.....hó

..- n .....sz.a. kelt b. átiratá-

a, van szerencsém felkérni, hogy amennyi-

en a vezetése alatt álló kir.....

rattárában kiselejtezés alá kerülő iratok

özött irodalmi, történelmi és általában

udományos értéküek volnának ezekre a Mu-

eumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelő-

Fodorné l. Herman
Adolfine
festō

Neuzeti halon 1899
tēh kiāll

Pipacs, of.

Semmi ’electrajzi
adata!

Fodorné Hermann
Adolfine

Nemzeti Szalon

1900. tav. kiáll
Mainorban, Of.

Fodorné Hermann

Adolfine

festő

101. FODORNÉ HERMANN ADOLFINE: Mámorban (olajf.) Ára 250 kor.

Nemzeti Szalon

1900. tav. kiáll.

Dupl.

Fodorné Herzmann Adolfina

festő.

Hermann Goltsmyd

1448. Kassán. Ez ezbe „Rothmann" (tanácsos).

Mihalik?

cfj. Kemény Lajos. Kassa közép-kori ipara és kereskedelme történetéhez. Tort Tár 1889. 181. l.

Herrmann. Adolfine

adat nincs

1892/93 II. női osztály

szül. Budapest 1876

Ir. 3 felsőbb leányiskola

1893/94 I. női osztály

1893/94 II " "

1894/95 I–II " "

Terra-cotta domborművek, római

V. 200.

Hermann Adolfine

festő

lásd

Fodorné Hermann

Adolfine alatt is

M. D. K.

HERMANN Ágoston

(1754–55) a holicsi gyár festője

Csányi 1954. 26. l.

Hermann Ágoston

fajansz Fertő Holics

1754-55.

Csányi 1954

26. l

1057. NŐI ZSEBÓRA, hátlapján festett z
à Genève. Bidermeyer. Svájc. — Da

1058. EGY NAGY ASZTALDISZ ÉS KÉ
lyos talapzaton. Bécs, XIX. sz. —
Storchfiguren und Schilf. Wien, XI

1059. ECET-OLAJTARTÓ ÁLLVÁNY,
— Essig-Ölgestell, Silber, durchbro

1060. TRIPOSZOS SÓTARTÓ, ezüst, k
ter, Silber, mit blauer Glaseinlage.

1061. KIS KOSÁRALAKÚ SÓTARTÓ, e
förmiges Salzfass, Silber, mit blaue

1062. TIZENKÉT KÉS ÉS VILLA, e
Zwölf Messer und Gabel, Silber, mit

1063. SERLEG FEDŐVEL, elefántcsont
diszek láthatók, vázaalaku szára h
aranyozott esüstből való szájperemén
Augsburg, XVIII. sz. — Pokal mit
gravierter Barockdekor, der vasen
profiliert, am Lippenrand aus vergol
vasenförmiger Knopf. Augsburg, X

ezüst talppal és foglalatban. Szára vázaalaku, peremén
ugsburg, XVII. sz. e. — Kleiner Kokuspokal, mit vergol-
schaft vasenförmig, am Rand Gravierung. Augsburg,
Illusztr. XXXIV. tábl.

trébelt barokk diszitéssel, ovális kehellyel. Bécs, 1721. —
getriebenem Barockdekor. Wien, 1721.
Illusztr. XXXIII. tábl.

XVI. diszitéssel. Fafüllel. Drezda, XVIII. sz. v. — Kanne
iebenem, Louis XVI Dekor. Dresden, E. XVIII. Jh.

ist, domboru virágfüzérrel. Magyar, XVIII. sz. v. — Tin-
, darauf reliefierte Blumengewinde. Ung., E. XVIII. Jh.

ujtott nyolcszögü talppal. Bécs, 1827. — Zwei Salzfässer

gyar, empire. — Zwei Salzfässer, mit Fuss, Silber. Unga-

trébelt virágos és palmettás disszel. Ovális, öblös alak.
olos hercegprimás Őfőmagasságának, hódolatuk és hálájuk
ról Forgács Klotild. 1895 jun. 17. XIX. sz. — Grosses
getriebenem Dekor, Ovale breite Form. Am Deckelrand
h. 1990 gr.

Hermann Augustin

fecit XVIII n.

l.

Schirek Holitsch

105. l.

BASCH ANDOR
FESTŐMŰVÉSZ
GYÜJTEMÉNYES
KIÁLLÍTÁSA

Hermann Alexander

Festä XVIII n.

l.

Schirek Holitsch

105, l.

78598

Herman Andor

Herman Andor aranyműves,
lánckészítő, VI. Lovag-u. 15.
125-127

Budapest, 1940. szept.

Hermann András

Jesko

1709. Nagyszeben.

Csida tisztartóban

Hermann András, festő. A XVIII. század elején Nagyszebenben élt. 1709-ben másodszor nősült s nőül vette Székely Mihály nagyszebeni polgár leányát, Ágnest.

Herrmann András

nagyszebeni festő

l.

Arch.-Ért. 1917

99. l.

Herman Viktor

Nagyneben 1650

l.

Csekonics Erzsébet grófnő

Erdély kultúrképe

Bp. é. n. 192 l.

1939

Érkezett 1904. január 7.

16/1904. Gy. (Pécs, 1904. január 5-én 30289/903. Gy. a.)

Pécs város polgármestere a Juhász-féle gyűjteményű lajstromát visszakéróleg megküldi (Irat a polgármesteri hivatalhoz, 1904. II. 11.)

Herrmann András

festő

1711. a nagynebeni

(külső) tanácsba

választották

Herbert

382,1

8 Gottfried pk.		Mih. főa. **Izraelita** Markesv 19
Csütörtök 9 Tivadar vt.		**Protestáns** Tivadar **Görög** Porfir vt. **Izraelita** Markesv 20
Péntek 10 Avell. András	Utolsó negyed 13 óra 18 pk.	**Protestáns** Luther M. **Görög** Olimpa **Izraelita** Markesv. 21
Szombat 11 Márton pk.		**Protestáns** Márton **Görög** Géza **Izraelita** K. Szarah

1933 **November** 30 nap

45-ik hét

Nap kelte 6 óra 49 pk. — Nyugta 16 óra 29 pk.

W. L. Heimische Künstler.
Korrespondenzblatt. 1884. VII. 77 f.

Hermann András

nagyrévi ferts

l.

Korrespondenzblatt

1890. 66. l.

— Studien zur deutschen Kunstgeschichte
75. Heft —

I. – XIV. + 1. – 178. ll.,
I. – XXX. Lepes tábla

Straßburg
J. H. Ed. Heitz
1906

Herrmann András

festó

erőd

Roth Sieb Alt

211. C.

s céljából. Tehát nem Olaszország meg-
i a legfontosabb kérdésekről. Az ujság-
gy a magyar szempontokat is figyelembe
rszággal kapcsolatos kérdésekről érik

•

arancsban köszönte meg a rendőrség
bandát tett ártalmatlanná. A főváros

•

Amerikában ülésező palesztina bizott-
palesztinai zsidóállam létesitését el-

•

Ø

Herrmann András

városi építész (?)

vagy városi épületek-

re felügyelő

1722 – 1727.

vagy Szeben

Herbert

396, 397. l

talán építész (kő-

mives) volt, hogy

5 évig tükszikbe elintett

MAGYAR
Kejtvényujság

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-UT 11.
TELEFON: 186–401

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ:
VALLÓ EMIL

T.

Europa
lap terjesztő váll.

Bpest

V Rothermere u 12 III 2.

BEMERKUNGEN ÜBER DIE SIEBENBÜRGISCHE PORTRÄTISTIK AUS DER ERSTEN HÄLFTE DES 18. Jh. IN BEZUG AUF EINE ARBEIT DES HERMANNSTÄDTER MALERS ANDREAS HERMANN

Nicolae Sabău

Die Anfänge der siebenbürgischen porträtistischen Kunst datieren aus dem 18. Jh., obwohl es nicht ausgeschlossen ist, daß infolge der zukünftigen Forschungen auch ältere Arbeiten entdeckt werden, die von bodenständigen Malern in früheren Jahrhunderten gemalt wurden. Der mitteleuropäische Raum mit seinem für das 18. Jh. spezifischen kulturell-künstlerischen Milieu prägte auch diese unverwechselbare Kategorie der Malerei. Die Gewohnheit des Adels und sogar der begüterten Städter, sich im Ausland Porträts zu bestellen, stellte ein großes Hindernis auf dem Wege der lokalen Emanzipation dieses künstlerischen Genres dar. Die Mehrzahl der Malereigalerien der adligen Familien wurde seit der zweiten Hälfte des 17. Jh. und vor allem im 18. Jh. zusammengestellt. Die neuen Galerien wurden von dem in einigen europäischen Palästen und Schlössern vorhandenen Modell jenes „atrium historicum" beeinflußt, hatten aber einen radikal veränderten Inhalt und umfaßten eine mehr oder weniger gelungene Familiengenealogie. In diesem Falle müssen die kulturell-künstlerischen Anwandlungen und gleichermaßen die materielle Lage des Auftraggebers einen unmittelbaren Einfluß auf die Qualität der von den ausländischen Meistern deutscher, französischer, schweizerischer oder italienischer Herkunft geforderten Arbeiten gespielt haben. Im Grunde genommen wurde die Aufstellung dieser Galerien auch dadurch erleichtert, daß die „Industrie" des individuellen Porträts im 17. Jh. auftaucht, wenngleich seine Verbreitung auf gewisse Kreise beschränkt blieb. Teleki Samuel bestellte sein Bildnis in Paris und Lazar Stefan in Marburg [1]. Manchmal hätte die von der Intuition und künstlerischen Feinfühligkeit begleitete auserlesene Kultur des Auftraggebers hervorragende Ergebnisse zeitigen können, wenn das Schicksal dem natürlichen Lauf dieses Ereignisses nicht Hindernisse in den Weg gestellt hätte. So zum Beispiel hätte uns das Schaffen eines Meisters von der Größe eines Jean Etienne Loitard (1702—1789) gewiß hohe ästhetische Genüsse geboten, wenn dieser der Einladung von Ladislaus Teleki (1710—1778), sich eine Zeit lang in Siebenbürgen niederzulassen, um die Familiengalerie zu malen und nach jenem „talian modra" zu organisieren, Folge geleistet hätte [2]. Wahrscheinlich fand die Begegnung zwischen dem siebenbürgischen Adligen und dem Maler aus der Schweiz in der Zeit des Wiener Aufenthalts Jean Etiennes zwischen 1743—1745 statt [3]. Zu jener Zeit war Ladislaus Teleki schon einige Sprossen auf der Leiter der administrativen Ämter Siebenbürgens höher gestiegen, so daß es ihm seine materielle Lage erlaubte, sich an einen namhaften Maler wie Liotard zu wenden. Die Umstände, unter denen sich die erwähnte Begegnung abspielte, sind nicht bekannt aber bekanntlich kam die siebenbürgische Reise Liotards nicht zustande. Dagegen erntete die Kunst des schweizerischen Meisters verdiente Anerkennung in den rumänischen Ländern, wie aus den zeitgenössischen Quellen und Zeugnissen hervorgeht.

Liotard wurde im Orient, und zwar bei der Hohen Pforte dadurch berühmt, daß er anläßlich seiner Reise nach Konstantinopel als Begleiter des Grafen Lesborough, des sogenannten Lord Duncannor, die Figuren der Freunde der englischen Botschaft und anderer hervorragender Persönlichkeiten Istanbuls verewigte [4]. Die in jener Zeitspanne geschaffenen Werke zeugen von einer gründlichen Beherrschung der Technik, von einem sehr geübten Zeichnen und

von der Gabe eines feinen Beobachters des Gesichtsausdruckes. Ein Jahr lang durchstreift der Maler die griechischen Inseln und hält auf dem Papier die lokalen Typen fest. Insgesamt fünf Jahre lang blieb er im Orient, also bis 1742, wobei er die meiste Zeit in Konstantinopel verbrachte. Er war hier zufrieden und angesehen und kleidete sich nach Orientalischer Mode mit Bojarenmantel und Pelzmütze, wie er sich etwas später in seinem in den Florenzer Uffizien aufbewahrten und bezeichnenderweise „J. E. Liotard / de Geneva surnommé / le Peintre Turc / peint par lui meme a / Vienne 1744" betitelten Selbstbildnis darstellte [5].

Als er schon fast entschlossen war, endgültig dortzubleiben, trat in seinem Leben eine plötzliche Wende ein. Der Herrscher der Moldau, Constantin Mavrocordat, der Sprößling einer Familie, die von den Griechen aus dem Istanbuler Fanarviertel für ihren Edelmut und ihren schützenden Geist über Literatur und Kunst bekannt war, wußte um den Ruhm, dessen sich Liotard in der türkischen Hauptstadt erfreute und machte diesem einen handfesten Vorschlag über eine Reise und einen Aufenthalt in Iași. Hier verweilte Liotard zehn Monate lang und malte in dieser Zeitspanne das Porträt des Herrschers Mavrocordat sowie dasjenige seiner Frau, jenes des Patriarchen von Jerusalem, jenes des Prinzen Scarlati und anderer lokaler Persönlickeiten. Leider gingen diese Arbeiten während der am Ende des 18. Jh. in der Moldau herrschenden trüben Zeiten verloren. Außer dieser Arbeit muß der reichen Ernte an Zeichnungen und Pastellen, die Jean-Etienne Liotard in der Moldau schuf, auch das in Öl ausgeführte Porträt von Alexandru Mavrocordat Delibey (?) erwähnt werden, das einst in einer privaten Sammlung in Bukarest aufbewahrt wurde und einen jungen bartlosen Prinzen in orientalischem Kostüm darstellt, der auf einem Sofa im Türkensitz sitzt. Das Bild stammte aus der Sammlung des bekannten rumänischen Politikers und Historikers Mihail Kogălniceanu, die nach dessen Tod (1891) verstreut wurde [6]. Wir befinden uns hier vor einem Werk voll Sensibilität, in welchem des Bild aus kleinen delikaten aber mit Sicherheit angebrachten Tuschen sowie aus lebendigen Farben, die in einer fröhlichen Harmonie verschmelzen, gestaltet wird. Leider ging eine andere hervorragende Leistung Liotards, und zwar die Porträts aller vorausgegangenen Herrscher, „les Vodás de Moldavie", die wahrscheinlich einen der fürstlichen Säle aus Iași schmückten, in einem Brand verloren, der das erwähnte Gebäude zerstörte [7].

Demnach wählte der Genfer Künstler nach dem Wiener Zwischenakt statt einer Reise nach Siebenbürgen die Freuden einer Reise durch Westeuropa, die ihn unter anderem nach Paris, London und Amsterdam führte.

Das Fehlen geschickter Porträtisten im künstlerischen siebenbürgischen Milieu vom Anfang des 18. Jh. war augenscheinlich. Wie ließe es sich denn sonst erklären, daß eine Persönlichkeit ersten Ranges aus der neuen, kürzlich von den Habsburgern eingesetzten Führung Siebenbürgens, nämlich der Graf Damian Hugo von Virmond, einer der Gestalter des Friedens von Passarovitz, um das Jahr 1720 forderte, daß ein Maler mit einem gewissen europäischen Ansehen, wie es der Schweizer Johann Simmler (1693—1798) war [8], ins Fürstentum berufen werden solle. Dieser Maler bereiste seinerzeit ebenfalls den Orient, kam dabei auch nach Konstantinopel und malte türkische Bilder, in denen das lokale Kolorit in festlichen, lebendigen Farben wiedergegeben wird. Die wenigen lokalen Künstler aus der ersten Hälfte des 18. Jh., die sich in der Porträtkunst ausgebildet hatten, verließen entweder ihr Vaterland, wie z.B. der Kronstädter Johann Schuller, der nach Thomas Tartlauers Behauptung in Deutschland zu einem gewissen Ansehen gelangte [9], oder aber sie verschwanden in der Anonymität infolge der Zerstörung oder Verstreuung ihrer Arbeiten.

Unter den wenigen Arbeiten, die der Zerstörung entgingen, befindet sich auch eine Grabschrift aus dem zweiten Jahrzehnt des 18. Jh., die wir dem Hermannstädter Maler Andreas Hermann verdanken und die in der evangelischen Kirche aus Dealul Frumos aufbewahrt wird. Demnach befinden wir uns in diesem Falle nicht vor einem Werk mit ausschließlich weltlichem Charakter, also einem Werk, das einige Porträts umfaßt, die die Hauptmerkmale der Gattung aufweisen. Das Kunstgenre,

dessen sich der Meister aus Sibiu bediente, hat viel ältere Wurzeln. Der Ausgangspunkt ist aber derselbe wie im Falle eines selbständigen Porträts. In einer bestimmten Epoche bemerkt man einen Unterschied zwischen dem Porträt des Stifters, der auf einem Wandschmuck und jenem der auf einer Handschrift abgebildet ist. Die letztere Gattung stellt einen neuen Schritt auf dem Wege zum unabhängigen individuellen Porträt dar. Es ist nämlich allein auf einer Seite, während das erstere ein Teil einer Komposition mit mehreren Gestalten ist. Dieser Schritt hebt aber die vorausgegangene Etappe nicht auf, wie es die zahlreichen Votivbilder *(al fresco)* beweisen, die sich auf den Wänden der Kirchen aus der Moldau und der Walachei befinden. Unter diesen ragen bemerkenswerte Beispiele hervor, die wir zweien Meistern verdanken: erstens malte Pirvu Mutu im Vorschiff der Kirche aus Filipeştii de Pădure die Votivbilder, die die Familie des Hofmarschalls Cantacuzino darstellen, und im Innern des Klosters Sinaia (1695) die Familie des Oberbefehlshabers Mihail Cantacuzino und zweitens schuf der Maler Constantinos in Zusammenarbeit mit seinen Helfern Ioan, Andrei, Stan, Neagoe und Ioachim eines der wichtigsten Werke aus der Geschichte der Malerei des 17. Jh., nämlich den Freskenzyklus aus der großen Kirche des Klosters Hurez (1693—1694) [10].

Die beiden erwähnten Gattungen, die sich nicht an dasselbe Publikum wandten, entwickelten sich weiterhin parallel, während sich dem Porträt neue Möglichkeiten eröffnen sollten. Von diesem Augenblick an nimmt die Gattung der Flügelaltäre aus Holz mit dem Bildnis des Stifters ihren Aufschwung. Am Ende aufeinanderfolgender Etappen, in denen auch eine Reihe ikonographischer Verschiebungen stattfanden, wird sich auch die Gattung des Epitaphs abspalten, die wenigstens im Milieu der evangelischen Kirche aus Siebenbürgen eine gewisse Entwicklung verzeichnen wird.

Der Verfasser der Grabschrift von Dealul Frumos [11] verwendet ein Kompositionsschema, das zur siebenbürgischen Spätrenaissance gehört (Abb. 1). Die zentrale Tafel mit ihrer Gedenkinschrift ist von je einer kleinen Säule flankiert, deren Spindel die Form eines Palmenstammes hat und mit einem korinthischen Kapitell gekrönt ist. Die Horizontalen sind von mehrfach profilierten und mit floralen Knöpfen und stilisierten Heruvimköpfen dekorierten Gesimsen ausgeprägt bezeichnet. Der zentrale Körper wird von allen Seiten von Flügel begrenzt, die aus ausgesägten Pflanzenranken zusammengesetzt sind, die ihrerseits in einer symetrischen und ausgeglichenen Zeichnung angeordnet sind, wodurch die beste siebenbürgische Tradition des Blumenstils fortgesetzt wird. Im zentralen Teil dieser Flügel befinden sich vier achteckige bemalte Tafeln aus Holz mit unterschiedlichen Ausmaßen (0,30/0,23 m; 0,29/0,29 m).

Die Inschrift von der zentralen Tafel evoziert das Bild des Schönberger Pfarrers Michael Klein und dessen Frau Barbara Artz, für deren Gedenken ihnen ihre Kinder im Jahre 1721 diese Grabinschrift errichteten.

MINIMUM HOC MAGNA PIETATIS
FILIALIS, MONUMENTUM
MEMORIAE... PARENTUM NEMPTE
REVERENDI AC PRECLARI DOMINI
MICHAELIS KLEINII
ECCLESIAE HUJUS QUONDAM PASTORIS
ET BARBARAE ARTZIAE CONJUGIS
IN HOC FANO QUIESCENTIUM
DEBITA RECOGNITIONE
Ao. C. MDCCXXI d. 23 JUNI
STATUIT BIGA FILIORUM NEMPTE

Die Verteilung der Szenen gestaltete man nach einer Ikonographie, in deren Inhalt man den liturgisch-moralisierenden Hintergrund mit seinem dramatischen Inhalt erkennt, der den Gedanken der Aufopferung für das Wohl des Nächsten symbolisiert. Diese Botschaft wird vom Ausschnitt aus dem oberen Teil des Epitaphs bekräftigt, wo der Pfarrer Michael Klein am Fuße des Kreuzes mit dem gekreuzigten Körper Christi knieend dargestellt ist. Er wird von jüngeren Pfarrern assistiert, von denen einer wahrscheinlich sein Enkel ist. Diese stecken in traditionellen Seminaristenkleidern und verharren in konventionellen, rhetorischen Haltungen, die jedoch nicht ohne Bezug auf den symbolischen Augenblick, an dem sie teilnehmen, sind (Abb. 2). Es ist ein visionäres Bild mit einer felsigen Landschaft im Hintergrund, die von einem

MINIMUM HOC MAGNA PIETATI
FILIALIS MONUMENTUM
MEMORIAE PARENTUM NEMPTE
REVERENDIAC PRECLARI DOMINI
MICHAELIS KLEINII
ECCLESIAE HUJUS QUONDAM PASTORIS
ET BARBARAE ARTZIAE CONJUGIS
IN HOC FANO QUIESCENTIUM
DEBITA RECOGNITIUM
A° CMDCCXXI d 23 IUNI
STATUIT BIGA FILIORUM NEMPTE
A. ANDREAS HERRMANN

Abb. 1

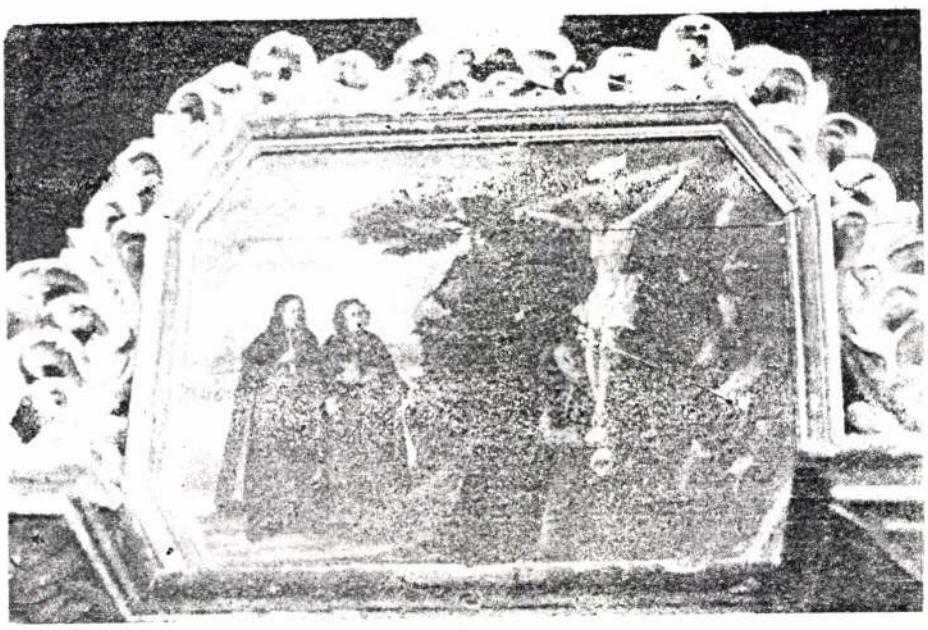

Abb. 2

Abb. 3

einsamen Bäumchen belebt wird, das aus einer Felsspalte emporwächst, eine Komposition also, die mit den archaischen Porträts von Stiftern ähnelt, von denen aber sehr wenige in der siebenbürgischen Kunst erhalten geblieben sind. Das nächste Beispiel gehört einem anonymen siebenbürgischen Meister, der in einem Votivbild aus dem Jahre 1680 (das im 18. Jh. neu gemalt wurde) die Familie des Stifters Franz Henter darstellt (Abb. 3). Franz Henter selbst, der zukünftige Oberrichter zur Zeit Francisc Rákoczi II., kniet vor dem Kreuz. Das Ölbild von Călimănești und die Bildnisse, die den Epitaph aus der Schönberger evangelischen Kirche begleiten, sind Zeugnisse der Praktizierung der porträtistischen Gattung unter einer etwas emanzipierteren Form aus stilistischer Hinsicht, als wir es von den localen Grabplastiken aus dem 17. und 18. Jh. gewöhnt sind.

Die seitlichen Flügeln des Epitaphs stellen die Porträts der Söhne Johann und Martin des Pfarrers Michael Klein dar, die von Spruchbanden mit evozierenden Inschriften gekrönt sind :

IOHANNES KLEINIUS PAST : CIBIN :
EIUSDEM
CAPITULI DECANUS DECENNALIS

MARTINUS KLEINIUS PASTOR SCHEL
LEMBURG, ET CAPIT : E SYNDICUS

Zu den Bildnissen der beiden Söhne kommen noch jene ihrer Ehefrauen hinzu, die auf die unterste Tafel gemalt wurden :

MARIA HAUPTIA ET AGNETHA
BORDANIAE
FILIORUM CONIUGES CUM UNO
NEPOTE MI : KLEIN

Wir befinden uns vor einer bisher unbekannten Gruppe von Porträts, die mit wahren realistischen Valenzen ausgestattet sind. Unsere Behauptung hinsichtlich des Realismus dieser Bilder scheint apriori, also gewagt zu sein, fußt aber auf jenem intuitiven Gefühl, das jeder derartigen Forschung eigen ist. Wir stellen unsere Behaupten hinsichtlich aller dieser Personnen auf, die das Epitaph zusammenstellen. Beim Porträt einer erkanntan Person „stammen die im Betrachter hervorgerufenen Bilder nicht aus den Kenntnissen, die man von einer gewissen originellen Persönlichkeit hat, sondern aus den allgemeinen Erfahrungen hinsichtlich der menschlichen Individualität und den menschlichen Individualisierungsmöglichkeiten. Der Betrachter wird dazu angeregt, das natürliche Modell mit Hilfe seiner Erfahrung und der Wirklichkeit zu reproduzieren und das Bildnis wird eben mit diesem im innern Bild vorhandenen Menschen ähneln"[12].

In den vorliegenden Bildern haben sich die einförmigen kirchlichen Kleider gegenüber den älteren, noch vor mehr als vier Jahrzehnten (1650) in den Reiseaufzeichnungen des Schweden Conrad Iacob Hildebrandt[13] beschriebenen Modellen gar nicht verändert. Jenseits dieser Einförmigkeit und der stereotypen rhetorischen Gestik mit gewollten didaktisch-moralisierenden Akzenten, die aus den fremden Schemata der lokalen Grabplastik übernommen zu sein scheint, befinden wir uns hier vor wahren Porträts, die das Ergebnis einer genauen und gewollten Meditation höheren Grades sind. Übrigens standen dem Hermannstädter Meister Andreas Hermann die reellen Modelle zur Verfügung, da die beiden Söhne des Pfarrers aus Dealul Frumos zu jener Zeit hohe Ämter in der Stadt am Zibin bekleideten. Wenigstens Johannes hatte seinen ständigen Wohnsitz in jener Stadt, während Martin, der in Dealul Frumos Pfarrer war, nur ab und zu in seiner Eigenschaft als Syndicus gefordert wurde. Der älter unter den Brüdern — sein gemaltes Bild hilft und überzeugt uns in dieser Hinsicht — wird wohl Johannes Klein gewesen sein, der zu jenem Zeitpunkt (1721) Pfarrer und Dechant der evangelischen Kirche aus Sibiu war (Abb. 4). Johannes war demnach eine Persönlichkeit. Er bekleidete dieses letztere Amt vom 19. Mai 1707 bis zum 30. August 1732[14] in einer geschichtlichen Periode mit tiefen politischen Verschiebungen, die durch Kriege und Aufstände, fremde Einfälle und Pestepidemien aufgewühlt wurde. Gleichzeitig nimmt am Anfang dieses Jahrhunderts der Druck seitens des Habsburger Hauses zu, denn gleichzeitig mit der Übernahme der Herrschaft über das autonome Fürstentum Siebenbür-

IOHANNES KLEININUS PAST: CIBIN: ET IUSDEM C.P.
CAPITULI DECANUS DECENNALIS

Abb. 4

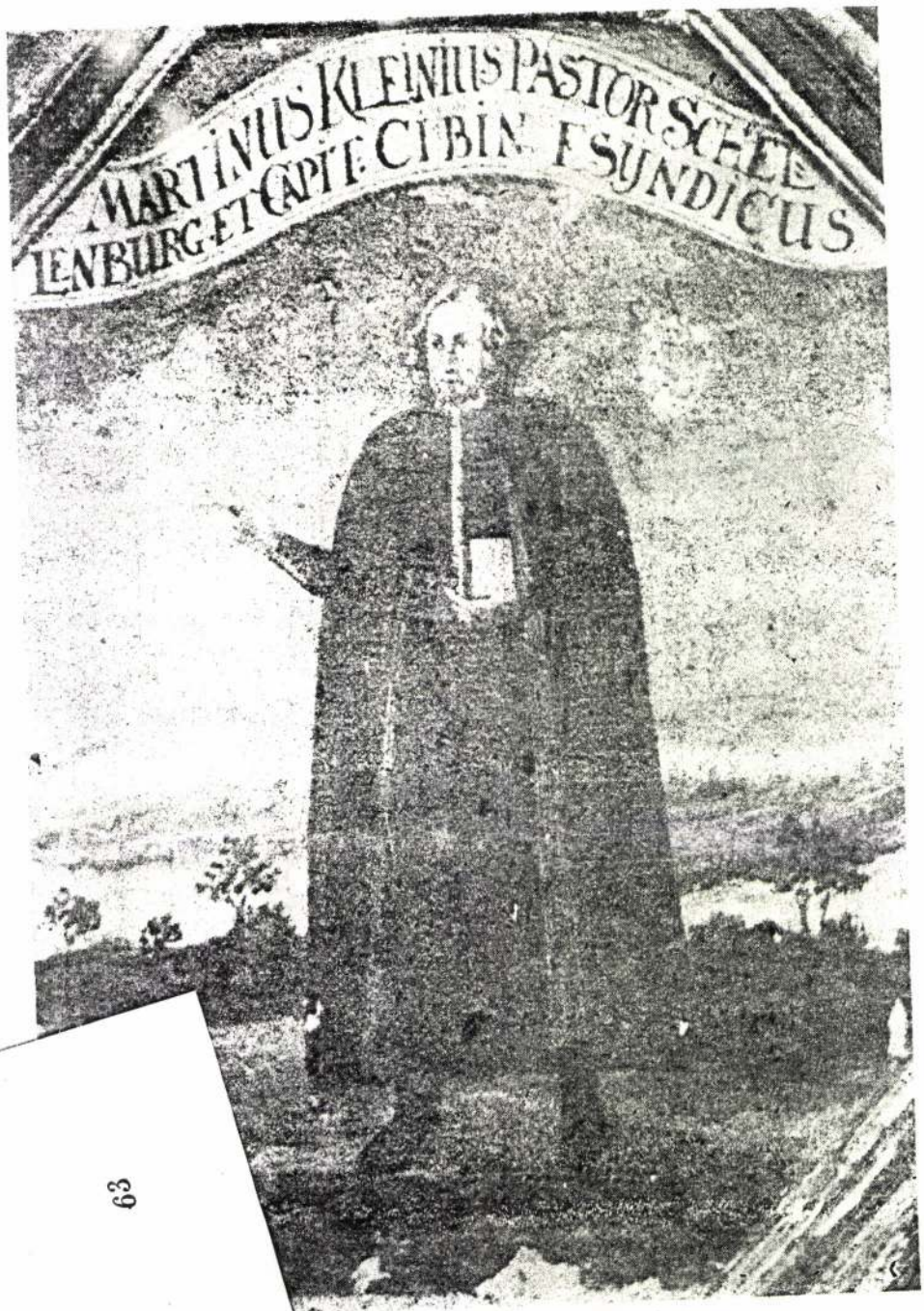
MARTINUS KLEINIUS PASTOR SCHLE
LENBURG ET CAPIT. CIBIN. FSYNDICUS

Abb. 5

gen war es bestrebt, durch jegliche Mittel Proselyten nicht zur in der zahlreichen Masse der Rumänen sondern auch in den Reihen der sächsischen Nationalität zu gewinnen. Die Geschichte verzeichnete einen hartnäckigen Widerstand des orthodoxen und evangelischen Klerus angesichts dieser Offensive.

Das gemalte Bild zeigt uns einen Mann von robuster Statur mit länglichem Gesicht, das von einem spitzen Bart und langen, reichen Haarflechten, die auf die Schulter fallen, eingerahmt ist. Die unter einer geraden, freien Stirn liegenden Augen drücken Intelligenz und Entschlossenheit einer Persönlichkeit aus, die effektiv an diesen Auseinandersetzungen religiöser Natur teilgenommen hat.

Daneben enthüllt uns das Bildnis seines Bruders das Gesicht eines jüngeren Mannes mit blonden, kürzer gestutzten Haarflechten und abgerundetem Bart. Seine unter einer gewölbten Stirn liegenden Augen scheinen weniger ausdrucksvoll zu sein. Sein Blick haftet irgendwo auf einem entfernten Punkt. In der aus dem Ellenbogen eingewinkelten linken Hand trägt er die Bibel, während seine Rechte anscheinend in einer konventionellen rhetorischen Geste erstarrt ist (Abb. 5). Obwohl die psycologischen Investigationsversuche des Meisters gegenüber seinen Modellen kaum spürbar sind, kann diesen Porträts ein gewisser dezenter Realismus nicht abgesprochen werden. Anscheinend banaler und einförmiger erscheinen die Gesichter der beiden Ehefrauen der Brüder Klein, Maria und Agnetha (Abb. 6). Dafür ist aber die Kleidung dieser beiden Frauen vielfältiger gestaltet und bildet ein echtes Beispiel der Tracht aus dem Burzenland vom Anfang des 18. Jh. Diese Modelle könnten die illustrative Bibliographie der Tracht aus dem erwähnten Gebit, die von E. Sigherus, Luise Treiber-Netoliczka, Klaster oder Erhard Antoni erforscht wurde, bereichern. Unter dem schwarzen faltigen ärmellosen Umhang der gewöhnlich an Feiertagen im Sommer getragen wird, bemerken wir die eigen-

Abb. 6

tliche Tracht der beiden Frauen : vorne befindet sich wie ein ausgedehnter weißer Fleck die aus gesticktem Tüll geschneiderte Schürze. Über das Hemd mit großzügigen Ärmeln, die mit Ajourstickereien geschmückt sind, haben sie ein mit Seide besticktes Wams angezogen. Ihr Kopf ist mit einer Art Schleier bedeckt, unter dem man das in der Tracht der Frauen aus diesem Gebiet übliche Käppchen aus sehr fein gearbeiteten Spitzen sieht. Am Hals befindet sich das Halstuch mit weißen Stickereien. Als Schmuck tragen die beiden Frauen schöne Silbermedaillons, wie es in der sächsischen Tracht üblich ist, und mit einer Silberkugel endende Haarnadeln [15].

In dem von der Profilierarbeit begrenzten Raum am Sockel des Epitaphs steht das Autogramm des Hermannstädter Malers Andreas Hermann :

ERECT(IT) ET PINX(IT) PER
ANDREAM HERMANN CIBINII

Andreas Hermann gehörte zu einer angesehenen Hermannstädter Malerfamilie, die schon seit der zweiten Hälfte des 17. Jh. bekannt ist. In einem Einkommensregister der kirchlichen Dienste *(Präbenda)* aus dem Jahre 1657 steht in einer Gruppe von Malern, die sich im Dienst der Stadt befinden, auch der Name des Großvaters des Meisters Andreas : „*Maler Johann Hermann*, Michael Bordan, Johann der Maler, Franz Breselius, Gallus Wolff, Johann Kalmar und Andreas Röß". Johann Hermann muß einer der angesehenen siebenbürgischen Meister in der zweiten Hälfte des 17. Jh. gewesen sein, wenn der Fürst Michael Apafi seine Dienste in Anspruch nahm, um seinen Palast aus Alba Iulia zu verschönern. Bei dieser Arbeit half ihm auch sein Sohn Georg, der Vater des zukünftigen Malers Andreas [16]. Georg Hermann verdanken wir auch die Erneuerung der sogenannten Rosenauer Malerei aus dem Innern der evangelischen Kirche aus Sibiu. Demnach gehört der im Jahre 1681 geborene Andreas Hermann zur dritten Generation von Malern aus der Familie. Seine Lehre wird er wahrscheinlich in der Werkstatt des Vaters gemacht haben und alsbald wurden sein Talent und seine Geschicklichkeit sowie sein Fleiß durch eine Reihe von solchen Bestellungen, wie das Malen des Altars der evangelischen Kirche aus Seleuşul Mare im Jahre 1713 oder des Epitaphs aus Dealul Frumos im Jahre 1721, belohnt. Vorläufig sind keine weiteren Werke von Andreas Hermann bekannt, aber die zukünftigen Forschungen könnten uns in dieser Hinsicht angenehme Überraschungen vorbehalten. Die soziale Stellung, die dieser Maler in der Hermannstädter Gesellschaft aus der ersten Hälfte des 18. Jh. einnahm, könnte ebenfalls auf sein Prestige und auf die Anerkennung seitens seiner Zeitgenossen hinweisen. Dasselbe trifft auch auf seinen Zivilstand zu, denn Andreas Hermann schloß zwei äußerst vorteilhafte Ehen. Zuerst heiratete er ein junges Mädchen aus der bekannten und reichen Patrizierfamilie Klausemburger aus Mediaş, aus deren Reihen auch der Mediascher Richter Petrus (1691—1759) emporstieg, dessen Porträt der Maler Stephanus Adolph Valepaghi im Jahre 1755 malte. Nach dem Tod der ersten Frau heiratete der Meister Andreas Agnetha, die Tochter des zwischen 1730—1739 das Amt des Hermannstädter Bürgermeisters innehabenden Michael Czekelius von Rosenfeld [17]. Die Familienbeziehungen mit Personen, die bedeutende Ämter in der Führung der Stadt innehatten, und nicht minder seine künstlerische Geschicklichkeit werden ihm gewiß handfeste Bestellungen und hinreichende Einkommen gesichert haben, was seit 1732, seinem Sterbejahr, aufgestelltes Testament beweist, in dem als hervorragende Werte ein Haus in der ehemaligen Sporergasse (Pintenarilor order *platea calcariorum)*, mehrere Schmuckgegenstände, mit seinem Handwerk in Verbindung stehende Werkzeuge und 57 Gulden [18] angeführt werden.

Neben dem Werk von Johann Adolf Valepaghi (1698—1754) stellt das Werk von Andreas Hermann trotz seiner Seltenheit das Verbindungsglied her zwischen der künstlerischen Manier der Meister aus dem 17. Jh. mit ihrer Neigung zu einem vorwiegend religiösen Repertoire und dem erneuerten künstlerischen Ausdruck der nach der Mitte des 18. Jh. aktiven Generation, die die siebenbürgische Porträtkunst vervollkommnete und auf ein fast gleiches Niveau mit jenem aus Zentraleuropa erhob. Von den Arbeiten eines Georg

Hermann oder Jeremias Stranovius, jenem „Malerknecht" der siebenbürgischen Malerei aus dem letzten Viertel des 17. Jh., machte das Repertoire der einheimischen Porträtistik hervorragende Fortschritte dank des Beitrags einiger Maler, von denen wir folgende erwähnen: die Hermannstädter Johann (1728—1774) und Michael Weiss (1735—1794), Johann Martin Stock (1742—1800), Frantz Bergmann (aktiv nach 1762), Frantz Anton Neuhauser (1734—1807) und Franz Neuhauser jr. (1763—1836), A. Steinwald, der Maler der bekannten Porträts von Horea, Cloşca und Crişan (aktiv nach 1774 bis 1786), die Klausenburger Mathias Veress (1739—1809) und Martin Boer (aktiv nach 1765), der Mediascher Stefan Adolf Valepaghi (1729—1798), der Kronstädter Johann Oelhann, der Großwardeiner Josef Krausz, der Temeswarer Anselm Wagner (1766—1806), der Maler Sigismund Kore, der die Triumviren des Aufstandes von 1784 realistisch malte [19], Efrem Micu Klein oder Ephraim Muntyu, der aus Sadu Ardealului auf die Akademie der Bildenden Künste aus Wien gelangte, wo er seine angeborenen künstlerischen Eigenschaften weiterbildete und in die Reihen jener Maler emporstieg, die sich eines reellen Erfolges im zentraleuropäischen kulturellen Milieu erfreuten (siehe das Porträt der Gabriele Bamberg, 1791, aus dem Museum von Košice) [20].

Anmerkungen

[1] Garas Klára, *Magyarországi festészet a XVIII. században*, Budapest, 1955, S. 149.

[2] *Ibidem.*

[3] G. Oprescu, *Ţările române văzute de artiştii francezi (sec. XVIII şi XIX)*, Bucureşti, 1926, S. 11.

[4] Die geheimnisvolle Welt des Orients hatte das Interesse der Europäer bald nach dem Mißerfolg der osmanischen Offensive auf Wien wiedererweckt. Außer den offiziellen politischen Missionen verzeichnete man auch die Teilnahme der Maler an der Aufzeichnung wichtiger Ereignisse aus diesem Gebiet. Vor Liotard begleitete der flämisch-französische Maler *Jean-Baptist von Mour* (1671—1737) eine vom Marquis Charles de Ferriol geleitete französische diplomatische Botschaft nach Konstantinopel. Diesem Ereignis widmete er ein Ölbild, das den Eintritt der französischen Bevollmächtigten und des Grafen d'Androzel beim Sultan Achmed II. im Jahre 1724 darstellt. Dieses Werk wird in der Galerie des Musée des Beaux Arts aus Bordeaux aufbewahrt. Auch im Werk des Maltesen *Antoin de Favry* (siehe Monica Kopplin, *Turcica und Turquerin. Zur Entwicklung des Türkenbildes und Rezeption osmanischer Motive vom 16. bis 18. Jahrhundert*, in *Exotische Welten. Europäische Phantasie*, Stuttgart, 1987, S. 156—158).

[5] Im Laufe der in Wien verbrachten Jahre schuf Liotard zahlreiche Arbeiten, in denen die Personen in jenem so malerischen und im europäischen aristokratischen Milieu so sehr in Mode gewesenen „appareil oriental" vorgestellt sind. Sogar die Kaiserin Maria Theresia trägt im Bild, das sie verewigt, das Kostüm einer Frau aus Pera. Später, während seiner Reise durch Europa kleidete der Maler seine Personen in andere Kostüme, die aus jenen Gebieten stammten. So z.B. trägt Mary Countess de Coventry in einem Pastell aus dem Jahre 1749 ein mit dem Rot floraler Motive belebtes weißes Kleid, das für die Gegend um Entari typisch ist (Genf, Musée d'Art et d'Histoire), während die Tochter des Königs Ludwig XV., Marie-Adelaïde de France, in einem Bild aus dem Jahre 1753 ein authentisches türkisches Kostüm trägt (siehe Monica Kopplin, *Turcica und Turquerin*, S. 158; Walter Koschatzky, *Jean-Etienne Liotard*, in Walter Koschatzky (Hrg), *Maria Theresia und ihre Zeit*, Salzburg, Wien, 1979, S. 308—319).

[6] G. Oprescu, *Ţările române*, S. 12—13.

[7] Ed. Humbert, Alphons Revillod, J. W. Tilnus, *La vie et les oeuvres de Jean-Etienne Liotard (1720—1789)*, Amsterdam 1897, S. 8 und 206.

[8] „Euer Excellenz geruhen gnädigst zu bedenken, ob Siebenbürgen für einen jungen Maler die rechte Schule sey, um in seiner Kunst weiter zu kommen" (Vgl. J. C. Füssli, *Allgemeines Künstlerlexicon*, Zürich 1799—1819, III, S. 124; Derselbe, *Geschichte und Abbildung der besten Maler in der Schweiz*, Zürich, 1775, S. 212; Garas Klára, *Festeszet*, S. 279).

[9] Im Jahre 1734, anläßlich des Todes des Künstlers schrieb man über ihn: „der weltberühmte und kunstreiche Maler... in Siebenbürgen beste Maler... seine Porträte auch in Deutschland admirirt worden" (s. *Quellen zur Geschichte der Stadt Brasso*, Kronstadt, 1892, VII, S. 152; Jekelius E., *Das Burzenland*, Kronstadt, 1929, S. 225).

[10] *Istoria Artelor Plastice in România*, Bucureşti, II, 1970, S. 64—71.

[11] Über die Kirchenburg aus Dealul Frumos sehe man: Walter Horwath, *Siebenbürgisch-sächsische Kirchenburgen*, Sibiu, 1940, S. 3—5; V. Roth, *Geschichte der deutschen Baukunst in Siebenbürgen* (Studien zur deutschen Kunstgeschichte, 64), Straßburg, 1905, S. 46, 94—95; Derselbe, *Die deutsche Kunst in Siebenbürgen*, Sibiu-Berlin, 1934, S. 34; Virgil Vătăşianu, *Istoria artei feudale în ţările române*, Bucureşti, 1959, I, S. 58, 67—68, 580—581, 748; Paul Niedermayer, „*Die Wehrkirche in Schönberg*", in „Die Woche", Sibiu, Martie, 1975; Tereza Sinigalia, *Biserica fortificată din*

Dealul Frumos, in „Revista muzeelor și monumentelor. Monumente istorice și de artă", nr. 1, București, 1976, S. 67—72.

[12] Wilhelm Waetzold, *Die Kunst des Porträts*, Leipzig, 1908, S. 96; Jutta Hammer, *Probleme privind definirea portretului*, in „Studia Universitatis Babeș-Bolyai" Series Historia. Fasciculus 2, Cluj, 1971, S. 129.

[13] *Călători străini despre Țările Române* (unter der Betreuung von Maria Holban, M. Alexandrescu Dresca Bulgaru und Paul Cernovodeanu erschienener Band), București, 1973, S. 379—380.

[14] Emil Sigerus, *Chronik der Stadt Hermannstadt. 1100—1929*, Hermannstadt, 1930, S. 24—25.

[15] Szendrei János, *A magyar viselet történeti fejlödése*, Budapesta, 1905, Abb. 76 auf S. 100—102, Abb. 78; *Țara Bîrsei* (Redakteur Nicolae Dunăre), II, București, 1974, S. 358—363.

[16] Emil Sigerus, *Vom alten Hermannstadt*, II, Sibiu, 1923, S. 98.

[17] Ebenda, S. 17.

[18] Ebenda

[19] Garas Klára, *Festészet*, II, 261, 254, 209, 238, 253, 258, 210, 239, 229, 260, 227; Nicolae Sabău, *Contribuții la cunoașterea pictorului Franz Neuhauser jr.: două altare inedite*, in SCIA, Nr. 2, București, 1969, S. 317—323; Derselbe, *Mathias Veress, un pictor clujean din secolul al XVIII-lea*, in SCIA, Nr. 1, București, 1970, S. 113—121; Derselbe, *Adevăratele portrete ale lui Horia, Cloșca și Crișan*, in „Tribuna", Nr. 9, 28. Februar 1985, Cluj-Napoca, S. 6.

[20] *Mircea Țoca, Ein rumänischer Maler des 18. Jahrhunderts: Efrem Micu*, in „Revue Roumaine d'Histoire de l'Art". Série Beaux-Arts, Tom VI, Bucarest 1969, S. 123 ff.

(aus dem Rumänischen übersetzt von: Kurt Schmidts).

HERMANN, Andreas Sohn

Sen. ANDREAS HERMANN, textilfestomester

Az 1805-ös céhtörvény alapjan a Gömöriek 1817-ben elvalt ak Lőcsétől Jolsva székhellyel. Jolsva, Nagy-Röce, Kövi, Gömör-Panit, Kun-Tapolca, Ohtina, Katkó, Csetnek 18 mestere vallalta a céhszabályok közös költségét. - Ezek egyike:
4.- Sen. Andreas Hermann, Eltschen Färber, /Jolsva/
123. old. 39. jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első nyomai 101. old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

HERMANN, Andreas fest

SABAU, Nicolae: Bemerkungen über die Siebenbürgische Porträtistik aus der erste Hälfte des 18.Jh. : In Bezug auf eine Arbeit des Hermannstadter Melers Andreas Hermann. = Revue Roumaine d'Histoire de l'Art, Tom. XXVII, 1990 57 - 68.p. ill.

veszett czinege. Költönk igy zavar össze mindent, miscet quadrata rotundis. — A hasonlatok kedvencz bajoskodása szerzönek; de ebben nincs köszönet. Lássuk „Elválás után“ (32. l.):

Midön *kezed rugalma* feltüzelt,
És öntudatlanul *ráztad* kezem:
Azt gondoltam hogy a *föld rázkodik*
És én *rengö hullám* közt evezem.

Midön szemed *sugára* megtörött,
S rezegve fényén egy *köny* ömle szét:
Azt gondolám, hogy a *tenger* rohant
Eloltni a *nap* éltetö *tüzét*.

Már minö abnormis képzelödés hozhat ugy össze ily nagy semmit kicsi valamihez, hogy még ez is semmivé ne tétessék? Kézszorítás, és földrengés; kézrázás és hullámrengés! — Megakadt szerzönk a poetai föstéssel is ugyancsak. A különben nem rosz kezdetü „Hozzá“ czimü dalban (34. l.) ilyet olvasunk:

Oh én tekercsbe füzöm tüzfalárul
A napnak fényes prismaszálait;
S közé rakom vakító brilliántul
A gazdag éjnek rezge csillagit.

A mély zuhanynak és a tengerörvény
Habos tajtékinak hullámiból
Divatfodort szövök ruhádra gyöngén

Hermann Antal

otvös 1845

1846

Lásd

Mik. Pons. 152

Hermann, Anton, pozsonyi ötvös-
legény V. 152.

MDK

Vichmanné helsingforsi egy.tanár neje
leánya Hermann Antal jeles tudósunknak: Julia
és növére ~~Herrmann~~ Irén Krempelsné

a helsingforsi tanügyi kongresszusra meghivták a rokon magyar nemzet képviselöit is. Ez alkalommal magy. iparmüv. háziipari és népmüvészeti tárgyakat gyüjtött össze az Ip.müv.Társulat segitségével a MANSZ.

a két magyar honleány is fáradhatatlanul buzgolkodott. ~~a magyar ügyért~~

Magyar Iparmüvészet. 1921. 70? l.

MDK

Hermann Árpád, festö
1800 körül

Nö profilban.	Ov.pergament miniatür.
Nöi képmás.	Négyszög. miniatür.

v. Ernst Muzeum VI.müvészeti aukció. Kiáll. 1947 Okt.
Kat. 13.1. 12-19.

Herman Boldvirág

eperjesi épitom.

Kassa 1631 ben megalkuszik vela a felsőmalomnál való bástyához levő könek foragásara

+ K + 82. l.

őreálliskola igazgatóságától.

esitő.

..... *osztályu tanuló a*

.....

.....

l elégtelen előmenetelt tanusitott.

.....

..... *hó*.....

osztályfő.

Herman Boldizsár

kőfaragó emléktáblái
1645 és 1641-ből.
Eperjes

lásd okv.

Arch. Ért
1914. 64, 65. l.

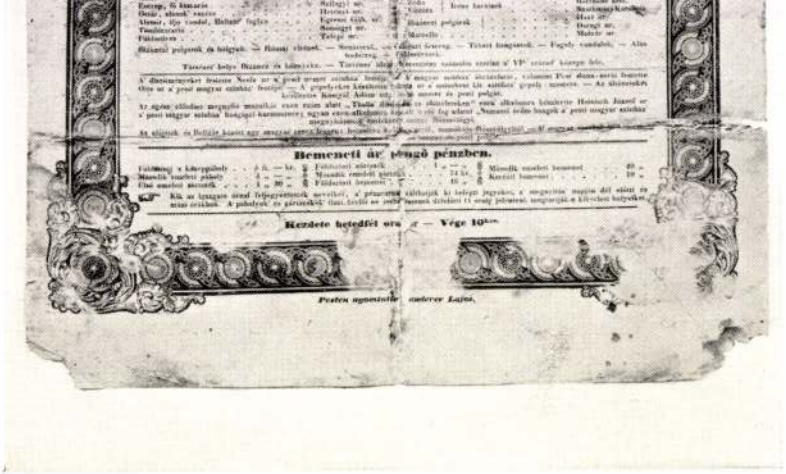

82. sz. A Nemzeti Színház megnyitásának színlapja, falragasz.
Borsod-Miskolci Múzeum.

Herman Boldvisai

építész.

Az eperjesi templom tornyának déli oldalán, az erkélyre nyíló ajtó felett egy 0·49 m. széles — 0·37 m. magas sötétvörös márványtáblán van befalazva a következő felirattal:

TURIS†HAEC RENOVA.
SUB IVDICATV
G.H.D.IOHAN. PVTEMBERGERI
AEDILIB, EXISTENTIB,
D.ADAMO GZIMMERMANNO
D.DANIELE SHNEIDERO
ANNO MDCXLI (1641)
BALTASAR HERMAN LAPISCVE(sic)

T. E. Az eperjesi templom tornya. Arch. Ért. 1878. 227. l.

Hermann Boldizsár

Kőfarajó

1641.
~~1461.~~ Eperjes.

irod

Tóth Sáros 720. l.

..... *mühely.*

vfőnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Hermann Béla

neve szerepel a Lakatos Ipartestület azon zálakatos tagjai között,akik iparművészeti tárgyak készitésével foglalkoznak.

Pereházy Károly:A szecesszió vasmivességének formái és mesterei a fővárosban

Művészettörténeti Értesitő 1977/1 11.old.

Dr. D. K.

HERMANN Boldizsár szobrász, köparagó

1641. Eperjes, Szt. Miklós-templom, torony-javítás

1645. Eperjes, ev. templom, falában sír-emléktábla

Agghány: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
I. 213. l.

M.D.K.

Herman Boldizsár, kőfaragó

Készítette feltehetőleg a kassai „felső" malomnál való báshyához levő köveket; melyeknek faragására a város 1631-ben megalkuszik.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1904. 38.köt. 82.old.

G. Hermann Iván

Portál tervek

Tér és Forma, 1935 VIII. 366

Hermann Iván

"Portál vagy serportál" cikk

Tér és Forma, 1936 IX. 228

Hermann Iván

Portálok

Tér és Forma, 1935 VIII. 366

M.D.K.

Herman Boldizsár, kőműves

.. 1640-ben Kassa város bástyáján építkezik s egy évvel később az eperjesi plébánia templom tornyát építi fel.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1910. 44. kötet. 48. old.

Eperjes
(1642 előtt az ev. fp farajásán Herman Boldiesár lapicida dolgozott.)

Herzog J. hjabb adatok Bethlen Gábor és Károlyi Lourzáinca sírem lékéről
Kárádok, 1922-23.
539. l.

— *Árpád sírja.* A magyar régészeti kutatásoknak évek óta egyik érdekes kérdése: Árpád sírja fekvésének meghatározása. Ismeretesek Érdy kutatásai, élénk emlékezetben van még *Thaly* és gr. *Nádasdy* lelkes igyekezete, melynek a 61-iki rendőrség vetett gátot, ásatásra azonban eddigelő még nem került a sor. Mint újabban értesülünk nehány fiatal régiségbúvár azon iparkodik, hogy az arch. bizottság aegise alatt vétessék ismét fel a kutatások elejtett fonala.

— «*Magyar Lexicon*» czím alatt *Somogyi* Ede szerkesztésében magyar encyclopaediai vállalat indult meg, melyből eddigelé már három füzet jelent meg. E vállalat 50 füzetre van tervezve, egy-egy füzet ára 30 kr. Kiállítása csinos, minden füzet mellé színes melléklet fog csatoltatni. A második füzethez az európai államok czimereinek csinos lapja van mellékelve. A tartalomra és szerkesztésre nézve a két füzet után határozottan nem nyilatkozhatunk, a rögtönös szükségnek megfelel, kellő gondot fordit a hazai viszonyokra, Ha kellő pártolás a szerkesztés soliditását emelni fogja, az irodalom hasznavehető kézi könyvet nyerhet vele.

Külföld.

— *A párisi világtárlat* egyik fénypontja a művészettörténeti kiállítás, mely a Trocadero-palota félkörben épült szárnyait foglalja el. A balszárnyban az egyptomi tárgyak lesznek elhelyezve, mikkel Mariette bey a pharaok birodalmának művészete történetét illustrálja; régi chinai s japáni művek; hindu, persa s arabs emlékek. Itt találnak majd helyet a német-alföldi gyűjtemények is.

A kiállítás ezen része azonban még nincs megnyitva a közönségnek, sőt nagyrészt csak a rendezés legkezdetlegesebb szakában van. A túlsó jobbszárny ellenben, habár a tárgyak fölállítása itt sincs véglegesen befejezve s a rendezőség lajstrom kiadására nem is gondolhat még, a közönségnek hozzáférhetővé lett téve, s itt ez a franczia gyűjtők kincseit bámulhatja vagy tanúlmányozhatja, s azon műveket, melyek a francziaországi művészet s iparművészet fejlődési phasisaival összeköttetésben állanak.

Az emlékek ezen sora őskori tárgyakkal kezdődik meg, mellettök a classikus befolyástól ment, úgynevezett gall s a gallo-római cultura maradványait látjuk. A hellasi s italiai művészet termékei, köztök hírneves remekmunkák, tág tért töltenek be. Ezekhez csat-

érem 575. *c)* Magyar érem: árpádházi 34; vegyesházbeli 110; habsburgházi 853; erdélyi 2; szabadságharczi (a Rákóczy szabadságharczból s 1848/49-ből) 57. *d)* Különféle nemzetektől u. m. franczia, angol, orosz, lengyel, szerb, chinai, castiliai, spanyol, amerikai egyesült állami, indiai angol, dán, schweiczi, görög (ujkori), joniai török, belga, velenczei, ragusai, ruméniai, olasz (minden olasz államot ide értve), hollandiai, német (minden német államot ide értve), mexicói, hayti köztársasági, byzanti, stb. összesen 1362 drb. *e)* Emlékérem van 125, köztük több igen szép és ritka. A gyüjteményben van tehát 410 különféle tárgy és 3138 drb. érem. Az összes létszám 3548 darabot tesz ki.

— *Römer* Flóris kitünő tudósunk — mint sajnálattal értesültünk — hirtelen megbetegedett. Állapota azonban újabban jobbra fordúlt, s most már veszélyen kívül van.

— *Személyi hírek a régészet köréből.* Csetneki *Jelenik* Elek, kinek alapos czikkeit bizonyára ismerik olvasóink, a m. nemzeti muzeum régiségtárához segéddé neveztetett ki. Csetneki úrban a muzeum szakképzett munkaerőt nyert.

Lapunk segédszerkesztője *Thallóczy* Lajos letevén a bölcsészettudori szigorlatot, egyik szaktárgyának a czímertant választotta. Registráljuk ez esetet, minthogy egyike az első eseteknek, hogy a magyar tudomány-egyetemen a heraldikából tett valaki szigorlatot.

— *Kerékgyártó* Árpád jeles tudósunk «Művelődés történelméből» a III-ik füzet közelebbről hagyja el a sajtót. Tér hiány miatt jövő számunkban emlékezünk meg az egész műről.

— *Az eperjesi templom tornyának* déli oldalán, az erkélyre nyiló ajtó felett egy 0·49 m. széles, — 0·37 m. magas sötétveres, márványtábla van befalazva, következő felirattal:

TURIS HAEC RENOVA.
SUB IVDICATV
G. D. IOHAN. PUTEMBERGERI
AEDILIB, EXISTENTIB,
D. ADAMO CZIMMERMANNO
D. DANIELE SHNEIDERO
ANNO MDCXLI 1641
BALTASAR HERMAN LAPISCVE (sic)
J . . . . . E . . .

Arch. Ért 1878.

Hermann Dániel

ötvös

Család

Gyárfás Brassó 65
114

Herman Daniel

ötvös

irod

beiip 1655. X. 11.

+ 1660. IX. 2.

Gr. Brassó Erd. Muz.

382

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Hermann Daniel

ötvös

1655. mesterré lett.

1660. pestisben

meghalt.

Hermann Dániel, ötvös.

A brassai ötvös czéh 1655-ben vette fel kebelébe. 1660-ban a pestis járvány áldozata lett.

BRASSO

RE:

21.l

Patientheng

Herrman, Daniel

1799

Kolozsvári apátalorok

3. l.

Buske

62

Herman Emon

Emon Herman

ötvös 1826

legény

laid

Gyárfás Brassó 63

Hermann Ernő

1906/7 4

Ferképzomfoiskèvk

91. l.

Hermann Erzsébet

Otvös

1914

Éimisk 1930. 84. l.

Herman Éva

grafikám

1927-31

Iparm. Is'k Évk.

1930-34 45. l.

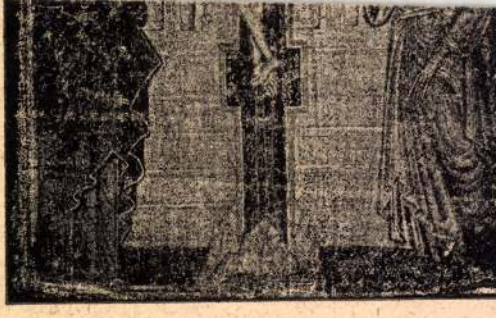

99. kép. *Olasz festő, XIII. század: Kálvár*

Vasárnapi Újság, 1916., 825. l. (Képe 826.
— Lepold—Homor 17. l. — Gerevich I
236. l. (Képe 234. l., Palmezzano.)
Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 192
173. l. — Berti Toesca, 958. l. (Palmezzar
— Berenson, 414. l. (Palmezzano.) — Deio
184. l. (Palmezzano.) — Lepold—Lippay 5

Paris

Madonna Jézussal, Szent Józseffel, Szent Kata
nal és a kis Ker. Jánossal. (101. kép)

Fa, olaj, 83·3×65 cm.

Jelezve lent jobbra: Marcus palmezanus forc
siensis faciebat MCCCCCXX9.

A Bertinelli-gyüjteményből.

Rényi 17. l. — Körösy László: Eszterg
Esztergom, 1887., 237. l. — Maszlaghy
107. szám. — Gerevich: Az Újság, 1916.,
20, 3. l. — Lepold—Homor 97. l. — Gerev
PA, 236. l. (Palmezzano.) — Décsei: Kön

Hermann Éva

grafikus

1927–29

Újvidék 1930. 84. l.

M.D.K.

Hermann Éva

A "DIVAT" c. rovatban Délelőtti öltözet c. terve. Rajz.

Szinházi Élet. Bp. 1927. május 15-21.
XVII. évf. 20. sz. 86. lap.

Herman Éva divattervező

A lap bemutatja a müvész négy ruhatervét.
Repr.

Délibáb, Bp. 1937. dec. 25. XI. évf.
52. sz. 85. lap.

Herman Éva divattervező

Ruhaterveit bemutatja a lap.
Repr.

Délibáb, Bp. 1938. márc. 19. XII. évf.
12. sz. 67. lap.

Herman Éva

Az Ujságiró bál néhány résztvevőjéről készitett rajzait bemutatja a lap.: Bethlen Margit, Bársony Rózsi, Lázár Mária, Titkos Ilona, br. Hatvany Lili.
A rajzok főleg a báliruhák bemutatása végett készültek.
Repr.-ók.

Délibáb, Bp. 1937. febr 13. XI. évf. 7. sz. 34-35. lap.

M. D. K.

Herman Éva

Divattajzai „Praktikus nyári ruhák" c. szőleg illusztrálására. Három rajz.

Színházi Élet. Bp. 1926. május 31.–június 6. XXVI. évf. 23. sz. 125. lap.

Ø Hermán Ferenc

nem kiszivi

szül. 1868. máj 5. Kiskunszabadszálláson.
Jogot végzett, a jogtudori oklevelet Kolozsváron nyerte el. Egy ideig hallgatója volt a párisi Julian akadémiának. Harateriv ügyvédi irodát nyitott Halason 1905–10 a fülöpszállási kerületet képviselte a parlamentben.

Sturm 1905.

280. l.

Római bronzfürösztő VI. 275.

FRANZ HERMANN, textilfestőmester

Az eperjesi céhhez 46 helység 88 mestere tartozott, többben Galiciából is, 1701-1848 közt. Mestrejegyzék nem maradt. Levelezés és "Protokol farbiarskeho cechu, 1801-1864" alapján ismerjük őket.
E mesterek egyike volt:
47.- Franz Hermann, 1816. Gyöngyös. 154.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, Győr, 1974

MDK

Herman, Franz rajzoló

I.Lipót király arck.

L. Harsányi 23.l.

 M.D.K.

Hermann Frigges, rajztanár

a brassói evang. presbyterium határozata alapján, 1884-ben irányítja és vezeti a brassói evang. templom nyugati falában lévő tíz legjobb állapotban lévő síremlékner részben a sekrestyébe, részben a templom torony alatti részébe való áthelyezését.

Gusbeth, Christoph: Die Grabdenksteine in der Westhalle der evang. Stadtpfarrkirche in Kronstadt. Sonderabdruck d. wissenschaftlichen Beilage des Programms des evang. Gymnasiums A.B. zu Kronstadt und der damit verbundenen Lehranstalten am Schlusse des Schuljahres 1885-6. 4. old.

 M.D.K.

Hermann Frieges, rajztanár

a brassói evang. presbytérium megbírása alapján előkészíti az ottani ev. templom tíz, áthelyezésre herülő síreinléréner publikálását, melyek két könyomatos- és részben színezett lapon az alanti különlenyomatban találhatók.

Güsbeth, Christoph: Die Grabdenksteine in der Westhalle der evang. Stadtpfarrkirche in Kronstadt. 1886. 4. old.

Fr. Hermann

MDK

A Schirkanyen-i templomban
az Utolsó vacsorát ábrázoló oltásrelief.

Das Burzenland. IV. 1. E. Jekelius kiad.
Brassó 1929.
eml. l. 215. old.

Herman Friggs rajztanár

Herman brassói rajztanár két könyomatú táblán 10 síremléket mutat be abból az ötven, többnyire XVI–XVII századbeli emléktáblákból, melyeket a brassói templom nyugoti hajójában őriznek: Die Grabsteine in der Westhalle der evangelischen Stadtpfarrkirche in Kronstadt (Kronstadt 1886.) c. művében, melyhez a magyarázó szöveget Gusbeth Kristóf írta. „A rajzok sok fáradtsággal, de kőzeji szerű ügyességgel készültek."

Arch. Ert. 1887. 79. lap

az emlitett könyv bírálatában p. j. töl

Hermann Fritz's

Hobart 1887.

d.

Korrespblatt

1887 III.

Herrmann Frigyes

szobrász.

Segesvárról, 1864-ben

22 évés.

1866 és 1867.-ben Gundel

díj.

Herrmann Frigyes, szobrász, Segesvárról, 22 éves korában, 1864 ápr.-ban iratkozott be és 1867 máj.-ig a kisplasztikai szakosztály hallgatója volt. Két ízben, 1866 és 1867-ben a Gundel-díjat kapta.

lása Fleischer Bées 50. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Hermann Gergely

ács

Sopron

1677. nept. 1.

polgárcskü

Házi

2082

„Erklärung des Abrisses der inner-
hartins Kirchen zu Preßburg am
ung Sr. k. k. Majestät Leopold des
mplomnak alaprajzát tünteti föl am-
jelenlévők hol és miképen helyezkedhet-
szertartás után mikép történik. Dalra
czinni
Magyarázó szöveg, melynek kezdete: „1. Der
ie lange Kniebank so anstatt eines
iedern Bühne separirt."

152/93 N° 15

Georg Hermann MDK

Sigerus közli, egy felirat nyomán, hogy a nagyszebeni ev. templom képmezőjét 1650-ben Georg Hermann restaurálta.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország falképei. Bp. 1954. 185. l.

Georg Herman

Radocsay Dénes: Falképek a Tiszántúri Magyarországon
Corvina Bp. 1977

25. old.

A nagyszebeni ev. tpl. Kálvárin, elenetén olvasható felirat szerint a lépet egy nagyszebeni festő 1650-ben restaurálta. Georg Herman pictor tényledése mégsem tekinthető lontásmunkának, bármennyi veszteséget jelent is a festmény lőzéplori arculatának-stílusának módosulása. Amennyit rontott ő a freskón, lőzel annyi, másfajtájú értékkel gyarapította is azt. „Restaurátor" tényledése fontos emléke annak a XVII. sz. során éledő „gótizáló" stílusáramlatnak, amely nemegyszer nagyobb megbecsülésben részesítette a lőzéplor művészeti hagyatékát, mint a tudatosan és programszerűen is a történeti emlékek felé forduló XIX. v. XX. század. Javította és őrizte, sőt néha barokk együttesekbe foglalva bár, új „gótizus" részletekkel li is egészítette a „restaurálandó" műveket. Így ad a nagyszebeni festmény egyidejűleg lépet a XV. sz. derekának erdélyi freskóművészetéről és a XVII. sz. gótizáló stílustörekvéseiről.

Kassa

Herman Goldschmied 1443-1448

Arch.Közl.1899. XXI. 117

Ø

Hermann Győző Gusztáv

hadmérnöki főhadnagy
a kárdyvéri hadmér-
nöki és várerősítési
kerületi igazgatóságnál

Neutország 1845. 292. 1.

Hétfő **1** Ujév		**Protestáns** Ujév **Görög** Ujév **Izraelita** Tebeth 14. 5694
Kedd **2** Jézus sz. neve		**Protestáns** Ábel **Görög** Szilveszter **Izraelita** Tebeth 15
Szerda		**Protestáns** Benjamin

Hermann György

nagyszeben festő 1650.

Restaurálta illetőleg átfestette Rosenauer Tamás képét a nagyszebeni ertemplomban.

wód

=

Bruckner, Wilhelm:

Hermannstadt in Siebenbürgen. Leipzig (1910?)

37. l.

Hermann György

festő 1650 Nagy-
szeben.
a Rozsnyói Jánvitól
festett kép restau-
rátora.

Cród
z
Bruckner, Wilhelm:
Hermannstadt in
Siebenbürgen - Leipzig
c. n. 39. l -

Hermann György

nagyszebenifestő

l.

Korrespondenzblatt

1890. 66. l.

1.-14.11.

Hermann Grüß

fest-

Nagymeben 1650.

d.

Korrespondenzblatt

1915. 28. 1

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Hermann György

fertő

Nagyszeben

1650

l.

Magy. Múzeumtérei

IV. k. 74. l.

109/zet.

Herman Grotz

Mémoires 1907. 423
– 1909. 201.

Tk	9027 –	
σ	27374 86	" " 25 –
Tk	1239	4.5 % konst
σ	27362 47	P
		" 21 75 jutalek,
Tk	51 47	" 29 72 költ
σ	27311 –	bej. nov. 30.

Herman György

Nebeni fertő 1650 át-
festette Rosenauer János-
nak a nagyszebeni templom-
ban levő kires képét.

Sigerus, Emil: Rosenauers
Kreuzigungsbild. Die
Karpathen (Brassó)
1907. 1. sz.

E cikk ismertetése:
Művészet 1907. 423 l.

eltraffio.

Ambrogio 305, 306,
9, *309*, 310, 391, 394.
ernardino 310.
Géza *347*.
70.
180
61.
ato 305.
05, 391.
v l. Kőszegi
y 179, 182, 183, 203.
418.
nardo 305.
51, 53, 54, *55*, 55, 58.
39, 424.
Cr. Foppa.

larco 300.
l 70, 154—159, 279,

70.
cenzo 305, 310, 311.
k 145, 147, 148.
28, 268.
dino dei, 305, 306,

54, 55.

Dobóczy József 198.
Doby Jenő 267.
Donát 349.
Donatello 243.
Donáth Gyula 71.
Donato Giov. da Montorfano l. Montorfano.
Donner Rafael 71, 383.
Dorph N. V. 38—43.
Dudits Andor 268.
Dürer 306.
Eder Gyula *261*.
Egry József 268, *413*.
Ehrenreich Ádám 419.
Eiebacke August 151.
Erdei Viktor 131.
Faragó József, szobrász 300—304.
Faragó József, festő 30—32, *31*, *33*, 72, 131.
Faragó Ödön 70.
Farkasfalvi Imre 269.
Fearnley Thomas 145.
Fejér 70.
Fényes Adolf *201*, 412.
Fenyves Károly 216.
Ferenczy István 139, 140, 209—212, 302, 343—346, *346*, 419.
Ferenczy Károly 412.
Ferenczy Valér 412.

Herman Görz

Művészet 1907

423

Régi és moder

Jénykép

másol

reprod

Herman György

nagyszebeni festő

lásd

Művészet 1909. 201. l.

V – E

Nagy

Folyó hó 1

utján átutalt

35.000.- P-öt

lyószámlájukat e

Ugyancs

tom értelmében

Herman Götz

Művészet 1909
201

VI.

VI terem
Török hodoltsag Kosa

1.

Mohácsi vész

olajfestmény

Orlai

Petrics Soma

46/79.

M.D.E.

Hermann Gruba (cséri) mérnök

elkészítette az Erzs.-alsó-városi csatornázási terveit.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1898. XIX. évf.
dec. 28. sz. 5. old.

Hermann Gyula, építész M.D.K.

Készítette az eszéki hereshedelmi és ipar-kamara épületének tervcit.

Vállalkozók Lapja, Bp. évf.

jul. 3. sz. 2 old.

Hermann Gyula

vajtaná

l

Művészi Ipar

1894. 100. l

Budapest, 1924. január 10.

yi Gyula urnak

Budapest.

elismertük becses számláját
ó hó 11. -i értékkel a pénz-

Teljes tisztelettel

HAZAI BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Hermann Gyula

1890/91 – 1893/94

Ferkèpzomfoiskèvk
91. l.

87

Herrmann Gula

1890/91 I–II. I osztály
mel. Ochtinán (Gömör megye)
1871. Evang. Gimn. sztts.

1891/92 II. osztály
1892/93 I. III "
1892/93 II " "
1893/94 I IV " "
1893/94 II " "

Limes V. 253.

— németországi vonala V. 253.

MDK

Hermann Hans

Roth V.: Szász müvészet Erdélyben. A Mügyüjtő. 1930. 3. sz. 80.l.

Hans Hermann MDK

1914-ben letisztitotta és konzerválta az xx 15o8-as zsidvei, később a tatárlakxxxxki templomba került oltár képeit.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.465.l.

HERMANN HANS

619. Dordrecht. Vizf.

Műcsarnok 1898.tav.nemzetk.kiáll.kat.
29.oldal

MDK

Hermann Hans festő

Nagyszebeni festő, az alábbi muzeumban 1942-ben rendezett koll. kiáll.-on vett részt. A kiáll.-t a nagyszebeni festők együttesen rendezték. 1943-ban külön kiáll.-sa is volt.

Mitteilungen aus dem Baron Brukenthalischen Museum. IX. X. 1944. 119.1.

Herman, Hans

pro Examines 1602.

l.

Arch.-Ert.

1911. 214. l.

Nemzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

Kedves Barátom!

Többször és nyiltan szálltam sz
mely a mai veszedelmes külpolitikai
vezetett. Nem sikerült. Ezért még a ké
pártjából.

Az ország sorsáért való mélysége
kapcsolatom arra kötelez, hogy tovább k
érdekeit, a polgárság nyugalmát és a gaz

Én tehát felveszem a harcot, a
ki az országot a mai szörnyű helyzetéből

kibontom a legitimizm

„Istenért, Ki

Herman

puska ágycsináló
Kassan 1599

o Kem o

272. l.

Kassai fegyvertörvél
AÉ 1905

Herman János

puskaminves 1602.

l.

Arch. Ért. 1911. 214.

Szendrei. Hadtört
eml. 553-554 l.

vagy nálam
Magyar puska
minverség alatt

Herman Hans

ötvös 1603

lasá

Gyárfás Brassó 102

(Herrman)

Herman, Hansz, rozsonyi ötvöslegény

V. 117.

M.D.K.

Hermann Henrik, épités

épitette Tátra-Lomnicon, a vasuti épülettel szemben álló 71 szobás új lazóhárat, melyet a löcsei bank fog berendezni.

Vállalkozók Lapja, BP. 1895. XVI. évf.

dec. 10. sz. 2. old.

Hermann Ilona

Latik Budapest (1881.)

1881. nőipar kiállításon

Kályha ellenző rózsákkal kifestve.

Képzőművészeti szemle, 1881. 138 l.

Hermann István
építész
szül Budapest 1900
okl. mjert 1923.

Névjegyz. Müegyetem 9 l.

Gyárvállalat
Részvénytá

Hermann István

Budapest. 1940. szept.

Hermann István okl. építészmérnök, VIII. Kender-u. 17. 149-975

MDK

Hermann István épitészmérnök Bp.

A Kamara uj tagjai. MMÉKözl. 21-22.sz. 124.l.

Hermann István MDK

épitész

Hirdetés tagfelvételről.

A Magyar Mérnök és Épitész Egylet Közlönye 1927. 103.o.

MTK

Hermann István, ép.
szül. Budapest, 1900-ban

oklevél kelte: 1923

" száma: 7900

A m.kir. József Műegyetemen okl.-ú, abszolut.-t vagy okl. honositást nyert épitészek névjegyzéke. 1873-1930-ig. Ei-EM 1931 jan.15. 17.l.

MDK

Vichmannné helsingforsi egy.tanár neje
leánya Hermann Antal jeles tudósunknak: Julia
és nővére Herrmann Irén Krompelyné

a helsingforsi tanügyi kongresszusra meghivták
a rokon magyar nemzet képviselőit is. Ez al-
kalommal magy. iparmüv. háziipari és népmüvésze
ti tárgyakat gyüjtött össze az Ip.müv.Társulat
segitségével a MANSZ.

a két magyar honleány is fáradhatatlanul buzg
kodott a magyar anyag egybegyüjtése körül.

Magyar Iparmüvészet. 1921. 70? l.

HERMANN ILDI (+Y)

Magasfeszültség és lakat. Hermann Ildi képe a nők kiszolgáltatottságát jelképezi forrás: Kogart

A világ tyúkszemmel

A női egyenjogúságról vitatkozni necces, kiállítást rendezni a kelet-európai női identitásról még inkább az, ha figyelembe vesszük, a „feminista" szót milyen rendületlen bizalmatlanság övezi. A kurátorok is igyekeztek elkerülni a pejoratív mellékzöngével terhelt jelzőt, amikor megfogalmazták a tárlat koncepcióját. Egy Srí Lanka-i szerző, Kumari Jayawardena nyomán úgy határozták meg a fogalmat, hogy feminista az, aki tisztában van a nemek közötti egyenlőtlen erőviszonyokból eredő társadalmi igazságtalanságokkal, és szándékában áll ezeken változtatni. Srí Lankán persze nyilvánvalóan mást jelentenek a „nemek közötti egyenlőtlen erőviszonyok", mint nálunk.

A tárlaton negyvenhat kelet-európai „nőművész" fejti ki véleményét a „nőségről": egyedül Szabó Benke Róbert a kivétel, aki kötőtűkkel és egzotikus virágokkal gésaként fotózta le önmagát.

A tárlat megnyitóján sok ember zsúfolódott össze a Kogart Ház kiállítótermében – többségében nők. Több száz embert nehéz kordában tartani, ez a mikrofon előtt álló Wessely Anna művészettörténésznek sem sikerült. Néhányan a pódium elé sereglettek, a többség inkább saját magával és a jó borokkal volt elfoglalva. Wessely Anna nem győzte túlkiabálni a zavaró verbális háttérzajt. „Deli Ágnes képsorozata megmutatja, hogyan válik fenyegető, gyilkos fegyverré a konnektorba csatlakoztatott varrógép, ha egy csecsemő formájú baba kerül a tű közelébe. Szász Lillának a lányotthonban készített portréi pedig azt, milyen eszközökkel próbálják az egyenkörülmények között nevelődő lányok a maguk személyiségét megjeleníteni" – mondta a művészettörténész.

Deli Ágnes fotósorozatára rímel Fekete Alexa munkája: az újszülött fölé hajoló nő testtartása védelmező, majd fenyegető pozitúrába merevedik. Baglyas Erika szappaninstallációjával a tisztaságmánia, Eperjesi Ágnes alkotásaival a vég nélküli takarítás ellen tiltakozott. Nagy feltűnést keltett Prakter Mariann hatalmas rózsaszín tablója, amely a repülőgépek prospektusaihoz hasonló grafikákkal szemlélteti, hogyan védekezzünk a férfiak ellen – például szúróeszközként használható szemceruzával.

Fontos, hogy szoknyát vagy nadrágot hord a művészi fotósorozat készítője? Vajon segít a nőművészek női mivoltának túlhangsúlyozása a nemi diszkrimináció csökkentésében? A kérdések nyitottak maradtak. Vajon nem az a művész feladata – akár tyúk-, akár kakasszemmel látja a világot –, hogy a maga sajátos eszközeivel felhívja a figyelmet a társadalmi igazságtalanságokra?

Bánky Bea

NECC / A világ tyúkszemmel
Kortárs képzőművészeti kiállítás a kelet-európai női identitásról
Kogart Ház
Budapest VI., Andrássy út 112.
A kiállítás megtekinthető augusztus 21-ig, naponta 10 és 18 óra között

Holnap dönt a NOB arról, hogy melyik város legyen 2012-ben a házigazda

Olimpiai kiszavazósdi

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság szerdán, szingapúri konferenciáján szavaz arról, hogy melyik város rendezze a 2012-es játékokat. London, Madrid, Moszkva, New York és Párizs van még versenyben. Ma az angolok és a franciák pályázatát mutatjuk be, a másik hármat holnapi számunkban ismertetjük.

Az olimpiai aranyérmes Denise Lewis és Sebastian Coe szingapúri sa

Három nappal az olimpiai szavazás előtt az angol fogadóirodáknál Párizs, London, Madrid, New York, Moszkva a sorrend. Bő egy évvel ezelőtt többen voltak a pályázók, de a NOB, nem utolsósorban az emlékezetes korrupciós botrány hatására, bevezettette az előselejtezők rendszerét, így tavaly májusban Havanna, Isztambul, Rio és Lipcse kiesett.

Már akkor is Párizs számított az igazán esélyesnek. A város vezetői most már szinte biztosak a győzelemben, akárcsak a húsz nemzeti nagyvállalatot tömörítő támogatói csoport, de a józanok óvnak az elbizakodottságtól és emlékeztetnek arra, hogy Párizs elbukott két pályázatot is, hiszen jelentkezett már az 1992-es és a 2008-as olimpiára. Igaz, 1992-ben, az akkori NOB-elnök, Juan Antonio Samaranch szülővárosával, Barcelonával szemben senkinek sem volt esélye, a 2008-ra pedig Peking nyilvánvalóan geopolitikai okok miatt is győzött.

A londoniak leginkább arra számítanak, hogy az olimpia alaposan megváltoztatná a várost, több kerületet is modernizálnának a metróhálózattal együtt, a kétszáz hektáros olimpiai park pedig a játékok után lakónegyed lenne. Szóval a város nagyon jól járna, már csak a NOB-ot kell meggyőzni, hogy azért maga az olimpia is első osztályú lenne. Az embernek az a benyomása támad, hogy legközelebb talán még több esélye lenne az angol fővárosnak, de a pályázati team vezetője, Sebastian Coe kijelentette: a mostani a lehető legjobb forgatókönyv, és ilyen alkalom nem nyílik minden két-három évben, tehát ezt kell megragadni, most kell győzni. **kt**

PÁRIZS

Lakosság: 2,15 millió, illetve a vonzáskörzettel 9,64 millió

Korábbi olimpiái: 1900, 1924

Nagyobb sportrendezvényei: labdarúgó vb (1998), labdarúgó EB (1984), atlétikai vb (2003), Roland Garros, Tour de France-befutó minden évben.

A tervezett létesítmények száma: 32, ebből 12 már készen áll.

Tervezett költségvetés: hétmilliárd euró, közpénzből és magántőkéből.

A pályázat erősségei: a fontos létesítmények jó része már készen áll, pl. Stade de France, Roland Garros, a helyszínek közel lennének az olimpiai faluhoz, kiváló tömegközlekedés és szállodai infrastruktúra, a hatóságok garantálják a játékok biztonságát, a belépők elérhető áron lennének, turisztikai attrakció, a több nagy világverseny sikeres rendezése a közelmúltban.

Gyenge pontjai: sztrájkveszély, a környezetvédők tiltakozása, a francia nyílt teniszbajnokság elhúzódása, bírósági eljárás a pályázati bizottság egyik vezetője, Guy Drut ellen, az európai alkotmányra adott nem szavazatok győzelme.

LONDON

Lakossság: 7,3 millió

Korábbi olimpiái: 1908, 1948

Nagyobb sportrendezvényei: London marathon, Wimbledon, labdarúgó vb (1966), labdarúgó EB (1996), rögbi vb (1999).

Budapesten fociznak Schumiék

Nemcsak versenyezni, hanem focizni is jönnek a Forma–1-es pilóták Magyarországra. Baumgartner

juk a Real Madrid elleni augusztusi gálamérkőzésről, és nem látja Ronaldót, hát megcsodálhat egy

Továbbra is rejtély a Fradi negyedmil

Elnökségi ülést tartott tegnap a